TRACTATUS
DE
MATERIA MEDICA
SIVE DE
MEDICAMENTORUM SIMPLICIUM
Hiſtoria, virtute, delectu, & uſu;

Auctore STEPHANO-FRANCISCO GEOFFROY,
Doctore Medico Pariſienſi &c. &c.

Editio noviſſima locupletior, aliiſque emendatior, Supplemento PARTIS SECUNDÆ SECTIONIS SECUNDÆ Anonymi Profeſſoris nunc primum aucta, ex Gallica in Linguam Latinam eleganter redacto.

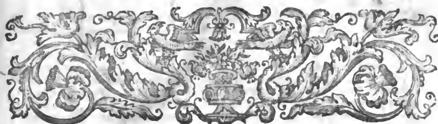
TOMUS SECUNDUS.
DE VEGETABILIBUS INDIGENIS.

VENETIIS,
Apud NICOLAUM PEZZANA.

M DCC LVI.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

MATERIÆ MEDICÆ
PARS SECUNDA.
DE
VEGETABILIBUS INDIGENIS.

SECTIO SECUNDA.
DE PLANTIS INDIGENIS.
Quæ in Usum Medicum veniunt.

Ndigenæ Plantæ, seu quæ nostro sub cœlo nascuntur, vel hominum saluti, tum restituendæ, tum conservandæ, aliquid conferunt; vel Medicinæ prorsus inutiles sunt; aut saltem earum vires salutares hactenus ignotæ fuerunt. Has silentio prætermittimus; de illis vero hic agemus.

In earum historia, & virtutibus recensendis alphabeticum servabimus ordinem, quo facilius unusquisque plantas, quarum historiam inquiret, reperire possit. Officinalia vulgatioraque nomina cæteris denominationibus ex Auctoribus desumptis, præponemus utpote magis cognita. Deinde nomen genericum ex Institutionibus rei herbariæ depromptum, cœteraque synonima a Clarioribus Botanicis scriptoribus assignata, recensebimus, Denominationi plantæ, descriptionem subjungemus, analysim ac virtutes, & utendi rationem, eodem ordine, quem in exoticorum medicamentorum expositione secuti sumus.

At vero stirpium harumce cum illis, quæ sub eadem denominatione, a veteribus recensitæ fuerunt, comparationem inutilem censemus, disqui-

rendo nempe, utrum eædem ſint, necne. Quandoquidem plantæ ipſis cognitæ, & uſitatæ nobis deſunt, & difficile eſt ex parum accuratis earum deſcriptionibus decernere, utrum eædem ſint plantæ quæ apud nos naſcuntur, an diverſæ? Præterquamquod plurimas plantas veteribus notas, & in Græciæ ſolo natas, ab iiſdem ſpeciebus noſtro ſub cœlo naſcentibus, viribus multum diſcrepare, veritati ſit maxime conſentaneum. Eamdem ob cauſam de viribus ab antiquis, tum Græcis, tum Arabibus, illis ſtirpibus attributis, parum ſolliciti erimus; ſed tantum aſſiduo, & quotidiano uſu comprobatas apud nos virtutes, tum ſalutiferas, tum noxias, quam poterimus diligentiſſime, perveſtigabimus.

A B R O T A N U M.

Abrotanum vel Abrotonum. Duæ ſunt plantæ hujus nominis in officinis uſitatæ, Abrotanum mas, & Abrotanum fœmina.

Abrotanum mas *Officinarum*. Abrotanum mas anguſtifolium majus, *G. B. P. 136. Inſtitut. Rei Herbar.* 459. Abrotanum vulgare, *J. B. 3. 191.* Abrotanum mas *Dodon. Pemptad.* 21. vulgo, *Aurone male*. Ex radice lignoſa, fibris aliquot donata, crebris fruteſcit ſarmentis, tres, quatuorve cubitos altis, duris, fragilibus, medulla alba plenis, ſubrubentibus, ſtriatis, ramoſis: folia per alas naſcuntur multa, tenuiter diſſecta, fœniculaceis paulo majora, inferiora quidem multifida, ſuperiora uno tantum aut altero ſegmento diviſa, caneſcentia, odore vehementi, ſapore amaro acri: flores ſecundum ramulos conferti, ſublutei, floribus Abſynthii ſimiles ſunt; floſculoſi nempe, ſed exigui, compoſiti ex plurimis floſculis minutiſſimis, tubuloſis, in ſummitate quinquefariam diviſis, quorum ſinguli ſingulo inſident ſemini, & omnes ſquammoſo flores calyce comprehenduntur. Floribus ſuccedunt ſemina exigua, oblongiuſcula, nuda, pappo carentia, Abſynthii ſimilia, ſed minora. Ab Abſynthio differt ſola facie externa, & optime ad ejuſdem genus reduci poſſet. Ratione culturæ, & loci, necnon pro anni tempore multo amarior videtur. In montoſis Italiæ & Galliæ provinciis, ſponte naſcitur. Hic in hortis colitur, ubi avulſis ramulis, alii ex radicibus de novo progerminant. In uſum medicum folia, & comæ floridæ veniunt.

Analyſi chymica, ex hujus plantæ foliorum ac ſummitatum recentium & ſucculentarum ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt, primo phlegmatis limpidi plantæ odore, & ſapore imbuti ℥xij. humoris odorati, acidi, & ſale alcali aliquantiſper turgidi ℔iij. ℥vj. ʒvj. gr. xij. humoris ruſeſcentis, odoris empyreumatici, tum acidi, tum urinoſi, & volatili ſale impraegnati ℥ij. ʒj. gr. v. olei tum fluidioris, & eſſentialis, tum craſſioris, & empyreumatici ℥ij. ʒij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v ʒij. quæ igne reverberii tamdiu calcinata, donec nullam amplius flammam ederet, reliquit cinerum ex fuſco leucophæorum ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. ex quibus lixivio, ſalis alcali fixi ℥j. ʒij. extractæ fuerunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit ℥ij. ʒiiij. gr. lv. in calcinatione ℥iij. ʒij. gr. xxxvj. Ex hac analyſi concludendum eſt, Abrotanum mas ex multo oleo eſſentiali amaro aromatico, & ſale ammoniacali conſtare.

Ra-

Rarius Abrotano intrinsecus utimur, quod Etmullero mirandum, & dolendum videtur. Revera ejus odor vehemens ac sapor aromaticus, acris, amarus, innuunt, partibus volatilibus tenuibus salino-oleosis donari, quibus fermentativus sanguinis motus augetur, crassiores humores dividuntur, solidarum partium tonus imminutus restituitur, debilior augetur: quamobrem medici vim calefaciendi, incidendi, aperiendi ipsi tribuerunt. Actuosis iisdem particulis putredini resistit, vermes necat, non solum oleo suo essentiali amaro vermibus infenso, sed etiam propter tenues & actuosas ejus particulas, quæ nimis glutinosum ventriculi, & intestinorum mucum, in quo vermes nidulantur, dividunt ac resolvunt. Eadem ratione flatus discutit, urinas & menses movet, renum, & uteri obstructiones reserando. Illud tamen ventriculo infensum esse nonnulli existimant, quod de omnibus ægrotantibus pronuntiari nequit, sed tantum de illis, quorum ventriculi temperies calidior est, seu quorum ventriculus in inflammationem pronus est, præ nimio sanguinis, & spirituum ad hanc partem affluxus. In quamplurimis autem ventriculus ab his acribus, & aromaticis medicamentis læditur. Neque adeo sors nostra lugenda est, ob parcum Abrotani usum, dum frequentior est usus Absinthii quod iisdem viribus donatur, & quidem valentioribus: quapropter a nonnullis ut Absynthii succedaneum tantummodo proponitur.

Abrotani tamen coma pulverata ad ʒj. cum tantillo Nitri, a S. Pauli in Quadripartito Botanico, iis quibus, ob calculum, urina supprimitur, proponitur & velut specificum commendatur: sed Nitro potissimum hæc virtus fortasse debetur, aut saltem ab illo plurimum augetur. Nonnulli decoctum ejus, pro lotione capitis, contra capillorum defectum aut defluvium laudant. Basim constituit unguenti Bucrelii Vvratislaviensis, secreti & experti contra capillorum defectum, cujus hæc est descriptio ab Etmullero prolata.

♃. Folior. Abrotan. maris & Capillor. vener. ana m. j. Favi mellis, Ladani ana ℥j. Myrtillor. ℥j. Semin. Fœnugræc. Lini ana ℥iij. Olei Amygdalar. dulc. vini albi generosi ana ℥iij. Facta infusione per 24. horas, bulliant ad humiditatis consumptionem: postea fiat colatura cum expressione. Cum hoc unguento, crescente Luna, inunctio fieri debet.

Oleum essentiale Abrotani, maris, ex herba florida & exsiccata; cum magna aquæ copia distillatur. Eo membra paralytica illinuntur. Commendatur quoque ad pilorum generationem promovendam, præsertim si cum Ladano & adipe Ursino, misceatur.

♃. Olei Abrotani mar. stillatitii ℥ß. Ladani ʒvj. Axungiæ Ursi ʒij. Misce, fiat unguentum.

Abrotanum mas usurpatur in unguento Martiato.

Abrotanum Fœmina, Santolina, Chamæcyparissus *Officinarum*, Crespolina, *Quorumdam*. Santolina foliis teretibus, *Inst. R. H.* 460. Abrotanum fœmina foliis teretibus *C. B. P.* 136. Chamæcyparissus *J. B.* 3. 136. Polium Theophrasti & Dioscoridis & Arabum, Vermiculatæ, folio, *Column. P.* 1. 4. Abrotanum fœmina, *Lobel. Icon.* 768. vulgo, *petit Cyprees & Garderobe*.

Ex radice craſſa, dura, lignoſa, & ſubinde in brachia fiſſa, virgulta cubito altiora emittit, lignoſa, gracilia, tenera lanugine incana & in plures ramos diviſa, quos ambiunt tenuia folia, longitudine circiter unciali, minutim denticulata, aut potius tuberculis exiguis onuſta, ita ut quatuor fere tubercula in eadem phalange agminatim circumpoſita conſpiciantur, incana omnino, odore medicamentoſo & cum quadam ſuavitate gravi, ſapore partim acri, partim amaro aromatico. Singulis ramulis ſinguli inſident flores lutei, perfecti, floſculoſi, compoſiti nempe ex plurimis floſculis tubuloſis in ſummitate quinquifidis, foliis intermediis imbricatis, & calyce communi ſquammoſo quaſi hemiſphærico comprehenſis: ſingulorum floſculorum calyx ſeu embryo abit in ſemen oblongiuſculum ſtriatum, fuſcum, pappis nequaquam inſtructum. Majores ſunt hujus plantæ flores quam Abrotani maris & Abſynthii, quibus ab illis plantis diſtingui poteſt, ſicut & tota plantæ facie. Sponte luxuriat in campeſtribus Italiæ locis & vinetis. In Gallo Provincia quoque a Garidello obſervata fuit. Hic in hortis colitur. Folia, ſummitates floridæ, & ſemina in uſum medicum veniunt.

Analyſi chimica, foliorum & ſummitatum Santolinæ recentium ℔v. præbuerunt phlegmatis limpidi odorem plantæ ſaporemque referentis ℥xj. ʒij. humoris limpidi adhuc odorati & acidi ℔ij. ℥xj. ʒiij. gr. xxxvj. humoris ruſeſcentis acidi & ſubſalſi, qui tum acidi, tum alcali urinoſi ſalis notas præbuit, ℥ix. ʒvj. gr. xxx. ſalis volatilis urinoſi concreti, gr. xl. olei adipoſæ craſſitudinis ℥iiij. ʒiij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥viij. ʒvj. quæ igne reverberii calcinata cinerum leucophæorum ℥ij. ʒiij. gr. xij. reliquit; ex quibus ſalis fixi mere alcalini ℥j. gr. viij. lixivio extracta ſunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. xxxviij. in calcinatione ℥vi. ʒij. gr. lx. Per hanc analyſim patet, Santolinam conſtare ex ſale ammoniacali, & oleo craſſo copioſo.

Santolinæ eædem quæ Abrotano mari, tribuuntur virtutes. Attamen paulo plus ſalis volatilis urinoſi, majorem olei craſſioris quantitatem, minorem vero olei tenuioris ſeu eſſentialis ſuppeditat: unde ad hyſtericos affectus compeſcendos, hæc præſtare videretur.

Rarioris eſt uſus apud nos in Medicina. Ad ventris lumbricos interimendos, in primis commendatur ejus ſemen, ſolum vel ſaccharo obductum: infantibus comedendum porrigitur, vel herbæ decoctum in lacte aut in aqua conveniente propinatur. Andreas Matthiolus Santolinæ folia ſicca & in pulverem trita, dari perquam utiliter ex aqua Matricariæ, ſemi-drachmæ pondere, aſſerit, ad ſiſtenda alba fœminarum profluvia, ſi continuis decem diebus ſumantur a jejunis, & deinde interpolatis diebus. Coſteus quidam Aquiſextienſis Medicus, teſte Garidello, Santolinæ foliorum pulveratorum drachmam unam felici cum ſucceſſu in pleuritide, & peripneumonia exhibere ſolebat.

Ejus folia inter laneas veſtes ſparguntur, ad tineas ab illis arcendas.

Uſurpatur cum Abrotano mare, in unguento Martiato.

AB-

ABSINTHIUM.

Absinthii species duæ in officinis usitatæ sunt, scilicet; Absinthium latifolium, seu majus, & Absinthium tenuifolium, seu minus.

Absinthium latifolium, Absinthium vulgare, Absinthium majus, *Officinarum*. Absinthium Ponticum, seu Romanum officinarum, seu Dioscoridis *C. B. P.* 138. *Inst. R. H.* 457. Absinthium vulgare majus *J. B.* 3. 168. Absinthium latifolium. *Dodon. Pempt.* 25. vulgo, *Absinte, Alvine ordinaire, grande Absinte.*

Radice est crassiuscula, lignosa & fibrosa, saporis aromatici grati absque amarore, caulibus cubitalibus & bicubitalibus, striatis, firmis, lignosis, medullosis, canescentibus, ramosis & surculosis, in quibus folia plurima alternatim oriuntur, pediculis oblongis, canaliculatis innixa, profunde dissecta iterum atque iterum incisa, candicantia, mollia, intense amara & odoris aromatici vehementis: flores longa serie in summis ramulis nascuntur, pediculis brevibus, tenuibus, & ex quorumdam foliorum alis egressis hærentes ac penduli, globosi, exigui, completi, & flosculosi, seu compositi ex plurimis flosculis tubulosis, brevioribus, in summitate, quinquefariam divisis, luteis, e communi calyce squammulato prodeuntibus, singulis singulo insidentibus embryoni, qui deinde abit in semen nudum, non pappofum. A cœteris Absinthii speciebus differt foliis, & laciniis amplioribus, & insigni odore cum amarore conjuncto. Colitur in hortis. Ejus folia, & summitates in primis usurpantur.

Analysi chymica, ex foliorum Absinthii latifolii nondum floridi ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, plantæ odore & sapore imbuti, quod neque alcali, neque acidi notas præbuit ℥x. ʒvj. gr. xlviij. cum oleo essentiali permixto: deinde humoris limpidi, odorati, qui debilis acidi & alcali valentioris notas præbuit, ℔ij. ℥xij. ʒvj. gr. lx. tandem humoris mere alcali, & sale volatili impregnati, ℥j. ʒv. gr. xlviij. salis volatilis urinosi concreti ʒv. olei, tum tenuis, tum crassi ℥i. ʒij. Massa nigra in retorta superstes, pendebat ℥vj. ʒij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiij. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ℥j. extracta fuit. Partium jactura in distillatione fuit ℥xiiij. ʒij. gr. lx. in calcinatione vero ℥iij. ʒvj.

Ex Absinthii, latifolii foliorum, & summitatum floribus, & seminibus onustarum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi odore plantæ saporeque perfusi quod primum subacidi, deinde intense acidi, ac tandem acidi, & alcali urinosi notas præbuit, ℔iij. ℥xj. ʒvj. gr. lx. cum non mediocri olei essentialis portione: humoris rufescentis empyreumatici, alcalini, & sale urinoso turgidi ℥iij. ʒj. gr. xij. salis volatilis concreti gr. xxiiij. olei tum essentialis, & tenuioris tum fœtidi & spissioris consistentiæ ℥iij. ʒvj. gran. xviij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. ʒvij. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiij. gran. xxxvj. ex quibus, lixivio salis fixi mere alcali ℥j. ʒiij. gran. xlij.

xlij. prodierunt: jactura in distillatione fuit ℥v. ʒij. gran. xviij. calcinatione in fumum, & flammam abierunt ℥v. ʒiij. gran. xlviij.

His ambabus foliorum, & summitatum Absynthii majoris analysibus inter se comparatis, liquet, folia majori partium tenujum, & volatilium copia turgere quam flores, & semina; cum triplo major sit partium deperditio in foliorum distillatione, quam in summitatum analysi. Cum unaquæque foliorum libra salis volatilis drachmam unam præbeat, summitates vero vix grana quinque pro singulis libris: eadem folia multo minus acidi salis, & olei exhibuere. Unde concludere possumus, folia sale ammoniacali, & oleo copioso ac tenui donari; in summitatibus autem salem tartareum cum ammoniacali conjunctum reperiri; at verisimile est omnem Absynthii energiam pendere potissimum ab ejus oleo essentiali, amaro, & aromatico, quod licet in foliis, & summitatibus, natura idem semper videatur, in foliis tamen ob intimum salium volatilium consortium tenujus sit, magis expansum ac magis volatile.

Absynthium vulgare quasi polychrestum medicamentum prædicatur; calefacit & exsiccat, ut ajunt, seu potius tenujbus, & actuosis suis particulis salino-oleosis quæ massam sanguineam subeunt, fermentativum sanguinis motum auget, partium quoque fibras sollicitat ad motum & ad oscillationem; sic calor in corpore accenditur: restituta vel aucta fibrarum oscillatione, succi inter partium fibras hærentes, & otiosi, si crassiores sint, attenuantur; si tenaces inciduntur, & canales solitos repelluntur, vel per transpirationem foras expelluntur: sic quoque viscerum functiones debilitatæ restituuntur, obstructiones referantur; hinc stomachicum dicitur, hepaticum, splenicum, uterinum, anticachecticum insigne, febrifugum, vulnerarium detergens, bilis succedaneum, & anthelminticum: ventriculum debiliorem roborat ac firmat, ciborumque appetentiam excitat, tum fibras ventriculi laxiores constringendo ac firmando, tum etiam mucaginem spissam ejusdem parietibus inhærentem dissolvendo: eisdem rationibus diarrhæas sistit, superpugationes compescit, & colicos dolores flatulentos sedat. Viscerum obstructiones resolvit quæ pendent, vel a fibrarum laxitate, vel ab humorum spissitudine. Sic ictero, hydropi, chlorosi, cachexiis & febribus medetur. Vermes interimit, tum amaritie summa vermibus infesta, tum mucilaginosos humores, in quibus eorum ovula retinentur, foventur, excluduntur, resolvendo.

Verum cavendum ab illis affectibus, qui a fibrarum rigiditate, crispatura, erethismo, vel convulsiva aut inflammatoria tensione, oriuntur, quos Absynthium non modo non sedat, quin imo auget, & nonnunquam insanabiles reddit. Sic in ciborum concoctione læsa præ nimio ventriculi ardore adeo intendit, & auget, ut renes in consensensum per nervos trahantur, & ardorem contrahant, quem breviter sequuntur urinarum color intensus, & rutilans, cum crasso, & rubro sedimento, earumdem imminutio, suppressio, hydrops; si vero renes ob laxiorem texturam illæsi serventur, cœterorum visce-

rum

rum fibræ paulatim convelluntur, rigeſcunt, & tabes ſenſim adducitur. Hinc fit ut maxima pars helluonum, ad proſtratum appetitum ſollicitandum, aut ciborum nimia copia ingeſtorum coctionem perficiendam, quotidie vinum Abſynthites, aut tincturas ſtomachicas & ſpirituoſas ingurgitantium, pleruinque ante obitum lente velut liquefiat, tabefacta vero ante annos moriatur, obſervante Simone Paulli. Sic etiam muliebribus evacuationibus menſtruis, a ſanguine nimis æſtuoſo, vel ab uteri ardore aut inflammatione ſuppreſſis, Abſynthium ægrotantem in viſcerum inflammationem, & febrem ardentem inducit. Idem de cœteris viſceribus præfervidis & ad inflammationem pronis dici poteſt.

Præterea Abſynthium ſicut amara pleraque, nervis eſt inſenſum, ut intelligere eſt ex animalibus plurimis, tum quadrupedibus, tum volatilibus, tum inſectis, quæ ab amaris devoratis, ſpaſmis afficiuntur, & convulſa ſæpe moriuntur, quod ex Vvepferi obſervationibus ſatis liquet. Inſuper multi ab experientia edocti tradunt, uſum Abſynthii caput gravare, oculis noxium eſſe, & appetitum venereum extinguere. Caute igitur in morbis, quorum anceps eſt & dubia cauſa, Abſynthium & amara medicamenta acria & aromatica ſunt uſurpanda, ne pro remedio, venenum exhibeatur.

Comæ floridæ & folia exſiccata & pulverata exhiberi poſſunt a ℈j. ad ʒj. rarius tamen uſurpantur. Ex his cum ſaccharo condita parantur. Flores conditi obſtructiones valentius reſerant, folia vero magis adſtringunt, inquit Cl. Hoffmannus. Exhibetur a ʒj. ad ℥ß. ſuccus ex foliis expreſſus, deinde parva coctione purgatus, ab ℥ß. ad ℥ij. nonnunquam propinatur, rariſſime tamen ob intenſum amarorem. A quibuſdam vis cholagoga illi tribuitur, de qua tamen non plane conſtat.

Infuſum cum aqua, vino, vel cereviſia præparatur, & ad ℥iiij. vel ℥vj. propinatur. Aquoſum Abſynthii infuſum a multis, cereviſiæ aut vino Abſynthiti anteponitur, quia caput minus gravat.

Fit vinum Abſynthites extemporaneum, macerando nempe per noctem, comas Abſynthii ſiccatas, in vino. Eſt autem vinum Abſynthites quod ex herba ſicca infuſa paratur, palato gratius, aut potius minus ingratum, quam quod ex herba recenti. Hoc enim herbaceum & terreum quid reſipit. Paratur quoque vindemiarum tempore, vinum Abſynthites fermentatum, Abſynthii exſiccati & minutim conciſi faſciculum, in dolium conjiciendo & muſti ℔c. aut circiter affundendo & fermentando ſimul. Vinum Abſynthites quocumque modo paratum ſit, exhibetur ad ℥iij. iv. vel vj. mane jejuno ventriculo, vel etiam ante, aut poſt paſtum. Ex Abſynthio præparari ſolent in officinis tinctura, ſeu, ut vocant, eſſentia Abſynthii, aqua diſtillata, oleum eſſentiale, extractum & ſal fixus.

Tinctura Abſynthii fit ex foliis aut ſummitatibus, cum ſpiritu vini in amphora vitrea, rite maceratis, donec ſpiritus intenſe amarus evadat. Si folia fuerint recentia, tinctura viridis erit; ſi exſiccata, rufa vel fuſca: ſumitur ad ʒß. vel ʒj. pro doſi. Quidam hanc tincturam parant cum ſpiritu ardente ex ipſo Abſynthio fermentato extracto, & adhuc præſtantiorem tincturam eſſe exiſtimant.

Aqua

Aqua Absynthii distillata sic conficitur.

♃. Foliorum virentium Absynthii nondum floridi, ℔xv. Incidantur & contundantur. Indantur vesicæ aheneæ & affundantur decocti fortis ejusdem plantæ ℔x. aut q. s. digerantur vase clauso per quatriduum; deinde apposito capitello cum refrigeratorio, & adjuncto recipiente, fiat distillatio, ut artis est. Aqua spirituosa & magis odorata servetur ad usum. Dosis ab ℥j. ad ℥vj.

Spiritus Absynthii urinosus flavescens, a nonnullis plurimum laudatus, sic extrahitur. Absynthium viride cum floribus & seminibus minutim concisum, congeritur in vasculum rite obturatum, ut sponte incalescat, & nonnihil putrescat. Incipiente putrefactione, antequam fœteat, igne aperto, per retortam terream amplam, distillatur, & sic copiosissimus liquor urinosus obtinetur, per alambicem, igne arenæ, rectificandus. Prodit spiritus urinosus, volatilis, & valde amarus. In scorbuticis affectionibus utiliter exhibetur. Sed idem spiritus salino-oleosus & quidem præstantior, ex spiritu volatili urinoso quocumque, & oleo Absynthii essentiali simul mixtis & circulatis, ut ajunt, obtineri potest.

Oleum essentiale ex herba florida, seminibus jam turgida & exsiccata extrahitur, distillando nempe plantæ partem unam, cum aquæ limpidæ partibus viginti, ex alambice aheneo, igne forti. Aqua & oleum in recipiens vas promiscue profluunt. Oleum supernatans ab aqua rite separatur. Intus sumptum, iisdem viribus donatur ac Absynthium. Externe gossypio exceptum, & umbilico admotum, intestinorum vermes necat. Dosis a gutt. ij. ad x. Ex eo paratur oleo saccharum Absynthites quod facilius aquosis menstruis admiscetur, quam oleum.

Extractum Absynthii fit ex succo folior. Absynthii expresso, & ad mellaginem aut ad extracti consistentiam, evaporato. Extractum magis adstringit quam Absynthium, aut cœteræ ejus præparationes. Exhibetur a ℈j. ad ʒß. aut ʒj.

Sal fixus Absynthii fit ex lixivio cinerum plantæ combustæ, quod rite percolatum, evaporatur ad siccitatem usque. Sic remanet sal rufescens, qui, si non satis purgatus videatur, igne reverberii calcinatur, aqua solvitur; solutio autem percolatur & exhalatur, ita ut sal candidus & purus remaneat. Quidam salem hunc non summe purgatum expetunt, sed qualis extrahitur ex cineribus Absynthii in vase clauso calcinati: tunc enim sal ille neque candidus, sed rufescens, neque mere alcalinus, sed salsus adhuc remanet, & multo sulphure imprægnatus, ac proinde plantæ virtutibus adhuc imbutus. Sed tunc aut plantam ipsam pulveratam, aut ejus succum, aut extractum, aut salem essentialem, anteponenda censerem.

Sali Absynthii fixo virtus febrifuga tribuitur, & in primis adversus tertianam; a Sim. Paulli commendatur. Dosis a ℈j. a ʒß. Observandum est salem illum admodum acrem esse, ac proinde, non majori copia exhibendum, nec nisi multo liquore dilutum, ne acrimonia sua gulam, & ventriculum lædat. Ad obstructiones removendas utiliter exhibetur. Usitatissimus est apud Medicos Londinenses, & a Riverio, Sidenhamioque, commen-

mendatur ad vomitum compescendum, in febribus biliosis, iliaca passione aliisque affectibus.

℞. Summitatum Absynthii siccatar. pug. j. Infunde in aquæ fervidæ ℥vj. Macerentur paululum. Infusum, cum tantillulo Sacchari, calens hauriatur, ad appetitum excitandum, concoctionem adjuvandam, ventriculum & viscera roboranda, menstruas purgationes mulierum promovendas, &c.

℞. Absynthii exsiccati & pulverati ℥ß. Croci Martis sub rore majali præparati ʒiij. Gumm. Ammoniac. ʒj. Croci ℈j. syrup. de Absynthio vel Menthæ q. s. Misce, fiat opiata. Dosis ʒß. bis in die, servatis servandis, ad menses suppressos, cachexiam, icterum, hydropem, obstructiones, & quoscumque, id genus, morbos, qui a sanguinis lentore & crassitudine, aut a fibrarum tono nimis laxo pendent.

℞. Tincturæ Absynthii ℥ij. Spir. carminativ. Sylvii ℥ß. Syrup. Menthæ ℥j. Fiat mixtura. Cochlear unum exhibeatur in colicis & flatulentis affectionibus, ciborum inappetentia, aut difficili coctione, ventriculi imbecillitate & frigiditate, alvi profluvio, &c.

℞. Vini Absynthitis ℥xij. Pulpæ Colocyntidos minutim concisæ ʒß. Macerentur per xxiiij. horas. Fiat colatura. Fit vinum catarthicum quod phlegma crassum & viscidum, ventriculi & intestinorum parietibus inhærens, dissolvit & vacuat, & mesenterii obstructiones resolvit. Exhibeantur ℥iiij. singulis diebus mane, jejuno ventriculo.

℞. Salis Absynthii ℈j. succi Limon. ℥j. Aq. Menthæ ℥j. Fiat mixtura, bis, terve, die iteranda. Vel:

℞. Sal. Absynth. ʒij. Aq. Puleg. vel Menth. crisp. ℥vj. Fat mixtura, cujus cochlear unum in singulis jusculis permiscendum est contra vomitionem.

℞. Salis Absynth. & Nitri purificati, ana q. l. Solve in aq. Cichor. q. s. Solutio percolata ad siccitatem evaporetur. Exhibetur adversus tertianam ad ʒß. aut ʒj. in vino, cerevisia, aut alio liquore idoneo, cum tantillulo Sacchari edulcorato, paulo ante paroxysmum, & sudorem provocare solet.

Externe adhibitum, ventriculum & intestina roborat, vermes necat, putredini resistit, tumores resolvit, dolores & inflammationes incipientes discutit. In cataplasmatibus resolventibus recipitur, & in vino aromatico, seu defensivo contra putredinem.

℞. Folior. Absynth. virentium partes duas. Axungiæ Porcinæ, p. unam. Contundantur simul, & fiat cataplasma collo calide admovendum in angina.

℞. Folior. Absynth. & Parietar. part. æqual. Contundantur, & calide parti dolenti applicentur sub forma cataplasmatis, aut decocto earumdem herbarum pars affecta foveatur ad dolores externos sedandos, incipientes inflammationes compescendas, & contusiones resolvendas.

℞. Folior. Absynth. & Senecionis, ana M. ij. Flor. Chamæmeli & Melilot. ana M. j. Rad. Ireos & Bryon minutim incisarum, ana ℥ij.

℥ij. Coquantur ex arte in aq. com. q. s. ad putrilaginem: Contundantur in mortar. marmor. & per cribrum pultis trajiciatur: Cui affund. vini albi ℔ij. Pulver. Absynthii, Cumini, ana ℥j. Quatuor Farinar. resolventium ℥iiij. Olei Chamæmeli ℥iiij. Coquantur lento igne ad debitam spissitudinem, & fiat cataplasma resolvens.

℞. Folior. & summitatum Absynth. majoris, radic. Cucumeris sylvest. ana q. s. Decoquantur in aq. partibus ij. & olei part. iij. Hydrolæo mediocriter calente pars dolens foveatur. Radices & Absynthium contusa in modum linimenti capiti apponantur, ad hemicraniam curandam.

℞. Folior. Absynthii majoris, Abrotani, Tanaceti, summitatum Sabinæ ana M. j. Radic. Aristoloch. rotund. ℥j. Helleborastri M. ß. Pulpæ Colocynthid. Aloes ana ʒj. Fiat decoctum in aquæ ℔iij. ad ℔ij. Coletur pro fotu abdominis regioni calide admovendo, ad verminosos affectus.

℞. Olei essentialis Absynthii, gutt. viij. Aloes pulverat. ʒij. Fellis bovin. q. s. Misce, fiat emplastrum quod super alutam ductum umbilico applicetur. Contra vermes.

In officinis servantur Oleum Absynthii per infusionem paratum; Syrupus de Absynthio, tum simplex, tum compositus. Præterea Absynthium usurpatur in Pulvere contra rabiem Palmarii, Syrupo cachectico, & Syrupo lienterico, *Charas*, Confectione Hamech, Pilulis sine quibus, aggregativis, de Rhabarbaro, pro morbo colico, *Charas*, stomachicis *Ejusdem*, Unguento martiato, Unguento mundificativo de Apio, Emplastro de Meliloto, Balsamo tranquillante Franciscanor. Regior. & Aqua vulneraria.

Absynthium Tenuifolium seu minus seu Ponticum *Officinar.* Absynthium Ponticum, tenuifolium, incanum *C. B. P.* 128. *Inst. R. H.* 457. Absynthium Ponticum, vulgare, folio inferius albo. *J. B.* 3. 175. Absynthium tenuifolium *Dodonæi Pemptad.* 24. vulgo, *Petite Absynthe*, *Absynthe*, *Pontique*.

Numerosas spargit radices parvas, crebris fibris intertextas, lignosas & sapore aromatico præditas: caules vero ex eadem radice plures erigit cubitales & sesquicubitales, teretes, glabros, virescentes, aut ex virore rubescentes, purpurascentesve, frequentibus adnatis ab initio ad summum usque ramosos, folia non minus tenuiter incisa quam Abrotani, sed brevioribus, concinnioribusque segmentis, brevi & incana lanugine pubescunt, potissimum inferna parte, odore suavi, sapore subamaro. Flores quales in latifolio Absynthio, sed minores & oblongi, vehementiorem spirant odorem quam folia. Colitur in hortis, ubi, repente sub terris radice, mirum in modum multiplicatur.

Analysi Chymica, Absynthii tenuifolii foliorum & summitatum nondum floridarum ℔v. exhibuerunt phlegmatis limpidi, odorati & sapidi obscure subacidi ℔j. ℥x. ʒiij. gr. xxxvj. cum aliqua olei essentialis portione: humoris limpidi, adhuc odorati & sapidi, manifeste acidi & austeri, cum olei essen-

effentialis tantillulo, ℥xv. ʒj. gr. lxiij. humoris rufeſcentis turbidi, ſale volatili urinoſo impraegnati ℥ij. ʒvj. gr. xxxvj. olei tum tenuioris & eſſentialis, tum adipoſi ℥iij. ʒj. gr. xv. ſalis volatilis urinoſi, concreti gr. xix. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥viij. ʒj. gr. xxx. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. ʒiiij. gr. xv. ex quibus lixivio, ſalis fixi mere alcali ℥j. ʒv. gr. xvj. prodierunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℔j. ℥viij. ʒj. gr. xvij. In calcinatione ℥v. ʒv. gr. xv.

Hæc analyſis in Abſinthio tenuifolio, maximam partium tenuium, tum ſalinarum, tum ſulphurearum copiam nobis commonſtrat, tam ratione jacturæ in diſtillatione, quam ratione olei eſſentialis & ſalis volatilis: quod quidem plantæ odore & ſapore vehementi confirmatur. Verum ejus oleum eſſentiale minus amarum eſt, quam in Abſinthio latifolio.

Abſinthio minori ſeu tenuifolio eædem tribuuntur virtutes, quæ in majori dignoſcuntur. Minus tamen amarum eſt & magis aromaticum: unde palato quidem magis gratum, ſed tamen idcirco minus efficax cenſemus. Ejus Conditum a Matthiolo ad aquam intercutim commendatur tanquam expertum remedium, ſi ejus Conditi ℥ß. quotidie aſſumatur tribus horis ante cibum: quod de hydrope qui a nimia fibrarum flacciditate & laxitate pendet, aut a ſanguinis vel ſeri craſſitudine & tenacitate, intelligendum.

Eædem ex hoc Abſinthio fieri poſſunt præparationes quæ ex majore fieri ſolent, ſed in officinis minus uſitatæ ſunt.

ACANTHUS.

Acanthus ſive Branca urſina *Officinarum*. Acanthus ſativus vel mollis Vergilii *C. B. P. 383. Inſt. R. H. 176.* Carduus Acanthus ſive Branca urſina *J. B. 3. 75.* Acanthus ſativus *Dod. Pempt. 719.* Pœderota, Melamphillum, Marmoraria quorumdam, vulgo *Acanthe* ou *Branche Urſine*.

Radicibus eſt craſſis, carnoſis, hac illac diffuſis, foris nigricantibus, intus candidis, & capillitio ſtipatis. Folia humifuſa cubitum æquant, & quandoque ſuperant longitudine, ſpithamam amplitudine, mollia, obſcure virentia, glabra, nitida, ſinuoſa, & quodammodo criſpa. Caulis ad duos cubitos erigitur rectus, firmus, longa ſerie donatus florum eleganter thyrſi modo diſpoſitorum: ſinguli autem perfecti ſunt, monopetali, anomali, carnei quodammodo coloris: anterius trifariam dividuntur, & rictum imitantur, qui labio ſuperiori caret, inferius vero amplum & convexum obtinet; poſterius in annulum deſinunt, ſtaminibuſque donantur labii ſuperioris locum occupantibus, apiceſque ſcoparum æmulos ſuſtinentibus; calycibus folioſis coercentur, viridibus, per extremum laciniatis, nonnihil ſpinoſis, & veluti nucamenta quædam oblonga referentibus. E calyce ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ſeu annulo ad inſtar clavi infixum, quod abit in fructum glandiformem, calyce obvolutum, ſepto intermedio in loculamenta duo diſtinctum, in quibus ſingulis ſemen unicum continetur ſubrufum, compreſſum, duriuſculum, duas treſve lineas latum.

Tota

Tota planta succo turget glutinoso & mucilaginoso. In Italia & Sicilia copiose nascitur. Hic in hortis colitur. Multiplicatur autem facile germinibus a matre avulsis, & pinguiori terræ commissis.

Distinguendum autem est inter Brancam ursinam Italorum, quæ est noster Acanthus, & Brancam ursinam Germanorum, quæ est Sphondilium vulgare.

Analysi chymica, ex folior. Acanthi recentium ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, odoris & saporis expertis, sale salso aliquantisper & obscure imbuti, quod nempe salis Saturni solutionem turbidam efficit, ℥ix. ʒiij. gr. xxxvj. humoris obscure subacidi, deinde manifeste acidi, tum etiam aliquantisper alcalini, ℔ij. ℥xiij. gr. xxiiij. humoris rufescentis empyreumatici, tum leviter acidi, tum alcali urinosi, & multo sale volatili impraegnati ℥j. ʒiij. olei tum fluidi, tum spissioris ʒvj. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum subalbidorum ℥j. ʒiij. gran. xij. ex quibus lixivio, fuerunt extracta salis fixi mere alcali ʒiij. gran. lx. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒj. gran. xlviij. in calcinatione ℥j. ʒiii. gran. lx.

Ex hac analysi & lentore glutinosi hujus plantæ succi, concludere licet, eam constare ex sale Ammoniacali copioso & mediocri olei portione, multo phlegmate dilutis.

Acanthus inter emollientes numeratur herbas quæ sunt Malva, Mercurialis, Parietaria, Beta, & Acanthus. Folia tantum usurpari solent, in clysteribus, somentis & cataplasmatis emollientibus, & paregoricis, seu dolorem sedantibus. Dolorem lenit & alvum emollit.

℞. Folior. Acanth. Malv. Parietar. Mercurial. Betæ, Viol. Atripl. & Senecionis ana M. j. Coquantur in aq. commun. quanr. sufficit. In colaturæ ℔j. dissolve Mellis Nenuphar. ℥iij. Cryslall. mineral. ʒj. Fiat enema emolliens.

℞. Rad. Althææ, Nenuphar. & bulbor. Lilior. albor. ana ℥j. Folior. Acanthi, Malv. Parietar. ana M. j. Flor. Chamæmeli & Meliloti ana P. iij. Coq. in aq. q. s. deinde colentur. Liquor servetur pro fotu emolliente instituendo calide cum linteis quadruplicatis, vel pannis laneis molliusculis dicto liquore imbutis, leviter expressis & mutatis quoties refrixerint.

℞. Rad. Alth. mundatar. & minutim incisar. ℥iiij. Coquantur in aq. comm. quant. suffic. donec insigniter mollescant. Deinde adde folior. Branc. ursin. Malvæ, Parietar. Violar. & Mercurial. ana M. j. Caricar. pingu. n. xij. Coquantur omnia ad putrilaginem usque. Contundantur in mortar. marmor. & per cribrum setac. trajiciantur. Pulpa secreta cum farinæ Lini & Fenugræci ana ℥ij. Olei Lilior. ℥iii. Coquantur lento igne sæpius agitando ad debitam spissitudinem. Et fiat cataplasma emolliens.

Dodonæus refert Acanthi radices prodesse tabidis sanguinem spuentibus, tum ex alto delapsis, ab ictu aut conatu aliquo supra vires læsis, non minus quam Symphiti majoris radices, quas substantia, lento succo, & qualitatibus proxime referunt. Rarissime tamen in usum medicum veniunt, quoniam Symphiti radices anteponuntur.

Acan-

Acanthi folia Veteres ob figuræ venustatem, & elegantiam epistyliis, seu columnarum capitulis insculpere solebant. Vestibus etiam pretiosis figuram Acanthi foliorum circumtexebant: unde Virgilius:

Et circumtextum croceo velamen Acantho.

ACETOSA seu OXALIS.

Ex pluribus Acetosæ speciebus duæ potissimum in usum Medicum, & culinarium veniunt, scilicet Acetosa vulgaris vel pratensis folio longo, & Acetosa rotundifolia.

Acetosa vulgaris, Acetosa pratensis, Oxalis pratensis *Officinarum*. Acetosa pratensis, *C. B. P.* 114. *Inst. R. H.* 502. Oxalis vulgaris folio longo *J. B.* 2. 989. Oxalis, *Dod. Pempt.* 648. *Ozeille longue* ou *Vinette*.

Radice est fibrosa, longa, sublutea, amara, & stiptica: foliis alternis palmam superantibus acutis, qua pediculo adhærent falcatis, & auritis, atrovirentibus, acidis, & succulentis. Caulis striatus, cubitalis, & ramosus flores sustinet apetalos, plurimis scilicet constante staminibus cum apicibus luteis surgentibus ex calice hexaphyllo. Joannes Rajus observat in hac plantæ specie, nonnullas flores steriles seu incompletos dumtaxat proferre, alias completos. Floribus sterilibus nullum succedit semen: floribus completis seu perfectis pistillum abit in semen triquetrum, spadiceum ac nitidum, obvolutum capsula foliacea triangulari, quæ conficitur ex tribus calycis foliis, cæteris tribus marcescentibus. Occurrit vulgo in pratis, & sylvis agri Parisiensis, & in hortis colitur ad usum culinarium.

In usum Medicum veniunt folia, radix, semen, quæ seorsim consideranda sunt. Analysi chymica, recentium, & succulentorum Acetosæ pratensis foliorum ℔v. per balneum vaporosum distillatæ, præbuerunt humoris limpidi, herbam virentem sapore, & odore referentis, acidi primum obscuri, deinde manifesti, ac tandem intensi ℔iij. ℥j. ʒv. deinde massa exsiccata, per retortam distillata fudit humoris rufescentis empyreumatici, tum acidi, tum alcali urinosi ℥ij. ʒvij. gr. xiiij. cum salis volatilis urinosi granis aliquot: olei spissioris, & adiposæ consistentiæ ℥j. ʒj. gr. lviij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ʒij. ex quibus lixivio, salis mere alcali fixi ʒij. gr. xxiiij. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. ʒiij. gr. xxxvj. in calcinatione ℥ij. ʒiiij. gr. xxxvj.

Præterea succus Acetosæ saporis est acidi manifesti, & chartam subcœruleam, purpuream efficit. Sal essentialis Acetosæ in carbones injectus eodem fere modo ac Nitrum fulminando deflagrat. Si vero cum sale Tartari permisceatur, odorem urinosum exhalat, haud dissimili ratione ac sal Ammoniacus. Adeo ut Acetosa videatur constare sale essentiali Ammoniacali, simili sali qui exsurgeret ex acido Nitri spiritu, & sale urinoso, olei portione medocri, & pauca terra, multo phlegmate dilutis.

Ex

Ex recentium Acetosæ pratensis radicum ℔v. balneo vaporoso distillatis; prodierunt phlegmatis limpidi, saporis herbidi subacidi ℔iij. ℥j. jam exsiccatæ radices per retortam distillatæ, præbuerunt humoris empyreumatici rufescentis, tum acidi, tum alcali urinosi ℥vij. ʒij. gr. liiij. olei spissioris consistentiæ ℥iij. ʒij. gr. xviij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥xij. ʒij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒj. gr. xlviij. ex quibus salis fixi subsalsi ʒij. gr. vj. fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥viiij. ʒj. in calcinatione ℥ix. gr. xxiiij.

Succus radicum cœruleam chartam, purpuream efficit: sed color ille purpureus paulo post evanescit, maculam fuscam relinquendo ob magnam copiam olei conjuncti, quod paulatim super partes ab acido evolutas diffunditur.

Radices majorem olei, & terræ quantitatem continent quam folia; triplum fere: quibus sal essentialis Ammoniacalis, Nitrosus, qualis in foliis deprehenditur, involvitur. Hinc sapor stipticus, & amarus radicum; hinc etiam vis aperiendi aut obstructiones viscerum reserandi qua donantur. Econtra in foliis in quibus acidum magis explicitum est, & evolutum, vis refrigerandi seu sanguinis, & bilis motum fermentatitium compescendi deprehenditur.

Ex seminum Acetosæ recentium ℔v. prodierunt humoris fere inodori; & insipidi, qui tamen salis alcali notas præbuit ℥vij. ʒvj. humoris nonnihil turbidi, manifeste acidi, & aliquantisper urinosi ℥v. ʒv. humoris rufescentis empyreumatici, tum acidi, tum urinosi, & sale volatili imprægnati ℥vj. ʒvj. gr. xlviij. olei ℥ix. ʒj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℔j. ℥vj. ʒvij. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iij. ʒvij. gran. lx. ex quibus lixivio, extracta fuerunt salis salsi foliati, & quasi talcosi, ʒj. gr. xvj. Jactura partium in distillatione fuit ℔j. ℥j. ʒv. gran. lx. in calcinatione ℔j. ℥ij. ʒvij. gr. xlviij.

Semina Acetosæ pratensis multo plus salis volatilis, tum acidi, tum urinosi continent, quam folia vel radices. Hæc autem principia non solum in aqueis liquoribus continentur, sed etiam partim avolant in distillatione, (jactura enim partium in seminum analysi longe major est,) partim cum oleosis partibus concrescunt, & irretiuntur in capite mortuo vel carbone, cujus massa carbonariam foliorum, & radicum massam longe superat. Olei quantitas non solum triplo major est olei quantitate in radicibus reperta, sed eam multo magis superat: quandoquidem major pars massæ nigræ in retorta residuæ ex oleo producitur, ut ex hujus massæ deflagratione satis liquet. Hinc seminis virtus a foliis, & radicibus prorsus diversa est. Constat nempe ex oleo copioso cum salis Ammoniacalis portione non mediocri, a qua cardiaca ejus virtus pendet. Ab oleosis quoque partibus semen obtinet vim humores acres demulcendi, tenujores inspissandi, æstuantes compescendi, partium fibras molliendi, & flexiliores efficiendi.

Acetosa, & Oxalis rotundifolia seu hortensis *Officinar.* Acetosa rotundifolia hortensis *C. B. P.* 144. *Inst. R. H.* 503. Oxalis folio rotundiore repens *J. B.* 2. 990. Acetosa rotundifolia. *Dod. Pempt.* 649. *Ozeille ronde:*

Ex radice tenui, repente, saporis adstringentis, caules cubito longiores emittit,

tit, tenues, repentes: foliis vero subinde ludit modo rotundis fere, modo alarum appendicibus donatis, alias sagittæ instar mucronatis, pinnatisque, colore glauco aut pallido, pinguiusculis, delicato acore præditis. Flores & semina Acetosæ vulgaris non dissimilia sunt. In hortis ad culinarium usum seritur.

Analysi Chimica, ex Acetosæ rotundifoliæ floridæ ℔v. prodierunt humoris limpidi herbam viridem odore & sapore referentis, tum acidi, tum aliquantisper salsi aut urinosi, ℔j. ℥viij. ʒv. gr. iiij. humoris limpidi, intense acidi, austeri, tum etiam urinosi, ℔ij. ℥xiiij. ʒiiij. gr. xxxvj. humoris rufescentis empyreumatici acidi, austeri & sale volatili urinoso impraegnati, ℥ij. ʒij. gran. xxiiij. olei spissioris & adiposæ consistentiæ, ℥j. ʒj. gran. lx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒv. gran. xxiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum, ʒvij gran. iiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit, ℥ij. ʒv. gr. lvj. in calcinatione, ℥ij. ʒv. gr. xlij.

Acetosa rotundifolia paulo plus phlegmatis continebat, quam pratensis, minus terræ, plus salis fixi. Cœterum, sicut Acetosa pratensis, sale Ammoniacali nitroso & oleo phlegmate multo dilutis componitur.

Utriusque Acetosæ folia gratissimum embamma seu intinctum nec spernendum præbent: gratiores enim escas reddunt, & cibi appetentiam augent acidulo suo sapore.

Intus sumpta refrigerant, id est, motum sanguinis fermentativum & intestinum, fluiditatemque minuunt, expansionem coercent, sicque caloris sensum præsertim in visceribus temperant, æstuantem choleram reprimunt, tenuiorem inspissant, acriorem emendant, sitim sedant, appetitum excitant, & putredini resistunt: Unde in biliosis febribus, tum simplicibus, tum pestilentibus, usitatissima sunt & utilissima. In jusculis & apozematibus temperatis alterantibus & aperientibus incoquuntur. Succus expressus & defœcatus solus vel sorbitionibus immixtus propinatur: & ex eo cum Sacchara cocto syrupus conficitur. Conditum quoque ex foliis præparatur, & aqua distillatur, quæ quidem succo vel decocto multo languidior est, minorumque virium. In febribus intermittentibus biliosis, tertiana & duplici tertiana, succus Acetosæ felici cum successu exhibetur, præsertim verno tempore, ad ℥vj. vel ℥viij. ineunte paroxysmo, præmissis præmittendis. Iteratur donec æger sanatus fuerit. Cavendum tamen ne pulmo quamdam patiatur læsionem; tunc enim ab hoc remedio abstinendum foret, ne ab acido prava hujus visceris dispositio augeatur. Medicina in scorbuto specifica existimatur. Clarissim. vir, & in praxi medica exercitatissimus Doctor Morinus, dum viveret Nosocomii Parisiensis Medicus ordinarius, scorbuticos quamplurimos sanavit, eorum alimenta foliis Acetosæ coctis immiscendo. Thomas Bartholinus *Actis Hafniensibus* 1671. *Observat.* 9. refert: „ Groenlandos populos scorbuto misere „ vexari, sanari vero miscendo Cochleariam & Acetosam simul in „ jusculis suis avenaceis vel hordeaceis. Has duas plantas co„ piose simul crescere in hac regione, quasi seorsim sumi non

 debe-

„ debeant, ne separatæ noceant, quippe una sale volatili oleoso, al-
„ tera acido turgescit, ex quarum mixtura media qualitas exsurgit:
„ modum autem eas assumendi hunc esse usitatum, ut carnem recen-
„ tem cum avenacea vel hordeacea ptisana excoquant, ejusque deco-
„ ctum his herbis scorbuticis condiant, & hujus alimenti medicamen-
„ tosi usu ita laxari alvum, ac si medicamentum catharticum hausis-
„ sent. " Hæc scorbutum curandi methodus a Thoma Sydenham probatur, qui Cochleariæ, cœterarumque plantarum scorbuticarum acrium succos, nonnisi Aurantiorum vel Citriorum Malorum succo temperatos præscribit.

Radix non acida est, sed amara & adstringens. Obstructiones aperit, urinas ciet, quapropter in decoctis aperientibus usurpatur. Siccata & decocta rubello colore eleganti aquas tingit.

Semen inter cardiaca medicamenta numeratur: præterea vis adstringendi in alvi profluviis, & in dysenteria ipsi tribuitur: quæ quidem virtus adstrictoria, non tam ab ejus stypticitate pendet, quam ab oleosis ejus partibus, quæ humorum acrimoniam demulcent.

♃. Rad. Cichor. Bugloss. folior. Cichor. Bugloss. Borraginis, Lactuc. Portulac. & Acetos. rotund. ana M. ß. Hordei integr. P. j. Fiat decoctum cum pullo Gallinaceo aut frustulo colli carnis vitulinæ. Fiat jusculum refrigerans, mane sumendum.

♃. Seri lactis optime depurati ℔j. in quo leviter incoque folior. Acetosæ M. j. ß. Fiat colatura, cui adde Syrup. Violat. ℥ij. Dividatur in duas doses mane, jejuno ventriculo, sumendas.

♃. Hordei integr. pugill. ij. Rad. Acetosæ & Gramin. ana ℥j. Coquantur in aq. fluviatil. ℔iiij. ad ℔iij. Decoctum servetur pro potu diuretico & aperiente.

♃. Folior. & rad. Cichor. sylv. Taraxac. Fragar. Borrag. & Bugloss. ana M. j. Rad. Acetosæ, Gramin. ana ℥ij. Folior. Agrimon. M. j. Coquantur, ut artis est, in aq. comm. ℔ix. in vase terreo vel ferreo. Fiat Apozema, vulgo, *Bouillon rouge*.

♃. Amygdalarum dulc. excorticatarum ℥ß. Semin. Acetos. Melon. & Card. bened. ana ʒij. Contund. in mortar. marmor. sensim affund. aquar. Scabiosæ. Ulmar. & Scorsonner. ana ℥iiij. Fiat emulsio, pro duabus dosibus, cuique adde Syrup. flaved. Citri, vel Syrup. Caryophillor. hortens. ℥ß. Capiat vesperi & mane in febribus malignis & variolis, in quibus caloris æstus temperandus, acrimonia humorum demulcenda, & diaphoresis juvanda.

Acetosæ folia contusa aut cocta & externe admota potenter resolvunt; maturant & suppurationem promovent, tenuibus nempe & volatilibus suis particulis, tum acidis, tum urinosis, quæ in tumorem penetrant, humorem commovent & attenuant. Si vero humor ille hujus sit indolis, ut totus facile attenuari possit, resolvitur & per cutis poros dissipatur, aut vasa debita remeat. Si vero crassior sit quam ut resolvi possit, assiduo motu agitatæ ejus moleculæ fermentescunt, rarescunt, & in pus convertuntur: tumor humoris rarescentia attollitur, ac tandem rumpitur.

Riverius observationem proponit de ganglio in genu resoluto, sine suppura-

puratione, cataplasmate præparato ex foliis Acetosæ sub cinere coctis, & cineribus permixtis, supra tumorem admoto.

℞. Folior. Acetosæ q. l. foliis Brassicæ vel charta madida involutor. Sub cineribus coquantur; cocta cum fermento misceantur, & fiat cataplasma tumori applicandum ad suppurationem promovendam.

℞. Oxalid. folia. Coque cum Axungia veteri; & fiat cataplasma, quod phlegmonem brevi ad suppurationem perducit.

℞. Oxalid. & Arnogloss. p. æq. Coq. in Oxymelite. Contund. postea & trajiciantur, addendo cuique libræ Theriac. veter. ℥ß. Fiat cataplasma in carbunculo & malignis inflammatis pustulis.

Acetosæ Conditum usurpatur in Opiata *Salomonis*.

Semen in Confectione de Hyacinthis, & Pulvere Diamargariti frigidi, *Charas*, Syrupo Elleborato *Quercetani*, Diascordio *Fracastoris*.

ADIANTUM.

ADianti species septem in officinis distinguuntur; scilicet; 1. Adiantum verum seu Capillus Veneris. 2. Adiantum Americanum. 3. Adiantum nigrum. 4. Adiantum album Filicis folio. 5. Adiantum album foliis Rutæ. 6. Adiantum rubrum. 7. Adiantum aureum. Quæ quidem herbæ *Capillares* quoque nunc dicuntur, licet sub titulo Capillarium in antiquis Pharmacopœis, quatuor tantum ex his comprehendantur, scilicet, Adiantum verum, Adiantum nigrum, Adiantum album folio Rutæ, Adiantum rubrum, quibus quinta adscribitur planta, *Ceterac* dicta. De Ceterac suo loco: nunc de Adianti speciebus.

Adiantum verum. Capillus Veneris verus. Capillus Veneris Monspeliensis, *Officinarum*. Adiantum foliis Coriandri, *C. B. P.* 355. *Inst. R. H.* 543. Adiantum sive Capillus Veneris *J. B.* 3. 751. vulgo, *Capillaire de Montpellier*.

E radice tenui, transverse imposita, carnosa & fibrosa, oriuntur pediculi palmam superantes, exiles, nigri, nitidi, splendentes, ramosi, folia sustinentes alterna, quatuor aut quinque lineas lata, nonnihil breviora, viridia, cristata, radiatim quasi striata, glabra, profundis quibusdam incisuris Coriandri foliorum inferiorum ritu ferme dissecta, tactu mollia, aliquantisper odorata, & sapore nonnihil adstringente, subamaricante, non ingrato. Floribus carere videtur: sed mense Septembri crenulæ producuntur & duplicantur, sibi invicem adhærentes. His in sinubus seu foliorum complicationibus fructus continentur, seu capsulæ membranaceæ sphæricæ admodum exiles, annulo vi elastica donato munitæ, accurate a Cl. Tournefortio observatæ, & in Elementis Botanicis descriptæ. Annuli contractione capsulæ ape-

aperiuntur, & in his semina minutissima pulvisculi instar contineri microscopii ope deprehenduntur. Nonnulli tamen floris nomine eas prominentias insignire volunt, dum adhuc virides sunt, & antequam pulvisculum seminalem fundant. Alii quoque contendunt capsulas illas non fructus esse, sed flores seu apices floridos, illumque pulverem inibi contentum non semen esse, sed pulvisculum floridum, qualis in florum apicibus contineri solet. Res tempore dilucidabitur. Prior tamen sententia nobis magis verisimilis videtur. Nascitur in puteorum marginibus & rupibus aspergine madentibus Galliæ Narbonensis. Quavis anni tempestate etiam hyeme viret. Vulgus Narbonense pro certo salubritatis aquarum signo habet Adianti circa puteos & fontes proventum.

Olim omnes herbæ Capillares in Officinis nostris usitatissimæ erant, nunc autem hic rarissime reperiuntur. Aliud Adianti genus ex America affertur, quod ob odoris fragrantiam & saporis gratiam huic anteponitur.

Adiantum Americanum, Adiantum Canadense, *Officinarum*: Adiantum Americanum *Cornuti* 7. *Inst. R. H.* 543. Adiantum fruticosum Brasilianum *C. B. P.* 355. *Prodrom.* 15. vulgo, *Capillaire de Canada*.

Ex Radice pusilla, capillamentis nigris fibrata, cauliculi ad spithamam & nonnunquam ad ulnam, alterumve cubitum assurgunt, atropurpurei, nitentes, ramosi, & latissime in orbem expansi: quibus utrinque adhærent duodecim & nonnunquam viginti folia Adianto vero proxima, parva, oblonga sed obtusa, incisuris superne tantum divisa, inferne integra & costa qua petiolo insident obducta, odore grato, præsertim dum aqua calida madent, sapore parum acerbo, non injucundo. Flores nulli conspicui sunt. Fructus more Adianti veri adversâ folii parte profert. In Brasilia, Virginia, Canada, & aliis Americæ provinciis frequens nascitur.

Adiantum nigrum, *Officinarum*: Filicula quæ Adiantum nigrum Officinarum, pinnulis obtusioribus *Inst. R. H.* 542. Adiantum foliis longioribus pulverulentis, pediculo nigro, *C. B. P.* 355. Adiantum nigrum *J. B.* 3. 743. Dryopteris nigra *Dod. Tempr.* 466. vulgo, *Capillaire comm.*

Radix est transversa & fibris capillaribus nigris minuta saporis acerbi cum quadam dulcedine; ex qua pediculi prodeunt spithamei, firmi, nigri, nitidi, ramosi, cum foliis ad Filicem marem accedentibus, sed longe brevioribus, in segmenta crenata, mucronata & oblonga divisis. Floribus caret. Lineolis vero pulverulentis aversa foliorum parte de Filicum more distinguitur, quæ fructus continent seu capsulas rotundas, pulvere seminali aureo turgidas. In opacis ad radices arborum & fruticum & in aggeribus umbrosis, antiquisque muris passim in agro Parisiensi nascitur. Supradictis Capillaribus deficientibus in earum locum sequens nonnunquam substituitur.

Adiantum album Filicis folio, *Officinarum*: Filicula fontana major, sive Adiantum album folio Filicis *C. B. P.* 358. *Inst. R. H.* 542. Adiantum album Filicis folio, *J. C.* 3. 711. Dryopteris candida, *Dod. Tempt.* 465. vulgo, *Capillaire blanc.*

Radice est transversa, satis crassa, coloris herbacei, fibris nigricantibus onusta, saporis subdulcis cum majore adstrictione: pediculis spithameis tenuibus, fra-

fragilibus ; virescentibus , nigricantibusve inferna parte : ramulis modo binis oppositis , modo alternatim adnatis ad duodecim aut quatuordecim paria , extremo scapo in folium abeunte , longissimis , duas tresve uncias æquantibus foliis alternatim adnatis , oblongis , altius incisis , adeo ut e pluribus composita videantur ; mollibus, teneris , facile marcescentibus , aversa parte punctis primo virentibus , tandem ferrugineis , quæ capsulas seminales continent , aspersi ; sapore citra evidentem adstrictionem dulci , & pene fatuo , cum viscido lentore . Nascitur in locis umbrosis , muris antiquis , rivulorum , & fontium marginibus .

Adiantum album foliis Rutæ , Ruta muraria , Salvia vitæ *Officinar.* Ruta muraria *C. B. P.* 356. *Inst. R. H.* 541. *J. B.* 3. 753. *Dod. Pempt.* 470. Adiantum album . *Tab. Icon.* 796. Salvia vitæ , *Adversar. Lobel Icon.* 811. Paronichia . *Matthioli :* Saxifraga seu Empetrum , *Fuchsii :* Filicula petrea Rutæ facie , *Moriss. Oxon.*

Radice est capillacea , tenui , nigricante , & subadstringente , e qua erumpunt petioli multi , duas vel tres uncias longi tenues , juxta radicem nigricantes aut atrorubentes , reliqua parte virentes , nonnihil in summo divaricati , folia sustinentes Rutæ hortensis similia , sed longe tenuiora , duas , tresve lineas longa , paulo angustiora , angulosa & in ambitu crenata , gustu acerba subadstringentia , cum aliqua dulcedine , superne virentia , aversa parte rufescente ; aspersa pulvisculo, qui nihil aliud est quam acervulus capsularum sphæricarum Adianti similium . Nascitur in rupibus & parietibus agri Parisiensis.

Adiantum rubrum , Trichomanes , Polytrichum *Officinarum* : Trichomanes sive Polytrichum Officinarum , *C. B. P.* 356. *Inst. R. H.* 539. *J. B.* 3. 754. Trichomanes *Dod. Pempt.* 471. Adiantum rubrum *Loniceri* : vulgo , *Politric.*

E Radice capillacea , fibrosa , & nigricante pediculos promit semipalmares aut palmares , atrorubentes , nitidos , teretes , rigidiusculos , fragiles in quibus per conjugationes utrinque vel alternatim oriuntur folia subrotunda , obtusa , viridia , glabra , in quorum aversa parte sacculi eminent squammosi , pleni plurium capsularum membranacearum , globosarum ferme , annulo elastica vi donato munitarum , sicut in Capilli Veneris fructibus , quæ annuli contractione rumpuntur seminaque pulverulenta emittunt tenuissima , & fusca . In umbrosis aggeribus , antiquis muris , humentibusque saxorum fissuris agri Parisiensis provenit .

Supra recensitarum Adianti specierum principia non adeo dissimilia sunt : quapropter duarum tantum specierum analysim exponemus , ex quibus de cœteris judicare licebit .

Analysi chymica , ex Adianti nigri foliorum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi fere inodori & insipidi, obscure acidi ℥x. ʒv. gr. xviij. humoris rufescentis , nonnihil empyreumatici , primo subacidi , deinde intense acidi ℔iij.ʒij.gr.lj. humoris rufi sale volatili urinoso impraegnati ℥iij.ʒiiij.gr.xlviij. olei spissioris, & adiposæ consistentiæ ℥ij.ʒiij. gr. lxvj. Massa residua in retorta superstes pendebat ℥ix.ʒiij.gran. xviij. Quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij.ʒj.gran.x. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvij gr. xxxviij.

 extra-

extracta fuerunt. Jactura partium in distillatione fuit ℥iij. ʒvj. gran. xv. in calcinatione ℥vij. ʒij. gran. viij

Ex Polytrichi folior. ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, insipidi & inodori ℔j. ʒvj. gr. xlij. humoris primo acidi, deinde austeri, limpidi, postea rufescentis aliquantisper empyreumatici & intense acidi ℔ij. ℥viij. gr. xiij. humoris rufi empyreumatici tum acidi, tum urinosi & sale volatili impraegnati ℥iij. ʒij gran. xl. olei spissioris ℥ij. ʒvj. gran. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒvij. gr. lx. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. lvj. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ix. ʒvij. gran. xlvij. in calcinatione ℥v. ʒvj. gran. xxiiij.

Itaque his in plantis multum acidi continetur, sed non mediocri terræ portione implicitum, unde sal exsurgit salsus, sali coralliorum haud dissimilis. Insuper inest aliquantulum salis ammoniacalis: ambo oleo copioso involvuntur, & multa aqua diluuntur. Unde compositum exsurgit mucaginosum, salino-terreum & ammoniacale. Sapor eorum subadstringens a sale terreo; subdulcis autem a sulphure quo sales involvuntur. Ab iisdem principiis virtutes pendent quæ illis plantis tribuuntur, scilicet; humores acres blando suo sulphure demulcendi, sale ammoniacali crassiore incidendi, tenaces resolvendi, sale autem stiptico partes firmandi, roborandi, ac proinde viscerum obstructiones referandi.

Plantæ Capillares stomachi cruditates leniunt, singultus ac diarrhæas inde pendentes curant, pituitam viscidam in pectore stagnantem ad expectorationem præparant: tussi contumaci, asthmati, difficili respirationi, peripneumoniæ ac pleuritidi medentur. In visceribus humores inspissatos inhærentes & obstructiones procreantes, abstergunt: icterum sanant, hepatis & mesenterii glandulas obstructas referant: præcipue lieni amicæ & hujus visceris ægrotantis quasi specifica medicina creduntur. In mensibus non bene fluentibus & in affectionibus renum suas habent laudes. Uno verbo blanda qua donantur adstrictione partium fibras roborando, functiones vegetiores fiunt, humorum circuitus acceleratur, commolitio eorumdem succorum ac fluiditas augetur, excretiones promoventur.

Earum infusum vel decoctum propinatur. Vel seorsim vel promiscue usurpantur. Singularium Capillarium manipulus unus leniter & levi ebullitione coquitur in libris quatuor aquæ, cum Liquiritiæ frustulo.

Adiantum Monspeliense a Petro Formio Doctore Medico Monspeliensi *in Libello de Adianto*, quem Gallice conscriptum prælo commisit, anno 1644 tanquam Panacæa & medicamentum universale ad omnium fere corporis partium sanitatem tuendam & morbos debellandos, vel solum sufficiens commendatur. Sed encomiastarum more, in ejus laudes nimis effertur. Ejus virtutes longe remissiores & debiliores esse usus & experientia demonstraverunt.

Inter varias formulas medicamentorum ex eo parandorum, ptisanam, seu Adianti infusum miris laudibus extollit, quo se complures parvulos & infantes exsiccatos & fere consumptos febre lenta ab obstructio-

ctionibus mesenterii orta, pristinæ sanitati restituisse affirmat. Sic parari jubet.

♃. Summitatum aut foliorum Adianti adhuc virentium & recens collectorum tres circiter manipulos; infundantur supra cineres calidos per spatium unius noctis, in duabus tribusve sextariis aquæ fontanæ optimæ: tandemque, si placet, leviter ebulliant. Colatura vasi vitreo immixta pro potu ordinario inserviet vel sola, vel cum tantillo vini.

Ex Adianto Americano infusum in Theæ modum paratur, palato gratum, in tussi & pectoris affectionibus, cum tantillo sacchari.

Ruta muraria viribus cum Adianto vero convenit. In tussi, asthmate, pleuritide, ictero, obstructionibusque lienis prodest. Quin & ad renum vesicæque dolores valet, urinam & arenulas expellit. Matthiolus præstare eam perhibet ad enteroceles puerorum, continuis quadraginta diebus pulvere exhibito. In scorbuto & cachexia optima est. Ettmullerus refert, Belgicos milites quosdam extreme scorbuto laborantes ex assumpta impura aqua, nullo alio medicamento curari potuisse, quam adhibito hujus plantæ decocto.

Polytricho eædem tribuuntur facultates. Tragus asserit illud vel solum, vel cum Ruta muraria, vino aut hydromelite decoctum, & per aliquot dies ex ordine potum, obstructiones jecinoris solvere, morbum regium expellere, pulmonis vitia purgare, spirandi difficultati prodesse, duros lienis tumores emollire, urinam ciere, arenulas expellere, & mulierum menses suppressos promovere.

Omnes Adianti species usurpantur in jusculis, decoctis, & apozematis aperientibus.

♃. Capilli Vener. Adianti nigri, Polytrici, Rutæ murariæ & Ceter. ana M. j. Flor. Tussilaginis, pugill. ij. Rad. Althææ ℥j. Coq. cum aq. limp. ℔iij. ad ℔ij. fiat apozema expectorans.

♃. Herbar. quinque Capill. ana M. j. Cum frustulo carnis vitulinæ, fiat jusculum aperiens.

Plantæ Capillares sterilitatem inducere a quibusdam immerito accusantur. Ipsis vis cathartica ab Arabibus tribuitur, sed & acerbus nostrarum plantarum sapor, & experientia contrarium demonstrant.

Extrinsecus admotæ quædam capillorum defluvia curare, cutis nempe poros constringendo, achoras, strumas, & abscessus sanare dicuntur, incidendo, resolvendo, abstergendo, & constringendo.

Ex Adianto Monspeliensi vel Americano præparatur Syrupus Capillorum Veneris simplex. Idem quoque Syrupus ex Canada affertur, cum sacchato Acerino confectus, ut jam diximus.

Quinque Capillares usurpantur in Syrupo Capillor. Veneris composito *Renodæi*.

Capillus Veneris usurpatur in Syrupo de Althæa, Jujubino, de Tussilagine composito seu antiasthmatico *Charas*; de Cichor. composito, antinephritico, Chalybeato aperiente Cathartico *ejusdem*, & Electuar. lenitivo.

Adiantum vulgare in Syrupo de Althæa & de Cichor. comp.

Polytrichum in Syrupo de Cichor. comp.

Adiantum aureum, Polytrichum aureum, *Officinarum*: Muſcus capillaceus major, pediculo, & capitulo craſſioribus *Inſt. R. H.* 550. Polytrichum aureum majus, *C. B. P.* 356. Polytrichum Apulei majus quibuſdam, *J. B.* 3. 760. Adiantum aureum *Tabern. Icon.* 797. vulgo, *Perce-mouſſe*.

Radice eſt tenui, longa, fibrata, ex qua cauliculi aſſurgunt quatuor vel ſex uncias longi, ab imo ad medium uſque, foliis tenuibus anguſtioribus, longiuſculis, & flaveſcentibus onuſti; a medio ad ſummum nudi, & læves, quorum ſummitati innaſcitur capitulum oblongum, hians, & nutabundum, quod pulviſculum continet, more plurimarum muſci ſpecierum, qui a plurimis Botanicis pro ſemine habetur. In agri Pariſienſis ſylvis naſcitur.

Hæc planta apud nos rariſſimi eſt uſus. Apud Germanos, obſervante S. Pauli, inter quinque Capillares herbas Officinales ſub Polytrichi nomine numeratur, cum Adianto vero, Ruta muraria, Trichomane, & Ceterac. cum aliis Capillaribus interdum permiſcetur aut iiſdem ſubſtituitur pro tollendo pertinaci muco pulmonibus aut cœteris viſceribus impacto. Cl. Tournefortius in agri Pariſienſis plantarum hiſtoria eam ut diaphoreticam, & adverſus pleuritidem præſtantiſſimam commendat. Ejus decoctum vel aqua ſpirituoſa diſtillata uſurpatur.

℞. Adianti aurei, M. j. Coquatur in aq. comm. ℔j. Exhibeatur per cyathos, tertia quaque hora propinandos in aſthmate, pleuritide, & pectoris affectionibus.

Sic autem ſpiritus præparatur. Planta contuſa, & aqua limpida irrorata per tres dies maceratur in vaſe clauſo, donec incaleſcat: macerata diſtillatur. Aqua diſtillata novæ plantæ contuſæ affunditur, iterum maceratur, & diſtillatur, quod quinquies iteratur: tandem poſt ſex diſtillationes ſpiritus obtinetur ſubtilis, & ſudorificus, qui ad ℥ij. vel ℥iij. propinatur in pleuritide, ad ſudorem proliciendum.

AGERATUM.

Ageratum *Officinarum* & Eupatorium Meſuæ, *quorumdam*: Ptarmica lutea ſuaveolens, *Inſt. R. H.* 497. Ageratum foliis ſerratis, *C. B. P.* 224. Ageratum pleriſque, herba Julia quibuſdam, *J. B.* 3. 142. Balſamita minor, *Dodonæi* 295. Eupatorium Meſuæ, *Tragi* 515. Menta corymbifera minor, *Cordi*: Ageratum ſive Coſtus hortorum minor, *Parkins*.

Ex radice lignoſa, minimi digiti craſſitudine, varie implexa, & fibroſa, plurima exſurgunt virgulta, cubitalia, & altiora, tenuja, rotunda, ramoſa, colore alias rubente, alias ex viridi palleſcente, foliis numeroſiſſimis, unciam unam aut alteram longis, anguſtis, profunde ſerratis & odoratis, ab imo ad ſummum ſtipata. In ſummis ramulis corymbi emicant compoſiti ex floribus radiatis, quorum diſcus ex plurimis floſculis luteis, corona vero ex ſemifloſculis ejuſdem coloris componitur, embryonibus inſidentibus, & calice ſquammoſo comprehenſis: embryones autem

autem deinde abeunt in semina exigua, oblonga & pallide lutea. In Gallia Narbonensi circa Monspelium & alibi nascitur. Hic colitur in hortis. Planta cum foliis & floribus, necnon semina in usum medicum veniunt.

Analysi chymica, Agerati folior. & summitatum floridarum ℔v. præbuerunt phlegmatis limpidi odorati obscure acidi ℔j. ℥viij. ʒiij. gr. xlv. cum olei essentialis alsquantulo; humoris intense acidi, austeri & sub finem obscure alcali urinosi ℔ij. ℥v. ʒiij. gr. lvij. humoris rufescentis empyreumatici, tum acidi intensi, tum alcali urinosi & sale volatili imprægnati ℥ij. ʒvij. gr. lv. olei empyreumatici adiposæ crassitudinis ℥iij. ʒvj. gr. xxij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒj. gr. xlij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. xxj. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ʒvij. gr. xviij. extracta sunt. Partium deperditio in distillatione fuit ʒv. gr. lxvij. in calcinatione ℥iiij. gr. xxj. Per hanc analysim patet Ageratum constare ex sale ammoniacali & oleo, tum tenui, tum crasso conjunctis. Saporis est aromatici, amari, cum quadam adstrictione. Adstrictionis moderatæ ratione, ventriculum, hepar, & viscera aliquantisper firmat & roborat: ratione tenuium partium, humores attenuat, resolvit, abstergit, atque putredini resistit.

A Schrodero, Hofmanno, & Simone Paulli inter herbas hepaticas recensetur. Illud Ettmullerus ad emendandam sanguinis crasim vitiatam in morbis chronicis a viscerum obstructionibus oriundam, utilissimum prædicat. Ex eo infusa vel decocta parantur, necnon etiam epithemata & fotus ad viscerum induratorum tumores resolvendos. Ad intestinorum vermes necandos præstantissimum censetur. Simon Paulli oleo ex eo distillato felici cum successu utebatur in verminantibus puerulis; quod ad guttas aliquot illis propinabatur, & gossypio exceptum umbilico eorum applicabatur. Ejusdem semen, semini contra vermes subrogari posse asserit, illudque usurpat in pulveris contra lumbricos ipsi familiaris compositione, & quo ad vermes cucurbitinos in quodam lanione enecandos felicissime usus fuerat.

℞. C. C. Philos. pp. Rad. Filicis, ana ʒij. Corallin. Sem. Santon. Sem. Agerati, Tanaceti ana ʒj. Myrrh. select. Lig. Aloes, Flor. Sulphur. ana ʒß. Sal. Nitri purific. ʒiij. Misce. Fiat l. a. pulvis, cujus ʒj. vel ʒjß. ex aqua Graminis vel Portulacæ, mane, jejuno ventriculo, sumitur.

Agerato vis alvum subducendi tribuitur, de qua tamen omnes non conveniunt.

Externe admota folia & summitates tumores resolvunt, splenis duritiem emolliunt, vel etiam insessu uteri tumores sanant. Ex Agerati, & Ophioglossi foliis contusis & in oleo Olivarum bulliendo coctis, cum Ceræ, Resinæ & Terebinthinæ tantillo, Gerardus Chirurgus Anglus, Unguentum parat præstantissimum ad vulnera & ulcera sananda.

Usurpatur in Syrupo & in Trochiscis de Eupatorio *Mesuæ* dictis.

AGNUS.

AGnus, Agnus Castus & Vitex, *Officinarum*. Vitex foliis angustioribus, Cannabis modo dispositis, *C. B. P.* 475. *Inst. R. H.* 603. Agnus folio

lio non ferrato. *J. B.* 1. 205. Vitex *Dod. Pempt.* 774. Salix amerina; *Matth.* Elæagnon Theophrasti, *Adversar. Lobel. Icon.* 138. Agnus Castus in Officinis inepte dicitur. Castus enim nihil aliud est quam expositio vocis græcæ *ἀγνός*.

Arbuscula est frequentibus brachiata ramis, lentis, flexilibus, frangi contumacibus. Frondes adverso ortu pediculis unciam unam aut alteram longis hærent digitati, Lupini vel Cannabis modo, in quinque fere lacinias seu folia particularia, oblonga, utrinque acuminata, mollia subdivisi, medio horum majore & longiore, coloris subtus cinerei, superius fusci propemodum. Flores odorati verticillatim spicato ordine virgularum fastigia circumdant, colore aut purpurei toti, aut purpurei albo intermixto, completi monopetali, irregulares, in sex septemve lacinias inæqualiter divisi quasi bilabiati, posterius tubulati. Ex singulo calyce etiam multifido surgit pistillum posticæ floris parti, ad instar clavi, infixum, quod deinde abit in fructum fere sphæricum, instar Piperis, saporis acris, in quatuor loculamenta divisum, totidemque seminibus fœtum minutissimis & oblongis. In fluminum ripis asperis, torrentium alveis ac locis paludosis Italiæ meridionalium regionum sponte nascitur. Hic in hortis colitur. Folia, seu summitates in usum medicum veniunt, sicut & fructus seu. grana rotunda, pipere minora, colore cinericeo nigricante; saporis acris, subadstringentis, exsiccantis.

Analysi chymica ex Agni fructuum recentium ℔ij. prodierunt phlegmatis limpidi odorati & saporis aromatici, tum acidi, tum alcali urinosi ℥iiij. humoris rufi, odoris & saporis empyreumatici, acidi intensi & alcali urinosi ℥vj. ʒij. gr. xviij. olei ℥iiij. gr. liiij. cujus quarta pars circiter adiposæ crassitudinis erat. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ix. ʒvij. quæ per horas viginti igne reverberii in crucibulo calcinata reliquit cinerum spadiceorum ℥j. ʒiij. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vij. ʒvj. in calcinatione ℥viij. ʒiiij. Per hanc analysim liquet, Agni semina partibus tenuibus & volatilibus copiosis donari, quandoquidem dum distillantur, totius fere quarta pars in auras avolat, quam quidem non solæ alcalinæ urinosæ particulæ, sed etiam acidæ & oleosæ tenues constituunt. Deinde multum olei continent, quod totius dimidium superat; acidi salis portionem non mediocrem & aliquantulum ammoniacalis salis, pauxillum vero terræ. Sapor & odor partium tenuium abundantiam testantur.

De antivenereis Agni virtutibus ab omni ævo prædicatis plurimæ inter Medicos agitantur controversiæ. Alii eum ad impetus venereos reprimendos & castitatem tuendam utilissimum esse narrant; sive edatur, sive bibatur, sive substernatur, seminis acrimoniam & inde natam in partibus genitalibus tentiginem demulcere, nocturnasque veneris per somnum imaginationes profligare, asserunt. Alii econtra cum S. Pauli, nonnullos reperiri scribunt, qui in venerem Viticis usu excitantur. Hoc itaque incerto sub præsidio male tutam esse virtutem quis non censebit? Ab omnibus tamen ad hystericos affectus & uterinos furores compescendos in mulieribus, necnon etiam ad hypochondriaco-

driacorum virorum spasmodicos insultus sedandos, commendatur, modo illæ affectiones pendeant ab humore viscido, crasso, in visceribus hærente, qui mora sua acrior factus, nervosas partium membranas titillabit. Ille enim humor ab hoc remedio dividetur & demulcebitur. Alioquin si solidæ partes jam inflammationem contraxerint, tunc ab illius usu major fiet inflammatio & morbus ingravescet. Semen pulveratum usurpatur a ʒß. ad ʒj. vel Emulsio ex eo sic præparatur.

♃. Seminis Viticis ʒiiij. Contunde in aq. Nenuphar. ℥vj. Fiat emulsio.

Idem semen a Vedelio in gonorrhæa commendatur. Foliorum & summitatum infusum vel decoctum menstrua mulierum profluvia promovet & viscerum obstructiones tollit, ulcera interna detergit & sanat, potissimum in virga; unde in gonorrhæa utile censetur.

Externe folia & summitates tumores resolvunt, splen induratum emolliunt. Suffitus ex eorum decocto ad uteri tumores a nonnullis præscribitur.

A G R I M O N I A.

Agrimonia & Eupatorium *Officinarum*: Agrimonia Officinarum, *Inst. R. H.* 301. Agrimonia seu Eupatorium, *J. B.* 2. 398. Eupatorium verum sive Agrimonia, *C. B. P.* 321. Agrimonia sive Eupatorium, *Dod. Pempt.* 28. Eupatorium Grecorum, Agrimonia Officinarum, *Lobel. Icon.* 692. Eupatorium vulgare, *Tragi.* 514. vulgo, *Aigremonie*.

Radice est nigricante, crassa, fibrosa, saporis adstringentis, caule bicubitali, hirsuto, ramoso, frondibus palmo longioribus, alternatim nascentibus, compositis ex quatuor fere foliis conjugatis & obscure virentibus, venosis, villosis, hirsutis, oblongis, crenatis, cum intermediis minoribus conjugationibus & extremo impari claudentе, sapore subacri, cum quadam adstrictione. Flores longissima serie summos ramulos occupant, suaveolentes, rosacei, lutei, e petalis quinque in orbem positis constantes; calyce echinato & quinquepartito, qui mutatur in fructum subrotundum, echinatum, in superiore parte inferiore vero glabrum, tres lineas longum, unicapsulam, raro bicapsularem, cum semine uno vel altero oblongo. Occurrit in satorum & pascuorum marginibus agri Parisiensis. Folia in usum veniunt.

Analysi chymica, foliorum Agrimoniæ recentium ℔v. præbuerunt phlegmatis limpidi primum occulte acidi, deinde manifeste acidi, ac tandem austeri, ℔iij. ℥iij. ʒiiij. gr. xxiiij. humoris rufescentis empyreumatici, intense acidi & austeri ℥vj. ʒv. gr. lx. humoris subfusci, sale volatili urinoso turgidi, ℥j. ʒij. olei melleæ crassitudinis ℥j. ʒv. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ʒv. gr. xxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum rufescentium, ℥j. ʒvj. gran. xx. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvij. gr. xxxvj. extracta fuerunt. Partium deperditio in distillatione fuit, ℥iij. gr. lx. in calcinatione ℥iij. ʒvij. gr. xvj. Ex hac analysi, & sapore quem folia referunt austero subsalso, cum acrimonia quadam, & ex quodam tenui rubore quo eorum succus chartam cæruleam leviter tingit, concludere licet, hujus plantæ

tæ virtutes referendas esse ad salem Tartaro vitriolato, vel sali Coralliorum simillem, cum pauco sale ammoniacali conjuncto, utroque multo sulphure crasso involuto.

Agrimonia adstrictione sua viscerum tonum laxiorem restituit & firmat; sale essentiali incidente & digerente obstructiones resolvit, humores fluidiores efficit: quapropter hepaticas inter plantas recensetur. In cachexiis, hydrope, ictero, mensium suppressione & in febribus chronicis a viscerum obstructionibus, feliciter usurpatur. Insuper vulneraria dicitur, blande enim abstergit, leviter exsiccat & adstringit, ac dolores demulcet. Speciatim in vulneribus & ulceribus renum, & inde oriundo mictu cruento ab Ettmullero commendatur. Foliorum Agrimoniæ siccatorum pulvis ad ʒj. in vehiculo idoneo exhibitus, a Riverio in urinæ incontinentia proponitur. Ejus decoctum vino factum ab Ettmullero commendatur, cujus ℥iiij. quarta quaque hora hauriat æger. Vvedelius ejusdem decoctum aqua paratum in mictu cruento & in gonorrhæa præscribit. In apozematibus, jusculis, & potionibus aperientibus & vulnerariis usurpatur ad M. j. pro singulis liquoris libris, vel ejus succus repurgatus, ad ℥iij. vel iiij. Utiliter quoque in decoctis adversus luem veneream paratis permiscetur, teste Simone Paulli qui refert, quemdam in luis venereæ curatione celebrem, eam pro secreto specifico habuisse. A Dolæo adversus maniam utilissima prædicatur, sed Garidellus se hoc remedium sæpius & frustra tentavisse asserit.

℞. Rad. Gramin. Rusc. & Asparagi ana ℥j. Folior. Agrimoniæ & Cichor. sylvestr. ana M. ij. Summitatum Lupuli, M. j. Bull. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Fiat decoctum aperiens.

℞. Rad. Eryngii & Cichor. sylvestr. ana ℥ij. Folior. Agrimon. Scolopendrii, Adianti, Bugloss. & Chærefol. ana M. j. Summ. Absynth. & florum Calendulæ ana, P. ij. Fiat decoctum cum q. s. aq. fluviatil. pro sex dosibus; in qualibet dilue Syrupi de 5. Rad. aperientib. ℥j. & Salis Martis River. gr. j. Debitis intervallis exhibeantur ad obstructiones resolvendas.

℞. Succi Agrimon. repurgati ℥iiij. Tinctur. Martis ʒj. M. cum jusculo vitulino in cachexia.

℞. Folior. Agrimon. M. ij. Flor. Hyperici Pug. iij. Coquantur in aq. comm. ad ℥xv. In colatura dilue Syrup. Heder. terrestr. ℥jß. pro tribus dosibus in mictu cruento.

Externe usurpatur in fomentis, aqua vel vino cocta, vel contusa sub forma cataplasmatis, pro vulneribus atque ulceribus partium externarum recentibus & antiquis mundificandis, sordibus detergendis & carne promovenda & pro sedandis inflammationibus. In gargarismatibus quoque ad anginam & ad faucium, & oris ulcera detergenda, & dolorem leniendum.

℞. Folior. Agrimon. Hyssop. ana M. j. Hordei integr. Pug. j. Ficuum ping. n. ij. Fiat decoct. In colatur. ℔j. dissolve Mellis rosacei ℥ij. Fiat gargarisma detergens & resolvens in angina.

Agrimonia in aceto vel vino cocta calide cataplasmatis forma scroto applicata testium inflammationem sedari, Simon Paulli post Joannem Tiengium Medi-

Medicum Amstelodamensem, testatur, quod Cl. Garidellus, *in Plantar. Aquisextiensium historia* experimentis comprobavisse scribit.

Agrimoniæ flores Sambuci Hildanus consociat. Idem S. Pauli commendat decoctum Agrimoniæ, & radicum Helenii ad perniones exulceratos, quo mane, & vesperi pedes abluantur. Folia contusa ad ani procedentiam utiliter usurpantur. Eadem quoque nonnulli tophis venereis admovent, ad nocturnos artuum dolores mitigandos. Narrant viatores defatigatos ab iisdem foliis allevari, si ex iis pedilavium sibi parent.

Tragus Agrimoniam ad membra luxata post reductionem utilissimam asserit. Herba recens vel exsiccata cum furfure triticeo, in vappa decoquitur, quoad instar pulmenti spissescant, quod calidum imponitur.

Ex tota planta aqua distillatur longe imbecillioris virtutis, quam succus vel decoctum. Prodest exulcerationibus oris aliisque ulceribus, si ex illa colluantur. Eamdem assidue potam, efficacissimam contra calculum, Petrum Bembum expertum fuisse, referunt. Quin etiam Petrus Forestus de quodam scribit, cui lapis in vesica erat, cum crebro herbam hanc cum ovis comedisset, lapidem per frusta cum lotio tandem expulsum fuisse. O! utinam tali lithontriptica virtute donetur.

Usurpatur in decocto aperiente rubro *D. De Lorme*, in Syrupo hydragogo, Syrupo aperiente cachectico, & Syrupo Martiali aperiente cathartico, *Charas*; in Pilulis Polychrestis, seu aggregativis, Unguento mundificativo de Apio, Ung. martiato, & in Aqua vulneraria.

ALCEA.

Alcea vulgaris, *Officinarum*: Alcea vulgaris major, *C. B. P.* 316. *Inst. R. H.* 97. Alcea vulgaris, *J. B.* 2. 053. *Dod. Pempt.* 656. Alcea, *Tab. Icon.* 771. vulgo, *Alcée* ou *Mauve sauvage*.

Ex radice lignosa, prolixa, albida, plures emittit caules cubitales aut sesquicubitales, teretes, medullosos, raris, sed tamen longiusculis pilis hirsutos. Folia, quæ e radice exeunt & caulium inferiora cingunt, subrotunda, per margines incisa, pediculis longis insident: quæ in caulibus sunt alternatim sita, quo cacumini propiora, eo brevioribus pediculis fulta, altius incisa in quinque, ut plurimum lacinias insigniores, atrovirentia, hirsuta, præcipue aversa parte. Flores ex foliorum alis singulis singuli, in caulis, & ramorum sumitatibus conferti, pediculis quadrantalibus, hirsutis, sustinentur, floribus Malvæ similes purpurascente, carneove colore, nonnumquam etiam albo: quibus succedunt semina hirsuta, per maturitatem nigra, Malvaceis similia. Ab Althæa, & Malva foliorum incisuris discrepat. In agro Parisiensi sponte nascitur.

Radices & folia in usum veniunt, raro tamen nec nisi Malvæ, aut Altheæ defectu.

Ejus succus minus lentus & mucosus est, quam Malvæ. Eædem ipsi tribuuntur virtutes, sed debiliores. Ejus decoctum in alvi torminibus, & epidemicis

micis dysenteriis plurimum laudatur. In fomentis, & cataplasmatis emollientibus & resolventibus usurpatur.

ALCHIMILLA.

Alchimilla seu Pes Leonis, *Officinarum:* Alchimilla vulgaris, *C. B. P.* 319. *Cluf. Hiftor.* 108. *Inft. R. H.* 508. Pes Leonis sive Alchimilla, *J. B.* 2. *L.* 17. 598. Alchimilla, *Dod. Pempt.* 140. Leontopodium, *Brunsfelsii*: Stellaria Matthioli, *Lugd.* 1281. Stella herba Italis, *Gesner, Hort*: vulgo, *Pied de Lion.*

Ex radice minimum digitum crassa, transversa, fibrosa, nigricante, & adstringente; pediculi exoriuntur longi, sesquipalmares, hirsuti plurimi, quo singuli folium sustinent unicum, ad Malvam accedens, sed magis durum & crispum, in octo, vel novem angulos obtusos divisum, & veluti complicatum, cum totidem nervis a pediculo ad extremos angulos prodeuntibus, concinne in ambitu crenatum. Ex foliorum medio assurgunt caules aliquot tenues, teretes, hirsuti, ramosi, dodrantales, foliis nonnullis minoribus onusti, in quorum summo flores dense glomerantur apetali, seu plurimis staminibus constantes, cum apicibus flavescentibus, calyce monotomo, infundibuliformi, herbacei coloris aut pallidi, in quatuor partes acutas diviso, inter quas totidem minores interpositæ sunt, & pistillo quod abit, deinde in semen unum aut alterum exiguum, flavescens, splendescens, subrotundum, in capsula, quæ calyx floris fuit, reconditum. Delectatur locis herbosis in Alpibus, & Pyrenæis, & Gallo-provinciæ montibus. Folia ad usum medicum colliguntur.

Analysi chymica, Alchimillæ foliorum recentium ℔v. per Balneum vaporosum distillatæ præbuerunt phlegmatis limpidi, herbaceo sapore, primum obscure acidi, deinde manifeste acidi ℔ij. ℥x. humoris manifeste acidi, & sub finem aliquantisper austeri ℔j. ℥j. ʒiiij. gr. xviij. Folia in alambice residua & exsiccata pendebant ℔j. ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. quæ per retortam distillata exhibuerunt humoris rufescentis, tum intense acidi, tum alcali urinosi ℥iij. ʒij. gr. xviij. olei instar syrupi crassi, ℥j. ʒvj. gr. vj. Massa nigra, in retorta superstes pendebat ℥viij. ʒvj. quæ per quindecim horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iiij. gran. xxxviij. ex quibus lixivio, salis fixi salsi ʒiij. gran. lix. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit, ℥vj. ʒv. gran. xxx. scilicet in distillatione per Balneum vaporosum ℥ij. ʒiiij. gr. xviij. in distillatione per retortam ℥iij. ʒj. gran. xij. in calcinatione ℥iiij. ʒv. gr. xxxiiij.

Hæc analysis multum terræ in hac planta demonstrat, acidi multum, & non mediocrem olei quantitatem; unde compositum exsurgere videtur ex sale sali Coralliorum simili, sulphure crasso involuto.

Inter plantas, quæ vulnerariæ dicuntur, recensetur. Equidem hic observandum est, Medicos vulnerarias eas dicere plantas, quæ vulneribus, & ulceribus, tum internis, tum externis medentur: cum autem vulnera non-

ra nonnumquam hæmorrhagiam conjunctam habent, cum vetustiora in ulcus degenerent, cum circa vulnera inflammationes quandoque superveniant, aut humorum extra vasa stagnantium collectiones, vel etiam obstructiones ex humoribus in ipsis vasibus inspissatis, quæ omnia vulnerum sanationi plurimum obstant, idcirco, prout plantæ hæc vel illa remore valent impedimenta, distinguuntur in diversas classes, quæ ad tres potissimum reduci possunt: scilicet adstringentes, quæ vasorum extrema corrugando, aut spissiorem efficiendo sanguinem, hæmorrhagias sistunt, & solutarum partium unionem citius promovent: abstergentes, quæ mucosam, & acrem colluviem vulnerum labiis adhærentem dissolvunt & resolventes, quæ vulnerum inflammationem compescunt, tumores resolvunt, humorum acrimoniam demulcendo, & crispatas fibras laxando.

Alchimilla inter vulnerarias adstringentes numeratur. Adstringendi, & glutinandi virtute donatur. Sanguinem tenuem inspissat. Interne succus ad ℥iiij. aut decoctum ad ℥vj. ad vulnera & ulcera interna consolidanda, menses nimis profluentes, & albos mulierum fluores coercendos, dysenteriam sanandam feliciter usurpantur: in hæmophtoe, ulcere pulmonum, mictu cruento, diabete, plurimum conferunt: herniis quoque ejus pulvis ad ʒj. vel ejus ex vino decoctum medentur.

Externe ab iisdem liquoribus vulnera & ulcera felici cum successu laxantur.

Usurpatur in potionibus & decoctis vulnerariis, clysmatibus dysentericis & unguentis vulnerariis.

℞. Alchimill. Pervinc. bellidis major. & minor. Millefolii, Pyrol. Bugul. Sanicul. ana ʒj. Vini generosi ℔j. Digerantur simul in vase idoneo, per horas sex. Deinde affunde aq. ferventis ℔iij. Macerentur adhuc simul per aliquot horas, vas identidem agitando. Deinde fiat colatura. Dosis ad ℥vj. Singulis dosibus adde Syrupo de Hedera terrestri ℥j. Mane & sero iteretur in causa ab alto, abscessibus internis.

℞. Succor. Alchimillæ, & Plantag. ana ℥iiij. Coralli rubr. pp. Antihectici Poterrii ana ℈j. Syrupi de Symphyto ℥j. Fiat potio cochleatim sumenda in hemophthoe.

℞. Folior. Alchimill. & Pervinc. exsiccator. & pulveratorum ana ʒj. Rad. Consolidæ major. pulverat. ʒij, Corall. rubr. Boli Armeni, & Terræ sigillatæ pp. ana ℈j. Conserv. Rosar. ℥ß. Syrupi Granator. q. s. M. F. Opiata. Dosis ʒij. mane & sero, vel etiam sæpius in sputo cruento & hæmorrhagiis uterinis.

Nonnullæ, referente Frederico Hofmanno, quibus libata virginitas, solerter norunt decocto Alchimillæ in forma insessus, sibi reparare dolosam στενοχωρίαν, & illibatum mentiri virginitatis florem. Eædem ejus decocto mammas laxas, & flaccidas nimis, linteo decocto ejus intincto, & imposito firmas ac turgidulas efficere tentant.

ALKEKENGI.

Alkekengi, Halicacabum & Solanum veſicarium, *Officinarum:* Alkekengi Officinarum, *Inſt.* R. *H.* 151. Solanum verſicarium, *C. B P.* 166. Solanum Halicacabum vulgare, *J. B.* 3. 609. Solanum veſicarium, *Dod. Pempt.* 454. Saxifraga rubra, & 4. *Brunſfelſii:* Veſicaria, *Cordi:* vulgo, *Alkekenge*, *Coqueret*, ou *Coquerelle*.

Radicibus geniculatis, tenues fibras ſpargentibus, repit in vineis, cauleſque profert cubitales, ſubrubentes, ſubhirſutos, & ramoſos, ad quorum nodos folia oriuntur bina ſimul ab eadem caulis parte, pediculis longis appenſa, Solani hortenſis foliis ſimilia, ſed ampliora, per margines non crenata. Ex foliorum alis ſingulis ſinguli exeunt flores, pediculis ſemiuncialibus aut uncialibus, tenuibus, hirſuti fulti, monopetali, rotati, pelviformes, quinquifidi, albi, cum apicibus concoloribus & calyce campaniformi, qui ampliatur in folliculum membranaceum, primum herbaceum, deinde phæniceum, pentagonum, in quo continetur fructus Ceraſi forma, magnitudine, & colore, mollis, carnoſus, ſaporis primò ſubacidi, deinde intenſe amari, ſeminibus compreſſis, orbiculatis, & flaveſcentibus turgidus. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Fructus ſolus in uſum venit.

Analyſi chymica, ex Ceraſorum Alkekengi maturorum, & recens collectorum ℔v. per retortam diſtillatis; prodierunt phlegmatis limpidi fere inodori inſipidi, quod tamen ſalſi obſcuri & poſtea acidi occulti notas præbuit ℔ij. ℥vj. ʒj. gran. xij. humoris manifeſte acidi & nonnihil auſteri ℔j. ℥iv. ʒij. humoris rufi, empyreumatici, ſaporis acidi, cum quadam acrimonia, ʒvj. olei ad Syrupi conſiſtentiam accedentis ʒiij. gr. xij. Maſſa nigra retorta ſuperſtes pendebat ℥vij. gr. lx. quæ per 12. horas calcinata igne reverberii reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒv. gran. xxiiij. ex quibus lixivio, ſalis fixi, mere alcali ℥j. gr. xxxvj. extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit, ʒviij. ℥j. gr. lx. in calcinatione ℥v. ʒiij. gr. xxxvj.

Itaque nullum ſalem volatilem concretum, nullumque urinoſum ſpiritum ille fructus exhibuit, multum vero ſalis alcali fixi & ſalis acidi, cum olei acris mediocri portione, unde compoſitum exſurgit Oxyſali diaphoretico Angeli Salæ non prorſus diſſimile.

Alkekengi ceraſa ſeu fructus uſitatiſſimi ſunt ad urinam promovendam, ejus acrimoniam demulcendam & ſaburram a renibus & veſica deturbandam, foraſque protrudendam. Ad regium quoque morbum commendatur. Sumi poſſunt crudi tres, quatuor, ſexve & amplius, aut ſaccharo conditi, vel vino infuſi, vel in ſero lactis, aliove liquore conveniente decocti, vel exſiccari, & in pulverem redacti, & in quovis liquore commixti. Eorum decoctum cum radice liquiritiæ in dyſuria laudatur. Arnaldus Villanovus, & Cæſalpinus hydropicis, & urinæ ſuppreſſione laborantibus, vini hauſtum, in quo fructus aliquot contuſi fuerunt, potandum ſuadent. Quinque vel ſex fructus contunduntur in emulſionibus, & ægrotanti, dum in balneo ſedet, pro-

propinantur, ad urinæ suppressionem & in dolore nephritico. Iisdem in affectibus, eorum succus expressus & coctione defæcatus ad ℥j. præscribitur, aut ad extracti spissitudinem extractus, ad ℥ß. Ex eodem succo recens expresso & musto simul fermentatis, vinum diureticum & ad arenulas expellendas præparatur, ad ℥iiij. mane jejuno ventriculo, propinandum.

℞. Semin. quatuor frigidor. major. ana ʒj. Contund. sensim affundendo aqui Parietar. ℥vj. sub finem adde & contere baccar. Halicacabi n. v. Fiat expressio, in qua dissolve Syrup. de 5. Rad. aper. ℥j. Fiat emulsio in urinæ suppressione, propinanda.

℞. Rad. Petrosel. & Asparag. ana ℥ij. Virgæ aureæ, M. ij. Nitri purificati. ʒij. *Bull.* in aq. comm. ℥xxiv. ad xviij. Fiat colatura, in qua contundantur fructus Alkekengi n. xx. Milleped. vivor. n. cc. Affunde vini albi generosi ℥xviij. Hauriat æger, partitis vicibus, tertia quaque hora; ad urinam promovendam, arenulas propellendas & saburram ex renibus & vesica efficaciter abluendam, præmissis præmittendis.

℞. Oculor. Cancror. ℈j. Pulver. Milleped. gr. xij. Extracti Alkekeng. ℥ß. M. F. Bolus in dolore nephritico.

Civis quidam Augustanus, narrante J. Rajo, morbo articulari gravissime laborans, ita ut sæpe per integram semestre decumberet, cœpit cujusdam suasu, singulis lunæ mutationibus, in ipso illarum puncto, octo fructus Alkekengi comedere, vel contusos e vino bibere: ita expelli sibi per urinam materiam mire fœdam, totumque se ab hoc morbo liberum affirmabat.

Suffitus seu fumus, referente eodem post Ettmullerum, ex contuso Halicacabi fructu cum cera mixto, & in laminam ferream ignitam injecto, ore excipitur, quo catervatim vermes e dentibus cum sputo copioso rejecti & crudelissimi dolores sopiti observati fuerunt.

Usurpantur in Trochiscis de Alkekendi dictis *Ph. universal. Lemery.* in syrup. de Cichor. composito & in syrupo antinephritico *Ph. Reg. Charas.*

ALLIARIA.

Alliaria, *Officinarum*: Hesperis Allium redolens, *Moriss. Histor.* 251. *Inst. R. H.* 222. Alliaria, *Matthiol.* 843. *J. B.* 2. 883. vulgo, *Alliaire*.

Ex radicula tenui, lignosa, alba, Allium redolente, caules promit cubitales & sesquicubitales, tenues, subhirsutos, teretes, striatos, solidos. Folia primum rotunda Hederæ terrestris modo, sed longe majora; mox nonnullum acumen assequuntur, per ambitum crenata, pallide virentia, glabra, pediculis longis nixa; sapore & odore Allii mitiore; ad intervalla longiora, in caulibus alternos aut nullo ordine sita. In summitate caulis & ramulorum flores multi, cruciformes, quatuor scilicet petalis constantes, albi, nascuntur: quorum ex calyce surgit pistillum quod deinde abit in fructum seu siliquam membranaceam, teretem, septo intermedio, cui valvæ imbricatæ utrinque adhærescunt, in quo loculamenta divisum, seminibusque fœtum oblongis, teretiusculis, nigris, incerti numeri quæ veluti nidulantur in scrobi-

culis septi intermedii. Tota planta contrita Allium redolet. In dumetis & fossarum aggeribus agri Parisiensis nascitur. Omnes plantæ partes usitatæ sunt.

Analysi chymica, ex Alliariæ folior. recenter collectorum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, Allium sapore & odore aliquantisper referentis, subacidi ℔j. ℥xiij. ʒiij. humoris rufescentis primum acidi, austeri, deinde empyreumatici, tum intense acidi, tum alcali urinosi ℔ij. ℥iv. ʒiiij. gr. lxx. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℔j. ℥ij. salis volatilis urinosi, concreti, gr. xxxvj. olei adiposæ crassitiei ℥j. gr. lx. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. ʒiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gran. vj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. gran. l. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. l. in calcinatione ℥ij. ʒj. gr. lxvj.

Alliaria intense amara est, Allium redolet & chartam cœruleam subrubram efficit; unde & ex analysi concludere possumus sale donari ammoniaco simili, multo sulphure intricato. Planta recens urinam ciere dicitur; sicca veneno adversari, si in vino coquatur. Decoctum ejus asthmaticis plurimum confert. Nonnulli folia in enematis incoquunt ad colicos, flatulentos, & nephriticos dolores. Semen tritum, naribusque attractum sternutamenta excitat. Idem contritum & emplastri modo vulvæ admotum mulieres uteri strangulatu oppressas liberat & excitat.

Externe putredini resistit. Fabricius Hildanus Veris tempore, sub finem scilicet Aprilis vel ineunte Majo, Alliariam colligere solebat, & postquam per diem unum in umbra paululum exsiccata fuerat, minutim incidebat, in mortario contundebat, succumque in prælo exprimebat, quem in ampullis vitreis, superinfuso paululum olei, annum integrum, imo ad tres usque annos reservabat. In ulceribus putridis & sordidis, uti in gangrenis, eo utebatur feliciter, & tanquam præstantissimum remedium prædicavit.

ALLIUM.

Allii species duæ in Officinis, seu potius in culinis usitatæ sunt; scilicet Allium vulgare & Allioprasum seu Opioscorodum.

Allium vulgare, *Officinarum*: Allium sativum, *C. B. P.* 73. *Inst. R. H.* 383. Allium vulgare & sativum, *J. B.* 2. 554. Allium *Dod. Pempt.* 682. vulgo, *Ail*.

Huic pro radice bulbus est tenuissimis membranis ex albido dilute admodum purpurascentibus velatus, ex pluribus cohærentibus nucleis separatim circumvestitis, coagmentatus, sapore peracri, odore gravissimo; a quo inferius tenues fibræ seu capillamenta dimittuntur. Foliis viret oblongis, non fistulosis, ut in cepis, sed gramineis, inter quæ scapus procerus, enodis, concavus, glaber, assurgit, & fastigio capitulum sustinet acuminatum, candida membrana velatum, qua per maturitatem disrupta flores apparent glomeratim congesti, liliacei, ex petalis sex albidis compositi. Floris uniuscujusque meditullium pistillum occupat, quod dein-

deinde abit in fructum subrotundum, Pisi magnitudine, colore foris purpurascente, sed pulpa interiore candida, sapore, & odore bulbi nucleis similem, in tria loculamenta divisum, seminibusque fœtum subrotundis, nigricantibus. Hic seritur in hortis. Bulbosa radix in usum venit.

Allioprasum, Scorodapasum, & Ophioscoridum, *Officinarum*: Allium sativum alterum sive Allioprasum caulis summo circumvoluto, *C. B. P.* 73, *Inst. R. H.* 383. Scorodoprasum secundum, *Clus. Hist.* 191. Alii genus, Ophoscordon dictum quibusdam, *J. B.* 2. 559. vulgo, *Rocambole*.

Ex bulbo multis nucleis constante, fibrisque numerosis, exalbidis, capillato sessili parte, tunicis cepaceis binis vel ternis, ex albo purpurascentibus circumvestito, caulis assurgit singularis, minimi digiti crassitudine, sesquicubitalis aut bicubitalis, foliis ut plurimum quinque porraceis, carinatis, donatus, quæ postquam caulem aliquousque involverunt, ab eo abscedentia & reflexa terram spectant, medio inter Porrum & Allium odore. Suprema vero caulis pars nuda, viridis, lævis, in gyrum unum aut alterum spirarum serpentinarum more intorquetur, donec tandem caput erigat vagina involutum albicante, corniculata, extra volumina protensa, longa & rostrata, qua dehiscente, bulbuli apparent congesti, initio purpurascentes, postea exalbidi, & inter eos flores Allii floribus haud dissimiles. Tota planta gravem Allii odorem spirat. In hortis ad culinarium usum colitur.

Analysi chymica, ex bulborum Allii a pelliculis mundatorum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi Allii odorem & saporem apprime referentis, primum salsi & subacidi, deinde subsalsi & intense acidi ℔ij. ℥v. ʒiij. gr. vj. humoris limpidi, intense acidi, ac tandem austeri ℔j. ℥v. ʒiij. gr. xxiiij. humoris limpidi rufescentis tum subacidi, tum alcali urinosi & sale volatili urinoso imprægnati, ℥iiij. ʒj. gr. lxvj. salis volatilis urinosi concreti gran. xij. olei crassioris ad extracti spissitudinem ℥ij. ʒiiij. gr. xlij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiij. ʒj. quæ per novem horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. vj. ex quibus salis fixi salsi ʒiiij. gr. viij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. lxvj. in calcinatione ℥xj. ʒvii. gr. lxvi.

Allium itaque constat ex sale ammoniacali cum oleo tum tenui, tum crasso, acri, copioso, sed summæ expansionis capace, conjuncto.

Allium tenuibus actuosis & acribus partibus donatur, quod non solum odore vehemente, sapore acri & nonnihil caustico & analysi chymica comprobatur, sed etiam variis experimentis demonstratur. Si enim emplastra ex Allio contuso plantis pedum applicentur, oris halitus Allium spirabit. Allium gallinis & altilibus cum esca objectum saporem & odorem suum in eorum carne & ovis prodit. Christoph. Bennetus M. Lond. in *Theatro Tabidorum exercitat.* 29. asserit fonticulos ægrorum membris vel incisos vel inustos, in rarioris texturæ hominibus, Allii intus sumpti, post tertiam aut quartam a comestione horam, odorem reddere. Costæus observat, Allium non tantum vesicas excitare, sed etiam cutim corrodere.

Allium apud quasdam nationes solitum & palato gratum est alimento-

rum condimentum, licet plurimis execrandum & intolerabile videatur: Sebizius enim, *De Alimentorum facultatibus*, scribit, Allium alimentum præbere paucissimum, idque pravum & acre: fugiendumque esse cholericis & sanguineis. Iis vero qui debiliores sunt stomacho ciborum appetentiam excitat, concoctionem juvat. Milites, Nautæ, & rustici crudas aquas aut corruptas, vel alimenta pravæ aut difficilis coctionis, Allio corrigere tentant.

Alexipharmacum præstantissimum a nonnullis habetur, in morbis contagiosis & adversus venena frigida intus sumpta. Quidam Allium ferentes se ab omni contagio immunes fore existimant: alii ægros putridis febribus infestos invisere coacti bulborum particulam unam aut alteram in ore detinent ad contagium præcavendum. A Galeno Theriaca rusticanorum dicitur. Plateius *Tractatu de Febribus*, Allium commendat peste laborantibus, in hydromelite decoctum & ad ℥ij. circiter exhibitum, ad sudores & urinas proliciendas. Hungari, *inquit Joan. Bockelius de Peste*, pestis tempore non habent certius remedium quam Allium. Aliæ plures ipsi tribuuntur virtutes, scilicet humorum putredini resistendi, urinas & arenulas propellendi, colicos dolores flatulentos sedandi, lumbricos enecandi. Ad hos affectus a vulgo sæpissime vel in lacte vel in jusculo decoctum hauritur, vel clysteris modo in intestina injicitur, aut umbilico contusum epithematis modo admovetur. Illud idem Galenus, Schenckius, Zacutus, & Borellus ad ventris tormina & flatus discutiendos sæpius comprobatum remedium esse asserunt: tunc aliquot haustus aquæ calentis in qua Allii bulbus minutim sectus maceratus fuit, ægrotantibus utiliter propinantur. Forestus in suis observationibus testatur hydropicorum aquas nonnunquam evacuasse, & adversus scorbutum a Laurembergio commendatur. Asthmati conducit & expectorationem promovet in thoracis affectionibus catharrosis: Dr. Bovvles Medicus apud Anglos celeberrimus pro arcano habuit in asthmate, Allium conditum sic paratum.

℞. Allii bulbor. q. l. Denudatis pelliculis, coque in aq. limp. q. s. in vase clauso ad teneritudinem. Exempti bulbi linteo siccentur, & in olla vitreata reconduntur. Tum

℞. Decocti supradicti & aceti acerrimi tantumdem & cum Sacchari albissimi q. s. fiat Syrupus qui bulbis superaffundatur vase probe obturato: serventur ad usum. Dosis, unus duo vel tres bulbi mane deglutiantur, cum syrupi cochleari uno vel altero, ad asthma humorale.

Allium ipsum dosi admodum exigua sumendum est. Infusum unius bulbuli in vini albi ℥vj. vel ℥viij. percolatum propinatur. In lactis vero ℔j. bulbuli duo vel tres contriti decoquuntur.

Verum ejus frequentior usus molestus est & noxius. Cum enim aliquantisper causticum sit, ventriculum & viscera inflammat, æstumque in humoribus accendit. Hinc flatus parere nonnulli asserunt, sitim excitare observant, capitis dolorem inferre, oculis & sensuum organis nocere. Isbrandus de Diemerbroek, *T. de Peste*; plurimorum Medicorum auctoritate & propria experientia fretus, Allium in morbis pestilentibus non tantum non utile esse, sed noxiam pronuntiat. Fallopius, *C.* 101. *De Morbo Galli-*

Gallico, *p.* 847. notant Allii & Ceparum usum illis, qui lue venerea laborant valde nocivum esse. Quin, & hæmorrhoidibus laborantes lædere, Pisanellus, *De Esculentor. & Potulentor. facultatibus*, auctor est. Allii succus potus hominem non modo turbat, sed etiam interficit, annotante Spigelio, *Isagoge lib.* 2. *cap.* 16. Crantzius *Histor. Saxon. l.* 3. *c.* 3. narrat, Arnulphi Imperatoris vitam terminatam fuisse vermiculis in ejus carne ex nimia Allii comestione genitis. Itaque cum vel pravum vel nullum omnino corporis alimentum gignat, illud cum Simone Paulli potius ex culinis eliminemus, quam ut condimenti saltem loco cuique integra valetudine fruenti commendemus.

Externe Allium in mortario cum oleo Olivarum contusum, & in unguentum redactum, tumores frigidos potenter resolvit; puerorum umbilico inunctum vermes interimit: idem cum adipe suillo tritum, & plantis pedum admotum, multum conducit ad pulmonum canales aperiendos, & ab infarctu liberandos in asthmate, annotante J. Raio. Ejus succus cum Melle & Butyro permixtus porriginem (*la teigne*) & psoram sanat. Idem succus ad ambusta plurimum valet. Ad arthriticos dolores sedandos Allii & Sedi majoris partes æquales contundantur in pultem & parti dolenti applicentur. Allii bulbus detracto cortice in frustula oblonga scissus & in aurem intrusus dentium dolorem compescit: ejus succus cum pauxillo Theriaces mixtus & in aurem instillatus idem efficit, Tertiana febris hoc remedio sæpe profligata fuit.

℞. Allii contusi ℥j. Fuliginis splendentis ʒj. Piperis longi ℈j. Croci, Camphoræ ana ℈ß. Misce. Fiant Epicarpia ante paroxysmum applicanda.

Observandum autem est omnia remedia ex Allio tum externa, tum interna, minime convenire, ubi datur catarrhus tenuis, acris, sputum cruentum, constitutio calida, sanguinis aut præcordiorum æstuatio.

A L N U S.

Alnus, *Officinarum:* Alnus rotundifolia glutinosa, viridis, *G. B. P.* 428. *J. R. H.* 587. Alnus vulgaris, *J. B.* 1. 151. Alnus, *Dod. Pempt.* 839. vulgo, *Aulne*.

Arbor est alta ac procera, caudice recto, mediocris crassitudinis, cortice scabro, fragili, nigricante, ligno subrubente, molli, levi, tractabili, ramis valde fragilibus medullosis, cortice tectis externe subcinereo, intus subluteo, amaro cum adstrictione, & ingrato: foliis latis, Avellanæ vulgaris, rotundioribus, nervosis, crenatis, viridibus, splendentibus, tactu glutinosis: in ramulorum fastigiis juli seu flores amentacei dependent multi, primo virentes, deinde rubentes, unciam circiter longi & fragiles antequam se explicaverint, evoluti enim duas uncias superant. Componuntur ex floribus plurimis, glomeratis, axi affixis, quorum singuli plurimis staminibus e calyce quadripartito surgentibus, constant. Steriles sunt; aliis enim in locis fructus nascuntur: coniuli sunt magnitudine parvæ Avellanæ, primo virentes, ubi maturescunt rubentes, & mox hiantes, ex imbricata squammarum compage congesti, e quibus oriuntur filamenta quædam prominula, pur-

purea, bifida, embryonibus insidentia. Embryones autem abeunt in semina exigua, compressa, inæqualia, rubentia, medulla pauca alba repleta, sapore manifesto destituta. Juli & coni sapore adstringente donantur cum aliqua amaritudine. Nascitur in humidioribus, & uliginosis locis agri Parisiensis. Cortex & folia in usum sed raro veniunt.

Sale essentiali tum acido stiptico, tum Ammoniacali oleo & terra involuto donantur. Viribus ad Quercus corticem & folia proxime accedunt. Ex Alni cortice cum ferro detrito & rubiginoso pes aliquot dies aqua macerato, color efficitur niger atramenti similis, quo nonnulli ad tingendum utuntur. Idem pro atramento scriptorio conficiendo Gallæ vices supplere potest.

Cortex, juli, & fructus adstrictione donantur: eorumque decoctum ad oris & tonsillarum inflammationes ac humores conducit: eoque sub nomine, in gargarismatis repercutientibus & resolutivis usurpatur. Cortex contusus incipientibus inflammationibus utiliter imponitur.

Alni folia viridia externe admota tumores discutiunt & inflammationes extingunnt. Veteribus vulneribus sæpius imposita ad sanitatem perducere feruntur. Alpium incolæ paralyticos curant, foliis Alni sudorem proliciendo, eo potissimum qui paralysim à causa externa contraxerunt, nempe vel in locis humidis habitando, vel super terram dormiendo. Saccos foliis Alni repletos Solis radiis exponunt vel in furnum calentem immittunt, donec incalescat: eosdem deinde ægrotantibus substernunt, & superimponunt, sicque derelinquunt donec sudor copiosus diffluat. Quod pluries reiteratur, donec æger sanatus sit. Eodem remedio rheumatici & ischiadici dolores curantur. Iis qui lue venerea afficiuntur ad dolores venereos restinguendos prorsus inutile est, annotante Tournefortio.

Unicuique notum est Alni lignum, quod extra aquas non diu incorruptum durat, sub ipsis aquis ac in aquosis fere ad æternitatem immortale non putrescere & ædificiorum fundamenta ac immania structurarum pondera sustinere.

ALSINE.

Alsine vulgaris, Morsus Gallinæ, *Officinarum*: Alsine media, *C. B. P.* 250. *Inst. R. H.* 242. Alsine vulgaris sive Morsus Gallinæ, *J. B.* 3. 362. Alsine minor, *Dod. Pempt.* 29. Hippia minor, *Cordi*: Morsus Gallinæ 1. genus, *Tragi*, 385. vulgo, *Morgeline*, & a nonnullis, *Mouron*.

Ex radiculis capillaribus & fibratis, cauliculos plures, humi stratos, repentes, tenellos, hirsutos, subrubentes, geniculatos, ramosos emittit, ad quorum nodos folia bina ex adverso nascuntur subrotunda, acuminata, tres, quatuorve lineas longa, duas, tresve lata, pediculis innixa, subhirsuta, virentia. Flores ramulorum extrema occupant, rosacei, plurimis scilicet petalis bifidis constantes, candidis, striatis & calyce quinquefolio villoso, ex quo surgit pistillum, quod abit in fructum membranaceum, unicapsularem, conicum, apice dehiscentem, seminibusque fœtum minutissimis, subrufis, placentulæ quasi racematim affixis. In uliginosis locis ad sepes,

sepes, & vias, itemque in vineis, & hortis, inter olera passim provenit in agro Parisiensi. Usus est herbæ.

Analysi chymica, Alsines floridæ ℔v. per balneum vaporosum distillatæ præbuerunt phlegmatis saporis, & odoris herbacei subsalsi ℔iiij. ℥v. ʒvij. Planta residua exsiccata pendebat ℥viij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ per retortam distillata præbuit humoris rufescentis ℥ij. ʒv. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti grana aliquot; olei syrupi ad instar crassi ℥j. ʒii. gr. ℔. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ʒvi. quæ per decem horas igne reverberii in crucibulo calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥ij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. lixivio extracta fuit. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. lvij. in calcinatione ℥j. ʒvj.

Folia sapore herbido subsalso donantur. Eorum succus chartam cæruleam subrubram efficit: unde liquet plantam sale Ammoniacali Nitroso donari cum oleo, & terra permixtis, & multo phlegmate dilutis.

Huic plantæ vis resolvendi, discutiendi, & præterea refrigerandi tribuitur. Ejus decoctum oculorum inflammationes sedat. Eædem ipsi, quæ Portulacæ virtutes a Trago tribuuntur. Ad cruentam expuitionem planta minutim secta, & cum ovis permixta, & cocta comeditur. Plurimi eam nutrire afferunt atque restaurare eos, quorum vires morbo diuturno fractæ, phtisim, & marasmum minitantur. Emmanuel Konig M. Basileensis, in epilepsia puerorum, illam intus sumptam commendat, & externe eorum abdomini admotam in butyro frixam, ad eorum tormina sedanda. Herba contusa hæmorrhoidum dolores sedat cataplasmatis modo apposita, lac quoque grumosum, mammis admota resolvit. Ejus succus defœcatus ad ℥j. in jusculo; foliorum in umbra exsiccatorum pulvis ad ʒj. aut eorumdem manipulus unus in aquæ ℔j. decoctus solent præscribi. Ejus succus vel decoctum vulnera, & ulcera detergit, & sanat. Simon Paulli ejus decoctum adversus scabiem commendat, si addito momento cineris Fagi vel salis manus, & pedes laventur.

Passeribus Canariis cibum temperatum præbet.

ALTHÆA.

Althæa, Ibiscus, Bismalva, Malvaviscus, *Officinarum*: Althæa Dioscoridis, & Plinii, *C. B. Pi.* 315. *Inv. R. H* 97. Althæa sive Bismalva, *J. B.* 2. 954. Althæa Ibiscus, *Dod. Tempt.* 655. vulgo, *Guimauve*.

Radicibus est albis, numerosis, digitum crassis, ab uno capite pendentibus, fibrosis, mucagine lenta turgidis. Caules cubitales sunt aut bicubitales, tenues, teretes, villosi, foliis alternis donati, e rotundo acuminatis, canescentibus, molli lanugine pubescentibus, tres uncias circiter longis, sinuosis, serratis, longo pediculo insidentibus. Flores in foliorum alis nascuntur ex albido nonnihil rubentes, monopetali, in quinque segmenta ad centrum usque divisi, in quo stylus adest pyramidalis, tubulosus, staminibus onustus, in cavitate sua excipiens pistillum quod abit in fructum orbicularem, compressum, e pluribus capsulis, annuli in modum dispositis, circa placentam mediam conflatum.

Capsulæ membranaceæ sunt *, tenues, reniformes & semen continent ejusdem formæ. In agro Parisiensi nihil Althæa vulgatius in paludosis & secus rivulos. Usu sunt radices, folia, flores, semina. Sed radices magis usitatæ.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum Althææ recentium ℔v. per retortam distillatis, prodierunt phlegmatis liquidi fere inodori & insipidi, obscure acidi, ℥x. ʒiij. gr. xlviij. humoris limpidi primo manifeste acidi, deinde austeri, tandem empyreumatici ℔iij. ℥vj. ʒv. gr. liv. humoris empyreumatici, rufi, sale volatili urinoso impraegnati, ℥ij. ʒij. gr. xlij. salis volatilis urinosi, concreti, gr. lx. olei crassi ac mellei ℥j. ʒvj. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒiiij. gr. xlviij. quæ in crucibulo igne reverberii calcinata, reliquit cinerum ℥iij. ʒj. gr. viij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. viij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gr. xl.

Ex ℔v. recentium Althææ radicum; quarum medulla lignosa, funis instar, adempta fuerat, prodierunt phlegmatis limpidi, inodori, insipidi & obscure salsi ℔j. ℥x. gr. lxiiij. humoris subacidi, subsalsi & austeri ℔ij. ℥viij. gr. xiij. humoris empyreumatici, rufescentis, tum acidi, tum alcali, urinosi & austeri ℥iij. ʒij. gr. xvij. olei adiposæ spissitudinis & aqua gravioris ℥j. ʒv. gr. xvij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒvj. gr. lxiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiiij. gr. xx. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvij. gr. xlij. lixivio extracta fuere. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. gr. xl. in calcinatione ℥iij. ʒij. gr. xliiij.

Folia Althææ succo turgent insipido; glutinoso, qui cœruleæ chartæ colorem nullo modo mutat. Idem mucosus succus in radicibus luxuriat, quo tamen, licet gustu insipido, charta cœrulea subrubro colore perfunditur. Folia & radices perparum urinosi liquoris, analysi chymica, fundunt, plus vero præbent salis alcali fixi, mediocrem acidi liquoris portionem, multo copiosiorem salsi & austeri quantitatem. Unde concludimus, mucosum hujus plantæ succum & ex terra tenui ac subtili, sale terræ foliatæ tartari simili, oleo copioso intime permixtis, & multo phlegmate dilutis componi. Folia salis volatilis aliquantulum suppeditant, unde nonnihil salis Ammoniacalis continere censemus: radices vero minus urinosi liquoris & paulo plus salis acidi manifesti continent, quandoquidem cœruleum chartæ cœruleæ colorem in rubrum mutant.

Ab illa mucagine lenta & subdulci qua Althæa turget, pendent potissimum illius virtutes, emolliendi nempe, laxandi, discutiendi: dolores leniendi, tumores maturandi, humorum acrimoniam mitigandi & corrigendi. Folia ob aliquam salis Ammoniacalis portionem paulo magis quam radices resolvunt.

Ad quatuor præcipue Althæa utilis esse perhibetur.

1. Ad affectiones renum & vesicæ ab urinæ acrimonia, a calculo aut ab arenulis oriundas, urinæ sales mucosis suis partibus involvendo, abrasum urinariarum viarum mucum quodammodo restituendo, & arenularum descensum exitumque faciliorem efficiendo;

Deco-

Decoctum foliorum & præsertim radicum epotum aut in apozematis, emulsionibus & aliis potionibus ejuscemodi propinatur. In decoctis diureticis quoque utiliter præscribitur ad diureticorum vim & acrimoniam contemperandam.

2. Ad affectus pulmonum, tenujorum pituitam inspissandam, acrem & salsam demulcendam, asperam arteriam corrugatam illiniendam, exsiccatam emolliendam, expectorationem promovendam, in raucedine, tussi, catarrhis, asthmate, phthisi, pleuritide. Tuncque radicum decoctum, syrupus, pastilli seu rotuli & linctus ex ejus mucagine feliciter usurpantur, & nonnumquam cum medicamentis incidentibus & attenuantibus, velut Iride Florentina, floribus Sulphuris, floribus Benzoini & aliis utiliter adhibetur.

3. Ad intestinorum erosiones & dysenterias ejusdem decoctum epotum aut in clysteribus injectum prodest non quidem adstringendo, sed succorum acrium & erodentium acrimoniam retundendo & intestinorum membranas muco spoliatas illiniendo: necnon etiam in alvi profluviis cum adstringentibus, Tormentillæ, ex. gratia, Bistortæ, aut similium radicibus, ad dolores mitigandos apposite quidem Althæa consociatur.

4. Denique ad tumores duros emolliendos & maturandos, dolores sedandos, cataplasmata ex seminibus, foliis, & radicibus præparata; lotiones quoque & fotus ex eorum decoctis utiliter adhibentur, aut cum medicamentis resolventibus ad eorum vim retundendam, ubi inflammatio metuenda est, permiscentur.

Folia paulo plus resolvunt quam radices, ratione salis Ammoniacalis quem continent.

Radices Althææ acrimonia prædítas esse arguit Georgius Segerus qui *in Ephem. German. an. 9. & 10. Observ.* 100. ex applicatione hujus radicis contusæ & in aqua simplici decoctæ, plurimas pustulas rubicundas & dolorificas membrum adeo exasperavisse, ut undique plane exulceratum apparuerit, observat. Verum perperam radicis acrimoniæ pustularum eruptio tribuitur, quæ effectus est humoris acris & caustici e profundo ad summam cutim evecti, tepore nempe cataplasmatis quo humor resolutus fuit & ad perspirationem dispositus. Quinimo S. Paulli observat radicis Althææ mucilaginem aqua Rosarum extractam illitam, eos mitigare dolores, qui arte a sinapismis & vesicatoriis excitantur, si nimis molesti sint.

Dum Althææ radices in ptisanis & apozematibus præscribuntur; observandum est, ne majori copia in his injiciantur, nec diutius coquantur, alioquin mucosum & glutinosum nimis fit decoctum, palato ingratum & stomacho grave. Iisdem sub finem coctionis adjiciuntur ad ℥j. pro decocti libris duabus, folia ad M. j. & flores ac semina ad ʒj. aut ʒij. pro unaquaque libra.

℞. Rad. Althææ & Nymphææ ana ℥ij. Coquantur in aquæ comm. ℔iiij. Fiat colatura, in qua dilue Nitri purificati ʒij. Fiat decoctum per cyathos propinandum in dolore nephritico, ardore, & suppressione urinæ.

℞. Glycyrrhizæ rasæ & contusæ ʒij. Rad. Althææ ℥j. Folior. Malvæ M. ij. Passu-

Passular. exacinatar. ℥vj. Coquantur in aq. fluviatil. q. s. Fiat apozema pectorale.

♃. Rad. Althææ ℥iiij. Folior. Althææ, Malvæ, florum Chamæmeli, Meliloti ana M. j. Ficuum ping. n. iiij. Fiat cataplasma s. a.

♃. Radicum Althææ, bulbor. Lilior. ana ℥iiij. Folior. Althææ, Malvæ, Violar. Senec. & Branc. ursin. ana M. ij. Flor. Chamæmeli & Meliloti ana M. j. Semin. Lini & Fœnugræc. ana ℥j. Radices & folia minutim incisa floribus & seminibus permixta, duobus æqualibus & aptæ amplitudinis sacculis excepta in aq. comm. q. s. vel ℔x. ad putrilaginem usque decoquantur; sacculique manibus leviter expressi, parti inflammatæ ao dolenti alternatim tepide admoveantur, per horam unam aut alteram, illisque remotis oleo Liliorum vel unguento de Althæa pars affecta illinatur.

Ex Althææ radicibus præparantur Mucilago, Syrupus de Althæa simplex, Syrupus de Ibisco compositus, Tabellæ seu Pastilli, & Unguentum.

Mucilago ex radicibus coctis per setaceum extrahitur, ex qua Conditum & Pastilli cum Saccharo conficiunt, in catarrhis, raucedine & in aliis gutturis affectionibus summæ utilitatis. Externe papillarum scissuræ hac mucagine illitæ consolidantur, partes ambustæ sanantur.

Syrupus de Althæa simplex fit ex Althææ radicum & florum infuso cum æquali Sacchari portione ad syrupi consistentiam coctis. In supradictis affectionibus convenit, & apozematibus, potionibus & aliis hujuscemodi, admisceri solet. Alius syrupus magis compositus in Officinis servatur, cujus descriptio in *Pharmacop. Regia Charas* exarata, cœteris præstantior nobis videtur, tum ad expectorationem promovendam, tum ad ciendas urinas & earum acrimoniam retundendam. Ejus dosis ad ℥j.

Tabellæ sunt quoque simplices vel compositæ, in tussi quacumque frequenter usitatæ, in pectoris affectionibus & præsertim ad pituitæ acrimoniam temperandam. Simplices ex pulpa radic. in aqua decoctæ & emollitæ extracta & cum Saccharo cocta conficiuntur. Compositarum compositionem in *Pharmacopœa Regia Charas*, videre licet.

Unguentum de Althæa in *Pharmacopœa Regia Charas* descriptum, in quo Terebenthina, semen Fœnugræci, Scillæ laminæ & Galbanum cum Althææ radicibus consociantur, longe magis resolvit, quam simplex radicis pulpa. Usurpatur ad dolores rheumaticos & ischiadicos sedandos, ad punctorios lateris dolores resolvendos. Tunc etiam spiritus vini Camphoratus huic utiliter admiscetur. In suppressione urinæ, illud unguentum cum oleo Scorpionum mixtum & regioni pubis illitum, tanquam præstantissimum remedium a nonnullis prædicatur.

♃. Camphoræ ℨß. Dissolve in Spiritu vini ℥j. Solutioni adde Olei Lumbricor. terrestr. ℥ß. Unguenti Althææ ℥jß. Croci pulver. ℈j. Fiat linimentum quo dolens latus inungatur in pleuritide.

Præter has præparationes, radices Althææ usurpantur in Unguento Martiato, Emplastro pro fracturis, *Charas*, de Mucaginibus, de Meliloto.

Semi-

Semina usurpantur in Syrupo de Ibisco Fernelii, de Hyssopo, *Mesuæ*: Jujubino, de Prassio, Trochiscis Gordonii, Lohoc sano, & Syrupo antinephritico, *Charas*.

AMYGDALUS.

Amygdali species duæ sunt, quarum fructus in pharmaceuticarum Officinarum sicut & mensarum usum veniunt, scilicet Amygdalus sativa & Amygdalus amara.

Amygdalus sativa, Amygdalus dulcis, *Officinarum*: Amygdalus sativa fructu majori, *C. C. P.* 441. *Inst. R. H.* 627. Amygdalus dulcis, *J. B.* 1. 174. Amygdalus, *Tabern. Icon.* 996. Nux Græca; *Cordi*: vulgo, *Amandier doux*.

Radicibus est validis & multifidis, trunco scabro, materie dura & rufescente, foliis Persicæ angustis, acuminatis, crenatis. Flores rosacei e quinque petalis in orbem positis conflantur, candicantibus vel leviter purpurascentibus, calyce monfomo, quinquifido, cum pistillo abeunte in fructum unciam circiter longum, compressum, pulvinato callo obductum: cujus os perdurum est, acuminatum, & continet nucleum oblongum, album, carnosum, oleosum, & grati saporis, cuticula tenui, rufa, veluti pulvisculo resinoso respersa, circumvestitum. Hic colitur in hortis: sed in regionibus calidis, præsertim in Gallia Narbonensi feritur in patentissimis, aridis, & arenosis campis. Fructus mensis apponitur & in Officinis pharmaceuticis ad medicamentarium usum reservatur: Amygdala & Amygdalum dicitur.

Aliæ duæ species sunt quarum fructus ad mensas apponuntur, scilicet Amygdalus sativa fructu minori, *C. B. P.* 441. *& Inst. R. H.* 627. & Amygdalus dulcis, putamine molliore, *C. B. P.* 442. *Inst. R. H.* 627. Hæc a præcedente differt putamine, quod fragile est, & Violæ odorem quodammodo refert: illa vero tantummodo magnitudine.

Analysi chymica, ex Amygdalarum virentium, adhuc immaturarum, quarum nucleus nondum induruit ℔v. per retortam distillatis, prodierunt primo phlegmatis limpidi fere inodori, saporis aliquantisper herbacei, subacidi, ℥xv. ʒv. gr. xxxvj. humoris limpidi, manifeste acidi, ac tandem austeri, ℔iij. ℥viij. ʒvj. humoris sale alcali urinoso impraegnati ʒvj. gr. salis volatilis urinosi, concreti, gr. xxx. olei ʒvij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ʒv. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥vj. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒj. gr. lxviij. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. liiij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. lx.

Ex Amygdalarum dulcium bene maturarum ℔v. per retortam distillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, saporis & odoris expertis, obscure salsi & obscure acidi ℥v. ʒij gr. ix. humoris limpidi, odoris aliquantisper ingrati & saporis subacidi, obscure austeri, ℥vj. gr. xviij. humoris primum limpidi, rufescentis deinde fusci, sale volatili urinoso impraegnati ℥v. ʒiiij. gr. xviij. olei fluidi ℔ij. ℥ix. ʒiiij. gr. xxxix. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥xiij. ʒvij. gr. lxiij. quæ

igne

igne reverberii per 12. horas calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. lxvj. ex quibus salis fixi alcali ʒij. gr. xxj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij. ʒv. gr. lxix. in calcinatione ℥xj. ʒv. gr. lxix.

Oleum per retortam multoties distillatum plurimum humoris aquei acris, tum acidi, tum alcali urinosi, disjicit, aliquantulum capitis mortui nigri in retortæ fundo relinquendo, ita ut totum oleum per iteratas distillationes converti videatur in terram nigram, aquam, & aliquam salis tum acidi, tum alcali urinosi portionem admodum exiguam.

Maturæ igitur Amygdalæ oleo copioso constare videntur, multo phlegmate, mediocri salis acidi, & exigua salis ammoniacalis portione, cum pauca terra subtili. Econtra Amygdalæ immaturæ perparum admodum olei præbent, multum phlegmatis acidi, ita ut oleum nihil aliud esse videatur, quam sal acidus & aqua cum inflammabili principio seu igne elementari certo quodam modo conjunctis & mixtis, ut jam alibi demonstravimus.

Ex Amygdalis contusis oleum limpidum exprimitur & quidem magna copia. Si cum aqua paulatim contundantur in liquorem lacteum convertuntur, sapore dulcem & gratum particulis oleosis & aqueis, mediantibus salibus, intime conjunctis. Lacteus ille liquor veluti lac per tempus aliquantisper acescit, ab acidis affusis nonnihil grumescit, ita ut quædam pars caseosa coagulata separari possit, necnon etiam assidua agitatione nonnihil butyrosæ substantiæ fundit, ac proinde lac tenue merito dici potest.

Amygdalæ diu asservatæ oleosæ fiunt & rancidæ, exhalata nimirum humiditate qua oleum adeo divisum erat ut sensibus percipi non posset. At vero per tempus exhalatis aqueis particulis, olei partes salibus onustæ coadunantur & palatum ac nares graviter feriunt.

Amygdalæ dulces recentes corpus nutriunt, non abunde tamen, quidquid econtra nonnulli affirment; & alimentum crassum suppeditant. Quoniam adam ventriculum gravant, quorum succus digestivus debilior est. Attendendum quoque Amygdalas edendo ut probe dentibus comminuantur, antequam deglutiantur. Si enim sub dentibus non accurate commolantur, adeo densa & compacta est earum substantia ut particulas deglutitas integras rejectas videas. Ad varios, lautosque mensarum usus adhibentur. Saccharo incrustatæ bellaria præbent, variaque ex illis scitamenta dulciarii parant, quæ inter gulæ potius irritamenta, quam vitæ præsidia annumerantur. Ægrotantibus tamen quandoque exhibentur ad humores acriores leniendos, & tenuiores inspissandos, unde tabidis & macilentis escam præbent non insalubrem.

Eligi debent recentes, non rancidæ, extus fulvæ, planæ, non rugosæ, intus albissimæ, sapore dulces & gratæ. Nam vetustate, ut jam diximus, aquea humiditas absumitur & evaporatur, adeoque evadunt extus rugosæ, intus flavescentes oleosæ & acres. Nec illud videtur prætermittendum, semper & in omni usu detrahendam esse pelliculam flavam carni candidæ immediate adhærentem. Fusco enim pulvisculo resinoso & acri contegitur, quo comedentium fauces sæpius irritantur & tussis excitatur.

Exhi-

Exhibetur autem sub emulsionum nomine lac seu cremor Amygdalinus, qui sic præparatur.

Sumuntur Amygdalæ dulces recentes: Aquæ calenti immerguntur donec pellicula fuerit emollita, quæ detrahitur. Postea in mortario marmoreo probe contunduntur, sensim affundendo decocti Hordei, Seri Lactis, vel liquoris alicujus convenientis ℥j. vel ℨij. pro singulis Amygdalarum drachmis; & colatura fit cum expressione, cui Sacchari tantillum vel Syrupi alicujus q. s. adjicitur ad gratiam huic Cremori majorem conciliandam. Urinas promovere dicitur sicut cœtera diuretica quæ improprie frigida dicuntur, quæ quidem serum expellunt per accidens tantum, ut ajunt, vel massam sanguineam inspissando & ejus seri infusionem provocando, vel renum inflammationem sedando, unde illæ partes ad pristina sua munera aptiores fiunt. Eamdem ob causam vis anodyna ipsis tribuitur. Emulsiones ex hoc cremore ægrotantibus offeruntur in febribus ardentibus, vigiliis nimiis, urinæ ardore, renum & vesicæ inflammatione, doloribus quibuscumque, diarrhæis, dysenteriis, hæmorrhagiis. Phthisicis & emaciatis cremor ille utiliter præscribitur, præsertim si sudores colliquativi immineant. Lactis enim vices quodammodo adimpler, acris seri sanguinis spicula retundendo & involvendo, partiumque segregationem impediendo: nec iisdem noxis obnoxius est, non enim adeo facile acescit, nec tot sulphureis particulis donatur, quæ ab humorum æstu accenduntur. Non solum ut medicamentum illis ægrotis proponitur, sed etiam ut alimentum conveniens. Oryza enim vel Hordeum perlatum in hoc Amygdalino cremore decocta idoneum præbent alimentum quod æstuantes humores facile domare potis est, & ab iisdem vehementer æstuantibus in effervescentiam compelli nequit.

Nonnulli moti auctoritate Avicennæ dicentis, Amygdalas ob suam unctuositatem movere choleram, sibi persuadent non tutum esse cremoris Amygdalini usum febricitantibus & iis, qui stomachum biliosum habent, facile inflammari, caput gravare, nec vulnerato capite ægrotantibus utendum esse. Verum licet unctuositas illa, levissima quidem in Amygdalis negari nequeat, terrestribus particulis irretitur; quapropter nihil quicquam nocumentorum jam dictorum experientia quotidiana omnium fere Medicorum commonstravit: quinimo ex Amygdalino lacte aut emulsionibus ægrotantes fere omnes in febribus acutis & colicis morbis maximum solatium atque levamen accipere, quotidie exploramus.

Ex Amygdalis dulcibus oleum dulce recenter expressum frequenter usurpatur, tum ad humorum acrimoniam demulcendam, tum ad crispatas aut induratas partium fibras emolliendas & laxandas, in inflammationibus, urinæ ardore & suppressione, colicis doloribus ac nephriticis, tussi molesta, ad expectorationem promovendam, urinas pellendas, alvum subducendum, dolores compescendos, ita ut a plurimis Panacea merito habeatur. Est sane medicamentum εὐπόριστον, ad multa efficax, blandum & gratum: sed recenter expressum esse oportet. Exhibeatur ad ℥j. ℥iij. vel ℥viij. & pro necessitate reiteratur tertia vel quarta quaque hora. Pulmoni & pectori utilissimum est. Recens expressum syrupo alicui bechico ut Althææ, Capillor. Vener. Papaver. Rhæad.

Rhœad. Hyssopi aut Hederæ terrestris affusum, una agitare, miscere; adeoque bibendum præbere, parva quidem quantitate una vice, solent, & sæpius repetere illius usum, vas denuo agitantes: nam oleum a syrupo facile recedit, eique supernatat.

Ad infantium tormina cochleatim propinatur cum syrupo Capillor. Vener. de Althæa vel de Cichorio composito cum Rheo. Ad eorumdem tussim vehementiorem, cum Syrupo Papaveris Rhœados vel Diacodio. Puerperis aliquot unciæ ad dolores post partum demulcendos in jusculo vel solæ exhibentur. Similiter pleurutidis initio post venæ sectionem, aliquot illius unciæ per intervalla sumptæ incipientem pleuræ inflammationem mire discutere valent. In nephriticis affectionibus idem oleum cum aqua vel decocto Parietariæ, syrupo de Limonibus, de Ibisco, aut alio utiliter propinatur: & hæc potio oleosa reiteratur, prout res postulat.

Hoc affatim bibitum in colicis affectionibus quibuscumque, in alvi siccitate, & constrictione plurimum valet & est præterea singulare convulsionum remedium. Clysteribus permiscetur utiliter ad ℥iiij. vel ℥viij. in colicis doloribus, alvinis obstructionibus, dolore nephritico, tenesmo, dysenteria.

Externe inunctum sæpius & calide tonsillarum tumores resolvit, pleuræ inflammationem & partium dolores lenit, duritiės emollit, cutis asperitatem tollit, quapropter inter cosmetica medicamenta usurpatur.

℞. Amygdalar. dulc. a pellicula mundatar. paria VI. Contundantur in mortario marmoreo, sensim affundendo Decoct. Hord. vel Aquar. Portulacæ aut Lactucæ q. s. Fiat amulsio pro duabus dosibus. Unicuique adde Syrup. de Nymphæa ℥j. ad sitim extinguendam & æstum temperandum, in febribus, cæterisque calidis affectionibus pulmonum, pleuritide, peripneumonia, quarta quaque hora.

℞. Amygdalar. dulcium excorticatarum ℥ß. Seminum quatuor frigidiorum majorum ana ʒj. Semin. Althæa ʒij. Contunde, ut artis est, & affunde Decocti Hordei, & Liquiritiæ ℔ij. Fiat Emulsio, in qua dissolve salis prunellæ ʒj. Syrup. de Althæa ℥ij. Sumatur per vices in renum ardoribus, gonorrhæa ad humoris & urinæ acrimoniam demulcendam.

℞. Amygdalar. dulc. excorticatar. ʒij. Semin. Melon. & Card. bened. ana ʒj. Aquar. Scabiosæ, & Scorsonner. ana ℥vj. Adde Diaphoretic. miner. gr. xxx. Syrup. Caryophyllor. hortens. ℥ij. Fiat emulsio s. a. pro duabus dosibus in variolis & morbillis.

℞. Amygdalar. dulcium & quatuor frigidior. major. semin. ana ʒj. Contunde, ut artis est, cum aq. Nymphææ, Lactucæ, & Portulacæ ana ℥ij. Fiat colatura cum expressione. Adde Syr. Nenupharis, & Diacod. ana ℥ß. Fiat emulsio pro una dosi ad somnum conciliandum.

℞. Aquæ vel Decocti Parietar. ℥iiij. Syrup. de Althæa vel Limon. ℥j. Olei Amygdalar. dulcium recens & sine igne expressis ℥j. Fiat potio uno haustu sumendam, & sæpius iteranda in dolore nephritico, urinæ ardore & suppressione, præmissis præmittendis.

℞. Mann. Calabr. ℥ij. Solve in decocti carnis vitulinæ ʒvij. Solutioni transcola-

scolatæ adde Olei Amygdalar. dulc. ℥j. Sumat æger in colicis doloribus, ad alvum blande subducendam.

℞. Confect. universal. Mann. Glabr. ana ℥j. Dissolvantur & bull. leviter in Aqu. Plantag. ℥vj. Colaturæ adde Olei Amygdalar. dulc. ℥j. Fiat potio purgans, in dysenteria & alvi profluviis.

℞. Syrup. de Cichor. comp. cum Rheo, & Olei Amygdalar. dulc. recens expressi ana ℥j. Misceantur & cochleatim infantulis exhibeantur ad tormina ventris sedanda, ventriculi & intestinorum saburram eliminandam.

℞. Olei Amygdalar. dulcium ℥j. Spermatis Ceti ʒij. Dissolvantur, & misceantur. Fiat linimentum ad maculas & asperitates cutis.

Amygdalæ dulces usurpantur in Electuario Diaphœnico, Trochiscis Gordonii, *Ph. Reg. Charas*.

Amygdalas dulces tenellas, & virentes, antequam officula induruerint, mensis secundis inferunt, & integra una cum tegumentis esitant præsertim Saccharo conditas: suntque revera subacido sapore palato acceptæ, sed pravum præbent alimentum.

Amygdalus amara, *Officinarum*: Amygdalus amara, *C. B. P.* 441. *J. B.* 1. 174. *Inst. R. H.* 627. Ab Amygdalo sativa dulci non differt nisi fructuum amarore; de cæteris conveniunt.

Analysi chymica, ex Amygdalarum amararum ℔v. prodierunt phlegmatis fere insipidi & inodori, obscure salsi & obscure acidi ℥v. humoris ingrati, subacidi, obscure austeri ʒvij. gr. xiij. humoris limpidi, rufescentis, empyreumatici, tum subacidi, tum sale volatili urinoso imprægnati ℥ix. ʒiij. olei rufescentis ℔j. ℥vj. ʒj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥ij. ʒij. gr. xxxvj. quæ per 12. horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiij. gr. xxvij. ex quibus salsis fixi alcali ʒj. gr. xiij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒij. gr. xxiij. in calcinatione ℥xv. ʒvij. gr. ix.

Licet olea empyreumatica, tum ex amaris, tum ex dulcibus Amygdalis distillata, empyreuma redoluerint, gustu tamen acrius est amararum, quam dulcium oleum. Deinde oleum expressum ex Amygdalis amaris odorem tantillo penetrantiorem spirare videtur, quam quod ex dulcibus expressum est. Horumce oleorum acrimonia & subtilis odor a volatilibus pendent salibus, qui paulo majori copia in amaris, quam in dulcibus deprehenduntur. Amaror autem a particulis crassioribus oritur, salinis potissimum; quandoquidem amarus in expresso oleo sapor minime distinguitur, licet expressum magma intensam servet amaritiem. Et amaræ illæ particulæ fortasse a sale cathartico amaro non multum dissimiles sunt, oleo crassiori, & terræ subtili implicitæ.

Amygdalis amaris vis incidendi, abstergendi, aperiendi, urinas promovendi, ac vermes enecandi tribuitur. Rarius tamen propter amarorem ad usum internum usurpantur. Earumdem oleum expressum urinas ciere, alvum laxare, expuitionem promovere, & blande flatus discutere dicitur, si ejus dimidia vel integra uncia cum jusculo hauriatur.

Extus hoc oleum commendatur, ad inflammationis sedandas, tumores re-
sol-

solvendos, dolores mitigandos, & oleo Amygdalarum dulcium potentius resolvit. Tonsillarum inflammationem resolvit, si collum eo inungatur. Aurium sordes induratas emollit, & resolvit: idcirco efficax ad surditatem, & aurium tinnitum vulgo habetur, si gossypium hoc oleo madidum auri indatur: sed perperam si ab alia causa surditas oriatur, siquidem Fridericus Hoffmannus observat surditatem aut gravem auditum sæpissime ejus usu auctum fuisse, eo quod tympani membranam nimium laxaverit. Idem auctor in tympanitide sequens oleum commendat.

℞. Amygdalar. amar. ℔j. Semin. Cymin. Absynth. ana ℔ß. Contunde in mortario & misce. Postea in lagena stannea, per quatuor horas, in aheno aqua serventissima pleno coque, deinde fortiter exprime. Prodit oleum viride. Dos. ℥ij. vel ℥ß. mane & vesperi in jusculo: & sæpius etiam venter hoc oleo inungatur.

Præterea oleum Amygdalar. amarar. faciei maculas a sole oriundas tollit: cum oleo ovorum mixtum, & inunctum variolarum foveolas præcavere potis est.

Ad manuum nitorem, lævoremque conservandum usurpari solet magma ab olei expressione relictum, & exsiccatum, quo aqua diluto manus lavari, fricarique solent, & quovis Sapone præstantius est.

Observandum est Amygdalis amaris aves, vulpeculas, catellos, & animalia quamplurima, homine excepto, convulsionibus sæpe deleteriis affici; quod quidem magis exquisito fibrillarum nervosarum gulæ, & ventriculi horumce animalium sensui tribuendum est, quo fit, ut ab his amaris particulis gravius lædantur quam in homine, facilius crispentur, vehementius constringantur, convellantur.

Amygdalas amaras quinas vel senas ante pastum comestas ebrietatem arcere vulgaris est opinio. Novimus tamen, inquit J. Bauhinus, qui remedium illud adversus ebrietatem in usu habentes, nihilo secius a Bacchio obruuntur.

Amygdalæ amaræ usurpantur in Electuario de Baccis Lauri, & Trochiscis de Capparibus.

ANACAMPSEROS.

ANacampseros, Telephium vulgare, Fabaria, Faba crassa, Faba inversa, Crassula major, *Officinarum*: Anacampseros, vulgo Faba crassa, *J. B. 3. 681. Inst. R. H. 264.* Telephium vulgare, *C. B. P. 287.* Telephium alterum sive Crassula, *Dodon. Pempt. 130.* Fabaria, *Matthiol*: Scrophularia media vel 3. *Brunsfelsii*: Acetabulum alterum, *Cordi*: vulgo, *Orpin*, *Reprise*, *Grassette*, *Joubarbes des vignes*.

Radice est tuberculis carnosis, candidis, strumosa; caulibus rectis, teretibus, solidis, in ramulos aliquot divisis, palmum unum, aut alterum altis, quibus perquam crebra adnascuntur folia surrecta, carnosa, crassa, succulenta, Portulaceæ foliis longiora, colore glauco, rubedine aliqua subinde persuso, crenata, ut plurimum, licet interdum integra sint.

ſint. Flores in ſummis caulibus & ramulis inſident in umbellas digeſti, roſacei, pentapetali, rubentes & non raro albicantes, cum pluribus ſtaminulis. Ex floris calyce ſurgit piſtillum quod abit in fructum ex quinque veluti capſulis vaginarum æmulis in capitulum quoddam collectis, compoſitum, ſeminibuſque fœtum perexiguis. Flore & fructu cum Sedo convenit, ſicut & foliis craſſiuſculis, ſucculentis: ab eo tamen diſtinguitur, quod a prima ſtatim germinatione excauleſcat, cum folia Sedi in globulos oculi bovilli æmulos congerantur. In ſylvis umbroſis & humidis maxime & ad ſepes naſcitur. Uſu ſunt radices & folia.

Analyſi chymica, ex plantæ floridæ ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt phlegmatis limpidi, aliquantiſper odorati, obſcure ſalſi & obſcure acidi ℥x. ʒvij. gr. xxiiij. humoris primum limpidi, ſubacidi, deinde ruſeſcentis, manifeſte acidi, ac tandem fuſci, intenſe acidi & auſteri, empyreumatici, ℔iij. ℥xij. ʒiiij. gr. vj. humoris fuſci, obſcuri, empyreumatici, intenſe acidi, auſteri & ſale volatili urinoſo imprægnati ℥j. ʒij. gr. lxij. olei craſſitudinis adipoſæ ʒvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iiij. ʒij. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. lxvj. ex quibus ſalis fixi ʒj. gr. xlij. mere alcali extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. xxxix. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gr. xvilj.

Anacampſerotis ſuccus aliquantiſper glutinoſus eſt, & chartam cœruleam rubro colore inficit; ſalem acidum auſterum continet ſali aluminoſo haud diſſimilem, cum aliquantiſper ſalis Nitroſi Ammoniacalis, & ſulphuris portione mediocri commixtum. Hoc mucoſo & ſubacido ſucco ſaniei ulcerum erodentis acrimoniam retundit, ſpicula ſalina, acria, involvendo & irretiendo.

Ex Anacampſerotis radicum recentium ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, ſaporis & odoris aliquantiſper aromatici, non ingrati, ſubacidi ℔ij. ℥xiiij. ʒvij. humoris primum limpidi, ſaporis aromatici, manifeſte acidi, deinde fuſci, empyreumatici, intenſe acidi & auſteri ℔j. ℥iiij. gr. lx. humoris ruſi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j. ʒij. olei ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥vj. ʒvj. gr. xxiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiij. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒij. gr. xxviij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒiij. gr. xxxiiij. in calcinatione ℥v. ʒj. gr. lx.

Per hanc analyſim liquet has radices ſale tum ammoniacali, tum aluminoſo conſtare & oleo copioſo tum tenui & aromatico, tum craſſo. Radices plus olei & quidem tenuis & aromatici continent quam folia, & majorem ſalis ammoniacalis portionem: unde magis reſolvunt quam folia. Hæc vero major acidi nitroſi ſalis portione donantur, quo refrigerant magis & abſtergunt.

Internus Anacampſerotis uſus fere nullus eſt aut ſaltem rariſſimus. Foliorum ſuccus in potu uſurpatus a nonnullis in hæmoptiſi, ulceribus internis & hæmorrhoidum affectionibus laudatur. In clyſteribus eorum decoctum ad conſolidanda inteſtinorum ulcera in dyſenteria cum reliquis vulnerariis utiliter uſurpatur: detergit enim & adſtringit.

Externe in recentibus vulneribus ſanguinem ſiſtit, ulcera detergit, & ad cicatricem perducit, tumorum ſuppurationem promovet, dolores

mitigat, præsertim hæmorrhoidales, tum planta contusa & in cataplasmatis formam redacta, tum ejusdem succus expressus. Nonnulli ad inflammationes sedandas totam plantam in mortario plumbeo contundunt & cum oleo Rosarum terunt. A Friderico Hoffmanno ejus succus in ulceribus uteri, & ejus excoriationibus plurimum commendatur.

Radices contusæ & cum insalso butyro coctæ vel tritæ in unguenti consistentiam in hæmorrhoidum inflammationibus plurimum valent. Imo eædem radices recentes tot quot hæmorrhoidalia in ano tubercula protuberant, loco amuleti de collo filo usque ad Os sacrum suspensæ a Vedelio & Ettmullero multum prædicantur: marcescentibus enim radicibus, si illis credere fas est, tubercula tabescunt & evanescunt.

Silentio prætermitto Sympathicam herniæ inguinalis curandæ virtutem, quæ ipsis tribuitur, utpote admodum incertam.

Aqua ex tota planta distillatur, quæ per aliquot dies continuo bibita ad vulnera & ulcera interna laudatur.

Anacampseros usurpatur in Aqua vulneraria.

Alia est Anacampserotis species cujus radix in usum nonnunquam venit: dicitur.

Rhodia Radix, *Offic.* Anacampseros radice Rosam spirante, major, *Inst. R. H.* 264. Rhodia radix, *C. B. P.* 286. *J. B.* 3. 683. *Dodon.Pempt.* 347. A Telephio vulgari parum differt, nisi radicis odore saporeque Rosarum consimilii. Radix sola in usu est. Cephalica & adstringens habetur. In adstringentibus decoctis quandoque usurpatur. Externe in capitis doloribus ex apricatione contractis contusa & cum aqua Rosarum vel Verbenæ decocta fronti admovetur & circumligatur.

ANAGALLIS.

Anagallidis species duæ in Officinis usitatæ sunt, quarum una mas dicitur, altera fœmina, quæ nonnisi floris colore inter se discrepant.

Anagallis mas, *Off.* Anagallis phœniceo flore, *C. B. P.* 252. *Inst. R. H.* 142. Anagallis phœnicea, mas *J. B.* 3. 369. Anagallis mas, *Dod. Pempt.* 32. vulgo, *Mouron a fleurs rouges*.

Radice alba, simplici, fibrata donatur, cauliculis infirmis & humifusis palmaribus, quadratis, lævibus, quos folia bina opposita, nonnunquam terna fiingunt Alsines mediæ paria, absque pediculis, inferna superficie punctis ex rubro nigricantibus guttata. Flores ex alis foliorum singulatim exeunt, pediculis tenuibus oblongis nixi, monopetali, in quinque segmenta acuta totidem folia imitantia ad unguem fere divisi, phœnicei, cum staminibus purpureis, apiculis luteis & calyce quinquifido, ex quo surgit pistillum mediæ floris parti ad instar clavi infixum, quod abit infructum seu testam fere globosam, pro plantulæ modo grandem, per maturitatem in duas partes quarum altera alteri incumbebat transversa dehiscentem & seminibus fœtam exiguis, ut plurimum angulosis, rugosis, subfuscis, placentæ affixis.

Ana-

Anagallis fœmina, *Off.* Anagallis cœruleo flore, *C. B. P.* 252. Anagallis cœrulea fœmina, *J. B. 3.* 369. Anagallis fœmina, *Dod. Pempt.* 32. vulgo, *Mouron a fleurs bleues*. Solo floris colore a præcedente diversa est. Nonnunquam flore albo floret. In campis & hortis agri Parisiensis utraque frequens nascitur. Usus est foliorum cum floribus.

Instituta Anagallidis maris analysi chymica, totius plantæ floridæ ℔v. per B. V. distillatæ præbuerunt phlegmatis limpidi odoris & saporis herbacei ℔j. ℥xiiij. humoris manifeste acidi ℔j. ℥xiv. ʒiij. quod in alambice supererat pendebat ℔j. ℥ij. ʒvj. ex quo per retortam distillato prodierunt humoris fusci tum intense acidi, tum manifeste alcali urinosi ℥iiij. ʒij. gr. xxxvj. cum salis alcali urinosi concreti granis aliquot: olei syrupi ad instar crassi ℥j. ʒij. gr. xxxiv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥viij. ʒj. quæ per horas quatuor in crucibulo igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iiij. ʒvij. ex quibus salis fixi salsi ʒij. gr. xxj. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in prima distillatione vaporosa fuit rantummodo ʒvij. in altera per retortam ℥v. gr. xij. in calcinatione vero ℥iij. ʒij.

Totius plantæ sapor herbaceus est, subsalsus, austerus. Ejus succus chartam cœruleam rubro colore tingit: unde concludere possumus essentialem hujus plantæ salem ad terram foliatam Tartari proxime accedere cum aliqua salis Ammoniacalis portione & oleo copioso permixtum.

Anagallis utraque Cephalicas inter plantas recensetur. Sudoriferæ sunt & vulnerariæ. Anagallis flore phœniceo potissimum in usu est. In mania, phrenitide febres ardentes comitante, in epilepticis, convulsivis & hypochondriacis affectibus, necnon adversus infantium tormina utiliter usurpatur. Succus vel decoctum præscribitur. In mania succus vel decoctum ad ℥iiij. ter die propinatur. Anagallidem adversus pestem mire conducere Tragus asserit ita usurpatam ut postquam ex illa in vino decocta mediocrem haustum ægri acceperint, in lecto se componant bene contecti & sudabunt. Idem decoctum muliebres menses movet. Ad phthisim, pulmonum tabem, sputum fœtidum & purulentum Joannes Rajus distillatam Anagallidis maris aquam cum pari vaccini lactis quantitate permixtam & Sacchari optimi q. s. edulcoratam, quotidie mane & vesperi ad ℥vj. epotam tanquam medicamentum multoties expertum commendat.

Anagallidis succus aut decoctum ex aqua vel vino ulcera mundificat & sanat, medeturque serpentum & viperarum ictibus & canis rabidi morsui, & bibatur aut si ex eodem vulnera colluantur, & herba contusa imponatur: dolores mitigat.

Usurpatur in Unguento mundificativo de Apio.

ANETHUM.

Anethum, *Off.* Anethum hortense, *C. B. P.* 174. *Inst. R. H.* 317. Anethum, *J. B.* 3. 2. 6. *Dod. Pempt.* 298. vulgo, *Anet.* Radice est gracili, singulari, alba, fibrata, caule sesquicubitali, ramoso, firmo, foliis Fœniculi sed minoribus, glaucis, odore gravi. Flores in summis ramulis oriuntur in umbellam congesti, rosacei, & quinque petalis

luteis conflati, quorum calyx mutatur in duo semina ex flavo pallescentia, ovata, compressa, lineam longa, tribus striis distincta & limbo foliaceo cincta.

In hortis seritur, & semel satum sæpe quotannis ex deciduo semine reviviscit.

Gravis utcumque est Anethi halitus, sed tamen jucundus ac suavis.

Semen in primis usitatum est, deinde summitates & folia.

Analysi chymica, ex Anethi summitatum floridarum ℔v. prodierunt phlegmatis limpidi, odorati, manifeste acidi ℔ij. ℥j. ʒiiij. gr. xxiiij. humoris limpidi, adhuc odorati, intense acidi ℔j. ℥vij. ʒvj. gr. xv. humoris rufescentis tum acidi, tum salsi ℥v. ʒv. gr. xviij. humoris fusci, urinosi, & multo sale volatili urinoso fœti ℥v. ʒj. gr. xxxvj. olei tum essentialis fluidi & flavescentis, tum fusci spissioris ad instar axungiæ ℥ij. ʒij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒiiij. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiiij. gr. liiij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. gr. lx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xj. ʒvj. gr. lj. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gr. xxx. unde liquet hanc plantam sale ammoniacali & oleo tum tenui, tum crasso copioso turgere.

Anethum ratione ejus olei & ammoniacalis salis inter carminantia recensetur medicamenta, seu quæ viscidos ac lentos humores incidunt ac dividunt. Revera flatus & abdominis aut ventriculi distensiones quæ lentorum ac tenacium humorum effervescentiam comitantur, sale ammoniacali & oleoso mire dissipat. Idcirco in colicis doloribus & flatulentis intestinorum affectionibus, quæ a causa, ut ajunt, frigida, seu partium atonia aut humorum lentore pendent, usurpatur & prodest: ciborum concoctionem juvat: singultui, vomituique medetur, modo ab humoribus tenacibus & acribus ventriculi parietibus inhærentibus, ejusque membranas moleste vellicantibus ortum duxerint: urinas & menses provocat, resolvendo nempe obstructiones renum aut uteri: lac nutricibus auget, chylum tenujorem ac fluidiorem efficiendo, adeo ut intricata mammarum vasa facilius permeare queat. Vis anodyna a nonnullis ipsi tribuitur: somnum vero conciliare valet & dolores pacare, non diversa ratione ab ea, qua Crocus, Nux moschata, & alia aromata oleosa hujuscemodi consopire valent. Semen ad ʒj. usurpatur.

Extrinsecus summitates, folia & semina in cataplasmatis & fomentis resolventibus usitata sunt ad tumores resolvendos vel maturandos. In enematibus carminantibus semen & flores usurpantur, flores enim quatuor carminantibus floribus annumerantur, scilicet floribus Chamæmeli, Meliloti & Matricariæ. Semina recentia contusa & puerorum temporibus apposita placidum somnum accersunt.

Ex Anetho in Officinis præparata asservantur, Aqua distillata, Oleum essentiale, & oleum per infusionem paratum.

Aqua odora ex tota planta distillatur iisdem virtutibus instructa, sed longe debilioribus. Præstantiores vero Oleum essentiale obtinet, carminans & anticolicum eximium. Ad guttas ij. vel iiij. intus sumitur. Illi proxime accedit Oleum Anethi per infusionem præparatum, quo in colicis doloribus abdomen, in cephalalgia caput & tempora illiniuntur.

24. De-

℞. Decoct. folior. & seminum Anethi ℥vj. Theriaces veteris ℈j. Olei essential. Anethi guttas iiij. Syr. Menth. crispæ ℥j. Fiat julap. in colico dolore.

℞. Rad. Althææ ℥ij. Summitatum Chamæmel. & Melilot. ana Pug. ij. Semin. Carvi & Aneth. ana ℥j. Coq. in aq. fontan. ad ℔j. cum Mell. Anthos. ℥ij. Fiat enema in colico dolore.

℞. Olei essentialis Aneth. gutt. iiij. Olei Amygdalar. dulcium recenter express. ℥ß. Misce. Fiat haustus ab Otthon. Heurnio in singultu contumaci commendatus.

Summitates Anethi usurpantur in Oleo vulpino. Oleum per infusionem in Emplastro de Ranis cum Mercurio, Empl. Diachylo gummato, & Empl. de Mucaginibus.

ANISUM.

Anisum vulgare, *Off.* Cuminum dulce *Quorumdam*: Apium Anisum dictum. *Inst. R. H.* 305. Anisum herbariis, *C. B. P.* 159. Anisum, *J. B.* 3. 2. 92. vulgo, *Anis*.

Radice est exili, annua, fibrata, alba; foliis inferioribus subrotundis, læte virentibus, unciam superantibus, trifariam divisis, crenatis & glabris: superiora vero multifida sunt; caulis ramosus, striatus, cavus, flores sustinet in umbella dispositos, exiguos, rosaceos, e quinque petalis bifidis, candidis, constantes, cum calyce abeunte in fructum oblongum, turbinatum, ex duobus seminibus exiguis, gibbis, & striatis conflatum, colore ex viridi cineraceo, odore ac sapore dulci, gratissimo, cum jucunda quadam acrimonia. Seritur copiose in Gallia apud Turones.

Anisi semen præcipue in usum est: herba raro in usum venit: radix tanquam inutilis.

Analysi chymica, ex totius Anisi plantæ recentis ℔v. dempta radice, per balneum vaporarium prodierunt phlegmatis limpidi odori ℔j. ℥ij. absque ullo manifesti acidi indicio: humoris limpidi, acidi, occulti primo, deinde manifesti ac tandem intensi ℔ij. ℥iij. ʒiiij. cum olei essentialis tantillo. Herba in alambice residua, exsiccata, per retortam distillata præbuit humoris tum acidi, tum alcali, urinoso sale fœti ℥j. ʒiiij. gr. lx, olei tum tenuioris & essentialis, tum spissi ad instar axungiæ ʒv. gr. xxxiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ igne reverberii per sex horas calcinata reliquit cinerum nigrorum ℥j. ʒj. gr. lx. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvij. gr. xxvj. fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℔j. ʒv. ʒiij. gr. xiiij. in calcinatione vero ℥j. ʒiiij. gr. xlviij.

Semen multo plus olei essentialis continet quam cœteræ hujus plantæ partes, illudque fundit majori vel minori quantitate prout recens est & bene maturum aut vetus & exsuccum. Duplici modo extrahitur. Vel semen contusum aqua per viginti quatuor horas maceratur ac tandem igne vegeto distillatur. Aqua odorata extrahitur cui oleum limpidum Anisi supernatat rite separandum. Vel Anisi semen contusum setaceo imponitur. Setaceum linteo obtectum aquæ bullientis vapori expositum detinetur donec

semen madeat. Madidum & calens adhuc semen linteo involvitur, prælo subjicitur, & fortiter exprimitur. Sic oleum subviride odoratum, palato gratum ac dulce diffluit a ℥vj. ad ℥ix. & amplius ex singulis Anisi libris. Illud oleum frigore facile concrescit ob copiosum salem acidum, tenuem tamen & cum oleosis partibus intime admixtum, atque conjunctum. Sapor Anisi dulcis oritur ab eorumdem acidorum salium subtilitate & accurata cum oleosis particulis mixtura: qualis in Saccharo, Melle & sale Saturni deprehenditur.

Anisi semen inter quatuor semina calida majora primum locum obtinet. Sunt autem semina Anisi, Fœniculi, Cumini & Carvi: minora vero sunt semina Ammeos, Amomi, Dauci & Apii. Hæc autem semina a Pharmacopœis carminativa, hoc est, flatus discutientia vocitantur.

Veteres Medici in ventriculo frigido & humido semen Anisi tanquam stomachicum eximium commendarunt. Hinc in difficili ciborum concoctione, quæ a ventriculi cruditatibus, aut ajunt, oriuntur, ut in colico dolore, singultu, dolore capitis, vigiliis, diarrhæis, Dyspnœis & aliis hujuscemodi feliciter usurpatur. Lactis coagulationem in nutricum mammis præcavet. In lacte ebullitum & propinatum uberem lactis copiam nutricibus suppeditat: aliis suavem somnum conciliare solet. In infantium torminibus & doloribus colicis a pituita crassa ac viscida plurimum conducit, humores viscidos ac tenaces dividendo & solvendo, ut de Anetho diximus, cui longe præstat. Eorumdem convulsivos motus a prava ciborum concoctione oriundos sedat, unde ab Helmontio solamen intestinorum audit. Heurnius semine Anisi pulverato & ad ℈j. cum pulte propinato infantes tam valide purgari asserit, quam ætate provectiores Rhabarbaro. In raucedine, tussi, asthmate, difficili respiratione atque pectoris doloribus punctoriis, flatulentis, qui ab humore crudo seu tenaci ac viscido nascuntur, feliciter usurpatur, & a quibusdam anima pulmonum dicitur. Urinas & menses promovet. Præterea cum purgantibus medicinis sæpius consociatur ad earum vim temperandam, & tormina quæ ab illis excitantur præcavenda.

Pulvis a ℈j. ad ℥j. intus sumitur solus vel cum Saccharo permixtus: vel ejus infusum in vino, aqua vitæ aut aqua simplici propinatur. Semen integrum Saccharo involutum sæpe etiam deglutitur. Ejus oleum tum expressum, tum distillatum in usu sunt, sicut & spiritus. Oleum expressum iisdem virtutibus ac semen donatur, sed valentioribus præsertim distillatum; a gutt. ij. ad x. vel xx. præscribuntur. Commendantur potissimum in respiratione difficili, asthmate, tussi sicca: & ex oleo Anisi expresso paratur balsamum sulphuris Anisatum, non contemnendum his in affectionibus præsidium. Attamen de oleo Anisi Joannes Junckerus scribit *in suo Conspectu Medicinæ Theoretico-practicæ*, illud in pectoris affectionibus nisi summa cum circumspectione adhibendum esse, ne phthisicis & hecticis febrilibus symptomatibus viam sternat. Heurnius observat, pulverem seu decoctum Anisi in colicis doloribus longe præferenda esse ejus oleo.

Tanta est autem olei Anisi subtilitas, ut si brevi post exhibitionem lac emulgeatur, odor ejus in eo adhuc deprehendatur. Forestus illud contra san-

sanguinis suffusiones, & contusiones in primis nervosarum partium externe admotum, singulare, & experitissimum remedium pronuntiat. Eodem adversus infantium tormina umbilicus inungitur.

Spiritus Anisi vel ex Aniso in aqua macerato, & fermentato præparatur, vel sola hujus seminis in aqua vitæ maceratione, cujus spiritus postea distillatur. Eisdem cum semine viribus pollet.

℞. Semin. Anisi, Fœnicul. dulc. ana ℥j. Nuc. mosch. ʒß. Cinnamom. ℈j. Caryophyllor. & Piper. long. ana ℈ß. Sacchar. alb. ℥iiij. M. F. pulvis, cujus ʒj. in haustu vini post pastum ad ciborum concoctionem perficiendam exhibeatur.

Semen Anisi usurpatur in Syrupo de Arthemisia; anti-asthmatico, *Charas*, pulvere Diarrhodon, & Lætificante, in Theriaca, Mithridatio, Electuar. Catholico, Lenitivo, Confect. Hamech, Electuar. de Psyllio, Trochiscis de Rhabarbaro, Pilulis aureis, & polychrestis.

Oleum vero in pilulis aliquibus purgantibus excipitur, tum ad resinosas purgantium medicamentorum particulas dissolvendas, & expandendas, tum ad ventriculum roborandum & ventris tormina sedanda.

A Dulciariis semen Anisi voluptatis gratia Sacchara obducitur, quo palato jucundius fiat. Sic fœdum oris halitum tollit, ventriculum roborat, flatus discutit, & ciborum concoctionem juvat. Idipsum multis adhuc condimentis, & potulentis adjicitur ad majorem gratiam illis conciliandam.

Aliud est semen, Anisum Sinense dictum, ab Aniso nostro prorsus diversum, de quo *in Tractatu de Exoticis* egimus. Solo odore conveniunt.

ANONIS.

ANonis sive Ononis, & Resta-bovis, *Off.* Anonis spinosa flore purpureo, *C. B. P. 399. Inst. R. H.* 408. Anonis sive Resta-bovis vulgatis purpurea, *J. B.* 2. 395. Anonis, *Dod. Pempt.* 743. Antella, *Adversar. Lobel:* Ononis, *Cordi:* Remora aratri, *Quorumdam:* vulgo, *Arrete bœuf, Bugrande ou Bugrane.*

Radicibus est pedem superantibus, hac illac repentibus, fractu contumacibus, foris fuscis, intus albis, sapore ingrato. Caules humi sparguntur patuli, densi, tenues, lenti, rubescentes, hirsuti, spinosi, in quibus folia alternatim nascuntur terna, ex oblongo rotunda, leviter crenata, hirsuta, obscure virentia, tactu glutinosa, sapore leguminoso, odore fœtido. Flores in summo quasi spicatim nascuntur papilionacei, dilute purpurascentes vel carnei coloris, raro albi, cum pistillo abeunte in siliquam tres pene lineas longam, unicapsularem, bivalvem, compressam & semen unicum continentem renis forma. In agro Parisiensi sponte nascitur. Tota planta, sed præsertim radix, & radicis cortex in usum veniunt.

Analysi chymica, ex Anonide multum olei, acidi salis, & terræ, salis fixi mediocris quantitas, spiritus urinosi exigua eliciuntur. Hæc autem principia a succo quodam glutinoso, qui ab igne destruitur, involvuntur. Præterea Anonidis succus chartam cæruleam subrubro colore tin-

git: folia leguminoso sapore sunt fœtida, & glutinosa; unde Cl. Tournefort concludit, hanc plantam constare ex sale Tartaro vitriolato fere simili, phlegmate, multa terra, multoque sulphure involuto. Ab his autem principiis, quæ unanimi consensu ab omnibus Medicis ipsi tribuitur vis aperiendi, & urinas abunde provocandi pendet.

Radix Anonidis vulgo recensetur inter quinque minores aperientes radices, quæ sunt Anonidis, Capparis, Eryngii, Graminis, & Rubiæ radices; dum Apii, Asparagi, Fœniculi, Petroselini, & Rusci radices quinque majores aperientes dicuntur. Reipsa Anonidis radix inspissatos humores potenter resolvit, contumacibus hepatis obstructionibus & ictero apprime conducit: nephritidi atque urinæ suppressionibus medetur: mucum spissum renibus aut vesicæ inhærentem resolvit, & foras amandat, atque simul arenulas, & calculos nonnumquam pellit. Hujusce radicis cortex a Simone Paulli velut præstantissimum remedium tam in vesicæ, quam in renum calculo habetur. A Matthiolo quoque commendatur ad ramicem carnosum resolvendum. In sarcocele ab Ettmullero euporiston, & polychreston existimatur. Verum enimvero Alexander Pfisterus Scaphusianus Medicus *in Dissertatione de Hydrosarcocele*, §. 1. refert se sæpius, & in diversis subjectis eam præscripsisse, experientia aut didicisse. 1. Illam non in omnibus diureticam existere. 2. In pluribus anorexiam, & cardialgiam inducere. 3. Sarcocelem veram nequaquam ex ejus usu continuato imminui; unde verissima esse quæ Olaus Borrichius scripsit, propria intellexit experientia. Is autem *in Actis Hafnienfibus anni 1671. & 1672. Observ. 97.* arguit eos, qui non satis providi rei æstimatores confirmatam sarcocelem vel medicamentis discussisse se putant, vel discuti posse evulgant, quod nimium occalleat massa illa, & mille plexibus nervosis iisque solidis contrahat invictam duritiem. Crediderit Matthiolus *in Dioscoridem*, inquit Borrichius, crediderit Scultetus in *Armamentario Chirurgico*, sese sarcocelem pulvere Ononidis percurasse, nihil tamen mihi fit verisimilius quam fuisse hydrocelem duriori cortice circumdatam atque ideo sarcocelem mentientem. Atque ut id credam, persuadent cum similia passim exempla apud Forestum, Sennertum, & alios, docentia, artifices sæpe aqua profundius in testiculorum sinubus latente deceptos, pro carnosis æstimasse herniis, quæ fuerint aquosæ: tum docet illud idem radix Ononidis, quæ cum inter nobilissima diuretica sit, aquas haud dubie in sinu testium intimo occultatas, paulatim eduxit, atque ita concidentibus sensim in se involucris durioribus, sarcocelen æstimata fuit, sustulisse.

Radix Anonidis vel ejus tantummodo cortex pulveratus intus sumitur ad ℈j. vel decoctum semiunciæ radicis propinatur. In decoctis, ptisanis, & jusculis aperientibus usurpari solet.

℞. Cortic. radic. Anonid. pulver. ℈j. Propinetur aliquamdiu ex decocti radic. ℥vj. singulis diebus mane, jejuno ventriculo ad arenulas expellendas, & nephritidem præcavendam.

℞. Decoct. rad. Ononid. ℥vj. Syrup. de 5. radicib. aper. ℥j. Sp. Tartar. ℈ß. Sal. volatil. Succin. gr. x. Fiat julep. propinandum in urinæ suppressione, & dolore nephritico.

℞. Radic. Anonid. Eryngii, Cappar. ana ℥j. Coquantur cum frusto carnis vitu-

vitulin. in aq. q. s. pro duobus jusculis, quibus dissolve Tartar. martial. solubil. ℥j. mane & sero pro hepatis obstructionibus.

℞. Rad. Ononid. Brusci & Asparag. ana ℥j. Cortic. Sambuc. & radic. Cappar. ana ℥ß. Folior. Pimpinell. & Parietar. ana M. j. Semin. Seseli & Lithospermi ana ℨiij. Flor. Genistæ & Leucoji ana pug. ij. Coq. in aq. comm. ℔ij. ad ℔iß. Fiat apozema pro tribus dos. Cuique add. Nitri purg. vel Tartar. Chalyb. solub. ℨß. in viscerum obstructionibus.

Radicis decoctum optime detergit extrinsecus usurpatum. Ex eo cum pauxillo aceti gargarisma præparatur utile in gingivarum laxitate, exulceratione, putredine, item in dentium dolore a Scorbuto.

Essentiam Ononidis Ettmullerus in affectibus calculosis insigniter commendat. Sic præparatur.

℞. Plantam integram cum radice & floribus recenter avulsam, & minutim incisam. Affunde spiritum vini ad quatuor digitor. transversor. supereminentiam: in loco calido per octo dies noctesque digerantur. Postea distillentur, ut artis est. In hunc distillatum liquorem infunde recentem herbam cum radice & floribus, quibus adde ejusdem plantæ calcinatæ salem fixum: iterumque digerantur per totidem dies & noctes. Tum fiat colatura cum forti expressione. Colatura per aliquot dies in loco remoto reposita servetur, ac tandem limpidus liquor a fœcibus separetur & servetur ad usus. Dosis ab ℥ß. ad ℥ij.

Aqua distillata ex Anonide tum ad urinæ suppressionem, tum ad hernias curandas a nonnullis commendatur: sed levioris est armaturæ præsidium.

Anonidis radix usurpatur in Syrupo antinephritico *Charas*, in Aqua diuretica & antinephritica, *Ejusdem*.

APARINE.

Aparine, Asperugo, Aspergula, Spargula, Asperula, Aspera Lappago, Philantropos & Omphalocarpos, *Off.* Aparine vulgaris, *C. B. P.* 334. *Inst. R. H.* 114. Apparine, *J. B.* 3. 713. *Dod. Pempt.* 353. *Raii Histor.* 484. vulgo, *Grateron*, *Rieble*.

Radice est tenui, fibrosa; tenuibus & quadrangularibus viticulis asperis, geniculatis, obsequiosis, scandentibus, tres quatuorve cubitos longis, ramosis: foliis quinis, senis, vel septenis Rubiæ modo ad singula genicula orbiculatim dispositis, stellæ ritu decussatis, angustis, asperis, in spinulam desinentibus. Flores prope summos ramulos e geniculis exeunt in pediculis oblongis, tenuibus, perpusilli, candidi, monopetali, campaniformes, patentes, quadrifariam divisi, cum calyce quadrifido, qui deinde abit in fructum siccum, durum & quasi cartilaginem, cortice tenui nigricante obductum, ex gemellis globulis constantem, semine fœtis umbilicato. Ad sepes, interdum etiam inter segetes agri Parisiensis sponte nascitur. Herba in usum venit.

Analysi chymica, hujus plantæ recentis ℔v. per B. V. distillatæ præbuerunt phlegmatis limpidi, primo obscure acidi, deinde subacidi, ac tandem

dem salsi ℔iiij. ℥iiij. ʒiiij. Ex herba exsiccata residua per retortam distillata prodierunt humoris fusci empyreumatici, subsalsi, subausteri & obscure acidi ℥j. ʒij. gr. xviij. humoris alcali urinosi, sale volatili urinoso impraegnati ʒvj. gr. xviij. olei crassioris & fere adiposi ℥j. ʒiij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ʒv. quae igne reverberii calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ʒv. gr. xxx. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. lixivio fuerunt extractae. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒiij. in calcinatione ℥j. ʒvij. gr. xlij.

Hac analysi, Aparine constare videtur sale essentiali sali ammoniacali simili oleo crasso implicito.

Aparine incidit & aperit: obstructiones resolvit, urinas promovet & nonnumquam sudores. Ejus succus a Theodoro Turquet de Mayerne plurimi aestimatur ad aquas hydropicorum per vias urinarias expellendas: ad ℥ij. propinatur. Ejus decoctum in vino albo vel ejusdem aqua distillata arenulas, renumque calculos pellit, narrante J. Rajo. Idem auctor affirmat, pulverem ex Aparine & Liene vitulino in clybano exsiccatis lienis tumores & hypochondriacos flatus discutere. Simon Paulli refert ejus aquam distillatam apud Hafnienses adversus molestos tum pectoris, tum hypochondriorum dolores, usitatam esse & plurimum commendatam. A nonnullis in pleuritide propinatur.

℞. Aparines recenter collectae M. j. Coquatur in aq. comm. ℔ij. ad 4. partis diminutionem. Colatura in tres doses dividatur, debitis intervallis propinandas, in urinae suppressione.

Externe herba cum axungia trita & strumis imposita eas discutere dicitur: & ejusdem aqua distillata ad eumdem morbum propinatur.

APIUM.

Apium vulgare, Apium palustre, Paludapium & Eleoselinum, *Off.* Apium palustre & Apium, *Off. C. B. P.* 154. Apium vulgare, *J. B.* 3. 2. 100. Eleoselinum, *Dodon. Pempt.* 695. vulgo, *Ache*.

Ex radice crassa, albicante, recta, profunde in terram descendente, in plura interdum capita divisa, fibrata, sapore acri subamaro, ingrato, odore gravi, aromatico, frondes exeunt multae, pediculis dodrantalibus, rubentibus, striatis, concavis, duabus, tribusve pinnarum paribus & impari in extremo compositae: sunt autem pinnulae istae latae, circa margines dentatae, in tres insigniores lacinias divisae, laete virentes, glabrae, nitidae, succulentae, odore, dum digitis conteruntur, gravi sapore acri, ingrato. Caules ab eadem radice multi exsurgunt crassi, profunde striati, concavi, bicubitales & altiores, nodosi, longis internodiis, frondibus cincti iis quae ad radicem similibus. Flores tum in caulium axillis, tum in extremis ramulis nascuntur in umbellam congesti, exigui, rosacei, e quinque petalis candidis conflati, calyci insidentibus qui deinde abit in fructum ex duobus perexiguis seminibus compositum, una parte depressis, altera gibbis, striatis, cinereis, acribus, subamaricantibus, aromaticis. In humentibus & paludosis locis nasci gaudet: transfertur vero & ad hortos. Radix, herba, & semen in usum veniunt.

Ra-

Radix inter quinque radices aperientes recensetur. Semen seminibus calidis minoribus annumeratur.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ ℔v. dempta radice, prodierunt humoris limpidi, odori, acris obscure acidi ℔j. ℥xij. ʒvij. gr. xlj. humoris primo limpidi, deinde rufescentis, odori, absque acrimonia, intense acidi, & tandem austeri ℔ij. ℥v. ʒiiij. gr. liiij. humoris rufi, sale volatili copioso imprægnati ℥iij. ʒj. gr. xl. olei tum tenuis, tum crassi ℥j. ʒvij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒv. gr. lxix. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒij. gr. xxviij. ex quibus salis fixi salsi ℥j. ʒv. gr. lv. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒv. gr. ix. in calcinatione vero ℥ij. ʒiij. gr. xxxj.

Per hanc analysim liquet, hanc plantam sale essentiali donari tum ammoniacali, tum sali Coralliorum simili, oleo acri, subtili, copioso, implicito.

Apium crassos humores attenuat, viscerum obstructiones resolvit, urinas ciet, sudores promovet, febres arcet, & vulnera sanat. Succus foliorum defœcatus in febribus intermittentibus ineunte paroxysmo ad ℥vj. propinatur. Ægrotans debite contectus abundante sudore perfunditur & sanatur. Ad febrem quartanam & aliam quamcumque ab obstructionibus oriundam bolus sequens plurimum confert.

℞. Extracti folior. Apii palustr. ʒj. Cortic. Peruvian. tenuissime triti ʒij. Syrup. de Absynth. q. s. M. F. bolus s. a. Sumat æger paulo ante paroxysmum.

Radix, folia, & semina in ptisanis, apozematibus & jusculis aperientibus præscribuntur.

℞. Radic. Apii, Fœnicul. Brusci & Asparagi ana ℥j. Cortic. Fraxin. & Tamarisc. ana ℥ß. Folior. Ap. & Agrimon. ana M. j. Semin. Apii dulcis & Cuscutæ ana ʒiij. Flor. Genist. Borrag. & Bugloss. ana P. j. Coquantur in s. q. aq. comm. ad ℔jß. Fiat apozema pro tribus dosibus, cui adde Syrup. de 5. rad. vel de Pom. simplic. ℥jß.

Apium lac nutricum minuit, & concretum resolvit.

℞. Folior. Paludapii & Menthæ ana M. ij. Coquantur in aq. comm. s. q. cum axungiæ suillæ tantillo, ad putrilaginem. Pulpa per setaceum exprimatur, cui immisce semin. Ap. pulver. q. s. Fiat cataplasma mammis lacte turgidis applicandum.

Ex Apii summitatibus floridis cum Sacchbaro conditum præparatur in asthmate, orthopnœa, flatulentis doloribus, urinæ & mensium suppressione commendatum. Ad ℥ß. præscribi solet.

Joannes Bauhinus post Hollerium, internum Apii usum epilepticis suspectum censet. Eumdem Robertus Boyle oculis infensum esse asserit *Tr. de Specific. & Simpl. remed.*

Externe Apii succus scorbutica oris ulcera & alia quæcumque detergit. Cancris etiam exulceratis confert: nam tametsi hos curare nequeat, putredini tamen resistit, auctore J. Bauhino, & fœtorem eorum reprimit.

Apii radix usurpatur in Syrup. de Cichor. cum Rheo dupl. Syrup. aperiente cachectico *Th. Reg. Charas*, Syrup. anti-asthmatico *Ejusdem*, de

de Hyssopo *Mesuæ*, de 5. rad. aper. Folia in ung. mundificativo de Apio dicto. Succus in Electuar. de Psyllio, Emplastro de Betonica. Semen in pulvere lithontriptico *Renodæi*, Benedicta laxativa, Philanio Romano, & Pilulis aureis.

Illud Apii genus translatum diligenti cultura mitius, minusque ingratum evadit; unde apud nos folia ejus teneriora sub fimo dealbata, una cum superna radicis parte abscissa, cum oleo, aceto & pipere esitantur & in deliciis habentur. Ejus usus Italis debetur a quibus Seleri vel Celeri vocatur. A Botanicis dicitur, Apium dulce Celeri Italorum, *H. Reg. Paris.* Selinum sive Apium dulce *Parkinson.* Licet autem Parkinsonus illud ut novam speciem ab Apio palustri diversam proponat, attamen J. Rajus asserit eamdem prorsus esse, sola cultura diversam & mitiorem factam: quandoquidem observavit illud Apium dulce seu Celeri Italorum in Angliæ hortis satum & cultum, tandem post aliquot annos in vulgare Paludapium degenerare, scilicet ob aeris frigiditatem.

AQUIFOLIUM.

Aquifolium & Agrifolium, *Off.* Aquifolium sive Agrifolium vulgo; *J. B.* 1. 114. *Inst. R. H.* 600. Agrifolium, *Dod. Pempt.* 758. Ilex aculeata baccifera, folio sinuato, *C. B. P.* 425. vulgo, *Houx*.

Frutex est quandoque, cultura præcipue, in arborem excrescens & perpetua fronde virens. Caudex & rami lenti, flexiles, læves, cortice duplici conteguntur; exteriore in ramis viridi, in trunco ut plurimum cinereo; interiore pallido, odore cum avelluntur ingrato, fœtente. Materies ligni dura & solida, albicans & interius nigricans, quæ præ pondere in aqua subsidit, Buxi aut Guajaci instar. Folia pulchre virent, lævia, glabra, laurinis fere similia, sed minora, in ambitu sinuata, angulosa & longis ac rigidis aculeis horrida, quos tamen, senescente arbore, pauciores vel nullos habent. Flores parvi, conferti, brevibus pediculis appensi, monopetali, rotati, in quatuor lacinias divisi, cum totidem staminibus & calyce quadrifido, ex quo surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, quod deinde abit in fructum mollem seu baccam parvam, rotundam, umbilicatam, rubram, gustu subdulcem, ingratam, ossiculis fœtam albidis, quaternis, triquetris, oblongis, hinc gibbis, inde vero planis. In agri Parisiensis sylvis occurrit. In hortis colitur, præsertim in regionibus septentrionalibus, ad opera topiaria, quibus præ aliis commodus & opportunus est, cum sit frigoris patientissimus & perenni nitentium foliorum virore aspectui gratus, nec tonsuram respuat. Radix, cortex, baccæ in usum veniunt, sed raro.

Analysi chymica, baccarum maturarum & recentium ℔v. præbuerunt humoris limpidi fere inodori & insipidi, primo obscure acidi, deinde intensi ℔j. ℥ix. ʒvj. gr. xij. humoris limpidi primo intense acidi, & intense austeri ℔j. ℥viij. gr. xij. humoris rufescentis tum acidi, tum alcali urinosi ℥vij. ʒvj. olei ʒvij. gr. lxiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥viij. ʒj. quæ per duodecim horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xviij. fuerunt extracta.

tracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xiij. ʒij. gr. lix. in calcinatione ℥vj. ʒvij. gr. xxiij. unde concludi potest, salem essentialem tartaro similem his in baccis contineri.

Radicis & corticis decoctum emollit & resolvit. Eo foventur utiliter articuli, qui prius luxati duritiem contraxerunt, teste Matthiolo.

Zithogalum factum ex cerevisia, & lacte in quo decocti sunt hujus foliorum aculei, mire conducit ad dolorem colicum & intestinorum tormina, cujus rei observationem J. Rajus refert de quadam matrona, quæ post alia medicamenta frustra tentata, a muliercula quadam vaga & circumforanea hocce remedio sanata fuit.

Baccæ ad colicos dolores utiles sunt. Crassos siquidem, pituitosofque humores per alvum educunt decem aut duodecim numero sumptæ, auctore Dodonæo.

Viscum aucuparium ex Aquifolii cortice in Anglia sic præparatur.

Deliberatis Junio aut Julio mensibus quotquot videtur aut opus fuerit arboribus, cortices detracti in aqua fontana per septem aut octo horas continuas decoquuntur, donec tenerrimi evadant. Cocti in acervum humi cum silice s. s. s. componuntur, aqua prius curiose separata & per duas tresve septimanas fermentantur & computrescunt, donec in mucilaginem abeant. Exempti deinde in mortario tamdiu tunduntur, donec fingi, formarique possunt instar massæ farinaceæ. Massa in aquam profluentem submersa manibus versatur & diligenter subigitur. Aqua brevi sordes omnes eluit, visco residuo puro & defæcato. In fictili aliquo vase per quatuor adhuc aut quinque dies despumando relinquitur, donec se purgaverit & perfecerit; deinde in novum vas translatum reservatur ad usum. Non ex corticibus hujus arboris tantum viscum aucuparium paratur, sed etiam e fructu Visci, & Sebesten.

Viscum autem aucuparium ex hujus cortice factum intus sumptum non minus nocivum, quam ex arboreo visco Dodonæus pronuntiat: tenacissimum siquidem est: iteranea omnia conglutinat: excrementorum exitus contrahit & claudit, atque hoc modo perniciem homini affert, non qualitate aliqua deleteria, sed glutinosa sua substantia. Externe admotum resolvit, emollit, maturat.

A Q U I L E G I A.

Aquilegia, Aquileja, & Aquilina, *Offic.* Aquilegia sylvestris, *C. B. P.* 144. *Inst. R. H.* 428. Aquilegia flore simplici, *J. B.* 3. 484. Aquilegia, *Dodon.* 181. Aquilina, *Matthiol.* & *Adversar. Lobel.* vulgo, *Ancolie, Gants de Notre-Dame.*

Radice est pollicem crassa, candida, alte in terram descendente ramosa & fibrosa, sapore subdulci, & in multos annos vivace: foliis ternis Chelidonii majoris similibus, paulo tamen rotundioribus, per ambitum incisis, inferius glaucis, superne obscurius virentibus, cum quadam cærulei tinctura, ex pediculis longis, rigidis, hirsutis: caule vero cubitali tenuj rubente, & leviter hirsuto: cujus alæ singulos proferunt flores cæruleos vel phæniceos polypetalos, anomalos, ex plurimis nempe petalis dissimilibus con-

constantes: horum enim quinque planta sunt, cœtera vero cucullata utraque simul alterno ordine posita. E floris meditullio surgit pistillum staminibus stipatum, quod deinde abit in fructum, in quo velut in capitulum colliguntur vaginæ quaternæ vel quinæ, surrectæ, membranaceæ, univalves, suprema parte hiantes, inferiora versus conniventes, seminibus fœtæ parvis, Milii magnitudine, ovatis, nigris, lubricis, splendentibus, sub testa tenui nucleolum oleosum continentibus. Color florum cultura diversus fit, siquidem in hortis excultæ hujus generis plantæ colore cæruleo, rubro, candido carneo, herbaceo versicolore, infinitam pariunt varietatem. In agri Parisiensis sylvis sponte nascitur, in hortis quoque colitur. Herba, radix, flos, & semen in primis usui medico inserviunt.

Semen multum olei & salis ammoniacalis continet.

Tota planta aperit menses suppressos, & urinas ciet, ac sudores provocat. Radix pulverata ad ʒj. Trago affirmante, cum vini haustu sumpta, colicos dolores sedat. Eadem in vino infusa, additis Becabungæ, Cochleariæ, & Nasturtii aquaticis foliis, egregium componit antiscorbuticum, quo sanatus fuit miles asciticus & scorbuticus, ut Ettmullerus refert. Camerarius narrat, hujus radicis frustulum apud Hispanos contra calculum quotidie mane intus sumi. Joannes Rajus Aquilegiæ foliorum decoctum apud Anglos usitatum esse scribit contra calidos faucium & asperæ arteriæ affectus: & a quibusdam in scorbuto ad oris ulcera colluenda, & detergenda peculiariter commendatur. Flores cærulei elegantem, & ab Ettmullero plurimum laudatam in morbillis tincturam præbent, cum a qua calente macerati, cum olei vitrioli guttis aliquot ad ruborem tantummodo conciliandum: haustum mane, & vesperi propinatur.

In scorbuto ad oris ulcera detergenda, firmandos dentes, gingivasque roborandas veluti præstantissimum remedium a Tournefortio proponitur eorumdem florum tinctura, cum spiritu vini parata, & cum tinctura Laccæ, & Mastiches tinctura, anaticis partibus, mixta. Semen in ictero eximium censetur remedium. Hujus seminis pulverati ʒj. quotidie mane in haustu vini albi sumitur. Vel ejusdem contusi ʒij. per noctem in vini albi ℔ß. macerantur. Colatura mane, jejuno ventriculo, propinatur. Tragus & Matthiolus idem semen pulveratum ad ʒj. cum Croci tantillo in haustu vini sumptum commendant, modo æger in lecto se componat, ut copiose sudet. Ex eo quoque cum aqua stillatitia vel decocto florum Aquilegiæ paratur emulsio, cui eboris sine igne præparati q. s. permiscetur adversus eumdem morbum. In morbis mali moris, nonnulli emulsiones ex seminibus Aquilegiæ & Ficuum vel Passularum decocto plurimi faciunt. S. Paulli testatur semen pulveratum ʒß. vel ʒj. pondere in emulso, Fumariæ, Card. benedict. aut C. C. distillata aqua, propinatum, veluti ab orco revocasse tenujoris sortis puerullos morbillis ac variolis laborantes. Ab eodem & ab Hoffmanno idem semen in partu difficili maxime commendatur.

℞. Semin. Aquileg. sylvestr. gr. xxv. Rasur. Ebor. tenuissime pulver. ʒjß. & pulver. Lumbric. terrestr. ℈ß. M. F. pulvis a Langio commendatus in ictero.

℞. Semin. Aquileg. ʒjß. Croci ℈. Fiat pulvis. Detur in vino.

℞. Se-

℞. Semin. Aquileg. ʒß. Pulver. Lumbr. terrestr. ℈j. Croci ℈ß. M. F. pulvis mane sumendus.

℞. Semin. Aquileg. ℥ß. Contunde in aq. Aquileg. vel Chelidon. major. ℔j. Eboris philosophice pp. ʒß. Fiat emulsio s. a. cum syrupi de 5. radicibus aper. ℥j. In duos haustus dividatur, mane & sero ictericis propinandus.

℞. Semin. Aquileg. ʒvj. Croci pulver. ʒj. Tartar. vitriolati ʒß. Conserv. Cynorrhodon. q. s. Fiat opiata in septem partes æquales distribuenda. Sumantur mane, jejuno ventriculo, per septem dies continuos, decocti aperientis haustum super bibendo.

Hoc remedium a Timæo, & Ettmullero commendatum ac sæpius expertum raro spem meam fefellit præmissis præmittendis.

℞. Pulver. folior. Aquileg. Salviæ, Menthæ crisp. Nuc. Mosch. Rutæ & Myrrhæ ana ℥ß. Alumin. usti ℥j. Mellis purissim. ℥vj. Mel leni igne despumetur. Despumato & calenti pulveres insperganeur. Fiat linimentum quo gingivæ putridæ inungantur. A Sennerto hoc linimentum tanquam efficax & longo usu compertum proponitur. *Lib.* 2. *Prax. Med. part. I. cap.* 16.

A R G E N T I N A.

Argentina, Potentilla, & Anserina, *Offic.* Pentaphylloides argenteum alatum, seu Potentilla, *Inst. R. H.* 298. Potentilla seu Argentina, *J. B.* 2. 398. Argentina, *Dod. Pempt.* 600. Potentilla Matthioli, *C. B. P.* 321. Pentaphylloides Argentina dictum, *Raii Histor.* 617. Argentina, *Volk. Tragi* 480. vulgo, *Argentine*.

E radice nigricante, nunc simplici, nunc fibrosa adstringente, mire repit in locis humidis secus vias & fluviorum ripas, & viticulis Fragariæ modo se propagat. Folia conjugata sunt Agrimoniæ similia, majoribus hinc inde pinnulis obtusis circa margines profunde dentatis, cum plurimis intermediis minusculis, constantia, superiore parte herbaceo colore virentia, inferiore vero argentea, & molli lanugine obducta. Ex alis foliorum quæ appendicibus suis viticulos amplectuntur, exeunt flores singulares, pediculis longis hirsutis fulti, e quinque petalis aureis conflati, cum calyce monotomo in quinque partes acutas diviso, inter quas totidem minores alternatim occurrunt, cum plurimis in medio staminulis & apicibus concoloribus. Pistillum mutatur in capitulum sphæricum trium linearum diametri, in quo semina congeruntur plura, subrotunda, minora, sublutea, papaverinis similia. Radix, herba, semen ex usu sunt.

Analysi chymica, ex herbæ recentis ℔v. per B. V. distillatis, prodierunt phlegmatis limpidi, mere insipidi & inodori ℥x. humoris limpidi primo obscure acidi, deinde acidi manifesti, ac tandem intensi ℔ij. ℥v. ʒv. In alambice residuum ℥xiii. ʒvj. pondere æquabat: quod per retortam distillatum præbuit humoris rufescentis tum acidi austeri, tum alcali urinosi ℥j. ʒv. gr. vj. humoris rufi empyreumatici urinosi & sale volatili urinoso copioso prægnati ℥j. ʒvij. gr. xviij. salis volatilis urinosi concreti ʒi. gr. xviij.

xviij. olei spissi butyri ad instar ℥ij. ʒiiij. gr. liij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒvj. quæ per tredecim horas igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒv. ex quibus lixivio, salis fixi alcali ʒvj. extractæ fuerunt. Partium jactura in distillatione per alambicem fuit ℥xij. ʒv. in distillatione per retortam ℥ij. ʒv. gr. xlix. in calcinatione ℥iiij. ʒj.

Tota planta sapore herbaceo, subsalso, stiptico donatur, & ejus succus chartam cæruleam rubro colore inficit: unde liquet hanc plantam sale ammoniacali & aliquantisper aluminoso seu vitriolico conflari, cum oleo crasso conjuncto.

Universa hæc planta refrigerare, adstrictoria & exsiccatoria virtute pollere, repellere, & roborare dicitur. Inter herbas vulnerarias adstringentes recensetur. Revera hæmorrhagias quascumque coercet. In sputo cruento, in fluxu uterino, & hæmorrhoidali utiliter præscribitur, diarrhæam, & cruentos alvi fluxus compescit. Ejus succus ad ℥iiij. vel ℥vj. decoctum vel infusum in vino vel aqua propinatur, necnon etiam in decoctis, aut jusculis adstringentibus & vulnerariis præscribitur. Tabernæmontanus eam ad album fluorem uterinum commendat & ex foliis exsiccatis, rasura eboris, Coralliis, pulverem parat ejusdem aqua stillatia propinandum. Tournefortius valde prædicat juscula ex Argentina, & Astacis fluviatilibus parata ad hunc fluxum cohibendum. Vulnera conglutinat & ulcera sanat, ea præsertim, quæ pudenda invasere & oris partes erodunt, si ejus decocto colluantur.

Ejus semen contusum & ad ʒß. in ejus aquæ distillatæ ℥iiij. hæmorrhagias sistit. Ettmullerus Argentinam ut specificum in ictero remedium commendat. Eadem Timæo a Guldenklee in secretis fuit contra nephritidem & calculum renum. Sunt, inquit Ettmullerus, qui pro arcano habent sequentem potionem contra calculum.

℞. Argentinæ viridis M. iiij. Secalis viridis M. ij. Succum exprimunt & addunt vinum rubrum ad pondus omnium. Mixturam percolant pro una dosi in aurora primi diei Maji mensis sumendum: & asserunt, si tribus annis continuis primo die Maji hoc repetatur, quod per totam vitam quis sit futurus immunis a calculo.

Vis febrifuga Argentinæ tribuitur. Idem Ettmullerus observat Argentinæ succum vel decoctum frequentius haustum nimium calorem in paroxysmis febrilibus compescere, sed non semper adeo tuto propinari, quia paroxysmus exinde nonnumquam magis prolongatur. Unde potius herba contusa & cum sale & aceto subacta a nonnullis carpis admovetur, aut plantis pedum supponitur in febrilibus paroxysmis, quos sæpe mitigat, imo quandoque abigit, teste Simone Paulli. Sunt etiam, observante eodem, qui ad delirium compescendum eam contusam, & sale conspersam plantis pedum applicant. Quod quidem sanguinem acidis suis salibus vitriolicis inspissando, ejusque circuitionem nimis citam retardando perficit.

Adversus dysenteriam Castor Durantes jubet, ut diysentericorum calceis indatur: atque hac arte Simon Paulli eam non solum dysenteriam, sed omne genus fluxionum infimi ventris, ut nimios menses, imo narium hæmorrhagiam sistere existimat.

Ejus decoctum in gargarismate nimis laxam columellam restituit, addito aluminis momento. In aceto cocta commotos dentes firmat & laxas cohibet gingivas.

Ejus aqua distillata in Officinis pharmaceuticis servatur, ad lentigines, panos & maculas faciei, fuscumque colorem sole contractum delendum commendata.

Ejus radices nonnulli apud Anglos, hyberno tempore esitant: sunt enim sapore suavi, nec minus grato quam Pastinacæ. J. Rajus observavit etiam porcos radices hasce rostro effossas libenter vorare.

ARMENIACA MALUS.

ARmeniaca malus, *Off.* Armeniaca fructu majori nucleo amaro, *I.R.H.* 623. Mala Armeniaca majora, *C. B. P.* 442. Armeniaca mala majora, *Camer. Epitom.* 146. *J. B.* 1. vulgo, *Abricotier*.

Arbor est moderatæ magnitudinis, Pyro videlicet minor, Persica major, cortice nigriore; candice crassiore, firmo, ramis magis patulis brachiata. Folia ejus subrotunda, acuminata veluti nigræ Populi, at minora & ad Betulæ magis accedentia, marginibus serrata, quaterna, quinave simul emergunt. Flores ante foliorum exortum primo vere profert pentapetalos rosaceos, quinque scilicet petalis albicantibus in orbem positis constantes, cum calyce quinquifido ex quo surgit pistillum quod deinde abit in fructum carnosum, succulentum, firmum, fere globosum, utrinque plerumque compressum, secundum longitudinem sulcatum, intus, forisque luteum, aliquo rubore interdum perfusum, sapore dulcem & palato gratum, ossiculo fœtum ligneo, duro, compresso pariter, non ut in Persica sulcato, sed lævi, nucleum includente seu Amygdalam candidam amaricantem, non injucundam, nonnunquam dulcem, pellicula flavescente obductam. In hortis & viridariis colitur: sobolescit insitione & inoculatione. Fructus ejus ob odoris gratiam & saporis dulcedinem plurimum arrident, & lautiores mensas tam cruda quam Saccharo condita nobilitant.

Analysi chymica, ex ejus fructuum immaturorum & tenellorum ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei haud ingrati, subacidi ℔ij. ℥vij. ʒvj. humoris limpidi, intense acidi & austeri ℔ij. ʒv. gr. xxxvj. humoris rufi empyreumatici, tum acidi, tum alcali volatilis & sale volatili urinoso impiægnati ℥j. gr. xxxvj. olei fluidi ʒvij. gr. iiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ʒvj. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. g. iij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒvij. gr. xviij. in calcinatione ℥ij. ʒj. gr. xlviij.

Caro fructuum maturorum, officulis rejectis, ad ℔v. per retortam distillata præbuit humoris fructum odore & sapore leviter referentis, obscure acidi ℥xiij. ʒj. gr. xxxvj. qui aliquamdiu asservatus acorem manifestum contraxit: humoris limpidi primo subacidi, deinde manifeste acidi, austeri admodum, & nucleorum contusorum odorem referentis ℔iij. ℥ix. ʒvj. gr. xxx. humoris rufi empyreumatici sale volatili urinoso impregnati ℥j. ʒj. gr.

gr. xxiiij. olei craſſi & ſpiſſi ad inſtar extracti ʒj. gr. xij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes & denſa admodum pendebat ℥iij. ʒvj. gr. xxx. quæ per 20. horas calcinata reliquit cinerum nigricantium ʒvj. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒiiij. extractæ fuerunt . Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij. ʒvj. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. lxvj.

Analyſis horumce fructuum comparata non adeo diverſas ex quibus componuntur ſubſtantias exhibet . Magnam ſalis acidi & olei ſtricte conjunctorum copiam continent , ita ut olei portio tantum mediocris ſub oleoſa ſpecie per retortæ roſtrum tranſeat , major vero pars in capite mortuo fixa remaneat.

Fructus Mala Armenia vel Armeniaca dicuntur ; a quibuſdam Chryſomala , ab aliis Præcocia , Præcoqua & Bericocia , unde vox Gallica *Abricot* , nuncupantur . Optima cenſentur quæ magna , quæ bene colorata , quæ matura , quæ guſtu grata , & quorum caro ab oſſiculis facile ſeparatur.

Medici plerique , Galeni auctoritate freti , illa bonitate ſuperare Perſica dicunt , quod neque in ventriculo , ut ea , corrumpantur , neque facile aceſcant , ſcilicet ob ſicciorem pulpæ conſiſtentiam : eſſe quoque Perſicis ſuaviora , hocque nomine ventriculo gratiora : omnibus enim quæ ſuavia ſunt hoc ineſſe , ut ſtomacho ſint grata atque accepta.

Alimentum hæc mala , ſicut alii fructus fugaces dant exiguum . Convenientiora ſunt calidis , ſicciſque naturis quæ ſunt bilis feraces , quales ſunt juvenes : in pituitoſis quæ frigidæ ſunt atque humidæ & quibus ſtomachus debilis eſt , facile corrumpuntur.

Immoderatius ingeſta ventriculum inflant , cito corrumpuntur , febreſque accendunt ut cæteri horæi fructus , mucoſum ſcilicet chymum efficiendo , ventriculi & inteſtinorum parietibus adhærentem , facile aceſcentem & ventriculi functiones lædentem , unde oriuntur febres quæ tamen facile ſolvuntur , & ſtatim initio ventriculus & inteſtina emeticis & catharticis medicinis ab hac ſaburra tempeſtive liberentur.

Armeniaca cum Saccharo condita & aſſervata ſive liquida , ſive ſicca , ſive matura , ſive immatura , inter præſtantiſſima dulciaria ſeu bellaria a matronis noſtris habentur . Nucleus eorum , quia amarus , necat vermes. Elici ex illis lacteus ſuccus non ſecus ac ex Amygdalis & emulſio parari poteſt , quæ in febribus ſalutaris, incidendo nempe viſcidos humores , exiſtimatur . Oleum ex illis expreſſum valere tradunt inunctum ad inflammatas hæmorrhoidas & ad aurium dolores . Idem potum ʒv. pondere cum vini Malvatici ℥j. calculos pellere & colicos dolores levare Matthiolus refert.

Plura Armeniacorum ſunt genera , cum ſapore , tum magnitudine differentia . Sed his in regionibus hoc genus vugatilus eſt.

ARTEMISIA.

Artemiſia vuglaris , *Off.* Artemiſia vulgaris , major , caule & flore purpuraſcentibus , *C. B. P.* 137. *Inſt. R. H.* 460. Artemiſia vulgaris, *J. B.* 3. 184. Artemiſia rubra , *Tabern. Icon.* 7. Artemiſia mater herbarum , *Lobel. Icon.* 754. vulgo , *Armoiſe* , *herbe de la S. Jean.*

Ra-

Radice est repente, digitum crassa, fibrosa, dulci, aromatica: caulibus bicubitalibus & altioribus, digiti crassitudine, teretibus, striatis, brevi lanugine hirsutis, firmis ac rigidis, ut plurimum purpurascentibus, medullosis, ramosis, cum foliis crebris alternatim positis, Absinthii fere divisura, ad costam usque incisis, superne obscure virentibus, subtus incanis, qua nota ab Absinthio facile distinguitur. Flores dense nascuntur in summis ramulis, longa serie quasi spicatim dispositi, minimi & flosculosi, plurimis scilicet flosculis constantes quinquifidis, purpurascentibus, embryoni insidentibus & calyce squammoso comprehensis. Inter flosculos vero occurrunt & embryones nudi in capillamentum bifidum desinentes, qui perinde ac flosculorum embryones abeunt in semen Absinthii æmulum. Flores Absinthitis crebriores sunt, minores, nec deorsum nutantes, odore aromatico haud ingrato persusi, minus, quam Absinthii vehementi. Secus fossas & rivulos agri Parisiensis nascitur. In hac planta caulis & flores interdum albescunt. Herba integra utilis est.

Analysi chymica, ex hujus plantæ recenter collectæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, primo saporis herbacei & obscure acidi, deinde manifeste acidi & aliquantisper austeri ℔iij. ʒv. gr. xxx. humoris tum acidi, tum salsi subausteri, rufescentis & aliquantisper empyreumatici ℥iiij. ʒvij. gr. vj. humoris fusci empyreumatici, alcali, urinosi & sale volatili urinoso fœti ℥j. ʒv. olei adiposæ spissitudinis ℥ij. ʒvj. gr. iiij. salis volatilis urinosi concreti gr. xlij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. xxxvj. lixivio extracta fuerunt. Jactura partium in distillatione fuit ʒiij. gr. lxij. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gr. xxxvj. Ex hac analysi manifestum est, Artemisiam sale essentiali donari ammoniacali, multo sulphure crasso & multa terra conjunctis. Quod etiam probatur ex salso ejus sapore, & rubro quem chartæ cœruleæ conciliat colore.

Artemisia uterina est & antihysterica vel etiam antispasmodica. Menses, fœtum & secundinas pellit, uteri sordes abstergit, adeoque usus creberrimi est mulierculis, quæ eam adhibent non solum interne in decoctis, jusculis & potionibus; sed etiam externe in balneis & lotionibus. Ex ea sacculi parantur qui tepentes in suffocationibus hystericis, partu difficili & mensium aut lochiorum suppressione ventri admoventur.

♃. Folior. & summitatum floridar. Artemis. M. j. Maceretur in aq. bullientis ℔ß. Vas operiatur, & post horæ quadrantem aqua effundatur & sorbillando propinetur.

♃. Folior. & radic. Artemis. M. ij. Cinerum rubr. ℥j. Coquantur cum aq. comm. vel Artemis. distillatæ ℔iij. ad ℔ij. Colatura per cyathos propinetur adversus dolores post partum & lochior. suppressionem. Adde tantillum aq. Cinnamomi, si adsit virium prostratio.

♃. Folior. Artemis. & Matricar. ana M. j. Infund. per noctem in vini albi ℔ß. Colaturæ adde tincturæ Martis ʒij. Aq. Cinnamom. ℥j. Propinetur in mensium & lochior. suppressione.

♃. Folior. Artemis. & Matricar. ana M. j. Coq. leviter in aq. comm.

E 2 ad

ad ℥vj. In colatura dilue syrup. de Artemisia ℥j. Adde sp. vol. C. C. succinati gutt. xx. Fiat julapium cochleatim sumendum in hysterica passione.

℞. Summitatum Artemis. pulverat. ʒß. Succini pp. ℈ß. Castor. gr. iiij. Extracti Aloes gr. xv. cum s. q. conserv. flor. Calendulæ. Fiat bolus in passione hysterica & mens. suppressione.

℞. Folior. Artemisiæ, Matricar. Mercurial. & utriusque Malvæ ana M. ij. Flor. Chamæmeli & Melilot. ana M. j. Semin. Lini & Seseli ana ℥j. Incisa & contusa sacculis includantur, & in aquæ comm. q. s. coquantur. Sacculi calentes regioni umbilicali admoveantur ad menses movendos & dolorem post partum sedandum. Ex iisdem herbis insessus præparetur pro partu difficili.

Herbæ siccatæ pulvis ʒiij. pondere in vino potus optimum est doloris ischiadici remedium, auctore Parkinsono, qui & herbam recentem aut ejus succum haustum in convenienti aliquo liquore præstantissimum esse remedium asserit illis, qui nimium Opii sumpserunt.

De præstantia hujus plantæ contra lassitudinem multa proferuntur; quæ ut superstitiose dicta habentur a nonnullis. Plinius de ea sic loquitur. Artemisiam & Elelisphacum (plantam nunc ignotam) alligatas qui habeat viator, negatur lassitudinem sentire. Post eum Botanici plurimi dicunt hanc plantam ad lassitudinem ex itinere maximum esse præsidium; quæ, ejus decocto si laventur aut foveantur pedes, omnis tollitur. Joann. Bodœus a Stapel, in notis ad Theophrasti Historiam plantarum, non dubitat emphatice proferre hujus decoctum hominum ex itinere lassorum pedes adeo recreare, ut nihil in rerum natura reperiatur quod ei sit conferendum; quod, licet C. Hoffmannus rideat, tamen S. Paulli haud a vero prorsus alienum putat. Scribit enim se sancte testari posse, se iis ægris, in quibus nervosum genus male habere sibi visum esset, flatulento spasmo obnoxiis, aut qui de doloribus aut lassitudinibus membrorum, præsertim post chronicos & quandoque etiam post acutos malignos morbos, conquesti sunt, felicissimo sæpe eventu præscripsisse balneum maximam partem ex Artemisia, deinde Salviæ, Agrimoniæ, Chamæmeli & polentæ tritæ decocto repletum, ut in eum se immergerent vel in eo considerent. Quod quidem tribuit tenuibus partibus quibus Artemisia instruitur, quæ vim habent attenuandi, resolvendi, discutiendi. Illud autem probat non solum auctoritate ejusdem Hoffmanni qui hanc partium subtilitatem in ea agnoscit; sed etiam quotidiana coquorum experientia, qui duram anserum carnem, teneriorem efficere solent, eam Artemisiæ foliis infarciendo, antequam coquantur. Addit insuper observationem cujusdam vetulæ, quæ, cum utraque genua tumor insignis œdematosus obsedisset, linteis duplicatis super Artemisia fumigatis eum ex voto abegit: qua hæc partium Artemisiæ tenuitas confirmatur: non ergo adeo ridicula est aut spernenda defatigatos artus sublevandi facultas, quæ hujus plantæ decocto tribuitur.

Sunt qui carbones sacro Joannis Baptistæ die sub hujus radice effossos ad epilepsiam commendant. Eos autem tum in pulvere exhibent, tum de collo suspendunt pro amuleto. Equidem rejecto quidquid superstitionis est in hac

praxi tanquam futili ac vano, non virtutis prorsus expertes sunt illi sic dicti carbones. Non enim carbones sunt, sed radices Artemisiæ annosæ demortuæ & ita exsicatæ ac semiputrefactione nigricantes factæ, ac principiis aut actuosis particulis non omnino destitutæ, ut Schroderus & Deckers in notis ad Barbette praxim asserunt, & ut putat Fernelius, qui eas adversus epilepsiam proponit, & odorata expostulat. Eædem a Francisco Joele *in Praxi cap. de Epilepsia* laudantur, viro alias minus superstitioso. Ettmullerus quoque, qui, quæ de his carbonibus proferuntur, anile figmentum diu putaverat, refert novisse mulierculam quæ hosce carbones propriis infantibus epilepticis cum fructu, cuspis cultelli quantum capit, propinavit. Dosis illorum carbonum pulveratorum est ad ʒj. in aqua conveniente exhibita. Similes carbones interdum sub Absinthio, Plantagine, & aliis plantis reperiri solent.

In Officinis Pharmaceuticis pro usu medico ex Artemisia præparata servantur, aqua distillata ex planta florida, Syrupus de Artemisia dictus, Conditum, extractum, & Sal fixus, in quibuscunque uterinis affectionibus commendata.

Usurpatur Artemisia in Syrupo de Artemisia *Pharmacop. Regiæ Charas*, Pulvere *Palmarii* contra rabiem, Unguento martiato, Emplastro diabotano *Franc. Blondel. Penicher. Coll. Pharmac.* Aqua vulneraria *Ejusdem* & aq. hysterica *Ph. Reg. Charas*.

ARUM.

ARum & Aron *Offic.* vulgo, *Pied de veau.* Inter diversas Aris species duæ præsertim in Officinis occurrunt usitatiores, quæ indiscriminatim usurpantur, scilicet Arum vulgare non maculatum, & Arum vulgare maculatum maculis nigris vel candidis.

Arum vulgare non maculatum, *Off.* Arum vulgare non maculatum, *C. B. P.* 195. *Inst. R. H.* 158. Arum *Tab. Icon.* 746.

Radice est tuberosa, carnosa, pollicem crassa, subrotunda, sed difformi, candida, succo lacteo turgida, fibris quibusdam stipata: foliis dodrantem longis, quasi triangulis, & sagittæ formam referentibus, nitidis, venenosis. Caulis ad cubitum pene assurgit teres, striatus, florem sustinens membranaceum, monopetalum, anomalum, auris asininæ, vel leporinæ forma, vaginæ in modum convolutum, ex albido virescentem, in quo latet pistillum pallide flavescens, ad cujus exortum, flore marcescente, oriuntur acini seu baccæ fere globosæ, dense in capitulum oblongum congestæ, purpureæ, molles, succi plenæ, semen unum aut alterum, exiguum, duriusculum, subrotundum, continentes. Tota planta acerrimi est saporis, & linguam deurentis.

Arum maculatum vulgare seu *Off.* Arum maculatum vulgare, maculis candidis vel nigris, *C. B. P.* 195. *Inst. R. H.* 158. *J. B.* 2. 783. *Dodon. Pempt.* 328. Hæc species a priori non discrepat, nisi maculis candidis vel nigris, quibus folia sunt respersa. Nascuntur in sylvis, locisque umbrosis, secus vias & in sepibus agri Parisiensis. Radix in usum venit, rarius folia.

Analysi chymica ex radicum recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi saporis & odoris herbacei subacris, cum sale alcali occulto, & obscure au-

ſteri ℥x. ʒj. gr. vj. humoris primo limpidi, deinde rufeſcentis, ſubacidi, auſteri, odoris empyreumatici, tandem fuſci, obſcuri, ſaporis tum acidi, tum acris ℔iij. ℥viij. gr. lxvj. humoris rufi tum acidi, tum alcali & ſale volatili urinoſo impraegnati ʒij. gr. xxxvj. olei ſpiſſioris & ad inſtar extracti ℥ij. ʒvij. gr. xij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥vj. ʒvij. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ʒvij. gr. lx. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒij. gr. lx. extracta fuerunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v. ʒiiij. gr. lx. in calcinatione ℥v. ʒvj. gr. xlviij.

Ari radix inſigni pollet acrimonia, ita ut ſemel guſtata verno tempore dum ſucco maxime turget, per diem integrum vellicationem in linguam relinquat. Succus foliorum igne blando paululum inſpiſſatus ab olei tartari affuſione ſpiritum urinoſum dimittit. Chartam cæruleam rubro colore tingit. Inſuper glutinoſa eſt & veluti farinacea. Ex quibus conjici poteſt Ari radicem ſale eſſentiali donari ſimili ſali Ammoniaco ſpiritu Nitri ſaturato, cum oleo craſſo & ſucco viſcido & mucaginoſo intermixto. Inſignis illius acrimonia a ſpiritu ſeu oleo quodam ſubtili & acerrimo quale in Cochlearia, Helleboro, Croco deprehenditur pendere videtur, quod ſola radicis exſiccatione avolat. Nam radix recens acrior eſt quam exſiccata, quæ extrinſecus fere inſipida eſt, dum in medio conſervat acredinem haud mediocrem.

Radix in primis in uſu eſt tam recens quam exſiccata. Ratione particularum tenuium & volatilium mucum viſcidum & ſpiſſum ventriculi, & inteſtinorum parietibus adhærentem potenter incidit, attenuat, atque reſolvit: & ea de cauſa egregium fit ſtomachicum, appetitum proſtratum mire reſtaurat & acuit: febres intermittentes ſæpe ſolvit, tenaces, lentoſque ſuccos in primis alimentorum viis aut in meſenterii glandulis morantes ſolvendo. In aſthmate humorali, tuſſi a pulmonum infarctu, plurimum laudatur; pulmonum enim bronchia a pituita viſcida liberat; in ictero, chloroſi, cachexiis, & chronicis morbis apprime conducit, viſcerum obſtructiones reſerando. In affectionibus melancholicis, hypocondriacis, hyſtericis, & ſcorbuticis quæ pendent a ſuccorum lentore, feliciter uſurpatur. Non item illis in affectionibus quæ ab humorum acredine, & fibrarum ſpaſmo, criſpatura, & eretiſmo oriuntur.

Radix ſive ſicca, ſive recens a ʒß. ad ʒj. & ℈iiij. intus exhibetur, & in opiatis meſentericis, & aperientibus uſurpatur. Recens radix decocta, & melle excepta medetur pectoris morbis omnibus pituitoſis, expectorat enim validiſſime craſſas, lentaſque excreationes, adeoque aſthmaticos maxime juvat ʒij. pondere ſumpta.

Nonnulli vim catharticam illi tribuunt: Meſuæus eam velut catharticum præſtantiſſimum commendat in morbis chronicis, & contumacibus, præſertim cum Cepa aut Paſſularum decocto temperatam. In eadem ſententia fuiſſe videtur Antonius Conſtantinus Medicus Aquiſextienſis, & Pharmacopœæ Gallo-provincialis auctor, qui cachecticos ægros hoc Electuario purgare ſolebat.

♃. Radic. Aronis lotar. & mundatar. ℥iiij. Contunde in mortar. mar. mor. & per ſetaceum pulpa trajiciatur; cui adde Menthæ pulver. ʒiij. Folior. Abſinth. ʒjß. Fiat Opiata quæ egregie purgat ad ℥ß. vel ℥j. in cachexia.

♃. Rad.

℞. Rad. Ari pulver. ʒß. Cinnamomi ℈j. Sacchar. albi ʒj. Misce. Fiat pulvis ex vino vel hydromelite sumendus in asthmate, tussi, mensium & lochiorum suppressione.

℞. Radic. Ari, Irid. Florentin. Antihectic. Poterii, flor. Sulphur. ana q. pl. Cum melle vel syrup. de Erysimo fiat Electuar. de quo ʒij. æger bis die sumat, in asthmate & pectoris affectibus pituitosis.

℞. Ari pulver. & Gumm. ammon. ana ℥j. Tartar. vitriolati, & Cremor. Tartar. ana ℥ß. Sennæ pulver. ʒvj. Rhei & Diaphoret. mineral. ana ʒiij Agaric. Trochiscati ʒij. Trochiscor. Alhandal ℈ij. Diagrydii ℈j. Conserv. Calendulæ ℥ij. Syrup. Rosar. pallidar. q. s. Fiat Opiata dosi ʒij. quotidie vel alternis diebus per mensem sumenda, in mesenterii, & viscerum obstructionibus.

℞. Rad. Ari pulver. ℥ij. Acori vulgar. Pimpinellæ, Saxifragæ ana ℥j. Oculor. Cancror. ℥ß. Cinnamomi ʒiij. Salis Absinth. & Juniper. ana ʒj. Sacchar. rosati ℥jß. M. F. pulvis cachecticus, cujus dosis ʒjß.

℞. Rad. Ari pulver. ʒjß. Croci martis aper. ℥ß. Myrrh. & Gumm. ammon. ana ʒj. flor. sal. Ammon. martial. ʒß. Conserv. flor. Calendul. vel Genistæ ℥ß. Syrup. de Absinth. q. s. M. F. Electuar. anticachecticum & multoties probatum. Dosis ʒj. bis in die.

℞. Cortic. Peruvian. ℥ß. Rad. Ari pulver. & Croci mart. aper. ana ʒij. Syrup. de Absinth. q. s. M. F. Electuar. Dos. ʒj. quarta quaque hora in febre quartana, febribus contumacibus, & cachecticis affectionibus.

Pulpa radicis recentis, & contusæ a Trago dicitur præsentissimum remedium ac minime fallax adversus venenum & pestem, sive sola, sive cum Theriaca tantundem. A quodam Philagrio, narrante Mesuæo, ex hac radice recenti contusa, placentulæ cum frumentaceæ farinæ æquali portione simul mixtis conficiebantur, in clybano coctæ comedendæ adversus hæmorrhoidales affectiones. Laurembergius ad hernias sanandas solam radicem pulveratam ad ʒj. exhibebat. Dolæus *Lib.* 1. *Cap.* 5. *Section.* 16. radices Ari cum floribus sulphuris commixtas tanquam summum remedium in phthisi commendat.

Quidam summam Ari acrimoniam mitigare tentarunt, sed cavendum ne vis ejus atque præstantia simul cum acredine extinguantur. Ettmullerus improbat macerationem in aceto a nonnullis propositam, qua salia alcalia volatilia acido aceti retunduntur, & in tertium salem neutrum abeunt ab utroque prorsus diversum. Alii fœculam parant ex radicum recentium contusarum succo expresso, quem residere sinunt, donec limus seu fœces quædam tenues subsederint: tunc liquore per inclinationem effuso, limum exsiccant in tenuissimum pollinem fœculam dictum. Sed hæc fœcula elumbe remedium est, & omni virtute fere destitutum. Hinc radix exsiccata, & pulverata sine alia præparatione anteponenda est.

Ari folia, notante Ettmullero, adversus scorbutum usurpantur, vel cum infuso vino, vel in aceto una cum radice macerata, vel alio quocumque modo præparata.

Radix & ipsa planta recens & viridis in aceto cocta & mitiores factæ, vim diureticam obtinent, remediumque suppeditant egregium, contra ca-

ſum ab alto, ſanguinem grummoſum factum ſolvendo; qua de cauſa ab Helmontio dicitur remedium magnum in caſu magno. *Tr. Diſpenſator. modernor.* 840.

Externo uſu folia arthritidis dolorem ſublevant, ſi contuſa & cum ſtercore vaccino mixta dolenti parti calide admoveantur. Ulcera brevi mundificant & ſanant. Ad anthracem & bubonem peſtilentialem impoſita plurimum laudantur a Trago. Radix etiam carcinomati exulcerato prodeſt, & ex ea fit pulvis a Sennerto, Hartmanno, & aliis commendatus.

♃. Radic. Ari ℥ij. Arſenic. correct. ℥j. Fuliginis ſplendidæ ʒiij. M. F. pulvis inſpergendus.

Matronæ nonnullæ ex Ari radicibus ſtillatitias aquas ad fucum præparant, quas ad faciem erugandam, illuſtrandamque magis laudibus efferunt. Fæcula quoque ad eoſdem adhibetur uſus, ſiquidem cuti ſplendorem, nitoremque conciliare dicunt. Apud Pictones ruſticanæ mulierculæ maſſam quamdam præparare ſolent ex caulibus, & radicibus plantæ floridæ minutim ſectis, & aqua per tres hebdomadas maceratis, aquam quotidie renovando: tandem aqua effuſa, maſſam conterunt, exſiccant, qua linteamina ſaponis loco mundantur. Eumdem uſum J. Rajus in quibuſdam Angliæ locis haud ignotum eſſe refert.

Ari radix uſurpatur in Pulvere cachectico *Quercetani*.

A S A R U M.

ASarum, Aſara Baccara, & Baccarus: Nardus ruſtica, *Off.* Aſarum; *Dod. Pempt.* 358. & *Inſt. R. H.* 501. *J. B.* 3. 548. *C. B. P.* 197. vulgo, *Cabaret*, *Oreille d' homme*, *Oreillette*, *Rondelle*, *Girard rouſſin*, *Nard ſauvage*.

Humillima eſt, & perpetuo virens planta, radice tenui, repente, anguloſa, nodoſa, fibroſa, ſpadicea, vel cinerea, acri, amaricante, nauſeabunda, aromatica, Valerianam hortenſem redolente: foliis rotundis, auritis, rigidis, nitidis, obſcure virentibus, logis pediculis innixis. Flores prope radicem inter folia reconditi, tenui, & brevi pediculo inſident, ſtaminei, purpurei, & vix conſpicui, ſi calycem excipias, qui craſſior eſt, & in tria ſegmenta diviſus, acuta, & atropurpuraſcentia. Hujus autem poſterior pars, quæ hexagona eſt, abit in fructum in capſulas ſex diviſum, in quibus ſemina continentur ſubrotunda, exigua, acinis uvarum quoad formam externam ſimilia, fuſca tunicula involuta, quæ medullam albam continent acriuſculam. Delectatur ſylvoſis, & frequens occurrit circa Pariſios in ſepto ſancti Mauri. Radices, & folia in Officinis uſitata ſunt.

Analyſi chymica, ex radicum & folior. recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi aliquantiſper odorati, ſubamar, obſcure acidi ℔ij. ℥v. ʒj. humoris primo limpidi, manifeſte acidi, deinde rufeſcentis, intenſe acidi ac tandem ſubauſteri ℔j. ℥xij. ʒv. gr. xij. humoris fuſci, tum acidi, tum alcali urinoſi ℥iij. gr. xxiij. olei ſpiſſioris ad inſtar extracti ℥ij. gr. xv. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥vj. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. xlviij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒvij. gr. lxvj.

gr. lxvj. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒj. gr. ix. in calcinatione ℥iij. ʒvij. gr. xxxvj.

Folia & radices Asari amara sunt & acria, chartam cæruleam rubro colore tingunt. Ex his liquet, Asarum succo donari simili spiritui vitrioli dulcificato & spiritui oleoso volatili, aromatico, acri, simul conjunctis.

Asarum remedium est polychrestum, vomitorium nempe & per inferiora valide purgans, diureticum, sudoriferum, aptissima morborum diuturnorum medicina & menses stimulans.

Radices & folia vomitum & secessum violenter provocant. Radix pulverata a ʒß. ad ʒj. exhibetur: in infuso a ʒj. ad ʒiij. Pulvis autem variat ratione præparationis: si enim minutissime pulveretur, eo efficacius vomitum & urinam pellit, sicut & menses. Si vero minus accurate conteratur, per inferiora solummodo purgat, sine insigni ventriculi subversione. Decoctum autem præparatur vel in vino vel in aqua. Si decoquatur in vino, retinet vim vomitoriam & catharticam: si vero decoquatur in aqua simplici, a qua sulphurea ejus pars solvi nequit, vis ametica & cathartica perit, & rite administratum fit egregium alterans medicamentum, diaphoreticum & diureticum, in morbis chronicis & febribus intermittentibus summæ utilitatis. Quod quidem primum ab Helmontio & post eum a Zvvelfero & a Cl. Tournefortio observatum fuit.

Præter facultatem emeticam & catharticam Asarum insigni donatur virtute obstructiones reserandi, visceraque roborandi, unde illud emetico-catharticum in febribus intermittentibus, ictero, hydrope, diarrhæa & dysenteria, in affectionibus melancholicis, ischyadico dolore & arthritide utiliter exhibetur: urinas ciet & menses pellit, unde meretriculæ plus satis frequentant decoctum ejus, cum sentiunt se gravidas: & eamdem ob causam, prægnantes ab eo abstinere debent.

Folia, observante Vedelio, radicibus violentius purgant. Exhibentur. n. 5. 6. 7. 8. vel 9. vino aut hydromelite macerata vel cocta & expressa.

♃. Pulver. rad. Asari ʒß. vel ʒj. Capiat æger ex hydromel. aut Oximel. vel ex conserva flor. Aurantior.

♃. Rad. Asari ʒiij. Infunde per noctem in vini albi ℥vj. Colaturam æger capiat mane.

♃. Folior. virid. Asar. n. 7. vel 8. Contusis affunde vini albi ℥vj. Macerentur frigide per horam. Fiat colatura cum expressione pro haustu ad vomitum provocandum.

♃. Rad. Asar. ℥i. Macerentur per noctem supra cineres calidos in aq. commun. ℔j. Fiat colatura mane, jejuno ventriculo, propinanda & in viscerum obstructionibus.

Ex radicibus & foliis Asari cum spiritu vini extractum in Officinis præparatur emeticum a ʒß. ad ʒj.

Rarius Asarum purgantis nomine in usum venit, ex quo vomitoriæ stibii præparationes invaluerunt.

Pulvis foliorum errhinum est præstantissimum, de quo J. Colbatch Medicus An-

Anglus in suo Tentamine Physico-Medico, *De alcalibus & acidis quatenus habent respectum ad morborum curationem*, mentionem facit, tanquam novissime detecto a quodam D. Pitt, Pharmacopæo Vvorcestriensi. Narrat autem tria, quatuor, aut quinque grana pulveris foliorum exficcatorum adversus cephalalgiam, cubitum euntibus Tabaci more exhibita, efficere ut non turbata ægri quiete mane sequenti per nasi glandulas materiæ serosæ non parva quantitas exoneretur, quod verum esse sæpius comperi: imo hunc pituitosum fluxum per tres dies continuos perseverasse observavi, cum summo ægri levamine.

Idem pulvis surditati nonnumquam medetur, annotante eodem auctore, modo in aures granum unum aut alterum insuffletur. Hujus novi errhini efficaciam expertus sum in oris & linguæ paralysi, quæ unica dosi hujus remedii & largo inde suborto pituitæ fluxu sanata fuit. Quapropter hoc errhinum seu capitipurgium medicamentum contra capitis affectus diuturnos & contumaces, ex viscida tenacique materia oriundos, gravativos dolores, paralysim, morbosque soporosos utiliter præscribi posse censeo.

Cœterum Asarum a signatura quæ aurem refert, a quibusdam ad aurium morbos commendatur, referente Ettmullero. Folia vel sola vel cum aliis specificis remediis mixta coquunt & decoctum auribus instillant, aut in suffitu auribus admovent. Alii lixivio in quo decoctum fuit Asarum, caput lavant, & specificum dicunt ad catarrhos quoscumque, speciatim si auditum affligant, & hinc auditum & memoriam firmare credunt.

Radix usurpatur in Syrupo hydragogo *Ph. Reg. Charas*.

Radices, folia & fructus contrita & carpis admota, ineunte paroxismo, febres intermittentes nonnumquam profligant.

A S C L E P I A S.

Asclepias, Vincetoxicum, & Hirundinaria, *Off.* Asclepias albo flore, *C. B. P.* 303. *Inst. R. H.* 94. Asclepias sive Vincetoxicum multis, floribus albicantibus, *J. B.* 2. 138. Vincetoxicum, *Dod. Pempt.* 407. Hirundinaria, *Tragi* 180. Hirundinaria flore albo, *Parkinson*. Cission, Cissophylon, Hederalis, *Ruel.* 728. vulgo *Dompte venin.*

Radice est numerosis stipata fibris, pluribus ex uno capite prodeuntibus, crassiusculis, longis, albis, sapore acri subamaro, ingrato, nauseoso, odore graviusculo: caulibus lentis, cubitalibus & altioribus, hirsutis, geniculatis: foliis binis ex adverso nascentibus, nonnihil per extremos margines & nervos hirsutis, forma hederaceorum, longioribus, rugosioribus, brevibus pediculis innixis. Ex foliorum alis pediculi prodeunt divisi in plures alios, qui flores sustinent albicantes, monopetalos, campaniformes, patentes, & quinquifidos, cum quinque apicibus concoloribus, rotulæ modo dispositis, calyce in totidem partes diviso, & pistillo postica floris parti ad instar clavi infixo. Flori supponitur capitulum etiam quinquifidum. Pistillum abit in fructum ex duobus vaginis constantem membranaceis, sesquiunciam & amplius longis a basi ad apicem dehiscentibus, multo

multo semine fœtis ruso, latiusculo, compresso, pappis seu cristata lanugine instructo, ac placentæ squammatim affixo. Ab Apocyno & Periploca Asclepias differt, quod limpidus sit illius succus, non vero lacteus ut in illis. In nemore vici Boloniæ dicti apud Parisios sponte nascitur. Usus est radicum & foliorum.

Analysi chymica, ex plantæ floridæ recentis demptis radicibus ℔v. per B. V. distillatis, prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, primo obscure acidi, deinde manifeste acidi ℔ij. ℥xij. ʒvj. gr. xxxvj. Massa exsiccata residua, per retortam distillata, præbuit humoris rufescentis, subausteri, deinde salsi ℔j. ℥ij. ʒiiij. gr. lvij. humoris rufi tum acidi, tum salsi ℥ij. ʒij. gr. xxxvj. humoris rufescentis, alcali, urinosi, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒv. gr. xxxvj. olei spissi & butyrosi ℥ij. ʒij. gr. liiij. Massa nigra in retorra superstes pendebat ℥vij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒvj. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. gr. xxxvj. fuerunt extracta. Partium jactura in distillationibus fuit ℥iiij. ʒj. gr. lxix. in calcinatione ℥v. ʒj. gr. xxxvj.

Ex radicum recenter avulsarum ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis aliquantisper aromatici, acris, linguam pungentis, primo obscure acidi, deinde manifeste acidi, & subausteri ℔ij. ℥xiij. ʒij. gr. xxiiij. Massa superstes per retortam distillata præbuit humoris primo rufescentis manifeste acidi & salsi, deinde fusci, intense acidi, tandem salsi & alcali urinosi volatilis ℥vij. ʒiij. gr. xxvij. humoris fusci, empyreumatici, alcali urinosi ʒvij. gr. xlv. olei butyri ad instar spissi ℥ij. ʒiij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiij. ʒv. gr. xxxvj. quæ igne reverberii per 24. horas calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥vij. ʒvij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi salsi ʒj. gr. ij. extracta fuerunt. Partium jactura in distillationibus fuit ℥ix. ʒj. gr. xlviij. in calcinatione ℥vj. ʒvj.

Asclepiadis radices amaræ sunt, subacres, aromaticæ, & chartam cæruleam rubro colore tingunt, folia vero debilius tingunt & subsalsa sunt. Unde concludimus, sicut ex analysi, hujus plantæ radices donari sale essentiali salso tum vitriolico, tum ammoniacali, acido plusquam saturatis, & multa terra, multoque oleo tum tenui, tum crasso bituminoso involutis: folia vero plus ammoniacalis salis continere.

Radix alexipharmaca est & sudorifera: in peste & aliis morbis mali moris plurimum commendatur. Menses & urinas provocat. Pulverata ad ʒj. exhibetur. In infuso vel decocto ab ℥ß. ad ℥j. Nonnullis, dum recens est, nauseam vel vomitum levem excitat. In variolis, morbillis & febribus malignis, ejus decoctum a Cl. Tournefortio Scorsonneræ decocto anteponitur ad diaphoresim aut sudorem promovendum. Decoctum ejus in aq. comm. ℔ij. præscribitur pro potu ordinario. Ad strumas sanandas, & ad menses suppressos revocandos utile est idem decoctum sæpius usurpatum.

℞. Radicum Vincetoxici ℥j. Infunde in aq. bullientis ℔j. Infusum percoletur. Dividatur in tres cyathos, cum syr. de Arthemisia aut aperiente cachectico *Ph. R. Charas* propinandos quaque hora, in suppressione mensium.

Ejus-

Ejusdem decoctum cum vino a Paracelso laudatur in hydrope. Radix pondere semilibræ per noctem in vino macerata & deinde usque ad tertias decocta mane, jejuno stomacho, calida pota, sudore interim provocato, mirifice expellit aquam intercutem, adeo ut illa per pedum plantas erumpat: estque hoc singulare experimentum a Trago relatum.

Externe tam folia, quam radices & semina usurpantur in mammarum ulceribus, aliisque sordidis ac malignis mundificandis: ad morsus viperarum & insectorum venenatorum ictus. Folia contusa mammarum tumores resolvunt & discutiunt.

Ex foliis & radicibus præparatur extractum ad eadem usurpatum a ℨß. ad ℨjß.

Radix usurpatur in aceto Theriacali *Pharm. Reg. Charas* & in electuario Orvietano *Frederici Hoffmanni*.

ASPARAGUS.

Duplex est Asparagus in Officinis usitatus, sativus & sylvestris.

Asparagus, sativus *Off.* Asparagus sativa *C. B. P.* 489. *Inst. R. H.* 300. Asparagus hortensis & pratensis *J. B.* 3. 725. Asparagus sylvestris *Mathiol.* 478. vulgo, *Asperge*.

E radicibus numerosis, ab uno veluti capite pendentibus, teretibus, carnosis, candicantibus, subdulcibus, glutinosis, primo vere cauliculos emittit teneros, longos, teretes, virides, glabros, sine foliis, ab uno cespite plures, esculentos, & grati saporis, qui paulatim ad duorum cubitorum altitudinem assurgunt & in numerosos, tenues, firmos dividuntur ramos & virgas, circa quas folia nascuntur frequentia, viridia, capillacea, mollia, uncialia. Flores rosacei sunt, hexapetali, pallide virentes, cum pistillo in fructum seu baccam mollem abeunte, Pisi magnitudine, fere globosum, purpurascentem, mollem, subdulcem, cum seminibus duobus vel tribus umbilicatis, nigris, duris, corneæ soliditatis. In hortis & arvis colitur, in primis ad culinarium usum. Ejus enim recens enati turiones seu Asparagi proprie dicti diversimode cocti mensis apponuntur & palato mirifice placent, Radix & semen in Officinis Pharmaceuticis usitata sunt.

Analysi chymica, ex radicum tenerarum & recentium ℔v. per. B. V. distillatis, prodierunt humoris limpidi saporis herbacei, obscure salsi ℔iij. ℥iij. ʒvj. gr. xxvij. humoris limpidi, subacidi ℥xj. ʒij. gr. xlv. Residuum per retortam distillatum præbuit humoris rufescentis, subacidi, subacris & austeri ℥iiij. gr. xvj. humoris alcali, urinosi, volatilis empyreumatici ℥j. ʒv. gran. xx. olei spissi ℥j. ʒ. gr. liiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ʒj. gr. xviij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum fuscorum, nigricantium ℥j. ʒij. gr xv. ex quibus salis fixi alcali ʒiij. gran. liv. extracta fuerunt. Partium jactura in distillationibus fuit ℥iv. ʒvj. gr. xxxvj. in calcinatione ℥iij. ʒvij. gr. iij.

Illæ radices subdulci & glutinoso sapore donantur cum quadam austeritate, chartam cæruleam colore rubro levissimo quidem, inficiunt; unde Tournefor-

nefortius censet eas sale essentiali donari tartareo vitriolato simili, multo phlegmate diluto, oleo crasso, copioso & mediocri terræ portione implicito. Aliquid tamen nitrosi huic tartaro vitriolato conjungitur, quod quidem in turionibus majori copia deprehenditur.

Turionum viridium summitates ad ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris aliquantisper turbidi & lactescentis, odoris, & saporis herbacei Asparagos referentis ℥xiij ʒij. gr. xlviij. humoris limpidi, primo obscure acidi, deinde manifeste acidi ℔iij. ℥ix. ʒiiij. humoris rufi empyreumatici, alcali urinosi ℥j. gr. xxiiij. salis volatilis urinosi, concreti gr. lx. olei adiposæ crassitudinis ʒiij. gr. xxiv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ij. ʒiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ʒvj. gran. xlviij. ex quibus salis fixi alcali ʒiij. gr. xxiiij. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. gr. lx. in calcinatione ℥j. ʒv. gr. xxiij. Ex hac analysi liquet Asparagorum turiones salem ammoniacalem nitrosum continere copiosum, & magis explicitum quam in radicibus, a quo vis diuretica pendere videtur.

Asparigi turiones seu germina recentia ciborum appetitum excitant, sed nutrimenti parum præbent. Urinam provocant, & mirum fœtorem ei communicant. Sunt qui eos tanquam præservativum in calculo, & lithontripticum commendant; sed ab Helmontio, & Ettmullero arguuntur, qui ab eorum usu lithiasin inducit asserunt. In quibusdam venerem stimulant acribus suis salibus, nerveas partium & urinæ secretioni & generationi dicatarum membranas proritando. A nonnullis vis alvum emolliendi illis tribuitur, quæ ab aliis denegatur; adeo incerta est.

Radix Asparagi inter quinque radices aperientes majores numeratur cum Apio, Fœniculo, Petroselino, & Rusco. Diuretica censetur, sed hac virtute turionibus inferior mihi videtur. In prisanis, apozematibus, & jusculis aperientibus, præscribitur cum aliis radicibus aperientibus ab ℥ß. ad ℥j. pro decocti ℔j.

Eadem vis diuretica seminibus tribuitur, sed in usum rarissime veniunt.

Radicibus usurpantur in Syrupo de quinque radicibus aperientibus, Syr. de Althæa, antinephritico *Ph. Reg.* Syrup. de Cichor. comp. Semina vero in pulvere lithontriptico *Renaudæi*, & Benedicta laxativa.

Asparagus, sylvestris *Offic.* Asparagus sylvestris tenuissimo folio *C. B. P.* 490. *Inst. R. H.* 300. Asparagus sylvestris *Matthiol.* 478. A sativo non differt, nisi partium exilitate, ita ut nonnulli eos inter se discrepare existimarent sola cultura, quæ speciosiora & ampliora omnia reddit. Attamen Cl. Tournefortius observavit Asparagum sylvestrem diu in horto Regio excultum nullam mutationem subiisse nec cultura ampliorem factum fuisse. Unde concludit eum non sativi varietatem esse, sed speciem diversam.

Iisdem donatur virtutibus, imo valentioribus; ita ut, pro usu medico, sativo a plurimis anteponatur.

ASPE-

ASPERULA.

ASperula, Aspergula, Asperula odorata, Hepatica stellata, Stellaria; Matrisylva *Off.* Aparinæ latifolia humilior montana *Inst. R. H.* 114. Asperula sive Rubeola, montana, odora *C. B. P.* 334. Rubiis accedens. Asperula quibusdam, sive Hepatica stellaris *J. B.* 3. 718. Asperula odorata flore albo *Dodon. Pempt.* 355. Hepatica stellata *Tabern. Icon.* 816. Stellatia *Brunsfels*: Matrisylva *Trag.* 496. vulgo *Petit Muguet*.

Radice est tenui, geniculata, fibrata, repente cauliculis tenuibus, quadratis, geniculatis, palmaribus & dodrantalibus: foliis ad singula genicula senis vel septenis verticillatim dispositis, aliquantulum scabris, foliis Aparines latioribus, pallidius virentibus. Flores in ramulis summorum caulium nascuntur, monopetali, campaniformes, patentes, quadrifariam divisi, candidi, suaviter olentes, cum calyce, qui abit in fructum siccum, cortice tenui & aspero obductum, ex gemellis globulis constantem. Tota planta gratum, suavemque spirat odorem. In agro Parisiensi sponte nascitur. Tota planta in usum venit.

Analysi chymica, totius plantæ floridæ, dempta radice ℔v. præbuerunt humoris limpidi, obscureacidi, saporis herbacei, amaricantis ℔j. ℥ij. ʒiij. humoris primo rufescentis, subacidi, amaricantis; acris, linguam pungentis, & Persicorum nucleorum saporem referentis, deinde fusci, empyreumatici, acidi manifesti, amari & aliquantilper austeri ℔ij. ℥ij. gr. xij. humoris empyreumatici, fusci, alcali, urinosi, & sale volatili imprægnati ℥j. ʒvij. gr. xlviij. olei instar syrupi crassi ℥ij. ʒiij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥viij. ʒij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iiij. ʒj. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. lij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xiiij. ʒvj. gr. lx. in calcinatione ℥iiij gr. xxxvj. Per hanc analysim liquet Asperulam sale essentiali donari tartari vitriolato simili, multo oleo acri tum tenui, tum crasso consociato. Tota planta gratum suavemque spirat odorem, saporem habet subsalsum, & aliquantisper austerum.

Ratione tenuium suarum particularum humores crassos ac tenaces incidit, attenuat, discutit: & levi qua donatur adstrictione viscerum fibras nimis laxas firmat & roborat. Eapropter in levioribus & incipientibus hepatis, lienis, mesenterii obstructionibus, in ictero, plurimum valet, necnon etiam in epilepsia, & paralysi commendatur. Vulnerariis quoque plantis annumeratur, nec immerito: blando enim suo sulphure humorum acrimonia demulcetur, & adstringentibus suis particulis solidæ partes leviter constringuntur. Externe herba contusa cataplasmatis modo hepatis tumori imponitur. Ejus decocto cutis scabie fœdata lavatur.

Ex floribus conditum præparatur adversus epilepsium proficuum; & ex illis tinctura cum spiritu vini extrahitur adversus paralysim commendata.

ATRI-

ATRIPLEX.

ATriplicis plures sunt species, quarum tres potissimum in Officinis usitatæ sunt, de quibus hic agemus, scilicet Atriplex alba, Atriplex rubra, & Atriplex fœtida.

Atriplex alba *Offic.* Atriplex hortensis alba, sive pallide virens *C. B. P.* 119. & *Inst. R. H.* 505. Atriplex alba hortensis *J. B.* 2. 970. Atriplex sativa alba *Lob. Icon.* 253. vulgo, *Arroche*, *Belle-dame*, *Bonne dame*, *Follette*.

Radice est recta, palmari fibrosa, annua: caule procero & erecto, imo terete, supremo anguloso, ramoso: foliis Blitii minoribus, lævioribus, mollioribusque, triangulis, ad pediculum quasi alatis nonnihil in ambitu sinuatis, & tenui quadam farina respersis, colore ex viridi in luteum languente, gustu fatuo. Flores in summo caule & ramulis copiosi nascuntur, apetali, plurimis scilicet staminibus & apiculis constantes luteis vel herbidis, ex calyce pentaphillo surgentibus, cum pistillo quod abit in semen unicum, orbiculatum, compressum, spadiceum, saporis, dum recens est nidorosi, ipso calyce seu capsula folliculacea obvolutum.

Atriplex rubra *Off.* Atriplex hortensis rubra *C. B. P.* 119. & *Inst. R. H.* 505. Atriplex rubra hortensis *J. B.* 2. 970. Atriplex sativa altera, folio & flore purpureo livens *Lobel. Icon.* 253.

Hæc species cum præcedente omnibus suis partibus, totaque facie externa convenit, præter colorem sanguineum seu purpureum obsoletum, quo penitus tingitur, & imbuitur.

Atriplex utraque in hortis olitoriis, ubi seritur, annua est. Semel vero sata ex semine deciduo se quotannis renovat. Herba cocta estur, ut oleus nunc tamen rarissime caulinas ingreditur. Folia & semina in usum Medicum veniunt.

Analysi chymica, ex foliorum Atriplicis albæ ℔v. prodierunt humoris primo limpidi, deinde subturbidi, flavescentis, odoris & saporis subsalsi, lixiviosi, qui salsi & alcali salis notas præbuit ℔iij. ℥vj. ʒvij. gr. lj. humoris flavescentis tum salsi & alcali urinosi, tum acidi ℔ij. ℥j. ʒvj. gr. lix. humoris fusci, sale volatili urinoso impraegnati ʒvj. salis volatilis urinosi, concreti gran. xiiij. olei ʒ. vj. gr. xvij. Massa nigra in retorta residua, pendebat ℥iiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij ʒiij. gr. xxxviij. ex quibus lixivio salis mere alcali fixi ℥j. ʒiij. gran. xviij. Partium deperditio in distillatione fuit ℥j. ʒv. gr. iij. in calcinatione ℥ij. ʒiiij. gr. xliiij.

Atriplex itaque sale essentiali donatur salso ammoniacali, nitroso qualis exsurgeret ex mixtura spiritus nitri & salis volatilis urinosi, cum olei portione non mediocri conjunctis, multo phlegmate dilutis & pauca terra.

Atriplex utraque alba & rubra exiguum admodum nutrimentum vescentibus præbent, stomacho nocent, nisi aromatibus aut sale, & aceto condiantur. Jusculis quæ alvi ciendæ causa parantur non parum utiles sunt. Natura sua refrigerant & humectant. Herbis emollientibus annumerantur.

tur. Alvum emoliunt, blande laxant, fœces induratas fluxiles faciunt, ſimulque flatus diſcutiunt. Egregie præſertim conveniunt hypocondriacis, quorum viſcera æſtuant & alvus conſtricta eſt nimis. Ebullientes in primis viis humores acres & biliosos temperant, indeque natos ardores & inflammationes mitigant. In clyſterum decoctis recentes præſcribuntur. ad Mj. aut Mij. in primis emollientibus & anodynis, alvum duram provocantibus & moderate laxantibus. In cataplaſmatibus etiam pro inflammationibus ſiſtendis, doloribus mitigandis, partium tenſionibus laxandis & emolliendis tumoribus duris imponuntur, atque podagricis doloribus leniendis. Cum foliis Vitis, herba Anethi & Chamœmeli ingreditur pediluvia, pro ſomno conciliando, in febribus ardentibus & deliriis.

Atriplicis albæ ſemina recentia tum alvum abunde ſubducunt, non ſine moleſtia, tum crebros vomitus provocant teſte Matthiolo. Serapio narrat Rhaſim vidiſſe hominem quemdam, qui ex Atriplicis ſemine ℥ij. pondere ſumpto, crebris tum vomitibus, tum alvi dejectionibus vexatus fuit, adeo, ut ad extremam virium imbecillitatem devenerit. A quibuſdam in ictero commendantur, ab aliis in rachitide. Uſurpantur in pulvere de Guttera dicto, a Riverio adverſum infantium epilepſiam præſcripto.

Atriplex fœtida, Vulvaria *Offic.* Chenopodium fœtidum *Inſt. R. H.* 506. Atriplex fœtida *C. B. P.* 119. *J. B.* 2. 974. Vulvaria *Tabern. Icon.* 428. Atriplex puſilla, olida hircina, Vulvaria vocata, Garum olens *Lob* Guroſmum *Dod. Pempt.* 616.

Ex radice gracili, fibrata, cauliculos promit repentes, ut plurimum ramoſos, dodrantales aut longiores, quos veſtiunt foliola ſubrotunda, in obtuſum acumen deſinentia, colore formaque Atriplicis, ſed minora multo, farinaceo pulviſculo aſperſo candicantia, odore viroſo Garum putridum referentia, præſertim ſi digitos inter conterantur. Flores ſummis ramulis acervatim inhærent, exigui, apetali, plurimis ſcilicet ſtaminibus conſtantes ex calyce quinquifariam diviſo ſurgentibus, cum piſtillo, quod abit deinde in ſemen unicum minutum, ſplendens, nigricans orbiculatum, & planum, in capſula veluti ſtelliformis, quæ floris calyx fuit, reconditum. Locis incultis & juxta ſemitas naſci gaudet. In agro Pariſienſi reperitur.

Analyſi chymica, ex Atriplicis fœtidæ floridæ ℔v. prodierunt humoris primo limpidi, deinde flaveſcentis, odoris & ſaporis ſalſi, lixivioſi, qui alcali urinoſi notas præbuit, ℔iij. ℨvij. gran. xxxvj. humoris primo flaveſcentis, deinde ruſeſcentis, ſalſi, tum alcali urinoſi tum ſubacidi ℔j. ℥iiij. ℨvj. gran. xxxvj. humoris fuſci empyreumatici, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥j. ℨiiij. gran. xxiiij. ſalis volatilis urinoſi concreti ℨiij. gran. xij. olei adipoſi, ℥j. ℨvij. gr. xxxiij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥iiij. ℨvij. gran. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℨvij. gran. xlviij. ex quibus lixivio, ſalis fixi mere alcali ℥j. ℨvij. gran. xxx. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j. ℨiij. gran. xxxix. in calcinatione ℥j. ℨvij. gr. lx.

Tota planta odorem fœtidum ammoniacalem urinoſum refert, & conſtat ſale eſſentiali ammoniacali, ſere explicito, & oleo craſſo copioſo permixto.

Hæc

Hæc planta antihysterica censetur. Odore paroxysmos hystericos fugat; Potus infusi foliorum extractorum calide sumptus passioni hystericæ mire prodest. Ex foliis recentibus contusis, cum saccharo conditum præparatur hystericis utilissimum. Eorum tinctura cum aqua vitæ parata a Cl. Tournefortio ad eosdem affectus commendatur. In paroxysmis hystericis ejus decoctum pro clystere utile censetur.

A V E N A.

Avenæ species duæ usitatæ sunt, Avena alba, & nigra.

Avena alba *Off.* Avena vulgaris seu alba *C. B. P.* 23. *Inst. R. H.* 514. Avena alba *J. B.* 2. 432. Avena, *Dodon. Temptados* 511. vulgo, *Avoine*.

Ex radicibus tenuibus, copiosis, culmi aliquot ex gramineis vaginis prorumpentes assurgunt, geniculis quatuor aut quinque in eodem culmo distincti, cum foliis gramineis. In cacumine panicula se explicat sparsa, cum floribus apetalis, per fasciculos pendulos dispositis. Singuli autem flores plurimis staminibus constant candicantibus, ex calyce surgentibus. Pistillum autem deinde abit in semen oblongum, tenue, acutum, subalbicans, farinaceum, & superiori parte exiguis capillis hirsutim, gluma quæ calyx floris fuit, crassa, & dura obvolutum. In omnibus regionibus tam calidis, quam frigidis seritur. Semen in usu est.

Avena nigra *Off.* Avena nigra *C. B. P.* 23. *Inst. R. H.* 514. *J. B.* 2. 432. Avena sylvestrior, nigra tenuiorque *Cæsalpin.* 177.

Alba aspectu magis agrestis est, stipula crassiore, & folio nigriore. Granum huic strigosius, longius, & pilosius est quam præcedenti, gluma pilosa, & nigra tectum.

Analysi chymica, ex Avenæ vulgaris optime purgatæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, Avenam coctam odore, & sapore referentis, subacidi, & occulte salsi ℥x. ʒv. gr. lvij. humoris rufescentis, empyreumatici, intense acidi, austeri, acris, linguam aliquantisper pungentis, cum aliquibus alcali indiciis ℔j. ℥ij. ʒiiij. humoris fusci, alcali urinosi, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒv. gr. xxxiij. olei spissioris, Syrupi ad instar ℥vij. ʒij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥vij. ʒij. gr. xxxiiij. quæ igne reverberii per duodecim horas calcinata, cinerum reliquit pinguium adhuc, & viscidorum ℥ij. ʒij. gr. xx. ex quibus lixivio, salis fixi alcali ʒj. gr. xi. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℔j. ℥j. ʒiii. gr. xx. in calcinatione ℔j. ℥v. gr. xiiij.

Avena itaque constat sale ammoniacali multo oleo involuto; unde compositum exsurgit mucaginosum. Insuper Avena, cerealium more, aqua macerata fermentescit, & in liquorem vinosum posteaque in acetosum convertitur.

Avena in usu frequentissimo est, tum in cibo, tum in Medicina. Seritur quidem pro equorum pabulo, aliorumque animalium. Ex ea tamen optimæ, & variæ pultes atque sorbitiones præparantur. Non alia fere

jusculа apud Anglos in usu sunt, quam Avenata, tam apud nobiles; quam plebejos, quæ sane tam ægrotis, quam sanis saluberrima sunt. Facile coquuntur, & optimum alimentum corpori subministrant.

In annonæ caritate, inquit Rajus, tenujoris conditionis homines, hisce jusculis præcipue victitant, & tamen meliore valetudine fruuntur, quam qui delicatissimis, variaque arte confectis cibis utuntur. Bene nutriunt, floridumque satis colorem infantibus efficiunt.

In montosis septentrionalibus Angliæ, inque Cambria, ex Avena decorticata, & molita panes, & placentas varii generis conficiunt. Nec alio pane utuntur rustici, & tamen optima valetudine fruuntur, & maxime longævi sunt, narrante J. Raio: & sane minime dubium est, quin panes illi saluberrimi sint, quamvis non assuetis ob amarorem minus grati.

Est & edulium quoddam, quod ex ea decorticata leviter tusa, pinsitaque, apud inferioris Normanniæ, & Armoricarum Regionum populos conficitur, Grualdum, *Gruau* vulgo nuncupatum. Vel solum ex aqua, vel lacte, vel carnium jure leviter coquitur: & decoctum in sorbitione seu jusculo acceptum bechicum est, confertque tussientibus. Humorum acrimoniam demulcet, æstum temperat, effervescentiam coercet, æstuantesque sales per urinarum vias præcipitat, & expellit. Ex eo quoque pulticula seu cremor paratur, cui adjicitur lac vaccinum, aut succus Amygdalarum dulcium, itemque saccharum, qua ratione fit palato gratissimum. Omnes fere apud Anglos Medici in morbis acutis non aliis fere sorbitionibus ægrotos alunt, quam avenatis. Revera blanda mucagine humoris acrimoniam demulcent, æstum temperant, effervescentiam coercent, tenujbus suis particulis crassos ac tenaces succos dividunt, æstuantesque sales per urinarum vias præcipitant, & expellunt, necnon etiam sudores quandoque provocant, & insensibilem transpirationem restituunt: unde in catharris, raucedine, tussi, exulceratione, & asperitate faucium, aphthis ab acri lympha oriundis, pleuritide, peripneumonia, erysipelatosis affectionibus utiles sunt, & in febribus acutis jusculis carnium anteponendæ, quandoquidem humores, & sanguineam massam ad effervescentiam minus inducunt.

Cerevisiam quoque ex Avena non secus quam ex aliis frugibus Angli & Lithuani conficiunt, quæ hordeaceæ bonitate non multum cedit, aliquo etiam respectu ei præfertur.

VValli ex amylo Avenæ in aqua ad gelatinæ crassitiem decocto ferculum parant, quod in magno, non in VVallia tantum, sed per totam Angliam pretio est. Gelatinam hanc amyleami, avenaceam, calidam, in taleolas dissectam cum lacte, vel cum cerevisia, aut vino albo Saccharo edulcorato mixtam comedunt.

Avena cum pugillis aliquot salis in sartagine torrefacta, sacculo tenujoris telæ inclusa, calensque abdomini applicata, in colico dolore levamen affert, & eo felicius si grana Juniperi, & Cumini semen illi admisceantur.

Farina Avenæ extrinsecus ad cataplasmata non minus utilis est quam Hordei: exsiccat enim, & mediocriter digerit. Cum butyro cocta in scabie capitis exsiccanda commendatur.

Illis

Illis qui calculo renum laborant, Simon Paulli commendat balneum ex Polenta trita, Lupulo, & Avenæ stramine, quod insigniter mitigat dolores nephriticos.

AURANTIA MALUS.

INter varias Aurantiarum arborum species, duæ sunt potissimum, quarum fructus apud nos in usu sunt, scilicet malus Aurantia fructu acri, & malus Aurantia fructu dulci.

Malus Aurantia, fructu acri *Off.* Aurantium acri medulla vulgare, *Ferrarii Hesperid.* 377. *Inst. R. H.* 620. Malus Aurantia major *C. B. P.* 436. Aurantia Malus *J. B.* 1. 97. *Oranger a fruit aigre*, vulgo *Bigarrades*.

Elegantissima hæc arbor parum procera, radice est crassa, lignosa, ramosa, alte, & late diffusa, intus lutea: trunci materie dura, spissa, intus candida, odorata, cortice glabro ex viridi subalbicante circumvestita; ramis numerosis, nitide virentibus, & complures in ramulos flexiles, & spinis nonnullis refertos divisis: foliis Lauro latifoliæ proximis, perpetuo virentibus, crassis, lævibus, latis, & utrimque in acumen desinentibus, cum pediculo foliato seu corculi aspectu, & infinitis Hyperici instar, cellulis oleariis minutissimis translucentibus refertis, velut totidem foraminulis perviis. Flores odorati, quasi fasciculatim conferti, rosacei sunt, quinque scilicet petalis, candidis, in orbem positis, constantes: ex floris calyce surgit pistillum viride, foliolis in albicantia desinentibus stamina, cum apicibus luteis stipatum, quod deinde abit in fructum fere globosum, cortice carnoso, lineas duas, tres, quatuorve crasso, intus albido, extus aureo vel croceo, dum maturus est, ante maturitatem, viridi, amaro, acri, linguam pungente, facile ab interiori medulla separabili, in octona loculamenta facile ab invicem separabilia divisum, succi acidi, & pulpæ vesicularis plena, nucleisque vel seminibus fœta oblongis, ex luteo candicandibus, callosis, cum medulla amara.

Malus Aurantia dulci medulla *Off.* Aurantium dulci medulla vulgare *Ferrarii Hesperidum* 377. *Inst. R. H.* 620. Malus Aurantia *Dod. Pempt.* 792. *Oranger a fruit doux*, *Orange douce*.

Hujus inter, & prioris arboris folia, & flores nullum observatur discrimen. Soli fructus inter se differunt, tum cortice, tum medulla. In acribus ille subtristi colore flavet, granosa plerumque scabritie rugat, peracri amaritudine mordet, odore peracuto ferit: hæc autem, medulla nempe, dilutioris est palloris, & asperioris acrimoniæ. Differt autem Aurantium dulce corticis tenuitate, lævore sæpius mollissimo, colore ardenter croceo, amaritie remissiori, & odore diluto: medullæ quoque subflavo sive sulphureo aspectu, insulsa nonnumquam, nonnumquam vinosa dulcedine, laxiore frequenter orbe, succoque uberiore. Utraque hic in hortis summa cura colitur. In insulis Stœcadibus (*Hyeres*) & in Gallo Provinciæ maritimis oris, adeo familiaris est Aurantia Malus, ut semper virentium lucorum amœnitate, & Pomorum fœtura perenni

F 2 neu-

neutiquam inquilina videatur. Folia, flores, & fructus seu fructuum cortex, medulla, semen in usu sunt.

Fructus in officinis varia obtinet nomina. Malum dicitur Aurantium, Arantium, Aureum, Anarantium, Nerantzium, Chrysigenum, & Citrangulum.

Analysi chymica, unaquæque libra petalorum florum Aurantiorum a pistillis, & calycibus separatorum per B. M. blando igne distillatorum, præbuit humoris aquosi, limpidi, odorati, fragrantis, subamaricantis, & sub finem obscure acidi ʒxiij. circiter, cum aliquot olei essentialis guttulis.

Eorumdem petalorum exsiccatorum ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris rufescentis turbidi, primo odoris, & saporis non ingrati florem adhuc referentis, acidi, pungentis, deinde intense acidi, & empyreumatici ℔j. ℥v. ʒj. gr. l. humoris turbidi albicantis cum acidi, tum alcali, & sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ix. ʒij. gr. xliiij. salis volatilis urinosi concreti gr. xxvj. olei tum essentialis, tum crassioris ℥viij. ʒj. gr. xxviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥x. ʒvij. gr. xl. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum albicantium ℥v. ʒv. gr. xl. ex quibus salis fixi mere alcali ℥iiij. ʒij. gr. xij. lixivio extracta fuerunt. Partium iactura in distillatione fuit ℥xiiij. ʒij. gr. xxx. in calcinatione ℔j. ℥v. ʒij.

Per hanc analysim liquet flores Aurantios salem essentialem continere ammoniacalem; aliquantisper austerum, cum multo oleo aromatico, tum tenui, tum crasso, consociatum.

Ex corticum malorum Aurantiorum acidorum, recentium, per vaporarium distillatorum ℔v. prodierunt humoris limpidi odorati acidi, primo occulti, deinde manifesti ℔iij. ℥viij. cum olei essentialis ʒix. Massa sicca in alambice residua pendebat ℥xxij. ʒij. quæ igne reverberii distillata fudit humoris intense acidi ℥v. ʒij. & peculiaris indolis; quippe qui vitrioli Hungarici solutionem rubro colore inficit, modo unicæ vitriolicæ solutionis parti, huiusce liquoris partes 15. vel 16. affundantur: humoris tum acidi, tum alcali volatilis urinosi ℥j. gr. xxxvj. olei fluidi tum essentialis, tum crassioris ℥ij. ʒvij. gr. lxj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. Quæ igne reverberii per 14. horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥j. ʒiij. gr. xij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione per vaporarium fuit ℥j. ʒvj. in distillatione per retortam ℥v. ʒvij. gr. xlvij. in calcinatione ℥v. ʒiiij. gr. lx.

Itaque cortex Aurantiorum multum olei continet essentialis, & crassi cum sale essentiali tartareo, & austero commixtum.

Succus malorum Aurantiorum acidorum per vaporarium distillatus ad ℔iij. fudit humoris limpidi, fere insipidi, acidi, primo occulti, deinde manifesti ℔ij. ℥viij. Massa residua spissa, & fere arida pendebat ℥iiij. ʒvj. quæ per retortam igne reverberii distillata præbuit humoris tum alcali urinosi, tum acidi ℥j. ʒiij. humoris alcali urinosi ℥iij. gr. liiij. olei spissi ad instar syrupi ʒij. gr. xxxj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥j. ʒij. gr. xxxvj. quæ in crucibulo per sex horas calcinata reliquit cinerum nigricantium ʒij. gr. lxix. ex quibus salis fixi mere alcali ʒj. lixivio extracta fuit.

Succus

Succus ille licet gustu acidus mediocri tamen acidi salis quantitate donatur, & cujus portio non exigua in salem alcali urinosum igne convertitur. Sal ille acidus rarus est admodum & cum tenuissimo sulphure intermixtus. Ea sane de causa succus ille recenter expressus & per aliquod tempus in loco frigido asservatus in tenuem gelatinam seu mucaginem concrescit.

Succus malorum Aurantiorum dulcium exigua admodum salis acidi portione donatur, & parum salis alcali præbuit.

Flores malorum Aurantiorum odoris gratia apud nos hodie in præcipuo honore sunt, in odoramentis, tum in condimentis. Hic odor fere solus super Rosas, Ambarum & Moschum prævaluit. Ex his floribus distillatur aqua fragrantissima quæ non solum odoris præstantia cœteras præcellit, sed ad medicamenta etiam optime facit. Aqua Naphæ a nonnullis nuncupatur. Cephalica est, stomachica, hysterica & alexipharmaca. Ventriculum roborat & flatus discutit blando suo amarore haud ingrato. Paroxismos hystericos & spasmodicos hypocondriacorum motus sedat, & menses promovet ad cochlear unum aut alterum epota sola vel cum alio quocumque liquore idoneo. Ad febres pestilentiales & mali moris a Matthiolo commendatur tanquam alexiteria & sudorifica, si sex unciarum pondere potanda exhibeatur. In potionibus & julapiis cephalicis, cardiacis, stomachicis & hystericis ad ℥j. aut ℥ij. præscribitur.

Ex iisdem floribus condita varia tum solida, tum molliora, & tabellæ conficiuntur, quæ palato gratissima mensis secundis apponuntur, aut medicamentis admiscentur ad eorum saporem ingratum corrigendum, aut ad ventriculum roborandum.

Ex foliis viridibus mali Aurantiæ aqua stillatitia quoque paratur a nonnullis magis laudata ad easdem affectiones, utpote amara magis, licet minus odora.

Cortex malorum Aurantiorum acidorum utpote magis amarus, non solum ad intinctus reservatur, sed etiam in usum medicum præ dulcium cortice venit. Ventriculum roborat, ciborum concoctionem juvat, humores crassos ac tenaces dividit, attenuat, flatus discutit, colicos dolores sedat, menses movet & lochia, & vermes necat. In ischuria & dysuria laudatur a nonnullis ut præsidium specificum. Pulvis a ℈j. ad ʒj. exhibetur.

Idem cortex ad immodicos mulierum menses sistendos a Ludovico Septalio commendatur. In aq. comm. ℔vij. trium acrium Aurantiorum subviridium adhuc & nondum perfecte maturorum cortices in phyliras seu pelliculas confectos incoquit, donec sint ejusdem aquæ partes duæ consumptæ: tum decoctum percolatur, cujus ℥viij. aut ix. mane potui dantur. Huic decocto, si valentius desideretur Pilosellæ manipulum postremo excoquendum adjicit, & in eo candens ferrum sæpius extinguit.

Oleum essentiale dictum ex hoc cortice distillatum vel leviter expressum ad guttas ij. vel iij. cum Saccharo sub elæosacchari forma exhibetur iisdem in affectionibus.

Tinctura quoque ex hisce corticibus tum siccis, tum recentibus, cum spiritu vini tartarizato extrahitur ad eadem commendata. A ʒß. ad ʒj. exhibetur.

Usurpatur cortex in tinctura amara stomachica *Londinensium*, & in Aqua Theriacali *Charas*.

Cortices tum dulcium, tum acidorum, Sacchare conditi, inter delicatissima bellaria mensis secundis inferuntur.

Pulpa interior Aurantiorum dulcium comeditur sola vel cum Saccharo; sitim extinguit, refrigerat, appetitum prostratum suscitat: sed exiguum admodum vel nullum alimentum præbet nisi pravum. Itaque cavendum ab illius ingurgitatione, diarrhæas enim, & dysenterias excitat. Acidorum pulpa deterior est, pulmones irritat & tussim inducit. Succus Aurantiorum acidorum e medulla expressus, aqua dilutus & Saccharo temperatus potum *Orangeat* vel *Orangeade* vulgo dictum, sanis gratissimum in diebus æstivis ad sitim extinguendam, & temperandum sanguinis æstum suppeditat, biliosis naturis, febricitantibus, & scorbuticis utilissimum. In potionibus antiscorbuticis, & febrifugis ad ℥j. aut ℥ij. præscribitur. Idem succus urinas, & menses promovet, quapropter in mensium suppressione succus unius mali Aurantii acidi in haustu vini albi expressus cum Croci pulverati gr. xij. a mulierculis haud inutiliter usurpari solet.

Malum Aurantium dulce integrum cum cortice, & medulla comestum ante febris intermittentis accessionem tertianæ præsertim persæpe paroxismum avertit, & febrem ipsam nonnumquam profligat. Idem ad scorbutum sanandum efficacissimum est: cum cæteris antiscorbuticis medicamentis optime consociari solet: imo Aurantia, & Citrea mala sola plurimum valent, siquidem scorbutici nonnulli solo esu crudorum diuturno persanati sunt.

Semina amara sunt; vermes necant, putredini resistunt, quare inter alexipharmaca a quibusdam recensentur.

BARDANA.

Bardana, Personata, Lappa major, *Off.* Lappa major, Arcium Dioscoridis *C. B. P. 198. Inst. R. H.* 450. Personata sive Lappa major aut Bardana *J. B. 3.* 570. Personata, Lappa major, Bardana *Lobel. Icon. 388.* Personatia *Fuchsii*: vulgo, *Bardane*, *Glouteron*.

Radicem habet crassam, simplicem, pedem longam, rectam, foris nigricantem, intus albam, & fibris stipatam, saporis subdulcis, & subausteri. Folia ampla sunt, pedem longa, & majora, qua pediculo adhærent utrimque aurita, in summo mucronata, hirsuta, obscure virentia, subtus incana. Caulis bicubitalis, crassus, hirsutus, flores capitatos sustinet summis ramulis innascentes, & flosculosos, plurimis scilicet flosculis constantes purpureis, profundius quinquefariam disectis, embryoni insidentibus, & calyci capitato, qui e pluribus squammis conflatur in hamum desinentibus, introrsum incurvatis. Embryo autem abit deinde in semen oblongum, compressum, striatum, nigricans, pappis brevibus aut potius villis instructum, saporis subamari, subacris. Occurrit in pratis, & viis agri Parisiensis. Radices, folia, & semina usitata sunt.

Analysi

Analysi chymica, ex ℔v. recentium hujus plantæ radicum prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, obscure acidi ℔j. ℥x. humoris primo limpidi, intense acidi, sub finem rufescentis austeri ℔ij. ℥iiij. ʒj. gr. vj. humoris rufi tum acidi subsalsi, tum alcali urinosi ℥j. ʒiij. olei ʒvij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒvij. gr. xlviij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒv. gr. lx. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xj. ʒiiij. gr. lxvj. in calcinatione ℥ij. ʒiij. gr. xlviij.

Radices Bardanæ sapore donantur subdulci cum quadam levi austeritate in recessu. Earum succus chartam cæruleam subrubro colore aliquantisper inficit. Unde liquet sale essentiali donari tartareo, styptico, cum mediocri olei portione conjuncto.

Ex foliorum recentium Bardanæ per retortam distillatorum ℔v. prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, primo insipidi, deinde obscure acidi ℔j. ℥xiiij. ʒvj. gr. liiij. humoris primo limpidi subacidi, deinde rufescentis, acidi, salsi, sub finem rufi, empyreumatici, subausteri, & aliquantisper alcali urinosi ℔ij. ℥ix. ʒj. gr. xlij. humoris rufi, alcali urinoso volatili impraegnati ℥j. gr. xlij. salis volatilis concreti ʒj. olei spissi extracti ad instar ℥j. ʒv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒvj. gr. xxiiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. gr. xlij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvij. gr. xl. extracta sunt lixivio. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒij. gr. xlviij. in calcinatione ℥j. ʒvij. gr. xlij.

Folia Bardanæ amara sunt: eorum succus chartam cæruleam non mutat. Exsiccata, & combusta levia fulgura ad instar Nitri emittunt. Unde conjcere licet salem ammoniacalem nitrosum continere, multo oleo crasso involutum. Seminum recentium Bardanæ per retortam distillatorum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, fere insipidi, & inodori, obscure acidi ℥vj. gr. xxiiij. humoris intense acidi, austeri ℥vij. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi, empyreumatici, tum acidi, tum alcali urinosi volatilis ℥xiiij. olei fluidi ℔j. ʒv. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℔j. ℥vij. ʒvij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum albicantium ℥iiij. ʒiij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi salsi cum particulis talcosis nonnullis ʒij. gr. xiiij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xj. ʒiij. gr. xlviij. in calcinatione ℔j. ℥iij. ʒiij. gr. xxxvj.

Semina Bardanæ amara sunt, & acria. Multo oleo donantur cum sale tartareo ammoniacali conjuncto.

Radix Bardanæ diuretica habetur, sudorifera, pectoralis, uterina, vulneraria, & febrifuga. Ejus decoctum in morbis malignis, & variolis Scorsonneræ decocto a nonnullis nec immerito anteponitur: & a Simone Paulli in morbis venereis decocto Salsæperillæ, & cæterorum lignorum exoticorum præstantius censetur, saltem pro emaciatis, & rarioris texturæ ægris. Henricus tertius Galliarum Rex a Petro Pena, decocto radicum Lappæ, ab hac lue sanatus fuit, narrante Samuele Formio apud Riverium obs. 41. Cæsalpinus eam radicem intus sumptam cruentis, & purulentis expuitionibus utilem esse asserit. Pro pleuriticis com-

commendatur, illis præsertim quorum pleuritis in empyema aut phtisim degenerat. Arthriticis succurrit. Quidam Vastelius, narrante Foresto ab arthritide liberatus fuit radicis decocto, quo uberrimum urinæ, lactis ad instar albæ, profluvium provocatum fuit. Radices pulveratæ ad ℨj. in decocto ad ℥j. pro unaquaque aquæ libra vel etiam Saccharo conditæ ad ℥ij. usque comedendæ præscribuntur: sicque urinas potenter movent, & calculos, & arenulas expellunt, referentibus Pena, & Lobelio.

Folia, & flores iisdem virtutibus donantur. Eorum succus expressus, & defœcatus ad ℥iiij. utiliter propinatur iisdem in affectionibus. Caules antequam flores perficiantur, deraso cortice, crudi, coctique ex oleo, & aceto non insuaves sunt, & urinam potenter cient. Foliorum, & caulium decoctum pleuriticis affatim propinatur, sumptis prius decem vel duodecim ovorum germinibus: & hocce remedio sudor copiosus diffluit. Adversus quartanam idem decoctum plurimum laudatur.

Semen Bardanæ diureticum est valentissimum. Ad ℨj. ex vino albo vel alio liquore idoneo sumitur: vel ex eo emulsio cum Bardanæ decocto vel aqua stillatitia conficitur. Idem semen pulveratum, & quotidie mane sumptum ab Apulejo adversus ischiadicum dolorem præscribitur.

℞. Pulver. rad. Bardan. ℨj. Dilue in aq. vel decoct. Bardan. ℥v. Fiat potus sudoriferus in pleuritide.

℞. Rad. Bardan. ℥iiij. Coq. in aq. comm. q. s. Fiat ptisana, cui adde cryst all. mineral. ℨß. pro singulis libris.

℞. Radic. Bardanæ taleolatim dissectar. ℥ij. Rasur. C. C. ℥j. Bulliant in aq. ℔iiij. ad quartæ partis diminutionem. Adde malum citreum taleolatim sectum ad gratiam conciliandam. Fiat ptisana in febribus malignis, & variolis.

In decocti folior. & caul. Bardan. ℔ij. dissolve syrup. de 5. Rad. aper. ℥ij. Fiat apozema diureticum per vices propinandum.

℞. Semin. Bardan. pulverator. ℨj. Vini albi ℥iiij. Macerentur per sex horas; sumat æger ad urinam promovendam.

℞. Semin. Bardan. ℨiij. Cum decocti Gramin. & radic. Petroselin. q. s. fiat s. a. emulsio diuretica.

℞. Semin. Bardan. & Card. benedict. ana ℨij. Contund. in aq. Meliss. ℥vj. Fiat emulsio sudorifera s. a. cum syrup. Caryophyllor. hortens. aut alterius idonei ℥j. edulcoranda.

Extrinsecus Bardanæ folia ulcera mundificant, membris luxatis, & ambustis conferunt. Ex illis contusis vel sub cinerem aut cum lacte coctis fit cataplasma ad arthriticos dolores demulcendos, parti affictæ admovendum, & sexta quaque hora renovandum. Dolores arthriticos tam fixos quam vagos cum insigni tumore conjunctos sedat, teste Ettmullero. Sanguinem grumosum ex contusionibus mire dissolvit, & discutit. Pulpa vel rasura radicum recentium super linteum extensa, & calide parti afflictæ admota ecchymosim sive suggillationem sanat.

Ex foliis aqua distillata in officinis præparatur, & extractum quæ ad eadem valent. Folia usurpantur in Ung. Populeo *Nicol. Salernitan.*

BEC-

BECCABUNGA.

Beccabungæ species duæ occurrunt in officinis quæ a Casparo Bauhino inter Anagallides recensentur, & a Morisono & Tournefortio inter Veronicas. Altera major, minor altera dicitur.

Beccabunga major *Off.* Veronica aquatica major, folio subrotundo, *Moris. Hort. Oxon part.* 2. 323. *Inst. R. H.* 145. Anagallis aquatica, major folio subrotundo *C. B. P.* 252. Berula seu Anagallis aquatica *Tabern. Icon.* 719. Anagallis aquatica folio rotundiore, major *J. B.* 3. 791. Anagallis sive Beccabunga major, *Parkins*. Radicibus est fibrosis, albis, repentibus, caulibus supinis, rotundis, fungosis, rubentibus, ramosis, in quibus folia bina ad nodos oriuntur subrotunda, unciam superantia, glabra, nitida, crassa, crenata, atrovirentia. Ex eorum alis pediculi prodeunt palmares aut sesquipalmares cum floribus spicatim positis, monopetalis, rotaris, cæruleis, quadripartitis, in umbilico perforatis, apicibus dilute cæruleis, ternis, & pistillo abeunte in fructum membranaceum quodammodo cordatum, compressum, tres lineas longum, in duo loculamenta divisum, in quibus semina plura, exigua, compressa continentur.

Beccabunga minor, *Off.* Veronica aquatica minor, folio subrotundo *Inst. R. H.* 145. Anagallis aquatica minor, folio subrotundo *C. B. P.* 252. Anagallis aquatica, flore cæruleo, folio rotundiore minor *J. B.* 3. 790. Anagallis aquatica, sive Beccabunga Germanorum, *Adversarior. Lobel. Dodon. Pempt.*

Hæc species priori similis est; ab ea tantum differt quod caulibus, foliis & floribus minor sit. Ambæ in agro Parisiensi sponte nascuntur juxta rivulorum margines.

Analysi chymica, ex Beccabungæ floridæ ℔v. prodierunt humoris limpidi fere insipidi & inodori, obscure acidi ℔j. ℥j. ʒiij. gr. xlviij. humoris primo limpidi, manifeste acidi, deinde rufescentis, intense acidi, austeri ℔iij. ℥v. ʒj. gr. lij. humoris fusci empyreumatici tum acidi, tum alcali urinosi ℥j. ʒv. olei ℥j. ʒiiij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiiij. gr. vj. ex quibus lixivio, salis fixi salsi ʒv. gr. xliiij. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. xx. in calcinatione ℥ij. ʒiij. gr. lxvj.

Totius plantæ sapor nullus manifestus. Sale essentiali donari mihi videtur salso vitriolico blando & temperato, salis mirabilis Glauberi haud absimili, multo phlegmate diluti & non mediocri olei portione involuti.

Anagallidi aquaticæ ab Hieronymo Trago, Casparo Bauhino & aliis, vis calida, urinam ciens, calculos frangens, menses promovens & mortuos fœtus propellens tribuitur, cum tamen Beccabungam menses, fluidosque & tenues humores sistendi & incrassandi virtute præditam Theodorus Corbejus in sua Pharmacia Francofurti edita 1656. affirmet, experientia id testante. Reipsa herba est temperatæ naturæ quæ etiam in

cibo

cibo & in medicina ad scorbutum adhibetur, acetariisque adjungi commode potest, sicut Nasturtium aquaticum : imo calidis & siccis naturis magis convenit. Reliquis acrioribus plantis antiscorbuticis anteponitur, in eo scorbuto qui a causa calida oriri dicitur, nempe a summa salium fere causticorum acrimonia, qui summa sanguinis dissolutione, maculis lividis erysipelatosis, febre & calore præter naturam comitatur. Tunc sola exhibetur, vel cum Acetosa, Oxytriphyllo, Lapatis, succo Limonum & Aurantiorum consociatur : vel etiam sæpe cum Cochlearia, Nasturtio & aliis acribus plantis antiscorbuticis admiscetur ad earum acrimoniam contemperandam.

Succus defœcatus ad ℥iiij. vel solus vel cum sero lactis permixtus præscribitur. Herba in jusculis & apozematibus alterantibus aperientibus & antiscorbuticis a M. j. ad iiij. usurpatur. Extractum ad ʒj. Conditum ex herba florida cum saccharo præparatur, quod per tres menses continuos ad ℥j. quotidie mane, jejuno ventriculo sumptum impetigines & cutis vitia sanat.

♃. Folior. Beccabungæ, Nasturtii aquatic. Oxytriphylli & Acetosæ rotund. ana M. ij. Carnis vitulinæ ℔j. Fiat jusculum in balneo mariæ & in vase probe obturato.

Extrinsecus Beccabungæ folia contusa vel in aqua cocta hæmorrhoidibus cœcis & condylomatis cataplasmatis forma admota mira præstant, teste Simone Paulli. Testatur quoque Jacobus Fabricius in notis Crollianis sola Beccabunga cocta in cerevisia & bis quotidie apposita satis magnum ulcus universam fere tibiam occupans & ad os fere profundum feliciter in scorbutico quodam sanatum fuisse. Simon Paulli eamdem hujus plantæ vulnerariam virtutem confirmat praxi Rusticorum Megalopolitanorum, (*Mechelbourg*) qui certo experimento vulnera consolidare norunt Beccabunga recenti cum modico salis & telæ aranearum permixto. Ex eadem quoque fotus aut balneum vaporarium præparantur quæ paralysi scorbuticæ plurimum conferunt, & quibus delentur maculæ, quibus scorbuticorum crura & brachia varie pingi conspiciuntur. Nonnumquam etiam contingit, observante Ettmullero, ut post partum difficilem intumescant puerperis iguina, & ad gangrenam inclinent, ubi itidem Beccabunga cum floribus Chamæmeli vel contusa in forma cataplasmatis, vel decocta cum fomentis genitalibus applicata egregie discutit ac resolvit.

Ejus aqua distillata in Officinis asservatur, sed debilioris admodum virtutis est.

BELLADONA.

Belladona, Solanum furiosum, Solanum maniacum, Solanum letale; *Off.* Belladona *Cluf. Hist. lxxxvi. Inst. R. H.* 77. Solanum melanocerasos *C. B. P.* 166. Solanum maniacum multis, sive Belladona *J. B.* 3. 611. Solanum letale *Parkins. Raii Histor. pl.* 679. Solanum somniferum *Adversar. Lobel.* 102.

Radice est crassa, longa, succosa, albicante, in plures ramos divisa : cau-

caulibus bicubitalibus & altioribus, rotundis, pollicem craſſis, ramoſis, hirſutis, e ſubrubro nigricantibus, foliis Solani hortenſis forma, ſed duplo triplove majoribus, mollibus, nonnihil lanuginoſis. Ex foliorum alis flores naſcuntur monopetali campaniformes, quinquifidi, ſtriati, ſubhirſuti, obſcuriore purpura nigricantes cum ſtaminibus quinis & totidem apicibus albidis. Ex eorum calyce quinquifariam diviſo & hirſuto ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, quod deinde abit in fructum veluti globoſum, mollem, acino uvæ fere ſimilem, ſplendide nigricantem, vinoſo ſucco prægnantem, calyci inſidentem, ſepto intermedio in duo loculamenta diviſum & ſeminibus numeroſis minutis ovatis fœtum placentæ affixis. Circa ſylvas, juxta parietes & ſepimenta agrorum, aliiſque perinde parum cultis ac deſertis locis reperitur. Umbroſa amat. In agro Pariſienſi circa Cantiliacum (*Chantilly*) ſponte naſcitur. In hortis nonnumquam ſeritur. Folia & baccæ ad uſum externum ſolummodo adhibentur.

Analyſi chymica, ex herbæ floridæ & jam fructiferæ ℔v. per vaporarium diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei cum acrimonia levi qui nullam aut acidi aut alcali notam præbuit ℔ij. ℥xiij. humoris limpidi obſcure acidi ℔j. ℥x. gr. liiij. Ex maſſa ſicca in alambice reſidua per retortam diſtillata prodierunt humoris tum acidi, tum alcali urinoſi ℥iij. ʒv. gr. xij. olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℥ij. ʒv. gr. x. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥v. ʒj. gr. xviij. quæ in crucibulo per 12. horas calcinata reliquit cinerum fuſcorum ℥ij. ʒj. gr. lxvj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒj. gr. xlix. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xiij. ʒiij. gr. l. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gr. xxiiij.

Per hanc analyſim patet Belladonam mediocri ſalis eſſentialis tartarei quantitate donari & multo oleo acri & narcotico admixto.

Ex fructuum maturorum ℔v. per B. V. diſtillatis prodierunt humoris limpidi odoris non ingrati, ſaporis herbacei ſubacris, qui nulla acidi aut alcali ſigna præbuit ℔j. ℥iiij. humoris limpidi 1. obſcure acidi, deinde manifeſti ℔iij. Maſſa in retorta reſidua per retortam diſtillata fudit humoris ruſeſcentis tum acidi, tum alcali urinoſi ℥vj. ʒvij. olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℥iiij. gr. xxxiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥vij. ʒvj. quæ per 18. horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum pallide flaveſcentium ʒvj. gr. xxx. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒiij. extractæ fuerunt.

Belladonæ fructus plus olei craſſi continet quam herba & majorem acidi ſalis quantitatem, minus vero ſalis urinoſi & perparum terræ.

Belladona ſomnifera eſt & maligna. Baccæ comeſtæ in ſummum vitæ diſcrimen hominem inducunt, & plerumque mortem tenellis adferunt, quod multis experimentis & exemplis conſtat. De quibuſdam adoleſcentulis Anglis in adverſariis Lobelii fit mentio, qui cum per imprudentiam peregre ſitibundi baccas illas ineſitaſſent, lymphatici & ſomno ſemiſepulti interierunt. Bodæus a Stapel. refert 586. *Hiſt. plantar.* adoleſcentulos duos Lugduni Batavorum in horto medico ex imprudentia baccas duas treſve devoraſſe, & altero quidem die alterum obiiſſe, altero admodum periculoſe laborante, qui evaſit. Simon Paulli *in quadr. Bot.* narrat quaſdam filiolas quinquennes & ſeptennes harum baccarum eſu ad

orci

orci fauces perductas fuisse, e quibus illas, una excepta, ipse remediis alexipharmacis eripuit. Accidit Romæ, referente Hocchstetero *Decad. observ.* 7. quosdam de famulitio cujusdam Cardinalis infudisse in vino Malvatico Belladonam per noctem ut hujus herbæ effectus discerent. Infusum hoc propinaverunt fratri cuidam mendicanti. Primo breve delirium, cachinni, gesticulationes variæ, dein insania vera, postea stupor mentis, qualis est ebriorum vigilantium. Medicus qui hujus morbi causam subolfecerat, aceti cyatho propinato, a dementia quam Belladona causaverat, eum liberavit. Acetum enim aut succus Limonum pro hujus veneni antidotis habentur.

Plura aliaque exempla referunt auctores: nobis hæc memorasse sufficit. Quamvis aut baccarum esus periculosus & letalis supra dictus fuerit, nihilominus tamen Gesnerus *L.* 1. *Epistolar. p.* 34. refert quod succus harum baccarum expressus & ad syrupi consistentiam cum pauco saccharo redactus, sit conveniens & efficax medicamentum ut cochlearis parvi mensura somnum inferat, quascumque fluxiones sistat, dolores tollat & dysenterias curet: quod etiam confirmari videtur *Ephemeridum Germanicarum observatione* 64. *Decad.* 2. *anni* 3. de quodam Pastore, qui in Chersoneso Cymbrica adversus dysenteriam, morbum eo loci contumacissimum & contagiosissimum, summo cum fructu & successu decumbentibus propinavit vinum cui infusæ sunt baccæ Solani: non solum, inquit auctor, enormem fluxum sistunt, & dolorem demulcent: sed etiam malignitatem in sudorem resolvunt. Verum ab hoc remedio satius est abstinere, a quo plus non raro periculi imminet ægrotantibus quam ab ipso morbo.

Folia recentia contusa & exterius admota dolores demulcent & potenter resolvunt, ad erysipelas, sacros ignes & alios calidos affectus commendantur. Hæmorrhoidum inflammationem compescunt. Mammis imposita earum durities & humores etiam cancrosos emolliunt & discutiunt, narrante Joanne Raio.

Vel sola recentia contusa tantummodo, vel in aqua aut axungia porcina cocta sub cataplasmatis forma applicantur: vel etiam eorum succo solo aut cum spiritu vini admixto partes affectæ foventur.

A Matthiolo folia contusa & oculis admota ad oculorum palpebrarumque phlegmonas leniendas proponuntur. Sed non adeo tutum & innoxium esse illius usum ad oculos constat ex hac Raii observatione. Nobilis Domina ulcusculo cuidam paulo infra oculum, quod cancrosum esse suspicabatur, folii Belladonæ recentis particulam imposuit: quæ noctis unius spatio uveam oculi tunicam adeo relaxavit, ut omnem explicandi sese & pupillam contrahendi facultatem ei adimeret: siquidem pupilla clarissimo lumini obversa vehementer dilatata perstitit, socio & pari suo plus quadruplo amplior: donec amoto folio uvea musculosam vim suam & tonum paulatim recuperaret. Atque hoc ne quis casui imputet, tribus distinctis vicibus in seipsa nobilis matrona experta est. Non ergo incaute remedia illa stupefacientia etiam externe adhibenda sunt.

Aqua e tota planta distillata pota, duorum aut ad summum trium cochlearium mensura, internas viscerum inflammationes extinguit, referente Matthiolo, sed a copiosiore potu abstinendum est.

Ex

Ex Belladonæ ſucco vel aqua ſtillatitia Italæ mulieres fucum conficiunt quo faciem oblinunt, ut ex rubicunda pallidam efficiant, unde Belladona planta dicta fuit.

Uſurpatur herba in Balſamo Tranquillante *P. Tranquilli Franciſcani Regii*.

B E L L I S.

Duæ plantæ genere diverſæ Bellidis nomine cenſentur in officinis; major ſcilicet, & minor.

Bellis Major, Leucanthemum vulgare, Buphthalmum majus, Oculus bovis, *Off.* Leucanthemum vulgare *Inſt. R. H.* 492. Bellis ſylveſtris, caule folioſo, major *C. B. P.* 261. Bellis major *Dod. Pempt.* 265. *J. B.* 3. 114. Oculus bovis *Brunſfelſii*. Conſolida media vulnerariorum *Adverſarior. Lobel.* 253. Buphtalmum majus *Loniceri*: Bellium majus *Tabern. Icon* 351. vulgo *Grande Marguerite*. *Grande Paquette*. *Oeil de Bœuf*.

Radice eſt fibroſa, reptante, acri: caulibus bicubitalibus, pentagonis, rectis, villoſis, ramoſis, in quibus folia alternatim naſcuntur pinguia, duas uncias longa, ſemiunciam lata, & crenata. Flores adſunt inodori, radiati, ampli, quorum ſcilicet diſcus ex plurimis floſculis tubuloſis, aureis, in quinque ſegmenta diviſis, cum ſtylo in medio uniuſcujuſque; corona vero ex ſemifloſculis candidis componitur, embryonibus inſidentibus, & calyce ſemiſphærico ſquammoſo, & nigricante comprehenſis. Embryones autem deinde abeunt in ſemina exilia, oblonga, ſtriata, non pappeſcentia. Folia, & flores in uſu ſunt.

Analyſi chymica, ex Bellidis majoris ℔v. prodierunt humoris limpidi fere inodori, & inſipidi, obſcure acidi ℔j. ʒv. gr. xlv. humoris 1. limpidi, ſub finem rufeſcentis, acidi manifeſti, & ſubauſteri ℔ij. ℥xiij. ʒv. humoris rufi empyreumatici tum acidi tum alcali, & ſale volatili urinoſo impraegnati ℥ij. ʒj. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥ij. gr. xxiiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v. ʒij: gr. xxxvj quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. lxvj. ex quibus ſalis alcali fixi ʒv. gr. xx. lixivio extracta ſunt, Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iij. ʒvj. gr. xxxvj. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gr. xlij.

Folia ſaporis ſunt herbacei, ſubſalſi, chartam cœruleam leviſſimo rubore tingit. Sale eſſentiali donari videtur Tartaro vitriolato vel ſali Coralliorum ſimili cum multo oleo conjuncto.

Bellis Minor *Off.* Bellis ſylveſtris minor *C. B. P* 261. *& Inſt. R. H.* 491. Bellis minor ſylveſtris ſpontanea *J. B.* 3. 111. Bellis minor *Tabern. Icon.* 328. Solidago conſolidæ ſpecies *Brunſfelſii*: Symphytum minimum *Quorumdam*: Primula veris *Cæſalpini* 493. Conſolida minor *Herbariorum*: vulgo *Paquerette ou petite Marguerite*.

Radicibus eſt multis, tenuibus: foliis numeroſis, humi ſparſis, pinguiuſculis, hirſutis, longis, verſus radicem anguſtis, ſenſim lateſcentibus rotundatiſque, leviſſime ſerratis: nullo caule, ſed pediculis frequentibus inter folia exortis, palmaribus, & altioribus, tenuibus, teretibus, hirſutis: quorum ſingulis flos inſidet unus, radiatus, cujus ſcilicet diſcus ex plurimis floſcu-

flosculis luteis corona vero ex semi-flosculis lacteis aut ex albo sanguineis componitur, embryonibus insidentibus, & calyce simplici, & multifido comprehensis. Embryones autem deinde abeunt in semina exigua nuda Thalamo pyramidato affinia. Folia, flores, & radices in usu sunt. Utraque Bellis in pratis, & pascuis agri Parisiensis passim nascitur.

Analysi chymica, ex Bellidis minoris floridæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis expertis, obscure tamen acidi ℔j. ℥v. ʒij. gr. lx. humoris primo limpidi, manifeste acidi, deinde rufescentis, empyreumatici, austeri ℔ij. ℥xv. ʒv. gr. xxiiij. humoris fusci, sale volatili urinoso impraegnati ℥j. ʒij. gr. xlviij. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒvij. gr. xxxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒvij. gr. xxx. ex quibus lixivio salis fixi alcali ʒiiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. xlviij. in calcinatione ℥ij. gr. vj.

Hujus plantæ folia acria sunt, succo viscoso turgida, & chartam cœruleam tingunt colore rubro. Sale essentiali donantur ammoniacali tartareo aut Corallino simili, multo oleo acri involuto.

Bellides vulnerariæ sunt, emolliunt, attenuant, & detergunt. Earum succus expressus, & defœcatus ad ℥iiij. propinatur. Coquuntur folia, & flores in aqua communi vel in jusculo carnium ad M. j. vel contusa in vino macerantur, & expressum bauritur. Ex Bellide majore collectæ priusquam flores erumpant, habetur decoctum acris saporis, Piperis modo subtilis, & penetrantis, diureticum, & vulnerarium insigne. In purulenta expuitione plurimum commendatur. Alii utuntur infuso folior. & florum in aqua calcis vivæ, cujus ℥iiij. quotidie mane propinant. J. Rajus herbam integram in Zythogalo decoctam, & potam adversus asthma, phthisim, & orthopnœam tanquam singulare remedium proponit.

Externe unguentum ex Bellidis majoris floribus, & axungia suilla adversus porriginem (*la Teigne*) a Cæsalpino laudatur.

Maximam Bellidis minoris probari efficaciam in curatione vulnerum Jacobus Cornutus *in Histor. plantar. Canad.* asserit, nec præstantius ullum ab herbariis præsidium dicatum esse. Ejus folium impositum labia unit, & cicatrice obducit: succus inditus aut linamentis exceptus inflammationi quæ supervenire solet, valide obsistit, ad omnes cervicis dolores, tumoresque quacumque in parte illinitur: strumas discutit: podagras lenit: in ferventium intestinorum cruciatibus utiliter injicitur, ulceratis bibendus datur. Ejus succus aut decoctum, auctore Ettmullero, multum prodest in quocumque sanguine grumoso dissolvendo, & discutiendo, sive ex casu, sive ex vulnere, sive ex contusione. Hinc etiam inter antipleuritica ad sanguinem fere coagulatum resolvendum ab Helmontio commendatur. Mindererus *in Medic. Milit. p.* 77. iis, tanquam singulare specificum, qui post nimiam incalescentiam corporis, subito frigidum potum ingurgitant, proponit. Ettmullerus refert experimentum Michaelis in coquo, qui per diem incaluit, & sitibundus arripuit haustum frigidum, unde asthmate aliisque symptomatibus correptus fere suffocandus videbatur: hunc succo ex tenellis foliis floridis recenter expresso, & in

vino

vino propinato per sudorem curavit, ut sequenti die optime se habuerit. Ad hepatis inflammationem, & adversus hydropem a nonnullis commendatur. Obstructiones enim discutit tenuibus suis partibus, sanguineam molem spissiorem dissolvit, attenuat, & fibrarum tonum restituit. Emanuel Konig Medicus Basileensis *in suo Regno Vegetabili* refert vulnus thoracis cum læsione pulmonum usu continuato decocti Bellidis minoris cum oculis cancror. sanatum fuisse, & idem decoctum in diathesi pulmonum inflammatoria plurimum valere asserit. VVepferus, referente eodem, phthisicis desperatis auxilium fecit illis Bellidis minoris, Nasturtii & Nummulariæ succi recens expressi cochlearia duo vel tria cum pauxillo mellis rosati vel cum jusculo carnium propinando. Horum usu duos prope desperatos præter expectationem convaluisse testatur: quod etiam Simonis Paulli testimonio, & experientia confirmatur. Schroderus refert mulierculis Germanicis usitatum esse herbam cum floribus ad alvum laxandum infantibus exhibere. Et Garidellus *in Histor. Plantar. Aquisext.* observat hujus herbæ succum alvum ciere. Quapropter monet hunc succum pleuriticis non incaute propinandum esse, præsertim dum humoris purulenti excretio per expectorationem fieri incipit, ne naturæ molimen laxante medicamento irritum fiat & morbi crisis interrumpatur. Herbæ decoctum alvum non movere idem observat.

Ruellius asserit Bellidis minoris folia trita cum Arthemisia strumas efficacissime resolvere. Ejus flores & Geranii Roberciani folia hemicraniæ plurimum conducunt, auctore D. J. Comel Medico Parisiensi peritissimo Acad. Reg. scientiar. Socio.

Aqua distillata paratur in Officinis ad eosdem affectus utilis, sed decocto vel succo debilior. In potionibus vulnerariis præscribitur ad ℥iij. ad ℥iiijve. Extractum quoque conficitur ad eadem commendatum: ad pondus ʒj. exhibetur.

Bellis utraque usurpatur in aqua vulneraria Lemerii.

B E R B E R I S.

Berberis & Oxyacantha, *Off.* Berberis Dumetorum *C. B. P.* 454. *Inst. R. H.* 614. Berberis vulgo quæ Oxyacantha putata *J. B.* 1. 52. Spina acida sive Oxycantha *Dod. Pempt.* 750. Crespinus *Matthioli*. Amirbaris *Avicennæ*: Uva ursi, Spina Sancta, Spina Christi, Spina acuta *Quorumdam*: vulgo: *Epine-vinette*.

Frutex est procerus radicibus flavescentibus, multifidis, fibrosis & repentibus: stolonibus tres cubitos altis, ramosis, spinis minacibus armatis, intus luteis: folia parva sunt, oblonga, ex angusto principio latescentia subrotunda, in ambitu crenata, mollioribus aculeis cincta, dilute virentia, glabra, gustu acida. Flores odore gravi in uvam nascuntur conglobati, rosacei, petalis scilicet senis, luteis, in orbem positis constantes, cum totidem staminibus concoloribus & pistillo viridante abeunte in fructum cylindraceum mollem quatuor lineas longum, rubrum, succi acidi plenum, nucleum unum aut alterum oblongum continentem. In agro Parisien-

Parisiensi sponte nascitur. Transfertur & ad hortos ad quorum sepimenta utilis est. Radix, fructus & semina in usu sunt.

Analysi chymica, ex succi acidi fructuum Berberis expressi ℔v. prodierunt humoris limpidi fere inodori, saporis aliquantisper vinosi & acidi ℔j. ℥xij. ʒvij. gr. xxix. humoris r. saporis & odoris ejusdem, sed minus grati, acidi & subausteri, deinde rufescentis, empyreumatici, acidi austeri ℔ij. ℥xiij. gr. lj. humoris rufi, subacris, acidi & aliquantisper alcali urinosi ℥j. ʒj. olei fluidi ℥j. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ʒv. gr. xlviij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒiij. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. gr. vj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒj. gr. xvj. in calcinatione ℥j. ʒij.

Fructuum succus saporis est acidi austeri: chartam cæruleam colore intense rubro inficit. Radix amara est & styptica & chartæ cæruleæ colorem vix mutat. Sale igitur donatur essentiali tartareo aluminoso haud dissimili.

Berberis fructus refrigerant & adstringunt: humorum effervescentiam ab acri & fervida bile excitatam compescunt, biliosos alvi fluxus sedant, ventriculum & intestina roborant, appetitum languentem recreant, dysenterias compescunt, hæmmorrhagiis ab humorum acrimonia vel nimia sanguinis dissolutione oriundis conducunt.

Maturi comeduntur recentes, soli vel Saccharo conditi. Exsiccati in ptisanis vel decoctis adstringentibus usurpantur: exsiccari enim magis adstringunt. Eorum succus expressus & defœcatus ad ℥j. propinatur: & ex eo syrupus, gelatina, sapa, in Officinis præparantur quæ in julapiis refrigerantibus usurpantur, tum ad sitim extinguendam in febribus ardentibus, tum ad humorum malignitatem debellandam. Vis enim cardiaca & alexipharmaca ipsis tribuitur.

Ægyptii, narrante P. Alpino *de Medic. Ægyptior.* hosce fructus in febribus malignis & pestilentialibus felici cum successu & simplici interveniente apparatu usurpare solent. Horum siquidem libram in vase magno aqua pleno vel duodecim etiam aquæ libras continente mittunt, cum nonnullis seminibus Fœniculi vel frusto panis, atque per noctem vel diem sic macerare volunt, deincepsque de frigida hac expressione per colum transfusa cum Saccharo multo rosaceo vel simplici, vel syrupo ex acido Citri, large ægrotis propinant, qua potione calorem febrilem sitimque extinguunt, vires reficiunt, atque etiam putredini prævalide obsistunt. Præstantissimum auxilium ad alvi fluxiones apud eam gentem sua adstrictione habetur, eoque potu ipse P. Alpinus, pestifera ibi febre correptus, cum immoderata diarrhæa biliosa, felici cum successu Ægyptiorum Medicorum consilio usus est. Simon Paulli Prosp. Alpini exemplum imitatus ab acri febre & enormi diarrhæa quibus hic Lutetiæ Parisiorum olim afflictus fuit, solius syrupi Berberis usu limpidissima fontana diluti fuit liberatus: atque post dein ex his fructibus parata medicamenta plurimi fecit.

Idem S. Paulli observat Ægyptios Medicos non sine causa remiscere infuso ejus tantillum seminis Fœniculi, nempe ad frigidiorem ejus temperiem corrigendam, ne officiat ventriculo. Gaspar Hoffmannus eamdem cautelam circa illius usum commendat his verbis: Tu vero, inquit, ante omnia vide

vide ne ventriculus sit frigidior. Siquidem acida minus conveniunt illis quorum ventriculus cibos tardius concoquit, tum ob caloris aut potius spirituum defectum in hujus visceris succo, tum ob ejusdem succi tenacitatem quam acida semper augent.

S. Paulli *Quadr. Bot.* hujus fructus salem essentialem plurimi facit cujus conficiendi ratio hæc est.

♃. Succi Berberis ℔ij. succi Limon. ℥ij. Digerantur per biduum in balneo arenæ: fiat colatura ad dimidias blando calore balnei mariæ exhalanda, tunc per aliquot dies in locum subterraneum aut cella reponatur. Crystalli tartarei circa vasis fundum & latera concrescent. Succus per inclinationem effundatur ad dimidias, iterum evaporetur & reponatur ut in crystallos concrescat; quod toties repetatur, donec nullæ amplius crystalli concrescant. Crystalli blando calore exsiccatæ serventur ad usum.

Sal ille essentialis instar cremoris Tartari pulveratus jusculis ptisanæ, decoctis & julapiis adversus febres immixtus, non solum illis acore suo ori & ventriculo pergratum saporem conciliat, sed etiam corruptioni humorum & febrili æstui insigniter resistit.

In ischuria, dysuria & inflammationibus internis Nitrum in succo Berberis solutum exsiccatum & in crystallos coactum Cl. Tournefortius ut præstantissimum remedium proponit.

Succus vel decoctum Berberis faucium & tonsillarum inflammationem compescunt, gingivis laxis & putrescentibus scorbuticorum medentur, si os eluatur & fauces gargarizentur.

♃. Confection. Alkermes s. od. ʒj. Syrup. Berberis ℥j. aq. Cinnamom. ℥ß. aquar. Meliss. & Oxytriphyll. ana ℥iij. M. F. potio cochleatim sumenda in febrib. malign.

♃. Aq. Plantag. ℥vj. succi Berber. ℥j. Mellis Rosati ℥ß. salis Prunel. ʒj. M. F. gargarisma in faucium inflammatione.

♃. Rosar. rubrar. siccatar. & Balaustior. ana ʒij. affunde aq. Plantag. ℔ij. Macerentur in B. ciner. per aliquot horas; in Colatura dilue syrup. Berber. ℥ij. Sumat æger ℥iiij. tertia quaque hora in hæmoptoe aut diarrhæa.

Acini sex semina potenter siccant & adstringunt: quare in quocumque alvi fluxu & albo mulierum fluore a nonnullis ad ʒj. pulverati præscribuntur in liquore convenienti.

Cortex interior flavus tam ramorum quam radicum in convenienti liquore decoctus vel in vino albo aut Hispanico maceratus & potus in ictero a Joan. Rajo commendatur. Clusius vinum album tenue in quo cortex ille per trium horarum spatium maceratus fuerit potum mirifice purgare scribit. Ejusdem corticis pulverem in aceto maceratum Camerarius in aphthis puerorum laudat.

Eo cortice Tinctorii artifices lixivio macerato ad flavum colorem pannis conciliandum utuntur.

Berberis fructus usurpatur in syrupo myrtino *Charas*; succus in syrupo Corallior. & in syrupo dysenterico *Medicor. Parisiensium collectaneor. pharmaceuticor. Lud. Penicher.*

Acini usurpantur in pulvere Diarrhodon *Abb. Nicolai præpos.*

in Diapruno simpl. *Nicol. Alexandrin.* & in Electuar. de Psyllio *Mesuæi*.

BERULA.

BErula & Sium, *Off.* Sium sive Apium palustre foliis oblongis, *C. B. P.* 154. & *Inst. R. H.* 308. Sion umbelliferum, *J. B.* 3. 172. Sium, *Dod. Pempt.* 589. Crescione vulgo, *Cæsalpin.* 300. Sium, sive Laver Dioscoridis Olusatri folio, sive Pastinaca aquatica, *Lobel. Icon.* 2 8. vulgo, *Berle Ache d' eau*.

Ex radicibus geniculatis, repentibus, albis, fibrosis, caules promit cubitales & altiores, teretes, striatos, inanes, rectos, ramosos, & frondes longos pediculo striato, glabro, intus cavo, innixos, ex pluribus singularibus foliis per conjugationes costæ innascentibus & uno impari claudente constantes, pinguibus, glabris, & per circumferentiam serræ modo incisis. Flores umbellatim dispositi caulium extrema occupant Rosacei, e quinque petalis albis constantes in orbem positis & calyci insidentibus. Is autem abit in fructum subrotundum ex duobus seminibus parvis odoratis, acribus, hinc gibbis & striatis, inde vero planis compositum. Hæc agri Parisiensis incola planta delectatur in rivulis & fossis. Planta integra in usum venit.

Analysi chymica, ex Berulæ recens collectæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, primo aliquantisper obscure alcali, deinde obscure acidi ℥xj. ʒv. gran. vj. humoris primo limpidi, odoris herbacei, subacidi, tandem fusci, empyreumatici, subausteri, tum acidi, tum alcali ℔iij. ℥xj. ʒvij. gr. ix. humoris fusci alcali & sale volatili urinoso imprægnati ʒiij. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti gr. lviij. olei spissi ad instar extracti ʒv. gr. l. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ʒj. gr. xij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒij. gr. lx. ex quibus salis alcali fixi ʒvj. gr. lxij. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒj. gr. xxiiij. in calcinatione ʒvj. gr. xxiij.

Folia sapore subacri donantur. Itaque cum hæc planta parum acidi contineat, plus vero salis salsi & urinosi; sale essentiali donari videtur ammoniaco simili cum olei portione mediocri conjuncto.

Berula inter plantas antiscorbuticas, & aperientes recensetur. Obstructiones reserat, menses & urinas movet. Quapropter in scorbuto, cachexia, chlorosi, hydrope, & febribus intermittentibus convenit, & arenulas expellit. In acetariis comeditur, vel in jusculis aut apozematibus aperientibus præscribitur. Succus etiam defæcatus ad ℥iij. quatuorve exhibetur.

Extus admota abdominis tumores resolvit.

BETA.

BEtæ, triplex genus in olitoriis hortis tum ad usum culinarium, tum ad usum medicum excolitur: scilicet Beta alba, Beta rubra vulgaris, & Beta rubra radice Rapæ.

Be-

Beta, Beta alba, Beta candida, Sicla & Cicla, *Off.* Beta alba vel pallescens quæ Cicla Officinarum, *C. B. P.* 118. *Inst. R. H.* 502. Beta candida, *J. B.* 2. *961.* *Dod. Tempt.* 620.*Trag.706.* vulgo, *Bette ou Poiree.*

Radice est terete, lignosa, minimum digitum crassa, longa, candida: foliis magnis, latis, lævibus, crassis, succulentis, quandoque dilute, alias saturatius virentibus, sapore nitroso, cum costa spissa, lata: caulibus bicubitalibus, gracilibus, striatis, in ramulos effusis: in quibus longa serie ex foliorum alis nascuntur flores exigui, staminei seu constantes ex plurimis staminibus cum apicibus luteis, ex quinque folio surgentibus calyce, subviridi, qui deinde abit in fructum fere globosum, asperum, verrucosum, in quo veluti nidulantur semina duo vel tria, exigua, oblonga, angulosa, seu inæqualiter rotunda, rubentia.

Beta rubra vulgaris, Beta nigra, *Off.* Beta rubra vulgaris, *C. B. P.* 118. *Inst. R. H.* 502. Beta rubra, *J. B.* 2. *961.* *Dodon. Tempt.* 620. vulgo, *Bette ou Poiree rouge.*

Radice est alba: foliis brevioribus quam præcedens, plurimum rubentibus plus minusve, interdum atro rubentibus. Hoc foliorum colore a priori distinguitur.

Beta rubra radice Rapæ, Beta Romana, Beta Erythrorisos, Beta-rapa, *Off.* Beta rubra radice Rapæ, *C. B. P.* 118. *Inst. R. H.* 502. Beta radice rubra crassa, *J. B.* 2. *961.* Beta rubra Romana, *Dod. Tempt.* 620. Rapum rubrum sativum, *Fuchsii*: vulgo, *Bette rave.*

Caule est altiore quam Beta vulgaris rubra: radice uncias duas tresve crassa, ventricosa, intus forisque sanguineo saturo colore infecta. Betæ omnes in hortis inter olera coluntur. Alba ad usum medicum sæpius usurpatur: ejus folia & pediculi seu costæ inter cibos magis recipiuntur: rubræ vero seu Romanæ radices in primis expetuntur.

Analysi chymica, ex foliorum & costarum Betæ ℔v. prodierunt humoris limpidi odoris & saporis herbacei, obscure acidi ℔j. ℥vij. ʒiij. gr. xxxvj. humoris limpidi, primo ejusdem odoris & saporis cum acido manifesto, tandem intense acidi & austeri ℔iij. ℥iii. ʒj. gr. xxij. humoris rufi, alcali, sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒv. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. x. olei spissi ad instar extracti ʒvij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ʒvj. gr. lxvj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum nigricantium & in massam fusorum ℥j. ʒij. gr. xlij ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. gr. xii. lixivio extracta sunt. Partium jactura in calcinatione fuit ℥j. ʒiij. gr. xxiiij. in distillatione vero incrementum fuit ʒj. gr. xxvj.

Beta sale essentiali donatur ammoniacali nitroso cum terra adstringente & oleo permixto & multo phlegmate diluto. Betæ enim folia exsiccata & in prunas injecta ad instar nitri comburendo fulgurant.

Beta alba lautioribus mensis hodie non est ingrata, quamquam Betas Martialis Poeta fatuas fabrorumque prandia carmine suo appellarit. Inter herbas emollientes numeratur cum Acantho, Althæa, Malva, Viola, Atriplice, Mercuriali & Parietaria: succus sale nitroso ammoniacali imbutus abstersoria & quodammodo acri qualitate donatur: quapropter alvum ad excretionem stimulat assumpta, atque interdum ventriculum mordet, præsertim si cui natura exquisitioris sit sensus; proinde & sto-

 macho

macho frequens aut nimius ejus usus noxius est. Nonnulli adstrictionem quamdam in Betæ corpore seu crassamento observasse credunt, qua ratione ventrem stipare & indurare asserunt, dum succus abstersoria & laxante virtute donatur, unde tritum adagium:

Sicla parum nutrit, ventrem constipat & urget.

Quamobrem ad alvum subducendam cum jure in quo decoquitur sumendam esse præscribunt, & absque jure esitatam minus aut nullatenus alvum laxare arbitrantur. Verum reipsa nulla adstrictio in Beta deprehenditur.

Nutrimentum ex Beta exiguum, sicuti ex cœteris oleribus corpori accedit. Nostræ culinæ varia ex ea ciborum genera concinnant. Ejus folia ob fatuum saporem cum Acetosæ foliis sæpe consociantur. Costæ latiores & candidæ coctæ in pretio sunt.

Succus Betæ tum folior. tum radicis naribus exceptus sternutamenta proritat, humores pituitosos magna copia elicit, adeoque cephalalgiam, hemicraniam, catharros, coryzam compescit & profligat: & in inveteratis distillationibus in oculos quæ subinde ophthalmiam causantur illis, a Simone Paulli commendatur: hunc succum cum aqua Majoranæ diluere solebat, quod quidem medicamentum a nonnullis pro secreto habetur. At Olaus Borrichin *in Actis Haffnienfibus ann. 1673. Observ. 63.* Betæ succum esse periculosum & valde noxium errhinum scribit: quod confirmat experientia cujusdam virginis jam nubilis, quæ ludibunda & ullo absque incommodo liberalem hujus mixturæ portionem naribus sanis excepit; sed paulo post inter cruciatus intensissimos caput ejus totum ita intumuit, ut duplo majus naturali appareret, & de vertigine, anxietate, agrypnia, doloribusque gravissimis per plures dies conquerereiur: tandem ab his malis, curante eodem Olao Borrichio, præmissis universalibus, errhino contrario ex solo lacte recenti & tepido paulatim liberata fuit.

Foliorum decoctum intus sumptum lenit, emollit, & alvum blande laxat, quare folia in apozematibus & jusculis refrigerantibus, laxantibus, atque etiam aperientibus usurpantur, obstructiones enim lienis & hepatis aperiunt.

℞. Folior. Betæ, Lactuc. Portulac. Chærefol. Oxytriphyll. ana M. j. Coq. cum pullo gallinaceo aut frustulo carnis colli vitulini. Fiat jusculum.

℞. Radic. Gramin. Acetos. Fragar. ana ℥j. Folior. Bet. Lactuc. Portulac. Cichor. Borrag. Buglos. Pimpinell. ana M. j. Coquantur in aq. comm. q. s. ad ℔iij. Fiat apozema pro sex dosibus. Cuique adde syrup. Violar. ℥j.

In decoctis pro clysteribus emollientibus & abstergentibus folia Betæ usurpantur.

℞. Folior. Betæ, Atriplic. Malv. Althoæ ana M. j. Semin. Lini pug. j. Coq. in s. q. aq. fluviatil. In colaturæ ℔j. dilue mellis violati ℥iij. Olei Lilior. ℥j. Fiat enema emolliens.

℞. Decoct. folior. Betæ, Cichor. Lactuc. Portulac. ℔j. qua dilue salis Prunell. ʒj. Mellis Nenuphar. ℥ij. Fiat Clyster emolliens & refrigerans.

℞. Succ. radicum Betæ ʒj. aq. Majoran. ʒij. Mellis anthosati ʒß. Misce. Fiat errhinum naribus attrahendum in coryza.

Ex

Externe folia vel integra vel sub cinerem cocta cuti a medicamento caustico aut comburente admoventur : & humorum excretionem per cutis glandulas blanda irritatione promovent.

Betæ rubræ radice Rapæ radix rarissime in usum medicum venit, frequenter in usum culinarium expetitur.

Analysi chymica, ex radicum Betæ Romanæ recentium ℔v. prodierunt humoris odore & sapore radicem crudam referentis, obscure salsi & alcali urinosi ℥xj. ʒj. gr. xxx. humoris limpidi ejusdem odoris & saporis, obscure acidi ℔j. ℥j. ʒiij. humoris primo limpidi, deinde rufescentis, intense acidi ℔ij. ℥x. ʒij. gr. xviij. humoris rufi, empyreumatici, acris, tum intense acidi, tum alcali urinosi & sale volatili urinoso copioso impregnati ℥ij. ʒj. gr. xlviij. salis volatilis urinosi gr. xxxvj. olei fluidi ad instar syrupi ℥j. gr. lx. Massa nigra residua pendebat ℥iij. ʒvij. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ʒvij. gr. lxvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒij. gr. lij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒvj. gr. lx. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gr. xlij.

Betæ Romanæ radix sale essentiali donatur ammoniacali cum olei & terræ portione mediocri conjuncto.

Betæ Romanæ radix alvum minus movet, imo nonnullius adstrictionis particeps censetur, parum nutrit & in ventriculo difficile coquitur. In clybano vel sub cineribus cocta, tum calida, tum frigida comeditur. Hiberno tempore in acetariis præcipuæ est æstimationis. In assulas vel circulos transversim secta a coquis ad margines patinarum & fercula exornanda adhiberi solet.

BETONICA.

Betonica, *Off.* Betonica purpurea, *C. B. P.* 235. & *Inst. R. H.* 203. Betonica vulgaris, purpurea, *J. B.* 3. 301. Betonica, *Dod. Pempt.* 40. vulgo, *Betoine*.

Radice est pollicem crassa, transversa, fibrosa, capillata, gustu amara : caulibus cubitalibus, quadrangulis, nodosis : foliis aliis ad caulium nodos binis ex adverso nascentibus, aliis humi sparsis, inconditis, pediculis palmaribus circiter donatis, oblongis, villosis, rugosis, obscure virentibus, ad basim auritis, in ambitu crenis acuminatis, incisis, & sapore aromatico præditis. Flores in spicas dense oriuntur verticillatim dispositi, monopetali, labiati, purpurascentes, labio superiori fulcato & ad posteriora veluti reclinato, inferiori vero trilobato, cum staminibus flori concoloribus e medio exortis. Ex calyce monophyllo in quinque partes inciso surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina subrotunda & fusca in capsula, quæ floris calyx fuit recondita. In agri Parisiensis dumetis & sylvis sponte nascitur. Folia & flores creberrimi sunt usus.

Analysi chymica, foliorum Betonicæ ℔v. præbuerunt humoris limpidi, odorem foliorum referentis, subacidi ℥x. ʒv. humoris primo limpidi acidi, deinde rufescentis, odoris acescentis, intense acidi, austeri ℔iij. ℥vij.

ʒij. gr. xlviij. humoris rufi, empyreumatici, tum acidi austeri, tum alcali urinosi & sale volatili urinoso imprægnati ℥ij. ʒvj. olei ℥j. ʒj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ʒiij. gr. xviij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒv. gr. xxx. ex quibus salis fixi mere alcali lixivio extractæ sunt ʒiij. gr. xlviij. Partium jactura in distillatione fuit ʒiij. ʒv. gr. vj. in calcinatione ℥ij. ʒv. gr. lx.

Folia sapore herbaceo subsalso donantur, & odore aromatico: chartæ cœruleæ colorem non mutant. Sale essentiali donantur composito ex sale tartareo & ammoniacali conjunctis cum multo oleo & pauca terra. Flores chartam cœruleam rubro colore leviter tingunt, & analysi chymica multo plus olei præbent.

Samuel Fitcher Medicus Sheffeldensis apud Rajum observat expressos plantarum omnium succos quos expertus est, postquam aliquamdiu steterint & fœcibus subsidentibus clari evaserint, aliqua ruboris tinctura perfusos apparere, alios dilutiore, saturatiore alios: at Betonicæ succum omnium dilutissimum esse & minime coloratum.

Betonica discutit, attenuat, aperit & abstergit. In primis cephalica est, hepatica, splenetica, thoracica, uterina, diuretica, antiarthritica & vulneraria. In capitis affectionibus præcipue commendatur. Nonnulli vim anodynam & fere inebriantem in ea observaverunt. Simon Paulli *in Quadripartito Botanico*, refert quasdam edentulas anus occupatas in eruenda & eradicanda Betonica, eaque transplantanda in distantiorem areolam sole sub ardente cernuas & conquiniscentes, a nimia Betonicæ fragrantia temulentas factas fuisse, & miros, ridiculosque corporis gestus egisse. Bartholinus *in Historia Anatomicarum observationum*, *Observ. 97. Centur. 3.* recenset quod cum hortulani operarii hero suo evellere voluissent Betonicam pro usu medico, omnes velut temulenti & ebrii titubarint. Quæ quidem vis oritur a Betonicæ recentis & vegetæ subtili sulphureo spiritu cerebrum & nervos feriente.

In Officinis frequentissime ex Betonicæ floribus conditum; ex foliorum succo syrupus & extractum; ex herba ipsa aqua distillata, infusa, decocta & epithemata præparantur. Foliorum vel recentium vel exsiccatorum manipulus unus in aqua bulliente maceratur Theæ ad instar, aut in ℔j. decoquitur. Flores a nonnullis ad hunc usum anteponuntur. Syrupus vel conditum ab ℥ß. ad ℥j. foliorum succus ad ℥iij. vel extractum ad ʒß. præscribuntur & iisdem virtutibus instruuntur. In hemicrania, vertigine, membrorum stupore & paralysi hæc omnia usurpantur. Expectorationem promovent & ulcera interna detergunt & ad cicatricem perducunt.

Fabricius Hildanus *Centur. 3. Observ. 32.* observavit, multos arthriticos curatos fuisse quotidiano usu florum foliorumque Betonicæ in jusculis, acetariis, potu & balneis: sed exquisitam observabant victus rationem, corpus per intervalla expurgabant, & fonticulos aliquot gestabant.

Doctor Bovyle Medicus Anglus apud Rajum, infusum e foliis Betonicæ, Scorodoniæ & Chamæpithyos exsiccatis paratum & calide potum ad ℥vj. bis, terve die, & per longum tempus continuatum proponit velut medicamentum admirandæ efficaciæ in podagra, cephalalgia, & nervorum affectionibus.

Pote-

Poterius historiam cujusdam calculo laborantis refert, qui Betonica cum Herniaria in carnium jusculo cocta sanatus fuit. Bibit quotidie hoc jusculum ad tres vel quatuor menses, & vesperis ʒß. oculorum Cancrorum cum succo Limonum sumpsit, ac tandem convaluit.

Betonicæ folia exsiccata & pulverata sternutatorium præbent potissimum & in morbis capitis præstantissimum. Cerebrum enim purgat irritando fibras nerveas quarum extremitates in interiori narium tunica expanduntur. Hac irritatione nervi & cerebri membranæ commotæ humores viscosos in glandulis cerebri aut in sinubus altius impactos fortiter excutiunt, qui per vasa sanguinea ad glandulas narium, faucium & vicinas partes delati, sub aquæ, muci, pituitæque viscidæ specie e naribus per sternutationem ejiciuntur. Apte igitur Betonicæ pulvis præscribitur contra capitis affectus diuturnos & contumaces ex tenaci materia oriundos, uti gravativos dolores, paralysim præsertim linguæ & faucium, morbos soporosos, necnon rheumaticos oculorum affectus sine multo dolore & rubore.

Sternutatoriis autem abstinendum est ubi inflammatio imminet vel adest, in cerebri defluxionibus cum febre, oculorum inflammatoriis affectionibus, ulceribus narium, aut quando malum est inveteratum, in obnoxiis vertigini, hæmorrhagiæ, & in gravidis. Nonnulli foliorum Betonicæ exsiccatorum & concisorum vel seorsim vel cum Tabaco mixtorum & tubis infarctorum fumum ore haurire & reddere solent in capitis affectionibus.

Externe folia contusa sola vel vino calido macerata capiti admoventur tum ad dolores capitis gravativos sedandos, tum ad vulnera sananda.

℞. Folior. Betonic. M. j. Liquiritiæ ras. & contus. ʒß. Coquantur in aq. comm. ℔ij. Colatura per cyathos propinetur. In capitis affectionibus.

℞. Folior. exsiccator. Betonicæ & Majoran. ana q. v. M. F. pulvis sternutatorius ad usum.

℞. Folior. Beton. Salviæ, Majoran. & rad. Irid. Florentin. ana ℥ß. folior. Nicotianæ ℥j. Fiat pulvis sternutatorius.

℞. Folior. recentium Beton. Majoran. Salviæ ana M. ß. Contund. sensim affundendo vini albi & aq. Betonicæ ana ℥iiij. Liquor percoletur cum expressione & fiat errhinum, de quo tepido, prono capite & aqua ore pleno naribus attrahatur aliquantisper, ter quaterve mane, jejuno ventriculo, ad purgandum cerebrum a crassis & viscidis humoribus.

Radicum facultates in hac planta a foliorum & florum viribus longe dispares sunt: multum ori, stomachoque ingratæ nauseam, ructus, vomitumque provocant. Rarissime in usum veniunt.

Betonica usurpatur in pulvere contra rabiem *Palmarii*, Syrupo de Arthemisia *Charas*, de Ibisco *Pharmacop. Parisiensis*, Emplastro de Betonica, de Gratia Dei, Unguento mundificativo de Apio, & Ung. martiato, Aqua vulneraria *Lemery Chymiæ*. Ex planta florida aqua distillata servatur in Officinis, & ex foliorum succo syrupus conficitur.

BETULA.

Betula, *Off.* Betula, *C. B. P.* 426. & *Inst. R. H.* 588. *J. B.* 1. 148. *Dodon. Pempt.* 839. Populo albæ similis in Alpibus, *Cæsalpin.* 121. vulgo, *Bouleau*.

Arbor est satis procera, sæpe etiam fruticans. Ramos spargit tenues, flexiles, magna ex parte deorsum pendentes. Multiplici libro vestitur. Cortex ejus exterior caudicem convestiens crassus, scaber, albidus at rimosus; qui vero huic subest interior tenuis admodum, lævis atque instar membranæ pellucidus: crassiorum ramulorum cortices inalbicant quoque, sed minimorum non ita qui spadiceo resplendent. Ligni materia alba est similiter ac ramulorum, qui adeo lenti & flexibiles, ut ex illis circuli ad dolia magna constringenda probatissimi parentur. Viminum seu surculorum gracilium usus ad scopas & ad fascium vincula frequens est. Folia quæ primo exeunt plicata & crispa prorumpunt læte virentia, singula singulis iisque tenuibus dependentia pediculis, subrotunda, acuminata, Populi nigræ haud absimilia, sed minora, minus lævia, in ambitu serrata, subpinguia, odorata, sapore amaro. Fructus huic arbori a Matthiolo & Camerario denegatur, a Trago & Dodonæo cum nucamento confunditur. De eo J. Rajus dubitanter loquitur. Clariss. Tournefortius & fructum & florem distinguit in *Inst. R. H.* & accuratissime descripsit in *Agri Parisiensis plantarum Historia*. Julos menses Aprili profert seu flores amentaceos & quasi vermiculares, sesquiunciam longos, lineas duas crassos, ex plurimis foliolis rubescentibus, subrotundis, cuspidatis, duas lineas longis, axi seu capillamento affixis & squammatim dispositis constantes: squammulæ paulatim dehiscunt, promuntque congeriem quatuor vel quinque apicum sub foliolis delitescentium, gracilium, flavescentium vel purpurascentium, lineam longorum, bivalvium, seu in duas partes hiantium, & pulvisculum tenuissimum subluteum expansionis tempore fundentium. Hos inter apices quædam occurrunt foliola intermixta. Eodem tempore fructus iisdem ramis separatim adnascuntur, primo vermiculis similes, semiunciam longi, lineam crassi, ex squammulis virentibus compositi acuminatis cum acumine reflexo, axi cuidam affixis. Singulis sub squammis feminum embryones cum quatuor vel quinque plumulis tenuissimis purpurascentibus delitescunt. Maturitatem adepti cylindracei sunt, pollicares, tres, quatuorve lineas crassi, utraque parte extrema rotundati, ex squammulis conflati fuscis duas lineas & amplius longis, trifidisque. Squammulæ semina tegunt minuta, fusca, compressa, lineam longa, fere ovata, cum duabus alis membranaceis utrimque dispositis, semine latioribus & pallidioribus. Autumno maturescunt, & adhuc hyeme & vere sequente in arbore nondum decidui reperiuntur. Ratione fructus hæc arbor inter coniferas a nonnullis recensetur, a quibus distinguitur folio deciduo ad Populneum accedente. In nemore Bononiaco agri Parisiensis sponte crescit. Folia, cortex & lacryma in usum veniunt.

Hyeronimus Tragus existimat veteres antequam papyri usus esset inventus,

tus, libro Betulæ, hoc est, cortici candido opera sua inscribere solitos fuisse. Revera non inepti sunt huic usui exteriores illi candidi & membranacei cortices, qui veluti cuticulæ quædam in mediocris magnitudinis arboribus, crassiorem corticem amplectuntur, cujusmodi quatuor aut etiam quinque diversas nonnumquam separasse J. Rajus testatur. Unde suspicatur novam quorannis huic arbori cuticulam accedere, vel ex humore, qui paularim per corticem transsudat concretam, vel ex annua a cortice decedenre tunica spolii Serpentis in modum excrescente. Quicquid sit; J. Bauhinus Trago assentiri nequit Betulæ librum fuisse papyrum vete um.

Hujus arboris cortices bituminosi sunt & Alpini ex illis contortis nocturnas faces parant, quæ optimæ flagrant & incenduntur.

Sub finem hyemis Betula succo turgida lacrymare incipit. Si vero in trunco aut ramis vulneretur, dulcem, & potulentum humorem adeo copiose effundit ut ramulus aliquis unico die facile ploret libras 8. vel 10. liquoris. Hunc siti pressi pastores in sylvis sæpenumero potare solent.

Helmontius observat quod si vulneretur cortex Betulæ prope terram in trunco, liquor qui ex vulnere manat, sit totus aqueus ac pene insipidus, si autem ramus crassitudinis trium digitorum ad medium usque perforetur, fluet liquorem sapidiorem, subacidulum, non ingratum, quod quidem noratu dignum videtur.

Analysi chymica, ex foliorum Betulæ recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, coriarium odorem referentis, subamari, occulte salsi & subacidi ℔j. ʒvij. gran. xlviij. humoris primo rufescentis, deinde rufi, ejusdem odoris, manifeste acidi, deinde intense acidi austeri, empyreumatici ℔j. ℥xiiij. ʒiii. gran. xlviij. humoris rufi, austeri, sale volatili urinoso mediocriter prægnati ℥iij. ʒvij. gran. xxxvj. olei adiposi ℥iiij. ʒvij. gran. lx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥x. ʒvij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. gr. xxx. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ʒij. gran. xiiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒvj. gr. xxiiij. in calcinatione ℥viiij. ʒvij. gran. xlij.

Ex ramulorum recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi fere inodori, & insipidi, obscure acidi ℥viij. ʒvij. gran. xij. humoris rufescentis manifeste acidi punguentis, subausteri ℔j. ℥xilj. ʒiiij. gran. xviij. humoris fusci, empyreumatici intense acidi, subsalsi & subausteri ℥ix. ʒiij. gr. xlij. olei ℥iij. ʒij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥xv. ʒiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum læucophæorum ʒv. gran. xxxviij. ex quibus salis fixi mere alcali & caustici gran. lix. lixivio extracta sunt. Partium deperdirio in distillatione fuit ℥xiij. ʒiij. gr. lx. in calcinatione ℥xiij. ʒv. gr. xxxiiij.

Betulæ folia sale essentiali tartareo, nitroso & aliquantisper ammoniacali cum multo oleo bituminoso permixto donantur. Lignum minorem olei quantitatem continere videtur & minus terræ. Chymici observant optimos ex Betula parari carbones, ad fundenda metalla peridoneos; sane ratione bituminis copiosi quod in illis continetur.

Folia aperiendi, resolvendi & potenter abstergendi facultate sunt prædita.

Cocta

Cocta cum aqua & imposita pro epithemate adversus hydropem & scabiem a S. Paulli & Friderico Hoffmanno commendantur, Cortex & ramuli teneri ad eadem valent. S. Paulli narrat se balneo ex tenellorum ramulorum & corticis decocto parato honestissimam matronam scabie pruriginosa universali, quam ex contagio contraxerat, laborantem sanavisse. Cortex aerem halitibus malignis & pestilentialibus inquinatum suffitu corrigere dicitur, præsertim ad inferiorem caudicem natus. Horum suffimentorum duo adsunt specimina a Medicis Vvratislaviensibus proposita, ad puras necnon etiam infectas ædes pestis tempore fumigandas.

♃. Baccar. Juniper. M. iiij. Rutæ virentis, Absinth. radic. Helen. corticis Betulæ inferius circa caudicem nati ana M. ij. Folior. Quercus ℥j. Myrrhæ rubr. ℥iiij. Exsiccentur & fiat l. a. pulvis pro fumo purarum ædium a contagio præservandarum.

♃. Baccar. Juniper. M. iiij. Rutæ virentis, Absinth. radic. Helenii, corticis Betulæ ex caudice inferiori detracti, cornu Hirci rasi, non-castrati, Sabinæ, pilor. Hirci, ana M. ij. Folior. Quercus, Myrrhæ ana ℥j. Fiat pulvis pro domibus contagio infectis.

Humoris verno tempore ex Betula profluentis vim & efficaciam in calculo renum & vesicæ, in stranguria & urina cruenta Tragus, Helmontius & alii non immerito celebrant. Hic humor colligitur vel ex cortice ejus terebra perforato, cui filum laneum vel xylinum inseritur, vel ex ramorum extremis præscisis antequam folia erumpant: simulatque enim hæc apparent, liquor, qui exstillat nullius est usus, inquit Helmontius. Ante germinationis tempus collectus saporem habet suavem, acidulum, quasi Terebinthinaceum, & facile acescit. Servatur autem optime vasis & lagenis prope clausis, superaffundendo tantisper olei Olivarum ad aeris contactum arcendum: vel etiam leni committitur fermentationi, quam liquor ille musti ad instar facile concipit, donec in liquorem convertatur potulentum & quasi vinosum: sic enim gratum saporem retinet & per totum annum servari potest. Cyathus unus aut alter hujus humoris Betulini hauritur matutino tempore, jejuno ventriculo. Nonnulli eum ad ℔ij. tresve propinant in phthisi incipiente aut ad calculi præservationem. Diuresim promovet, sicque calculos renum & vesicæ propellit, eorum generationem impedit, & ipsum paroxysmum nephriticum sedat; quapropter a nonnullis Betula vocatur lignum nephriticum Europæum, & succedaneum habitur ligno nephritico ex Indiis allato. Ut major ipsi concilietur vis diuretica, cuilibet haustui potest admisceri aliquid vini cui primo vel radix aut semen Raphani, semen Lithospermi, vel baccæ Alkekengi infusæ sint. Podagricis confert humorem podagræ causam per urinæ vias eliminans. Dysuriis & stranguriis quibus senes obnoxii sunt medetur. In scorbuto Cerevisiæ recenter coctæ & liquori Betulæ æquali proportione simul mixtis immittunt nodulum ex antiscorbuticis, sumuntque pro potu ordinario. In ictericis, cachecticis, item melancholia hypocondriaca egregii est usus. Hepatis, lienis, mesenterii obstructiones nitroso sale suo reserat &. curat crassos succos resolvendo. Ettmullerus illum mense Martio per aliquot dies haustum ad massam san-

ſanguineam tenuiorem, & puriorem efficiendam apprime convenire aſſerit: In ſcabie quoque commendatur, tum externe, tum interne adhibitus. Idem tamen Ettmullerus obſervat, hunc ſuccum ſanguineam molem adeo purgare ut etiam uſu ſuo quoſdam ſcabioſos reddiderit, dum ſcilicet heterogenea ſalia ex maſſa ſanguinea ſecreta & intra cutim defixa, pathemata illa ſcabioſa produxerunt: ſed brevi ab illius uſu continuato perfecte ſanantur. Gualther. Needham Medicus apud Anglos celebris hoc ſucco partim mero, partim cum melle permixto phthiſim ſcorbuticam, referente J. Rajo, non ſemel curavit. Quidam hunc ſuccum diſtillant, & creber ejus potus cum aqua Sambuci in hydrope laudatur. Aqua præcipue commendatur ad vulnerum abſterſionem & curationem. Simon Paulli hunc ſuccum jonthis ſeu varis faciei certo experimento mederi affirmat: ſi interdiu, & præſertim mane & veſperi facies eo lavetur, atque non deterſa ſicceſcat.

B I S T O R T A.

Biſtortæ duæ ſunt ſpecies in Officinis uſitatæ, una radice minus intorta, altera radice magis intorta, quarum radices promiſcue venales proſtant in ſeplaſiariorum officinis, & iiſdem virtutibus donantur.

Biſtorta vulgaris radice minus intorta, *Offic.* Biſtorta major, radice minus intorta, *C. B P.* 192. *Inſt. R. H.* 511. Biſtorta major, rugoſioribus foliis, *J. B.* 3. 538. Biſtorta, *Dod. Pempt.* 333. Colubrina, & Dracunculus major, *Brunſfelſii*: Serpentaria fœmina, & Colubrina, *Fuchſii*: Bulapathum ſeu Biſtorta: vulgo *Biſtorte*.

Ex radice craſſa, oblonga, geniculata, articulum digiti complicatum referente, nonnumquam retorta, multis fibris capillata, foris fuſca vel ex ſpadiceo nigricante, interiore vero pulpa non intenſe rubente, guſtu auſteriuſculo adſtringente, folia in longiuſculis pediculis promit oblonga, lata, & acuminata, Lapathi ſimilia, verum minora, venoſa, ſuperne, quidem atrovirentia, inferne vero glauca: inter quæ medii exeunt caules pede altiores, tenues, glabri rotundi, geniculati, minoribus aliquot foliis circumveſtiti: in quorum faſtigio ſpica florum naſcitur apetalorum, qui ſcilicet ex plurimis ſtaminibus conſtant, cum apicibus coloris carnei, & ex calyce quinquifido, & concolori ſurgentibus: piſtillum abit in ſemen triangularem rufum & fere nigricans, ſplendens: in capſula, quæ calyx floris fuit reconditur. In hortis colitur. Sponte creſcit in regionibus calidis ſuper altiora montium juga, in locis humentibus. Radix in uſum venit.

Biſtorta radice magis intorta, *Off.* Biſtorta major, radice magis intorta, *C. B. P.* 192. *Inſt. R. H.* 511. Biſtorta media, folio minus rugoſo, *J. B.* 3. 538. Serpentaria mas, ſeu Biſtorta, *Fuchſii*.

A priori differt foliis minoribus & lævibus, radiceque magis intorta & complicata. Hæc radix exſiccata ex calidioribus regionibus nobis affertur. Iiſdem virtutibus donatur.

Analyſi chymica; ex radicum Biſtortæ recentium ℔v. prodierunt humoris limpi-

limpidi, subacidi, aliquantisper odorati, aromatici, cum olei essentialis guttis aliquot ℔ij. ℥iij. ʒj. gr. xliiij. humoris primo limpidi, aromatici, deinde rufescentis, manifeste acidi ac subausteri ℥xij. ʒvij. gran. lx. humoris fusci, empyreumatici, manifeste acidi, subsalsi ℥vij. ʒvij. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒij. gran. xl. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiij. gran. xxiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒvj. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xl. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vij. ʒiij. gr. xlviij. in calcinatione ℥xj. ʒj. gr. xlviij.

Hæc radix continet salem essentialem aluminosum seu acidum terra & oleo, cum tenui, tum crasso ac bituminoso copioso involutum.

Virtute balsamica, vulneraria & adstringente donatur. Usurpari solet adversus omnes affectus in quibus adstrictione opus est, ut urinæ incontinentiam, gonorrhæam, menses nimios, sanguinem e vulneribus manantem, sanguinis sputum, vomitiones biliosas, dysenteriam, aliasque alvi fluxiones.

Recensetur quoque inter alexipharmaca & sudorifera; quapropter ad febres malignas, variolas, pestem, & dysenteriam malignam usurpatur, & sæpius cum Tormentilla consociatur. Verumtamen diaphoreticam, & sudoriferam virtutem illi sicut & Tormentillæ S. Paulli denegat; vim exsiccantem solum & refrigerantem aut incrassantem concedendo. Reipsa si in peste & in malignis febribus Bistorta præstantissima sit, sane quia sanguinis æstum compescit, nimiamque dissolutionem ejus coercet, tum sale suo luminoso, tum etiam bituminoso suo sulphure, quibus acres massæ sanguineæ sales retunduntur, irretiuntur. Radix recens vel siccata usurpatur in ptisanis, & apozematibus adstringentibus ab ℥ß. ad ℥j. in aq. comm ℔iij. ad ℔ij. Pulvis exhibetur a ʒß. ad ʒj. cum conserva Rosar. rubrarum mixtus vel liquore idoneo dilutus, ejus infusum in vino ab ℥ij. ad ℥iij. propinatur. Pulveris Bistortæ ʒß. cum pari Succini portione ex ovo sorbili diebus aliquot continuis usurpata abortum prohibet, auctore J. Rajo. Ettmullerus in hæmorragia ex febri maligna hunc pulverem ad ʒj. feliciter exhibuit. Sylvius decoctum ejus ad fluxus sanguinis uterinos nimios post partum, qui contingunt ex retentione particularum secundinæ stimulantium ad excretionem, sicque sanguinis fluxum inducentium, præscribit permixtum cum uterinis & leniter expellentibus. Sic enim apprime conducit secundinæ reliquiis expellendis & hæmorrhagiæ sedandæ. Ejusdem radicis decoctum adversus muliebrum fluorem album commendatur.

℞. Rad. Bistortæ minutim concisæ ℥j. Glycyrrhizæ rasæ & contusæ ʒj. Raluræ C. C. ℥ß. Radic. Graminis M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Fiat colatura pro potu solito in alvi fluxu variolis supervenienie.

℞. Rad. Bistort. pulver. ʒß Conserv. Rosar. rubr. ʒj. Syr. Berberis q. s. M. F. bolus adstringens in dysenteria, & alvi fluxu.

℞. Rad. Bistort. ℥ij. Coquantur in aq. comm. ℥xvj. ad ℥x. Adde fol. Majoran. & Pulegii ana M. j. Vini albi ℥xij. Digerantur in vase clauso. Infusum refrigeratum transcoletur. Colatura dilue syr. de Artemisia ℥ij. Adde aq. Cinnamomi ℥ß. Dosis ℥iij bis tervedie, in hermorrhagia uterina ex secundinæ portione retenta. Vel

℞. Rad.

℞. Rad. Bistortæ pulv. ℈ij. Corall. rubr. pp. Cinnamomi acuti pulver. & Boracis ana ℈j. Croci pulver. ℈ß. M. F. pulvis pro duabus dosibus cum syrupi Kermisini q. s. sumendus.

Bistortæ radix usurpatur in Aceto theriacali *Charas*, in pulvere dysenterico *Ejusdem*, & in Electuar. Diascordio *Fracastor*.

BOLETUS.

BOletus esculentus vulgaris: Boletus esculentus, *Inst. R. H.* 561. Fungus porosus, *C. B. P.* 370. Fungus rugosus vel cavernosus, sive Merulius niger, & albus, *J. B.* 3. 836. Primi generis Fungorum esculentorum 3. species, *Clusii Histor.* 363. Fungus spongiosus, *Dalechamp. Lugd.* Fungi terreni præcoces, Spongiolæ nonnullis, *Dodon. Pempt.* 481. Fungi favaginosi, sive Fungi rugosi favis mellis similes, *Lobel. Belg.* vulgo, *Morilles*.

Plantæ genus est cujus flores, & fructus adhuc ignoti sunt. Nucis Juglandis magnitudinem sæpe æquat, nonnumquam superat, substantia carnosus, totus circumquaque scrobiculis pervius ut favos apum imitetur, ex albo nonnihil rubescens, fulvus, aut niger, interiori parte cavus, albus, & velut farinaceo quodam lævore aspersus. Pediculus vero, qui Fungi corpus sustinet, totus albus, cavus, & infima parte tenuibus radiculis filamentotis instructus est.

Clusius quatuor hujus Boleti species observavit, quæ magnitudine, figura & colore differunt. Verno tempore reperitur in sylvis Vitæ sanæ, vernaculo idiomate, *Vincennes*, in sylvis Castelli regii sancti Germani dicti, & in valle pagi *Montmorency* dicti. Ad usum culinarium tantummodo colligitur.

Analysi Chymica, ex Boletor. esculentor. recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi Boletorum odorem, saporemque referentis, primo subacidi, deinde acidi manifesti ac tandem intensi ℔ij. ℥viij. ʒj. gr. lx. humoris limpidi, intense acidi ℔i. ℥xiiij. ʒiij. gr. xxxvj. humoris primo rufescentis, limpidi, acidi & subsalsi, deinde rufi sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒvj. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti gr. xlviij. olei fluidi ℥j. ʒiij. gran. xxx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒv. ex quibus salis fixi salsi ʒiij. gr. xliij. lixivio extracta sunt. Partium deperditio in distillatione fuit ℥ij. gran. vj. in calcinatione ℥j. ʒiij. Itaque Boleti salem essentialem continent tartaro similem, cum sale ammoniacali conjunctum, cum oleo copioso permixtum, & multo phlegmate dilutum.

Boletus tum recens, tum exsiccatus ob gustum suavissimum in deliciis habetur variis modis præparatus, & hominum palatum variis condimentis oblectatur. Appetitum excitat, sanguinis motum auget, vires instaurat, sed parum nutrit: usu nimio sanguinem accendit: quapropter biliosis, & calidis naturis noxius censetur.

Boletus olim exitio Claudii Imperatoris nobilitatus fuit. Optimus, inquit Plinius, cibus Boletus est: sed immenso exemplo in crimen adductus veneno Claudio Principi per hanc occasionem dato a conjuge Agrippina. Certum est

eſt non vitio Boleti extinctum Claudium, ſed vi medicamenti quo imbutum fuiſſe omnes tradunt. Hinc medicatum Boletum dixerunt.

BONUS-HENRICUS.

I.

BOnus-Henricus, & Tota-bona, *Off.* Chenopodium folio triangulo, *I. R. H.* 506. Lapathum unctuoſum folio triangulo, *C. B. P.* 115 Bonus-Henricus, *J. B.* 2. 965. Tota-Bona, *Dod. Pempt.* 651. Rumex unctuoſus, *Tragi* 319. Spinacia ſylveſtris, *Matthiol.* Mercurialis, *Anglor*: vulgo *Bon-Henry*.

E radice craſſa, ſublutea: fibris aliquot donata, acri & amara plures emittit caules ſtriatos, concavos partim erectos, partim ſupinos, brevi lanugine hirſutos, pedales aut cubitales: folia triangula, Atriplicis aut Ari ſimilia, & interdum paria, ſuperne glabra, inferne farina tenui reſperſa, longis pediculis nixa, caulibus alternatim adnata, ſapore nonnihil nitroſo. Flores in ſummis caulibus naſcuntur conferti in thyrſo, exigui, apetali, plurimis ſcilicet ſtaminibus conſtantes luteis, ex calyce multifido ſurgentibus. Eorum piſtillum abit in ſemen parvum, orbiculatum, planum, ad renis figuram accedens, per maturitatem nigrum, in capſula veluti ſtelliformi, quæ floris calyx fuit, reconditum. Herba integra in uſum venit. In incultis locis ac ruderatis, ſecus vias, veteres muros & agrorum ſepimenta frequenter reperitur, aut etiam in oleraceis excolitur.

Analyſi Chymica, ex totius plantæ cum ſemine, & radice ℔v. per retortam diſtillatis, prodierunt humoris limpidi, odoris, & ſaporis herbacei, occulte acidi ℥xv. ʒj. gr. xij. humoris limpidi, ejuſdem odoris ſaporiſque manifeſte ac tandem intenſe acidi ℔ij.℥xiij.ʒiij.gr.xxxvj. humoris ruſeſcentis, empyreumatici, intenſe acidi, ſubſalſi, ſubauſteri ℥j. ʒiiij. gr. xxx. humoris rufi, empyreumatici ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j. ʒv. gr. lx. olei craſſi ad inſtar ſyrupi ℥j ʒiij gr xxxvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥viij. ʒiiij. quæ calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥iij. ʒvij. gr. lx. ex quibus ſali fixi mere alcali ℥j. ʒj. gran. xlv. lixivio extracta ſunt. Partium deperditio in diſtillatione fuit ℥vj. ʒj. gr. xlij. in calcinatione ℥iiij. ʒiiij. gr. xij. Itaque hæc planta continet ſalem eſſentialem nitroſo-ammoniacalem oleo copioſo permixtum & multo phlegmate dilutum, & ex hac mixtura compoſitum lentum & aliquantiſper mucaginoſum.

Hujus plantæ turiones, germina novella, florum thyrſi dum adhuc teneri ſunt, & folia in aqua aut carnium jute decocta & cum butyro & ſale condita comeduntur: ſed parum nutrimenti præbent. Alvum emolliunt & laxant.

Ejuſdem folia conciſa aut contuſa externe admota vulnera recentia uniunt, ulcera ſordida & vetuſtiora expurgant & detergunt, & vermes, ſi qui in eis enati fuerint, interimunt, tumores digerunt atque reſolvunt, doloreſque ſedant. Simon Paulli, *in Quadripartito Botanico* non ſine felici ſucceſſu totam plantam cataplaſmatis forma ad mitigandos podagricos dolores adhiberi ſemel atque iterum apud plebejos obſervavit: nec quid-

quam

quam periculi timendum esse affirmat, cum non repellat, sed discutiat, & digerat; imo insuper anodyna est: quæ qualitates raro in uno simplici conveniunt.

℞. Folior. Boni-Henrici recentium M. iiij. Flor. Sambuc. & Chamæmeli siccor. ana M. ij. Contund. grosse: coquantur in s. q. aq. Sambuc. ad putrilaginem. Tum adde gum. n. Carann. ℥ß. Camphor. ʒß. Fiat lege artis cataplasma ad podagram parti dolenti applicandum, præmissis prætermittendis.

BORRAGO.

Borrago, *Off.* Borrago floribus cæruleis, *J. B.* 3. 574. *Inst. R. H.* 123. Buglossum latifolium, Borrago flore cæruleo, *C. B. P.* 256. Buglossum sive Borrago, *Matthiol.* 1186. Borrago, *Dod. Pempt.* 627. Corago quorumdam: vulgo, *Bourrache*.

Radice est alba, digitum crassa, fibrata, mansu viscida: foliis latis, subrotundis, e viridi nigricantibus, asperis, rugosis & plicatis, per terram sparsis, eminentibus pullis, tenuissimisque aculeis: caule hispido, terete, inani, cubitali, ramoso. Flores ejus in cacuminibus ramulorum nascuntur eleganter cærulei, raro carnei aut albidi, pediculis uncialibus & sesquiuncialibus insidentes, purpurascentibus, & deorsum incurvatis. Monopetali sunt, rotati, in quinque segmenta acuminata divisi, cum umbone acuto in medio e quinque apicibus nigricantibus fastigio coeuntibus pyramidis in modum coagmentato, & segmento oblongo purpurascente cuique apici seu cincinnulo extrorsum apposito calyce quinquifido, acuminato, viridi, hirsuto sustinentur, ex quo surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum & quatuor veluti stipatum embryonibus qui deinde abeunt in totidem semina nuda, viperini capitis æmula, basi lata, mucrone acuto rugosa, per maturitatem nigricantia, quæ in calyce ipso longe ampliato maturescunt. Tota planta succo donatur viscido & fatui saporis. In hortis colitur. Radices, folia, & flores in usum veniunt.

Analysi chymica, ex totius Borraginis recentis cum radicibus ℔v. per retortam distillaris prodierunt humoris primo limpidi, deinde albicantis, odoris & saporis lixiviosi, subsalsi ℔iij. ℥ix. ʒvj. gr. xlij. humoris primo limpidi, deinde rufescentis ejusdem odoris & saporis, sed debilioris, qui primo subsalsi, deinde subacidi notas præbuit ℔j. gr. lxx. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ʒv. gr. xxxv. olei spissi ad instar extracti ʒv. gr. iij. salis volatilis urinosi concreti gr. xj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ʒij. gr. lx. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒij. gr. lj. ex quibus salis alcali fixi ʒv. gran. xxiv. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒij. gran. lxvij. in calcinatione ʒj. gr. ix.

Borrago exsiccata & super prunas projecta comburendo plurimas edit fulgurationes nitri ad instar, & revera salem essentialem continet nitroso ammoniacalem, qualis ex mixtura spiritus nitri & spiritus urinæ exsurgeret. Quemadmodum autem sal ille medius numquam concresceret in salinam formam, ita pariter nitrosum acidum in Borragine contentum non concrescit cum urinoso sale in salem essentialem aut potius in nitrum nisi calce

calce aut sale alcali fixo imprægnetur, quæ cum sale acido nitroso avide consociantur, & urinosum salem dejiciunt. Radicum succus Heliotropii tincturam efficit rubram: dilutior est tinctura ex florum succo. Nulla vero a foliorum succo hujus tincturæ fit mutatio, unde conjicere licet acidum in radicibus magis evolutum esse, minus in floribus, at in foliis sulphure & terra magis implicitum esse.

Borrago, licet temperata censeatur, inter cardiaca medicamenta numerari solet. Vis corroborandi, lipopsychiam removendi, lætitiam melancholicis excitandi, & sanguinem defœcandi omnibus ejus partibus vulgo tribuitur. Vulgari tamen sententiæ C. Hoffmannus adversatur, qui Borraginis partes aut præparata in affectibus cordis biliosis, ad cor muniendum in febribus pestilentibus, in ictu serpentum aliisque venenis frustra adhiberi se novisse affirmat. Sed in hac sententiarum diversitate non possumus quin multum concedamus sali nitroso ammoniacali, quo hæc planta donatur utpote digestivo potentissimo. Humores enim lentos, tenaces, & crassos dissolvit, dividit & attenuat, sanguinem fluidiorem efficit, obstructiones tollit, secretiones, & excretiones restituit, urinas promovet, vel sudores excitat, expectorationem provocat. Quapropter in calida, ut vocant, viscerum intemperie a succis crassis, stagnantibus, acrioribus factis, & phlogosim minantibus hæc planta utiliter præscribitur: in pleuritide, peripneumonia, morbisque inflammatoriis incipientibus, in affectionibus ex atra bile oriundis, melancholicis nempe hypocondriacis, & hystericis, in cordis palpitatione, in cachexia, & mensium suppressione a succorum crassitie, aut ab irritatione membranarum, ubi calidiora medicamenta vitanda sunt, ægrotantes ab illius usu diuturno non parum levaminis recipiunt.

Radices, folia & flores usurpantur in decoctis, & jusculis alterantibus; Succus ex foliis contusis extractus & defœcatus propinatur ab ℥ij. ad ℥iiij. vel ℥vj. nonnumquam permiscetur cum succis Buglossi, Chærefolii & Cichorii sylvestris, & edulcoratur cum syrupis pectoralibus vel laxantibus pro libitu.

Succi harumce plantarum, aliarumque per residentiam spontaneam solam defœcantur, vel per levem ebullitionem, despumationem, & colaturam. Reipsa per solam residentiam purgati majoris sunt energiæ; verum illis quorum ventriculus imbecillior est, nocent, ventriculum enim gravant. Idcirco levi decoctione indigent. Nec adeo effœti sunt illi succi ut nonnullis videtur. Alius plantarum succos obtinendi modus a Th. Fullero in sua *Pharmacopæa extemporanea* proponitur, non contemnendus.

℞. Borragin. q. l. Concisa & leviter contusa ponatur in olla fictili vitreata cum operculo debite obturato, quæ clibano calido post panes extractos indita stet per sex horas. Dein massa in colum effusa, liquor clarus diffluens servetur ad usum.

Quandoquidem per hyemem plantarum succi facile obtineri nequeunt vere vel æstate, dum herbæ vigent, earum succos extrahere & rite reconditos ad usum medicum asservare expedit. Cum autem facile corrumpantur, triplicem illorum conservandorum modum idem Fuller proponit: 1. Scilicet affuso oleo olivarum, mediante quo a mucore & acore per tempus præservantur. Post ali-

aliqualem phelgmatis exhalationem, & despumationem ad quartæ partis consumptionem coquuntur. Deinde pro unaquaque succorum libra spiritus vini ℥ij. vel iij adjiciuntur. 3. Per residentiam spontaneam despurati succi immittuntur vasis halitu sulphureo conditis. Nimirum tæda sulphurea incensa in vase suspendatur, ita nebula alba totam lagenam implebit: hoc tamdiu fiat donec a fumo sulphuris extinguatur: deinde lagena succo repleta claudatur. Ita per longum tempus succi incorrupti commode conservari possunt. Verum ab acido sulphuris fumo nonnihil immaturi possunt, ad quod attendendum est.

Flores Borraginis inter flores cordiales recensentur, nempe Borraginis, Buglossi, & Violarum, quibus nonnulli Rosas addunt. Recensentes in acetariis comeduntur: vino injecti animum exhilarare dicuntur. Ex his conditum in Officinis, & syrupus præparantur. Exsiccati quoque servantur. Verum observandum est, hos flores, quando exsiccantur, exiguæ admodum virtutis esse, & tunc ad medelam ægrotantium parum conferre.

Ex integra planta aqua distillatur, & extractum conficitur.

Borrago, & Buglossum sæpius consociantur, & iisdem fere virtutibus donantur.

℞. Succor. defœcator. Borragin. Bugloss. ℔j. Dilue syrup. Violar. Tussilagin. aut Caryophyll. hortens. ℥ij. Distribuatur in quatuor doses quarta quaque hora interjectis jusculis propinandas, in pleuritide, peripneumonia, & febribus inflammatoriis. Sæpe etiam succi Chærefolii, & Cichor. sylvestris adjiciuntur ad diuresim promovendam, & viscerum obstructiones potentius reserandas.

℞. Radic. Borragin. & Cichor. ana ℥j. Folior. Borrag. Bugloss. Lactuc. & Agrimon. ana M. j. salis prunellæ vel polychresti ʒj. Decoquantur cum pullo gallinaceo, aut frustullo colli carnis vitullinæ. Fiant jusculа duo mane & sero sumenda, ad sanguinis æstum compescendum, viscerum obstructiones reserandas; in cachexia, chlorosi, aut hydrope incipiente.

Borrago usurpatur in illo apozemate satis noto quod vocatur jusculum *D. De Lorme*, cujus descriptionem alibi dedimus. Ejus succus usurpatur in Electuar. de Psyllo correcto *Charas*, & in syrupo de pomis composito *Ejusdem*, Syrupo Mercurialis seu *De longa vita* dicti, de Erysimo *Lobelli*.

BOTRYS.

DUÆ plantæ hujus generis in usum medicum veniunt, scilicet Botrys ambrosioides vulgaris & Botrys ambrosioides Americana.

Botrys ambrosioides vulgaris: *Off.* Chenopodium ambrosioides, folio sinuato: *Inst. R. H.* 506. & *Raii Histor.* 196. Botrys ambrosioides vulgaris, *C. B. P.* 138. Botrys: *Dod. Pempt.* 34. Atriplex odora seu suaveolens: *Moriss. Hist.* Botrys plerisque Botanicis: *J. B.* 3. 2. 298. vulgo: *Piment.*

Radice est parva, alba, recta descendente, paucis fibrillis donata: caule dodrantali, aut pedali, terete, rigido, erecto, hirsuto, crebris foliis alternatim positis vestito, ab imo statim ramoso: foliis Quernorum æmula divisura utrinque laciniatis, ac profundius incisis, venis majoribus rubri

insignitis, pediculis longis insidentibus, cum primo emergunt, rubris; postea pallescentibus. Flosculi ad tactum glutinosi in summis caulibus, & ramulis numerosissimi, longa serie velut in spicas laxas digesti sunt. Ex uniuscujusque autem folioli sinu duo exeunt surculi, & velut racemuli flosculis, & seminibus onusti. Hi surculi divisionibus suis Διχοτομιαν observant, & in unoquoque divaricationum angulo flosculus sedet nullo pediculo, itemque in ipsis foliorum alis inter pediculos surculorum modo dictorum. Flosculi apetali sunt, plurimis scilicet staminibus constantes, ex calyce herbaceo multifido surgentibus. Singulis singula succedunt semina Sinapeos similia, sed minora multo in capsula, quæ calyx floris fuit, inclusa.

Tota planta odorata est cum quadam graveolentia non insuavi, saporis subacris, aromatici, & resinoso quodam lentore prædicta, quo colligentium manus inficit.

Sponte nascitur in Gallo-provincia circa profluentes aquas, & fontes, in aridis, arenosisque locis. Facile nostris in hortis adolescit. Herba integra usitata est.

Analysi chimica, ex hujus plantæ floridæ dempta radice ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis aromatici, subamaricantis, acris, obscure salsi, & obscure acidi ℔ij. ℥j. ʒj. gr. xxxvj. humoris primo subacidi, deinde manifeste acidi, tandem subausteri ℔ij. ℥iiij. ʒiiij. humoris rufescentis, limpidi, sale volatili urinoso copioso impregnati ℥ij. gr. xxxvj. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒj. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. gr. vj. quæ igne reverberii calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒvij. gr. xxx. extracta fuere. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij gr. liiij. in calcinatione ℥j. ʒvij. gr. xviij.

Hæc planta sale essentiali ammoniacali cum oleo tum tenui, tum crasso conjuncto donatur.

A recentioribus ad pectoris affectus pituitosos magnopere commendatur, præsertim in tussi, & asthmate humido, & orthopnœja. Infusum in vino aut hydromelite, aut in aqua bulliente instar Theæ mane, & vesperi ad ℥vj. propinatur, vel herbæ siccæ pulvis cum melle vel syrupo idoneo ad ʒj. exhibetur. Sic pulmonum infarctum referat, mucum spissum incidit, attenuat, & expectorationem promovet. Purulenta exspuentibus mirifice auxiliatur, attestante Matthiolo. Pulmonum ulcera detergit, & vomicas sanat. Camerarius *in Horto suo* scribit in Misnia herbam mandi, & cum pauco vino deglutiri, vel etiam fieri ex ea cum melle electuarium ad pulmonis vitia præstantissimum.

Puerperarum flatulentos dolores colicos, & abdominis inflationem sedat. Præterea expertam Ettmullerus asserit in inflammatione hypochondriorum infantum, in qua succus cum pulte permixtus exhibetur.

Externe admota herba ipsa recens facit quoque ad uteri dolores, & ad puerorum flatulentam abdominis distensionem, si in calenti tegula, vino generoso irrorata calefiat, & ventri imponatur. Eadem quoque una cum Matricaria, & Chamæmeli floribus puerperarum a partu cruciatibus

tibus auxiliatur, & est præsentaneum auxilium, ubi simul omnia concisa in oleo Liliorum in patella parumper coquantur, & deinde ovis gallinaceis excipiantur, simul misceantur, coquanturque quod placentæ formam referant, & calida ventri superponantur.

Aqua ejus distillata servatur in Officinis, & epota ad dolores post partum leniendos, & hypochondriorum infantum inflationem sedandam perutilis censetur.

℞. Botryos M. j. Infund. in aq. cal. ℔j. Colaturæ adde mell. Narbonens. q. s. Sumat æger infusum calens instar Theæ in orthopnœa, tussi & asthmate humido.

℞. Botryos exsicc. & pulver: q. s. Adde Mel. despumati q. s. Fiat Electuar. Dosis ʒj. ter quaterve die adversus vomicas pulmonum.

℞. Herbæ Botryos recentis M. vj. Capillor. Vener. M. iij. Passular. Corinthiacar. ℔ß. Glycyrrhiz. rasæ ℥iij. Incisa & contusa infund. in aq. Botryos q. s. Coquantur. Fiat colatura, cui adde succi Botryos ℥iiij. Succi Hederæ terrestr. ℥ij. Sacchari albi q. s. Coq. Fiat syrupus s. a. Sumat æger ℥j. mane & vesperi cum cyatho infusi Botryos in phthisi incipiente, ulcere pulmonum, & purulenta expuictione.

Nonnulli inter vestes Botrym reponunt ad tineas abigendas & ad odoris suavitatem communicandam.

Botrys ambrosioides Americana, *Off.* Chenopodium ambrosioides Maxicanum: *Institut. R. H.* 506. Botrys ambrosioides Mexicana: *C. B. P.* 138. & *App.* 516. Epazotl seu Atriplex odorata Mexicana, *Hernandez* 159.

Radice est oblonga, fusca, capillaribus fibris cincta, intus candida: caule pedali, etiam altiore, eoque subrubente quandoque, rotundo, striato, pilis levissimis, & rarissimis aspersis: foliis pallide virentibus, Atriplicis sylvestris vulgaris forma similibus, oblongis, sinuatis, & absque ordine caulem ambientibus. Ad singulorum exortum ramuli, ut in Atriplice emergunt, pluribus velut capitulis alternatim dispositis onusti, quibus singulis foliolum exiguum subjicitur, quibusque apertis flosculi exigui luteoli, ut in Botry vulgari conspiciuntur, hisque semen minutum, copiosum succedit. Tota planta odorem gravem sed non ingratum spirat, & saporem aromaticum ad Cuminum accedentem refert.

Analysi chymica, ex foliorum, & summitatum recentium Botryos Americana ℔v. prodierunt per B. V. humoris limpidi, odorati, saporem resinosum, & subamarum referentis primo obscure acidi, ac tandem subacidi ℔iij. ℥xiij. ʒij. gr. lj. cum olei essentialis flavescentis gr. lxix. deinde per retortam humoris subsalsi, subacidi, & urinosi ℥ij. ʒiiij. gr. xviij. humoris rufescentis, obscure acidi, manifeste alcali, urinosi, & sale volatili urinoso copiosa prægnati ʒiiij. gr. x. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. iiij. olei adiposi ℥iij. vij. gr. x. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒj. gr. lvij. quæ calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. ʒvj. gr. ix. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvij. gr. lxvj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒj. gr. lxix. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gr. xlviij.

Per hanc analysim manifestum est; Botrym Americanam continere salem ammoniacalem multo oleo tum tenui, tum crasso conjunctum. Multo plus salis volatilis urinosi, & olei in ea deprehenditur quam in vulgari Botry.

Hæc planta sudores, urinas, & menses potenter movet, flatus discutit, & ventriculum roborat. Francisc. Hernandez herbam crudam coctamve adjectam condimentis corroborare scribit, pecto i asthmaticis, & obstructis conferre, gratamque alimoniam præbere; radicum decoctum dysenterias coercere, dissipare inflammationes, & noxia venenis animalia pellere.

B R A S S I C A.

BRassicæ, seu Caulis species non paucæ observantur in hortis excultæ, vel colore, vel forma differentes. Quædam enim sessili folio patulæ sunt; aliæ contracto capitatæ; nigræ nonnullæ, vel rubræ: pleræque albidæ, vel etiam saturato colore virentes jam ex lævi folio istæ, illæ vero crispo aut laciniato. Est etiam, quæ ex florido caule Cauli-flora dicitur, sicut ex tumente caule Caulo-rapa. Quarum varietatum præcipuæ, & magis usitatæ sunt, Brassica capitata alba, Brassica capitata rubra, Brassica rubra vulgaris, Brassica alba vulgaris, Brassica alba crispa, Brassica cauli-flora.

Brassica capitata alba: *Olitorum*, *C. B. P.* 111. *J. B.* 2. 826. *Inst. R. H.* 219. Brassica capitata albida: *Dod. Pempt.* 623. vulgo: *Chou pomme blanc*.

Ex alba, & fibrata radice caulem producit humilem, crassum, albicantem, crasso cortice tectum, medulla parum acri, & subdulci. Folia quæ primum erumpunt lata habet, & ampla, nullis insignibus laciniis sinuata, longis, crassis pediculis hærentia, costis nervisque albicantibus crassis intertexta, colore cæsio aut cinereo cærulescente, quorum inferiora evulsa, aut sponte decidua stepitem relinquunt densa vestigorum serie rugosum & inæqualem: superna vero, quæ remanent, lata quoque & subrotunda, & ex viridi albicantia, aut cæsia, mutuo incubitu in caput maximum nonnumquam ultra libras quadraginta ponderantem, durissimum, conglobantur tam arcto amplexu, ut difficile separentur. Horum interiora plane albicant. Porro glomer, adveniente vere, quo tempore seminii ergo plantari solet, parum dehiscens, e medio caulem erectiorem profert, floribus onustum cruciformibus, qui scilicet quatuor petalis constant luteis aut luteo pallidis, calyce quadrifido, ex quo surgit pistillum quod deinde abit in fructum seu siliquam teretem, longam, tenuem, cylindraceam, septo medio cui valvæ imbricatæ utrinque adhærescunt, in duo loculamenta divisam, feminibusque fœtam subrotundis, nigricantibus.

Brassica capitata rubra: *Olitorum*: Brassica capitata rubra *C. B. P.* 111. *J. B.* 2. 831. *Inst. R. H.* 219. Brassica rubra capitata: *Dodon.* 621. vulgo: *Cou pomme rouge*.

Quod folia attinet, albæ similia quodammodo sunt: at colore magna varietate ludunt: quædam enim atro-purpurea, quædam atro-virentia, aut etiam dilutius virentia: nonnulla quoque cæsio nebulæ aspersu glauca sunt. At omnes rubris costis, ac nervis intertexta. In reliquis cum alba convenit.

Brassica rubra vulgaris: *Olitorum*: Brassica rubra: *C. B. P.* 111. *Inst. R. H.*

R. H. 219. & *Tabern. Icon.* 396. Braſſica rubra vulgaris, *J. B.* 2. 831. vulgo, *Chou rouge*.

Procerior hæc reliquis eſſe videtur. Stipite namque velut arboreſcit duorum, trium aut quatuor pedum, aut etiam cubitorum alto, craſſo, atropurpureo, ima parte verrucoſo, alias ſingulo, alias in ramos divaricato: quem folia fortuito poſitu ſtipant lata, ex viridi rubentia, alias ſanguineo rubore aut obſcuriore etiam tota perfuſa, non ſine obductu nebulæ cujuſdam glaucæ, crebro craſſarum venarum diſcurſu rugoſa, patula, ſinuataque. Flores lutei cauli erecto hærent: quos ſiliquæ excipiunt palmares, in quibus ſemen rufum, rotundum. Hujus folia patula manent & expanſa. Hyemem perfert, ac ſæpe, præſertim culta, arboream acquirit proceritatem, firmitatemque, ac ita in plures durat annos. Sæpe etiam laterales producit ramulos. Ramorum extrema adventante vere delicatioribus in acetaria expetuntur.

Braſſica alba vulgaris, *Olitorum*: Braſſica alba vel viridis, *C. B. P.* 111. *Inſt. R. H.* Braſſica alba vulgaris, *J. B.* 2. 829. vulgo, *Chou blond*, *ou Chou verd*.

Ex radice tophoſa ſurgit ſtipes qui foliis, nervorumque diviſura atque intertextu rubræ quodammodo reſpondet. Folia tamen ſubrotunda, auriculata ex longis, craſſis pediculis delicatiora videntur, in quorum circuitu ſerraturæ quædam apparent. Flores albidi cruciformes ſunt in cæteris Braſſicis. Tota planta albicat, & cæſio quodam colore obducta eſt.

Braſſica alba criſpa, *Olitorum*: Braſſica alba criſpa, *C. B. P.* 111. *Inſt. R. H.* 219. Braſſica Sabauda rugoſa, *J. B.* 2. 828. Braſſica Sabauda, *Dodon.* 624. vulgo, *Chou friſé blanc*.

Hujus folia rotunda, rugoſa valde & ita quidem rugis inæqualia ſunt, ut ſingula ceu ex veſicis aut cellulis quibuſdam ſimilibus congeſta videantur ſubtus extuberantibus atque prominentibus, averſa parte cavis, & brevibus pediculis hærentia, ex luteolo quodam & atro-virentia & pallide viridantibus coſtis intertexta. Eadem etiam in denſum globum coguntur, ſed parvum & candicantem, dum extremitates interim obſcurius virent. Flos luteus. Semen ut in reliquis.

Braſſica Cauli-flora, *Olitorum*: Braſſica Cauli-flora, *C. B. P.* 111. *Inſt. R. H.* 219. Braſſica multi-flora, *J. B.* 2. 828. Braſſica florida Botryitis, *Lobel. Icon.* 245. vulgo, *Chou-fleur*.

Perampla hæc quoque fert folia, cubitalia, longiora quam Braſſicæ capitatæ albæ, acutiora, nec ita lata, nulla inſigni laciniarum diviſura, dilute virentia, quædam etiam colore magis glauco, exteriora præſertim nervis candicantibus conſpicua, per ambitum nonnihil denticulata & veluti ſerrata, ſed nec profunde, nec denſe. In caput glomerantur ſed mollius, minus denſo foliorum incubitu formatum: inter quorum ſinum cauliculi florigeri denſiſſimo ſtipatu prodeunt craſſi, albidi, molles, qui cocti palato grati, cum ſuavitate comeduntur. His cauliculis, ſi per tempus liceat, debitam proceritatem adeptis innaſcuntur flores & ſiliquæ aliorum ſimiles.

Hæ omnes Braſſicæ ſpecies in hortis coluntur ad culinarium uſum potius quam ad Medicum. In Officinis Pharmaceuticis præſertim uſitata ſunt folia Braſſicarum rubrarum.

Analysi chymica, Brassicæ capitatæ folior. ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, odore & sapore caules coctos referentis, obscure salsi ℥xj. ʒv. humoris limpidi ejusdem odoris & saporis, primo obscure acidi, & deinde manifesti, nonnihil salsi ℔ij. ℥viij. gr. xxxv. humoris primo limpidi, deinde subturbidi, odoris & saporis ejusdem, sed ingrati, quasi porracei, intense acidi; subsalsi & subausteri ℔j. ℥vj. ʒj. gr. xxxvj. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. ʒij. gr. xxxv. salis volatilis urinosi concreti gr. xx. olei adiposi, ʒiij. gr. xxij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. gr. vj. quæ calcinata reliquit cinerum ʒv. gr. xl. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. lxvj. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒij. gr. lxij. in calcinatione ℥iij. gr. xxxij.

Per hanc analysim liquet, Brassicam capitatam sale essentiali donari tartareo, nitroso, ammoniacali, cum olei portione mediocri conjuncto.

Ex Brassicæ cauli-floræ summitatum recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore plantam referentis, fere insipidi, obscure salsi & obscure acidi ℥xiiij. ʒij. gr. xxxvj. humoris limpidi ejusdem odoris, saporisque, obscure alcali ℔iij. ℥v. gr. xxxij. humoris primo limpidi ejusdem odoris, subsalsi, alcali, urinosi, deinde rufescentis, ac tandem rufi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥v. ʒiij. gr. xlviij. salis volatilis urinosi concreti ʒiij. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒiij. gr. vj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ʒvj. gr. xxiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. lxvj. lixivio extracta sunt. Deperditio partium in distillatione fuit ℥ij. ʒiij. gr. lxiiij. in calcinatione ℥ij. gr. ℥ij. Ex hac analysi concludendum salem essentialem Brassicæ cauli-floræ esse ammoniacalem.

Brassicæ decoctum ex aqua summe fœtet & Brassica in terram putrefacta tetrum spirat odorem. Ille fœtor oritur ex sulphure crasso & admodum compacto, per salia volatilia in putrefactione aliquantisper evecto.

Brassica omnis apud olitores & coquos magis familiaris est, quam apud Pharmacopœos. A quibusdam veterum pro Medicina universali plane habita est. Narrant Romanos per sexcentos annos sola Brassica ad omnes morbos usos fuisse. Etiam medicina magni Catonis audit, qui ejusdem beneficio familiam suam a lue pestilenti immunem servavisse dicitur. Hodie quamplurimi tum ex magnatibus, tum ex plebeiis eam inter edulia avide appetunt. Rustici fere omnes ea vesci solent. Verumtamen ex omnium fere Medicorum sententia difficilis est concoctionis, parum nutrit, & succum crassum, ac melancholicum gignit, quod facile quivis in seipso colligere potest ex ructibus fœtidis ingratisque, quos excitat. Ventrem inflat, halitibus caput replet, mentis operationes hebetiores reddit, somnumque turbulentum efficit. Quapropter eam relinquendam censemus illis, qui valent stomacho, aliisque hominibus qui multis durisque laboribus exercentur. Alba gustu censetur præstantior rubra, præsertim folia illius interiora quæ tenera, suavissima, delicatissima, concoctuque facilior cauli-flora. Rubra vero ad usum medicum reservatur, quæ speciali dote pectori convenire dicitur.

Medici

Medici contrarias distinguunt in Brassica virtutes scilicet alvum solvendi, & adstringendi. Succus qui nitrosus est ammoniacalis, alvum movet; ipsum corpus seu substantia terrena adstringens est. Hinc illud Scholæ Salernitanæ:

Jus Caulis solvit, cujus substantia stringit.

Præterea vis detergens & vulneraria in ea deprehenditur. S. Paulli vidit verrucas illitas succo Brassicæ spatio 14. dierum evanuisse in ancilla quadam, cui manus obsitæ erant verrucis, quas sinebat sponte exsiccari sua citra detorsionem ullam. Camerarius refert folia ejus in ulceribus & lepra vino incocta admodum utiliter adhiberi. Tragus tantæ Brassicam efficaciæ ait, ut urina eorum qui hoc olere vescuntur, fistulis, cancro, serpigini; & similibus vitiis mederi queat. S. Paulli potum vulnerarium ad consolidanda vulnera ex Brassicæ rubræ, Saniculæ, Verbenæ ana M. j. Nucis mosch. Zingiber. ana ℥ß. in ℔vj. Cerevisiæ maceratis describit & vulneratis pro potu ordinario propinandum proponit. G. Hieronymus Velschius refert ex Ottone Heurnio quemdam scorbuto adeo misere laborantem, ut maculis toto pectore & cruribus diffusis, membrisque rigentibus vix incedere posset, sanatum potu quotidiano ex vini ℔iij. quibus Brassicæ rubræ concisæ M. iij. cum Zingiberis ʒß. Cinnamomi ʒij. immacerata fuerant. Grube *De Arcanis Medicinæ*, testatur quemdam hydrope & scorbuto laborantem ope solius Brassicæ vino cum suis corrigentibus infusæ feliciter fuisse restitutum.

Rubra acrimoniam humorum in pectore potissimum summopere mitigat, tussim egregie sedat, & incipientia ulcera detergit. Eo nomine in decoctis & jusculis pectoralibus præscribitur. Concionatoribus quibusdam & cantoribus in usu est pro raucedine nimiam loquelam insequente emendanda, ac voce conservanda, decoctum ejus cum passulis frequenter haurire.

℞. Pulmonem unum vitulinum minutim sectum, Brassicæ rubræ frustulatim sectæ ℔j. Napor. n. xij. Orizæ mundatæ cochlear unum. Coquantur in aq. comm. ℔vj. ad ℔iiij. pro quatuor jusculis adversus tussim vehementem, & spirandi difficultatem.

℞. Succ. defæcati caulium rubror. ℔j. Croci minutim concisi ʒiij. Mellis despumati & Sacchari albi ana ℔ß. Coquantur ad syrup. consistentiam. Fiat colatura. Syrupus rite coctus servetur ad usum.

Hartmannus ad lateris dolorem folia Brassicæ butyro illita pulvere Cumini aspersa dolentique parti imposita proponit. Puerperarum mammis ad lactis abundantiam aut coagulationem præcavendam, mammarum quoque abscessibus, ad præcavendam inflammationem, & ad ulceris consolidationem promovendam utiliter imponuntur.

Brassica rubra usurpatur in Unguento mundificativo de Apio. Ex ejus succo syrupus Caulium rubrorum in Officinis paratus servari solet.

BRUNELLA.

Brunella, Prunella, Consolida minor, & Symphytum minus, *Off.* Brunella major, folio non dissecto, *C. B. P.* 260. *Inst. R. H.* 182. Prunella flore minore, vulgaris *J. B.* 3. 428. Brunella, *Dod. Pempt.* 136. Consolida minor, *Matthiol. Camerar. Epitom.* 703. Symphytum petræum, *Lobel. Icon.* 474. vulgo, *Brunelle*.

Radice est transversa, fibrata, parva: caulibus spithamam superantibus, quadrangulis, hirsutis, ramosis: foliis subrotundis, obscure virentibus, sinuatis, pediculis, longiusculis hærentibus. Flores quasi spicatim & verticillatim in densis capitulis oriuntur monopetali, labiati, purpurei, labio superiori galeato, inferiori vero trilobato. Calyx monotomos quatuor semina subrotunda continet e pistillo nata. Delectatur locis herbidis & Soli expositis agri Parisiensis. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, folior. Brunellæ recentium ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, primo odore & sapore plantam referentis, deinde saporis & odoris expertis, obscure acidi libij. ℥iij. humoris primo limpidi, deinde rufescentis, inodori, manifeste acidi, deinde fusci, empyreumatici, intense acidi, subausteri, ac tandem aliquantisper & obscure urinosi ℔ij. ℥iij. ʒij. humoris fusci, turbidi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ʒvij. salis volatilis urinosi, concreti gr. viij. olei spissi ad instar extracti ʒiij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. lx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. ʒj. gr. lxiiij. in calcinatione ℥ij. ʒv. gr. xxxvj.

Brunellæ succus chartam cœruleam rubro inficit colore, saporem refert herbaceum, stipticum, mucaginosum, cum exiguo amarore. Salem essentialem continet aluminosum cum Ammoniaci portione exigua & mediocri sulphuris crassi, bituminosi, portione conjunctum.

Brunella inter plantas vulnerarias astringentes recensetur, nec infimum locum tenet. Usus præcipuus in vulneribus, in primis pulmonum, in sputo & mixtu cruento, uterinis hæmorrhagiis, & dysenteria. In decoctis, jusculis & potionibus vulnerariis ejus decoctum ad ℥vj. succus ad ℥ij. vel ℥iiij. præscribitur. Usurpatur quoque decoctum in enematibus vulnerariis & adstringentibus adversus cruenta ventris profluvia, necnon in profundiora vulnera injicitur. Ab animali venenato demorsis J. Bauhinus ejus succum propinat.

In faucium & tonsillarum inflammationibus, in aphthis & ulceribus oris & palati, decoctum ejus in ore detentum specifice convenit & ingreditur gargarismata anginosa.

℞. Brunellæ M. j. Coqu. in aq. comm. ℔j. ad medias: sub finem coctionis adde mellis rosati ℥j. Salis Prunell. ʒj. Fiat colatura cui adde phlegmatis vitriol. ℥j. Fiat gargarisma.

℞. Folior. recent. Brunell. & Veronicæ ana M. j. Vini rubr. ℔j. Macerentur in

in vase clauso in balneo Mariæ per sex horas. Fiat colatura cum expressione ℥iiij. ter die in mictu cruento sumat æger.

℞. Succor. defæcator. Brunell. Bugulæ, Saniculæ ℥iij. Syrup. Heder. terrestr. ℥ß. Fiat potio in sputo cruento, & hæmorrhagiis sæpius pro urgentia mali reiteranda.

Rustici plantam recentem contusam vulneribus imponunt ad sanguinem sistendum, & agglutinandum vulnus. In putridis ulceribus sedis, & pudendorum commendatur. Cæsalpinus plantam contusam in cataplasmate furunculis ad eorum suppurationem excitandam admovebat. Idem in vehementi cephalalgia, succo Brunellæ cum oleo Olivarum, & aceto commixto tempora colluebat.

Brunellæ aqua distillata servatur in Officinis.

Brunella usurpatur in balsamo polychresto *Bauderoni*, in Emplastro pro fracturis *Nic. Præpositi*, in Emplastro ad herniam *Ejusdem*, & in Aq. vulneraria.

B R Y O N I A.

BRYONIÆ sub nomine duæ plantæ genere diversæ in Officinis usitatæ sunt; Bryonia alba, & Bryonia nigra. Bryonia alba adhuc duplex, baccis rubris scilicet atque baccis nigris.

BRYONIA, & Bryonia alba, Vitis alba, Uva serpentina, Uva anguina, *Offic.* Bryonia aspera sive alba, baccis rubris, *C. B. P.* 297. & *Inst. R. H.* 102. Vitis alba sive Bryonia, *J. B.* 2. 143. Bryonia alba, *Dod. Pempt.* 400. Tamarum vulgo, vel Cerasiola, *Cæsalp.* 206. vulgo, *Coleuvrée, Bryone, ou Vigne blanche.*

Radice nititur brachium superante, & femur humanum, cum annosa est, æquante, carnosa, in crassiores fibras divisa, cum exsiccatur fungosa, circulis ac radiis distincta, saporis acris, amaricantis, ingrati, & odoris, dum recens est, virosi: caules longissimos fundit tenues, scandentes, striatos, subhirsutos, capreolis donatos, in quibus folia alternatim nascuntur angulosa, ad Vitis formam quodammodo accedentia, sed longe minora, & subaspera. Ex foliorum alis flores aliquot simul juncti exeunt, monopetali, campaniformes, patentes, in quinque partes subrotundas divisi, ex albido virescentes, & venis distinctas, quos ita complecti solet calyx ut ab iis sejungi nequet. Ex floribus alii steriles sunt, majores, & nulli embryoni adhærescentes, alii fecundi, minores, insidentes embryoni qui abit in baccam sphæricam, Pisi magnitudine, primum viridem, deinde rubram, mollem, succi nauseosi plenam, seminibus fœtam subrotundis, mucagine quadam obductis. Nascitur passim in sepibus, & sylvis præsertim in temperatis, & frigidioribus regionibus. Agri Parisiensis est incola. Radix potissimum in usum venit.

Bryonia alba baccis nigris, *C. B. P.* 297. *Inst. R. H.* 102. Bryonia nigra, *Dod Pempt.* 399. Hæc a priore differt radicum, & baccarum colore. Hujus radix interius buxeo colore pallet, illius ex albido sublutei coloris est: hujus baccæ nigricant, illius rubent. Hæc priore minus usitata est.

Analysi chymica, radicis Bryoniæ recensitis ℔v. per B. V. distillatæ præ-

præbuerunt humoris limpidi, insipidi, obscure salsi ℔ij. ℥xiiij. humoris limpidi, saporis herbacei, obscure acidi ℥xiij. ʒvij. gr. xviij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis primo manifeste acidi, deinde austeri ℥ij. ʒvj. gr. xxxvj. humoris fusci, empyreumatici, alcali urinosi ℥iij. gr. xxxiij. salis volatilis urinosi concreti ʒiij. olei fluidi ℥iij. gr. xxxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ʒvij. gr. lxiij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. ex quibus lixivio, salis alcali fixi ℥j. ʒij. extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gr. xxxj. in calcinatione ℥v. gr. lxiij.

Radicis succus chartam cœruleam rubro colore inficit, amarus est, & odoris nauseabundi. Itaque patet, eam continere salem essentialem, tartareum, ammoniacalem, cum oleo acri & fœtido conjunctum.

Bryoniæ radix recens serum lentum, crassum & glutinosum potenter dissolvit, quacumque in parte sit condensatum, illudque evacuat per secessum & nonnumquam per vomitum. Siccata vero debilior est, & per inferiora solummodo purgat. Feliciter usurpatur in hydrope, passione hysterica, asthmate, epilepsia, vertigine, paralysi, arthritide, & morbis chronicis. In primis in asthmate humorali, in hydrope pectoris & uteri & in hysterica suffocatione ab obstructionibus hujus visceris specifica audit. At vero cum potens sit & acre catharticum, ejus vehementia temperari solet a cremore Tartari, Sale vegetabili, Aceto tum simplici, tum stillatitio, aut aliquo pulvere aromatico & stomachico. Radix siccata & pulverata exhibetur a ℈j. ad ʒj. succus a ʒj. ad ʒß. in jusculo. Radix ex lacte vel vino cocta ad ℥iij. vel ʒvj. Ex succo radicis paratur syrupus ad eosdem morbos efficax si propinetur ad ℥j.

Refert Arnaldus a Villa-nova epilepticum curatum fuisse trium septimanarum spatio, purgando se quotidie cum succo Bryoniæ defæcato, addito pauco Saccharo. Thomas Sydenham maniæ curationem hoc cathartico inniti asserit, si, debitis venæ sectionibus, tum ex brachiis, tum ex jugularibus venis præmissis, æger hujus radicis pulveratæ ʒj. cum lacte, vel infusum ʒʒ. in vino, tertia vel quarta quaque die sumat, donec convaluerit. Ad passionem hystericam vel succus vel decoctum in vino præstat ex Matthiolo, si bis vel ter in hebdomada usurpetur.

Aqua vel succus radicis Bryoniæ singularis a quibusdam adversus hydropem commendatur, qui sic præparatur. Primo vere radix Bryoniæ circa caput ex transverso resecatur: pars vero reliqua terræ cohærens excavatur: tum superior pars resecta tanquam operculum ipsi imponitur. Cavitas postero die reperitur repleta succo quodam fere lacteo, qui exhibetur ad cochlear unum, duo vel tria quotidie mane jejuno ventriculo, clementer purgat per inferiora, aquas hydropicorum subducit, viscerumque obstructiones tollit.

Fœcula Bryoniæ præparata servatur in Officinis; quæ nihil aliud est quam farinacea pars radicis quæ dum succus depuratur in pelvis fundo subsidet, & effuso paulatim succo exsiccatur. Sed exiguæ admodum est virtutis.

Extractum majoris est energiæ & præparatur radicem recentem minutim concisam decoquendo in vino ad medias, decoctum exprimendo, & colaturam ad extracti consistentiam inspissando. A ʒß. ad ʒj. exhibetur.

℞. Ra-

℞. Radic. Bryon. pulver. ʒß. Cremor. Tartar. ℈j. Fiat bolus cum s. q. conserv. Rosar.

℞. Radic. Bryon. alb. pulver. ʒj. Lactis vaccin. ℥iiij. Hauriat æger. Vel

℞. Rad. Bryon. recentis ℥ß. Vini albi ℥iiij. Macerentur per noctem. In colatura dissolve syrup. Violar. ℥j. M. Fiat potio in mania.

℞. Radic. Bryon. recens. ʒiij. Coque ex aq. ad ℥vj. In colatura dissolve Mann. Calabr. ℥j. Sal. vegetabil. ʒj. Fiat potio.

Externe admota radix potentissime resolvit. Ad hydropem, lateris dolorem, ischiadicum dolorem, & scrophulas commendatur. Radix recens contusa, & renum regioni applicata sola vel cum stercore vaccino, urinas promovet, & hydropem sanat, auctore J. Raio. Tachenius refert dolorem ischiadicum radice recente tusa, cum oleo Lini mixta, & tepide applicata, mirum in modum pacari.

Zacutus cum juramento affirmat scrophulas tam apertas, quam non apertas hoc unguento sanari.

℞. Rad. Bryon. alb. succosæ libß. In taleolas minutim sectam frige in sartagine, quousque contabescat. Cola. Adde Terebenthin. Abietis libß. Ceræ ℥v. Fiat unguentum. De hoc unguento supra strumas appones mane, & vesperi. Vel enim strumas resolvit, vel ad suppurationem deducit, tandemque sanat ulcera.

Turiones, & Baccæ alvum vehementer commovent, & ventriculum gravant. Rarius in usum veniunt.

Circulatores, & Agyrtæ nonnulli ex hujus radice mira quædam monstra effingunt, quæ cum aliquot dies siccæ arenæ mandaverint, pro Mandragoris postea distrahunt, & vendunt.

Radix Bryoniæ usurpatur in syrupo aperiente cachectico *Charas*, in unguentis *Agrippæ* & *Aregon. Nicolai Salernitani*.

BRYONIA nigra vulgaris seu racemosa, Vitis nigra, Tamnus, Sigillum Beatæ Mariæ, *Off.* Tamnus racemosa flore minore, luteo-pallescente, *Inst. R. H.* 103. Bryonia levis sive nigra racemosa *C. B. P.* 297. Vitis nigra quibusdam sive Tamnus Plinii, folio Cyclaminis, *J. B.* 2. 147. Vitis Sylvestris, *Dodon.* 401. vulgo, *Sceau de Notre Dame* ou *Racine vierge*.

Radice est magna, crassa, longa, tuberosa, foris nigra, intus alba, succo glutinoso, & lento turgida, sapore acri non ingrato: cauliculis viticulosis, tenuibus, longis, scandentibus, lignosis, obscure subrubentibus, absque capreolis: foliis alternis, mollibus, læte virentibus, splendentibus, Smilacis lævis haud absimilibus, multis nervis sinuatis præditis, saporis viscidi. Flores ex foliorum alis oriuntur racematim cohærentes, exigui, monopetali, campaniformes, patentes, in sex partes divisi, ex luteo virentes, quorum alii steriles sunt, nulli embryoni adhærescentes, alii fœcundi insidentes embryoni, qui deinde abit in baccam ovatam, rubentem, aut ex rubore fuscam, calyptra membranacea instructam, seminibusque fœtam subrotundis. In agro Parisiensi frequens nascitur. Radix in usu est.

ALIA est Bryoniæ nigræ species quæ Bryonia nigra baccifera dicitur: Tamnus baccifera flore majore albo, *Inst. R. H.* 103. Bryonia lævis sive nigra baccifera, *C. B. P.* 297. *J. B.* 2. 149. A vulgari Bryonia nigra race-

racemosa potissimum in his differt, quod vulgaris florem minorem habeat, & racemosa sit: hæc vero flore sit majore, & albo, atque baccas ferat Cerasis fere similes, & singulatim in singulis pedicellis e caule prodeuntes.

Analysi chymica, ℔v. radicis Bryoniæ nigræ vulgaris recentis per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, fere inodori, & insipidi, obscure acidi ℥xij. humoris primo limpidi subacidi, obscure austeri, deinde rufescentis, empyreumatici, intense austeri ℔ij. ℥iiij. ʒij gr. xlviij. humoris fusci, empyreumatici, intense acidi, cum quadam acrimonia, nec non obscure alcali, urinosi, & austeri ℥ij. ʒvij. gr. xxxvj. humoris fusci, mediocri salis volatilis urinosi portione impraegnati ℥j. olei ʒj. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒv. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iij. ex quibus salis fixi alcali ℥ij. gr. xiiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvij. gr. xxiiij. in calcinatione ℥iij. ʒv.

Hæc radix salem continet essentialem aluminoso similem cum ammoniacali, & oleo tenui ac raro conjunctum. Licet enim parum olei extractum videatur: attamen duæ posteriores humoris distillati portiones iterata distillatione rectificatæ olei fere ʒiiij. reliquerunt.

De internis hujus plantæ viribus inter Botanicos non convenit. Compertum est, inquit Lobelius, vel mulierculis vehementius urinam renumque sabulum, mensiumque saburram impellere potu. Quidam contendunt ejus radicem aquosa detrahere ac hydropicis utilem esse. Verum C. Hoffmannus de vi purgatrice valde dubitat: & J. Rajus refert Mart. Lister celeberrimum apud Anglos Medicum, tum radicem ipsam in substantia, ut vocant, tum ejus extractum larga dosi sæpius exhibuisse, numquam tamen observasse eam vel per vomitum, vel per secessum, vel alio quovis modo sensibili operari.

Externe hæc radix vulneraria est, & potenter resolvit. Vulgaris est usus in suggillationibus hanc radicem rasam, & contusam sub forma cataplasmatis contusæ parti imponere: & livorem cito discutit. J. Rajus pulverem radicum cum aceto, & stercore vaccino ad formam cataplasmatis redactum podagricos dolores lenire asserit.

Usurpatur in pulvere ad puerorum enterocelem *Pauderoni*, & in Empl. Diabotano D. Blondel, *Collectaneor. Pharmaceuticor.*

BUGLOSSUM.

BUGLOSSUM, & Buglossa, *Off.* Buglossum angustifolium majus flore cæruleo, *C. B. P.* 256. *Inst. R. H.* 134. Buglossum vulgare majus *J. B.* 3. 578. Buglossa Italica, *Tragi* 232. Buglossa vulgaris, *Dodon Pempt.* 628. Cirsium Italicum, *Fuchs*: Lycopsis *Anguill*: vulgo, *Buglose*.

Ex radice oblonga, terete, digitali crassitudine, pluribus annis restante, foris rubente aut nigricante, intus candida, lentoque succo prædita, caules plures exerit sesquicubitales aut cubitales, teretes, pilis rigidulis asperos, sum-

ſumma parte ramoſos : quibus abſque pediculis adnaſcuntur folia crebra, anguſta, oblonga, ex viridi glauca, non ut Borraginis rugoſa, in acutum mucronem deſinentia, conſimilibus pilis utrimque hirſuta, ad margines æqualia. Flores in faſtigiis caulium & ramorum, e calyce quinque oblongis, anguſtis, acutis, piloſis ſegmentis compoſito, exeunt monopetali, infundibuliformes, in quinque ſegmenta obtuſa ſeu orbiculata e cæruleo purpuraſcentia, diviſi, cum umbone medio obtuſo, villoſo, quinque ſtaminibus compoſito. Piſtillum oblongum ex imo calycis fundo naſcitur poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, & quatuor veluti ſtipatum embryonibus, qui deinde abeunt in totidem ſemina viperini capitis æmula, in acutum mucronem ad latus ſpectantem faſtigiata, per maturitatem pulla, rugoſa, quæ in calyce ipſo longe ampliato matureſcunt. Summitates caulium & calyces florum purpuraſcunt. Surculi floriferi, antequam flores expandantur, reflectuntur, ſeu contorquentur caudæ ſcorpii in modum. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur, & in hortis ad uſum medicum colitur. Tota enim planta uſitata eſt.

Analyſi chymica, ex folior. Bugloſſi recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi, ſaporis & odoris herbacei, obſcure alcali ℔ij. ℥xij. gr. lxvij. humoris limpidi, tum obſcure acidi, tum obſcure alcali ℔j. ℥x. gr. xl. humoris limpidi ſubſalſi, tum obſcure acidi, tum obſcure alcali ℥iij ʒij. gr. xxxvj. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ʒvij. ſalis volatilis urinoſi concreti gr. lx. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ʒvij. gr. lxij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥iij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. gr. lxvj. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒvj. gr. xliij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j. ʒiiij. gr. xxiij. in calcinatione ℥j. gr. vj.

Bugloſſi radicum ſuccus glutinoſus eſt, & chartam cæruleam rubram efficit. Non adeo lentus eſt florum & foliorum ſuccus, & longe debiliorem rubedinem conciliat. Præterea folia exſiccata & prunis impoſita accenduntur, & leves emittunt fulgurationes, quales ex ſale nitri in prunas projecto exſurgere ſolent. Ex quibus concludere licet, ſalem huic plantæ ineſſe eſſentialem, nitroſum, ammoniacalem, quadam mucagine involutum, & multo phlegmate dilutum. Sed acidum in radicibus magis eſt evolutum, minus vero in floribus & in foliis.

Bugloſſum eaſdem obtinet virtutes, quas Borrago : cum illa ſæpe conſociatur aut illi ſubſtituitur. Borragine minus ſucculum videtur. Ratione ſalis nitroſi tenuis & volatilis qui in illo deprehenditur, ſanguinis æſtum & efferveſcentiam bilioſam temperat & coercet : ejus lentorem ſale ammoniacali blando reſolvit : ſicque ſanguineum laticem reſolvendo, fermentatitium ejus motum compeſcendo, ejuſdem circuitionem expeditiorem efficit, ſecretiones excretioneſque imminutas aut interruptas reſtituit. Ea ratione utiliter exhibetur in affectionibus melancholicis & hypochondriacis, in febribus inflammatoriis, pleuritide, peripneumonia, & aliis.

Flores ſunt e numero florum cordialium quorum pugillus unus aut alter in liquoris idonei cyatho uno infuſus inſtar Theæ præſcribitur, aut eorum con-

conserva a ℈ij. ad ʒß. Folia & radices in decoctis bechicis, in jusculis alterantibus & refrigerantibus usurpantur. Buglossi succus sicut & Borraginis expressus & defœcatus ad ℥iiij. vel ℥vj. pro dosi sumitur in pleuritide : & tertia vel quarta quaque hora iteratur, ut diximus articulo de Borragine. Sæpe sudorem movet, sanguinem spissum & fere coagulatum resolvendo.

Extractum Buglossi in officinis præparatur, & aqua distillata quæ inter aquas cordiales temperatas recensetur.

Succus Buglossi usurpatur in syrupo Mercuriali, de longa vita dicto, syrupo de Fumaria *Mesuæ*, syrup. de Pomis composito *Charas*, Electuar. de Psyllio *Ejusdem*, Pilulis angelicis *Collectaneor. Pharmaceutic.* Flores adhibentur in syrupo Elleborato *Quercetani* : Conserva florum in opiata *Salomonis* & in Electuario de Citro solutivo.

BUGULA.

Bugula, Consolida media, & Symphytum medium, *Off.* Bugula, *Dodon. Pemptad.* 135. *I. R. H.* 209. Consolida media pratensis cærulea, *C. B. P.* 260. Consolida media, quibusdam Bugula, *J. B.* 3. 430. Prunella Germanis, *Tragi* 311. Herba Laurentiana, *Cast. Dur.* Arthetica *Pandectar. Anguill.* Chamæcissus quorumdam, *Lugd.* 109. Symphytum medium *Lonicer* : Sylvarina vulgaris cærulea, *Hort. Oxon. Morisson* : vulgo, *Bugle* ou *petite Consoude*.

Radice est tenui, fibrosa, albida, styptica : foliis duabus unciis longis, subrotundis, mollibus, sinuatis, leviter incisis, nitidis, obscure virentibus, & in apricis & saxosis nonnumquam inferiore parte purpurascentibus, sapore primo occursu subdulci, mox amarescente & adstringente : duplici caulium genere, aliis tenuibus, teretiusculis, humi repentibus quibus se propagat, aliis erectis, palmam superantibus, quadrangulis, non ex omni parte hirsutis, sed duobus oppositis tantum lateribus, idque alternatim ad singula internodia, in quibus folia bina ex adverso nascuntur inferioribus minora. Flores in foliorum alis verticillatim oriuntur monopetali, unilabiati, cærulei, in tres divisi partes, quarum media bifida est, labii superioris locum occupantibus denticulis, cum pistillo & apicibus cæruleis : calyci insident sessili, brevi, hirsuto, cyaneo, monotomo, quinquepartito : ex quo surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina subrotunda, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Delectatur pratis & locis umbrosis. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica plurimum præbet spiritus urinosi, phlegmatis acidi & olei, mediocrem vero salis volatilis & terræ quantitatem ; unde exsurgit sal essentialis aluminosus ammoniacalis cum oleo spisso bituminoso & aliquantisper aromatico consociatus.

Vulneraria est adstringens tam intrinsecus quam extrinsecus adhibita. Commendatur in hæmorrhagiis quibuscumque, cruenta exspuitione, dysen-

dysenteria, fluore albo mulierum. In infusis, apozematibus, jusculis & potionibus vulnerariis, folia ad M. j. flores ad P. j. aut ij. præscribuntur vel sola, vel cum Sanicula, Brunella, aut aliis herbis vulnerariis permixta. Succus foliorum expressus & defœcatus ad ℥iiij. vel ℥vj. ad eadem valet. Insuper sanguinis concretiones ubicumque sint dissolvere & circulationi denuo reddere dicitur. Qua ratione propinatur ab alto devolutis, item cæsis, ruptis confractisque, & iis qui externa, intestinave vulnera acceperunt. Idem succus externe adhibitus vulnera ulceraque sanat. Utiliter quoque adhibetur in collutionibus ad aphthas, oris & gingivarum ulcera, sicut & pudendorum utriusque sexus.

Quidam huic plantæ vim diureticam & aperientem tribuunt. Camerarius & Dodonæus eam in hepatis obstructionibus, ictero, urinæ suppressione utilem esse asserunt. Poterius decoctum Bugulæ in jusculo vervecis factum maxime in phthisi, commendat & internis ulceribus. Hepati quoque conferre mirifice asserit : & observat eam parum & clementer ventrem laxare, contra naturam Consolidarum inter quas reponitur.

℞. Folior. Bugulæ, Saniculæ, Alchimillæ, Vincæ Pervincæ, Pyrolæ, Veronicæ ana P. j. seu ℨß. Affunde vini rubri generosi ℔. Infundantur per sex horas in vase clauso : deinde superaffunde aq. comm. ferventis ℔iij. Macerentur adhuc simul per aliquot horas, & colentur. Dosis erit ℔ß. mane & sero propinanda, in cruenta exspuitione, casu ab alto, &c.

℞. Radicum Aristoloch. rotundæ & Gentianæ ana ℨiij. Radicis Rubiæ tinctor. ℨjß. Minutim incidantur, & bulliant per horæ quadrantem in aq. commun. ℔iiij. Tum adde foliorum Bugulæ, Saniculæ, Brunellæ, Alchimill. ana ℨß. flor. Centaur. minor. & Hyperici ana P. j. Bulliant leviter, & colatura servetur ad usum. Dosis ℥v. vel ℥vj. cum syrupi de Hedera terrestri ℥ß. Est potio vulneraria insignis ad vulnera, ulcera, & casum ab alto.

Aqua distillata Bugulæ servatur in Officinis, iisdem fere virtutibus instructa ac planta ipsa sed debilioribus. Extractum quoque conficitur in Officinis non contemnendum.

Parkinsonus unguentum e foliis Bugulæ, Scabiosæ & Saniculæ tusis, in axungia bullitis ad siccitatem usque, deinde expressis, ad omnis generis ulcera, contusiones, & vulnera sananda plurimum valere scribit.

Bugula usurpatur in aq. vulneraria *Lemerii* ; Balsamo polychresto *Banderoni*, & mundificativo de Apio *Charas*.

BURSA PASTORIS.

BUrsa Pastoris, *Off.* Capsella, Sanguinaria, & Crispula, *Quorumdam* : Bursa pastoris major, folio sinuato *C. B. P.* 108. *Inst. R. H.* 216. Bursa pastoria *J. B.* 2. 936. Pastoria Bursa *Dodon. Pemptad.* 103. Bursa pastoris major, capsula cordata, foliis laciniatis, *Morisson. Oxon* : Thlaspi fatuum, Bursa pastoris dictum *Raii Histor.*

Histor. 838. vulgo , *Tabouret* , *Bourfette* , *Bourse* ou *Malette a Berger* .

Radice eft alba , recta , fibrofa , exili , fapore fubdulci & naufeofo : caule cubitali fingulari vel multiplici , in ramulos alternatim pofitos divifo : foliis inferioribus modo integris, plerumque tamen profunde utrimque laciniatis , & Dentis leonis pene modo diffectis , ex angufto principio fenfim dilatatis, afperis; quæ vero caulem amplectuntur, minora funt, lata bafi, cum auricula utrimque producta, nec omnino laciniata . Flores longa ferie in fummis ramulis oriuntur parvi , cruciformes, feu e quatuor petalis fubrotundis , albidis conftantes , cum ftaminulis aliquot apices luteos geftantibus, calyce quadrifolio & piftillo abeunte in fructum compreffum & quafi cordatum, aut latiufculam bifidam crumenulam referentem, tres lineas longum , fepto intermedio cui valvæ utrimque adhærefcunt, in duo loculamenta divifum , in quibus continentur femina minutiffima per maturitatem fulva aut fubrufa . In agro Parifienfi fecus vias, locis incultis & defertis ac in ruderibus paffim provenit . Herba integra in ufu eft.

Analyfi chimica, hujus plantæ floridæ ℔v. præbuerunt humoris primo flavefcentis, deinde limpidi , odoris & faporis quafi fulphurei & alcalini ℔iij. ℥viij. ʒij. gr. xxxviij. humoris primo limpidi , obfcure falfi & urinofi , ac tandem rufefcenti , intenfe alcali , urinofi & obfcure acidi ℥xij. ʒvj. gr. xij. humoris rufefcentis fale volatili urinofo copiofo imprægnati ℥j. ʒiiij. gr. xlviij. falis volatilis urinofi concreti ʒij. gr. lvj olei ℥j. ʒvij. gr. xlviiij. Maffa nigra in retorta refidua pendebat ℥v. ʒij. gr. lx. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒj. gr. vj. ex quibus falis fixi mere alcali ʒvj. gr. iiij. lixivio extracta fuerunt . Partium jactura in diftillatione fuit ℥j. ʒv. gr. xxvj. in calcinatione ℥ij. ʒj. gr. liiij.

Herba integra faporem herbaceum , fubfalfum , nonnihil adftringentem, aliquantifper glutinofum refert. Succus foliorum chartam cæruleam rubro tingit colore. Parum tamen acidi analyfi chymica exhibet , plurimum vero alcali tum volatilis , tum fixi , non parum terræ & olei quibus alcalini fales involvuntur. Salem igitur ammoniacalem continet cum aluminofi portione & cœteris principiis implicitum.

Inter plantas vulnerarias , adftringentes & refrigerantes recenfetur . Hinc in hæmorrhagiis quibufcumque utiliter adhibetur , necnon etiam in diarrhæis , dyfenteriis , alvi profluviis & gonorrhæa . In aqua vel vino rubro cocta vel infufa ad M. j. vel fuccus defæcatus ad ℥iiij. vel ℥vj. vel folior. ficcator. & pulverator. ʒj. præfcribuntur & in jufculis , apozematibus , & clyfteribus recipiuntur.

In mictu cruento fpecifica habetur . Theodorus Turquet Mayerne refert quemdam in paroxifmis nephriticis , & etiam extra paroxifmos urinas cruentas fundere fæpius folitum , pluribus fruftra tentatis, intra decem dies curatum fuiffe fequenti methodo.

℞. Folior. virid. Burfæ paftoris , Plantagin. Centinod. & fumm. Hyperici ana q. l. Concifis affundatur in vefica ftannea lactis vaccini recenter mulcti q. f. Fiat diftillatio & aqua refervetur ad ufum.

℞. Hujus aquæ ℥vj. fyrup. Althææ vel Symphyti ℥j. M. Capiat æger ter in die

die, videl. mane, hora quinta pomeridiana, & hora somnj, per duodecim vel quindecim dies.

In gonorrhæa succus vel decoctum ejus ad ℥ij. cum granis tribus vel quatuor Camphoræ epotum confert præmissis præmittendis.

Ipsi quoque febrifuga virtus tribuitur. Succum vel decoctum bis die febricitantibus propinant in febribus intermittentibus.

Externe in usu est contra quasvis hæmorrhagias: in primis planta contusa & naribus indita, vel in nucha, vel sub axillis utrisque applicata, vel in ea manu detenta ex quo latere nares sanguinem fundunt, narium hæmorrhagias sistit. Quidam succum expressum naribus attrahunt, aut turundam succo intinctam naribus applicant. Eamdem in cataplasmatis formam redactam cum aceti tantillo vel cum foliis Plantaginis contusam, regioni pubis contra nimium mensium fluxum cum successu sæpius adhibui.

Herba contusa vulneribus recentibus pro sistendo sanguine, & ad inflammationem præcavendam utiliter apponitur, vel pulverata iis inspergitur, vel ejus succo vulnera eluuntur. Cum aceto contusa, & imposita tumores calidos, inflammationes, & erysipelata sedat, & a nonnullis cum Sempervivo consociatur. Abdomini imposita etiam dysenteriæ confert. Item cum aceto, & sale adhibetur a mulierculis carpis manuum pro febribus intermittentibus, imminente paroxismo, vel sola, vel cum Plantagine contusa ac tantillo Croci, & Camphoræ in cataplasmatis formam redacta. Tota planta a quibusdam in ictero commendatur calceis indita, & nudis pedibus admota. Decoctum in gulæ affectionibus purulentis pro gargarismate inservit.

♃. Folior. Bursæ pastoris, & Plantaginis ana M. ij. Aceto irrorata contundantur, & in sartagine decoquantur ad consistentiam cataplasmatis regioni pubis calide applicandi, in uterinis hæmorrhagiis. Expertum.

♃. Folior. Bursæ pastoris, Erysimi, Plantaginis, & Millefolii ana q. s. Contusa instar pultis plantis pedum applicentur ineunte paroxismo in febribus intermittentibus cum cephalalgia. Ab Emmanuele Konig commendatum

BUXUS.

Buxus, & Buxum, *Off.* Buxus arborescens *C. B. P.* 471. *Inst. R. H.* 578. Buxus *J. B.* 2. 496. *Dodon. P.* 782. vulgo *Bovis* vel *Buis*.

Radice est magna ex parte nodosa tuberosaque: caudicibus subinde humani cruris, raro femoris crassitudine, non alte assurgentibus, densis ramis, cortice scabro albicante, materie densa, dura, ponderosa valde æquali, flava, nulla intus medulla: foliis creberrimis, semper virentibus, lævibus, splendentibus, oblongo-rotundis, crassis, rigidis, & interdum concavis, odoris & saporis ingrati amaricantis. Flores ex foliorum alis secundum ramulos racematim nascuntur distincti a fructibus qui in aliis ejusdem plantæ locis oriuntur, ut primus observavit Clariss. Tournefortius. Apetali sunt seu plurimis staminibus constantes e fundo plerumque tetragono calycis foliati flavescentis surgentibus. Steriles sunt: fructus enim aliis in partibus

nascuntur ollæ inversæ quodammodo similes, virides, in tres partes apice dehiscentes, in tria divisi loculamenta, quibus singulis bina plerumque continentur semina oblonga, lucida, spadicea, in capsula vi elastica munita recondita. In agro Parisiensi sponte nata reperitur in via, quæ ducit ad Pagum *Marcoussy*, & circa vicum *Chevreuse*. Necnon etiam in hortis colitur.

Analysi chymica, ex *Barchusen Acroamarib.* ex folior. Buxi viridium ℔v. prodierunt humoris primo limpidi, odoris ingrati, obscure acidi, ac tandem flavescentis, empyreumatici, subausteri, & alcali urinosi ℔iiij. ℥vij. ʒvj. gr. xlviij. olei spissi ℥vij. ʒvij. gr. xliiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥x. gr. lx. quæ igne aperto cremata reliquit cinerum albidorum ℥ij. gr. viij. ex quibus salis fixi salsi ʒj. gr. lxviij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. gr. lxiiij. in calcinatione ℥viij. gr. lij.

Hæc folia amara sunt, fœtida, & chartam cæruleam debili rubore tingunt: salem essentialem tartareo-vitriolicum continere videntur cum multo oleo crasso, & narcotico conjunctum.

Ex ligno Buxi multum spiritus acidi, & olei fœtidi crassi extrahitur, parum vero spiritus urinosi. Quidam, ut Amatus, erronee Buxum cum Guaiaco eamdem esse arborem putaverunt. Amatus, Prævotius, & alii in lue venerea idem præstare decoctum ligni ejus cum decocto Guaiaci asserunt. Lobelius virgulta ejus, lignum, & folia decocta Guaiaci modo sudores elicere scribit, & hoc decocto famulam pauperculam a lue venerea vindicatam fuisse. Sunt quoque nonnulli, qui in decoctis sudoriferis, & antivenereis Buxum pro Guaiaco, pro ligno Sassafras Juniperinum, radices Bardanæ, & Caryophillatæ pro China, & Sarsaparilla substituunt. Sed quid opus est nova, & incerta medicamenta in locum certiorum & longo usu comprobatorum medicaminum sufficere?

Fernelius folia Buxi inter purgantia medicamenta recenset. Verum tanta est purgantium medicamentorum, & quidem præstantiorum multitudo, ut a nemine hodie præscribantur.

Quidam ajunt, Buxei ligni scobem adstringere, & exsiccare: unde decoctum in aqua, alvi profluvia sanare tradunt, & cum vino rubro prodesse in doloribus dentium a frigidis fluxionibus?

Oleum nigrum, & empyreumaticum ex Buxeo ligno arte chymica distillatur eodem modo quem exposuimus articulo *de Guaiaco*. Huic oleo vis narcotica, & antispasmodica tribuitur. In epilepsia, & in hystericis atque spasmodicis affectionibus magnopere commendatur. Mira de hoc oleo prædicat Quercetanus *in Tetrade cap. 16. p. 211. & 215.* illudque tantæ virtutis esse asserit, ut omnis generis dolores edomare, corruptiones, & putrefactiones corrigere, vermes enecare, & expellere, malignosque vapores ex quibus sympathicæ epilepsiæ nascuntur, quæ facile tandem in idiopathicas transeunt, arcere, & absumere valeat. Ab eodem Quercetano, & aliis habetur pro oleo Heraclino genuino Rulandi, sed perperam, contra affirmante Friderico Hoffmanno, qui oleum esse ex visco Corylino distillatum pronunciat. Usurpatur ad dolorem dentium compescendum, & eorum cariem emendandam, guttulam in cavum cariosi dentis instillando.

Cum

Cum autem fere intolerabilis sit ejus fœtor, rectificatur iteratis distillationibus, & cohobationibus cum aqua simplici, cum calce viva aut cum sale communi, vel etiam cum vini spiritu. Sic multum de suo fœtore empyreumatico deponit. Hoc oleum rectificatum intus sumptum anodynum est, & diaphoreticum; a gutt. x. ad xx. præscribitur. Illitum impetigines sanat. Cum oleo Hyperici permixtum ad rheumaticos dolores, sub forma linimenti commendatur.

Buxeum lignum ad opera quævis conveniens est, & summe expetitum.

Alia est Buxi species minor, quæ Buxus foliis rotundioribus *C. B. P.* 471. *J. R. H.* 579. Chamæpyxos *Tabern. Icon.* 1050. vulgo, *Bouis a Partere*, quæ ad hortorum areolas, & pulvillos limitandos magni usus est. A priori nonnisi magnitudine discrepat.

CALAMINTHA.

Calaminthæ species tres quatuorve occurrunt in Officinis: Calamintha nempe vulgaris, Calamintha Pulegii odore, Calamintha magno flore, & Calamintha arvensis.

Calamintha vulgaris *Off.* Calamintha vulgaris vel Officinarum Germaniæ, *C. B. P.* 228. & *I. R. H.* 194. Calamintha flore magno vulgaris *J. B.* 3. *P.* 2. 228. Calamintha montana *Dod. P.* 98. Nepeta montana *Cordi*: vulgo, *Calament.*

Radice est fibrata: caulibus palmaribus, & altioribus, quadrangulis, ramosis, in quibus folia bina nascuntur ex adverso posita unciam aut sesquiunciam longa, subrotunda, obtuse acuminata, leviter serrata, pilosa, saporis acris, odoris grati. A medio ad summum usque ramorum ex alis foliorum pediculi duo in plures minores divisi flores sustinent monopetalos labiatos, quorum labium superius surrectum est, subrotundum, bifidum, inferius vero tripartitum; semiunciales, & longiores, purpurascentes, odore jucundo prædito. E calyce hirsuto, striato, surgit pistillum posticæ floris parti infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina subrotunda, lævia, nigricantia, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Frequens occurrit in Sylvis Regii Castelli Sangermaniaci. Herba integra usu est.

Calamintha Pulegii odore. *Off.* Calamintha Pulegii odore, sive Nepeta, *C. B. P.* 228. & *I. R. H.* 194. Calamintha flore minore, odore Pulegii, *J. B.* 3. *P.* 2. 229. Pulegium sylvestre sive Calamintha altera *Dod. Pempt.* 98. Nepeta agrestis *Cordi*.

Priori haud absimilis est, at foliis, & floribus minoribus, & sapore ac odore Pulegii ab illa discrepat. In calidioribus Galliæ Narbonensis regionibus sponte nascitur.

Calamintha magno flore, *Off.* Calamintha magno flore *C. B. P.* 229. & *I. R. H.* 194. Calamintha montana, flore magno ex calyce longo, *J. B.* 3. *P.* 2. 229. Calamintha montana præstantior *Lobel. Icon.* 512.

Gignitur in herbidis Alpium, & Pyrenæorum collibus, prioribus minor si caulis spectetur: sed foliis ac floribus longe amplioribus, & suavius olentibus.

Calamintha arvensis, *Off.* Mentha arvensis verticillata hirsuta *J. B.*

3. P. 2. 219. & I. R. H. 189. Calamintha arvensis verticillata *C. B. P.* 229. Calamintha arvensis 1. *Tab. Icon.* 352. Polycnemon *Lobel. Lugd.* 332. Nepeta agresti *Tragi* 16. Pulegium agreste Scrap. *Eidem* 17. vulgo, *Pouliot-Thim* quorumdam.

Calaminthæ vulgaris similis est foliorum figura & odore: ab ea vero florum figura discrepat quæ ad Menthæ genus reducitur. Flores enim ejus verticillatim nascuntur monopetali labiati, quorum labium superius fornicatum est, inferius vero tripartitum: sic tamen ambo secantur ut flos quadripartitus primo aspectu videatur. In agro Parisiensi sponte nascitur.

Calaminthæ species sale essentiali ammoniacali donantur cum oleo aromatico copioso conjuncto.

Viscidos humores potenter incidunt: appetitum excitant, ciborum concoctionem juvant, flatus discutiunt, menses, & urinas movent, ulcera renum detergunt, lochia, & secundinam expellunt, expectorationem promovent, asthmaticis conferunt, & pulmonibus exulceratis auxiliantur, ex infuso Theæ modo assumptæ.

Externe discutiunt, attenuant, & resolvunt, præscribuntur vel in balneo vel in fomentis. Herbæ aqua vel vino maceratæ abdomini in affectibus intestinorum flatulentis, vel regioni pubis ab ciendos menses, & sistendos mulierum dolores post partum, vel capiti in vertigine aut veterno admoventur. Earum decocto partes paralysi tentatæ utiliter foventur.

Oleum essentiale distillatur utile ad flatus discutiendos, & colicos dolores sedandos, Menses quoque ab uteri infarctu suppressos promovet. Aqua distillata fragrans in officinis servatur, & syrupus ex earum succo præparatur.

Usurpatur in decocto cephalico *Charæ*, Lohoch sano *Ejusdem*, syrup. de Artemisia, de Stœchade, de Prassio, & Theriaca *Andromachi*.

CALCITRAPA.

Calcitrapa & Carduus stellatus, *Off.* Carduus stellatus sive Calcitrapa *J. B.* 3. 89. *I. R. H.* 440. Carduus stellatus foliis Papaveris erratici *C. B. P.* 387. Spinatella *Tab. Icon.* 701. Hippophæstum *Columm. Phytobasan.* 107. vulgo *Chardon etoille* ou *Chausstrappe*.

Radicibus est albidis, longis, mollibus, succosis, intus nervosis, digitum crassis: caulibus sesquicubitalibus, angulosis, & ramosis, in quibus folia nascuntur villosa in profundas lacinias Papaveris rhœados more divisa. Extremis in ramulis capitula florida nascuntur composita ex floribus flosculosis, purpurascentibus, embryoni insidentibus, & calyce squammato aculeatoque, cujus squammæ in unciales, & sesquiunciales, rigidas, mordaces, recta foras minantes spinas desinunt, ut radiatam stellam imitari videantur. Embryones deinde abeunt in semina lubrica, parva, oblonga, pappis instructa. In agro Parisiensi frequens occurit. Radices, folia, & semina in usum veniunt.

Analysi chymica, Calcitrapæ ℔v. præbuerunt humoris limpidi, absque odore, & insigni sapore, obscure salsi ℔j., ℥vj. ʒv. humoris limpidi primo obscu-

obscure acidi, deinde manifesti, postea rufescentis, leviter empyreumatici, austeri ℔iij. ℥iij. humoris fusci sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. gr. xxiiij. salis volatilis urinosi concreti gr. xx. olei spissi, extracti ad instar, ℥j. ʒiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒvj. gr. xxxvj. quae calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xl. extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒiiij. gr. lxiiij. in calcinatione ℥j. ʒv. gr. xlviij.

Calcitrapae folia insigni amarore donantur, & chartam caeruleam levi tingunt rubore. Radix vero sapore dulcis magis intensum ruborem ipsi conciliat. Unde liquet, salem essentialem continere ammoniacalem, tartareum cum sulphure crasso conjunctum. Ammoniacalis copiosior est in radicibus. Tartareus vero uberior in foliis.

Calcitrapa diuretica est, vulneraria & febrifuga. Succus foliorum expressus ineunte paroxysmo ad febres intermittentes sedandas propinatur ad ℥iiij. vel ℥vj. Extractum ad ʒij. vel pulvis foliorum & florum exsiccatorum ad ʒj. ad eadem valere dicitur. Ejusdem succus externe vulnera consolidat.

Tota planta in decoctis & jusculis diureticis & aperientibus utiliter praescribitur. Semen contusum ad ʒj. vino per noctem maceratum & mane jejuno ventriculo potum urinas pellit, & urinarias vias a muco viscido liberat. Sed caute his utendum est, ne mictum cruentum afferant.

Cortex radicum mense Septembri effossarum exsiccatus & pulveratus insigne praebet remedium ad dolores nephriticos praecavendos summopere commendatum. Haec est illius remedii praeparandi & exhibendi ratio.

℞. Cortic. radic. Calcitrapae ʒj. Infunde per noctem in vini albi ℥v. Infusum capiat mane jejuno ventriculo, die 28. mensis lunaris. Postridie potus sequens mane propinandus est.

℞. Foliorum Parietar. M. j. ligni Sassafras, Semin. Anisi ana ʒj. Cinnamomi ʒß. Bull. leviter in aq. comm. ℥viij. Infunde per noctem. Summo mane ad ignem admoveantur ut incalescant. Fiat colatura cum expressione, qua dissolve Sacchari candidi ʒij. Fiat potio calidissime propinanda, nullumque exhibeatur alimentum nisi tribus post elapsis horis. Hoc remedium veluti specificum a D. *De Lamoignon de Baville* in Gallia Narbonensi summo Praefecto publici juris factum fuit, ejusque jussu typis mandatum.

CALENDULA.

Calendulae vel Calthae duae species in officinis usitatae sunt, hortensis scilicet & sylvestris.

Calendula hortensis, Caltha vulgaris. *Off.* Caltha vulgaris flore pallido *C. B. P.* 275. *Inst. R. H.* 498. Caltha flore simplici *J. B.* 3. 101. Calendula *Dod. Pempt.* 254. Chryzanthemum & Caltha Poetarum, *Lobel. Icon.* 552. vulgo, *Soucy*.

Radice est surculosa, in fibras multas crassiores oblongas divisa: caulibus tenuibus, teretibus, aut nonnihil angulosis, hirsutis & tactu nonnihil viscidis, in crebros ramos divisis: foliis sine pediculis, caulem amplexis, oblon-

oblongis, ad basim angustioribus, summitate latioribus & subrotundis; pinguibus, hirsutis, incanis, dilute virentibus, gustu herbaceo, mox calidiusculo, odore gravi. Flores in summis ramulis nascuntur cum gravitate quadam aliquantulum odorati, coloris aurei, radiati, quorum discus ex plurimis flosculis tubulosis, in summitate quinquefariam divisis; corona vero ex semiflosculis in summo crenatis componitur, embryonibus insidentibus, & calyce multifido, hirsuto, comprehensis. Embryones autem deinde abeunt in capsulas incurvas & marginatas, semine foetas oblongo. In hortis colitur. Flores & folia usitata sunt.

Calendula sylvestris *Off.* Caltha arvensis *C. B. P.* 276. & *I. R. H.* 499. Caltha minima, *J. B.* 3. 103. Calendula arvensis, *Tabern. Icon.* 335. vulgo, *Soucy de vigne* ou *Soucy sauvage*. A priori magnitudine tantum differt. In agro Parisiensi sponte nascitur.

Analysi chymica, ex Calendula multum extrahitur olei & humoris acidi, parum vero salis volatilis & spiritus urinosi.

Flores Calendulæ annotante Riverio *observ.* 30. a Pachequo communicata, odorem sanguinis menstrui bene valentis exhalant. Calendulæ arvensis folia, observante Cl. Tournefortio, amara sunt, fœtida & chartam cœruleam levissimo rubore tingunt. Exsiccata dum comburuntur, fulgurationes nonnullas nitrosas edunt. Unde liquet has plantas salem essentialem continere nitrosoammoniacalem multa terra & sulphure copioso permixtum.

Utrique Calendulæ eædem virtutes tribuuntur. Sylvestris ut valentior a nonnullis anteponitur. Aperiendi & resolvendi vim obtinent. Obstructiones hepatis, lienis & uteri resolvunt. Ictero medentur, menses cient, partum promovent. Humores crassos ac viscidos attenuant; necnon inter alexipharmaca recensentur. Succus totius plantæ ab ℥j. ad ℥iij. propinatur. Infusum florum & foliorum contusorum in vino albo ab ℥iij. ad ℥vj. extractum a ʒj. ad ʒij. conditum a ʒij. ad ℥j. præscribuntur. In scrophulis flores & folia cruda vel cocta comesta, & decoctum pro potu solito commendantur. Decoctum florum Calendulæ in Zythogalo ad variolas expellendas, teste J. Rajo, apud Anglos usitatissimum est. Pestilentia, eodem narrante, floribus Calendulæ cum oleo & aceto comestis præcavetur, eademque sanatur sudoribus provocatis per succum florum Calendulæ calide potum. Acetum Calendulatum tanquam prophylacticum in peste a plurimis laudatur, si mane jejuno ventriculo os primum abluatur, & cochlear hujus aceti unum aut alterum potetur.

♃. Succi florum Calendulæ ℥ij. Pulver. lumbricor. terrestrium ʒj. Salis ammoniaci gr. xij. Fiat haustus in ictero.

♃. Extracti Calendulæ ʒj. Aloes gr. xij. Boracis pulver. ℈j. Olei Cinnamom. gutt. j. Syrup. de Absynth. q. s. Fiat bolus in remora mensium.

Aqua ex floribus distillatur quæ oculis instillata eorum rubori & inflammationi medetur.

Folia contusa & tumoribus admota eos resolvunt: callosis ulceribus, verrucis & clavis pedum utiliter applicantur.

Florum extractum & conditum in opiatis apertientibus usurpantur.

Flos perinde atque ipsa herba secundas educit mirifice, teste Trago, si aridus suffitibus admotus fuerit.

CAM-

CAMPHORATA.

CAmphorata *Off.* Camphorata hirfuta, *C. B. P.* 486. *& Commentariorum Regiæ Scientar. Academ. Parifienfis anni* 1705. 238. Camphorata Monfpelienfium *J. B.* 1. *P.* 2. 379. Camphorata Monfpelienf. an Chamæpeuce five humilis Picea Plinii, *Adverfarior. Lobel.* 174. Selago Plinii five Camphorata *Lugd.* 1207. vulgo, *Campbree*.

E radice lignofa, longa, pollicari, cauliculos plures emittit lignofos, craffiufculos, cubitales, ramofos, fubhirfutos, albicantes, cum nodulis alternatim pofitis, ex quorum fingulis confertiffima prodeunt foliola trientem unciæ non excedentia, tenuia, pilofa, mediocriter rigida, odore aromatico dum inter digitos teruntur, ad Camphoram accedente, fapore aliquantulum acri. Flores profert apetalos feu quatuor conftantes ftaminibus, cum apicibus rofeis ex calyce monophyllo herbaceo, modo trifido, modo quinquifido furgentibus, & piftillo quod deinde abit in femen exiguum, nigrum, oblongum, fubrotundum, in capfula quæ calyx floris fuit reconditum. In Gallia Narbonenfi & in Gallo-provincia fponte nafcitur. Planta integra in ufum venit.

Lobelius inter Botanicos fere folus de hujus plantæ virtutibus mentionem fecit. Vulnerariam & adftringentem virtutem illi tribuit. Vir Doctiffimus Claudius Burlet, Doctor Medicus Parifienfis & quondam primarius Hifpaniarum Regis Medicus *in Commentariis Academicis anni* 1703. eam aliis dotibus inftructam oftendit. Urinas ciet, fudores aut blandam diaphorefim excitat & menfes provocat. Recentes vifcerum obftructiones tollit & in morbis chronicis proficit. Afthmati humido prodeft. Apud Monfpelienfes adverfus hydropem ufitatiffima eft. At vero non omni hydropi confert, obfervante Cl. Burlet. Illis tantum conducit in quibus nulla fitis, nullus ardor deprehenditur; in hydropifi inveterata fere femper inutilis eft. Hujus plantæ ufus diuturnus effe debet, & identidem catharfi opus eft. In decoctis ad ℥j. in aquæ ℔ij. coquenda vel in vino macerанda præfcribitur: necnon etiam ejus infufum inftar Theæ propinatur. Multum autem calefacit, quapropter ea caute utendum eft.

CANNABIS.

CAnnabis nomine duæ funt plantæ non genere fed fpecie tantummodo diverfæ, fructifera fcilicet & florigera, ex eodem femine natæ.

Cannabis fructifera, *Off.* Cannabis fativa, *C. B. P.* 320. *Inft. R. H.* 535. Cannabis mas, *J. B.* 3. *P.* 2. 447. Cannabis fœcunda, *Dodon. P.* 535. vulgo, *Chanvre*.

Cannabis florigera, *Off.* Cannabis erratica *C. B. P.* 320. *Inft. R. H.* 535. Cannabis fœmina, *J. B.* 3. 2. 447. Cannabis fterilis, *Dod. P.* 535.

Radice eft fimplici, alba, lignofa, fibrata: caule quadrato, hirfuto, ad

ad tactum aspero, intus concavo, singulari, quinque aut sex pedes alto, cortice in fila ductili: frondes contrariis inter se pediculis bini, in quatuor, quinque vel plura segmenta ad pediculum usque dividuntur angusta, oblonga, acuminata, serrata, venosa, atro-virentia, aspera, odore gravi caput tentante. Flores & fructus non in eadem planta nascuntur, sed in stirpibus diversis. Florigera dicitur species quæ flores gerit, ab aliis sterilis seu fœmina impropne nuncupatur: altera vero fructifera quæ fœcunda seu mas ab aliis. Flores in florigera stirpe ex alis foliorum exeunt in quatuor surculis seu racemulis decussatis, apetali, quinque staminibus & apicibus subluteis calyci quinque foliolis exterius purpurascentibus, intus albicantibus composito insidentibus constantes, & steriles sunt. Fructus in fructifera stirpe copiosi nascuntur ullo præeunte flore secundum caules conferti: pistillis constant capsula membranacea ex luteo virente involutis, quæ abeunt in semen subrotundum, nonnihil compressum, glabrum, sub testa tenui, ex cinereo spadicea, lucida, albidam, teneram, dulcem & oleosam medullam, odoris dum recens est gravis, caput ferientis, continens, & capsula seu pellicula univalvi, in apicem desinente, inclusum. Ex ejusdem plantæ seminibus utraque species nascitur. In omnibus fere regionibus in agris feritur, ob culmorum filamenta valida & tenacia ad funes & linteamina texenda idonea. Folia & semen in usum medicum veniunt.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi plantæ odorem aliquantisper referentis, saporis subacris, obscure salsi ℔ij. ℥iiij. ʒiiij. gr. xviij. humoris limpidi, obscure salsi, obscure acidi, deinde rufescentis, empyreumatici, obscure acidi ℔j. ℥iiij. gr. xlij. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥iij. ʒij. olei spissi syrupi ad instar ℥iij. ʒij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥xj. ʒiij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xlv. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒiiij. gr. xij. in calcinatione ℥vj. ʒv.

Hæc planta sale essentiali ammoniacali videtur instructa cum multo oleo crasso & narcotico conjuncto.

Nulla fere planta hominibus magis necessaria occurrit propter fila, funes, linteamina & papyrum quæ cunctis populis suppeditat. Cannabis utriusque fasces lacunis & scrobibus aqua plenis immerguntur, ubi macerantur eluunturque multum & diu, deinde siccantur in sole & tunduntur: ac demum cortices staminei tundendo idonei fiunt, ut pectine separentur a lignosis culmorum partibus fungosaque substantia ad filum postea inde parandum. Sed aqua in qua intabuit tantopere viru nocet, ut epota præsentissimo sit sitientibus exitio, cui antidotis præstantissimis & tempestive etiam datis occurri vix possit. Itaque vi inebriante & stupefaciente Cannabis folia donata videntur. Siquidem ex illis aut saltem ex Cannabis specie in nonnullis Indiæ orientalis locis nata & nostrate paulo minore. Kæmpferus *in Amœnitat. Exotic.* refert parari potum inebriantem apud illos populos usitatum, terendo nempe Cannabina folia in aqua fervida, & aquam cum pulvere permixtam ac turbidam statim hauriendo.

Se-

Semen Cannabinum a nonnullis inter cœteros cibos quotidie decoquitur non aliter quam hordeum. At caput vaporibus replet, & immodice si estur, delirium facit ut Coriandrum, referente Rajo.

Idem lacte decoctum tussi opitulari dicitur. Franciscus Sylvius a solo Cannabis semine in lacte ad crepaturam cocto, & colato atque bis terve die ad ℥v. vel ℥vj. sumpto plures curavit ictericos. Idem præstat emulsio ex eodem semine parata, si quando icterus ex sola obstructione & citra febrim exoritur, observante Dodonæo: eadem quoque gonorrhææ & ardori urinæ conducit.

Ex hoc semine contuso oleum exprimitur non solum lucernis idoneum, sed etiam ad tumores resolvendos utile. Idem cum cera in unguenti consistentiam redactum plurimum commendatur ad ambusta, quorum dolorem sedat.

Ferunt, Elisabetham Angliæ Reginam contractas variolarum suppuratione maculas in seipsa delevisse emulsione lactea ex semine Cannabis, detractis corticibus, cum aqua Rosarum parata, & cum gossypio sæpius die admota. Folia & semina contusa & in cataplasmate apposita tumores potenter resolvunt. Ettmullerus pro uvulæ inflammatione aut relaxatione gargarisma ex semine Cannabino proponit.

℞. Semin. Cannabin. ℥j. Contund. in decoct. rad. Chelidonii maj. Fragar. & Oxalyd. ℔ij. Colatura cum expressione facta propinetur per cyathos in ictero & in hepatis obstructionibus.

Matthiolus Cannabinum semen Gallinas ovorum feraciores reddere experientia sese comperisse scribit, adeo ut hoc semine pastæ, etiam hyeme sæviente quo tempore rarius parere solent, ova frequentius multo ponant. Verum easdem, ut observat Lobelius, ob alimenti copiam quam suggerit, postea steriles & quasi pinguedinis mole obrutas reddit. Aviculis omnibus cibus est optimus & valde expetitus.

CAPPARIS.

Capparis, *Offic.* Capparis spinosa, fructu minore, folio rotundo *C. B.P.* 480. *Inst. R. H.* 261. Capparis spinosa, *J. B.* 2. 63. Capparis retuso folio, *Lobel. Icon.* 635. vulgo, *Caprier*.

Ex radice lignosa, grandi, numerosa, crassiore cortice circumvestita, plures stolones bicubitales profert hic frutex, aculeis duris & acutis munitos, in quibus folia alternatim nascuntur circinatæ pene rotunditatis, semiunciam lata & peramara. Ex eorum alis pediculis exeunt singulares, longi, quibus flores insident rosacei, tetrapetali, candidi, quorum medium occupat numerosa staminum congeries, cum pistillo longiori, e calice tetraphyllo, viridi, surgente, cujus extrema pars abit in fructum turbinatum & quasi pyriformem, Olivæ aut Glandis magnitudine, in quo nidulantur semina plurima, parva, albida, veluti reniformia. In Italia sponte nascitur in muris ac ruderibus. Circa Tolonam in Gallo-provincia ad muros & macerias culta reperitur. In foraminibus scilicet murorum lapideorum trium vel quatuor pedum intervallo prope terram ad id factis Cappares plantant. Radicis cortex & florum gemmæ in usum veniunt.

Gem-

Gemmas florum adultas, quas vulgo *Capres* dicimus, antequam explicentur colligunt, & per trium quatuorve horarum spatium in umbra sparsas relinquunt, donec flaccescere incipiant, ad impediendum, ne se aperiant. Tum vasi immittunt & acetum superaffundunt, asserculo imposito vas contegentes, adeoque contectas octiduum servant. Deinde exemptas leniter premunt & recenti aceto infundunt: per alterum octiduum. Eamdem operationem iterum repetunt expressis gemmis & novo aceto tertium affuso, quo peracto eas in dolia cum aceto recondunt, Nonnulli salem aceto admiscent. Gemmæ hoc modo conditæ in frequenti usu sunt in acetariis & ad intinctus.

Cortices ex radicibus delibrantur, & Cinnamomi modo in tubulos exsiccati contorquentur colore cinereo, lienis quibusdam & rugis transversis notati, amari sunt, acres, acerbi.

Analysi chymica, ex corticis radicum Capparis ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris primo rufescentis, inodori, subacidi, deinde fusci, odoris empyreumatici, manifeste acidi ac austeri ℔j. ℥ij. ʒiij. gran. xxxvj. humoris fusci, saporis & odoris empyreumatici, intense acidi, subsalsi, obscure alcali, urinosi & austeri ℥ix. gr. xxxvj. humoris fusci, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒj. xxiiij. olei ℥ij. ʒij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℔j. ℥ix. ʒvj. quæ per horas octo calcinata reliquit cinerum fuscorum ℥vij. gran. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi salsi ℥ij. ʒiiij. gr. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℔j. ℥vj. ʒij. gr. xlviij. in calcinatione ℔j. ℥ij. ʒij. gran. xxxvj.

Totus ille frutex saporis est subamari, adstringentis, & salem essentialem continet nitroso-aluminosum cum oleo copioso conjunctum.

Conditæ Capparis gemmæ palato pergratæ invitant ad epulas & languentem revocant appetitum, unde inter irritamenta gulæ recensentur. Verum illarum sapor ascititius est a muria aut aceto: ipsæ vero difficilis sunt coctionis. Unde stomacho imbecilliori nocivæ a nonnullis habentur. Hepati autem & lieni obstructis ob vim suam abstergentem, incidentem & resolventem valde conducibiles existimantur. Schenckius *lib.* 3. *observationum* ex Benivenio refert quemdam a 7. annis spleneticum liberatum fuisse solo usu Capparum adjuncto potu aquæ ferrariorum. Et Forestus *lib.* 20. *observ.* 2. simile quid refert de vetula 20. annorum splenetica a tumore ingenti solo usu Capparum curata.

Cavendum est, ne Cappare ab ærugine virorem suum contraxerint; tunc enim maxime nocerent. Quandoquidem sæpius mercatores ob elegationem colorem viridem Capparibus conciliandum eas in vase aheneo cum aceto macerant: acetum autem cuprum erodendo viridescit & eodem virore. Cappares inficit.

Externe acetum quo gemmæ conditæ fuerunt, utilissime cum linteo seu spongia lateri sub hypochondrio sinistro apponitur ad tumores splenis discutiendos. Ettmullerus semen Sinapi huic aceto admiscet.

Cortex radicum diureticus est, & vulgo refertur inter aperientia & resolventia. Nitroso suo sale humores viscidos dissolvit, urinas provocat: styptica sua terra viscerum tonum laxiorem restituit, & firmat. Unde omnibus fere morbis chronicis conducit. Sed in hepatis, pancreatis, ute-

uteri & potissimum lienis obstructionibus & in hypochondriacis affectionibus plurimum laudatur. Menses provocat & ad paralysim utilis dicitur. Pulvis ad ʒj. intus sumitur, infusum vero vel decoctum ℥j. in ℔j. aquæ vel vini.

♃. Cortic. Cappar. ℥iij. Capparum muria conditar. ℥j. Coq. in aq. mulsf. vel vini aut oxymelit. ℔iij. Fiat apozema ad induratum lienem.

♃. Cortic. Capparis, medii Fraxini, Tamarisci ana ℥j. Cuscutæ, Epithym. summitatum Lupul. & folior. Scolopendrii ana. M. j. Capparum conditar. ℥ß. Fiat decoctum ex aqua ad ℔iiij. quo dilue syrup. Capillor. vener. ℥ii. Dosis ℥iiij. sexta quaque hora in morbis ex viscerum obstructionibus, & in affectionibus hypochondriacis.

Gemmæ, & cortex radicis usurpantur in oleo de Capparibus *Mesuæ* ad tumores resolvendos perutili. Cortex radicis usurpatur in Trochiscis de Capparibus, Syrupo hydragogo *Charas*, & in oleo Scorpionum composito *Mesuæ*.

CAPRIFOLIUM.

Caprifolium, & Matrisylva, *Off.* Caprifolium Germanicum, *Dod. Pempt.* 411. *R. H.* 608. Periclymenum non perfoliatum Germanicum, *C. B. P.* 302. Periclymenon non perfoliatum, *J. B.* 2. 104. Matrisylva, *Schroderi* vulgo, *Chevrefeuille*.

Radice est lignosa, repente, in plures fibras crassiores divisa, longis, tenuibus, lignosis, repentibus cauliculis in ramulos partitis: circa quæ ex intervallis folia nascuntur bina, ex adverso posita, oblonga, acuta, mollia, diluie virentia, subtus incanescentia. Flores in summis ramulis complures emicant candicantes, interdum flavescentes, suavissime olentes, monopetali, tubulati, ex corniculato angusto principio in latius orificium fatiscentes & in duo labia dehiscentes, quorum superius multifidum, inferius linguiforme, plures in orbem positi, & calyci insidentes monotomo viridi. Calyx autem abit in fructus molles seu baccas conglomoratas acinis Sambucinis similes, per maturitatem rubentes, seminibus fœtam duriusculis, subrotundis, & compressis. In agro Parisiensi sponte nascitur & in hortis colitur. Folia, flores, & baccæ rarioris sunt usus.

Analysi chymica, ex florum Caprifolii recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi, odorati nec ingrati saporis, obscure acidi ℥xv. ʒiiij. gran. xxxvj. humoris manifeste acidi, deinde austeri ℔iij. ℥v. ʒvj. gr. lxvj. humoris rufescentis, subsalsi & sale volatili urinoso impregnati ℥iij. gran. lx. olei spissi ad instar extracti ʒvij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. ʒj. gran. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ʒvj. gran xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij gr. lviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒij. gr. liiij. in calcinatione ℥iij ʒij gr. xxiiij.

Caprifolii folia distillatione plurimum humoris tum acidi, tum salsi, tum austeri præbuerunt, parum spiritus urinosi, non mediocrem olei portionem, nec parum salis fixi mere alcali.

Insu-

Insuper folia saporis sunt fatui, styptici, odoris gravis, ingrati, cimicem redolentis; eorumque succus chartam cæruleam levissimo rubore tingit. Intensior fit rubedo a radicum succo. Earum cortex gustu est acris, salsus, stypticus & odoris ingrati. Hæc planta salem essentialem continere videtur tartareum cum salis ammoniacalis aliquantulo & multo oleo tum tenui, tum fœtido crasso conjunctum.

Omnibus Caprifolii partibus vis diuretica tribuitur. Vetus est a Dioscoride traditio fructum maturum in umbra siccatum ʒj. pondere in vino exhibitum per quadraginta dies, lienem absumere, lassitudinem discutere, sed urinam ciere statim a sexto die cruentam: quapropter illius usum reformidarunt, nec immerito si Caprifolium nostrum sit Periclymenon Græcorum. Ejus decoctum in Cerevisia paratum Ettmullerus in arthritide vaga laudat.

Ex foliis succus expressus vulnerarius est & abstergens. Ad capitis vulnera & ad impetigines aliaque cutis vitia sananda commendatur. Foliorum decoctum in tonsillarum & faucium affectionibus, gulæ inflammatione, exulceratione & aphthis, in gargarismatibus usurpatur.

Baccæ maturæ contusæ in balneo maris vel in fimo equino in vase clauso digestæ resolvuntur in liquorem oleosum, qui a G. Agricola *in Chirurgia parva* 110. velut catholicum balsamum magnopere commendatur in omnibus vulneribus, non vero in ulcere sanando.

Aqua ex floribus distillatur, quæ oculorum inflammationi confert, & a Rondeletio ad partum accelerandum plurimi æstimatur, præsertim si seminis Lavandulæ triti ʒj. in hujus aquæ ℥iij. propinetur.

Alia Periclymeni species in hortis nostris colitur, quæ Caprifolium Italicum, *Dodon. Pempt.* 411. Periclymenum perfoliatum. *C. B. P.* 302. Periclymenum perfoliatum, *J. B.* 2. 104. A priori differt foliis pene glaucis, rotundioribus, & pediculis brevissimis, quorum quædam sunt sæpe continua & a viticulis trajecta pertusave, suprema autem acetabuli instar modice concava, floribus ex purpura albescentibus aut in luteum languescentibus, brevioribus & minoribus. In Italia & Gallia Narbonensi sponte oritur. Eædem virtutes ipsi tribuuntur.

CARDIACA.

Cardiaca & Agripalma. *Off.* Cardiaca, *J. B.* 3. 320. *Inst. R. H.* 186. *Dod. Pempt.* 94. *Lobel. Icon.* 516. Marrubium Cardiaca dictum, forte 1. Theophrasti, *C. B. P.* 230. Lycopsis Branca lupina, *Anguill.* Cardiaca vel Lycopus, *Fuchsii*: vulgo, *Agripaume*.

Plurimæ pro radicibus fibræ ab uno veluti capite descendunt: plures quoque ex eodem assurgunt quadrangulares caules, crassi, duri, duo tresve pedes alti, obscure & ex nigro rubentes. Folia longis insidunt pediculis, venosa & rugosa, brevi adeo lanugine utrinque obsita ut nihilominus glabra videantur: quæ infimum occupant, subrotunda sunt, pallidius virentia, in tres insigniores lacinias profunde divisa, laciniis circa margines dentatis; quæ in caulibus sunt obscurius virent, sensim angustiora fiunt & integra fere in lon-

longam cuſpidem deſinunt, ad latera utrinque unico dente inciſa. Calyces monotomi, duri, in quinque ſpinulas rigidas, pungentes diviſi, plurimi denſe ſtipati, nullis pediculis, ex alis foliorum orti verticillatim caules ad nodos amplectuntur, & flores ſuſtinent ex albido purpureos, exterius lanugine alba, denſa, hirſutos, parvos, monopetalos, labiatos, quorum labium ſuperius imbricatum & multo longius eſt inferiore tripartito. Ex calyce autem ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum, & quatuor veluti embryonibus ſtipatum, qui deinde abeunt in totidem ſemina parva, oblonga, angulata, lævia, ſpadicea, totam capſulam, quæ floris calyx fuit, occupantia. Tota planta gravi ſatis odore prædita guſtu amaricat. Ruderibus & locis incultis ac aſperis gaudet agri Pariſienſis incola. Planta integra ex uſu eſt.

Analyſi chymica, ex foliorum & ſummitatum floridarum recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & ſaporis herbacei, ſubacidi ℔ij. ℥ix. ʒvj. gr. lxvj. humoris acidi manifeſti, deinde auſteri ℔j. ℥vj. ʒij. gr. xxxvj. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥j. ʒij. gr. xxiiij. olei ℥ij. gr. xxiiij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥v. ʒvj. quæ calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. ʒiiij. gr. xij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒvij. gr. xij. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥vj. ʒv. gr. lxvj. in calcinatione ℥iij. ʒj. gr. lx.

Cardiaca ſalem eſſentialem continet tartareum multo ſulphure tenui & craſſo conjunctum. Nomine longe quam uſu celebrior eſt hæc planta quam nonnulli cordis affectibus convenire dicunt. Eam autem Schroderus & Ettmullerus ſic dictam tantummodo putant, quod moleſtiis cordis, ut vulgus loquitur, ſeu potius ventriculi ſuccurrere ſoleat. Medetur enim puerorum cardialgiis ab inflatione & diſtenſione hypochondriorum & ventriculi cataplaſma ex foliis contuſis & coctis præparatum & abdomini applicatum, viſcidos nempe humores quorum efferveſcentia flatus producit reſolvendo. Fertur convulſis mederi, obſtructiones viſcerum tollere, ventris tineas & lumbricos interimere, & ejus pulverem ad ʒj. cum vino exhibitum non modo urinam & menſes evocare, ſed etiam difficulter parientibus prodeſſe.

Decoctum Cardiacæ, ejuſve ſiccatæ pulvis cum Sacchαro mixtus & hauſtus in palpitatione cordis lienis morbis & affectibus hyſtericis, ut admirandæ virtutis & efficaciæ medicamentum a J. Raio proponitur.

A Veterinariis & Mulo medicis ad quoſdam Boum & Equorum morbos uſurpatur cum ſucceſſu.

CARDUUS BENEDICTUS.

Carduus Benedictus & Carduus ſanctus, *Off.* Cnicus ſylveſtris hirſutior ſive Carduus benedictus, *C. B. P.* 378. & *Inſt. R. H.* 450. Carduus benedictus. *J. B.* 3. 75. *Dod. Pempt.* 737. Carduus ſanctus Attractylis Dioſcorid. *Cæſalpini* 354. Attractylis hirſutior, *Fuchſii* : Acanthium *Cordi* : vulgo, *Chardon benit.*

Radicem habet albam, multifidam, fibratam : folia laciniata Dentis leonis pene

pene modo sed minus profunde incisa, amara valde, hirsuta & in spinulas breves & molles desinentia, alternatim in caule posita. Is autem sesquicubitalis, ramosus, supinus, villosus, striatus, flores magnos sustinet flosculosos, plurimis scilicet flosculis luteis constantes quinquepartitis, pistillo trifido, quod quinque staminula apicibus longis, fuscis, sibi invicem adnatis, & velut tubulum quemdam efformantibus donata amplectuntur, cum calyce pyriformi squammoso, spinis ramosis munito, foliis amplioribus capitelli instar obvallato & multa lanugine instructo. Semina longa sunt striata, sublutea & papposa. Tota planta amarore insigni prædita est, radice excepta quæ vix leviter amaricat. Hujus Cardui capitula antequam flores pandantur, & florida recisa succum sanguineum paucum fundunt. Colitur vulgo in hortis. Folia, capitula & semina usitata sunt.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum Cardui benedicti ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, obscure salsi, obscure acidi ℔j. ℥viij. ʒvij. humoris limpidi, subacidi, deinde rufescentis, austeri ℔ij. ℥xv. gr. lvij. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso impraegnati ʒvij. gr. xxxvj. salis volatili urinosi concreti gr. xv. olei ʒvij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. gr. xlviij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. xv. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. lj. in calcinatione ℥ij. gr. xlviij.

Carduus benedictus salem essentialem continet tartareo ammoniacalem cum pauco oleo admixto. Diaphoresim & sudores potenter movet. Alexiterius est, antipleuriticus & febrifugus. In omnibus malignis febribus utiliter usurpatur, & in ipsa peste a Palmario plurimum commendatur. Succus ad ℥iij. iiijve exhibetur; decoctum ad ℥vj. sæpius die iteratum; pulvis ad ʒj. in vino vel in ejusdem plantæ aqua distillata; extractum ad ℈j. vel ʒß. quod Ettmullerus cum tantillo Laudani opiati propinatum sudores adeo promovere asserit ut ægri sudore quasi diffluant. Pleuriticis opitulatur statim initio una aut altera præmissa venæ sectione. Febres intermittentes sæpissime sanat continuato aliquamdiu usu ante paroxismum, præmissis universalibus, in primis vomitorio, vel solus vel cum Centaurio minori aut Asaro usurpatus. Conducit quoque ad sanguinem in corpore grumosum dissolvendum, præsertim in casu ab alto, illum autem resolutum per urinas expellere dicunt. Notatu sane dignum est quod Ballonius *Lib.* 2. *Consil.* 2. observat, decoctum Cardui benedicti ad ℥iij. vel ℥iiij. assumptum urinam reddere crassam & fœtidam.

In morbis chronicis summitatum infusum cum aliis amaris plantis sæpius die utiliter propinatur.

Semen in emulsionibus cum aqua stillatitia Papaveris rhæados paratis adversus pleuritidem & rheumatismum sæpe felici cum successu usurpatur. Sudorem enim copiose prolicit. Eadem emulsio in variolis & morbillis, aliisque morbis mali moris utiliter præscribitur: exanthematum enim eruptionem faciliorem efficit & feliciorem.

Virtus quoque vulneraria huic plantæ a nonnullis tribuitur. Simon Paulli in *Quadr. Botanico* scribit vix huic secundam aliquam reperiri herbam

lum in consolidandis putridis, & contumacibus ulceribus, etiam in cancro ipso. At Schroderus tempus colligendi hanc plantam pro usu vulnerario observandum esse existimat. Si enim, inquit, sub initio Junii collectus fuerit Carduus benedictus, vulnera recentia mirabiliter sanat, sin alio tempore, numquam id præstabit. Quandoquidem eo tempore succo illo sanguineo balsamico turget, quod in hac planta aliis temporibus non reperitur.

♃. Folior. Card. bened. M. ß. Contund. in vini alb. generos. ℥v. Colatura hauriatur ad sudorem proliciendum in pleuritide.

♃. Semin. Card. bened. ʒiij. Contund. in aq. Card. bened. ℥vj. In colatura dilue syrup. Meliss. vel Caryophyllor. ℥j. F. emulsio ad sudorem provocandum in pleuritide, & ad variolar. aut morbillor. eruptionem promovendam.

In Officinis aqua distillata servatur quæ sudorifera est, & in julapiis ac potionibus cardiacis & sudoriferis præscribitur. Sæpe Pharmacopœi aquam ex alia planta sub Cardui benedicti nomine distillant, quæ dicitur Attractylis lutea, *Off.* Cnicus Attractylis lutea dictus, *H. Lug. Bat.* & *Inst. R. H.* 451. Attractylis vera *J. B.* 3. 83. Attractylis, *Dod. Tempt.* 736. Chartamum sylvestre, *Cæsalp.* 532. Attractylis lutea, *C. B. T.* 379.

Cardui bened. folia usurpantur in aceto theriacali *Charas*: Ol. Scorp. *Matthiol.* Ung. Martiato *Charas*, semina in opiata *Salomonis* & in decocto amaro *Pharm. Londin.*

CARDUUS MARIÆ.

Carduus Mariæ, Carduus Marianus, Carduus lacteus, *Off.* Carduus albis maculis notatus vulgaris, *C. B. T.* 381. *Inst. R. H.* 440. Carduus Marianus sive lacteis maculis notatus, *J. B.* 3. 52. Carduus Leucographus, *Dod. Tempt.* 722. Leucacantha, *Lacun*: Sylibum Carduus Mariæ, *Lobel. Icon. T.* 2. *p.* 7. Spina alba hortensis, *Fuchs.* vulgo, *Cardon Marie*, *Chardon de Notre-Dame*, *Artichaut sauvage*.

Radice est longa, crassa, succulenta: foliis latis, longis, sinuatis, ambitu crenatis, multis duris aculeis horrentibus, nitidis, glabris, dilute virentibus, notis, & lineis varie ductis, candidis, ac lactei coloris maculatis: caule digitum crasso, striato, lanugine villosa incano, bicubitali aut tricubitali, ramoso. Summi ramuli sustinent flores capitatos flosculosos, plurimis scilicet flosculis purpureis constantes tubulosis, in summitate quinquifariam divisis, quorum singuli singulis insident embryonibus, & calyce squammato aculeatoque comprehensos. Embryo autem abit deinde in semen læve, Carthami magnitudine, ovatum, & aliquantisper compressum, pappis instructum, gustu dulce. Agri Parisiensis incola sponte nascitur in campestribus, & incultis locis, secus itinera, & agrorum margines. Semen in usum venit, raro folia, & radices.

Analysi chymica Carduus Mariæ plurimum humoris acidi, non mediocrem olei & alcalini humoris portionem, parum terræ præbet. Folia amara sunt, & adstringentia. Eorum succus intenso colore rubro chartam

tam cæruleam inficit. Salem essentialem in hac planta Tournefortius contineri suspicatur enixum, seu alcalinum acido sale plusquam saturatum, quale est Oxyial Diaphoreticum *Angeli Salæ*.

Hujus Cardui folia tenera, demptis spinis a nonnullis inter olera recensentur.

Eædem ipsi tribuuntur virtutes quibus Carduus benedictus insignitur. Sudorem & urinas promovet.

Foliorum & radicum decoctum ad hepatis & viscerum infarctus utiliter præscribitur. In hydrope, ictero, nephritide a Matthiolo commendatur.

Seminis insignis est usus in pleuritide & rheumaticis pectoris doloribus. In emulsionibus propinatur, aut pulveratum ad ʒj. aut ʒij. ex vino aut aq. distillata sumitur. Lindanus *super praxim Hartmanni*, hoc semen ut specificum adversus hydrophobiam proponit: quod egregie sudorem movet. Succus febrifugus dicitur: ineunte paroxismo ad ℥iiij. propinatur.

℞. Semin. Card. Mariæ & semin. Card. bened. ana ʒij. Semin. Nasturtii ʒj. Contund. sensim affundendo aq. still. Card. bened. ℥viij. Fiat colatura cum expressione, qua dilue syrup. Meliss. ℥j. Fiat emulsio sudorifera, in pleuritide & rheumaticis doloribus punctoriis.

Externe hujus Cardui decoctum vel aqua distillata in phagedænis, nomis & ulceribus erodentibus, in cancro narium utilia censentur.

CARYOPHYLLATA.

Caryophyllata; *Off.* Caryophyllata vulgaris, *C. B. P.* 321. *Inst. R. H.* 294. Caryophyllata vulgaris, flore parvo luteo, *J. B.* 2. 398. Vulgaris Caryophyllata, *Lobel. Icon.* 693. Herba Benedicta, *Brunsfels*: Gariofilata, vulgo *Cæsalpi*: Sanamunda, *Quorumdam*: vulgo, *Benoite*, *Herbede S. Benoit*, *Galiot*, *Gariot*, *Recise*.

Radice est fibrata, subrufa, acri, aromatica, verno tempore Caryophyllum olente: caulibus cubitalibus, hirsutis, alternatim ramosis: foliis inferioribus veluti conjugatis cum extremo impari claudente, cœteris ampliori, trifido superioribus vero cauli adnexis, tripartitis, & duabus pinnulis minoribus ad pediculi basim stipatis, obscure virentibus & villis tenujoribus aspersis. Flores in summis ramulis adsunt aurei, rosacei, pentapetali, quorum umbilicum occupat pistillum globosum & quasi echinatum, quod mutatur in capitulum sphæricum e pluribus seminibus conflatum villosis, compressis, in orbem positis, acutis & in filum quoddam rigidum extremo reflexum uncinatumque abeuntibus. Calyx monotomus in decem partes acutas, majores, minoresve alternatim positas dividitur. Nascitur in sepibus & sylvis agri Parisiensis. Radix & folia in usu sunt. Radix non semper æque odorata est: verno tempore & in aridis calidioribus locis collecta longe fragrantior est.

Analysi chymica, ex plantæ integræ recentis cum radicibus ℔v. prodierunt humoris limpidi, leviter aromatici, obscure acidi ℥vij. ʒiij. gr. xxxvj.

humo-

humoris primo limpidi, manifeste acidi, ac tandem rufescentis austeri ℔iij. ℥ij. ʒj. gr. xij. humoris fusci sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥iij. gr. xxxvj. olei adiposi ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ix. ʒij. gr. xxxvj. quae calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒv. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. gr. xxxviij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ix. ʒiij. gr. lx. in calcinatione ℥v. ʒv. gr. xxxvj.

Radices solae recentes distillatae plurimum humoris acidi, odorati, aromatici praebuerunt, parum spiritus volatilis urinosi, mediocrem olei portionem, sed adeo gravis ac densi ut aquae fundum peteret. Caryophyllatae folia amara sunt, & styptica: & eorum succus chartam caeruleam intenso rubore tingit. Itaque haec planta ammoniacalem salem continet acido plusquam saturatum, oleo tum tenui, tum crasso involutum.

Radix recens, & in calidioribus locis nata, blandumque aroma Caryophyllatum spinas adversus catarrhos, & capitis obstructiones commendatur ob salem volatilem quo donatur: sicca vero, & sale volatili fere orbata magis adstringit, & utiliter usurpatur ad fibrarum ventriculi, & intestinorum tonum firmandum in diarrhaeis, & alvi profluviis cruentis, in cruenta exspuitione, & haemorrhagiis. Decoctum radicum recentium ℥j. vel herbae integrae M. j. in aq. communis ℔jß. ad medias; vel eorumdem contusorum infusum in vini ℔ß. per noctem, deinde percolatum, & ineunte paroxismo haustum sudorem potenter provocat, & saepius febres abigit. In variolis, morbillis, aliisque malignis morbis ejusdem radicis decoctum cum rasura Cornu Cervi utiliter propinatur, ubi alvi profluvium metuendum est. Eadem radix in sanguine coagulato resolvendo in illis commendatur qui ex alto deciderunt pulverata ad ʒj. in vino calido. Folior. succus ad eadem valet. Ad ℥iij. propinatur,

℞. Radic. Caryophyllatae exsiccatae, & contusae, Rasur. Cornu Cervi ana ℥ß. Radicis Scorsonn. taleolatim concisae ℥j. Coquantur in aq. comm. ℔ijß. ad ℔ij. Detur pro potu solito in dysenteriis, & morbis malignis alvi fluxu stipatis.

℞. Rad. Caryophyllatae recentis & Acori veri ana ℥j. Infunde per noctem in vini generosi ℔j. Sumat aeger ad ℥iiij. quarta quaque hora in catarrho.

Folia contusa carpis admota ante paroxysmum febres intermittentes nonnumquam profligaverunt.

CARVI.

Carvi, *Off.* Carvi, *Caesalpini* 291. *Inst. R. H.* 306. Cuminum pratense, Carvi Officinarum, *C. B. P.* 158. Caros, *J. B.* 3. 2. 69. Carum, *Dod. Pempt.* 299. Careum, *Fusch. Ger*: vulgo, *Carvi*.

Radice est singulari, longa, pollicem crassa, acri & aromatica, fibris nonnullis stipata: caulibus cubitalibus & sesquicubitalibus, striatis, glabris, ramosis frondibus partim e radice partim ex ramulorum alis enatis, compositis ex longo carinato pediculo, sed angusto & foliis conjugatis tenuissime incisis, nitidis & obscure virentibus. Flores in umbellis nascuntur parvi, odorati, rosa-

rosacei, e quinque petalis cordiformibus, inæqualibus, & nonnihil ad fissuras crispis, in orbem positis, & calyci viridi insidentibus, staminibus tenuissimis, albicantibus, & apicibus virentibus constantes. Calyx mutatur in fructum ex duobus seminibus compositum exiguis, longiusculis, hinc gibbis, & striatis, inde vero planis, subnigricantibus, acribus, aromaticis. Nascitur in pratis circa Parisios, tum & in Alpibus, & Pyrenæis. Semen in usum venit, nonnunquam etiam radix.

Analysi chymica, semen Carvi plurimum exhibet olei tum essentialis, tum empyreumatici crassi, nec mediocrem portionem humoris tum acidi, tum volatilis urinosi. Oleum essentiale acre, aromaticum, & exurens paratur ex semine cum aquæ magna copia distillato.

Semen Carvi passim in Germania, Batavia, & Anglia usitatissimum est: nam cum panibus quos biscoctos vocant, pinsitur, & caseis adjicitur, jusculis, placentis, aliisque ferculis incoquitur, & Saccharo obducitur.

Stomachicum, & diureticum dicitur. Inter quatuor semina calida majora recensetur, quæ sunt Anisi, Fœniculi, Carvi, & Cumini semina. Minora vero sunt semina Ammeos, Amomi, Apii, & Dauci. Humores crassos ac tenaces incidit, flatus discutit, colicos dolores sedat, ciborum concoctionem juvat, urinas promovet, & menses. Sed actuosis suis partibus, oleosis, & acribus æstum accendit in sanguine, & ardorem invehit in partibus, & eas ad inflammationem disponit. Quapropter hæc oleosa, aromatica, & acria remedia prorsus evitanda sunt ubi adest in visceribus ardor, & inflammatio. Semen pulveratum a ℈j. ad ʒj. usurpatur, vel infusum ʒj. in vino aut vehiculo idoneo. Ejus oleum essentiale a gutt. iij. ad vj. præscribitur, cum Saccharo.

Radix dum adhuc tenera est non minus efficax censetur quam semen. In apozematis, & enematibus carminantibus nonnunquam præscribuntur.

℞. Sem. Carv. pulver. ℈j. Sacchar. alb. ʒij. cum vini generosi ℥iiij. Sumat æger in colica flatulenta.

℞. Olei essential. Carv. gutt. v. Sumat ex aqua Menthæ vel vino.

Externe in colicis doloribus fomenta abdomini admoventur ex seminum, & radicum decocto; vel oleo essentiali Carvi cum oleo Amygdalar. amarar. vel oleo Absinth. permixto abdominis regio utiliter inungitur.

℞. Rad. Carvi, Acori veri, & althææ ana ℥j. Folior. Malvæ, Calamenth. Puleg. Majoran. & summ. Anethi ana M. j. Flor. Chamæmeli, & Melilot. ana P. j. Semin. Carv. & Cumin. ana ʒß. Fiat decoct. in aq. comm. addendo sub finem vini albi ℥vj. Colatura foveatur abdomen, & ventriculi regio ad emolliendum, & discutiendum in colicis doloribus aliisque morbis a flatu.

Semen Carvi usurpatur in Electuar. de Baccis Lauri, El. Micleta, & Benedicta laxativa *Pharm. Reg. Charas*, necnon in Clareto vulgo dicto *Rossolis des six graines*, quod sic conficitur.

℞. Semin. Anisi, Fœniculi, Anethi, Coriandr. Carvi, & Dauci ana ʒj. Contusa macerentur ad Solem in vase vitreo clausa per tres hebdomadas cum sp. vini ℔iij. Fiat colatura cui adde syrupi præparati ex Sacchari albissimi ℔j. cum s. q. aq. Chamæmeli vel Menth. crispæ.

pæ. Servetur ad usum. Dosis cochlear unum aut alterum ad cibor. concoctionem juvandam, dolores colicos flatulentos discutiendos, urinas provocandas, & menses ciendos.

CARYOPHYLLUS.

Caryophyllus hortensis, Caryophyllea, Tunica, *Off.* Caryophyllus altilis major, *C. B. P.* 207. *Inst. R. H.* 330. Betonica coronaria sive Caryophyllus major flore vario, *J. B.* 3. 327. Caryophyllus multiplex, *Lob. Icon.* 441. Caryophyllea, *Trag.* 574. Herba Tunica, *Quibusdam*, Cantabrica, *Turneri*: Viola flammea, *Scaligeri*: vulgo, *Oeillet*.

Radice est simplici, fibrosa: caulibus numerosis, lævibus, teretibus, cubitalibus, raro altioribus, geniculatis, nodosis, ramosis: foliis e singulis geniculis binis, angustis, gramineis, duris, per extremum acuminatis, cæsio quasi vel glauco colore. Flores in summis caulibus nascuntur Caryophyllei seu plurimis constantes petalis, coloris diversi, coccinei, nigricantis, carnei, candidi vel variegati, in orbem positis, quinis, senis aut pluribus, lente fimbriatis, odore Caryophyllos aromaticos suaviter referentibus, staminibus, & apicibus candidis, in medio emicantibus, pistilloque in duo vel tria filamenta recurva desinente, ex calyce cylindraceo, membranaceo, ad exortum squammato, in summo denticulato, emergentibus. Pistillum autem abit deinde in fructum cylindraceum, apice dehiscentem, calyce ipso involutum, seminibus fœtum parvis, planis & quasi foliaceis, rugosis, per maturitatem nigris, placentæ affixis. Varia sunt horum florum genera magnitudine, colore, & petalorum numero differentia: quæ quidem varietates a diversa cultura emergunt. Coluntur in hortis ob florum elegantiam, & odoris suavitatem. Seruntur frequentius avulsis exiguis cum foliis surculis, seminibus rarius; nam e semine nati flores ad agrestem naturam redeunt, minores minusque odorati, & simplices, etiamsi prius multiplices, redduntur. Usus est florum. Coccinei, & odorati cœteris anteponuntur.

Analysi chymica, florum a calycibus separatorum ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, odore, & sapore Caryophyllos aromaticos referentis, obscure acidi ℥ix. ʒij. gr. xij. humoris primo odorati, subacidi, deinde empyreumatici, manifeste acidi, & austeri ℔iij ℥viij. gr. xxxvj. humoris rufescentis, sale volatili urinoso imprægnati ℥j. ʒvj. gr. xlij. olei spissi ad instar extracti ℥ij. ʒiij. gr. liiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒiiij. gr. xlviij. quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒvij. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. xxxvj. lixivio extracta fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gran. xxiiii. in calcinatione ℥iij. ʒiiij. gr. xlij.

Caryophylli flores non mediocrem olei tenuis, & subtilis portionem continent ut ex eorum odore fragranti conjicere licet, multum olei densi, & rarescentiæ capacis, & salem tartareum ammoniacalem. Copioso suo sulphure acres sanguinis sales involvunt ac demulcent. In omnibus capitis, & cordis affectionibus commendantur, sed præsertim in morbis malignis, & pestilentialibus. Nonnulli succum totius plantæ vel etiam

radicum ut alexipharmacum commendant. Verum solus flos hac virtute donatus videtur, nec quidem tota substantia, sed solum infusum vel decoctum quod C. Hoffmannus præsertim commendat. Simon Paulli testatur, innumeros solo decocto florum a febribus malignis liberavisse, & asserit hoc decoctum sudores, & urinas potenter provocare citra magnos naturæ motus, cor simul corroborare sitimque sedare.

Ex his floribus syrupus, conditum, acetum in officinis præparata servantur, & aqua distillatur odorata. Syrupus in julapiis ac potionibus cardiacis frequenter usurpatur ad ℥j. vel ℥ij. conditum ab ℥ß. ad ℥jß. in electuariis cephalicis, cardiacis, & antispasmodicis. Aqua distillata ad sudores proliciendos aut exanthematum eruptionem promovendam utilis censetur. Flores in aceto macerati illud colore rubro, odore suavi, sapore grato, & virtute cardiaca insigniunt. Tempore pestilentiæ ad contagium arcendum linrea hoc aceto Caryophyllato madefacta gestanda, & identidem olfacienda sunt, nec non etiam illius aceti cochlear unum aut alterum mane utiliter assumitur ad contagium præcavendum.

CASTANEA.

CAstaneæ arboris duæ sunt species in Officinis, altera sativa, sylvestris altera.

Castanea sativa, *Off.* Castanea sativa, *C. B. P.* 418. *Inst. R. H.* 584. Castanea, *J. B.* 1. 121. Castaneæ majores, *Lugd.* 31. vulgo, *Marronier*.

Arbor est magna, procera, ramosa, surculosa, tantæ nonnumquam amplitudinis ut truncum ejus tres homines vix complecti potuerint: ligni materie solida, durabili, non obnoxia putredini, & in igne multum crepitante, cortice lævi, maculoso, subnigro aut ad cinereum vergente. Folia gerit ampla, uncias duas plus minus lata, quatuor aut quinque longa, tenuja, aspera, rugosa, ambitu incisa, transversis multis venis in dorso eminentibus a media insigni costa extensis. Flores e ramulis dependent amentacei, plurimis staminibus e calyce quinquefolio viridi surgentibus cum luteis apicibus constantes, tenui capillamento seu axi affixis, steriles. Fructus echinati, pungentes, erinaceis similes, in eadem arbore a floribus separati nascuntur subrotundi, quadrifariam dehiscentes, intus villosi, in quibus continentur binæ aut ternæ Castaneæ, alias uncia, unciales circiter, subrotundæ, ex lata basi veluti in acumen desinentes, ab uno latere planæ, ab altero plerumque gibbosæ, cortice exterius obductæ veluti coriaceo, duro ac lento, exterius spadiceo ac lævi, excepta basi scabriore & subcinerea qua parte adhæsit, interne incana, lanugine molli pubescente, cui subjacet alia tenuior membrana rufa, crispa, fragilis, amaricans & adstringens, nucleum seu medullam continens album, solidam ac duram satis, sed dulcem, & gratam palato, præsertim si cocta fuerit. Maturo fructu echinati cortices sponte dehiscunt & Castaneas maturas dimittunt. In Galliæ meridionalis provinciis colitur. Materies arboris ædificiis atque aliis domesticis utensilibus admodum apta est. Castaneæ in cibos veniunt.

Casta-

Caſtanea, *Off.* Caſtanea ſylveſtris quæ peculiariter Caſtanea, *C. B. P.* 419. *Inſt. R. H.* 584. Caſtanea, *Dod. Pempt.* 814. vulgo, *Chataignier*.

Magnitudine tantum a priori differt ratione culturæ. Fructus enim & cœteræ arboris partes minores ſunt. In agro Pariſienſi ſponte naſcens reperitur.

Analyſi chymica, ex Caſtanearum ſativarum decorticatarum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, fere inſipidi, ſub finem obſcure acidi ℥xij. ʒiij. humoris ſubacidi & auſteri ℔j. ℥xv. ʒij. gr. xxiiij. humoris fuſci, empyreumatici, intenſe acidi, auſteri ℥ij. ʒiiij. gr. xlviij. humoris fuſci, empyreumatici, intenſe acidi, ſubſalſi ℥ix. olei ℥ij. ʒij. gr. xlvj. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥x. ʒiij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒv. gr. xx. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥xj. ʒvij. gr. vj. in calcinatione ℥ix. ʒiij.

Caſtanearum medulla dulcis eſt, aliquantiſper ſtyptica, & chartam cœruleam rubro colore tingit: unde liquet abundare ſale eſſentiali aluminoſo multo ſulphure involuto.

Caſtaneæ gentium multarum apud nos opes ſunt: adjuvant in primis rem eſcariam. Integræ vel in aqua coquuntur, vel igne torrentur, idque duobus modis, vel in ſartagine aut perforata patina ad ignis flammam, vel ſub prunis & cineribus candentibus. Prius tamen quam cineribus aut igni credantur, cultello obiter vulnerari debent, ut e plagæ hiatu flatus igne citatus evadat: alioqui ubi flagrantes incaluerint, humore intus contento rariore facto, magno cum ſtrepitu proſilient non ſine adſtantium periculo: & inſuper æquabilius torrentur. A nonnullis poſterior coquendi modus præfertur: nam in ſartagine toſtæ partim comburuntur, aut aliquid fuliginoſi empyreumatis contrahunt. Apud lautiores Caſtaneæ ſub cineribus toſtæ & decorticatæ cum ſucco Aurantiorum vel Limonum & tantillo Sacchari menſis ſecundis inferuntur. In Gallia Lugdunenſes prædicantur amplitudine & ſaporis ſuavitate commendatiſſimæ, non ſolum quæ in agro Lugdunenſi naſcuntur, ſed etiam quæ ex Delphinatu, ubi maximus eſt earum proventus, a negotiatoribus Lugdunum devehuntur, unde in alios tractus deinde comportantur.

Multis populis pro pane Caſtaneæ ſunt, præcipue Petrogoriis, Lemovicenſibus & Gebennicorum montium incolis. Sic autem illas parare ſolent. Primum ut diutius ſervari poſſint ſpoliantur lento cortice coriaceo qui ſub echinato calyce primo ſubeſt, deinde proxima corpori membrana, quæ infeſtat ſaporem, detrahitur: mox ut ſiccentur exacte, curant ſedulo: nam cratibus ſic delibratas imponunt, quas poſtea in caminis ſuſpendunt, & ſiccatas in uſus ſervant. Coquunt plerumque cum ſuilla in capaci cacabo: viceque pulmentarii ac panis jucundiſſime veſcuntur.

Caſtaneæ quocumque modo paratæ flatulentæ ſunt, difficile coquuntur: multum quidem præbent nutrimenti ſed craſſi, nec conveniunt niſi robuſtis & duris laboribus aſſuetis. Citra igitur ſatietatem comedendæ ſunt: quippe valetudinem mire infeſtant ſi modus abſit & potiſſimum eorum qui calculis renum, colicis doloribus, & viſcerum infarctibus obnoxii ſunt.

Adſtringunt cum ipſæ nuces & præſertim crudæ, tum quoque membrana

subrufescens quæ carnem ambit. Sistunt utique stomachi & ventris fluxiones, & sanguinem excreantibus prosunt. Earum farina cruda, vel medulla cocta cum melle & sulphure subacta tussientibus & cruenta expuentibus utile præbent electuarium. Diarrhæis decoctum Castanearum vel earum cortex exsiccatus & pulveratus conferunt. Interior membrana rubens commendatur ad alvi profluvia & sanguinis rejectiones seu in aqua decocta & pota, seu in vino austero ℥ij. pondere: quin etiam cum pari pondere eboris rasi alba fœminarum profluvia cohibet. Emulsio Castanearum & seminum Papaveris albi cum decocto Glycyrrhizæ extracta, confert iis, qui ardoribus urinæ laborant.

Externe cataplasma cum Castanearum medulla, farina Hordei & aceto mammis admotum earum duritiem resolvit & lac coagulatum dissolvit.

CENTAURIUM.

DUæ in Officinis occurrunt plantæ Centaurii nomine insignitæ, genere tamen prorsus diversæ: Centaurium majus & Centaurium minus.

Centaurium majus, Centaurea major, Rhaponticum vulgare seu Pharmaceuticum, *Off.* Centaurium majus folio in plures lacinias diviso *C. B. P.* 177. *Inst. R. H.* 449. Centaurium majus Juglandis folio *J. B.* 3. 38. Centaurium magnum *Dodon. Tempt.* 334. Rhapontica quæ hodie Centaurea major *Tragi* 138. vulgo, *Grande Centauree* ou *Rhapontique vulgaire*.

Ex radice crassa, ponderosa, solida, tripedali, foris nigricante, intus rubescente, succo sanguineo prægnante, cum dulcedine & adstrictione nonnihil mordaci, caules edit rotundos, teretes, bicubitales aut tricubitales, ramosos cum multis adnatis; frondes gerit amplissimos in plures particulas divisos & in alæ formam dispositos, quorum folia oblonga, spithamam fere longa, tres vel quatuor uncias lata, Juglandis foliis fere similia, in ambitu serrata, nervosa, glabra, saturate virentia. Surculorum extrema capitula sustinent seu flores flosculosos, plurimis nempe flosculis constantes cœruleis, quinquifidis, embryoni insidentibus & calyce squammoso non aculeato comprehensis. Embryo autem abit deinde in semen oblongum, glabrum, Cnico fere simile & pappis instructum. In Alpibus sponte nascens reperitur, unde radix quæ usus est, affertur. In hortis colitur.

Analysi chymica, radicum recentium ℔v. præbuerunt humoris limpidi, saporis aliquantisper herbacei, obscure subsalsi ℥vij. ℨiij. humoris limpidi primo obscure acidi, deinde manifesti, ac tandem austeri ℔iij. ℥vij. ʒv. gr. xxiiij. humoris rufi, empyreumatici, tum acidi, tum urinosi & sale volatili urinoso impraegnati ℥iiij. ʒj. gr. xxiiij. olei adiposi aqua gravioris ℥j. ʒiij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥viij. ʒij. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒv. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. vj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. gr. xlviij. in calcinatione ℥vj. ʒv. gr. xij.

Centaurii majoris radix cum quadam adstrictione ac dulcedine acri, sale donatur essentiali tartareo aliquantisper aluminoso cum olei crassi portione non mediocri, unde concretum exsurgit salmoresinosum.

Virtu-

Virtutes contrariæ huic radici tribuuntur, ob acrimoniam crassos humores incidit, viscerum obstructiones resolvit & menses movet: ratione adstrictionis profluvia sistit, prodest in hernia & exspuitione sanguinis. Ad vulnera recentia conglutinanda efficax admodum dicitur. Hepatis obstructiones reserat & hujus visceris tonum firmat ac roborat, unde hydropicis & ictericis auxiliatur tum vino macerata, vel aqua decocta, tum in pulvere pota. Ad ℥j. usurpatur in infusis aut decoctis vulnerariis, adstringentibus necnon etiam aperientibus. Pulvis ad ʒj. præscribitur in vino vel alio liquore idoneo.

Usurpatur in Pulvere antipodagrico *Principis Mirandolani*.

A nonnullis hæc radix pro Rhapontico vero sumitur, sed perperam, ut jam alibi diximus.

Centaurium minus, Centaurea, Fel Terræ *Off.* Centaurium minus *C. B. P.* 278. *Inst. R. H.* 122. *Doden. Pemptad.* 336. Centaurium minus, flore purpureo *J. B.* 3. 353. Centaurea *Brunsfels*: Gentiana dydropica *Hoffm. Altorf.* vulgo, *Petite Centaurée*.

Radice est parva, candida, lignosa, fibrata, insipida: caule spithameo, angulosa, ramoso: foliis aliis in terram sparsis, aliis in caule binis ex adverso positis, Hypericis forma, sed majora, glabra, nervosa, dilute virentia. Flores in summis ramulis velut in muscarium nascuntur monopetali, infundibuli forma, quinquepartiti & suave rubentes. Calyx florum e quinque foliis acutis constat, & pistillum quod infimam floris partem perfodit, mutatur in fructum semiunciam longum, cylindraceum, membranaceum, bicapsularem, in duas carinas hiantem & semina fundentem minutissima. Folia & flores intenso amarore donantur. In agro Parisiensi sponte nascitur. Usus est herbæ cum floribus.

Analysi chymica, ex plantæ floridæ ℔v. demptis radicibus, prodierunt humoris limpidi, fere inodori, saporis acris, linguam pungentis, subacidi ℥xij. ʒvj. gr. xxxvj. humoris primo limpidi, acris, deinde rufescentis, minus acris, intense acidi, tandem odoris & saporis empyreumatici, intense acidi & austeri, ℔ij. ℥ix. gr. xxj. humoris fusci, odoris & saporis empyreumatici, fumum referentis, austeri, alcalini ac tandem sale volatili urinoso imprægnati ℥iij. ʒiiij. gr. xlij. olei spissi ℥j. ʒv. gr. vj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥viij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiij gr. liij. ex quibus salis fixi alcali ʒiij. gr. xl. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij. ʒvij. gr. xxxix. in calcinatione ℥vj. ʒiij. gr. xviij.

Centaurii minoris folia & flores insigni amarore donantur, chartam cœruleam intenso rubore tingunt: salem continere videntur essentialem Tartaro vitriolato haud absimilem cum ammoniacali consociatum & multo oleo acri & crasso conjunctum.

Centaurii minoris summitates floridæ, ratione salis digestivi quo donantur, viscidos humores potentissime incidunt & obstructiones viscerum reserant. Hinc in affectionibus chronicis & febribus intermittentibus plurimum valent. Ratione olei tenuioris & acris sanguinem in vasis infimi ventris expandunt & fermentant: hæmorrhoidales venas aperiunt & menses provocant. Summitates floridæ ad pugillum unum aut alterum in vino macerantur, vel in aqua Card. Benedict. decoquuntur pro

K 4 hau-

haustu. Pulvis earumdem exsiccatarum ad ℨj. præscribitur, & conditum ad ℨß.

Rulandus, referente Ettmullero, febres intermittentes fere omnes, præmisso vomitu, solo ejus florum, vel etiam herbæ decocto curabat: in chronicis vero radicem Asari cum Centaurio minori consociabat. In ictero & mensium suppressione utiliter exhibetur. Centaurium minus ad suppressum hæmorrhoidum fluxum revocandum tum interno usu tum externa affrictione conducit. Ventriculum roborat, ciborum concoctionem juvat, vermes enecat. A Palmario in morbis contagiosis, veluti specificum laudatur: si pulveris Centaurii minoris ℨj. in vino vel aqua Cardui benedicti hauriatur, sudorem moderate provocat.

Licet stirpes nostrates cum veterum plantis comparare nolim, non possum tamen quin hic obiter dicam, veteres tanti fecisse Centaurium minus ut inter opera Galeno adscripta, integer libellus reperiatur *de virtute Centaurea* inscriptus, in quo Simon Paulli duo observavit notatu digna; primum scilicet veteres aut saltem auctorem illius libri extracta conficiendi modum non ignoravisse, quippe qui Centaurii extractum præparandi modum accuratissimum proponit: alterum quod ingens præsidium idem collocet in hac planta tanquam specifica. in curandis canis rabidi aliorumque venenatorum animalium morsibus. Hac ratione Julianus Palmarius illud usurpat in præparatione insignis sui pulveris contra rabiem, quem adeo probatum esse dicit, ut nullum umquam animal hoc usum se vidisse scribat, quod non atrocis morbi periculum evitarit quacumque uteretur victus ratione, illæsis tamen capitis partibus quæ dentes superant: his enim vulneratis exigua spes est, ut & vulnerata parte statim a morsu frigida elota annotante eodem Palmario. Hæc est illius pulveris præparandi ratio.

♃. Foliorum Rutæ, Verbenæ, Salviæ minoris, Plantaginis, foliorum Polypodii, Absinthii vulgaris, Menthæ, Artemisiæ, Melissophylli, Betonicæ, Hyperici, & Centaurii minoris, p. æq. Legantur singula quo tempore viribus pollent maximis, id est circa Junii plenilunium, & cœlo sereno. Papyraceis dein chartis conclusa siccentur seorsim in loco ad quem neque sol, neque pluvia pertingat, ne vel nimium exarescant, vel situm contrahant. Siccata ad futuros usus asserventur ea lege ut quotannis renoventur.

Cum autem utendi necessitas incidet, singulorum æquale pondus in pulverem tenuissimum redigatur, qui a ℨß. ad ℨj. demorsis quotidie exhibeatur, idque ex cochleari cum duplo Sacchari, vel ex vino, vel ex pomaceo, vel ex jusculo, vel ex butyro aut melle electuarii forma jejuno stomacho tribus horis ante cibum. Quamquam autem ℨß. aut ℨij. satis sint tum homini tum omni animali quantumvis crudeliter sauciato, nihil tamen obfuerit ad tres quatuorve processisse, cum præsertim vel longo post morsum tempore, vel jam nata etiam hydrophobia curationem aggredimur. Nonnulli hujus pulveris ℨj. cum pulveris Viperarum ℨß. in vini albi generosi haustu quotidie propinant per novem, nonnunquam etiam per quindecim dies. Interim vulnus non aqua frigida lotum, sed siccis linteis aut spongia exsiccatum vino aut hydromelite in quo supradicti pulveris ℨß. soluta sit bis terve quotidie fovetur. Deinde unguentum aut emplastrum inducitur quale aliis vulneribus ex usu est.

Ferue-

Fernelius ad ischiadicum dolorem Centaurii minoris decoctum per clysterem infusum plurimum commendat.

Confert quoque Centaurium minus glutinandis vulneribus recentibus, & ulceribus inveteratis, quæ abstergendo siccandoque glutinat & carne replet. Contra furfures, & crustosam capitis scabiem vix præstantius ullum decoctum S. Paulli reperiri asserit quam Centaurii minoris ex Pisorum brodio paratum, Illo enim decocto si lavetur caput, insigniter furfures & scabiem detergit, imo una myriades pediculorum enecat.

Sal ex ejus cineribus extrahitur qui tertianam fugare dicitur & menses suppressos restituere. Ad ℈ß. exhibetur.

Aqua arte distillatoria ex Centaurio parata in usum venit, sed exiguæ virtutis est. Usurpatur in Theriaca *Andromachi*, aceto theriacali, syrupo de Arthemisia, Pulvere *Comitis Mirandolæ* antiarrhritico, decocto amaro *Ph. Londinens.* & mixtum reperitur cum cœteris plantis vulnerariis quæ ex Helvetia sub *Faltran* titulo advehuntur.

CEPA.

Ceparum diversæ sunt species ratione coloris, magnitudinis, formæ &c. quarum usitatæ sunt, Cepa vulgaris candida & rubra, Cepa Ascalonica, & Cepa fissilis.

Cepa vulgaris candida vel rubra, *Off.* Cepa vulgaris floribus & tunicis candidis vel purpurascentibus *C. B. P.* 71. *Inst. R. H.* 382. Cepæ sive Cepa rotunda, alba vel rubra *J. B.* 2. 547. vulgo *Oignon*.

Radice nititur bulbosa, ex variis tunicis contexta, interioribus carnosis, exterioribus membranaceis, modo rubra, modo alba, interdum orbiculari, alias oblonga, alias depressa, pendulis ab imo fibris albis, subtili & acerrimo turgida succo oculos mordicando lacrymas eliciente: ex qua folia assurgunt longa, pedalia, fistulosa, teretia & acuminata, acri sapore, & caulis nudus, rectus, duorum triumve cubitorum altitudine, circa medium in ventrem utrinque turbinatum turgescens, qui glomeratum in summo fastigio gestat florum caput pugni magnitudine. Flores liliacei sunt ex petalis sex compositi, quorum meditullium occupant stamina sex & pistillum, quod deinde abit in fructum subrotundum in tria loculamenta divisum feminibusque fœtum subrotundis, angulosis, atris. Ab omnibus aliis bulbosis differt quod ejus radix nullam omnino sobolem edat, unde & Unio latinis dicta est olim, referente Columella. Unde forte gallicum *Oignon*. In hortis olitoriis ad usum culinarium colitur. Radix usus est.

Analysi chymica, Ceparum albarum a tunicis membranaceis mundatarum ℔v. per B. V. distillatæ præbuerunt humoris limpidi, fere insipidi, odore Cepas referentis, obscure salsi ℔j. ℥xij. ʒvij. humoris limpidi, obscure acidi, ℔ij. ℥vij. ʒv. gran. xlviij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufi, subsalsi, & obscure austeri ℥iij. ʒij. humoris rufescentis, obscure acidi, & alcali urinoso imprægnati ℥iiij. gran. vj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gran. xxxvj. olei adiposi ℥iij. Massa nigra

nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ʒij. quæ per duodecim horas calcinata reliquit cinerum fuscorum ʒij. gr. lxiiij. ex quibus salis fixi salsi ℈j. gr. viij. extracta sunt.

Cœpæ rubræ minorem salis volatilis & olei quantitatem præbuerunt ſ scilicet gr. xxxvj. & olei ʒijß.

Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒvj. gr. liiij. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gr. viij.

Cœpa itaque salem continet ammoniacalem cum olei crassi portione mediocri, & spiritu quodam oleoso essentiali tenui, & acerrimo conjunctum.

Cœpæ ad escarum condimenta frequenter hodie in culinis usurpantur. Nonnulli eas devorant crudas: Delicatiores tamen coctis magis delectantur, quia non adeo fœtidum spirant odorem.

Coctæ enim asperum & acrem saporem amittunt. Appetitum languentem excitant, palatum irritant, & conducunt stomacho frigidis, crassis, glutinosisque humoribus referto: hos enim coquunt, incidunt, attenuant, atque detergunt, urinas & menses movent, sed nil aut parum nutrimenti suppeditant: succi sunt pravi, flatus gignunt, largiori esu capitis dolores invehunt, somnia efficiunt turbulenta, halitibus multis & acribus caput implendo quibus nervosæ cerebri membranæ commoventur, sitim pariunt, alvum faciunt lubricam acredine sua intestinorum membranas vellicando. Oculis nocere dicuntur, & animi functionibus obesse intus sumptæ. Venerem irritant, sanguinem inflammant & biliosis nocent.

Cœpæ cum melle coctæ asthmati & pulmonum affectionibus a pituita crassa & lenta oriundis conveniunt. Succus bulbi & foliorum ad ℥vj. cum Saccharo epotus a nonnullis velut diureticum præstans commendatur in urinæ suppressione & hydrope. Adversus nephritidem Cœpa alba taleolatim secta in vini albi ℥viij. per noctem maceratur, infusum mane percolatum propinatur, jejuno ventriculo, quod per tres mensis lunaris ultimos dies iteratum a D. Chomel Med. Parisiensi tanquam comprobatum remedium prædicatur.

Cœpa non secus ac Allium rusticorum est Theriaca, & Prophylactica existimatur in peste & morbis contagiosis mane comesta. Quidam Cœpam excavatam Theriaca replent, sub cineribus coquunt, & comedendam præbent peste correptis, vel ejus succum propinant ut remedium antipestilens, & diaphoreticum. Eadem simili modo cocta, tusa, & cataplasmatis ritu imposita pestilentes bubones efficacissime attrahit, emollit, & aperit. Nonnulli Cœpam in aquæ pauco coctam, & cum porcino adipe non salso contusam & Theriacæ ʒij. ad bubonem pestilentem potenter attrahendum supra partem affectam imponunt, & mane ac vesperi illud cathaplasma renovare solent.

Fernelius Cœpas cum sale contusas parti impositas ambustæ sanare scribit. Easdem quoque Ambrosius Paræus mire commendat, modo ne Epidermide pars sit spoliata vel ulcerata. Cœpæ contusæ ad Alopeciam ab omnibus prædicantur, unde Schola Salernitana canit:

Contritis Cœpis loca denudata capillis
Sæpe fricans poteris capitis reparare decorem.

Mane & vesperi caput iis confricetur dum prorsus rubescat & mox molle oblinatur vice cathaplasmatis.

Ad

Ad Cephalæam Cepa alba per medium incisa & in spiritu vini macerata applicata supra partem dolentem valde prodest. Auditus difficultatem tollit succus Ceparum cum æquali portione spiritus vini mixtus & ad aliquot guttas auribus instillatus.

Cepæ contusæ plantis pedum admotæ œdematosos pedum tumores tollunt urinas promovendo, ventri vero applicatæ ascitidi, necnon & leucophlegmatiæ medentur. Cepæ contusæ & in cataplasmatis formam redactæ a Riverio commendantur ad urinæ suppressionem. Vel etiam placenta ex Cepis minutim concisis, cum ovis agitatis, in axungia porcina frixis calide applicetur parti dolenti, si urinæ suppressio sit renalis, renibus; si vesicalis, regioni pubis; necnon etiam perinæo admoveatur.

Cepa alba sub cineribus assata & cum butyro insalso in cataplasmatis formam redacta hæmorroidum dolorem sedat & tumorem discutit, narrante Riverio. Suppositoria ex Cepa parata hæmorrhoides aperiunt.

Cepa Ascalonica & Ascalonia *Obsoniorum*: Cepa Ascalonica *Matthiol.* 556. *Inst. R. H.* 382. Cepa Ascalonica sive fissilis *J. B.* 2. 551. vulgo: *Echalottes*.

Plures simul conjunctos bulbos nuce avellana paulo majores, ab uno radicum fibrosarum cespite prodeuntes habet, sapore Cepæ vulgaris admodum acri, haud tamen ingrato, ex quibus folia exeunt tenuia, fistulosa, teretia, glabra, eodem sapore prædita. Seritur in hortis olitoriis ad ciborum condimenta.

Analysi chymica, bulborum recentium a tunicis mundatorum per retortam distillatorum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, odoris sapidi, obscure alcali, obscure salsi, at tandem subacidi ℔j. ℥iij. ʒj. humoris primo limpidi, deinde rufescentis, ejusdem odoris & saporis, acidi & subausteri ℔iij. ℥xiij. ʒv. gr. vj. humoris rufi, sale volatili copioso impregnati ℥ij. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xxxvj. olei spissi ad instar extracti ʒv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒvj. gr. xlviij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi parum alcalici ʒiij. extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒv. gr. liij. in calcinatione ℥vj. ʒiiij. gr. lx.

Cepæ Ascalonicæ salem ammoniacalem continent oleo crasso conjunctum & cum spiritu quodam acri tenui conjunctum. Major terræ copia in illis quam in Cepa vulgari reperitur.

Eadem præstare dicuntur quæ cœtera Ceparum genera. Cibi appetentiam excitant. Ab illis qui sitim quærunt summe prædicantur. Vermes intestinorum earum esu necari vulgo creditur. At iisdem ac Cepæ vitiis obnoxiæ sunt.

Cepula & Cepa fissilis *Obsoniorum*: Cepa fissilis *Matthioli Lugd.* 1539. *I. R. H.* 382. vulgo, *Ciboule*.

Facie tota Ascalonicam refert, nisi quod omnibus suis partibus major spectatur. Bulbi plures ab una tantum radicum coma oriuntur longa tenuique cervice nitentes, Ascaloniæ modo, sed acredine differentes. In hortis olitoriis seritur.

Analysi chymica, ex Cepularum recentium per retortam distillatarum ℔v. prodierunt humoris limpidi primo plantæ contusæ odorem & saporem referentis, deinde saporis & odoris debilioris, obscure salsi, obscure acidi

& ob-

& obscure urinosi ℔iij. ℥vj. gr.xij. humoris limpidi ejusdem odoris & saporis debilis, deinde manifeste acidi, ac tandem austeri ℔j.℥xj.ʒiiij. humoris rufescentis empyreumatici, sale volatili urinoso copiosissimè prægnati & obscure acidi ℥v. gr. ix. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xij olei adiposi ℥vj. gr. l. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥j. ʒiij. gr. xlviij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥vij. gr. xviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gran. xxviij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. gr. xiij. in calcinatione ʒiiij. gr. xxx.

Cepula sale ammoniacali & tenuj spiritu donatur.

Ea omnia potest, quæ cætera Ceparum genera. Folia minutim incisa pro olere usurpantur.

Cruda Acetariis admiscentur ad saporem acutum communicandum; item salitis piscibus & carnibus bubulis. Cocta vero placent in aliis esculentis ut ovis frixis. In ventriculo difficile coquuntur, & comedentibus tædium est ex eorum halitu & ructibus ingratis quos pariunt.

CERASUS.

Plurimæ sunt arborum, quæ Cerasia vel Cerasa proferunt, varietates ex fructus potissimum forma, colore, & sapore & magnitudine desumptæ. Aliæ tamen sativæ sunt aliæ sylvestres, quæ etiam ratione habitus totius arboris aliquantisper variant. Distinguuntur pomi figura turbinatiore, longiore, rotundiore, cordis etiam figura; alia pediculo longiore, alia breviore, singulis vel pluribus una coeuntibus. Distinguuntur etiam colore albo, sed rarius, partim rubro, partim candicante, quædam pallide rubente, quædam plane cereo, alia rubro, rufescente, nigricante, nigro, & quædam etiam nigerrimo & succo sanguineo labia & manus inficiente. Distinguuntur quoque sapore dulci, acido, austero, & ex dulci acido admixto: nonnulla amaritudinis quid retinent; alia nimia sua dulcedine fastidium pariunt; alia ob nimium acorem respuuntur; alia ob aquei succi redundantiam insipida sunt: similiter alia carne sunt prædura; alia carne molliore & teneriore sive aquosa constant, & in quibusdam caro pertinacius adhæret nucleo qui in aliis fragilior & medulla non insuavi est.

Ex his apud nos potissimum veniunt in usum Cerasa acida & vulgaria, *les Cerises ordinaires*; Cerasa sativa majora Agriotta nonnullis, *les Griottes*; Cerasa duracena, *les Bigarreaux*; Cerasa aquea, *les Guignes*; Cerasa nigra, *les Merises* ou *Cerises noires*.

Cerasia acida & vulgaria fructus sunt arboris, quæ dicitur Cerasus sativa, fructu rotundo, rubro & acido *Inst. R. H.* 625. Cerasa sativa, rotunda, rubra & acida, quæ nostris Cerasa sativa *C. B. P.* 449. Cerasia sativa *Tab. Icon.* 985. vulgo, *Cerisier*.

Arbor est haud procera nec recta, multis brachiata ramis fragilibus, caudice mediocriter crasso, cortice e puniceo nigricante, ligni materie intus subnigricante, ad circumferentiam subalbida: foliis magnis, oblongis, venosis, ambitu crenatis, cæteris speciebus minoribus magisque rotundis. Flores profert

fert rosaceos, plurimis scilicet petalis albidis in orbem positis & aliquot staminibus concoloribus mediis constantes, ex quorum calyce in quinque segmenta recurva diviso surgit pistillum quod abit in fructum longis & tenuibus pediculis adhærentem, subrotundum, carnosum, carne non admodum dura vel compacta, sed succosa, sapore dum bene maturuit grato, non nimium acido sed quodammodo vinoso: in carnis meditullio ossiculum continetur lignosum, durum, cum nucleo amaricante haud ingrato. Gummi ex se fundit lucidum, flavescens, insipidum & inodorum. In hortis colitur & magna est harumce arborum copia in valle *Montmorency*.

Analysi chymica, ex carnis Cerasorum maturorum ab ossiculis separatæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis expertis, obscure subsalsi ℔j. gr. xxiiij. humoris limpidi, sapore aliquantisper subamaricantis, nucleorum Cerasi contusorum amarorem leviter referentis, obscure subacidi ℔j. ℥iiij. ʒvij. gr. xxxvj. humoris primo subacidi, subausteri, deinde manifeste acidi, subausteri & amaricantis ℔j. ℥ij. ʒvj. gr. xxx. humoris rufescentis, acidi & salsi ℥j. ʒij. olei spissi ad instar syrupi ʒij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ʒiiij. gr. xlij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒj. gr. lvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒiiij. gr. liiij. in calcinatione ℥iij. ʒij. gr. lxvj.

Liquor ex Cerasis expressus & rite fermentatus vinosum præbet liquorem non ingratum, licet non admodum spirituosum ob magnam phlegmatis copiam quo salia & sulphura diluuntur.

Cerasa sativa majora, Agriotta nonnullis, fructus sunt arboris quæ dicitur, Cerasus sativa fructu majore *Inst. R. H.* 625. Cerasa sativa majora *C. B. P.* 449. Cerasa acida rubella *J. B.* 1. 221. Cerasia hispanica *Tabern. Icon.* 984. vulgo, *Griottier.*

Arbor est priori haud dissimilis, humilior multo, quarum & minimæ atque ideo paucorum annorum fructum ferre consueverunt. Fructus brevi pendet pediculo, & quam reliquorum fere crassiore. In hortis, pomariis & campis colitur.

Cerasa inter fructus horarios maxime commendantur. Acida corpori succum alibilem tenuem sed laudabilem suppeditant, sitim sedans, humorem biliosum fervidiorem contemperant & jecoris infarctus tollunt. Febricitantibus utilia censentur & dicitur vulgo febres apud plebem desinere statim atque Cerasa matura fiunt. Bene matura recentia ventrem subducunt, viridia diarrhæas excitant, siccata vero sistunt.

Cerasorum succus aqua dilutus & saccharo edulcatus potum præbet diebus æstivis refrigerantem & stomacho gratum & febricitantibus utilem. Cerasa coquuntur ex aqua cum tantillo sacchari: Et esca est non modo sanis perjucunda, sed etiam ægrotantibus & convalescentibus biliosis præsertim perutilis: sapore enim dulci & subacido languentem ventriculum excitat & ciborum appetentiam promovet. Majori vero sacchari copia condita, ut per longum tempus servari queant, secundas mensas subeunt & inter præstantissima dulciaria habentur: nec adeo facile in ventriculo debiliori corrumpuntur ut cruda, imo ventriculum roborant ac firmant.

Qui-

Quibus ventriculus debilior est, aut acidis scatet humoribus, qui diarrhæis obnoxii sunt, ab his fructibus abstinere debent, qui facillime acescunt & alvi profluvia provocant. Cerasa acida sole vel furno exsiccata febricitantibus masticanda conceduntur ad sitis ardorem extinguendam eorumque os refrigerandum. Eorumdem decoctum in hypochondriorum affectu summopere valere, imo hoc unico remedio complures convaluisse liquido asseverare non veretur Fernelius, *Consil. 43. ad D. de Morigni*.

Ex Cerasis potiones fermentatæ a nonnullis conficiuntur quæ vinum mentiuntur. Si cum carne nuclei contusi fermentescant, vis lithontriptica his vinis tribuitur. Ex iisdem vinis spiritus ardens distillationis ope extrahitur qui cum nucleis Cerasorum contusis maceratus blando suo amarore palato & ventriculo non est ingratus.

Nucleis Cerasorum vis diuretica adscribitur; unde utiles censentur in nephritide & urinæ suppressione, ad renes ab arenulis & mucagine liberandos. Ex his emulsiones præparantur. Quin etiam oleum ex his nucleis expressum contra eosdem nephriticos affectus a quibusdam commendatur.

Gummi ex arboribus distillans ad eadem valet quibus Gummi arabicum conducit, insuper vi lithontriptica donatum censetur. At perperam hæc vis illi tribuitur, siquidem nullum adhuc medicamentum hac virtute donatum novimus. Revera urinæ ardores demulcere valet mucosis suis partibus urinæ salia involvendo, & urinarias vias magis lubricas efficiendo, sicque urinæ aut mucaginis aut arenularum excretionem faciliorem & feliciorem efficit.

Cerasa Duracena fructus sunt arboris quæ dicitur Cerasus major, fructu magno cordato *Raii Histor.* 1538. *Inst. R. H.* 626. Cerasa crassa, carne dura *C. B. P.* 450. Cerasa duracena, oblonga *J. B.* 2. 221. Cerasia Pliniana *Tabern. Icon.* 985. vulgo, *Bigarotier*.

Hujus arboris folia majora sunt quam Cerasi vulgaris acidi, ad Castaneæ folia quodammodo accedentia, deorsum fere dependentia. Fructus magnus est, oblongus, ad cordis figuram aliquatenus accedens, carne dura solidaque, dulci, coloris ex albo rubelli, nucleo magno. Hæc arbor in hortis satis frequens est: variat fructus colore rubro, albo, nigricante.

Analysi chymica, carnis Duracenorum a nucleis separatæ ℔v. per retortam distillatæ, præbuerunt humoris, odoris & saporis expertis, obscure salsi & obscure alcali ℥iij. ʒvij. gr. xlij. humoris limpidi fere insipidi & inodori, obscure acidi ℔j. ℥viij. ʒiiij. humoris primo limpidi sub finem rufescentis, manifeste acidi, austeri ℔ij. ℥viij. ʒij. gr. xij. humoris rufescentis, sale volatili urinoso imprægnati ℥ij. gr. xxxvj. olei spissi ad instar extracti ʒij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. ʒvj. quæ calcinata reliquit cinerum rufescentium ʒiij. gr. xlviij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒij. gr. xxiiij. sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒj. gr. liiij. in calcinatione ℥iiij. ʒij. gr. xxiiij. Duracena itaque sale tartareo multo oleo crasso implicito donantur.

Duracena matura ut plurimum vermibus scatent & facile putrescentia sunt; in ventriculo difficile coquuntur, viscidos humores & putrefactioni obnoxios in ventre generant, qui, cum per intestina tardius descendant, facile corrumpuntur & vermium generationem promovent: idcirco ab

illis

illis quorum ventriculus imbecillior est, quorum viscera glutinosis humoribus infarcta sunt, rejici debent.

Cerasa Aquea fructus sunt arboris quæ dicitur Cerasus fructu aquoso *Inst. R. H.* 626. Cerasa carne tenera & aquosa *C. B. P.* 450. Cerasia aquea *Tabern. Icon.* 986. vulgo, *Guignier.*

A priori tantum differunt fructu molliori, magis succoso & obscurius rubente.

Analysi chymica, minorem olei portionem quam Duracena suppeditant; unde liquet, sale essentiali tartareo donari multo phlegmate diluto.

Cerasa aquea non adeo ventriculum gravant ut Duracena & facilius digeruntur, sed facilius corrumpuntur quam acida Cerasa.

Cerasa Nigra fructus sunt arboris quæ nuncupatur Cerasus major ac sylvestris fructu subdulci, nigro colore inficiente *C. B. P.* 450. Cerasus sylvestris fructu nigro *J. B.* 1. 220. Cerasia nigra *Tabern. Icon.* 986. vulgo, *Merisier.*

Arbor est procera, caudice recto, cortice exteriori spadiceo aut cinereo, maculoso, lævi, interiori virenti, materie firma subrusa, foliis oblongis Pruni foliis longioribus, dense crenatis, splendidis, subamaris. Flores ex eadem quasi vagina plures simul juncti, ex pediculis tenuibus, longis, nonnihil rubentibus pendent cœterorum similes, quibus succedunt fructus rotundi fere, parvi, carne pauca, dulci, aliquantisper amaricante, haud ingrata, succo nigro colore inficiente.

Cerasa nigra in morbis capitis, epilepsia, apoplexia, paralysi peculiariter proficua censentur. Fructus recentes comedendi offeruntur: vel aqua ex his fructibus non fermentatis distillata exhibetur, vel etiam aqua spirituosa præparatur, sive recentes fructus cum nucleis contusos vino generoso irrorando & distillando, sive eorum succum expressum novis Cerasis contusis affundendo & rite fermentando donec vinosum saporem adipiscatur, & inde spiritum ardentem distillando. P. Joan. Faber in balbutie & aliis loquelæ vitiis os hoc spiritu sæpius lavari commendat. Ch. Keslerus *in sua Chymia c. de fructibus*, asserit, quemdam apoplecticum, qui loqui non poterat, spiritu Cerasorum hausto loquelam recuperavisse. J. Raius refert, Cerasorum nigrorum aquam stillatitiam valde celebrari, & in frequenti usu esse apud Anglicas Matronas ad motus convulsivos præcipue infantium. In febribus malignis ad motus convulsivos compescendos sæpe a Medicis apud Anglos præscribitur.

℞. Sp. Cerasor. nigrorum, aquæ flor. Tiliæ ana ℥iij. pulver. de Gutteta ʒß. M. F. potio. Sumat æger cochlear unum alterumve singulis bihoris. In convulsion. infantium, in epilepsia & paralysi.

Cerasa nigra usurpantur in aq. Cerasor. nigror. comp. *Ph. Bateanæ*, in aq. paralytica & apoplectica *Ph. Reg.*

CETERACH.

Ceterach, Asplenium, Scolopendrium sive Scolopendria, *Offic.* Asplenium sive Ceterach *J. B.* 3. 749. Ceterach Officinarum *C. B. P.* 354. Asplenium *Dod. Pempt.* 468. vulgo, *Ceterac.*

Radicibus est capillaribus & nigricantibus, ex quibus plurima folia in orbem

orbem sparsa oriuntur tres uncias longa, semiunciam circiter lata, sinuata & undulata fere ad costam, superne glabra & viridia, inferne squammulis obducta inter quas erumpunt acervuli capsularum sphæricarum annulo elastica vi donato munitarum, cujus contractione rumpuntur, seminaque fundunt aurea minutissima. Delectatur maceriis & rupibus. In agro Parisiensi sponte nascitur.

Analysi chymica, ex Asplenii foliis plurimum educitur phlegmatis acidi & austeri, non mediocris olei & terræ portio, parum vero spiritus urinosi. Saporem præbet herbaceum, mucaginosum, aliquantisper asperum seu adstringentem.

Itaque Asplenium mucagine sua humores acres demulcet, adstrictione vero partes roborat, viscerum tonum laxum firmat. Sic expectorationem promovet, cæterasque functiones in visceribus restituit. Unde Asplenium pectorale & aperiens habetur. In tussi, asthmate, ictero, liene tumido, urinæ suppressione conducit in vino maceratum vel in aqua aut jusculis decoctum. In liene tumido juvat præcipue, non quod splenem absumat ut quidam falso reputant unde Asplenium dici volunt, sed quod spleni ut cœteris obstructis visceribus ferat opem. In cruenta exspuitione & alvi fluxu creditur prodesse: sed debilior est illius adstrictio, unde his in affectionibus parum levaminis affert.

Tradit Matthiolus aurei illius pulveris qui invenitur in aversa foliorum parte ʒj. cum albi Succini farinæ ʒß. ex succo Portulacæ aut Plantaginis potam gonorrhæa laborantes mirifice juvare.

Schroderus refert Asplenii folia externe admota mundificare vulnera ac ulcera.

Cœterach cum cœteris plantis Capillaribus in decoctis & jusculis sæpius usurpatur.

Usurpatur quoque in syrupo Capillorum veneris, *Renaudæi*.

CHÆROPHYLLUM.

CHærophyllum, Chærephyllon, Chærefolium, Cerefolium, & Gingidium, *Off.* Chærophyllum sativum *C. B. P.* 152. *Inst. R. H.* 314. Chærephyllon *J. B. 3. p.* 2. 75. Chærefolium *Dod. Pempt.* 700. Cerefolium *Matthiol*: Gingidium *Fuchs*: vulgo, *Cerfeuil*.

Radice est singulari, alba, fibrata, subacri: caule sesquicubitali, tereti, striato, inani, geniculis longius distantibus nodoso, glabro & ramoso: foliis Cicutæ similibus sed minoribus, tenujoribus & dilute rubentibus, pediculis sæpe rubentibus, nonnihil hirsutis, saporis & odoris aromatici, Flores summis ramis insident umbellatim digesti, rosacei, e quinque petalis albis, inæqualibus, cordatis, in orbem positis, totidemque staminulis albis compositi, cum calyce abeunte in duo semina oblonga, hinc gibba, inde plana, glabra, per maturitatem nigricantia, rostro aviculæ similia, sapore dulci aromatico. Crescit in hortis, in quibus seritur singulis mensibus ut tenerius sit.

Analysi chymica, ex Chærophylli foliorum & caulicor. ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore Chærophyllum referentis, subsalsi & obscure acidi ℔ij. ℥xj. humoris manifeste acidi, deinde austeri

fleri ℔j. ℥vij. ʒvj. gr. lx. Massa residua in alambice exsiccata pendebat ℥xij. quæ per retortam distillata præbuit humoris rufi, epyreumatici, manifeste acidi, subsalsi, austeri, & obscure alcali urinosi ℥j. ʒv. gr. lviij. humoris, & fusci, sale alcali urinoso copioso imprægnati ʒiij. gr. xxiiij. salis volatilis urinosi concreti gr. x. olei syrupi ad instar spissi ℥j. ʒvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. ʒiij. gr. xxxvj. quæ per quindecim horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum leucoph. ℥j. ʒvij. gr. lx. ex quibus lixivio salis alcali fixi ʒvj. gr. xlvj. extracta sunt. Partium jactura in distillationibus fuit ℥iiij. ʒvj. gr. xxviij. in calcinatione ℥ij. ʒiij. gr. xlviij.

Chærophyllum recens odorem herbaceum tenuem ac blandum spargit, saporemque refert subacrem, aromaticum cum quadam adstrictione; nec ingratum: exsiccatum super prunas candentes projectum fulgurationes quasdam nitrosas emittit: unde concludendum est, illud sale essentiali ammoniacali nitroso donari cum oleo subacri aromatico copioso conjuncto.

Olus est familiare suaveolens, & sapidum, ori proinde, & ventriculo gratum. Estur crudum cum aliis herbis in acetariis; dissectum etiam brodiis incoquitur solum vel cum aliis oleribus, eaque palato gratiora reddit: sed propter partium tenuitatem diuturnam coctionem ferre nequit. Incidit, attenuat, aperit, urinam movet, menses evocat, calculos pellit, viscerum obstructiones recludit, cutaneis affectibus medetur, chronicis morbis opitulatur, grumos sanguinis ex casu vel ictu collectos egregie resolvit, tum interne tum externe adhibitum. Succus ex herba recenti contusa exprimitur, & levi ebullitione defœcatur: vel herba in vase fictili inclusa furni calentis calori exponitur, deinde succus cum expressione extrahitur. Ad ℥iij. quatuorve propinatur reiterando si opus sit tertia vel quarta quaque hora. Decoquitur etiam in aqua, & decoctum ad ℥v. vel vj. hauritur. A nonnullis infunditur in vino. Ejus succum solum vel cum nitro defœcato, & syrupo de 5. radicibus aperientibus quarta quaque hora assidue sumptum in qualibet hydropisi maxime proficuum expertus sum. Hydropicorum enim urinas fere suppressas restituit, turbidas, & fœculentas defœcat, ardentes, & igneas pallidiores reddit. Diureticum est blandum, nequaquam irritans, imo inflammationes compescens, & sedans. Hoc si medicamento non curetur hydrops, vix alio sanabitur modo. Idcicirco illud specificum antihydropicum censeo. Observandum est tamen Chærophyllum sale nitroso donari; cujus ope suos effectus exerit, & iisdem vitiis obnoxium esse, quæ in nitro deprehenduntur. Siquidem ex largo, & diuturniori illius usu tussis excitatur; quapropter tussientibus non adeo convenit utrumque; nec cruenta exspuentibus, nisi cum cautione præscribenda sunt. In apozematibus aut jusculis carnium cum aliis herbis, Cancris fluviatilibus, salibus aut aliis medicamentis idoneis incoquitur, præsertim vere novo; humorum enim ferociam, & impetum compescit. Dolæus succum Chærophylli aut ejus aquam distillatam terque super novam plantam cohobatam sæpius epotam tanquam specificam contra vertiginem commendat. Idem succus febres intermittentes sæpe profligavit copioso sudore prolicito ad ℥vj. epotus paulo ante paroxismum, & a nonnullis in pleuritide ad sudorem excitandum præscribitur.

Extrinsecus in urinæ suppressione Simon Paulli usum Chærophylli, Parietariæ & Petroselini in butyro insulso simul frixorum, & pectini calide applicatorum proponit. Ettmullerus ejus decoctum ad dolores internos post partum sedandos, si ex retentione sanguinis grumosi oriantur, plurimum valere asserit. Idem decoctum solum vel cum tantillo aquæ vitæ inflammationes, & vitia cutis erysipelatosa demulcet, & mundat. Herba contusa hæmorrhoides cœcas sanat podici calide apposita.

℞. Chærophylli recenter collecti M. vj. carnis vitulinæ taleolatim sectæ ℔j. Stratum super stratum disponantur in olla fictili, addendo salis Prunell. ℨj. Olla operculo accurate obturata bulliat in catabo aqua repleto per horas quatuor vel quinque. Tunc succus exprimatur, & ad ℥vj. propinetur quarta quaque hora in hydrope. Vel

℞. Succi Chærophylli defœcati ℥xij. Quo dilue Nitri puri ℨß. Syr. de 5. rad. aper. ℥ij. Dividatur in quatuor doses quarta quaque hora sumendas.

Aqua Chærophylli distillata servatur in Officinis.

CHAMÆDRYS.

Chamædrys, *Off.* Chamædrys minor repens, *C. B. P.* 248. Chamædrys repens minor, *Dod. Pempt.* 43. Chamædryus vulgaris sive 2. *Clus. Hist.* 351. Trissago, Trixago, Quercula Calamandrina, *Germanor.* vulgo, *Germandrée*, *petit Chene*, *Chenette*.

Radicibus mire repit fibrosis in sylvosis, caules hinc inde spargens supinos, quadrangulos, ramosos, dodrantales, lanuginosos, in quibus folia bina ex adverso nascuntur læte virentia, semiunciam longa, duas aut tres lineas lata, basi angusta, a media parte ad extremam usque crenata, & amara, aliquantisper aromatica. In eorum alis flores nascuntur monopetali, labiati, purpurascentes, labio superiori carentes, cujus loco stamina gerunt incurva cum pistillo bicorni. Labium inferius præter cervicem in duas appendices acutas abeuntem trilobatum est. Calyx monotomos, cytiniformis, & quinquifidus quaterna semina subrotunda continet e pistillo nata. Folia, & flores in usum veniunt. In sylva Bononiensi agri Parisiensis sponte nascitur.

Analysi chymica, ex hujus plantæ floridæ recentis ℔iiij. & ℥x. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori, subacidi ℥xij. ℨj. humoris manifeste acidi, sub finem austeri ℔ij. ℥v. ℨv. gr. xviij. humoris rufi, empyreumatici, intense acidi, austeri, subsalsi, deinde tum acidi, tum alcali, & sale volatili urinoso impraegnati ℥vj. gr. xlviij. olei adiposi ℥iij. ℨj. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥x. gr. xviij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℨj. gr. xxxvj. ex quibus lixivio, salis fixi mere alcali ℨiiij. gr. liiij. sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ℨvij. gr. xxxvj. in calcinatione ℥vij. ℨvj. gr. liiij.

Hujus plantæ folia amara sunt, & subaromatica. Chartæ cæruleæ colorem nullo modo mutant. Salem essentialem continere videntur sali mirabili Glauberi similem cum ammoniacali conjunctum, & multo oleo aromatico involutum.

Hu-

Humores crassos, & tenaces incidit, attenuat, laxiorem partium solidarum tonum firmat, & roborat, urinam, & sudorem potenter movet. Intus assumpta confert in viscerum obstructionibus, ictero, tumoribus lienis, mensium suppressione, febribus contumacibus, hydrope incipiente, scorbuto, & arthritide. Matthiolus asserit eam in pestilentia juvare, lumbricos necare, & capitis affectibus frigidis mederi. J. Rajus scribit hanc plantam in agro Cantabrigiensi Theriacam Anglicam nuncupari, procul dubio quia alexipharmaca censetur.

Vesalius *in Epistola de china*, narrat decoctum Chamædryos fuisse commendatum a Medicis Genuensibus Carolo quinto Imperatori pro perpetuo podagræ auxilio, facto decocto sive ex vino, sive ex aqua stillatiria. Experiatur qui volet, inquit C. Hoffmann. eam tamen utiliter decoctis aperientibus utiliter admisceri annuit, & J. Rajus refert in Anglia apud mulierculas idem decoctum creberrimi esse usus in mensium suppressione. Idem profert quemdam celebrem ob scrophularum curationem exhibuisse decoctionem Chamædryos in vini albi ℔ij. ad ℔j. consumptionem, & sumebat æger cochlearia vj. mane & vesperi per mensem. Ejus summitates infusæ in modum Theæ ad P. j. aut ij. usurpantur in morbis chronicis & viscerum obstructionibus. Ejus pulvis ad ʒj. exhibetur, & celebratur apud Ægyptios adversus febres intermittentes, referente Alpino *De Med. Ægypt. fol.* 146. 147. Multi rustici curant febres quartanas ejus pulvere sumpto in jusculis per aliquot dies. Adversus febres contumaces D. Chomel infusum Chamædryos, & Centaurii minoris in vino commendat.

Ejusdem plantæ extractum in Officinis conficitur ad eosdem affectus utile. Exhibetur ad ʒj.

♃. Chamædryos, & Centaurii minor. pulverator. ana ʒß. Infunde per noctem in vini generosi cyatho uno. Hauriat æger ante paroxismum in febribus intermittentibus.

Usurpatur in Theriaca *Andromachi*, hiera Diacolocynthidos, syrup. de Arthemisia *Rhasis*, syrup. Chamædryos *Bauderon.* syrupo Hydragogo, & aperiente cachectico *Pharm. Regiæ*, Pulvere arthritico *Comitis Mirandolani*, Oleo Scorpionum composito *Matthioli*, Ung. Martiato, Unguento mundificativo de Apio.

CHAMÆMELUM.

TRes Chamæmeli species in usum medicum veniunt, scilicet Chamæmelum vulgare, Chamæmelum odoratum & Chamæmelum fœtidum.

Chamæmelum vulgare, Chamomilla, *Off.* Chamæmelum vulgare, Leucanthemum Dioscor. *C. B. P.* 135. *Inst. R. H.* 494. Chamæmelum vulgare, amarum *J. B.* 3. 116. Chamæmelum vulgare *Dodon. Pempt.* 257. Anthemis *Matthiol. Cord.* Chamæmelum Parthenii 3. species, *Brunsfelsii*: vulgo, *Camomille*.

Radicibus est tenuibus, fibrosis, cauliculis tenuibus in alas multas divisis, dodrantalibus aut altioribus: foliis tenuissimis, & dissectis, numerosis. Flores in summis caulibus, & ramulis singulares pediculis prælongis insident radiati, quorum discus ex plurimis flosculis aureis, corona vero ex semiflosculis candidis componitur embryonibus insidentibus, & calyce

 squam-

squammoso comprehensis. Embryones autem abeunt in semina tenuia, oblonga, pappo destituta, & thalamo infixa. Tota planta odorem spirat medicatum non adeo ingratum. In agro Parisiensi sponte nascitur.

Chamæmelum odoratum, Chamæmelum Romanum, Chamæmelum nobile, Chamomilla Romana odorata, *Off.* Chamæmelum nobile sive Leucanthemum odoratius *C. B. P.* 135. *Inst. R. H.* 494. Chamæmelum odoratissimum repens, flore simplici *J. B.* 3. 118. Chamæmelum odoratum *Dodon. Pempt.* 260. vulgo, *Camomille Romaine*.

Ex radice fibrosa caules profert multos non erectos sed procumbentes, & quasi per terram repentes, folia ut Chamæmeli vulgaris sed majora, & virentiora, flores quoque similes. Referunt folia, & flores pergratum ac jucundum cum gravitate quadam odorem, aromaticum. In hortis colitur.

Est & hujus generis quoddam, semiflosculos candidos medium floris ambientes densissime multiplicans, luteis flosculis in angustum orbem coactis, quod odore & forma præcedenti per omnia simile alias est. Dicitur Chamæmelum nobile flore multiplici, *C. B. P.* 135. & *Inst. R. H.* 494.

Chamæmelum fœtidum, Cotula fœtida, *Off.* Chamæmelum fœtidum, *C. B. P.* 135. *Inst. R. H.* 494. Chamæmelum fœtidum sive Cotula fœtida, *J. B.* 3. 120. Cotula alba, *Dodon. Pempt.* 258. Buphtalmum minus, *Cordi*: Parthenium, *Fuchsii*: vulgo, *Camomille puante*, ou *Maroute*.

Ex fibrosis radicibus caules promittit rotundos, virentes, fragiles, & succulentos, in alas multas divisos: crassiores, & altiores quam Chamæmeli vulgaris, folia similiter ampliora in virore nigricantia, flores forma & colore similes. Fœtet herba tota, gravemque spirat odorem. Nascitur sponte in agro Parisiensi.

Analysi chymica, Chamæmelum vulgare præter phlegma acidum copiosum, non mediocrem olei tum tenuis seu essentialis, tum crassi, sicut & spiritus urinosi quantitatem, & aliquantulum salis volatilis urinosi concreti suppeditat. Præterea succo suo chartæ cæruleæ rubrum colorem conciliat, & aromaticum est amarumque. Salem igitur essentialem continet ammoniacalem acido saturatum, & sulphure copioso tum tenui, tum crasso involutum. Chamæmelum odoratum multo plus olei essentialis possidet. Fœtidum vero Chamæmelum odorem quasi bituminosum spargit. Chartam cæruleam rubro colore leviter admodum tingit, ac proinde sale gaudet essentiali ammoniacali cum multo oleo crasso ac fœtido implicito.

Utriusque Chamæmeli, scilicet vulgaris, & odorati, floridæ summitates, & folia usurpantur. Digerunt, laxant, molliunt, flatus discutiunt, dolores mitigant, & nervosis partibus utilissima deprehenduntur. Romanum potentius calefacit, & attenuat, digerit, & rarefacit, remissius vero emollit, & dolores mitigat quam vulgare. Utriusque usus est insignis in dolore colico flatulento, in cruciatibus spasmodicis, & convulsionibus, cardialgia, adversus calculum, ad febres intermittentes profligandas. Interne, & externe usurpantur. Florum pulvis exhibetur ad ʒß. vel ʒj. succus expressus, & defœcatus ad ℥ij. iij. iiijve: infusum vel decoctum ex aqua aut vino ad ℥vj. Ettmullerus *in Praxi*, *p.* 1. *c.* 9. Chamæmelum præ aliis omnibus antispasmodicis com-

commendat, adeo ut in nephritide, doloribus gravidarum, torminibus puerperarum post partum, aliisque cruciatibus mirabile sit remedium. A Simone Paulli in pleuritide ejus aqua distillata plurimum laudatur ad dolorem discutiendum, intus sumpta, & decoctum calidum in vesica suilla supra latus dolens applicatur. Ad cardialgiam a Foresto & Ettmullero ejus decoctum aut tinctura ex floribus cum spiritu Chamomillæ fermentatæ, vel cum spiritu quocumque carminativo extracta, veluti specificum valde prædicatur.

Nonnulli adversus calculum ejus decoctum propinant: Simon Paulli plurimos nephritide laborantes insigne levamen ex infuso florum Chamæmeli in vino Rhenano percepisse testatur, si prælertim in balneo Avenæ & Artemisiæ sederent. Illud autem infusum sic præparari jubet.

℞. Flor. Chamæmeli vulgaris M. ij. Quibus affunde vini Rhenani, vel vini albi generosi ℔ij. Digerantur in cineribus calidis per duas horas. Infusum cum forti expressione coletur, & duobus aliorum florum Chamæmeli manipulis affundatur. Digerantur iterum super cineres calidos per totidem horas: fiat fortis expressio novis adhuc floribus affundenda & pro tertia vice maceranda eodem modo: tandem bulliant leviter & hoc decoctum ultimo coletur. Hujus decocti duo vel tria cochlearia sumat æger cum haustulo vini calido permixta. Sic non tantum mitescebant gravissima nephritica symptomata, sed etiam calculi nonnunquam ejiciebantur.

Hoc infusum adeo salsum gustu deprehenditur, inquit S. Paulli, ut si quis degustaret inscius, pugillos aliquot salis culinarii in eo esse liquefactos asseveraret.

A veteribus & neotericis vis febrifuga Chamæmeli valde prædicatur: Richard. Morton refert, febres intermittentes rebelles & Cortici Peruviano haud cedentes pulvere florum Chamæmeli ad ℈j. vel solo exhibito, vel cum sale Absynthio & Diaphoretico minerali permixto feliciter curatas fuisse. J. Rajus succi Chamæmeli cochlearia duo vel tria cum guttulis aliquot spiritus Vitrioli in jusculo exhibita in febre quacumque intermittente paulo ante accessum instantem paroxysmum sæpe avertere & febrem ipsam sanare scribit. Ejusdem decoctum vel aquam distillatam ad ℥vj. propinatam idem præstare Riverius asserit. Hujus plantæ infusum vel decoctum, annotante Rajo, ad scrophulas felici cum successu propinantur. Forestus decocto florum Chamæmeli & lacte bubulo se senem dysuria laborantem curasse testatur.

℞. Decocti Chamæmeli ℥vj. Syrup. Menth. ℥j. Sp. carminativ. Sylv. ℥ß. M. F. julapium in colica flatulenta propinandum.

℞. Flor. Chamæmel. subtilissim. pulverator. ℈j. Diaphor. miner. & sal. Absynth. ana ℈ß. M. F. pulvis sumendus in haustu vini aut alio liquore idoneo, vel in formam boli cum syrup. Caryophyllor. hortens. q. s. redactus, sexta quaque hora per biduum vel triduum reiterandus.

Externe hæc planta in fomentis & cataplasmatibus emollientibus, resolventibus ac demulcentibus, vel sola, vel cum Melitoto consociata usurpatur. In clysteribus ad intestinorum dolores sedandos, quacumque ex causa procedant, magnopere conducit. Ad duritiem mammarum ex lactis coagulatione, ejus decocto pars affecta lavetur bis die & superponatur

cataplasma ex summitatibus Chamæmeli, foliis Enulæ, Marrubii & semine Lini contusis & axungiæ permixtis ad emplastri consistentiam.

Oleum Chamæmelinum duplex in Officinis deprehenditur, scilicet vulgatissimum quod per infusionem, alterum elegantissimum quod per vesicam arte chymica paratur, coloris cœrulei elegantia & amœnitate ipsi saphyro non cedens. Primum tumores duros emollit & dissipat, dolores sedat, lassitudinem spontaneam tollit. Idem quoque clysteribus admiscetur, ut omnis generis dolores infimi ventris in utroque sexu leniat & compescat.

Posterius oleum arte chymica ex Chamæmeli Romani floribus calidioribus præsertim in regionibus collectis elicitum & eorum dotibus instructum, illis qui decoctum florum Chamæmeli fastidiunt, cum tantillo Sacchari in conveniente vehiculo contra colicos dolores & calculum propinatur ad guttas aliquot.

Observandum est cum S. Paulli hoc oleum essentiale Chamæmeli florum infuso vel decocto dotibus præstantius non esse, ut quidam volunt. Imo experientia compertum habuit quemdam nephriticum post usum olei essentialis Chamæmeli frustra tentatum tandem ejusdem plantæ infuso suprascripto sanatum fuisse. Idem auctor observat insuper post C. Hoffmannum olea essentialia stillatitia ventriculo esse infesta. Reipsa hæc olea usu diuturno & intempestivo ardorem accendunt in ventriculo & in renibus, hepatis obstructiones pariunt, sanguinem inflammant, in quibusdam sitim perpetuam excitant, in aliis cachexiam biliosam, in aliis calidum hyppopem inducunt. Quapropter nonnisi maxima cautione eorum usus præscribendus est, & calidis naturis atque biliosis interdicendus.

♃. Radic. Althææ, Calami aromatici ana ℥ij. folior. Malv. Calamenth. Puleg. summitatum Aneth. flor. Chamæmel. & Melilot. ana M. j. Fiat decoctum in aq. commun. q. s. ad ℔ij. addendo sub finem vini albi ℔j. Colatura foveatur abdomen tepide cum linteis crassioribus quadruplicatis, vel pannis laneis, aliquando cum spongiis dicto liquore imbutis & mutatis quoties refrixerint, vel etiam vesicis bubulis aut suillis dicto liquore semiplenis, in colicis doloribus præsertim flatulentis.

♃. Rad. Alth. & Brion. ana ℥ij. Bulbos Lilior. contusor. n. iiij. Radices mundentur & concidantur. Bulliant deinde in s. q. aq. donec insigniter mollescant. Deinde adde folior. Malvæ utriusque, Violar. Acanthi, Mercurialis ana M. j. Caricar. ping. paria vj. Coqu. omnia ad putrilaginem, deinde setaceo trajiciantur. Trajectis adde flor. Chamæmeli & radices Ireos Florentin. pulverat. ana ℥ß. Olei Lilior. ℥ij. F. cataplasma emolliens.

♃. Quatuor farinar. resolvent. ℔ij. Coquantur in lixivio leni sarmentor. Tum remoto lixivio adde pulver. flor. Chamæmel. Meliloti, Sambuci & radic. Ireos Florentin. pulver. ana ℥ß. cum olei Chamæmelin. s. q. Fiat cataplasma resolvens.

♃. Olei Chamæmelini ℥ij. Ung. de Althæa ℥j. Fiat linimentum in pleuritide quo latus dolens illiniatur.

♃. Folior. Malv. Althææ, Violar. Flor. Chamæmeli, Melilot. Origan. ana M. j. Semin. Fœnicul. P. ij. Fiat decoct. in cujus ℔j. dissolve

Diaph.

Diaph. vel Bened. laxativ. ℥j. Mellis anthosat. ℥jß. Fiat clyster. ad flatus discutiendos in colicis doloribus. Addi potest Therebenth. vitello ovi dissolut. ʒß. Olei Chamæmel. ℥ij. in dolore nephritico.

Chamæmelum usurpatur in Ung. Martiato, Empl. de Meliloto, Emplastro pro utero *Nicolai*, de ranis, *J. de Vigo*.

Chamæmeli fœtidi decoctum, auctore Trago, in passionibus hystericis insessu, fomentis & odoratu saluberrimum est. Adeo acris est hæc herba, inquit Matthiolus, ut cutem exulceret alligata. Quo fit, ut qui in campis alvum exonerant, ac deinde hac herba sedem abstergunt, paulo post intolerabili vexentur ardore.

CHAMÆPITYS.

CHamæpitys seu Iva duplex in Officinis, scilicet Chamæpitys lutea vulgaris, seu Iva arthritica, & Chamæpitys moschata seu Iva moschata.

Chamæpitys lutea vulgaris, Iva arthritica, Arthetica, *Off.* Chamæpitys lutea vulgaris sive folio trifido, *C. B. P.* 249. *Inst. R. H.* 208. Chamæpitys vulgaris odorata, flore luteo, *J. B.* 3. 295. Ajuga sive Chamæpitys mas Dioscoridis, *Lobel. Icon.* 382. Peristerona craterae, *Anguillar*: vulgo, *Ivette*.

Planta est vulgatissima in agro Parisiensi sponte nascens, radice exili, fibrata, alba: caulibus supinis & humifusis, villosis, in orbem sparsis & dodrantalibus, in quibus folia ad nodos bina oriuntur unciam superantia, trifariam laciniata, acuta, ex luteo virentia & villosa. Flores in alis adsunt monopetali, unilabiati, lutei, labio inferiori in tres partes diviso, quorum media bifida est, labii superioris locum occupantibus aliquot denticulis, cum staminibus dilute purpurascentibus. Calyx cytiniformis, quinquifidus, villosus, quaterna semina includit triquetra, fusca, e pistillo nata. Herba tota usitata est, odore resinam piceam aut larignam refert.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis aromatici, subacidi ℥xj. gr. xxxvj. humoris primo limpidi, deinde rufescentis ac tandem rufi & sub finem empyreumatici, manifeste acidi & austeri ℔iij. ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi sale volatili urinoso prægnati ℥ij. ʒij. gr. lx. olei crassi adiposi ℥j. ʒvij. gr. xij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥x. ʒv. gr. xij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥v. ʒvij. ex quibus lixivio salis fixi salsi ʒj. extracta fuit. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. gr. lx. in calcinatione ℥iiij. ʒvj. gr. xij.

Amara est & aromatica hæc planta, & succo suo chartam cœruleam rubro colore inficit. Sale essentiali tartareo aliquantisper aluminoso multo oleo & terra implicito instructa videtur.

Chamæpitys moschata, seu Iva moschata, *Off.* Chamæpitys moschata, foliis serratis, an prima Dioscoridis, *C. B. P.* 249. *I. R. H.* 208. Chamæpitys sive Iva moschata Monspeliensium, *J. B.* 3. 296. Chamæpitys spuria prior, sive Anthyllis altera, *Dodon. Pempt.* 47. Chamæpitys altera & major, *Cæsalp.* 456. Anthyllis Chamæpitydes minor, *Lobel. Icon.* 384. Anthyllis altera, *Clus. Hist.* 166. vulgo, *Ivette musquée*.

 Hu-

Humi serpit instar prioris Chamæpityos quam tenuibus sed tamen durioribus cauliculis & foliis satis refert : flos similis sed colore purpureus . Semina in singulis calycibus quaterna , nigra , crispa , sublonga , vermiculi instar aliquantulum incurva in utriculis lanuginosis . Tota hæc herba admodum hirsuta est , sapore amaricante, odore gravi, resinoso prædita , haudquaquam grato , ad moschum nonnunquam accedente præsertim diebus æstivis & calidis in regionibus , ut observat D. Garidel in *Historia Plantarum agri Aquisextiensis* . Circa Monspelium in Occitania & Gallo-provincia sponte crescit.

Iisdem fere principiis donatur ac prior , sed paulo plus olei essentialis continet . Utraque in Officinis fere indiscriminatim usurpantur , cum iisdem virtutibus præditæ censeantur . Inter plantas aperientes, vulnerarias, cephalicas , hystericas & nervinas numerantur . Foliorum & florum infusum , decoctum & pulvis intus sumuntur . In catharralibus affectionibus , doloribus rheumaticis , ischiadicis , artuum tremore & paralysi earum pulvis ad ℨj. solus vel cum pulvere Chamædryos in vino rubro , vel earum decoctum in sero lactis , si vinum minus conveniat , quotidie mane propinatur . A nonnullis in asthmate convulsivo , ab aliis in mictu cruento laudantur. A quibusdam earumdem decoctum ex lacte vaccino in vesicæ exulceratione commendatur ter die sumptum . A S. Paulli adversus paralysim valde prædicantur pilulæ a Matthiolo præscriptæ in *Comment. Dioscorid. c. ultimo L. 3.* quarum hæc est descriptio.

℞. Chamæpityos , Betonic. Stæchad. flor. Rorismarini ana ℨj. Turpeth. ℨjß. Agaric. ℨij. Colocynthid. ℨß. Zingiber. Sal. gemm. ana gr. x. Rhabarbar. ℨjß. Spicæ indic. gr. vij. pulv. Hieræ simpl. ℥ß. Diacr. ℨj. Omnia in mortario Chamæpityos succo excipiantur & in massam redigantur , e qua catapotia formentur ex qualibet drachma novem. Ex quibus si quotidie tria sumantur a paralyticis , cum se cubitum recipiunt , præsentaneum fere sentient auxilium.

Insuper Chamæpitys in ischiadicis & arthriticis affectionibus præcipuæ est æstimationis cum Chamædry instar Theæ pota vel in pulverem redacta : Quamquam ex his podagrici nonnisi parum solatii sibi promittere possint , observante Ettmullero.

℞. Chamædryos & Chamæpityos ana M. j. summ. Centaur. minor. M. ß. Coquantur in aq. ℔iij. ad ℔ij. Propinetur ad ℥iiij. calide quater die in arthriticis & ischiadicis doloribus.

℞. Chamæpityos M. ij. flor. Salviæ & flor. Betonic. ana ℨj. Rad. Pœoniæ mar. ℥j. Coqu. in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Colatura dilue syrup. de Stæchad. ℥ij. Sumatur ℥vj. ter vel quater die in artuum tremore & paralysi.

Hepatis & lienis obstructiones reserare dicitur & ictero mederi , menses suppressos revocare , fœtum mortuum & secundinas pellere , & adeo potenter , ut usus ejus in utero gestantibus omnino interdicatur , ne abortum faciat.

Ejusdem extractum in Officinis paratum servatur ad eosdem usus . Ad ℨj. exhiberi potest.

Externe abstersione vulnerum & ulcerum solidationem promovent utraque & tumores discutiunt.

Chamæpitys lutea usurpatur in Theriaca *Andromachi*, syrupo de Artemisia ,

missa; Pulvere arthritico *Comitis Mirandulani*, Pilulis de Iva arthritica *Nicolai Salernitani*, & Ung. Martiato.

CHELIDONIUM.

Chelidonium duplex in Officinis habetur; majus & minus.

Chelidonium majus, Chelidonia major, Hirundinaria major, *Off.* Chelidonium majus vulgare, *C. B. P.* 144. *Inst. R. H.* 231. Chelidonia *J. B.* 482. Chelidonium majus, *Dod. Pempt.* 48. Papaver corniculatum luteum Chelidonia dictum, *Raii Syn. Histor.* 857. vulgo, *Eclaire*, *Chelidoine*, *Felougne*.

Radicibus est fibrosis, multo capillitio stipatis, ex uno capite pendentibus, miniati coloris, succo croceo intensiori, acri, turgentibus: folia inferiora ampla sunt, spithamam longa, lobata, superne pulchre virentia, subtus glauca; & villis nonnullis aspersa: lobi subrotundi sunt, auriti, ex adverso quandoque positi; venosi, venis amplis & incisuris distincti, majoresque fiunt quo magis a pediculo recedunt. Caules cubitales sunt & ampliores, nodosi, fragiles, fistulosi, ramosi, foliis alternatim donati, quæ in inferioribus sæpe ampliora sunt; ex eorum alis in summo oriuntur pediculi palmo longiores qui flores velut in umbella sustinent cruciformes, e quatuor petalis aureis conflatos, calyce bifolio, & facile decidente. Pistillus florum mutatur in siliquam sesquiunciam longam, teretem, gracilem, bivalvem quidem, sed monocapsularem, glabram, & quasi corrugatam, primum viridem deinde rufescentem, quæ semina effundit nigra, lucida, rotundiora, compressa, semilineam lata. Tota planta graveolens est, & quacumque parte læsa, aut vulnerata crocei coloris succum acrem mordacemque ac nonnihil amaricantem fundit. Delectatur locis aquosis & umbrosis. In agro Parisiensi sponte nascitur. Folia & radix usitata sunt.

Analysi chymica ex Chelidonii folior. & stirpium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere insipidi & inodori, subacris, obscure acidi ℔j. ℥xj. ʒiij. gr. xviij. humoris limpidi, manifeste acidi, & obscure austeri ℔ij. ℥xiij. gr. xviij. humoris rufescentis, subsalsi, alcali, urinosi ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. olei spissi ad instar extracti ʒiv. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ij. ʒvij. gr. xviij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. gr. xxvij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. xviij. in calcinatione ℥j. ʒiv. gr. liv.

Tota planta & radix potissimum succo turget amaro, acri, deurente. Chartam cæruleam nonnisi leviter rubro colore tingit, & odore ova putida aliquantisper refert. Unde conjicere licet hunc succum ad lac sulphuris accedere; ac proinde salem essentialem continere ammoniacalem, vitriolicum oleo bituminoso implicitum.

Chelidonium majus intus sumptum obstructiones aperit, urinas & sudores movet, cachexiæ, & hydropi medetur, febrifugum est, & ictero præsertim dicatum. Radicis exsiccatæ pulvis ad ʒß. vel ʒj. ejusdem recentis ℥j. infusum in vini

in vini ℔ij. vel decoctum ex aqua ad ℥vj. epotum ; ſucci crocei guttæ tres vel quatuor in vini hauſtu vel alio vehiculo idoneo præſcribuntur .

Dicunt nonnulli ejus radicem fuiſſe ſpecificum remedium Helmontii adverſus hydropem aſcitem .

Pro ſudorifero quoque egregio cum aceto decocta in febribus malignis , & peſtilentialibus propinata habetur . Radix , inquit Tragus , quantum ejus manus capere poteſt purgata , in ſextario aceti roſacei decocta , ita ut deinceps percoletur , decoctoque adjiciatur Theriacæ ℥jß. cyathique vulgaris menſura exhibita a peſte correptos liberabit , ſi in lectum ſe compoſuerint & ſudaverint. Jul. Palmarius *Tractatu de Morbis contag. c.* 18. *p.* 456. ejus ſuccum his verbis commendat . Succus radicis Chelidonii majoris ex vino albo , & aceti roſacei momento expreſſus nonnullis præſentaneum auxilium attulit , & virus ſudore foras depulit .

Garencieres *Tractatu de Tabe Angelica* , Chelidonium majus multum celebrat in hac tabe , illudque in omnibus pulmonum affectionibus utiliſſimum & convenientiſſimum prædicat . At eo in affectu Simon Paulli obſervat pulmones nonniſi ſecundario affici , hepar vero primario & in eo viſcere præcipuam latitare morbi cauſam, ut apud auctorem *in Quadr. Botanico* , videre licet : ac proinde Chelidonium tunc tabidos juvaſſe non tam pulmones quam jecur ab infarctu liberando .

Emmanuel Konig *in ſuo regno Vegetabili* monet , ne Chelidonium nimia doſi exibeatur . Si enim radix ad ℨij. infuſa propinetur , eam horrenda inducere ſymptomata aſſerit . Lobelius raro intus ſumendum eſſe putat . J. Rajus in eadem eſt ſententia : nec ſuccum , cum acerrimus ſit ad oculorum affectus adhibendum eſſe exiſtimat , niſi eis additis , quæ acrimoniam ejus retundant , cujuſmodi eſt lac muliebre .

℞. Folior. Chelidon. major. P. j cremor. Tartari ℨj Macerentur in ſeri lactis ℥vj. Colatura dilue ſyr. de Cichor. comp. c. Rh. ℥j. Fiat porio mane jejuno ventriculo propinanda in ictero & in menſium ſuppreſſione.

℞. Rad. Chelidon. maj. minutim inciſ. q. v. Affunde vini albi vel Rhenan. ad ſupereminentiam trium vel quatuor digitor. Digerantur frigide in vaſe bene clauſo per dies aliquot , ſæpius agitando , donec tintura extrahatur, quæ per chartam bibulam tranſcolata ſervetur uſui . Doſis ℥iv. vel ℥vj. mane & quarta pomeridiana in ictero.

℞. Radic. Chelidon. major. M. ij. Baccar. Juniperi M. j. Contund. cum vini Rhenan. ℔j. Deinde exprimatur ſuccus , cujus capiat æger ℥iv. bis in die .

℞. Rad. Chelidon. major. Urtic. urentis , & Ariſtoloch. rotund. ana ℨ ij. Radic. Gentian. ℨjß. ſumm. Abſynth. roman. & Scord. ana M. ß. ſemin. Aquileg. & Cannabis contuſor. ana ℨjß flor. Hyperic. Centaura minor. ana P. j. Croci martis aper. nodulo incluſ. ℥ß. ſalis Tartar. ℨj. Coquantur per ſemihoram in ℔iv. aq. comm ad medias Colatura dividatur in 4. doſes . Exhibeantur duæ quotidie , una ſero circa octavam , altera circa ſextam matutinam , addita cuilibet ℥ß. ſyr. de Praſſio albo. In ictero .

℞. Rad. Chelid. major. ℥j. Tinctur. Martis ℥v. albi ℔j. Digerantur per 24. horas. F. colatura cujus ℥iij. pro ſingula doſi bis die ſumantur .

Chelidonium majus externe adhibitum vulnera præſertim vetuſtiora & ulcera abſter-

abstergit & mundat seu foliis contusis admotis, seu pulvere insperso, seu succo instillato. Croceus ejus succus verrucis applicatus eas tollit. Idem præstat herba trita cum axungia. Cataplasma ex contusis & bis die parti admotum herpetem miliarem efficaciter compescit & sanat.

In oculorum affectionibus Chelidonium plurimum celebratur. Succus ejus luteus ex rupto caule exstillans oculis instillatus a nonnullis commendatur ad oculorum ulcera detergenda & pro panniculis aut nubeculis removendis. Sed quia est admodum acris vel diluitur cum liquore quolibet idoneo, vel ejus aqua distillata usurpatur quæ longe mitior est. Fabricius Hildanus *Cent. Epistolar.* 59. testatur extractum Chelidonii non solum in externis nubeculis, sed etiam incipiente suffusione proficuum esse, veluti sæpissime expertus. At non ultra magnitudinem capitis aciculæ singulis vicibus imponendum esse monet propter acredinem.

In Officinis prostat aqua distillata Chelidon. major. quæ a Rulando, & Quercetano mirum habetur ophtalmicum, si in ea infusum fuerit antimonium crudum vel crocus metallorum. Herba aut radix recens contusa imponitur plantis pedum in tumoribus œdematosis ex febribus intermittentibus pertinacibus aut aliis morbis chronicis oriundis, quos dissipare valet.

Usurpatur in Orvietano *Frideric. Hoffmann.* Ung. mundificativo de Apio, Emplastro Diabotano, Aq. distillata usurpatur in aqua ophtalmica *D. Daquin Ph. Reg.*

Chelidonium minus, Scrophularia minor, Ficaria, Hæmorrhoidum herba *Off.* Ranunculus verus, rotundifolius, minor, *Inst. R. H.* 286. Ranunculus præcox rotundifolius granulata radice, *Moriss. Hist.* 446. Ranunculus latifolius, *Lugd.* 1036. Chelidonia rotundifolia minor, *C. B. P.* 309. Scrophularia minor sive Chelidonium minus vulgo dictum *J. B.* 468. Chelidonium minus, *Dod. Pempt.* 49. Malacocissus minor, *Fuchs.* Favagello, *Cæsalp.* 546. Strumea, *Plin.* vulgo, *Petite Scrophulaire*, ou *petite Chelidoine*.

Radice est ex multis tenuibus & candicantibus composita fibris quibus adhærent aliquot tubercula, granis triticeis magnitudine similia, subrotunda vel oblonga, foris pallida, intus alba: cauliculis palmaribus, tenuibus humi plurima parte procumbentibus: foliis subrotundis, lævibus, glabris, virentibus ac splendentibus, quam Hederæ minoribus. Summo cauliculorum fastigio insidet flos unus Ranunculi æmulus rosaceus, ex octo scilicet aut novem petalis aureo fulgore micantibus, cum unguibus Chloris, in orbem positis, staminulis multis croceis medium occupantibus & calyce triphyllo compositus. Ex floris meditullio surgit pistillum, quod abit in fructum subrotundum, echinatum, e viridi luteum, cujus placentæ multa semina tenuia adhærescunt. Agri Parisiensis incola hæc planta in pratis, secus vias in scrobium fossarumque marginibus crescit. Herba integra & potissimum radicis tubercula usitata sunt.

Analysi chymica, ex foliorum Chelidon. minor. ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, inodori, at initio seminis Sinapi saporem fere & leviter referentis, sub finem saporis prorsus expertis, primo obscure acidi, deinde manifesti ℔iij. ℥vj. ʒj. gr. xxxvj. humoris limpidi, primo inodori, deinde empyreumatici, austeri ℔j. ℥j. ʒiij. xlviij. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso impregnati ℥j. salis volatilis urino-

urinoſi concreti ʒiiij. gr. xxx. olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ʒvij. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥ij. ʒvij. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒij. gr. xviij. ex cineribus lixivio ʒv. gr. ix. ſalis alcali fixi ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒvij. gr. lxvj. in calcinatione ℥j. ʒv. gr. xviij.

Radicum recentium ℔v. per retortam diſtillatæ præbuerunt humoris limpidi, odore tenui ſed acuto, ſapore Sinapi fere referente, abſque ullis acidi aut alcali ſignis ℔j. ℥viij. ʒiij humoris limpidi, odore ſimili, ſapore vero debiliore, primum obſcure acidi, deinde manifeſti ℔ij. ℥x. ʒij. gr. xxiiij. humoris fuſci, empyreumatici, acidi, auſteri, ac tandem obſcure alcali urinoſi ℥ij. ʒiij. gr. xxxvj. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. gr. liiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v. gran. xxx. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. xxvij. ex quibus lixivio ſalis alcali fixi ʒiij. gr. lxij. fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. ʒvj. in calcinatione ℥iij. ʒij. gr. iij.

Chelidonii minoris folia ſaporem herbaceum referunt: nec in eis ulla acrimonia manifeſta guſtu deprehenditur. Folia, & radices ſpiritum quemdam acrem, & ſinapizantem obtinent, qui in primis phlegmatis portionibus manifeſtum ſe præbet. Inſuper ſalem eſſentialem continere videntur ammoniacalem, vitriolicum, magna olei, & terræ copia implicitum. Folia plus ſalis ammoniaci ſeu volatilis urinoſi, radices plus ſalis acidi vitriolici continent. Idcirco folia magis reſolvunt quam radices.

Schroderus ſcribit radices hujus plantæ refrigerare, & humectare: verumtamen diſtillatione ſpiritum aciem fundunt tum folia tum radices, ut per analyſim manifeſtum eſt. Idcirco nonnulli hanc plantam calidam eſſe potiori jure pronuntiant.

Inter plantas antiſcorbuticas temperatas non infimum locum obtinet: Vel folia recentia in acetariis comeduntur, vel infuſa in vino, vel condita Saccharo præſcribuntur, vel etiam ſuccus expreſſus uſurpatur.

Radices ad hæmorrhoides, & ſtrumas tam intus ſumptæ quam externe admotæ commendantur. Hæmorroides earum ſucco cum vino aut ægrotantis urina permixto ſæpius ablutæ contrahuntur, & dolore ſopito reſiccantur. Nonnulli hæmorrhoidas inungunt unguento ex radicibus recentibus cum butyro recente contuſis parato. Sunt etiam qui exiſtimant vel geſtatam ſolummodo herbam prodeſſe adverſus earumdem dolores poſſe. Neque exterius tantum extinguunt dolores, ſed & interius conſuetum illarum fluxum promovent, auctore C. Hoffmann.

Radices recentes contuſæ, & impoſitæ a Cæſalpino ad ſcrophulas curandas commendantur, vel etiam comedendæ a Sylvatico præſcribuntur. Boyleus radices contuſas in axungia porcina incoquit ad radicum ſiccitatem, his rejectis novas radices cum axungia expreſſa coquit iterum atque iterum, ut radicum ſucco axungia impraegnetur; ſic præſtantiſſimum obtinet unguentum adverſus hæmorrhoides, & ſtrumas, quo partes affectæ mane, & ſero inungantur.

Tragus herbam ipſam contuſam, ejus pulverem, ſuccum, aut aquam diſtillatam mariſcas aut ficos ani curare ſcribit impoſitu, collutu, aut inſperſu.

Succus radicum per nares attractus caput per ipſas nares expurgat.

CI-

CICER.

Ciceris species plures in hortis coluntur quæ non differunt nisi fructuum vel etiam florum colore. Duæ in primis in usum veniunt tum medicum, tum culinarium, scilicet Cicer sativum seu arientinum, & Cicer rubrum, quæ nonnisi varietates ejusdem plantæ a nonnullis existimantur.

Cicer sativum sive arietinum nigrum, rubrum, vel album, *Off.* Cicer sativum flore candido *C. B. P.* 347. *Inst. R. H.* 389. Cicer arietinum *J. B.* 2. 291. *Dodon. Pempt.* 525.

Cicer rubrum *Off.* Cicer floribus, & seminibus ex purpura rubescentibus *C. B. P.* 347. vulgo *Pois chiches* ou *Pois becus*.

Radix tenuis, albida, nonnihil rufescens, fibrosa, & capillacea, caulem promit erectum, patulum, hirsutum; folia conjugata ultimo impari claudente, subrotunda, serrata, villosa. Flores papilionacei sunt in foliorum alis pediculis tenuibus insidentes, colore aut candidi aut ex purpura rubescentes. Calyx villosus, in sex partes acutas divisus. Pistillum abit in fructum tumidum, vesicam referentem, unciam pene longum, & in filum tenuem abeuntem, in quo semen adest unum vel alterum Piso majus, subrotundum, angulosum, unico angulo acuto præditum colore albido, aut subrubro, & fere capitis arietini forma. Semina seu Cicera rubra præ aliis seliguntur ad usum medicum: cœtera inter legumina esculenta recensentur. Seruntur in arvis in plurimis Gallicæ meridionalis provinciis, ut & in Italia, & Hispania.

Analysi chimica, Cicera præter phlegma acidum, salsum, & subausterum, plurimum olei, nec mediocrem salis volatilis urinosi quantitatem præbent. Salem itaque essentialem ammoniacalem continent multo sulphure implicitum.

Legumen est flatuosum, copiosi nutrimenti; sed crassi, alvo movendæ habile, ciendæ urinæ idoneum. A quibusdam non tantum maturum sed etiam viride, non solum coctum, sed etiam crudum esitatur, ut Pisa, & Fabæ. Sed difficile concoquitur in ventriculo, nec nisi rusticis, utpote valentioribus ac robustis convenit, non vero delicatioribus hominibus.

Veteres Medici illud inter potentiora lithontriptica numerabant. Eorum sane promissis delusi Empyrici nonnulli calculum frangere ejus decocto promittunt, sed sæpius malis ægri rebus. Sæpius enim Cl. Tournefortius compertum habuit decoctum Ciceris dolores atroces afferre, si revera in vesica vel renibus calculus adsit. Abstergit enim, & urinas crassas, limosas ac turbidas educit, dum remanet letalis calculus mucagine sua denudatus. Ideo caute eo utendum est.

Apud nos ejus decoctum solum usurpatur in urinæ suppressione a muco copioso vel tenaci vias urinarias fere occludente. Monent autem practici, ne usurpetur frequentius ab illis, in quibus illæ partes exulceratæ sunt. Idem decoctum ad vermes enecandos, & ejiciendos a nonnullis prædicatur, menses etiam promovet, & lochias.

℞. Cicerum rubror. ℥j. Carnis vitulinæ ℔ß. Coq. in q. s. aq. comm. Fiat jufcu-

jusculum in urinæ suppressione, vel ad mucum & arenulas ex vesica vel renibus expellenda.

♃. Semin. Cicer. rubr. ℥ß. Stipitum Fabarum crematar. M. j. Rad. Gramin. Petrosel. ana ℥ij. Coq. in aq. comm. ℔iiij. ad medias. P. decoctum diureticum, cui adde syrup. de Ibisco Fernel. ℥iß.

Externe Cicer rubrum vi pollet resolvendi, attenuandi, emolliendi & abstergendi. Ejus farina in cataplasmate psoras & lichenes detergit, tumores mammarum ac testium discutit.

Usurpatur in syrupo de Althæa *Fernelii*.

CICHORIUM.

Cichorium sylvestre, Cichorium erraticum, Cichorea sylvestris, *Off.* Cichorium sylvestre sive officinar. *C. B. P.* 125. *Inst. R. H.* 479. Cichorium sylvestre, Picris *Dodon. Pempt.* 635. Cichorium sylvestre *J. B.* 2. 1007. Setis Picris Dioscoridis, Amarugo Theophasti, Hippochæris *Dalec. Lugd.* 563. Hieracium latifolium *Gerard:* Cichorium Intybus erratica *Tabern. Icon.* 170. vulgo, *Chicorée sauvage*.

Radix pedem longa, pollicem crassa, obliqua & fibrosa, succo lactescente prægnans, caulem profert firmum, hirsutum, tortuosum, sesquicubitalem, ramosum, cum foliis Dentis leonis foliis similibus sed majoribus, pillis hirsutis & obscure virentibus. Flores in foliorum supremorum alis nascuntur semiflosculosi, plurimis scilicet semiflosculis cæruleis constantes, embryoni insidentibus & calyce comprehensis, qui deinde contrahitur & in capsulam abit seminibus fœtam angulatis, brevibus, pappo carentibus. Diffluit ex caule, foliis aut radice vulneratis albicans & amarus succus. Amari vero saporis folia & radices sunt. Non modo hic in hortis seritur, sed etiam secus vias & in locis incultis nascitur, ac potissimum folia habens profundioribus incisuris lacinata, quod & reliquis amarius est. In usum veniunt radices, folia, flores & semina.

Analysi chymica, ex foliorum tenerorum recentium ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, obscure acidi ℔ij. ℥xiij. humoris limpidi, manifeste acidi, ℔j. ℥vij. ʒij. Massa sicca in alambice residua pendebat ℥x. ʒvij. quæ per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, empyreumatici primo acidi austeri, deinde sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒv. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xl. olei adiposi ℥j. ʒiij. gr. vj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. quæ calcinata per vij. horas reliquit cinerum nigricantium ℥j. ʒvij. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. gr. lx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in prima distillatione fuit ℥vij. in secunda distillatione ℥ij. ʒiij. gr. lxij. in calcinatione ℥j. gr. xxiij.

Radicum tenerarum recentium ℔v. per B. V. distillatæ præbuerunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, obscure acidi ℔ij. ℥xij. humoris manifeste acidi ℔j. ℥iiij. ʒv. Massa sicca in alambice superstes pendebat ℥xiij. ʒvj. ex qua per retortam distillata prodierunt humoris rufescentis, empyreumatici, acidi, austeri & sub finem alcali urinosi ℥iiij. ʒvj.

gr.

gr. lxiiij. olei adiposi ʒvj. gr. lxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒij. quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum fuscorum ℥j. ʒij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. lixivio fuerunt extractæ. Partium jactura in prima distillatione fuit ℥j. ʒv. in secunda ℥iij. ʒvj. gr. xiiij. in calcinatione ℥iij.

Planta & radix moderate amara sunt cum aliqua flypticitate, flores minus amari sunt, & saporem glutinosum referunt. Radicum & foliorum succus chartam cæruleam colore rubro vix tingit. Folia salem essentialem continere videntur salsum, vitriolico ammoniacalem, multo sulphure involutum. Radices minus salis volatilis urinosi continent, ac proinde majore flypticitate donantur.

Frequentior est Cichorii sylvestris usus in pharmacopoliis quam in culinis. Crudum & viride in acetariis a nonnullis comeditur. Alii vero ob insignem amaritudinem ab ejus usu abhorrent. At olitorum cura ac diligentia, maxima ex parte amaritudinem deponit, eximium candorem & suavem teneritudinem adipiscitur, quo fit ut ab omnibus fere in acetariis cum oleo, sale & aceto, aut cum saccharo & succo Citriorum vel Aurantiorum sumatur. At vero Cichorium sylvestre toto suo amarore atque virore stipatum tanquam polychrestum tum alimenti, tum medicamenti loco variis in morbis laudatur, præcipue ubi resolvendum, abstergendum & temperandum est. Humores crassos attenuat, glutinosos resolvit, spissos fluidiores efficit, solidas partes aliquantisper constringit & roborat, secretiones omnes promovet, elegantioremque faciei colorem reddit, calidam viscerum intemperiem temperat, oriundam nempe ab obstructionibus & ab acrium humorum stagnatione. Hinc in incipientibus hepatis, & viscerum obstructionibus, in ictero, cachexia, melancholicis affectionibus, faucium, pectoris, vel aliarum partium inflammationibus feliciter adhibetur, sive foliis recentibus crudis aut coctis comestis, sive succo ad ℥iij. quatuorve, sive aqua stillatitia aut decocto ad ℥vj. hausto, sive foliorum exsiccatorum pulvere ad ʒj. assumpto. Solum etiam, vel cum aliis plantis idoneis consociatum, sive folia, sive radices, sive tota planta in apozematis & jusculis alterantibus & aperientibus incoquitur. Nec pauci sunt qui pro potu solito utuntur levi decocto vel infuso foliorum Cichorii in calida viscerum intemperie & in affectionibus melancholicis & cachecticis. Blando enim suo amarore laxiores ventriculi fibras firmat, appetitum excitat, ciborum concoctionem juvat, vias urinarias expurgat, sæpe etiam diaphoresim aut expectorationem promovet. Commendatur etiam in febribus. Novi qui solo usu foliorum Cichorii sylvestris assidue in acetariis comestorum diuturnas & contumaces febres intermittentes profligarunt, plurimis febrifugis antea frustra tentatis. Usum radicis Cichorii sylvestris in febre hectica insigniter laudat Crato ab experientia edoctus. In febribus inflammatoriis & malignis succus defæcatus inter jusculа, tertia vel quarta quaque hora, propinatur ad ℥iiij. solus, vel cum succis Borraginis, Chærophylli, & cum syrupo Violarum aut alio conveniente consociatus. Idem succus in hepatis, lienis vel viscerum obstructionibus cum tinctura Martis vel cum sale quocumque digestivo utiliter quoque præscribitur.

Ex Spigelio & Simone Paulli ejus folia vere novo collecta exsiccata, in

in pulverem redacta & bis die ad ℥j. assumpta mane & sero, podagram præsertim biliosam levant. A Joanne Rhodio adversus melancholiam hypochondriacam juscula Cichoracea plurimum laudantur.

Ex Cichorio sylvestri præparantur in Officinis aqua & extractum. Aqua ex floribus cæruleis distillata inflammationibus & caligini oculorum medetur; cardiaca etiam censetur.

Extractum ad omnia usurpatur quibus Cichorium convenit, solum vel cum aliis extractis amaris & aperientibus, necnon martialibus conjunctum, in electuariis aperientibus, ad ʒß. aut ʒj.

♃. Succi defœcati Cichor. sylvestr. ℥iiij. Tinctur. Martis ʒß. Syrup. de quinque radic. aper. ℥ß. F. potio bis terve die reiteranda in cachexia & viscerum obstructionibus.

♃. Extracti Cichor. sylvestr. ʒij. Extractor. Gentianæ, Centaur. minor. Fumar. Nasturt. Corticis Peruviani & Rhabarbar. Croci Martis aper. & cremor. Tartar. ana ʒj. Salis Martis River. ℈j. Syrup. de Absinth. q. s. M. F. Electuarium. Dosis ʒj. bis terve die. In cachecticis & melancholicis affectionibus, mensium suppressione, & viscerum infarctu.

Folia nomen dederunt syrupo de Cichor. simpl. *Codic. Parisiensis*, & syrupo de Cichor. composito cum Rheo *Ph. Regiæ*.

Semina inter quatuor semina frigida minora numerantur, scilicet Cichorii, Intybi, Lactucæ, Portulacæ.

CICUTA.

Cicuta, *Off.* Cicuta major *C. B. P.* 160. & *Inst. R. H.* 306. Cicuta *Dod. Pempt.* 461. & *J. B.* 3. 2. 175. Cicutaria vulgaris *Clas. Hist.* 200. *Tragi* 474. vulgo, *Cigue*.

Radice est pedali, digitum crassa, multifida, priusquam caulem ferat, solida, cortice tenui flavescente, carne alba, fungosa, odoris gravis, saporis subdulcis, quando caulem facit interius cava: caule fistuloso, striato, tres cubitos alto, inani, lævi, dilute virenti, nonnullis tamen subrubentibus veluti serpentum maculis resperso: foliis alatis multifariam partitis, glabris, atrovirentibus, graveolentibus, ad Apium hortense accedentibus. Flores umbellatim congesti fastigia occupant, rosacei, quinque scilicet petalis constantes candidis, cordiformibus, inæqualibus, in orbem positis & calyci insidentibus, qui abit in fructum fere globosum, ex duobus seminibus compositum exiguis, hinc gibbis & striatis, inde vero planis, pallide virentibus. Ingratum, gravem virosumque tota planta odorem spirat. Agri Parisiensis incola in umbrosis vulgo nascitur.

Analysi chymica, ex foliorum & caulium tenerorum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris primo albicantis & turbidi, deinde limpidi, odore & sapore Cicutam referentis, aliquantisper acris, obscure subfalsi, obscure acidi ℔j. ℥viij. ʒiiij. gr. xlviiij. humoris limpidi, ejusdem odoris & saporis acidi & obscure austeri ℔ij. ℥xv. ʒij. gr. xxj. humoris rufescentis,

sale

sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. ʒj. gr. xxxix. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xx. olei ℥j. ʒj. gr. xxxvj. Massa nigra in retoria residua pendebat ℥iij. ʒiij. gr. xviij. quae rite calcinata reliquit cinerum nigricantium & fuscorum ℥j. ʒiiij. gr. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒvj. gr. lvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. xliiij. in calcinatione ℥j. ʒvij. gr. vj.

Totius plantae sapor herbaceus salsus est, odor narcoticus, foetidus. Succus chartam coeruleam rubro colore perparum inficit. Unde conjicere licet, Cicutam sale ammoniacali donari cum multo oleo & terra permixto.

Cicutam intus sumptam venenum esse, & publica Atheniensium poena invisam praecipueque morte Socratis celebrem, fere inter omnes constat. Kircherus *Tr. de Peste* gravia & admiranda symptomata ex radicibus Cicutae pro Petroselini radicibus a duobus religiosis viris comestis excitata refert. Vix enim in ventriculum descenderat cibus, statim virulentam ac mortiferam suam virtutem explicat, caput utriusque tam horrendis fuliginum exhalationibus opplevit, ut uterque protinus mente captus, alter in vicinum lacum se praecipitaverit, in anatem se transmutatum existimans, alter, omnibus spoliatis disruptisque vestibus, in publicum prorumpens, nihil nisi flumen ad intestini incendii vehementiam extinguendam appetens, in anatem se transformatum sine aquis vivere non posse clamaret. Paulo post totum corpus livore perfusum apparuit. Tandem diversis admotis remediis mortem quidem effugerunt, sed paralytico membrorum tremore afflicti nonnisi languidam & miseram vitam per triennium adhuc protraxerunt; denique ambo summis doloribus cruciati extincti sunt. Unde conjicere licet Cicutam non adeo frigidam esse, sicut nonnulli existimaverunt. Nec semper noxia est haec planta, imo salutifera quandoque deprehenditur, siquidem J. Rajus *in histor. plantarum* asserit post observationes Doct. Bovvle pulverem radicum Cicutae ad grana viginti in febribus malignis & quartana ante paroxysmum exhibitum omnibus Diaphoreticis antecellere. Et Renealmus *in observationibus 3. & 4.* intus hunc pulverem a ℈j. ad ʒß. in vino, vel ejusdem infusum a ʒj. ad ʒij. idque felici cum successu in scirrhis hepatis & lienis ut & pancreatis gravissimis exhibuit. Caute tamen tali medicamento utendum esse censemus. Qui vero ab eo abstinet, prudentior est.

Inter Cicutae antidota commendantur Acetum, Absynthium, Daucus, Gentiana, Urtica. Tragus refert, quamdam mulierem, cum inter Pastinacas Cicutae radicem decoctam forte comedisset, ebriam quasi ac insanam redditam fuisse, ut in altum scandere ac subvolare conaretur, cui haustu aceti subventum est, ut ad mentem rediret. Sennertus folia Absynthii vel radices Gentianae aut semina Dauci vel Urticae in pulverem redacta & ex vino generoso hausta, vel eorumdem decoctum in vino factum proponit.

Externe frequentior est ejus usus. In primis Cicutae succus expressus, vel ipsa contusa planta, aut cum decocto applicata mammarum incrementum coercet, duras & parvas reddit, auctore Ettmullero: verum hanc applicationem temerariam & periculo plenam esse Dodonaeus existimat. Sunt qui non inepte ad nimium lactis proventum mammis puerperarum quae lacta-

lactare nolunt, vel sub metu coagulationis lactis coerciti & indurationis mammarum, plantam hanc contusam & in lacte vel aqua Caprifolii vel in aqua & aceto decoctam, sub forma cataplasmatis, vel succum cum aceti tantillo temperatum applicant.

Henricus ab Heer *in observ.* 7. magnopere commendat Cicutam ad inflammationem & tumorem lienis ex nimia venere, discutit enim & tumorem resolvit. Cicutæ nempe folia si recentia, contusa, si exsiccata, macerata vel decocta in aqua florum Sambuci cum tantillo Camphoræ immittantur intra præputium.

Eadem folia in lacte cocta commendantur ad dolores podagricos & hæmorrhoidales mitigandos; cataplasma ex foliis cum Cochleis & quatuor farinis resolventibus plurimum laudatur adversus hydrocelem & dolorem ischiadicum. In emolliendis tumoribus, tam lienis & hepatis, quam etiam partium externarum duris, nempe schirrosis, strumosis, grumosis, folia & radices potissimum, quocumque modo applicentur, remedia sunt egregia.

℞. Folior. Cicutæ M. ij. Contund. cum limacibus terrestribus n. 24. sensim addendo farinar. resolv. ℥ij. F. cataplasma in tumoribus testiculorum vel mammarum.

In Officinis emplastrum de Cicuta præparatur quod ad strumas & omnes tumores duros & schirrosos emolliendos & præsertim lienis aut hepatis schirrum resolvendum plurimum laudatur, si cum oleo Succini subigatur.

Cicuta usurpatur in empalstro Diabotano *D. Blondel.*

Alia est Cicutæ species, quæ huic in officinis nonnunquam substituitur & dicitur,

Cicuta minor, *Off.* Cicuta minor, Petroselino similis *C. B. P.* 160. Cicutaria Apii folio *J. B.* 3. 2. 279. Cicutaria fatua *Lobel. Icon.* 280. Petroselini vitium *Tragi* 459. Sed viribus priori longe debilior est.

CINARA.

Cinara vel levis est, nullis neque in foliis, neque in capite spinis seu aculeis armata, vel aculeata seu spinosa; unde duo Cinaræ genera exsurgunt quæ plurimas species seu varietates sub se continent. Duæ potissimum ad culinarum cupedias coluntur.

1. Cinara hortensis, *Off.* Cinara hortensis, foliis non aculeatis *C. B. P.* 383. *Inst. R. H.* 442. Carduus sive Scolymus sativus non spinosus *J. B.* 3. 48. Cinara *Dodon. Pempt.* 724. Scolymus non aculeatus *Tab. Icon.* 695. vulgo, *Artichaut.*

Radice nititur crassa, firma, non insuavi, folia promit pedem & sesquipedem longa, semipedem fere lata, in lacinias latas subsectas divisa, incano & cinereo tomento obsita, potissimum parte prona, spinis carentia aut omnino paucis obsita. Caulis cubito altior, striatus, tomentosus, ramis aliquot donatus, in singulorum cacumine caput gerit hic turbinatum seu in gracilescentem metam productum, ille magis compressum & rotundum, squamis magnis, glaucis, carnosis, acumine obtuso, ungue infimo crassiusculo, tenero, vesco, albicante compactum. Caput illud squamosum seu calyx sensim divulsis squamis superius latescit & se

pan-

pandit, tandemque in medium profert flosculosos flores plurimis scilicet flosculis ex subcœruleo colore eleganter purpureis, quinquefariam divisis, & embryoni insidentibus, qui abeunt deinde in semen oblongum, tumidiusculum, lævi cortice obtectum cinereo, pappis candicantibus & lanuginosis instructum. Floris seu calycis ima pars seu placenta seminum carnosa est esculenta.

2. Cardones, *Off.* Cinara spinosa cujus pediculi esitantur *C. B. P. 383. I. R. H. 342.* Scolymus aculeatus *Tabern. Icon. 696.* Cardones *Cæsalp. 526.* vulgo, *Cardons*.

Hæc a priore non differt, nisi quod hujus foliorum omnes anguli & calycis squamæ duris, pungentibus spinis armentur. Caules seu foliorum costæ terra obruuntur, qua ratione mirum candorem contrahunt, teneritudinemque; sicque demptis utrinque foliosis costarum lateribus in cibos vel pretiosos lautioresque transeunt. Utraque planta in hortis colitur.

Analysi chymica, ex placentarum carnosarum Cinaræ tenerarum & recentium ℔v. per retortam distillatis, semotis squamis & seminibus papposis, prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, fatui, obscure acidi ℔ij. ℨiiij. gr. xxxvj. humoris primo limpidi, acidi manifeste, sub finem intense acidi, austeri, rufescentis, empyreumatici, ℔j. ℥xj. ℨ. ij. gr. ix. humoris empyreumatici rufi, primo intense acidi, deinde subsalsi & sale alcali urinoso copioso imprægnati ℥ij. ℨiij. gr. lx. olei ad instar syrupi ℨiiij. gr. xlviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ℨv. gr. xxxvj. quæ per decem horas calcinata reliquit cinerum ℥j. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℨiiij. gr. xviij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xj. ℨiij. gr. xxvij. in calcinatione ℥iiij. ℨv.

Carnosa hæc substantia saporem obtinet subdulcem, austerum & vitrioli solutionem nigro colore tingit. Salem igitur essentialem continet tartareum cum terra adstringente copiosa & oleo subdulci conjunctum.

Cardones ab hac carnosa substantia plurimum differunt. Cum phlegmate copiose plurimum salis volatilis urinosi præbent, mediocrem olei & terræ portionem, acidi vero perparum.

Cinara cruda estur plerumque cum adhuc tenera est cum sale & pipere. Sic stomacho grata & amica est, ciborum appetentiam dejectam recreat, potatoribus vero vini potum suaviorem efficit. Ubi vero grandior evasit, coquitur, rejectis squamarum duriore parte & lanugine intus contenta, & ex butyro liquato, aromatis, aceto vel omphacio parata comeditur, vel ex pingui carnium jure elixa, vel per frustula secta & in sartagine frixa additis sale & Petroselino, vel ex oleo & aceto supra cineres cocta. Asservantur quoque placentæ illæ carnosæ in hiemem, si insolentur vel in fumo exsiccentur; atque in loco sicco reponantur, ne situm contrahant, & ad intinctus & carnium condimenta usurpantur.

Quocumque modo præparetur aut coquatur Cinara parum nutrit & succi est crassi & flatulenti, qui fit ut quidam eam venerem stimulare existiment. Concoctu tamen facilis est in ventriculo, si moderate comedatur, ratione stypticitatis suæ qua ventriculi fibræ roborantur. Urinam ciere præcipue traditur, eamque turbidam ac putidam, quem tamen effectum Rajus ipsi denegat.

Foliorum costæ & caules teneri & candidi difficilis coctionis dicuntur, quod verum deprehenditur, nisi ab illis qui eos butyro saturant.

Radices Cinaræ urinas potenter provocant. In decoctis & jusculis diureticis usurpari possunt. A quibusdam earum decoctum ad urinas ciendas in enematibus præscribitur.

CITREUM ET LIMON.

Citreum, Citrum & Malus Medica, *Off.* Citreum vulgare *Inst. R. H.* 621. Malum Citreum vulgare *Ferrarii hesperid.* 61. Malus medica *C. B. P.* 435. Medica Malus sive Cidromela *Adverf. Lob. Icon.* 143. vulgo, *Citronier*.

Arboris modus nostratibus in hortis modicus est. Radix ramosa, alte lateque diffusa, lignosa & corticosa, foris lutea, intus albicans: truncus gracilis, ligno albo duroque, cortice coloris e viridi pallentis: rami numerosi, prolixi, tenues, ductilique lentitia obsequentes: ex his vetustiores diluto virore flaventes, pallidisque aculeis armati, recentiores vero læta viriditate nitidi: summa ramorum foliorumque teneritas rubente virore fusca. Folium ad Juglandis folii magnitudinem accedens, persæpe obtusum, interdum etiam acuminatum, triploque fere in longitudinem quam in latitudinem porrectius, supina parte quam prona viridius, oris leviter incisis serratum, fibris a medio crassiore nervo excurrentibus venosum, nonnunquam corrugatum & veluti bullans, spisso ambitu ramos convestiens & tota hyeme exornans, bene odoratum, gustatu amarum, soli si objiciatur instar foliorum Hyperici foraminibus vel potius punctulis translucidis undique respersum: spina foliorum plerisque superne contigua, gemmæque finitima, acumine subrubens, cœtero viridis, apprime rigida & satis longa. Flores confertim summis ramulis velut odorarium in fasciculum frequenter cohærentes, rosacei, petalis carnosis, persæpe quinis per ambitum resupinatis, foris interfusis rubore, cœterum candidis, in orbem positis, ex caliculo viridi, quinquifido emergentibus constantes, albentibus flavo sub apice, staminibus numerosis bene capillati, languide olentes, gustu primo subdulces, mox amari, partim frugiferi, exstante inter stamina longulo pistillo fructus rudimento, partim citra hoc indicium infœcundi, & hi quidem cito decidui, at illi tenacius hærentes. Fructuum figura sæpius oblonga, nonnunquam globosa, fastigio alias mucronato, alias retuso, superficie rugosa tuberosaque, longitudine non raro dodrantali, imo quandoque majori; magnitudo enim varia, pondusque diversum, siquidem nonnulli ad sex, novem, imo ad triginta usque libras proveniunt: cortex exterior coriaceus, tenuis, amarus & fervidus, colore primum viridi, in maturitate vero aureo seu citrino, odore fragranti: cortex interior seu caro crassa, veluti cartilaginea, firma, candida, subdulcis, aliquantisper acida & leviter odorata; intus divisa in varia loculamenta succi acidi vesiculis membranaceis contenti plena: denique semina cuique pomo complura, alicui quinquagena supra centena in medullæ vesicularis sinu inclusa, oblonga, semiuncialia, utrinque fere acuminata, duriuscula & membranacea ama-

amara, foris flava, ſtriataque cute veſtita, nucleo duplici, candido; amaricante cum quadam admixta dulcedine referta. In eadem arbore ſæpe viſitur eodem tempore tempeſtivum, & pulchre confuſum floriferum ver cum pomifero autumno, pomis aliis cadentibus, aliis maturefcentibus, aliis ſubnaſcentibus. Sed per autumnum proventus uberior. In Gallo-provinciæ hortis colitur hæc arbor ab Aſſyria, & Media primum in Græciam, & inde in meridionales Europæ regiones translata. Unde fructus Mala Medica, Mala Aſſyria dicuntur. Fructus partes omnes, cortex exterior ſeu flavedo Citri, cortex interior ſeu caro, pulpa ſeu ſuccus, & ſemina eximii uſus ſunt in medicina.

Analyſi chymica, ex corticis exterioris Citri ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odorati, & ſapidi, primo obſcure ſalſi, deinde obſcure acidi, cum oleo eſſentiali limpido flaveſcente, odoratiſſimo, ℔iij. ℥iij. ʒj. gr. xviij. humoris limpidi, citrei odoris ſaporiſque grati, manifeſte acidi, & auſteri, cum oleo eſſentiali limpido, flaveſcente, grato, ſub finem ruſo ℥xv. ʒiiij. gr. xxxviiij. humoris rufi, empyreumatici, intenſe acidi, auſteri cum levi acrimonia ℥ij. ʒvij. olei tum tenuis, & eſſentialis, tum craſſi, & empyreumatici ℥j. gran. lij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v. ʒvij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. xxxvij. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒiij. gr. xxxiij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. ʒiij. gr. xxxvj. in calcinatione ℥iiij. ʒv. gr. xxxv.

Ex ſucci Citrei recenter expreſſi ℔v. prodierunt humoris limpidi, ſaporis, & odoris fere expertis, obſcure ſubſalſi, & obſcure acidi ℔j. ℥v. ʒiij. gr. vj. humoris limpidi ſaporis, & odoris expertis, neque manifeſte neque obſcure acidi ℥xiij. ʒiij. gr. xxxvj. humoris primo obſcure acidi, deinde manifeſte acidi, auſteri, ſubſalſi ℔ij. ℥viij. ʒiij. gr. xxx. humoris rufi, leviter empyreumatici, intenſe acidi, auſteri, cum acredine quadam, obſcure ſubſalſi, & alcali ʒvj. gr. xij. olei ſpiſſi ʒij. Maſſa nigra in retorra reſidua pendebat ℥ij. ʒvij. gr. xviij. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iiij. gr. lxj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒij. gr. xxiiij. lixivio ſunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ʒvj. gr. xlij. in calcinatione ℥ij. ʒij. gr. xxix.

Itaque cortex Citrei mali plurimum olei continet, cum ſale eſſentiali ammoniacali ſubadſtringente conjuncti. Econtra medulla ſeu ſuccus olei portionem exiguam, & ſalis acidi evoluti plurimum obtinet.

Citrea mala menſis non tam ut alimenta, quàm condimenta apponuntur. Saporis, & odoris gratia in taleolas conciſa multis ciborum generibus intermiſcentur ſola, vel ſacchari polline conſperſa. Succo eorum carnes irrorantur: ejus enim aciditas appetitum languentem excitat, & ciborum concoctionem juvat, modo modicus ſit illius uſus. Cortex exterior propter duritiem in ventriculo difficile concoquitur, quemadmodum & cortex interior ſeu caro alba.

Commendantur integra contra venena febreſque malignas, & peſtilentiales: & a pluribus Medicis Theriacæ, Mitridatio, & confectionibus quibuſcumque alexiteriis in ipſa peſtilentia potiora, & magis proficua cenſentur. Inſuper inſigni donantur antiſcorbutica virtute, ita ut pro hujus morbi ſpecifico remedio habeantur. Equidem ſolo ſucco Citri vel malorum

Citreorum esu scorbutici etiam gravissimi sanantur. Eorumdem succo scorbuticorum gingivæ exulceratæ sæpius collutæ citissime absterguntur. Batavi certe post diuturniores navigationes in Indiam orientalem, aut alia abfita loca, ubi scorbutum sæpissime contrahunt, statim atque Lusitanicas oras attingere possunt, & mala Citria vel Aurantia obtinere, ab eo citissime liberantur. In febribus ardentibus & malignis plurimum conferunt ad sitim extinguendam, bilis aut sanguinis æstum & effervescentiam coercendam, vires prostratas restituendas. His nominibus in potum frustulatim secta conjiciuntur. Succus cum saccharo aqua diluitur, & potum præbet refrigerantem, palato gratum, sanis & ægris saluberrimum. Præterea succus Citri diureticus est, arenulas pellit, & ad affectus nephriticos commendatur: vomitiones cohibet, quas biliosi humores movet: affectionibus melancholicis, & hypochondriacis opitulatur: cordis palpitationes spasmodicas sistit: languores quos utriusque bilis fervidi vapores faciunt, discutit.

Externe quoque hæc Mala valde prædicantur in peste, & morbis contagiosis ad contagium arcendum. Pomum Citri solum vel Caryophyllis aromaticis confixum manu assidue gestant, identidem naribus admovent, & interdum morsicant. Equidem hoc modo non tam arcetur contagium, quam compescuntur nauseæ, & vomituritiones, vel ex pravis ægrotantium halitibus, vel ab imaginatione læsa oriundæ, quibus ventriculus debilitatur, & ciborum concoctio depravatur.

Exterior cortex flavescens valde odoratus est, & aromaticus, quod vesiculis constet innumeris oleo essentiali repletis. Masticatus oris halitum emendat, amarore ventriculum roborat, vermes necat. Ipsi exsiccato vis cardiaca, & alexiteria tribuitur. Flatus potenter discutit, humores crudos in ventriculo aut in intestinis contentos concoquens, ac digerens. Exsiccatus cardiacum vel alexiterium habetur præstantissimum. Saccharo conditus inter bellaria mensis secundis infertur. Electuariis etiam cardiacis admiscetur adversus morbos contagiosos, vel ad ventriculum roborandum, necnon etiam electuariis, & medicamentis purgantibus ad purgantium medicamentorum vehementiam temperandam.

Ex eodem cortice flavo oleum essentiale extrahitur duplici ratione: vel corticis exterioris recentis tæniæ tenuissimæ inter digitos exprimuntur super vitrum latum vel infundibulum vitreum, in quod ros oleosus cadit qui sensim in olei essentialis summe volatilis, penetrantissimi, & suavissimi guttas majores coalescit, & in aliud vas recipiens stillat: vel iidem cortices ærea vesica cum magna aquæ copia, ignis ope distillantur, ut cætera olea essentialia dicta. Ex his olæosaccharum conficitur quod utiliter julapiis cardiacis, stomachicis, vel extractis purgantibus admiscetur. Sed cavendum est ne immodicus sit horum oleorum essentialium usus, ut jam diximus. Alia est elæosaccharum conficiendi ratio compendiosior, & facilior; affricantur nimirum integra Citrea poma durissimo, & siccissimo sacchari frusto tamdiu donec inde extimus flavescens cortex oleosus plane abrasus sit. Saccharum flavo, & oleoso hoc succo imbutum cultro abraditur, & in vase probe clauso reservatur ad usum.

Syrupi tum ex succo acido, tum ex cortice flavo Citri conficiuntur. Ille dicitur syrupus e succo Citri: potenter refrigerat seu sanguinis æstum compescit, bilis effervescentiam coercet, & urinas promovet. Hic syru-

pus

pus flavedinis Citri nuncupatur, & inter cardiaca, & stomachica numeratur. Nonnulli etiam syrupum totius Citri præparant qui utriusque virtutes in seipso retinet.

Cortex interior seu caro alba rarioris est usus in medicina, & difficile coquitur in ventriculo. Nonnulli tamen vim diureticam, imo lithontripticam ipsi tribuunt, sed illam cœteris diureticis valentioribus consociant. Saccharo rite condita inter dulciaria locum tenet.

Ex pulpa Citri seu medulla acida conditum præparatur quod inter alexipharmaca, & antiscorbutica medicamenta annumeratur.

Semina alexipharmaca existimantur. In quibusdam compositionibus alexiteriis usurpantur. Ventriculi, & intestinorum vermes enecant, menses provocant, flatus discutiunt, humores viscidos attenuant, & dividunt. Ex his emulsiones conficiuntur vermifugæ, & cardiacæ, in morbis malignis, & pestilentialibus.

Etiamsi in prædictis morbis acida utiliter usurpentur, quia insignem vim habent refrigerandi, aperiendi, pituitam crassam incidendi, putredini resistendi, inflammabilitatem humorum, & eorum acrimoniam demulcendi; advertendum tamen in pleuritide, peripneumonia, hæmoptoe, phthisi, cœterisque pulmonum affectionibus, ventriculi, & intestinorum inflammatione, dysenteria, sanguinis mictum, renum, & vesicæ ulceribus, plurimum nocere. Tunc igitur ab illis abstinendum est. Tussim enim provocant, ventriculi, & intestinorum tormina pariunt, diarrhæas aut hæmorrhagias provocant. Speciatim vero de succo Citri, & Limonum Riverius observat cautum esse debere illius usum; quia frequentius aut nimia copia exhibitus aphthas facit in ventriculo, & excoriationes, unde lienteria succedit.

♃. Crystall. mineral. ℈j. Sacchar. albi ℥iiij. Coccinillæ gr. xvj. Bulliant in aq. comm. ℔iijß. ad despumationem. In decocto per subsidentiam purgato & per inclinationem a fœcibus separato ac refrigerato mali Citrei succus exprimatur, & sæpius de vase in vas transfundatur liquor pro potu palato grato, in febribus ardentibus, biliosis, malignis, & pestilentialibus proutili.

♃. Folior. or. ℨijß. Mann. Calabr. ℥ij. Sal. vegetabil. ℨjß. Liquiritiæ rasæ & contus. ℨj. Coriandr. ℨß. Folior. Pimpinell. Mij. Malum Citreum unum taleolatim sectum. Affund. bull. ℔ij. Macerentur per noctem. Fiat colatura, & erit ptisana laxans distribuenda in quatuor doses tertia vel quarta quaque hora sumendas.

♃. Radicis Raphani rusticani recentis, & minutim concisæ ℥ij. Folior. Cochlear. P. j. Passulas exacinatas n. vj. Liquir. rasæ, & contus. ℨß. Dimidium Citri cum cortice taleolatim concisi, vini, albi, & aq. comm. ana ℔j. Macerentur frigide per 24. horas in vase vitreo rite clauso, identidem agitando. Sit pro potu ordinario in scorbuto.

♃. Spir. Cochleariæ, & Sp. vini ana ℥j. Succi Citri ℥ij. Aq. Nasturtii ℥iij. Fiat gargarisma in scorbuto ad gingivarum exulcerationes abstergendas.

♃. Conserv. Cochlear. ℥ij. Conserv. Lujulæ ℥j. Pulver. Ari comp. ℨvj. Syrup. e Succo acido Citri q. s. F. electuarium de quo sumat æger ter die ad magnitudinem nucis moschatæ in scorbuto, servatis servandis.

℞. Aquæ Parietar. ſtillatit. ℥iiij. quibus dilue ſyrup. e ſucco Citri vel Limonum ℥j. Adde olei Amygdalar. dulc. ℥j. F. potio oleoſa in doloribus nephriticis perutilis.

Obſervabunt Tyrones in julapiis cardiacis, & diaphoreticis Stibii præparationes diaphoreticas cum acido ſucco Citri vel Limonum permiſcendas non eſſe, ne emeticæ fiant. Caveant pariter ne acida emulſionibus commiſceant: quippe ſubſtantiam lacteſcentem facile præcipitant.

Cortex Citri tum conditus, tum ſiccus uſurpatur in opiata *Salomonis*, electuar. de Citro ſolutivo, Tabellis contra vermes laxativis *Penicher. collectan. Pharm.* Pulver. lætificante, & digeſtivo *ejuſdem*. Semina uſurpantur in diamargarito frigido *Codicis Pariſ.* Tabellis contra vermes, Pulver. Pannonico *Charas*, confectione, & Hyacinthis, & opiata *Salomonis*.

Limon, mali Limonia *Off.* Limon vulgaris *Ferrarii heſperid.* 193. *I. R. H.* 621. Malus Limonia acida *C. B. P.* 436. Limonia malus *J. B.* 196. Limones *Lobel. Icon.* 143. vulgo, *Limonier* cujus fructus *Limon.*

Citro congener eſt malus Limonia quam ea de cauſa hìc adjungimus. Arbor enim ſatis procera, nec tamen admodum plerumque ramoſa: oblongo Citri folio, ſed breviore: crebris ſæpe aculeis, at minoribus, & venenatis: languidi odoris flores propemodum æquali, fructu in ovatam figuram conglobato ſed contractiore, remiſſius flavente, ac levius odorato Citrum ex parte repræſentat. Ab eo tamen diſtinguitur fructu minore, cortice carnoſo ſeu interiore tenuiore, copioſiore pulpa, & ſucco uberiore, ut interdum nihil fere niſi ſuccum contineat, eoque magis acido quam quæ mandi facile queat. In hortis Galliæ meridionalis colitur. Poma in uſum veniunt, & medicum, & culinarium.

Limonia mala, cum Aurantiis, & Citreis ſint guſtu acidiora, ideo magis refrigerantia eſſe veriſimile eſt. Valent ad eoſdem uſus atque Citrea; ad venena tamen ut minus efficacia, ita ad æſtuantes morbos valentiora habentur. Cortices Limonum ſaccharo condiuntur pro bellariis. Fructus integri parvi, & virides condiuntur quoque, & inter ſtomachica recenſentur. Quidam Mala hæc taleolatim ſecta, aſperſo multo ſaccharo, comedunt, ſicque appetitum languentem excitant, ſitim potenter extinguunt, & febrilem ardorem compeſcunt. Succus Limonum admodum efficax in diſſolvendis calculis, & detergendis viis urinariis cenſetur. Sed ne quid nimis.

Syrupus de ſucco Limonum in officinis præparatur commendatus ad calculum, & obſtructiones renum: item ad ſitim, & æſtum in febribus ardentibus: cordi, & ventriculo robur addit, & bilis efferveſcentiam compeſcit; ideoque haud infeliciter imbecillitates, lipothymias, vomitus, & ſingultus febribus ardentibus ſupervenientes curat.

Succus Limonum tinctoribus utilis eſt ad colores multos tranſmutandos, aut fixiores efficiendos. Quæ hoc ſucco exarantur ſuper chartam litteræ occultæ, igni admotæ manifeſtæ fiunt.

ÇITRULLUS.

Citrulus, & Anguria, *Offic.* Anguria Citrullus dicta *C. B. P.* 312. *Inst. R. H.* 106. Citrullus folio Colocynthidis secto, semine nigro, quibusdam Anguria *J. B.* 2. 235. Anguria, Cucumis, Citrullus *Dod. Pempt.* 664. Cucumer, vel Cucumis Citrullus *Fuchs.* vulgo, *Citroville*.

Radices habet tenues, rectas, fibratas, capillatasque, spargit per terram sarmenta fragilia, hirsuta, foliis vestita amplis, in profundas lacinias dissectis, asperis, & hirtis, e quorum sinu exeunt capreoli, necnon pediculi, flores sustinentes luteos, campaniformes, patentes, quinquifidos, quorum alii steriles sunt, alii fœcundi seu insidentes embryoni qui deinde abit in fructum magnum, & rotundum, quem vix ambabus ulnis ambias: cortex duriusculus sed lævis, nullis tuberculis inæqualis, atro-viridis, dilute virentibus maculis aut albicantibus perfusus: caro Cucumeris vulgaris, alba vel subrubra, firma, grati saporis. Semen fungosa meditullium occupante substantia immergitur oblongum, latum, compressum, rhomboideum, flavescens aut subrubens, rugosum, duriusculo cortice præditum, sub quo medulla alba esui grata ut Cucurbitarum. Hortos olitorios locupletat. Caro edulis est, & semen e numero quatuor frigidorum majorum.

Analysi chymica, ex carnis Citrulli ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis, & odoris herbacei, obscure subsalsi, ℥vij. ʒvij. gr. xlviij. humoris limpidi, obscure subacidi ℔ij. ℥v. ʒiiij. gr. xlij. manifeste acidi ac tandem intensi ℔ij. ʒij. gr. lxvj. humoris rufescentis, alcali, urinosi ʒv. olei spissi, & gravis ʒij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes, & jam semi-calcinata pendebat ʒvij. gr. lxij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ʒiiij. gr. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒij. gr. xxvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ʒj. gr. xxxiiij. in calcinatione ʒiij. gr. l.

Citrullus plurimum phlegmatis continet, mediocrem salis essentialis tartarei, & ammoniacalis portionem, olei vero aliquantulum a sale essentiali ita divisum, ut liquorem aliquantisper mucaginosum constituat. Hic liquor fermentatione saporem nonnihil vinosum adipiscitur, evolutione nempe salis acidi, & olei, sed multo phlegmate obrutorum.

Citrulli caro, quæ cortici subest, a nonnullis cruda, sed frequentius cocta comeditur. Nutrimentum autem confert exiguum, sanguinemque producit aquosum, qui internarum partium inflammationes mitigat, & bilis acrimoniam ac fervorem contemperat. Infinitis modis culinæ eam parant, elixant, frigunt, assant; butyro, lacte, sale, cepis, aromatis, & saccharo condiunt. Imo & Citrulli pulpæ admixta triticea farina, panis conficitur qui flavescit, sapit suaviter, & in refrigerium salubriter assumitur.

Semina refrigerant, & eam ob causam inter semina frigida majora recensentur. Urinas movere dicuntur, vel potius urinarum acrimoniam demulcent, & sanguinis effervescentiam compescendo ejus seri secretionem per renes juvant. Eapropter emulsiones ex his parantur cum decoctis vel aquis

aquis convenientibus in febribus ardentibus, dysuria, ischuria, ardore urinæ, calculo, renum aut vesicæ exulceratione, arthritidis doloribus; & cum aliis seminibus frigidis consociari solent. Cum medicamentis purgantibus nonnunquam admiscentur ad eorum vehementiam retundendam.

Oleum ex seminibus expressum cutim emollit, ejus inæqualitates lævigat & vitia delet, in pomatis cosmeticis sæpe usurpatur.

♃. Seminum Citrull. & Melonum ana ʒj. Semin. Papaver. alb. ʒß. Contunde in mortario marmoreo sensim affundendo aq. Lactucæ, Portulacæ, vel Papaver. rhæad. ana ℥vj. Colatura cum expressione facta dilue syrup. de Nymphæa, vel Diacodii ʒvj. F. emulsio hora somni propinanda ad sanguinis æstum coercendum & somnum conciliandum.

♃. Semin. Citrull. Cucumer. Cucurbitæ & Melon. ana ʒj. Amygdalar. dulc. decorticatar. paria vj. Contundantur sensim affundendo decocti Hord. vel aquar. Lactuc. Portulacæ ℔ij. Expressione dilue syrup. de Althæa vel Neauphar. ℥ij. F. emulsio. Sumat æger per cyathos interjuscula, in febribus ardentibus, renum aut vesicæ affectionibus.

♃. Quatuor semin. frigidor. major. ℥ß. Semin. Card. bened. ʒj. Decoct. Scorsonner. vel aquar. Ulmar. Scabios. aut Bugloss. ℥xij. F. emulsio qua dilue syrup. Caryophyllor. hortens. vel syrup. flavedin. Citri ℥j, pro duabus dosibus. Unicuique addi potest Diaphor. mineral. ad gr. xv. aut conf. Alkermes ad ʒß. in febribus malignis aut pestilentialibus.

Usurpantur semina Citrulli in pulvere Haly *Pharm. Lond.* Pulvere Diatraganthi frigidi, *Charas*, Electuario Diapruno, El. de Psyllio & El. de succo Violar. *Charas*.

♃. 4. S. Semin. frigidor. major. ℥j. Contusa insuantur in ventre pulli gallinacei & coquantur in aq. communis ℔iij. ad ℔ij. Aqua Pullastri dicitur, quæ per cyathos propinatur in juscula.

COCHLEARIA.

Cochlearia, *Off.* Cochlearia folio subrotundo, *C. B. P.* 110. *Inst. R. H.* 215. Cochlearia, *J. B.* 2. 942. *Dodon. Pempt.* 594. Cochlearia major Batavica subrotundo folio, *Moriss. H. Oxon.* Britannica, *Gesner.* vulgo, *Herbe aux Cuilliers*.

Radice est candida, crassiuscula, recta, fibrata & capillata: foliis multis, saturè virentibus, rotundioribus, auritis, unciam longis, cochlearis fere in modum nonnihil cavis, succi plenis, crassis & pediculis palmaribus insidentibus, acribus, pungentibus, amaricantibus, odoris nidorosi ingrati: caules ramosi sunt, supini, cubitales, glabri, foliis onusti magis laciniatis, longioribus & sine pediculis, floribus ornati tetrapetalis, cruciformibus, candidis, cum calycee quadrifolio & pistillo abeunte in fructum membranaceum, sphæricum, duas lineas longum, bicapsularem, in quo semina continentur parva, subrotunda, rufa. Nascitur in Pyrenæis & in ora maritima Belgii. Planta integra usu est.

Analysi chymica, Cochleariæ floridæ ℔v. demptis radicibus præbuerunt

funt humoris primo albicantis, deinde limpidi, saporis acris, linguam pungentis, odoris penetrantis, Cochleariam crudam referentis, tandem saporis minus acris & acidi ℔ij. ℥xiiij. ʒiiij. gr. lx. humoris primo limpidi, deinde rufescentis, acidi, empyreumatici, postea acidi austeri ℔j. ℥x. gr. lx. humoris rufescentis, sale volatili urinoso impraegnati ʒvij. gr. xxiiij. olei spissi adiposi ʒvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒj. gr. liiij. quae calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. vj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒvj. gr. xlviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒij. gr. xliiij. in calcinatione ℥j. ʒiij. gr. xlviij.

Phlegma quod primum in distillatione prodit, turbidum est ab oleo quodam tenui, acri, pungente & summe volatili, a quo plantae odor & sapor acris praecipue pendebat. Praeterea sale essentiali ammoniacali donatur haec planta copioso phlegmate diluto. His principiis Cochlearia humores lentos & crassos incidit & attenuat, illisque morbis medetur qui ab hoc humorum lentore originem ducunt, in primis vero scorbuto, cujus peculiare seu specificum, ut vocant, medicamentum est, unde & Germanice & Anglice inde nomen sumpsit. Usurpari solet a nonnullis in jure carnium lacte aut vino decocta. Verum quia partes illae, in quibus praecipua vis & utilitas hujus herbae consistit, admodum volatiles sunt, & coctione facile evanescunt; J. Raius multa cum ratione satius esse putat succum herbae expressum aut ejus infusum exhibere quam decoctum.

Herba recens leviter contusa vel potius incisa cerevisiae, vino vel aquae infusa in vitro probe obturato, intra tres quatuorve dies totam suam vim antiscorbuticam seu spiritum volatilem eis communicat. J. Raius experientia fretus cerevisiam sic praeparatam pro potu ordinario scorbuticis commendat. Minus proficua est, observat idem auctor, in qua Coclearia diu infusa fuerit: nam diuturna infusione partes terrae & fixiores herbae eliciuntur & cerevisiae communicantur, partesque volatiles vel avolant, vel cum fixioribus complicatae vim suam amittunt. Herba exsiccata nil vel parum habet virtutis. Extractum a nonnullis laudatur, sed in eo parum energiae deprehenditur: diuturna enim evaporatione spirituosae hujus plantae partes avolaverunt.

Licet autem in scorbuto curando Cochlearia apud septentrionales populos primatum ducat, attamen non omnibus naturis conducit. Nam illis, qui phlogosi vagae, observante Ettmullero, rubori faciei, palpitationibus cordis, hypercatharsi, cephalalgiis, & aliis symptomatibus sunt obnoxii, acria haec non conducunt, sed potius nocent; nisi cum Acetosa, Acetosella, Beccabunga, vel lacte, vel sero lactis aut vino propinentur, ut ita temperetur acrimonia eorum volatilis. Unde iis qui laborant febre intermittente scorbutica, cujus norma est typus erraticus, medicamenta antiscorbutica praescribit in sero lactis quod egregie abstergit.

Joannes Junckerus *in Medicinae conspectu*, pro variis naturis varias antiscorbuticorum classes constituit. Temperamentis phlegmaticis acriora & & penetrantiora, Cochleariam scilicet, Nasturtiorum genera, Raphanacea Armoraciam, Sinapi, Caepas, Allium proponit: melancholicis amara, scilicet Beccabungam, Fumariam, Trifolium fibrinum, Chelidonium minus, Cichorium, Chaerophyllum assignat: sanguineo-cholericis acida vel sola

sola vel cœteris consociata, qualia sunt Acetosa, Oxytriphyllum, succus Citri, Limonum, Ribium, Berberum, &c. præscribit. Verum quamplurimi & magni nominis Medici acribus medicamentis antiscorbuticis acida consociare amant. Usu Felici Th. Sydenham cum Cochleariæ condito Malorum Citreorum vel Aurantiorum pulpam adjungit; Martinus Lister *Exerc. de Scorbuto*, acidos omnes fructuum succos, acetum & ipsum vitrioli spiritum; Simon Paulli mixturam simplicem ad ℈j. cum succo Cochleariæ permiscet; & Groenlandi populi diuturna experientia edocti ad scorbutum curandum Cochleariam & Acetosam promiscue apud eos sponte nascentes usurpant. Reipsa in scorbuto incipiente sanguis & lympha spissiora sunt, motu circulari per artus lente admodum circumferuntur, & vitali fere destituuntur fermentatione, ac proinde acribus & spirituosis medicamentis indigent, ad torpidas fibrarum solidarum oscillationes concitandas, ad humorum lentorem dissolvendum, & eorum motus tum circularem, tum fermentatitium concitandum; verumtamen in scorbuto jam confirmato humores stagnatione & mora quamdam susceperunt putredinem, qua sales in illis contenti urinosam indolem contrahunt, & evolvuntur, ut in sanguine, sero, & urina putrescentibus observare licet, & sui juris fiunt. Tunc autem urinosi sales, si spirituosis & actuosis antiscorbuticorum medicamentorum partibus concitentur, & agitentur, sulphureas humorum partes carminant & dividunt, spissam & viscidam humorum crasim destruunt coagula dissolvendo, partes solidas corrodunt, unde tot scorburi symptomata. At vero acidorum subtilium & volatilium ex vegetabili potissimum desumptorum intromissione hi sales urinosi a spiculis acidorum irretiuntur, & ex amborum consociatione exsurgit sal salsus non amplius reformidandus, qui ut plurimum per vias urinarias blande & placide secernitur. Actuosis vero partibus quæ inter acida vegetabilium spicula latent, vel quæ cum illis a prudente Medico consociantur, spissior humorum crasis diluitur, & blanda vitalisque fermentatio restituitur. Illis, qui hujus succum fastidiunt, S. Paulli Cochleariæ essentiam liquidam proponit in Germania celebratam, quam eo parant modo.

℞. Cochlear. recentis contusæ q. v. Affunde ejusdem plantæ succum in quo tantillum fermenti vel fœcis cerevisiæ solutum sit. Irrora, consperge raro sale. Hęc probe mixta reponantur vase optime operculato ramdiu in locum subterraneum usque dum acriorem odorem spirent. Tunc distillentur per alambicem in balneo M. & obtinebitur spiritus Cochleariæ. Postea

℞. Recentia Cochlear. folia. Contunde & torculari valido ex iis succum exprime, eumque in vase aut vitro optime lutato defœca & per chartam bibulam philtra.

Hujus hac arte depurati succi tribus partibus affunde partem unam spiritus Cochleariæ supra descripti. Digere. & circula l. a. Quibus si addideris paululum Sacchari, essentia Cochelariæ parata est. Dosis ℥j. aut ℥ij. Adhuc præstantior erit, si mixturæ simplicis dictæ aliquot guttulæ ad ℈j. pro dosi remisceantur.

Spiritus antiscorbuticus præstans præparatur ex aliquot manipulis foliorum Cochleariæ contusarum & totidem unciis radicis Raphani rusticani rasæ simul mixtis, succo Cochleariæ irroratis, per 24. horas maceratis ac tandem blando ignis calore distillatis. Hujus spiritus unum aut alterum cochlear jusculis vel potionibus antiscorbuticis affunditur.

Spi-

Spiritus Cochleariæ, annotante J. Junkero; concitat facile sanguinem, infert anxietates, æstuosam cephalalgiam, & maculas nimium expellit. Major *in Chirurgia infusoria, p.* 270. observat spiritum Cochleariæ quibusdam cephalalgiam concitare. Ideo cum acidis liquoribus hunc spiritum semper miscendum esse Ettmullerus existimat.

♃. Radicum Raphani rusticani, Scrophular. minor. Helenii, & Acetosæ ana ℥ß. Folior. Fumariæ, Becabung. Nasturtii aquatic. ana M. j. Summitatum Pini & Abietis, florum Centaur. minor. & Genist. ana P. j. Seminum Erucæ & Aquilegiæ, Bacchar. Juniper. contus. ana ʒj. Coquantur in aq. comm. ℔vj. ad ℔v. addendo sub finem folior. Sempervivi minor. P. ij. Cochlear. M. j. Apozema coletur ad usum. Dosis ℥vj. cum syr. Limon. ℥ß. quater die in scorbuto.

♃. Aquar. stillatitiar. Raphan. rusticani, Nasturtii, Becabung. ana ℥ij. Succi Cochlear. ℥j. Mixtur. simplicis gutt. xxx. Syr. Limon. ℥ß. F. julap. in scorbuto.

♃. Folior. Cochlear. Becabung. Nasturtii Cichor. sylvestr. Oxytriphyll. & Acetosæ rotund. ana M. j. cum frustulo carnis vitulinæ. Fiat jusculum in baln. Mariæ in vase probe obturato.

♃. Rad. Raph. rustican. ℥j. fol. Cochlear. & Nasturtii contusor. ana M. ij. Passular. exacinatar. ʒvj. Fiat infusio ex vini albi vel seri lactis ℔ij. De qua capiat ℥iv.

Externe in scorbuticis oris affectionibus, tumore cruentato gingivarum, earumdem inflammatione, exulceratione, dentium vacillatione, Cochleariæ succus vel ejus spiritus apprime conducunt. His humectetur linteum, quod postmodum affricetur gingivis & partibus oris scorbuto affectis. Vel etiam in gargarismatis recipiuntur. Quidam in succo Cochleariæ aluminis usti tantillum dissolvunt & sic parant gargarisma in excrescentia gingivarum scorbutica egregium.

Cochleariæ succus cum herba contusa & imposita faciei maculas intra breve spatium tollit: postea vero decocto furfuris abluenda est.

Cochleariæ conditum & aquam distillatam in Officinis præparant ad scorbutum & in viscerum obstructionibus perutilia.

COLCHICUM.

Colchicum vulgare, *Off.* Colchicum commune, *C. B. P.* 67. *Inst. R. H.* 348. Colchicum, *J. B.* 2. 649. *Dodon.* 460. Colchicum Anglicum purpureum, & Anglicum album, *Prakins*, & *Gerard.* vulgo, *Colchique*.

Paulo ante autumni æquinoctium flores erumpunt, nullis jam apparentibus foliis, liliacei, monopetali, ab ipsa radice emergentes sub rubi tenuissimi, tenerioris, albicantis forma in sex partes sensim ampliati. Croci flosculis, & forma, & colore assimiles, dilutius tamen cærulei, staminibus internis pallide luteis & pistillo e floris fundo surgente, & in capillamenta tenuia desinente. Postquam unum aut alterum diem duraverint, flaccescunt. Deinde post sequentis veris initium folia profert terna aut quaterna, oblonga, lata,

lata, lævia, pinguia, Lilii albi foliis, & forma & lævore satis similia: inter quæ medii in brevibus pediculis exeunt duo, tres aut quatuor instar siliquarum foliculi triangulares, crassi, oblongi, in tria loculamenta divisi; & per maturitatem in tres sese explicantes partes, semine pleni rotundiusculo, & rufo colore nigricante, quo maturo folia una cum cauliculis intercidunt.

Radice nititur bulbo simili, turbinata, ab una parte in planum compressa, rimam sive sulcum cum floret habente, reliquo tempore non apparentem, tunicis convestita nigricantibus & fibris aliquot inferius donata. Bulbus ipse carnosus, candidus, lacteo succo manans dum quidem viret & recenter e terra erutus: siccatus etenim rugosus, & foris interiusque nigricat, aut obscure rubescit. Sapore autem est dulci, amaritudinis tamen exiguum salivam eliciens subsequitur. Odorem vero omnes partes gravem & nauseabundum spirant. In pratis agri Parisiensis sponte nascitur.

Medici veteres & Neoterici unanimi consensu Colchici radicem venenatam esse & in cibo acceptam necare pronuntiant. Ferunt eos, qui Colchici radicem comederunt, pruritu per totum corpus affici, in internis partibus morsum, & circa stomachum cum multa gravitate æstum percipere: invalescente vero affectione per alvum cruenta cum ramentis admixti excernere. D. Ludovici narrat unicam Colchici radicem rustico cuidam robusto exhibitam validissime & ad necem usque purgavisse. Petrus Garidel *in Histor. Plant. Aquisextiens.* refert quosdam rusticos tres quatuorve Colchici flores febri intermittente laborantibus comedendos offerre & sæpe felici cum successu. At ipse quamdam vidit ancillam quæ hocce a rusticis acceptum remedium sumpserat, diris anxietatibus circa præcordia & ventris torminibus per tres dies vexatam, quæ tandem post triduum interiit. Legitur apud Historiæ Lugdunensis auctores, Turcas Colchici floribus uti cum inebriari volunt: eos enim vino macerant, quo epoto adeo stupidi redduntur, ut in exstasim abeant. Unde liquet hanc plantam omnibus suis partibus deleteriam esse.

His, qui Colchici bulbum sumpserunt auxilium ferendum r. per vomitum, per clysteres ex decoctis demulcentibus foliorum & radicum Althææ seminis Lini, &c. deinde lac quodcumque calidum magna copia propinandum est.

Externe vero non nocet, imo juvat. J. Bauhinus refert, quemdam Medicum ad verrucas ani Colchici bulbos tusos cataplasmatis modo superligare: quo remedio excidunt: eumdemque ad pediculos latos pudendorum eorumdem decocto ex aqua locum affectum abluere.

At præstantiorem hujus radicis energiam Georg. Volffgangus Vvedelius peculiari dissertatione nuperrime promulgavit sub hoc titulo *Experimentum curiosum de Colchico veneno & alexipharmaco simplici, & composito. Genæ* 1718.

Celebris ille Medicus & summa eruditione & diuturna felicique praxi clarus narrat se ab anno 1668. in hunc usque annum 1718. hanc radicem pro amuleto collo appensam semper gestasse & optimo quidem cum successu, neque seipsum solum, sed & alios plurimos, neque solum in peste, sed etiam in morbis epidemicis quibuscumque, dysenteria, febribus malignis, variolis, morbillis, & similibus.

Qc.

Occaſionem qua hoc amuletum ſibi ipſi innotuit ſic refert. Cum anno 1668. in urbe Gothana ſtrages dyſenterica ſævire incipiebat, qua minimum quadringenti ipſi curandi incumbebant homines malignis ſymptomatibus affecti, cum petechiis, deliriis, faucium inflammationibus decumbentes & quotidie inviſendi per duos menſes & ultra, ipſi occurrit diſſertatio, quædam antiloimica de peſte univerſali anno 1637. graſſante cum quibusdam remediis & arcanis. Auctor nomine Caſpar narrat, quemdam præfectum militum in bellis Hungaricis ſuos milites ſolo hoc amuleto a ſævienti peſte immunes ſemper feciſſe, quod a ruſticano didicerat, qui aſſerebat omnes vicini cujuſdam pagi incolas ab eodem præfecto hic degente eodem amuleto præmunitos, peſtifera lue affectos non fuiſſe, dum in pagis, & urbibus vicinis dire ſæviret. Laudata experientia inducti Vedelius, & ſocii appendere cœperunt radicem, & nullus eorum contagioſa hac peſtilente dyſenteria affectus fuit.

Cum ante aliquot annos, addit Videlius, in urbe Hamburgenſi graſſaretur peſtis, illuſtris Magiſtratus a facultate Medica noſtra deſiderabat duos Medicos peſtilentiales, quos illuc mandabamus divinæ tutelæ commiſſos, & hoc amuletum ipſis appendendum ſuadebamus. Bene geſta re, liberata urbe, ſalvi utrique & incolumes redierunt.

Graſſantibus variolis ejuſdem amuleti efficaciam deprehendiſſe teſtatur. Data enim eſſentia præſervativa interne, & amuleto hoc munito corpore vel non correpti ſunt quamplurimi, vel levius affecti felicius evaſere.

Huic bulbo idem auctor Plantaginis majoris radicem ſæpius adjunxit pro amuleto antipeſtilentiali valde commendatam. Has radices ſuo tempore collectas, exſiccatas, & contuſas cum tantillo pulveris Lavandulæ admixto, ut res coletur, & ſacculo incluſas diſtribuere ſolebat & Arcanum duplicatum catholicum nominabat. Hoc tandem comprobata quinquaginta annorum experientia publici juris facere non dubitavit velut alexipharmacum peſtis, febrium ardentium, malignarum, variolarum, morbillorum purpuræ ſimplicis puerperarum, dyſenteriæ & ſimilium: ita ut vel non corripiant homines, vel minori copia, minori moleſtia, & periculo.

Attamen Vedelius obſervat legitimam diætam inſuper requiri, vitando noxia & moderationem ſervando in rebus dictis ſex non naturalibus, aere, cibo & potu, ſomno, motu, & vigiliis, & quiete, excretis & retentis, & animi pathematibus.

Colchici bulbi colligi debent circa feſtum Sancti Michaelis ſeu autumnale æquinoctium, dum flores marceſcere incipiunt. Tunc enim radix ſucco turget. Taleolatim conciſi in umbra exſiccantur. Cum uno Colchici bulbo craſſiuſcule contuſo radicis Plantaginis majoris ſeu latifoliæ exſiccatæ, & contuſæ ℨj. permiſcetur. Sacculo ſericeo incluſo de collo ſuſpenduntur, ita ut circa cordis ſcrobiculum pendeant. Nonnulli his radicibus Camphoræ tantillum addunt: poſt tres menſes amuletum renovandum eſt.

Jacobus Vvolffius Medicinæ Profeſſor Jenenſis in tractatu cujus titulus eſt *Curioſus Amuletorum ſcrutator*, teſtatur hoc amuletum a plurimis laudatum & commendatum fuiſſe variis temporibus in Germania graſſante peſte.

peste. At exemplum deficientis hujus amuleti refert in quodam Theologo insigni in Thuringia qui hoc amuleto præmunitus nihilominus febre maligna correptus fuit & interiit. At non ideo omnis virtus huic amuleto deneganda. Non ideo enim medicamentum rejiciendum est, & reprobandum quod una aut altera vice inefficax deprehendatur, modo sæpius profecerit. D. Aug. Quirinus Rivinus *Tractatu de Peste Lipsiensi anno* 1680. de hoc amuleto sibi ipsi communicato mentionem facit tanquam certissimo contra pestem: & postea suam de his amuletis mentem aperit: & non alium esse eorum usum, nisi quod his confisi præsidiis plebeji præsertim magnanimi reddantur, minusque contagium perhorrescant, existimat. Omnes autem norunt quid valeat terror, quantum pestilentiæ vires adauget.

CONSOLIDA.

PLantæ plurimæ Consolidarum nomen acceperunt propter virtutem vulnera consolidandi, quæ ipsis tribuitur. Sex septemve in Officinis usitatæ sub hoc nomine prostant: scilicet Consolida major, seu Symphitum: majus consolida media, quæ duplex; Bugula una, altera Bellis major sive Leucanthemum: consolida minor quæ etiam duplex; Brunella & Bellis minor: Consolida rubra sive Tormentilla: denique Consolida Sarracenica quæ Virga aurea. De Bugula, Brunella, Ballide majori, & minori suo loco jam egimus: de Consolida rubra differemus sub nomine Tormentillæ, & de Consolida Sarracenica sub nomine Virgæ aureæ. Hic vero Consolidam majorem tractabimus. Alia consolida in hortis sæpius colitur ad ornamentum, quæ Consolida regalis seu regia, sed nullius fere usus est.

Consolida major, Symphytum majus, *Off.* Symphytum, consolida major, *C. B. P.* 259. *Inst. R. H.* 138. Symphytum magnum, *J. B.* 3. 593. *Dod. Pempt.* 134. Consolida major, *Trag.* 240. Symphytum Alum seu Alus. *Lobel. Icon.* 538. vulgo, *Grande Consoude, Oreille d'ane.*

Radicibus est crassis, multifidis, carnosis, foris nigris, intus albis, viscidis, & glutinosis: caulibus sesquicubitalibus, inanibus, hirsutis, asperis, & alatis folia duas spithamas longa sunt, aspera, hirsuta, obscure virentia palmam lata, mucronata. Flores in summis ramulis & caulibus oriuntur multi, eleganti serie dispositi, antequam aperiantur caudæ scorpii in modum revoluti, penduli, monopetali, albidi, aut purpurascentes, infundibuliformes oblongi & quasi campaniformes, quatuor lineas longi, leviter quinquepartiti, cum calyce quinquifido & pistillo longo flori concolori e centro calycis oriundo abeunte, in quaterna semina caput viperinum referentia, nigricantia & splendentia. Agri Parisiensis incola nascitur in pratis, & secus rivulos. Folia, flores; sed radix potissimum in usum veniunt.

Analysi chymica, ex radicum recentium Symphyti majoris ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis, & odoris herbacei, obscure subsalsi ℥ix. ʒj. gr. xij. humoris subacidi ℔j. ℥xij. ʒvij. gr. xlij. humoris limpidi, sub finem rufescentis, acidi, subausteri ℔j. ℥xij. ʒvij. gr. xlviij. humoris rufescentis, empyreumatici, intense acidi, subacris ac tandem urinosi, & sale

sale volatili urinoso, parco tamen imprægnati ℥iij. ʒvj. gr. xxiiij. olei spissi, gr. lx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ʒiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒv. gr. liij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. xxx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒv. gr. xxx. in calcinatione ℥iij. ʒv. gr. xviij.

Ex foliis pariter plurimum phlegmatis subacidi extrahitur, olei portio exigua, aliquantulum spiritus urinosi, nullus sal volatilis urinosus concretus; remanet vero terra copiosa cum mediocri salis alcali fixi quantitate. Succus foliorum & radicum fatuus est & mucaginosus, chartam cœruleam levissimo colore rubro tingit. Tournefortius salem hujus plantæ essentialem sali Coralliorum comparat cum aliquanta salis ammoniaci portione conjuncto. Ex eorum & pauci olei miscela compositum exsurgit mucaginosum, unde ejus vires præcipue emanant.

Radix crassiore mucagine pollet quam Althæa cum qua convenit. Speciatim vulnerarium est, antidysentericum & antihæmoptoicum. Adstringit autem, consolidat, incrassat, & egregie temperat, serum salsum & acre corrigit. Pulvis radicis exhibetur ad ʒj. In infuso vel decocto præscribitur ab ℥ß. ad ℥j. Conditum quoque ex ea paratur in Officinis, ad ʒij. vel ℥ß. sumendum. Observandum est decoctionem hujus radicis mediocrem esse debere, ne decoctum mucilaginosum fiat & nimis glutinosum ac proinde palato & stomacho ingratum & noxium. Eadem radix in ulcere pulmonum & in aliis eorum affectionibus quæ a tenui, subtili, acri, & calida materia eveniunt, commendatur; sanguinis screatum & fluorem sistit, renum & vesicæ exulcerationibus medetur, dysenteriæ prodest tam per os sumpta, quam sub enematis forma injecta. Externe & interne exhibita enterocelas cohibet, ossibus fractis mederi dicitur, vulneribus consolidandis efficax est. Florum decoctum ex vino bis in die sumptum in cruenta urina optimum scribit Camerarius.

℞. Radic. Symphyt. maj. taleolatim sectæ ℥j. Orizæ lotæ ℥ß. Liquir. ras. & contus. ʒj. Coq. in aq. fluv. ℔iiij. ad ℔iij. F. ptisana in hæmoptoe.

℞. Pulmonis vitulini dimidiam partem minutim sectam, Orizæ cochlearia duo, radicis Symphyti maj. ℥ij. fol. Urtic. urentis & Plantag. ana M. j. Coq. in aq. comm. q. s. F. jušcula duo in sputo cruento. Vel

℞. Pulver. ad. Symph. major. Terræ japonic. ana ʒj. Succin. pp. Mastiches pulver. ana ʒß. syr. Corallior. q. s. M. F. opiata. Dosis ʒj. ter quaterve die.

℞. Pulver. Symph. major. & Tormentill. ana ʒj. fol. Alchimill. Plantag. ana M. j. flor. Hyperic. M. ß. Coq. leviter in aq. comm. ℔j. Colatura dilue syrup. de Symph. Fernel. ℥j. F. tres doses quarta quaque hora sumendæ in hæmorrhagiis.

℞. Rad. Consolid. major. ℥j. radic. Tormentill. & Bistortæ ana ℥ß. folior. Pyrol. Alchymill. & Sanicul. ana M. j. Coq. in aquæ Chalybeatæ q. s. Colaturæ adde olei Hyperic. ℥j. F. enema antidysentericum.

Externe admota Symphyti radix vulnera conglutinat, dolores compescit, fracturas ossium consolidat, herniis & luxationibus confert, atque potenter adstringit. In luxationibus & fracturis ossium Ettmullerus commendat cataplasma factum ex radice Symph. major. contusa, permixta

cum pulvere osteocollæ, vel etiam cataplasma ex radicibus Symphyti & foliis & radicibus Geranii rubri seu sanguinei. Parkinsonus & Rajus radices recentes minutim concisas, tusas & impositas ad dolores podagricos leniendos & ulcera serpentia aut etiam gangrænas compescendas plurimum laudant. Cataplasma sequens a Paulo Hermanno ad quamvis herniam recentem ex laxato peritoneo commendatur.

℞. Semin. Nasturtii hortens. ℥ß. Gumm. Carann. Mucaginis ex rad. Symph. extract. ana ℥j. F. cataplasma.

Ex Symphyti radicibus paratur syrupus de Symphyto simplex, seu syrupus Boyleanus a celeberrimo Roberto Boyle plurimum laudatus pro hæmoptoicis. Sic autem conficitur.

℞. Radic. Symphyt. major. ℥iiij. folior. Plantag. M. xij. Contusis exprimatur succus cui adde Sacchari pondus æquale & fiat syrupus s. a.

Usurpatur insuper radix Consolidæ in pulvere *Bauderoni* ad puerorum enterocelem, Balsamo polychresto *Ejusdem*, Aqua vulneraria *Lemery*, Unguento mundificativo de Apio, Emplastro ad herniam *Charas*, Emplastro pro fracturis & luxatione ossium *Ejusdem*, Emplastro Regio ad herniam, vulgo, *du Prieur de Cabrieres*.

CORIANDRUM.

Coriandrum, *Offic.* Coriandrum majus, *C. B. P.* 158. *Inst. R. H.* 316. Coriandrum, *Lobel. Icon.* 705. *J. B.* 3. 2. 89.

Radice est tenui, candida, simplici, nonnullis fibris stipata: caule simplici, gracili, tereti, glabro, medulla farcto, sesquicubitali, ramoso: foliis inferioribus quasi conjugatis, rotundioribus, pulchre incisis, superioribus multifidis ac profunde dissectis. Flores in summis ramulis adsunt in umbellam digesti rosacei, ex albo purpurascentes, ex quinque petalis inæqualibus & bifidis constantes, cum calyce in duo semina abeunte quæ simul juncta sphæram integram complent primo viridem, deinde pallide flavescentem. Odor totius plantæ aromaticus sed vehemens, gravis & ad cimicum odorem accedens. Seminum odor progressu temporis mitescit & suavior fit, gratusque sapor. In arvis circa Parisios colitur. Semen solum in usum venit.

Coriandri semen dum recens est, habet odorem gravem, aliquantisper virosum, caput tentantem, qui tamen per exsiccationem & progressu temporis evanescit & in gratum ac suavem odorem convertitur. Oleum essentiale tenue, odorum, & aromaticum analysi chymica suppeditat, cum phlegmate acido & aliqua spiritus urinosi portione.

Magna de Coriandri facultatibus inter auctores agitatur controversia. Plerique Arabes & Græcorum nonnulli Coriandro frigidam facultatem, narcoticam, stupefacientem atque deleteriam tribuunt. His adstipulatur Matthiolus, qui asserit semen in ciborum aut medicamentorum usum nunquam admitti debere, nisi prius triduo aceto fuerit maceratum. Tragus etiam, qui monet seplasiarios, ne semen cuiquam nisi prius dicto modo præparatum vel cum Sacch末 vendant, nisi venenum loco remedii exhiberi velint.

His

His adverſantur Lobelius & Alpinus, qui aſſerunt herbæ etiam virentis uſum in cibo eſſe apud omnes Ægyptios familiariſſimum. Hiſpani quoque, auctore Amato, frequentiſſime illa utuntur & pro cordiali habent. Nihilominus tamen experientia docuit, monachos in Meſuem propter hunc uſum Hiſpanorum plurimos eſſe fatuos, ob quorum curam jam frequentia ſunt valetudinaria publica. Malignitatem arguit fœtor plantæ digitis comminutæ teterrimus. Utcumque hoc medicamento propter malignam vim quæ ei a multis dubio procul non abſque experientia tribuitur, præſertim non temere utendum cenſet J. Bauhinus. Verum Zvvelferus exiſtimat noxiam ſeminis Coriandri qualitatem, ſi qua ineſt, a cruda ejus & excrementitia humiditate & immodico uſu dependere. Siquidem ſemen viride viroſum quid ſpirat quod evaneſcit dum ſiccatur. Quapropter utrum hæc noxia qualitas rectius aceto affuſo, an vero ſola & ſimplici exſiccatione corrigatur, inquirit: ac tandem concludit hanc qualitatis nocivæ, crudæ, excrementitiæ correctionem melius areſcentia quam aceti maceratione & iterum exſiccatione perfici, quia vis ſeminis Coriandri carminativa & balſamica ſic non deſtruitur, imo conſervatur & augetur; olea enim eſſentialia in quamplurimis aromatis exſiccatione magis evolvuntur. Aceto autem potiore ſua virtute ſpoliantur, dum acetum partes oleoſas volatiles ac ſpirituoſas figit, & in aliud compoſitum traducit, ut experientia quemvis edocere poteſt. In eadem ſunt ſententia S. Paulli, Fredericus Hoffmannus, Ettmullerus, Paulus Hermans quotidiana experientia edocti, quandoquidem populi plurimi Coriandrum tanquam gratiſſimum aroma cibis admiſcent.

Laudatur autem ſemen Coriandri tanquam carminativum & ſtomachicum ſingulare. Viſcidos incidit ventriculi ſuccos & inde flatus ructuſque enatos diſſipat. Commendatur maxime illis quibus ex ſympathia ventriculi caput dolet. Habet etiam aliquid adſtrictionis qua ciborum concoctionem juvat, & in hæmoptiſi, nimiis menſtruis & ventris fluxibus conducit. Inſuper ſtrumas diſcutere creditur. Externe in ſtatulentis herniis laudatur.

℞. Semin. Coriandri, Aniſi, Fœnicul. ana ℥ß. Cinnamom. acut. ℥j. Macis ʒj. Flavedin. cortic. Citr. ʒij.

℞. Semin. Coriandr. ℥ß. Aniſi, Fœnicul. ana ʒj. Nuc. moſch. ʒß. Cinnamom. ℈j. Piper. long. ℈ß. Sacchar. alb. ℥j. M. F. pulvis poſt paſtum ſumendus ex vino. Doſis ʒj. ad ciborum concoctionem perficiendam, ructus, flatus, & colicos dolores diſcutiendos.

℞. Semin Coriand. ℥ß. ſemin. Cumin. Aniſ. ana ʒij. Alum. rup. ʒß. Vini rub. Aq. chalib. ana ℔ß. Coq. & applica decoctum in fotu herniæ flatulentiæ.

Semen integrum Sacharo obduci ſolet. Uſurpatur in Clareto, vulgo dicto. *Roſſolis des ſix graines*: aqua Meliſſæ compoſita *H. R.* pulvere digeſtivo *Charas*.

CORNUS.

CОrnus & Cornus mas ſeu ſativa, *Off.* Cornus hortenſis mas, *C. B. P.* 447. *Inſt. R. H.* 641. Cornus ſativa ſeu domeſtica, *J. B.* 1. 210. Cornus, *Cluſ. Hiſtor.* 12. *Camerar. Epitome* 159. vulgo, *Cornouiller*, *Cornier*: cujus fructus Cornum, *Cornouilles* dicitur, aut *Corne*.

CORYLUS.

Plurimæ sunt Coryli species ratione fructuum sive nucularum inter se diversæ. Sunt enim vel domesticæ ac cultæ, vel sylvestres. Ex domesticis quibus hortorum pergulæ ornantur aliæ sunt oblongæ, & abditæ latent in calycibus longis, callosis, herbaceis, in extremo fimbriati: aliæ rotunditate insignes, & calycem exteriorem breviorem, & magis patulum habenter. Inter longiores, quæ membrana rubente obvelantur, sunt præstantiores. Sylvestres seu calvæ dictæ parvæ admodum sunt, minus gratæ, & in sepibus, dumetis, & sylvis passim nascuntur. Harum innumeræ fere in figura, magnitudine putaminum, crassitie, nucleorum sapore, maturescendi tempore differentiæ sunt. Duas tantum considerabimus apud nos magis usitatas quæ colliguntur ex arbore pumila quæ dicitur Corylus.

Corylus, Nux Avellana, *Off.* Corylus sativa fructu albo minore, sive vulgaris, *C. B. P.* 417. *Inst. R. H.* 581. Corylus sativa, *J. B.* 1. 266. Corylus, *Clus. Histor.* 11. vulgo, *Noisetier.*

Corylus sativa, fructu rotundo maximo, *C. B. P.* 418. *Inst. R. H.* 581. Avellana Lugdunensis major, *Camerar. Hort.* vulgo, *Aveline*, quarum fructus, Nuculæ Avellanæ, Nuces Ponticæ, Nuces Prænestinæ, Nuces Heracleoticæ, *Avelines*, *Noisettes*.

Corylus arbor pumila est, radice crassa, alta, nodosa, late diffusa, crassis caudicibus in multos ac robustos stolones divisis, virgasque lentas, enodes, obsequiosas, cortice, ubi annosi fuerint, incano, & lævi obductis, materie candida, molli: foliis latis, majoribus, rugosioribus quam Alni, modice serratis, colore virentibus, aversa parte albidioribus. Flores oblongi, tenues, compactique, Juli cum quibusdam coccineis filamentis pro floribus dependent primum virides, deinde flavi, plurimis foliolis constantes axi squamatim affixis, quibus singulis subsunt denso agmine apices flavescentes. Fructus in eadem arbore a floribus separati nascuntur aliquot simul juncti, involucris callosis, succosis, herbaceis, barbatis, hirsutis, adstringentibus, & acidis obsepti, magnitudine dimidio minores ut plurimum Juglande, oblongi, vel globosi, putamine umbilicato per maturitatem flavescente aut rufo, lævi, lignoso, & duro satis: cui subest pellicula in domesticis quibusdam coccinea, in aliis subrufa, nucleum obvestiens albidum, firmum sicut Amygdali nucleus, ejusdemque sapore dulci, lacteum remittentem succum. In Avellanis nucibus antequam nucleus formetur aut perficiatur, ambiens pulpa est candicans, fungosa, saporis acidi. Domesticæ habentur in hortis, vineis, & viridariis. Sylvestres vero ubique proveniunt, in sylvis, & secus itinera. Fructus usu sunt.

Analysi chymica Avellanæ nuces mediocrem phlegmatis tum acidi tum urinosi portionem continent, plurimum olei tum tenuis tum spissi, & resinosi plusquam dimidiam partem, parum terræ, & salis fixi.

Alimentum copiosius præbent Avellanæ quam Juglandes, sed crassum. Potissimum experuntur recentes, nondum perfectam maturitatem assecutæ, quo tempore magna humiditate excrementitia donantur; tunc palato gratiores

funt, fed nullo modo concoquuntur in ventriculo. Bene maturæ, & per aliquod tempus aſſervatæ ſalubriores ſunt. Incruſtantur Saccharo, & inter tragemata accenſentur. Quidam ſcribunt novem vel decem Avellanas perpurgatas, ante paſtum per aliquod tempus comeſtas, a nephriticis doloribus liberare. Bechicam quamdam vim obtinent ob copioſum earum oleum dulce, nec ineptè medicamentis thoraci dicatis admiſcentur, aut ex his lac exprimitur Avellanatum dictum, non ſolum tuſſientibus, ſed etiam cœliacis & dyſentericis prodeſſe fertur. Adſtringentis enim quid obtinent.

Nuces Avellanas ſtomacho infeſtas eſſe, & difficulter concoqui, necnon caput gravare, præſertim largius ſumptas Medicorum veterum, & recentiorum communis eſt ſententia. Si quis poſt cibos illas edat, ſitim, & inflationem moleſtam percipiet. Vulgaris eſt opinio nuces Avellanas pinguedini corporis conferre: ac etiam anhelofos, & aſthmaticos efficere ad ſatietatem eis veſcentes vulgo perſuaſum eſt. Quod alvum ſiſtant, & dyſentericis proſint, nonnulli ſcribunt: alii, & verius dyſenteriæ aut diarrhææ obeſſe potius quam prodeſſe tradunt, ideoque in ejuſmodi morbis ab iis omnino abſtinendum. Inteſtinis infeſtas eſſe experientia docere conatur Tragus. Pueri namque, inquit, ſi Auguſto menſe Avellanas nuces avide devorant, facile in dyſentericum morbum incidunt. Ad dyſenteriam etiam peſtilentialem nocuas eſſe vulgo perſuaſum eſt.

Oleum ex Avellanis nucibus per expreſſionem extrahitur, quod ad tuſſim veterem, & diſtillationes utile Tragus ſcribit. Hoc oleo mulierculæ infantium caput inungunt, ut capilli majori copia creſcant.

Avellanarum juli, cortices exteriores virides, & putamina adſtringere, & ventris fluores ſiſtere affirmant qui de illis ſcripſerunt. Putaminum pulverem cum pulvere ſeminis Aniſi mixtum Ettmullerus ad fluorem album commendat.

Ligno Corylino vis ſudorifera & diuretica a nonnullis tribuitur. Sed præſtantiora habemus ligna ſudorifera in Guaiaco, & Saſſafras. Ex hoc ligno oleum per diſtillationem extrahitur, quod ſæpius ſuper calcem vivam diſtillatum, aut ut ajunt, rectificatum, amittit odorem empyreumaticum, colorem limpidum aureum adipiſcitur, & eſt oleum Heraclinum a Rulando Medico Cæſareo magnopere decantatum ut antiepilepticum, anodynum & anthelminthicum. Doſis a guttulis ij. ad x. cum mica panis vel in quolibet condito idoneo. Ad epilepſiam infantium etiam commmendatur a nonnullis ſpiritus acidus qui in eadem diſtillatione cum oleo prodit.

In Corylo viſcum nonnumquam naſcitur quod epilepticis aliiſque capitis affectibus obnoxiis Querno longe utilius a nonnullis habetur: a ℈ß. ad ℈j. ratione ætatis ejus pulvis exhibetur. Illud autem certo tempore collectum, nempe luna creſcente, inter duos dies B. Mariæ expoſtulant. Nam tale viſcum amuleti inſtar collo appenſum contra epilepſiam, paralyſim, & morbos ab incantatione ortos plurimum valere credunt. Ex eodem parant unguentum ad veneficiorum infringendam vim mirabile, cujus deſcriptio apud Henricum ab Heer *L. primo Obſerv. octava* videri poteſt; ſed has nugas ne dicam impoſturas aniculis delirantibus relinquimus. Ejuſdem farinæ eſt virgula divinatoria qua vulgus metallicorum ad venas metallorum inquirendas utitur, & ex ligno Corylino parat.

Lignum Corylinum ad varios uſus mechanicos utile eſt.

COTO-

COTONEA MALUS.

PLures sunt hujus arboris species, quæ quidem inter se nonnisi fructus magnitudine, & forma differunt. Harum duo genera constituuntur potissimum, sativa, & sylvestris; sativa duplex, fructu nempe majore, & minore.

Cotonea malus fructu majori, *Off.* Cydonia fructu oblongo læviori, *Inst. R. H.* 632. Malus Cydonia fructu oblongo, & læviori. *H. R. P.* Mala Cotonea majora, *C. B. P.* 434. Cydonia majora, *Raii Histor.* 1453. Cotonea malus, *J. B.* 1. 27. vulgo, *Coignier femelle*.

Cotonea malus fructu minori, *Off.* Cydonia fructu breviore, & rotundiore, *Inst. R. H.* 633. Malus Cydonia fructu breviore, & rotundiore. *H. R. P.* Mala Cotonea minora, *C. B. P.* 434. Cydonia minora, *Raii Hist.* 1453. vulgo, *Coignier femelle*.

Cotonea malus sylvestris, *Off.* Cydonia angustifolia vulgaris, *Inst. R. H.* 633. Malus Cydonia angustifolia vulgaris, *H. R. P.* Cotonea sylvestris, *C. B. P.* 434. vulgo, *Coignassier*.

Arbor est humilis sæpiusque tantum instar fruticis assurgens, radice copiosa, fusco cortice vestita, alias recta, alias oblique acta, e cujus summo multi stolones virgati sese exerunt: ligno contorto, intus pallente, & albicante, firmo satis & æquabili, cortice obtecto mediocri, non rimoso nec valde scabro, inferna parte subfusco, superne subcineteo, læviore atque glabro, foliis Malo vulgari æqualibus, subrotundis mucronatis, nulla in ambitu crena incisurave dissectis, prona parte cana lanugine ubertim obsitis, supina vero viridantibus, & lævibus fere, rarius, & nonnisi tenellis foliis lanuginosis, quæ lanugo facile affrictu digiti deraditur. Flores non multi simul ut in Malis, sed in surculis singulares, rosacei, Rosis sylvestribus persimiles, quinque petalis subrotundis ac semiuncia latioribus, carneo colore præditis, in orbem positis constantes: in quorum medio stamina multa purpurascentia, apicibus luteolis, calyci insident composito ex quinque foliis ex viridi canescentibus, villosis, quæ postmodum fructus Πθμινε seu umbilicum foliatum efficiunt, & embryone tumido, oblongo, lanuginoso, qui cadentibus florum petalis incrementum capescit donec fructus perficiatur magnitudine Mali, figura varius, turbinatus, modo circa pediculum, modo circa umbilicum angustior, alias subrotundus, & torulis (*Godron*) eminentibus tuberosus, parvus, magnus, mediocris, densa lanugine rasili obducta, carne firma, melina, odora, adstringente, & subacida. Semina in ipso pomi centro quinque cellulis distincto continentur, cortice spadiceo, medulla alba, Pyri seminibus non multum dissimilia, viscido quodam lentore lubrica, quem in aquam dejecta deponunt, & ipsam mucilaginosam reddunt: fructus odorem gratum quidem sed vehementem spargunt, & qui quorumdam capita ita percellit ut ipsis dolorem moveat, præsertim si conclavi inclusi habeantur. Arbor in hortis, & viridariis passim colitur. Ex usu sunt fructus, & semina.

Analysi chymica, ex pulpæ malorum Cydoniorum rasæ ℔v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis, & odoris tenuis ma-

♃. Mucilaginis semin. Cydonior. & sem. Psyllii extractæ cum aqua rosarum ana ℥ij. albumin. ovi dilutissime agitati, & aq. Plantag. ana ℥j. Camphoræ gr. iij. F. collyrium in ophtalmia.

♃. Mucilag. sem. Cydonior. Psyllii & Hormin. cum aq. Semperviv. vel Plantag. extract. ana ℥ij. Pulpæ malor. Cydonior. sub ciner. coctor. & pomor. dulc. ante ignem coctor. ana ℥iij. Camphor. ℈j. sacchar. saturni ℥ß. F. cataplasma ad ambusta, oculorum contusiones & ophtalmias.

Succus Cydoniorum malorum usurpatur in syrupo de Absynthio & syrupo Emetico *Charas*, & semina in syrupo jujubino *Ejusdem*.

C R U C I A T A.

CRuciata & crucialis, *Off.* Cruciata hirsuta *C. B. P.* 335. *Inst.* R. *H.* 115. Cruciata *Dod. Pempt.* 357. Gallium latifolium, Cruciata quibusdam, flore luteo, *J. B.* 3. 717. vulgo, *Croisette*.

Radice plurimis fibris subluteis, e geniculis emissis capillata reptat. Caules profert plures, pedales interdum & longiores, quadratos, hirsutos, tenues, infirmos, crebris geniculis interceptos : ad quorum singulos folia quaterna cruciatim disposita, decussata, hirsuta, paulo latiora quam Aparines, mucrone obtuso, absque pediculis cauli adnata. Flores ex alis foliorum egrediuntur verticillatim. Non tamen, si curiose observes, e foliorum omnium sinubus egredi advertes, sed ex oppositis duobus tantum, tres fere ex uniuscujusque folii sinu surculos pluribus floribus exiguis, monopetalis, campaniformibus, patentibus, quadrifidis, flavis onustos. Eorum calyx abit deinde in fructum siccum ex gemellis seminibus subrotundis & sub cortice tenui, hirsuto reconditis constantem. Ad sepes & in dumetis frequens nascitur. Herba usu est. A Callio & Aparine differt solo foliorum numero, quæ quaterna tantum decussatim ad caulium nodos oriuntur.

Analysi chymica, ex totius plantæ recentis floridæ, dempta radice ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris fere expertis, seu aliquantisper herbacei, obscure subacidi ℥xj. ʒiij. humoris primo acidi manifesti, deinde intensi & austeri, postea rufescentis, ac tandem fusci, empyreumatici, intense acidi, austeri ℔iij. ℥ij. ʒij. gr. xxx. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. ʒij. gr. xxiiij. olei spissi extracti ad instar ℥j. ʒiij. Massa nigra residua pendebat ℥vj. ʒj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒij. gr. liiij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒvj. gr. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒiij. gr. liiij. in calcinatione ℥iij. ʒj. gr. xxxvj.

Hæc planta salem continet essentialem, aluminosum cum aliqua portione salis ammoniacalis & multo oleo involutum.

Cruciata inter plantas vulnerarias dictas numeratur. Siccat enim & adstringit tum interne sumpta, tum externe adhibita. Dicunt, ramices hac curari posse, decocto ejus aliquot diebus epoto, herba vero ipsa loco imposita. Jungken ejus fotum in schirro hepatis commendat. Joannes Cruso *in suo medicamentorum euporiston Thesauro* affirmat se rusticum, qui fal-

ce

ce superiorem manus partem vulneraverat, hac planta inter duos lateres trita & cataplasmatis forma vulneri admota feliciter curavisse, sine ulla alia applicatione.

CUCUMIS.

Cucumis aut sativus est, aut sylvestris, qui etiam asininus nuncupatur.

Cucumis vel Cucumer, & Cucumer sativus seu esculentus *Off.* Cucumis sativus vulgaris maturo fructu subluteo *C. B. P.* 310. *Inst. R. H.* 104. Cucumis vulgaris viridis *J. B.* 2. 245. Cucumis vulgaris *Dod. Tempt.* 662. Citreolus vulgo, *Cæsalpin.* 199. vulgo, *Concombre*.

Ex radicibus rectis, multisque candidis capillamentis fibratis, hirsuta sarmenta, crassa, longa, ramosa per terram huc illuc reptant, quibus alternatim adnascuntur folia palmi unius aut alterius amplitudine, angulis hederaceis cæsa, ambitu serrata, tactu aspera, e quorum alis exeunt capreoli & flores monopetali, campaniformes, patentes, quinquepartiti, semiuncia majores, ex luteo pallentes; ex quibus alii steriles sunt nulli embryoni adhærescentes; alii fœcundi insidentes embryoni qui deinde abit in fructum semipedem & amplius longum, teretem, utrinque turbinatum sæpius incurvatum, angulosum, verrucosum, primo viridem, deinde flavescentem vel albicantem, carnosum, cortice tenuiore, carne firma, translucida, candida, succosa, sapore non ita grato ac Melonum, sed peculiari quodam & agresti, in terna vel quaterna loculamenta divisum, medullosa quadam & laxa carne repleta quæ semina continet copiosa, oblonga, plana, Melonum seminibus fere similia, paulo tamen angustiora, & ab illis pusillo apiculo subtus protenso distincta, medulla lactescente, suavi. Seritur in hortis. Fructus crudus vel coctus edulis est. Semina officinis multi sunt usus.

Analysi chymica, ex hujus fructus nondum bene maturi ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore primo herbam viridem, deinde Cucumeris fructum referenti, obscure acidi ℔iij. ℥viij. ʒiiij. gr. xviiij. humoris limpidi, manifeste acidi, subausteri, ℔j. ℥v. gr. xviij. humoris rufi, sale volatili urinoso impraegnati ʒv. gr. lxvj. olei fluidi ʒij. gr. xviij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥j. ʒiij. gr. xxiiij. quæ calcinata reliquit cinerum ʒiiij. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. xxxvj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit fere nulla; in calcinatione ʒvj. gr. xlviij.

Salem essentialem tartareum obtinet parcum multo phlegmate viscido dilutum.

Cucumeres exiguum & aquosum corpori præbent nutrimentum. Crudi licet bene maturi difficile coquuntur in ventriculo, ejus fibras viscido suo succo laxant, & ad cœterorum alimentorum concoctionem perficiendam inhabilem eum reddunt. Virides & parum ventricosi vulgo *Cornichons*, licet gula erudita suaviores judicet, nullo modo coquuntur, imo sæpe ventriculum lædunt, si præsertim aceto vel muria conditi fuerint. Facile autem Cucumeres in ventriculo & intestinis corrumpuntur, & ex eorum esu assiduo pravi congeruntur succi, qui exiguam ad putrescendum occa-

occasionem nacti febres accendunt contumaces, ut in seipso Petrus Gonterius expertus est, referente eodem *lib. de sanitate tuenda*. Attamen J. Rajus refert semetipsum per multos annos Cucumeres copiose comedisse, quamdiu tempestivi, & esui idonei erant, nec tamen ullam vel levissimam noxam aut incommodum inde percepisse, licet sexagenarium. Narrat insuper cum Florentiæ in Italia febri laboraret, præscribente quodam Medico Anglo ibi degente, pulpam Cucumerum jusculis incoctam non sine insigni solatio, & levamine esitasse.

Verum crudi cum comeduntur, cortice cartilagineo resecato, in orbiculos tenues concisos, & sale aspersos duplici paropside exceptos, eo usque exagitare convenit, inquit Rajus, donec humor aqueus copiosus eliciatur, & extillet; quo effuso, aceto, oleo, & pipere condiendi sunt; quo modo, & palato, & ventriculo gratissimi evadunt, & certe non insalubres. Alii Cucumeres in taleolas sectos, manibus atterunt, deinde contritam pulpam succo madentem per noctem servant, postea succum exprimunt, pulpamque oleo, sale, aceto, & pipere conditam non solum innoxiam, sed etiam calidioribus naturis, & æstuantibus visceribus utilem afferunt. Revera quadam inchoata fermentatione, agrestis, & viscida pulpæ substantia inciditur ac dividitur, ac proinde coctioni fit magis apta.

Quandoquidem autem viscida hæc substantia coctione melius quam ullo alio modo resolvitur, multos Cucumerum coquendorum modos culinæ invenerunt. Cortice mundati, & per frustula secti, cum aliis oleribus in carnium jure elixantur. Quandoque cum aliis herbis, & speciebus aromaticis saporati in offas apparantur. Alias elixati, & aqua expressa, in sartagine friguntur ex butyro multo. Infarciuntur quoque purgati seminibus. Farctura cum carne vitulina, suilla, caponum, perdicum, aut alia quacumque, lardo insulso, medulla bubula, ovis, & aromatis omnibus concisis paratur: jure carnium infarcti coquuntur, & offis immixti apponuntur. Quin etiam illud farcimen ex carnibus piscium quorumlibet butyro conditis concinnantur, tum cum multo butyro coquitur, & nutritur jure ex carnibus residuis, capitibus, squamis, pelliculis, spinis parato.

A nonnullis commendatur Cucumerum usus internus in affectibus renum, & vesicæ, maxime calculosis.

Externe Cucumerum caro capiti applicata in pleuritide multum laudatur a Borello. Bartholetus *in Tractatu de Respiratione*, in fervida maxime phrenitide commendat carnem Cucumeris aut Cucurbitæ tutam, niveque refrigeratam, abrasis capillis capiti impositam.

Semen Cucumeris inter semina quatuor frigida majora refertur, adeoque solet ingredi emulsiones refrigerantes, quas vocant, in febribus ardentibus, nephritide, urinæ ardore. Minus tamen refrigerat quam fructus ipse.

Cucumis agrestis, Cucumis asininus, Cucumis sylvestris, *Off.* Cucumis sylvestris, asininus dictus *C. B. P.* 314. *Inst. R. H.* 104. Cucumis sylvestris sive asininus *J. B.* 2. 248. Cucumis sylvestris *Dod. Pempt* 663. Cucumer elaterii sylvestris *Adversor. Lobel. Icon.* 646. vulgo, *Concombre sauvage*.

Radicem habet duas tresve uncias crassam, pedem longam, in varias fibras divisam, albam, carnosam, amaricantem, & nauseosam, ex qua caules oriuntur humi fusi, asperiusculi, crassi, in quibus folia nascuntur

ex

ex rotundo acuminata, palmo longiora, ad basim aurita. Ex eorum alis emergunt flores monopetali, campaniformes patentes, semiunciam superantes, in quinque partes profunde divisi, flavescentes cum venis virescentibus. Fructus sesqui unciam vel duas uncias longi sunt, cylindriformes, bullis asperiusculis echinati, divisi in tria loculamenta tenuibus septis distincta, succi amari plena: qui maturi levissimo attactu virosum succum cum lubrico semine violenter ejaculantur. Semina lata sunt, lævia, & nigricantia. In meridionalibus Galliæ provinciis sponte secus vias, & in ruderatis nascitur: hic in hortis colitur. Ejus succus expressus, & inspissatus, quod elaterium dicitur, in usum venit.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ, & cum aliquot fructibus ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris primo aliquantisper turbidi, flavescentis, saporis, & odoris subacris, deinde limpidi, saporis, & odoris expertis, obscure salsi ℔j. ℥vij. ʒvj. gr. xlviij. humoris limpidi, acidi ℔ij. ℥xj. ℈iiij. gr. lx. humoris rufescentis sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥vij. ℈iiij. gr. xviij. salis volatilis urinosi concreti gr. xij. olei spissi extracti ad instar ℥j. gr. liiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. liiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvij. gr. lxij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit gr. lx. in calcinatione ℥j. ℈iij. gr. liiij.

Hæc planta igitur abundat sulphure tum tenui, & acri, tum crasso; ac sale ammoniaco cum mediocri quantitate salis nitrosi. Tota planta exsiccata, & prunis injecta fulgura quasi nitro copioso turgida, & odorem fœtidum spargit, ab illo oleo crasso.

Omnes plantæ partes catharsim vehementer movent. Radicum vis cathartica major est, quam foliorum, minor vero quam fructuum. Ejus succus expressus, & inspissatus a veteribus græcis Elaterion dicitur, quo nomine non solus hic succus, sed omne per inferiora purgans designatur medicamentum. Græci eo frequentissime ceu valido aquas, pituitam bilemve superne ac inferne evacuante medicamento, usi sunt; rarius vero neoterici.

De duplici elaterio mentionem faciunt auctores, viridi, & albo. Viride ex pulpa fructus leviter expressa, & per cribrum adacta; album vero ex liquore albicante, & seroso ex fructu frustulatim secto sponte sua exstillante, absque ulla pressura fit. Viride elaterium minorum virium est; minusque violenter sursum deorsumve purgat quam album. Hujus enim vel granum unum liquore aliquo solutum in corpore teneriore potenter operatur. Imo Parkinsonus, narrante Rajo, testatur, dimidium granum medicamento cuidam carthartico inditum, ad illud acuendum, ventriculum conturbasse mirum in modum, vomitus crebros excitasse, & postea per sedem violenter purgasse. Fructus ad elaterii præparationem eligendi sunt non immaturi; succum enim tunc dant virosum, qui hypercatharsim, & dysenteriam inducit, sed pene maturi, non vero ad hunc maturitatis gradum eo usque perducti ut ad primum contactum dissiliant: sic enim periret, quod ad purgandum validissimum est.

De quodam elaterio ex semine contuso, & expresso veteres mentionem faciunt, nunc ignoto.

Elaterium purgat pituitam, & interdum bilem, si vacuari parata est, serosi-

rososque humores etiam evulsu contumaces vomitu & dejectione dejicit atque etiam e juncturis mirifice trahit; adeo ut tunicas etiam intestinorum erodat, & vasorum oscula aperiat. Movet menses, fœtumque expellit: unde rarus ejus usus, præcipue cum nec malignitate careat. Hinc factum ut multis annis, ejus usus evanuerit. Massarias tamen observat, si quando contingit ut aqua thermarum pota in corpora detineatur, nullum præstantius hoc medicamento repertum iri.

Veteres elaterium exhibebant a gr. vj. ad xxx. hodie longe parcior dosis præscribitur a gr. ß. ad gr. ij. quæ stimuli loco tantummodo cum aliis extractis purgantibus admiscetur, licet Mercurialis *Tom 3. consultation.* 75. scribat, elaterium facilius erumpere & evacuare si paulo plus illius, quam paulo minus exhibeatur, aut viscosis gummatibus misceatur. Populi enim sub calidis climatibus viventes vehementiora purgantia facilius ferunt quam qui sub frigidis degunt. Non utimur autem eo, utpote stomacho & intestinis venisque mesenterii valde infesto, nisi stomachicis corrigatur. Attamen ex recentioribus nonnulli in hydrope illud commendant. S. Paulli narrat se in contumaci hydrope, viribus constantibus, uni & alteri hydropico aquas elaterio eduxisse, moxque eosdem roboratis visceribus pristinæ sanitati restituisse: sed nihilominus medicinæ candidatos commonefacit tam ex Colocynthis quam ex Cucumere asinino parata medicamenta, ceu canem caveant; nec iis nisi irritis benignioribus iisque tutioribus unquam utantur, Acerrimi quoque sunt elaterii patroni Sydenhamus, & Lyster utrinque apud Anglos Medici spectatissimi: ille palmarium illud vocat hydragogum in hydrope: hic elaterio tribuit vim calefacientem, digerentem & exedentem, ac citra inflammationem, & sitim. Mercurialis & Heurnius elaterium laudant in illius hydropis specie, quæ Anasarca dicitur sub duabus conditionibus; 1. modo multa sit aqua: 2. modo non adsit febris: ab illis dissentientes qui illud in ascite usurpant, ubi, monente Vvillisio, sæpius ad patientis noxam quam emolumentum cedit.

Egregiam adhuc illius operam laudat Saxonia in fluore albo, & Ettmullerus in hydrocele. Verum Capivaccius frequentiori in usu elaterium habuit. Elaterio utebatur incipiens a gr. ß. postea exhibens grana duo, tria, ad quinque, sed sensim, nec augendo dosim, nisi evacuanda materia postulet & vires ferant: formula talis est.

℞. Elaterii gr. ij. vel iij. &c. Pilular. alœphanginar. ℈j. cum succo Iridis. F. pilulæ.

Hydropicis vero qui elaterium admittere non poterant, idem ipsis radicem vino maceratam exhibebat. Dosis radicis a gr. xv. ad ʒß. in pulverem redactæ.

℞. Radic. Cucum. asinin. exsiccatæ & pulveratæ ʒß. Vini Malvatici vel Hispanici ℥xij. Macerentur per triduum. Vinum hoc cum pulvere tribus partitis viscibus per dies continuos mane, jejuno ventriculo propinetur. Deinde tribus aliis vel quatuor intermissis diebus, rursus aliud vinum hydragogum per tres alios dies exhibeatur. Sic citra molestiam plurimos hydropicos Capivaccius sanavit.

Michaelis ex hac radice Tincturam extrahit cum spir. vini tartarizato, quam speciatim in hydrope uteri commendat: eam a ʒj. ad ʒij. exhibet cum oleo Cinnamomi vel alio quocumque temperatam.

Suc-

Cucurbitæ caro vel pulpa quam veteres Medici aquam coagulatam esse dixerunt, frigidum, humidum & exiguum corpori præbet alimentum, stomachum relaxat, & omne bibendi desiderium restringuit. Ideo calidis naturis utilis est, frigidis noxia. Cito per alvum secedit. At quoniam insuavis est, fatua & insipida, raro nostris mensis apponitur. Cæterum ut hæ plantæ valde sunt affines, Cucumer scilicet, Melo, Cucurbita, & Citrullus, ita viribus non multum differunt. Semina ex illis collecta, quæ a Medicis quatuor frigida majora appellantur, adversus febres morbosque ab humorum æstu vel acredine oriundos usurpantur. Ex his emulsiones præparantur quæ urinæ acrimoniam contemperant, eamdemque mediocriter provocant, somnum conciliant. Ex his oleum per expressionem elicitur, ejusdem cum aliis seminum frigidorum majorum virtutis & energiæ.

CUMINUM.

Cuminum, Cyminum, *Off.* Fœniculum orientale, Cuminum dictum *Inst. R. H.* 312. Cuminum semine longiore *C. B. P.* 146. Cuminum sive Cyminum sativum *J. B.* 3. 22. Cuminum Dioscoridis *Lobel. Icon.* 742. vulgo, *Cumin*.

Planta est umbellifera, annua, vix pedem assequens, radice tenui, alba, fibrata; foliis paucis, raris, capillaribus, Fœniculi similibus, sed longe minoribus, nisi, quod laciniæ crassiores sint. Flores candidi, rosacei, exigui & in umbellis parvis rotundis congesti, quibus semina oblonga, angusta striata, e cinereo spadicea, longitudine quartam fere unciæ partem æquante, ex duabus partibus composita, una parte gibbis, inde vero planis, saporis subamari, aromatici, acris, ingrati, odoris admodum gravis, & vehementis, non insuavis, columbis maxime grati. In Melita Insula copiosæ seritur. Semen usus est.

Analysi chymica, semen Cumini plurimum præbet olei phlegmatis tum acidi, tum urinosi. Salem igitur essentialem obtinet ammoniacalem, oleosum, aromaticum.

Cumini semen ciborum concoctionem juvat, flatus discutit unde utiliter a quibusdam pane incoquitur & caseis inditur. Utile est in colica flatulenta, tympanite & vertigine a prava digestione oriunda, tam interne quam externe. Ad usum internum tamen semen Carvi, Cumini semini utpote minus grato & vehementiori anteponitur, externe vero Cuminum potius adhibetur.

℞. Semin. Cumini contusi q. l. Sacculo involv. & irroretur cum vino calido aut aqua vitæ & ventriculo flatibus distento vel abdomini contra tormina admoveatur.

Oleum essentiale arte chymica extrahitur quod iisdem viribus donatur, quibus oleum Carvi, sed præstantioribus. Ad guttas tres præscribitur tantum. Confert affectibus flatulentis præsertim uterinis. Ejus guttæ aliquot affunduntur pani tosto, qui statim calide umbilico imponitur.

CUPRESSUS.

Cupressus duum est generum, mas alterum, alterum fœmina. Hæc fastigatio est culmine; illa ramos in latum spargit. De cæteris conveniunt.

Cu-

Cupressus fœmina *Offic.* Cupressus meta in fastigium convoluta, quæ fœmina Plinii *Inst. R. H.* 587. Cupressus *Dod. Pempt.* 856. vulgo, *Cypres femelle*.

Cupressus mas, *Off.* Cupressus ramos extra se spargens, quæ mas Plinii *Inst. R. H.* 587. Cupressus *Matthioli* 119. vulgo, *Cypres male*.

Utraque procero, recto crassoque caudice surgit, cortice fere spadiceo, ligni materiæ solida, compacta, pallida aut rubescente, undulis nonnihil crispata, saturationibus, vehementer ac suaviter odorata, Santalorum fere modo. Supra medium in ramos abit fœmina metam acuminatam concursu suo effingentes, mas in latum undequaque sparsos. Foliis viret perpetuis, Sabinæ bacciferæ, aut Tamarisci proximis; quæ surculi sunt brevissimis veluti squamis toti convestit. Flores amentacei sunt plurimis scilicet fotiolis seu squamis constantes, sed steriles: in earum alis adsunt apices pulverem tenuissimum effundentes. In aliis ejusdem arboris partibus fructus nascuntur subrotundi, confragosi, sapore acerbi, rimas agentes, in plura clavata tubera dehiscentes, inter quarum commissuras semina continentur rufa, sublonga, altera parte rotunda, altera acuminata, semiculmo latiora, medulla donata. In Creta insula, & in plagis orientalibus sponte nascitur: hic in hortis colitur. Calidis in regionibus resinam fundit, sed modicam odore haud ingrato. Fructus fere soli usitati sunt; nuces Cupressi, Pilulæ Cupressi, Galbuli, & Gallulæ in officinis nuncupantur.

Analysi chymica, ex nucum Cupressi recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris resinosi, terebinthinati, subacidi, deinde rufescentis, odoris, & saporis aliquantisper empyreumatici, intense acidi, austeri ℔ij. ℥xv. ʒv. gran. xxiv. humoris rufescentis, intense acidi subsalsi: austeri ℥ij. ʒiv. gr. xij. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso prægnati ℥iij. ʒiij. olei partim fluidi & flavescentis, aquæ supernatantis, partim adiposi, aqua gravioris ℥iij. ʒv. gr. xxxv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiv. ʒvj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. xviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒj. gr. xlix. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥vij. ʒvij. in calcinatione ℥xij. ʒvj. gr. xviij.

Cupressi fructus seu Galbuli inter adstrigentes sunt celeberrimi usus. In dysenteria, alvi fluxibus, hæmorrhagiis, eorum pulvis vel decoctum exhibetur. Insuper vis febrifuga ipsis tribuitur. Eorum pulvis ad ʒj. in vino maceratus propinatur in febribus intermittentibus, vel etiam in quartana, eamdem dosim quarta quaque hora reiterando.

Externe conveniunt ubi porulorum occlusione & fibrarum laxatarum constrictione opus est. Recentes viredesque fructus herniosos magnopere juvant, si eorum decoctum ex vino paratum quotidie biberint trium unciarum pondere: interim tamen folia Cupressi trita testiculis illinantur. Est enim hoc auxilium multis experimentis comprobatum, auctore Matthiolo.

Lignum cupressinum ex hoc maxime laudatur quod neque vetustatem, neque cariem sentiat, & bonum semper odorem spiret.

CU-

CUSCUTA.

Cuſcuta duplex in officinis occurrit, major, & minor.

Cuſcuta major, Caſſutha major, & Caſſyrha, *Off.* Cuſcuta major *C. B. P.* 219. *Inſt. R. H.* 653. Caſſuta ſive Cuſcuta *J. B.* 3. 266. Caſſytha *Tabern. Icon.* 901. Androſaces vulgo Cuſcuta *Tragi* 810. Caſſuta *Dodon. Pempt.* 554. Caſſitha *Quorumdam*: vulgo, *Cuſcute*, *Goute de lin.*

Cuſcuta minor, Caſſutha minor, Epithymum, *Off.* Cuſcuta minor *I. R. H.* 553. Epithymum ſive Cuſcuta minor *C. B. P.* 219. Epithymum *Tabern. Icon.* 357. vulgo, *Epithym.*

Cuſcuta ſeu Epithymum eſt planta ſingularis quæ radicibus ſuis nititur, cum primum erumpit e ſemine, ut Fuchſius obſervavit. Hæ vero aridæ fiunt, & pereunt cum capillamenta Cuſcutæ plantas vicinas amplexantur: foliis enim plane deſtituitur, nec aliud profert niſi cirrhos (ſeu capillamenta) ſubrubentes, fidibus teſtudinum, non abſimiles, ſaporis acris, & ſubadſtringentis, qui tuberculis quibuſdam veluti cotyledonibus radicum vicem obtinentibus ita figuntur in corticem cœterarum plantarum, ut vaſa ſuccum nutritium deferentia lacerent: quo plane modo Hederæ vulgaris rami facere ſolent: idcirco inter plantas paraſiticas recenſeri debet. Flores in capitulum naſcuntur hinc inde per capillamenta digeſti, monopetali, albi vel ſubrubentes, campaniformes, urceolis ſimiles; in quatuor vel quinque ſegmenta diviſi, atque in fundo perforati, qua parte excipiunt piſtillum, quod decidentibus floribus abit in fructum ſubrotundum: trigonum aut tetragonum, monocapſularem, tranſverſim in duas partes hiantem, quarum ſuperior inferiorem longe ſuperat, ſemina autem continet minutiſſima, fuſca. Cuſcuta e ſemine in terram deciduo ſe quotannis renovat. Cum tamen adoleverit, radix penitus marceſcit. Si ſemen in fictili ſeratur, emergit quidem plantula, ſed brevi radicitus perit, ſi non ſint in propinquo ſtirpes, quibus irrepat, unde alimentum ſuum exſugit.

Cuſcuta proprie dicta ea eſt quæ Lino adhæret; quæ autem aliis plantis adnaſcitur, ab iiſdem ſuam appellationem deſumit: ſic Epithymum, Epilavandula, Epimarrubium, prout has plantas amplectitur, dici ſolet. Ab illis proinde temperamentum, & vires mutuare exiſtimatur pro varia plantarum a quibus alimentum recipit, natura. Hic ſuper diverſas plantas naſcitur. Sed Cuſcuta noſtras rejicitur. Veneunt in officinis duo Cuſcutæ ſeu Epithymi genera, Creticum, & Venetum. Creticum longioribus conſtat capillamentis, Veneti tuniores ſunt citri, odoratiores, & quaſi criſpati.

Analyſi chymica, ex Cuſcutæ recentis floridæ ℔v. prodierunt humoris limpidi, fere inſipidi, deinde ſubacidi, obſcuri ℔j. ℥iij. ʒiij. humoris manifeſte acidi, & auſteri ℔ij. ℥xiv. ʒvij. gran. lx. humoris primo rufeſcentis, intenſe acidi, deinde rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥iij. gr. xxx. olei adipoſi extracti ad inſtar ℥j. ʒiij. gr. xxxvj. Maſſa nigra in retorta ſuperſtes pendebat ℥vij. ʒj. quæ per horas octo calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥j. ℈ij. gr. xij. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali fuerunt extra-

cta ℥iiij. gr. I. Partium jactura in distiliatione fuit ℥ij. gr. xviij. in calcinatione ℥v. ℥vj. gr. lx.

Cuscuta itaque abundat sulphure & sale essentiali tartareo subadstringente.

Cuscuta, Epithymum purgandi vim adeo debilem obtinent, ut eorum usus plane obsoleverit. Rectius inter aperientia medicamenta quæ affectibus melancholicis, & hypochondriacis conveniunt, sicut & scorbuticis, a Cl. Tournefortio reponuntur. Ab auctoribus in obstructionibus lienis & hepatis, ictero, scabie, utilia dicuntur.

Plantarum quibus Cuscuta innascitur temperamentum participare aliquatenus creditur. Sic humidior est quæ Lino implicatur, quæ Genistam superat urinas potentius movet, adstringendi facultatem admixtam habet quæ Rubiæ insidet, quæ in Urtica nata est urinis potenter eliciendis efficax dicitur, adnotante Lobelio, & post eum Parkinsono. Præscribitur a pugillo uno ad duos vel tres.

℞. Epithymi P. ij. Quinq. herbar. capill. M. j. Infunde per noctem supra cineres calidos in aq. font. q. s. In colaturæ ℥vj. dissolve extract. Rhabarbar. ℈j. Syrup. de pom. c. ℥j.

℞. Epithymi P. iij. cortic. Cappar. & Fraxin. ana ℥ß. folior. Marrub. & Melifs. ana M. j. Coquantur in aq. comm. q. s. Colatura dissolve Tartar. chalybeati solut. ℥vj. F. apozema pro tribus dosibus in chlorosi aut in viscerum obstructionibus.

Usurpatur Epithymum in pilulis tartareis *Quercetani*, Pulvere lætificante *Renedæi*, Electuario de Psyllio, El. sennato, confectione hamech, & syrup. cachectico *Charas*. Semina Cuscutæ adhibentur in syrupo de Cichor. comp. *Charas*, in syrupo de Fumaria *Mesuæ*.

CYANUS.

Cyanus, *Off.* Cyanus segetum flore cæruleo, *C. B. P.* 273. *Inst. R. H.* 446. Cyanus hortensis flore simplici *C. B. P.* Cyanus flos *Dodon. Tempt.* 251. Cyanus *J. B.* 3. 21. Lichnis agria, & flos frumenti *Brunsfelsii*: Baptisecula *Tragi* 506. Papaver heracleum quorumdam *Chomeli*: vulgo, *Bleuet*, *Aubifoin*, *laveole*, *Peroole*, *Barboau*, *Casselunette*.

Cyano lignosa est multisque fibris capillata radix: caules plures cubitales, & sesquicubitales, angulosi, cavi, lanugine incani, ramosi: folia infima, acutis laciniis sinuata, Scabiosæ aut Dentis leonis more alia longa, culmum lata, per longitudinem nervosa, cæsia albicantiave: capitula in summis cauliculorum fastigiis turbinata & in angustiis se contrahentia, ex multis parvis veluti squamis non aculeatis, sibi invicem impositis, coni alicujus exigui modo composita, ex quibus flores erumpunt flosculosi; plurimis scilicet flosculis sed dissimilibus constantes: alii enim qui meditullium floris occupant cœteris minores sunt, in quinque lacinias æquales, divisi, cœteri vero ad circumferentiam positi majores sunt magisque conspicui, veluti bilabiati, & in extremitate profundius serrati: utrique colore communiter cæruleo, &, ut nomen loquitur, Cyaneo, alias albo, alias puniceo aut purpureo, embryoni insident, qui abit deinde in semen parvum, forma

forma oblongum, læve, splendidum, superiore parte pappis instructum, Centaurii majoris semini simile, sed minus, & candidus, quod in ipsis capitulis seu calycibus, inter eos qui in ipsis gignuntur molles pilos reconditur. Nascitur in agris frumentariis una cum Tritico, Secali, Hordeo, & aliis frugibus. Seritur & in hortis, ubi culturæ mangonio non tantum flores edit cœruleos, albos, purpureos, carneos, aut variegatos, sed etiam multiplices seu plenos. Flores fere soli in usum veniunt.

Analysi chymica, flores Cyani præbuerant plurimum phlegmatis acidi, subausteri, aliquantulum spiritus urinosi, non mediocrem olei spissi ad instar extracti portionem, nonnihil salis alcali fixi, & terræ. Flores perperarum odoris spirant, & sapore subadstringente donantur: unde salem essentialem vitriolico-tartareum obtinere videntur multo cum oleo permixtum.

Plurimæ, & fere contrariæ inter se facultates huic plantæ tribuuntur, verbi gratia, æstus febriles extinguere, adversus venenatarum bestiolarum morsus, & puncturas prodesse, putredini resistere, contagium arcere, in palpitatione cordis, in suffocatione uterina prodesse, iis qui ex alto delapsi sunt aut contusi, & quacumque de causa sanguinem concretum intus habentibus utiliter exhiberi, viscerum obstructiones tollere, & aquas purgare; quæ quidem virtutes admodum incertæ sunt. Florum aqua distillata a plurimis commendatur in oculorum inflammationibus, rubedine, lippitudine, necnon etiam ad visum acuendum, & roborandum. Unde *Eau de Casseluneite* a plebe nuncupatur, quæ sic conficitur.

♃. Florum Cyani cum propriis calycibus collector. & contusor. q. l. Cum nivis vel aquæ nivis q. s. horis viginti quatuor macerentur, deinde simul igne arenæ moderato distillentur, & aqua servetur ad oculos pluries die abluendos.

Pulvis ex floribus una cum capitibus factus, ad ʒj. in vino per aliquod tempus assumptus adversus morbum regium a nonnullis commendatur. Rajus eumdem pulverem erysipelati inspersum utilem dicit, & eorumdem florum expressum succum ulcera putrida sanare.

Aqua stillatitia in officinis servatur.

CYCLAMEN.

CYclamen, Cyclaminus, Panis Porcinus, & Arthanita, *Off.* Cyclamen orbiculato folio inferne purpurascente, *C. B. P.* 308. *Inst. R. H.* 154. Cyclaminus folio rotundiore vulgatior *J. B.* 3. 551. Cyclaminus orbicularis rotundifolius *Dod. Pempt.* 337. Panis porcinus, & Artanita, Rapum terræ *Lobel. Icon.* 604. Cyclaminus minor, & umbilicus terræ *Tragi*: vulgo, *Ciclamen* ou *Pain de pourceau*.

E globulari radice crassa, carnosa, & aliquantulum depressa, foris nigricante, intus candida, nigricantibusque fibris prædita, saporis acris, pungitivi, exurentis, ingrati, inodora, multa circinatæ propemodum rotunditatis profert folia, palmaribus plus minus pediculis hærentia, Asari foliis haud multum dissimilia; non adeo tamen crassa superne atrovirentia, aspersis subinde maculis, lacteis, inferne purpurascentia, nonnihil per margines sinuata. Flores longis, & tenellis inhærent pediculis,

 deor-

deorsum nutantes, monopetali, rotati, globosi, in quinque partes sursum revolutas divisi, coloris vel dilutius vel saturatius purpurascentis, odoris suavis. Ex calice quinquifido surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, quod marcescente flore, & deciduo, pediculo cui insidet in multas spiras circumacto convolvitur, donec terram attigerit, cui incumbens paulatim augescit in fructum fere globosum, membranaceum, multifariam dehiscentem, seminibus fœtum oblongis, angulatis, ex fusco fulvescentibus, placentæ affixis. Semen terræ commissum in germen non abit, sed in tuberculum aut radiculam convertitur, præter reliquorum seminum naturam, unde postea foliola promit. Sub æstatis finem aut autumni initium flores emittit, deinde folia, quæ postquam tota hyeme persliterunt, sub Aprilis finem aut mense Majo amittit. Hic in hortis colitur. Radices usitatæ sunt.

Analysi chymica, radicum recens effossarum ℔v. præbuerunt humoris limpidi, primo fere insipidi, odoris non ingrati, obscure salsi, deinde sub finem subacidi ℔iij. ℥ij. ʒvj. gr. xij. humoris primo rufescentis, manifeste acidi, subausteri cum quadam acredine, qualis est panis rusticani sapor, & odor, deinde fusci, odoris, & saporis empyreumatici, intenni acidi, & austeri, ℔ij. ℥ij. gr. xix. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒij. gr. xxxvj. olei spissi extracti ad instar ℥j. ʒij. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. ʒj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gran. xxxviij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒiij. gr. lxv. in calcinatione ℥v. ʒvij. gr. xxiiij.

Radix recens valde acris est; ubi vero exsiccata est, nulla acredo percipitur. Salem essentialem obtinet tartareum cum oleo tum tenui, & acerrimo, tum crasso conjunctum.

Ciclaminis radix inter purgantia vehementiora refertur. Bilem, & serum educit. Licet cum summa violentia humores expurget, tardioris tamen est operationis propter particulas terrestres quibus donatur. Plebeji robustiores ejus pulverem ad ʒj. in decocto vero ℥ß. usurpant. Aromaticis stomachicis corrigitur, & Asaro, Diacrydio aut cremore Tartari stimulatur. Sed parum tutus est illius usus internus: faucium enim, ani, ventriculi, & intestinorum inflammationem excitat. Externus crebrior, & minus noxius est. Potenter enim incidit, resolvit, abstergit. Contusæ radices recentes utiliter scirrhosis durisque tumoribus, & strumis, lienibus duris aut tumentibus admoventur sub cataplasmatis forma. Succus radicis abdomini illitus ventrem subducit, aquas hydropicorum per alvum, menses suppressos movet, fœtum nonnunquam expellit, & vermes necat. Idem succus valet ad scirrhos, & tumores duros emolliendos, & resolvendos, item ad scrophulas, strumas, & tumores partium externarum. Unde gummi ammoniaco inspissatur, & coquitur a nonnullis ad emplastri consistentiam: & plurimis in emplastris, & unguentis emollientibus, & resolventibus recipitur.

Ex hoc succo celeberrimum illud conficitur unguentum de Artanita dictum ad scirrhosos lienis præsertim tumores emolliendos, & aquas hydropicorum educendas commendatum externe abdomini admotum. Hoc unguentum ventriculo impositum vomitum excitat, abdomini catharsim, re-

nibus

nibus urinas promovet, si præsertim oleum ex granis Tilli expressum admisceatur.

Matthiolus aquam e Cyclaminis radicibus distillatam, si naribus excipiatur, fluentem inde sanguinem sistere refert, eamdemque potam sex unciarum pondere, addita sacchari uncia, manantem ex pectore, ventriculo, jecinore sanguinem mirifice cohibere testatur.

Radices Cyclaminis usurpantur in Empl. Diabotano *D. Blondel*, & Empl. ad ganglia *Charas*.

CYNOGLOSSUM.

CYnoglossum, *Off.* Cynoglossum majus vulgare *C. B. P.* 257. *Inst. R. H.* 139. Cynoglossum vulgare *J. B.* 3. 598. Cynoglossum *Dod. Pempt.* 54. Cynoglossa major *Brunsfels* : Lycopsis *Lacunæ* : vulgo, *Langue de chien*, *Cynoglosse*.

Cynoglosso radix recta est, crassa, Rapam exiguam repræsentans, foris ex atro rubens, intus albida, odore gravi, aliquid fœtidi canis redolente, narcotico, sapore mucoso, qui dulcedinem nonnullam fatuam linguæ offert : caules cubitales aut bicubitales, ramosi, vetustate concavi, multa lanugine obsiti : folia longa & latiuscula primo anno, secundo ubi caulem fert, stricta, acuminata, incana, mollia, lanuginosa, odore gravi, viroso, alternatim cauli adnata absque pediculis. Flores monopetali, infundibuliformes, in quinque segmenta divisi, colore sordide rubentes, calycibus insident hirsutis, quinquepartitis. Pistillum ex calycis fundo surgit infimæ floris parti ad instar clavi infixum quod deinde abit in fructum ex quatuor capsulis constantem nonnihil compressis, hispidis, que pertinaciter vestibus adhærescunt, placentæ pyramidatæ & quadrilateræ affixis, semine fere plano fœtis. Agri Parisiensis incola est. Radix & folia in usum veniunt.

Analysi chymica, ex folior. Cynoglossi exsiccator. ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, obscure salsi & alcali ℔iij. ℥iij. ʒvij. gr. viij. humoris limpidi, subsalsi, subacidi ℥vij. ʒvj. gr. xvj. humoris rufescentis, acidi, subsalsi ℥vij. ʒvij. gr. xvj. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒvj. gr. v. salis volatilis urinosi concreti gr. lxvj. olei adiposi ℥j. ʒv. gr. xl. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. gr. lxiiij. quæ post calcinationem reliquit cinerum ℥iij. gr. xlj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. xliiij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒvj. gr. j. in calcinatione ℥iij. gr. xxiij.

Radicis cortex subamarus est, salsus, stypticus, glutinosus : chartam cœruleam rubro colore tingit : talem essentialem videtur obtinere ammoniacalem multo phlegmate, terra & oleo fœtido temperatum.

Cynoglossum vi narcotica & anodina pollet ; qua ratione ad catarrhos cohibendos commendatur. Præterea adstrictio quædam in eo deprehenditur, qua sistendis alvi profluviis., fluori albo, gonorrhϾ & hæmorrhagiis utile est. Nonnulli illud narcosis virulentæ suspectum habent & eapropter illius usum reformidant, sed immerito, ut J. Rajus observat ; quandoquidem intus tuto sumi posse arguunt pilulæ de Cynoglosso quarum frequens & lau-

laudabilis est usus. Radix ad ℥i. folia ad M. j. in aqua vel jusculis decocta utiliter præscribuntur in catharris, tussi, diarrhæis, dysenteria & hæmorrhagiis.

♃. Folior. Cynogloss. M. iiij. Hyssop. Capillor. vener. Tussilag. ana M. j. Rad. Glycyrrhiz. ʒij. Oriz. ℥j. Coq. in aq. comm. ℔vj. ad ℔iiij. Sub finem adde Mell. Narbon. ℥ij. F. apozema per cyathos propinandum in tussi ferina.

Externe tumores emollit & resolvit, ad omnis generis vulnera & ulcera conducit, ubi in cataplasmatis & emplastris magno cum successu adhibetur. Hieron. Tragus unguentum ex illius succo cum Melle & Therebinthina paratum ad ulcera antiqua maligna & fistulosa valde extollit. In strumis & scrophulis Cyngloffi radix tum intus in decocto, tum extra in cataplasmatis forma a quibusdam commendatur. At J. Rajus refert mulieris cujusdam pauperculæ puerulum, cujus caput & vestes pediculis scatebant, suspensas Cynoglossi radices circa collum gestasse ad scrophulas quibus afficiebatur sanandas, pediculos quidem radicum fœtorem exosos procul aufugisse, at scrophulas obstinate restitisse.

Pilulæ de Cynoglosso præstantissimæ sunt ad catharros tenues sistendos, tusses ferinas sedandas, epilepticos puerorum insultus compescendos, somnum conciliandum & omnis generis dolores placandos. A gr. iiij. ad gr. x. exhibentur.

DAUCUS.

SEmina duo sub Dauci nomine in Officinis occurrunt, scilicet, **Dauci Cretici & Dauci vulgaris.**

Daucus Creticus, *Off.* Myrrhis annua semine striato villoso incana, *Morisson. Umbellif. 67. Inst. R. H.* 315. Daucus foliis Fœniculi tenuissimis, *C. B. P.* 150. Daucus Creticus semine hirsuto, *J. B.* 3. 2. 56. Daucus Creticus, *Tabern. Icon.* 75. vulgo, *Daucus de Candie.*

Radice est longa, digitum crassa, fibrata, sapore Pastinacæ Germanicæ simili; dodrantali aut altiore caule, tereti, striato, hirsuto; foliis lanuginosis, cinereis, minutissime dissectis, nonnunquam, observante Rajo, penitus glabris atrovirentibus. Umbella mediocris magnitudinis summo cauli, extremisque ramis insidet florum exiguorum, rosaceorum, pentapetalorum, candidorum, quorum calyx abit in fructum e duobus seminibus compositum oblongis, striatis, superiori in parte acutioribus, hinc gibbis, inde vero planis, incanis, villosis, acribus, aromaticis, odoris debilis. In Creta insula & Germanicis Alpibus sponte nascitur. Semen in usum venit quod ex Creta insula nobis affertur.

Daucus vulgaris, *Off.* Daucus vulgaris, *Clus. Histor. cxcviij. Inst. R. H.* 307. Pastinaca tenuifolia sylvestris Dioscoridis, vel Daucus Offic. *C. B. P.* 151. Pastinaca sylvestris, sive Staphyilnus Græcor. *J. B.* 3. 2. 62. vulgo, *Chyrouis, Carotte sauvage.*

Pastinacæ sativæ similis, radice est minore & acriore: caules profert altitudine pares, sesquicubitales scilicet, striatos, hirsutos, medulla farctos, in alas divisos: folia minutim dissecta; atrovirentia, adversa parte hirsuta: flores in umbellis magnis consimiles, rosaceos scilicet, quinque petalis constantes candidis, cordiformibus, inæqualibus, in orbem posi-

positis & calyci insidentibus. Flosculus umbellæ medius interdum purpura rubet. Umbellas autem obvallant folia in angusta, longa, acuta segmenta divisa. Delapsis floribus succedunt fructus subrotundi Dauco Cretico breviores, latiores, ex duobus seminibus compositi cinereis, striatis, circa marginem utrinque villo instructis & cinctis, saporis Dauco Cretico debiliori, odoris fragrantis: tum vero convoluta umbella cavitatem seu aviculæ nidum in medio efficit. In agro Parisiensi sponte nascitur. Semen in usum venit & pro Dauco Cretico substituitur.

Dauci utriusque semina sale oleoso aromatico pollent uberrimo & oleum essentiale copiosum in distillatione fundunt. Carminativa, diuretica & uterina censentur. Humores lentos & crassos attenuant & incidunt: flatus discutiunt, obstructiones aperiunt, menses & urinas provocant.

Semen Dauci in cerevisia tenui infusum & bibitum ad stranguriam & calculum renum ac vesicæ miris laudibus efferunt nonnulli. Verum de ejus vi lithontriptica nihil nobis constat, quidquid dicat Helmontius de quodam Consiliario lithiasi afflicto, qui ejus usu seminis ab hoc affectu liber per plures annos vixit.

Dauci Cretici semen in uterinis doloribus & affectionibus commendatur, in tussi chronica, singultu & colica flatulenta. Seminis ℥ij. vino albo infusæ & potæ hystericis paroxysmis medentur.

Dauci semen inter quatuor semina calida minora recensetur cum Ammeos, Apii & Petroselini seminibus.

Creticum usurpatur in Theriaca, Mithridatio, Triphera magna, Electuar. de Baccis Lauri, Philonio magno, Aurea Alexandrina *Nicolai Alexandri*, Syrupo de Calamintha *Mesuæ*, & Syrupo de Prassio.

Radix Dauci vulgaris primo vere comeditur & plebeis non injucundum alimentum præbet.

DENS LEONIS sive TARAXACUM.

Dens Leonis & Tarxacum, *Off.* Dens Leonis latiore folio, *C. B. P.* 126. Hedypnois sive Dens Leonis Fuchsii, *J. B.* 2. 1035. Dens Leonis, *Dodon. Pempt.* 636. Aphaca Theoph. *Plinii*: Hedypnois major Fuchs. *Dalechamp Lugd.* 564. Caput Monachi, Rostrum porcinum & Ambubeja, *Nonnullis*: vulgo, *Dent de Lion*, *Pissenlit.*

E radice digiti fere minimi crassitudine, lactescente, folia promit oblonga, acuminata, utroque margine profundis incisuris veluti per lacinias divisis, sylvestris Cichorii æmula, sed læviora, humifusa: caule caret, sed pediculos habet nudos, fistulosos, teretes, palmares & plusquam dodrantales, non ramosos, aliquando hirsutos lanugine facile cedente, subrubentes, quibus insident singulis singuli flores semiflosculosi, patuli, lutei, exterioribus foliis prona parte ex fusco rufescentibus, calyce glabro multifido, extra quem quatuor, aut quinque folia viridantia reflexa conspiciuntur. Semiflosculus unusquisque embryoni insidet, qui, calyce dehiscente & circa pediculum reflexo, abit in semen rufum vel citrinum pappis instructum. Semina per maturitatem decidunt & avolant, nudumque thalamum porosa pellicula calvitium senile quodammodo imitante obductum relinquunt; unde a nonnullis Caput Monachi dicitur.

O 4 In

In agro Parisiensi frequens ubique nascitur, & in hortis colitur. Omnibus suis partibus amarus est & succo lacteo turget. Radix & folia usitata sunt.

Analysi chymica, ex Taraxaci floridi folior. ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori & insipidi, primo obscure salsi: deinde obscure acidi ℔j. ℥iiij. ʒv. gr. lx. humoris primo limpidi, manifeste acidi, deinde rufescentis, subausteri ℔ij. ℥xiiij. ʒij. gr. xviij. humoris rufi, empyreumatici, primo obscure acidi, subsalsi, austeri, ac tandem sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒv. gr. xij. olei fluidi ℥j. ʒij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. quæ rite calcinata reliquit cinerum rufescentium ℥iij. ʒvij. ex quibus salis fixi salsi aliquantisper alcali ʒiij. gr. xxxvj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. xxx. in calcinatione ℥iij. ʒj.

Ex radicum Taraxaci recentium ℔v. prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis debilioris ad herbaceum accedentis, obscure acidi ℥x. ʒv. gr. xlv. humoris primo limpidi, manifeste acidi, subausteri, deinde rufescentis, intense acidi & austeri ℔ij. ℥xiij. ʒij. gr. xxiiij. humoris rufi, tum intense acidi, tum alcali & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒiiij. gr. xxxvj. olei spissi extracti ad instar ℥j. ʒij. gr. lxiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ix. ʒvj. gr. ix. quæ calcinata reliquit cinerum rufescentium ℥ij. ʒiiij. gr. vij. ex quibus lixivio salis fixi salsi ʒj. gr. xxxix. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥x. ʒij. gr. xxxix. in calcinatione ℥vij. ʒij. gr. ij.

Intense amara sunt hujus plantæ folia, & chartam cœruleam rubro colore leviter tingunt: radices colorem rubentem magis intensum efficiunt: amaræ sunt & adstringentes. Sal essentialis hujus plantæ ad salem mirabilem Clauberi accedit; cum ammoniacali sale & oleo consociatur. Sal acidus in radicibus uberior est & magis evolutus quam in foliis.

Dens Leonis hepatis & viscerum obstructiones aperit, urinas movet; vulneraria & febrifuga censetur. Infusum vel decoctum ad ℥iiij. vel vj. usurpatur. Succus recenter expressus & defœcatus ad ℥iij. iiijve præscribitur. Succus in morbis chronicis hepatis & mesenterii obstructioni adscriptis, item in febribus intermittentibus & febribus putridis inveteratis ab Ettmullero commendatur. Laudatur quoque in curanda pleuritide, & sanguine grumoso solvendo, necnon etiam in aliis partium internarum inflammationibus cum febribus acutis conjunctis. Thomas Fuller succum defœcatum commendat in cutaneis affectionibus ad ℥iiij. vel vj. ter vel sæpius die exhibitum. Radices in ptisanis & apozematibus aperientibus usurpantur. Universæ plantæ decoctum potum morbo regio laborantibus auxiliatur.

Externe succus in affectibus oculorum commendatur. oculis instillatus: leniter morsicat quidem & pungit, attamen pro visu acuendo & roborando, & pro delendis maculis, nebulis & albuginibus oculorum, & abstergenda cornea, lacteus hujus plantæ succus ab Ettmullero prædicatur sive solus, sive propter acrimoniam cum aqua Fœniculi dilutus. Lintea eodem succo madentia ad vulnera quoque & ulcera quæcumque mammillarum, aliaque putrida manantia & sordida pudendorum ac tibiarum abstergenda optime conveniunt; succum enim hunc post Nicotianam omnibus præferendum idem Ettmullerus censet.

Aquam distillatam magnopere commendat Tragus in apozematibus & febri-

febri-

febribus ardentibus, trium aut quatuor cochleariorum mensuram singulis vicibus sumptam, ex qua & optima collyria adversus oculorum maculas fieri asserit. Verum dum succus obtineri poterit, longe majoris erit efficaciæ. Extractum ex totius plantæ succo defœcato præparatur ad eadem perutile. Ad ʒj. exhibetur.

Folia teneriora in acetariis commeduntur, ventriculum roborant, appetitum excitant, ciborum concoctionem juvant, alvum nimis fluentem sistunt, & urinas provocant.

Taraxacum usurpatur in apozemate aperiente *D. De Lorme*, vulgo dicto *Bouillon rouge*, & in syr. de Cichorio comp. *Pharmacop. Regiæ*.

DIGITALIS.

Digitalis, *Off.* Digitalis purpurea, *J. B.* 2. 812. *Dod. Pempt.* 169. *Inst. R. H.* 165. Digitalis purpurea folio aspero, *C. B. P.* 243. Campanula sylvestris, *Tragi* 889. Aralda Bononiensibus, *Gesner*: Virga regia major flore purpureo, *Cæsalp.* 348. Digitalis purpurea vulgaris. *Parkinsoni*: vulgo, *Digitale*, & *Gants de Notre-Dame*.

Ex radicibus multis, tenuibus, fibrosis, amaris, caulem promit cubitalem & bicubitalem, pollicem crassum, angulosum, hirsutum, subrubentem, concavum: folia oblonga, acuminata, hirsuta, in ambitu serrata, superne atrovirentia, inferne incana, Verbaci quodammodo similia, quæ ad radicem sunt, longis nituntur pediculis; quæ in caulibus, nullo ordine posita, crebra. Flores in thyrsi longioris morem, frequentes, ab uno caulis latere penduli, brevibus, hirsutis pediculis, quorum singulis est appositum foliolum acuminatum, inuixi, monopetali, anomali, tubulati, utrimque patentes & quasi bilabiati, dactylothecis propemodum similes, colore foris coccineo, excepta inferiore parte, quæ propter admixtam nonnullam albedinem carneo est, intus vero similiter purpurei, inferiore parte, (quæ & longis pilis obsita est) versicolore, albis maculis nigro guttatis: floris basi penitus adnascuntur stamina alba aut purpurascentia contorta, quæ apices didymos, croceo guttatos sustinent. Ex calyce plerumque quinquifolio surgit pistillum tenue, purpurascens, posticæ floris parti ad instar clavi infixum, cujus basis crassior, oblonga, hirsuta abit in fructum seu testam e rotundo acuminatam, bifariam dehiscentem, in duo loculamenta divisam & seminibus fœtam exiguis, quodammodo angulosis subrufis: variat interdum coloris flore albo. Agri Parisiensis incola ob florum elegantiam in hortis colitur. Tota planta in usum venit, licet rarius.

Analysi chymica, ex Digitalis foliorum recentium ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris primo rufescentis, inodori; deinde, limpidi odoris, & saporis herbacei, subacidi, ℔j. ℥vj. ʒvij. gran. lx. humoris limpidi, inodori, intense acidi, austeri ℔iij. ℥ij. ʒvij. humoris rufi, empyreumatici intense acidi, austeri, & subsalsi ℥ij. ʒv. gran. xij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso impraegnati cum salis volatilis concreti granis aliquot, ℥j. ʒij. olei spissi syrupi ad instar ℥j. ʒj. gr. xij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ʒiv. gr. xxx. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. gran. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij. gran. lx. lixivio extracta sunt... Quæ facta fuit jactu-

jactura partium in distillatione non percepta est: imo substantiarum extractarum pondus herbæ sumptæ distillatæ quantitatem superavit ℥iv.ʒij. gr. xlij. Partium jactura in calcinatione fuit ℥v. ʒj. gr. lxvj.

Digitalis folia amara sunt. Salem essentialem obtinent austerum, ammoniacalem, similem fere vitriolico ammoniacali, cum multo oleo conjunctum.

Digitalem emeticam esse Rajus profert. Dodonæus refert quosdam cum placentas ex hujus plantæ & aliarum herbarum foliis cum ovis factas gustassent atque edissent, mox sese male habuisse & ad vomitionem excitatos fuisse. Lobelius *in Observationibus*, narrat Somerseti Angliæ rusticam turbam hujus decocto febricitantibus purgationem & interdum superpurgationes & vomitiones humidioribus alvo moliri. Parkinsonus efficacem contra epilepsiam affirmat, si duo ejus manipuli cum ℥iv. Polypodii quercini in cerevisiæ q. s. decoquantur & decoctum propinetur; quod bis in hebdomada iterandum. Qui enim, inquit, sex & viginti annos hoc morbo laboraverant, ut singulis mensibus, bis terve caderent, hujus decocti usu penitus liberati sunt, & saltem per integros sexdecim menses, ne unum quidem paroxysmum senserunt. Verum J. Rajus observat medicamentum hoc robustioribus tantum convenire, siquidem violenter admodum purgat & vomitiones immanes excitat.

Parkinsonus externe strumosis conducere tritam & impositam, succumve ejus in unguento experientia compertum esse affirmat. Novi plures (inquit Rajus post D. Batesium) qui in strumosis tumoribus Digitalis floribus valde confidunt, quos quidam in butyro majali, quali quot possunt immittentes curant insolandos per æstatem. Alii cum adipe suillo miscent, & sub terra defodiunt per quadraginta dies: utrinque flores cum unguento reservant, una cum linteis inducunt & tumoribus applicant. Hosce tumoribus discutiendis vel maturandis, ulceribus detergendis vel explendis sufficere ferunt se expertos. Quinto & sexto quoque die Diacarthamo purgant, interim continue herbæ Robertianæ decoctum præbent. Pars ulceris rubens parte unguenti tenuiore illinatur: pars autem crassior unguenti linteamini imponatur, quod numquam mutetur. Sunt, qui novella & primo erumpentia plantæ germina accipiunt, eorumque succum expressum in butyro coquunt ad succi consumptionem, atque novo succo addito bis terve repetunt.

Not. 1. Oportet ut paretur sufficiens quantitas unguenti eo anni tempore, quo flores haberi possunt, cum nonnumquam integer annus aut amplius ad curam perficiendam sequiratur. 2. Quamvis ulcera primo majora fiant, ne metuas; siquidem unguentum postquam humores omnes absumpserit & exsiccaverit, ea demum sanabit & cute obducet. 3. Unguentum hoc in scrophulis humidis & pure manantibus utile est, in siccis parum valet: sed ad Basilicum & Præcipitatum confugiendum est.

Vetus apud Italos adagium hoc quidem est: *Aralda che tutte piaghe salda*, hoc est, Digitalis quæ omnia vulnera sanat.

DIPSACUS.

Dipsacus sativus & Carduus Fullonum, *Off.* Dipsacus sativus, *C. B. P.* 385. *J. B.* 3. 73. *Inst.R.H.* 466. Carduus Fullonum sive Dipsacus sati-

sativus, *Lobel. Icon.* 17. Labrum vener. *Matthiol. Lugdunens.* vulgo, *Chardno a Bonnetier ou a Foulon.*

Duorum aut trium cubitorum, aut etiam majorem altitudinem assequitur, caule pollicari, recto, recte rigido, multis alis concavo, striato, spinulis quibusdam horrente: folia bina apposita ita circa caulem conjuncta sunt, ut concavum labrum excipiendæ roris vel pluviæ aquæ efficiant, ampla, longa, dilute virentia, marginibus spinosa, dorso vero eminente durioribus etiam spinis rigentia: scaporum fastigia oblonga occupant capitula quæ pugnum implent, composita ex plurimis foliis imbricatis squamarum instar positis, cum mucronibus rigidissimis hamulorum instar reflexis, & axi medio favi æmulo affixis, & quorum alis surgunt flosculi multifidi, candidi aut albo purpurascentes, embryonis parti supremæ coronatæ insidentes & abeuntes, deinde in semina striata veluti Fœniculi, gustu amaricantia. Inabelscunt per vetustatem capitula, ac in ipsis per medium sectis subinde parvuli quidam vermiculi reperiuntur. Radice nititur lævi, candida, mediocris longitudinis. Agri Parisiensis incola in agris seritur, cujus echinata capitula utilia ad rudes pannos depectendos & expoliendos habentur, & experiuntur. Radix & folia in usum veniunt medicum.

Scrophulas sanare dicitur Carduus Fullonum. Omni putredini resistit. Coctus in vino purgat per urinam non secus ac Asparagus. Phtisicis etiam quodammodo desperatis, experimento Guidonis Helidei & Henrici Stromajeri, Achilles Gasserus *in Obs.* mire proficuam comperit radicem tusam, & melle exceptam.

Radicis decoctæ in vino usus in rhagadibus ani consolidandis commendatur & in verrucis abigendis.

Aqua quæ in foliorum concavo reperitur caliginosis & rubentibus oculis prodesse creditur. Eadem maculas faciei emendat & exterit.

DRACUNCULUS.

TRes plantarum species diversæ in Officinis occurrunt sub Dracunculi nomine, scilicet Dracunculus major seu Serpentaria, Dracunculus pratensis seu Prarmica, & Dracunculus esculetus seu Tarchon.

Dracunculus major, Dracontium, Dragontea, & Serpentaria, *Off.* Dracunculus polyphyllus, *C. B. P.* 195. & *Inst. R. H.* 160. Dracunculus major vulgaris, *J. B.* 2. 789. Dracontium, *Dod. Pempt.* 329. Arum polyphyllum, Dracunculus & Serpentaria dictum, caule maculato; majus & elatius *Hort. Lugd. Batav.* Erva de sancta Maria, sive Dracunculus major *Pisonis* 240. Anguina, Draconcia, & Serpentaria Colubrina, *Lob. Icon.* 600. vulgo, *Serpentaire*.

Dracunculo majori profunde in terram depacta radix est, perennis, fere orbiculata, volam implens, bulbo similis, multis candidis capillamentis stipata, candida, tenui cortice flavescente induta sapore fervido, cujus lateribus parvi bulbi plures, quibus se propagat, adnasci consueverunt. Caulis unicus rectus, pollicaris & crassior, sesquicubitalis & altior, teres, levis, versicoloribus lituris veluti Serpentum maculis respersus, e tunicis convolutis constans. Ipsa vero folia pediculis dodrantalibus, fungosis donata, in segmenta digitata, sena, septena vel plura, oblonga, angusta, lævia, splen-

splendentia, glabra, finduntur; e quorum medio eluctatus scapus vix digiti minimi crassitiem æquat, cujus fastigium occupat vagina oblonga, pedalis, coloris foris herbacei, intus in purpura rubentis, odoris fœtidi admodum, quæ evoluta florem constituit monopetalum anomalum, auris asininæ vel leporinæ forma, e sinu suo pistillum promens nigricans longum, crassum, Ari majus, & in mucronem acutiorem desinens, ad basim plurium apicum congerie & plurimis embryonibus stipatum, qui singuli deinde abeunt in baccas fere globosas, succosas, racematim dispositas, primum virentes, deinde rubentes, ferventi ac mordaci gustu, uno vel altero semine fœtas subrotundo, duriusculo, quodammodo rugoso. Calidarum regionum incola hic in hortis colitur. Radix & folia ex usu sunt.

Principia, quæ ex Serpentaria analysi chymica extrahuntur, ab Ari principiis parum differunt: salem essentialem ammoniacalem multo acido saturatum continent & sulphure acri copioso implicitum.

Radix & folia Dracunculis Ari vires obtinent, ita ut unum pro altero substitui possit. Nos tamen Simon Paulli monet mitius esse Arum Dracunculo remedium; quare ubi fortius aliquantulum extergere animus est, Dracunculus anteponendus est. Eamdem ob causam frequentius in externis usurpatur.

Interne ut Arum usurpatus venenum a corde pellere dicitur. Crassos ac lentos humores, in pulmonum & viscerum glandulis hærentes, incidit, & expurgat, obstructiones aperit, menses & urinas movet. In asthmate pituitoso, mensium suppressione, affectibus chronicis & cachexia a lympha tenaci & inspissata utiliter usurpari potest. Radix exsiccata & pulverata ad ʒj. aut ʒij. præscribitur. Alvum nonnumquam subducit. Ex ea radice fœcula seu gersa sicut ex Aro præparatur.

Externe radix optimum est remedium contumacium ulcerum, quæ cacoethe nuncupantur. Expurgat enim abstergitque strenue. Folia quoque utpote simili facultate instructa ulceribus vulneribusque recens inflictis accomoda sunt; & quanto minus fuerint sicca, tanto magis conglutinant: nam quæ ficciora viribus sunt acrioribus, quam ut vulneribus conveniant. Venenatorum animalium morsibus imposita recentia venenum extrahunt, ac brevi tempore partes affectas sanant. Fructus valentior est non foliis tantum, sed & radice: proinde & cancros & polypos eliquare creditus est. Succum quoque ejus oculorum vitia expurgare dicunt. Recens radix ferventi cinere tosta & imposita dolorificas, & tumentes hæmorrhaidas curat, scirrhosos tumores resolvit, strumas & lienis duritiem emollit. Supposita menses remorantes trahit. Eadem absterguntur cutis maculæ quæcumq;

Radicis Serpentariæ pulvis recipitur in celebri ad cancrum pulvere cujusdam Antonii Fuchsii, de quo mentionem faciunt Rodericus a Castro *L. 1. De Morbis mulierum*, & Daniel Sennertus *T. III. fol.* 758. Pulvis Benedictus a Fuchsio dicebatur: sic autem ab illis describitur.

♃. Sandaracæ græc. vel Arsenici albi subtilissime pulverati ℥j. Per quindecim dies de die tertio in tertium affundatur aqua vitæ ad supereminentiam unius transversi digiti, identidem agitando. Post triduum aqua vitæ abjiciatur, & nova affundatur. Post quintam affusionem pulvis exsiccetur. Tum adde radicis Dracunculi majoris mense Julio vel Augusto collectæ, in taleolas scissæ, exsiccatæ, & pulveratæ ℥ij. Fuliginis camini splen-

splendidi ℥iij. Redigantur omnia in subtilissimum pulverem super lapidem marmoreum, & serventur in vase vitreo bene clauso per longum tempus, saltem anni unius integri. Rodericus a Castro refert, Fuchsium hunc postquam suum pulverem inspersisset, si intra triduum tumor non exacerbabatur, sed in melius tendebat sanari posse prædixisse, cum procul dubio conjiceret cancri radices non admodum alte esse infixas, nec humorem valde adustum: atque tum in usu pulveris ad 30. diem perstitisse, quo termino, ut referebat, radices extinctæ per se cadebant, ac si quid adhuc hæreret, scalpello præscindebat.

Pulverem autem hunc ita applicabat. Mane ipse jejunus sputum super bombacem apponebat: si cancer exulceratus, absterso prius vulnere ab omni sanie, aspergebat pulverem, adeo ut totus cancer tegeretur, & cum illa supra scripta bombace tegebat. Cum adhæret numquam cadit, nisi una secum radices tollat. Solet ut plurimum inferre dolorem non continuum sed interpolatum, quando humor acris & mordax non potest purgari per ulcus. Et aliquando fit magnus tumor, quando ille acris humor purgatur per ulcus: eo tempore neque removendum medicamentum, neque aliud supra apponendum, sed circum circa oleum illinendum rosaceum & postea dimittendum usquedum per se cadat. Postea purgandum sicut alia ulcera. Ipse Fuchsius usus est pulvere incarnativo & mundificativo hoc.

♃. Thuris, Sarcocollæ, Mastiches, Mirrhæ, Aloes, Mumiæ, Aristoloch. rotundæ ana ℥iij. Mercurii præcipitati ʒjß. F. pulvis subtilissimus. Digestivi loco solum usus est unguento ex Terebinthina & vitello ovi.

Dracunculus usurpatur in emplastro Diabotano D. Blondel *Collectan. Pharm. Penicheri*.

Dracunculus Pratensis, Ptarmica, *Off.* Ptarmica vulgaris, folio longo serrato, flore albo, *J. B.* 3. 147. *Inst. R. H.* 496. Dracunculus pratensis, serrato folio *C. B. P.* 98. Draco sylvestris, sive Ptarmice, *Dod. Pempt.* 710. Pyrethrum, *Brunsfels*: Mentha sarracenica Myconi, *Lugd.* 672. Tanacetum album seu acutum, *Trag.* 159. vulgo, *Herbe a eternuer*.

Hæc planta cubitalis est, nonnumquam bicubitalis & tricubitalis, radice oblique acta & velut geniculata, fibris majusculis & longissimis donata, sapore acri & fervido: caule singulari, tereti, glabro, fistuloso, gracili, satis tamen rigido; cui alterno aut potius nullo ordine posita adnascuntur folia forma & magnitudine Oleaginis similia, sed ab imo ad summum argutis asperiusculisque denticulis circumquaque serrata, atro virore splendentia, sapore fervido, Pyrethri mitiore. Summus scapus nonnihil angulosus & subhirsutus in surculos aliquot dividitur, qui umbellatim fere flores gestant candidos, radiatos, Millefolii terrestris duplo vel triplo majores, odore non dissimili sed remissiore: quorum discus ex plurimis flosculis arcte stipatis & in quinque segmenta acuta divisis, corona vero ex semiflosculis componitur trifariam divisis, embryonibus insidentibus & calyce squamoso breviore quam in Millefolio comprehensis. Embryones autem deinde abeunt in semina tenuia. Agri Parisiensis incola in pratis udis & palustribus Julio mense floret. Radix & folia in usum licet minus frequentem veniunt.

Ptar-

Ptarmica sale essentiali oleoso acri donatur. Plantæ siccæ pulvis naribus inditus sternutamenta movet, unde ei nomen. Verum raro usurpatur, nec nisi cum aliis generosioribus capiti appropriatis remediis destituimur. Radix commansa caput purgat & dentium dolores mulcet pituitam eliciendo. Dicunt quoque contusa ipsius folia viridia, contusionibus imposita discutere livorem. Adduntur a nonnullis Lactucis aliisque acetariis hujus folia, quorum frigiditatem veluti Eruca & Draco, corrigunt quoque ac temperant.

Dracunculus esculentus sive Tarchon, *Off.* Abrotanum Lini folio acriori & odorato, *Inst. R. H.* 459. Dracunculus hortensis, *C. B. P.* 98. Dracunculus hortensis, sive Tarchon, *J. B.* 3. 148. Draco herba, *Dod. Pempt.* 709. Tarchon Avicennæ & Serhi, *Gesner. Hortor*: vulgo, *Estragon*.

Fruticosa promit duorum cubitorum & ampliora virgulta, dura, gracilia, nonnihil angulosa, inconditis ramis divisa: foliis primo orientibus divisis, ubi vero adolevit, foliis onusta Lini folia æquantibus aut Hyssopi, atrovirentibus, splendidis, omnis divisionis ignaris, sapore acri, aromatico, cum quadam dulcedine grata, Anisum conditum æmulante. Flores eo ordine per summos ramos quo in Abrotano, in corymbum digesti, flosculosi, sed exigui & vix conspicui, plurimis flosculis constantes tubulosis, in summitate quinquefariam divisis, embryoni insidentibus & calyce squamoso comprehensis. Embryo autem abit deinde in semen minutum, pappis nequaquam instructum. Radix perennis novam singulis annis stolonum sobolem emittit. In olitoriis hortis colitur.

Planta tota insigni acrimonia prædita est, & sale essentiali oleoso aromatico donatur. Valenter incidit, aperit, digerit, appetentiam excitat, flatus dissipat, urinam & menses ciet, obstructiones expedit, mansa pituitam ducit & salivam instar Pyrethri; hinc dentium dolores mulcet & humidum cerebrum purgat. Frequentissimus est apud nostrates usus ejus in acetariis ad temperandam & corrigendam aliarum herbarum quibus admiscetur frigiditatem & cruditatem. Prodest Tarchon, scribente Matthiolo, iis quibus ventriculus frigidior. Vehementer excalefacit: ad pestis contagia maxime & primæ laudis est ejus aqua stillatitia apud Anglos, auctore Lobelio: quæ tamen virtus J. Raio prorsus ignota fuit.

DULCAMARA.

DUlcamara, Amaradulcis, Solanum Scandens; *Off.* Solanum scandens seu Dulcamara, *C. B. P.* 167. Glycypicros sive Amaradulcis, *J. B.* 2. 109. Dulcamara, *Dod. Pempt.* 402. Salicastrum, *Plinii*: Circæa, *Adversar. Lobel.* 104. Vitis sylvestris, *Camerar. Epitom.* 986. Solanum lignosum sive Dulcamara, *Parkinson. Raii Histor.* 672. vulgo, *Morelle*, *Douce amere*.

E radice modica, fibrosa, sarmenta lignosa, fragilia, tenuia, tres, quinque vel sex pedes longa, vicinis sepibus aut fruticibus scandendo se circumvolventia emittit. Cortex novellorum ramulorum viret, sed vetustiorum ipsorumque caudicum asperior cinericeo subcandicat colore, extrinsecus quidem, nam intrisecus pulchre etiam viret. Lignum fragilem medullam intus fungosam habet. Folia alternatim nascuntur oblonga, lævia mucronata, Smilaceis minora, atrovirentia, duabus pinnis nonnumquam una parte aurita, pediculo circiter unciali. Flores in muscariis exiguis fœtidi, sed

sed pulchelli, monopetali, rotati, in quinque segmenta angusta, acuminata, extrorsum reflexa partiti, cæruleo-purpurei, quandoque candidi, in quorum medio apices lutei in umbonem compositi. Ex floris calyce surgit pistillum mediæ floris parti ad instar clavi infixum, quod deinde abit in fructum mollem seu baccam succulentam per maturitatem coccinei coloris, sublongæ formæ, lenti & ingrati saporis, parvis granulis compressis, albentibus repletam. Aquosa & ligna amat. Tota planta usitata est.

Analysi chymica cum Solano officinali fere convenit. Chartam cæruleam folia rubro colore vix tingunt: sapore fatuo & odore narcotico donantur. Fructus vero vinosum saporem refert & chartam cæruleam rubro tingit colore. Salem essentialem continet ammoniacalem qui in foliis multo sulphure crasso narcotico involvitur, in fructibus vero hujus salis pars acida magis evoluta est. Unde fructus magis refrigerant & repercutiunt, folia vero magis resolvunt & abstergunt.

Intus sumpta efficax censetur ad hepatis & lienis obstructiones resolvendas. Urinam ciere dicitur, & contra hydropem utiliter exhiberi. Fertur a ruptis & ex alto præcipitatis aut etiam cæsis succum utiliter bibi. Creditur siquidem concretum alicubi in visceribus sanguinem dissolvere & partium læsarum sanitatem procurare. Parkinsonus scribit quoties ex Medicorum præscripto illum exhibuit, se compertisse satis violenter purgare. Et Prævotius *L. de Med. Pauperum*, ligno Dulcamaræ decocto inter bilem benigne evacuantia principem locum tribuit. Tragus hujus ligni decoctum præscribit in morbo regio præsertim inveterato.

℞. Dulcamaræ ligni ℔j. ac minutim in frustula tali ludicri instar concisam cum mensura vini albi in novam ollam, eamque operculo exiguo foramine in medio pertuso probe contectam & massa farinacea oblinitam reponas, superque carbones lento igne decoquito ad tertias, demumque his utare. Hæc potio mane una hora antequam surgas, & vesperi cum lecto te committere velis, cyathi vulgaris mensura sumpta, morbi regii causam, bilem nempe viscidam leniter per alvum & urinam exigit.

℞. Caulium virid. Solani lignosi concisor. ℥iiij. Coccinill. ℈j. vini albi ℔ij. Infunde calide in vase clauso per noctem. Colaturæ adde Syrup. Heder. terrestr. ℥iiij. Theriac. Androm. ℥ß. M. Dosis ℥iiij. vel vj. bis terve die.

Hoc traumaticum infusum a Th. Fullero singulariter commendatur ad casum ab alto; & contusiones. Cruorem quippe extravasatum & grumescentem mire dissolvit, in massam sanguinis intra vasa majora circulantis denuo propellit; atque illinc partim per diaphoresim, per diuresim, partimque nonnumquam per catharsim exterminat. Tam potenter & specifice, inquit, operatur, ut aliquando (non sine stupore) notaverit ab ejus usu urinam (propter grumos solutos absorptos, & sero commixtos) plane nigricantem reddi.

Externe vi anodyna & resolvente plurimum valet. Sebizius viridem Dulcamaram contusam & cataplasmatis forma applicatam ait mitigare mammarum dolores, emollire earum duritiem, atque dissolvere in iis grumescens lac. J. Raius refert cataplasma ex foliorum Dulcamaræ concisor. manipulis quatuor cum ℥iiij. seminis Lini pulverati decoctor. in vino mo-

scha-

schato cretico aut larido porcino, calide applicatum, unius noctis spatio tumorem capitis humani magnitudine resolvisse, & contusiones deploratas musculorum sanavisse.

Mulieres in Hetruria, narrante Matthiolo, Acinorum succum usurpant ad faciei nitorem, & lentigines, maculasque delendas.

E B U L U S.

Ebulus, Sambucus humilis, Sambucus herbacea, Chamæacte, *Off.* Sambucus humilis, sive Ebulus, *C. B. P.* 456. *Inst. R. H.* 606. Ebulus sive Sambucus herbacea, *J. B.* 546. Ebulus, *Dodon. Pempt.* 381. Chamæacte, *Dioscorid.* vulgo, *Yeble*.

Hæc planta herbacea Sambuci æmula, raro hominis altitudinem assequitur, sæpius sesquicubitalis: ex radice longa, digitalis crassitudinis, non lignosa, carnosa, albida, late sparsa, saporis amaricantis, subacris & nauseosi, caules herbaceos promit, striatos, angulosos, ac frequentibus articulis geniculatos, Sambuci ritu medullosos, hybernis mensibus contabescentes. frondes ordinatius dispositas, e tribus quatuorve conjugationibus ad cressum, nervosum pediculum annexis, imparique extremo folio compositas, quarum singula folia Sambucinis longiora, acutiora, ambitu serrata, odore graviore. Flores in umbellis nascuntur parvi, numerosi, odorati, & nescio quid nucleorum Persicorum magmatis spirantes, sed esu vix ferendi, candidi, monopetali, rotati, quinquepartiti, cujus meditullium a mucrone calycis tanquam a clavo perfoditur inter quinque stamina candida & totidem apices ferrugineos. Floribus deciduis calyces abeunt in fructus seu baccas, per maturitatem nigras, torulis multis angulosas ante maturitatem & pene triangulas, post vero magis rotundas, succo suo manus rutila quadam purpura inficientes, seminibus fœtas oblongis, ternis, altera parte gibbis, altera angulosis. Ad vias publicas & in agrorum limitibus non raro occurrit. Cortex radicis, folia, baccæ usitata sunt.

Analysi chymica, ex folior. & summitatum Ebuli recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sub finem rufescentis, odoris & saporis ingrati, primo obscure acidi, deinde remissioris ac tandem subsalsi ℔j. ℥iiij. ʒv. gr. xlviij. humoris rufescentis, primo leviter alcali, urinosi, ac tandem intensi ℔ij. ℥v. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi, sale urinoso copioso imprægnati ʒvij. gr. xlviij. olei ℥j. ʒiiij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ʒij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij ʒv. ex quibus salis fixi leviter alcalini ʒiij. gr. ij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij. ʒj. gr. xxiiij. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gr. xxxvj.

Baccarum maturarum recentium ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, odoris & saporis fatui, ingrati & obscure salsi, deinde obscure subacidi ℥ix. ʒvj. gr. xlviij. humoris rufi, odoris & saporis ingrati, primo subacidi, deinde acidi, subsalsi & austeri ℥vij. ʒij. gr. xviij. humoris limpidi, rufescentis, acidi, alcali, urinosi & austeri simul ℥xj. ʒij. gr. xxxj. olei ℥xiiij. ʒiiij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥ix. ʒvij. gr. xxxvj. quæ rite per 12. horas calcinata reliquit

cine-

cinerum albicantium ℥iij. ʒiij. ex quibus salis salsi talcosi ʒj. gr. xxx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥x. ʒvij. gr. xlij. in calcinatione ℔j. ℥vj. ʒiiij. gr. xxxvj.

Folia Ebuli amaricantia sunt, baccarum vero magis intensus est amaror, cum quadam adstrictione: chartam cœruleam earum succus non mutat. Sale essentiali ammoniacali cum oleo copioso, baccæ præsertim donantur tum tenui, tum crasso.

Ebulo facultas purgandi per alvum eximia & valida tribuitur: radices ad hunc scopum efficacissimæ sunt ac præsertim cortex ejus. Alii sumunt medianum stipitis corticem. Post radices sunt baccæ & semina. Asparagi seu turiones & folia mitiora censentur. Radicis substantia lignea interior adstringit potius, & propterea in fluore albo & nimio mensium fluxu ex vino sumpta a P. Hermans & Friderico Hoffmanno laudatur. Folia digerendi & discutiendi potentia præstant. Educunt autem cortices non modo pituitam, sed & aquosos potissimum humores: utiles idcirco prædicantur ad hydropicorum purgationes; sed tamen correctæ & ubi vires suffecerint. Purgant enim cum molestia, ventriculum subvertunt, vomitum nonnunquam promovent, interioraque viscera omnia perturbant. Male omnibus usus earum succedit, quibus hepar obduruit, ut quando morbo regio ascites successit. Quamobrem nec temere nec nisi valde robustis & viribus adhuc integris ex Ebuli corticibus medicamentum aut potio danda.

Succus, cui vis purgandi valida, elicitur vel e radice vel e mediano stipitis cortice contuso, affuso Hordei vel uvarum passarum decocto cum Cinnamomi vel Nucis mosch. momento & Saccharo. Infusum corticum radicis Ebuli, non adeo violentum est, decoctum vero minus. Coctura, auctore Fernelio, vis ejus purgandi perit & exsolvitur. Succus exhibetur ad ℥j. Cortex in vino maceratur vel decoquitur ab ℥ß. ad ℥ij. si causa morbi frigida, si febris absit: alias pro affectus natura potio temperanda est.

Semen in pulvere præscribitur ad ʒj. Seminum Ebuli ℥ß. in vini albi ℥vj. maceratur per noctem & colatura hydropicis propinatur. Vel etiam ex eorumdem seminum ʒvj. contusis in aq. florum Parietariæ emulsio hydragoga conficitur. Fridericus Hoffmannus radicem, dempto cortice, tempore verno rubicundam collectam & pulverizatam a ʒß. ad ℈ij. exhibitam nimio mensium fluxui mederi scribit. Ex baccis Rob conficitur ad aquas hydropicorum in robustioribus subjectis educendas ab ℥ß. ad ℥j. exhibitum.

Flores Ebuli sicut flores Sambuci interne sudores movent.

Ex Ebuli seminibus in aqua calida maceratis & fortiter expressis oleum aquæ supernatans obtinetur quod externe dolores podagricos demulcet & tumores optime resolvit.

Aqua stillatitia radicum Ebuli commendatur a D. Duval Medico Paris. in doloribus, inflationibus & obstructionibus lienis: propinatur ad ℥iiij. per decem aut duodecim dies mane, jejuno ventriculo.

Folia cocta ad cataplasmatis formam sopiendis podagricorum doloribus conferunt. Eadem tumores aquosos & herniam in specie aquosam discutiendo ac resolvendo tollunt. Contusa & imposita ambustæ parti eam persanant. S. Paulli *Quadrip. Botanico* ingentem testium & scroti inflam-

mationem in puero, cataplasmate ex foliis Ebuli & Agrimoniæ partibus æqualibus & vino rubro coctis curavit. Cortex radicum potenter discutit & emollit, unde externe in inflammationibus & erisypelate admovetur. Ad tumores pedum œdematosos resolvendos, aut dolores podagricos, rheumaticos sedandos, fotus foliorum Ebuli, Tanaceti, Salviæ in aqua vel vino coctorum commendatur.

♃. Cortic. radicum Ebuli ℥j. Baccar. Juniper. ℥j. flor. Sambuc. P. j. Macerentur in vini q. s. Colatura detur ad aquas per urinam & alvum educendas.

♃. Fol. Ebuli recentium ℔ij. Contunde & misce cum butyri majalis ℔j. Coq. ad herbæ siccitatem. F. colatura & unguentum erit efficacissimum ad tumores resolvendos, arthriticos dolores sedandos.

Radix & semina Ebuli usurpantur in hydragogo eximio *Renodæi*. Radix adhibetur in syrupo hydragogo *Pharmacop. Regiæ*, & in emplastro de Ranis cum Mercurio *Ejusdem*. Folia vero in extracto panchymagogo *Crollii*, & in ung. Martiato, *Pharmacop. Regiæ*.

E L A T I N E.

Elatine & Veronica fœmina, *Off.* Linaria segetum, Nummulariæ folio villoso, *I. R. H. 169. Raii Hist. 759.* Elatine folio subrotundo *C. B. P. 252.* Elatine mas, folio subrotundo *J. B. 3. 372.* Veronica fœmina Fuchsii sive Elatine *Dod. Pempt. 42.* Verbasculum quorumdam, *Lugd. 1301.* vulgo, *Velvote* ou *Veronique femelle*.

Radix alba, simplex, tenuis, paucis fibris donata, recta in terram descendit. Caulis tenuis, rotundus, vix palmum altus: verum flagella quæ ad latus supra terram spargit, longitudine non raro spithamam excedunt. Folia quam Alsines mediæ majora, rotundiora, pallide viridia & canescentia, hirsuta & ad tactum mollia, circa margines plerumque æqualia, interdum tamen obiter dentata, pediculis brevissimis fulta, situ alterno. Ex alis foliorum emergunt pediculi singulares, longi, tenues, singulos flores sustinentes Linariæ similes, parvos, monopetalos, anomalos, personatos, posterius in caudam seu calcar tenue, incurvum desinentes, anterius in duo labia divisos, quorum superius colore pullo, bifariam, inferius vero, ex herbido flavescens trifariam secatur. Ex calyce pentaphyllo surgit pistillum posticæ floris parti infixum, quod deinde abit in fructum seu testam membranaceam, subrotundam, septo intermedio in duo loculamenta divisam, seminibusque pluribus minuris, subrotundis fœtam. Usu herba est quæ in sylva Bononiensi sponte crescit.

Analysi chymica, ex totius plantæ recentis ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, inodori, sub finem subacidi ℥xiij. ʒiiij. gr. xxxvj. humoris primo limpidi, magis ac magis acidi, deinde rufescentis, intense acidi & austeri ℔iij. ℥ij. ʒv. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒj. olei ʒvj. gr. xlij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ix. gr. xlij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ponderosorum & terræ similium ℥vj. ʒj. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi salsi ʒij. gr. xxxvj. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gr. xviij.

Elatines folia intense amara sunt, subadstringentia, & aliquid oleosi spi-

ſpirant. Salem eſſentialem continere videntur Tartareo-aluminoſum mediocri olei portione involutum.

Summe vulneraria eſt, temperans & detergens, aperit & reſolvit. Ejus infuſum, decoctum vel aqua diſtillata uſurpari ſolent ad ℥iiij. vel ℥vj. Succus vero ab ℥ij. ad ℥v. bis terve die potus. Laudatur in cancro, podagra, impetigine, lepra, hydrope, ſcrophulis. Pena & Lobelius narrant, quemdam miſellum barbitonſorem, cum perdocti Medici complures naſum cujuſdam ægrotantis abſcindere decreviſſent, hoc remedium a quopiam ſuo hero edoctum, amputationem diſſuaſiſſe, & hujus plantæ ſucci litu & potu ſic effeciſſe, ut naſus non abſcinderetur & ut reliquo corpori in lepram prono mederetur. Ejus extractum præparatur & ad ʒi. exhibetur. Externe admota planta, vel ſuccus effuſus ulcera ſordida & cancroſa abſtergere, cohibere & ſanare dicitur. Unguentum ex ea conficitur a Tournefortio ad ulcera, hæmorrhoïdes, ſcrophulas, cunctaque cutis vitia prædicatum.

℞. Elatines floridæ q. v. Contundantur & macerentur per 24. horas in vini albi q. ſ. ut herba tegatur. Tum fiat colatura cum forti expreſſione. Coquatur ad tertias & affund. adip. porcini q. ſ. F. unguentum.

Utiliter quoque a nonnullis in enematum decoctis adverſus alvi profluvia & dyſenteriam uſurpatur.

ENDIVIA ſive INTYBUS.

ENdivia ſive Intybus Cichorii ſpecies eſt. Intybum tamen a Cichorio J. Rajus diſtinguit foliis brevioribus, non laciniatis & quod annua planta ſit, cum Cichorium perennet. Tres Endiviæ ſpecies uſitatæ ſunt, Endivia latifolia, ſeu vulgaris, Endivia anguſtifolia, ſeu Scariola vulgaris, & Endivia criſpa ſeu Romana.

Endivia latifolia, Endivia vulgaris, Intybus ſativa, Intybum latifolium, Scariola latifolia Seriola, *Off.* Cichorium latifolium, ſive Endivia vulgaris *Inſt. R. H.* 479. Intybus ſativa, latifolia, ſive Endivia vulgaris *C. B.P.* 125. Intybum ſativum latifolium *J. B.* 2. 1011. Intybus major ſativa, Cichorium domeſticum *Tabern. Icon.* 173. Seris domeſtica *Dioſcoridis*: Cichorea ſativa *Tragi* 273. Intubus *Turn.* Intubum latifolium ſativum Fuchs. *Dod.* Scariola Arabum, *interpretibus*: Gallice *Endive commune* ou *Chicoree blanche*.

Radicibus eſt fibroſis, lacte prægnantibus: foliis per terram ſparſis antequam cauleſcat, longis, latis, Lactucæ foliis ſimilibus, in ambitu ſubinde crenatis, ſubamaris: foliis quæ in caule ſunt quaſi hederaceis, minoribus: caule cubitali & ſeſquicubitali, lævi, ſtriato, inani, multis ramis brachiato, tortuoſo, vulnere lac fundente; floribus e foliorum alis naſcentibus, cœruleis, Cichorii ſylveſtris, ſeminibus quoque conſimilibus.

Endivia anguſtifolia ſeu minor, Intybus anguſtifolia, Scariola vulgaris ſeu anguſtifolia, Seriola & Endiviola: *Off.* Cichorium anguſtifolium, ſive Endivia vulgaris *Inſt. R. H.* 479. Intybus ſativa, anguſtifolia *C. B. P.* 125. Intybum ſativum, anguſtifolium *J. B.* 2. 1011. Serium, Cichorium ſativum minus *Tabern. Icon.* 174. Intybum ſylveſtre *Gerard.* Intybus ſive Eudivia minor anguſtifolia *Parkinſon*: vulgo, *Petite Endive*.

Foliis est angustioribus, sapore amariore, caule ramosiore; in reliquis cum priore convenit.

Endivia crispa, seu Romana, Intybus crispa, *Off.* Cichorium crispum *Inst. R. H.* 479. Intybus *C. B. P.* 125. Intybum sativum crispum *J. B.* 2. 1011. Intybus crispa, Endivia crispa *Tabern. Icon.* 173. Seris seu Intybus crispa *Adv. Lobel*: vulgo, *Chicoree frisée*.

Foliis est quam Endivia vulgaris majoribus, ubique in ambitu crispis ac sinuatis: caule cœteris majore, crassiore, teneriore, semine nigro: cœtera similis.

J. Bauhinus hortulanorum mangonio Intybum crispam effici opinatur. J. Rajus Intybum crispam a sativa specie differre existimat. Seritur Intybus in hortis olitoriis, ad usum culinarium. J. Rajus observat quod vere sata celeriter adolescat, & ipsa æstate florens semina proferat & deinde intercidat: Julio vero sata in hyemem restet, Septembri aut Octobri terra obruta, colligatis prius foliis, nivis instar candida reddatur, ac deinde mensibus hybernis, aliorum acetariorum loco, mensis inferatur palato sapida & grata.

Analysi chymica, totius Intybi sativæ majoris recentis cum radicibus ℔v. præbuerunt humoris primo subturbidi, deinde limpidi, saporis & odoris herbacei, obscure salsi, obscure acidi, tandem manifeste acidi ℔ij. ℥xij. ʒj. humoris limpidi, manifeste & magis ac magis acidi, sub finem rufescentis, atque saporis odorisque leviter empyreumatici, austeri ℔j. ℥x. ʒvj. gr. xviij. humoris fusci, odoris & saporis vehementer empyreumatici subacidi, acris & salsi, sub finem rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒv. olei spissi ad instar extracti ʒv. gr. lx. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. ʒv. gr. viij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. xxxviij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. gr. lviij. in calcinatione ℥ij. ʒij. gr. xliiij.

Ex Intybi sativæ candidæ foliorum recentium & a radicibus separatorum ℔v. prodierunt humoris limpidi, primo inodori & insipidi, obscure salsi, deinde subacidi ℔iiij. ℥iiij. ʒiiij. humoris limpidi, subsalsi, urinosi ℥v. ʒiij. gr. xiv. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iij. ʒiij. gr. xxiiij. olei ʒv. gr. xxiiij. salis volatilis urinosi concreti gr. circiter xx. Massa nigra in retorta residua pendebat ʒvij. gr. xlij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ʒvij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒij. gr. viij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. gr. xx. in calcinatione gr. xlij.

Intybi viridis junioris foliorum recentium ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, rufescentis, odoris & saporis herbacei quasi lixiviosi, subsalsi ℔j. ℥xv. ʒj. gr. vj. humoris rufescentis, subturbidi, ejusdem saporis & odoris ℔j. ℥ij. ʒiiij. humoris flavescentis, limpidi, saporis & odoris lixiviosi, subsalsi & aliquantisper urinosi ℔j. ℥iij. ʒj. gr. liiij. humoris turbidi, rufescentis, odoris & saporis empyreumatici; sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒj. gr. xxij. salis volatilis urinosi concreti nitidi ʒj. gr. xxiiij. olei spissi ad instar extracti ʒv. gr. xij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥ij. ʒij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j ʒiij. gr. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xlviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒvij. gr. xxvj. in calcinatione ʒvj. gr. xij.

En-

Endiviæ viridis folia recentia salem essentialem continere videntur nitroso-ammoniacalem cum olei tenuis, & paululum terræ permixtum. Nullum acidi signum præbuerunt in tentaminibus ob maximam salis urinosi copiam.

Endiviæ folia colligatione dealbata aliquantulum acidi exhibuerunt; minus vero salis volatilis, & terræ: succus eorum, dum colligantur ut dealbescant, quamdam fermentationem intus suscipit, qua salia volatilia in hac planta copiosa, & evoluta satis, partim avolant, remanente acida portione, & aqua; Terra autem eadem fermentatione attenuata cum cœteris principiis intimius miscetur.

Folia dealbata teneriora sunt, & palato magis sapida virentibus, ob acidi portionem magis evolutam, & cum alcalinis, & oleis intimius permixtam; virentia amarcantia sunt ob molecularum salinarum crassitiem, & diversam cum oleo, & terra miscelam.

Endiviæ virentes apud nos raro esitantur, sed angustifolia, & crispa cura olitorum qui illas terra vel arena in hortis vel in cellis subterraneis obruunt, candidæ factæ, & dulciores, in acetariis crudæ in mediis frigoribus sicut lactucæ in æstate frequentissime comeduntur. Usitatæ sunt etiam in jusculis carnium, & ex jure coxæ vervecinæ, in quo sensim elixantur, & tabescunt, dum caro assatur, saporatæ, ut artis est, cibum præbent & gratum, & salubrem.

Nec minus notæ sunt in officinis pharmaceuticis quam in culinis, ubi & virides, & dealbatæ in usum veniunt. Folia præsertim frequenter usurpantur, semina raro, fere numquam radices.

Endiviæ omnes refrigerant, abstergunt, & aperiunt: sale suo nitroso ammoniacali, subtili, multo phlegmate diluto, sanguinis fervorem sedant, biliosorum humorum orgasmum compescunt, acres sanguinis sales nimis evolutos, & nimis evecta sulphura sibi consociant, & per urinas aut per secessum abducunt: viscera maximeque jecur infarctu liberant, emolliunt, & diluunt collectam in illis bilem viscidam, & quasi resinosam factam, serum glutinosum seu pituitam crassam dividunt: icterum sanant, febribus biliosis ardentibus, & inflammationibus quibuscumque conducunt: hæmorrhagiis medentur. In jusculis, & apozematibus temperantibus, refrigerantibus, & aperientibus usurpantur: earum succus defœcatus sæpius die, ad ℥iiij. vel decoctum pro potu solito propinatur.

Simon Paulli *Quadr. Botanico* 322. folia exsiccata commendat, quæ decoctionibus hepaticis permixta, ad præparandam bilem, quæ icterum invexit, additis Fragariæ foliis, valde prodesse asserit.

Semen Endiviæ inter quatuor semina frigida minora numeratur, ex quibus æque ac ex majoribus emulsiones præparantur.

Externe Endiviæ virentis folia in inflammationibus, & tumoribus erysipelaceis admoventur contusa. Usurpantur in enematibus refrigerantibus, & emollientibus, & in pediluviis pro concilianda quiete, & somno, vel tempore æstivo vel in ardoribus febrilibus.

℞. Radicum Gramin. Fragar. & Asparag. ana ℥j. Folior. Cichor. sylvestr. cum toto, folior. Endiviæ vulgar. Scariolæ, Pimpinell. & Agrimon. ana M. j. Coquantur in ℔iij. ad ℔ij. aq. comm. Colatura dilue sal. amar.

catharric. ℥ß. Syrup. de pom. simpl. ℥ij. F. apozema ad bilem crassam incidendam in ictero, & hepatis obstructiones referandas. Propinetur per cyathos statis temporibus.

℞. Radic. Cichor. & Nenuphar. ana ℥j. Folior. Endiviæ, Scariol. Bugloss. Borrag. Lactuc. & Portulac. ana M. j. Semin. Melon. Citrull. Endiv. & Althææ ana ʒj. Passular. Jujubar. ana ℥j. Orizæ contusæ P. j. Coq. in aq. fluviatil. ℔iiij. ad ℔iij. F. apozema ad pituitam tenuem, & salsam in catharris contemperandam, & demulcendam.

℞. Pullum gallinac. exenteratum, excorticatum, capite, & pedibus resectis. Coquatur in aq. ℔vj. ad ℔iiij. Sub finem coctionis adde folior. Intybi utriusque, Cichor. Sylvestr. Chærophylli, Borrag. Bugloss. Lactuc. Pimpinell. & Agrimon. ana M. j. Per cyathos calens propinetur 3. vel 4. quaque hora ad refrigerandum, aut humorum æstum compescendum in febribus biliosis.

℞. Fol. Intybi utriusque, Lactuc. Cichor. Sylvestr. Borrag. Bugloss. Acetos. rotund. Scolopendr. Fumar. Agrimon. ana M. j. Contundendo affunde sensim seri lactis ℔ij. F. colatura cum forti expressione. Colatura defœcata, dissolve syrup. de Cichor. simpl. ℥ij. F. serum medicatum refrigerans, & aperiens ad temperandum viscerum æstum & obstructiones aperiendas.

Endivia utraque usurpantur in syrupo de Cichoreo simplici, & composito *Collectaneor. Pharm. Penichers.*

ENULA CAMPANA.

Enula Campana, Helenium, Inula, *Off.* After omnium maximus, Helenium dictus, *Inst. R. H.* 483. Helenium vulgare, *C. B. P.* 276. Helenium sive Enula campana *J. B.* 3. 108. Helenium *Dod. Pempt* 334. Elenion *Tragi* 170. Panax Chironium Theophrasti *Anguill:* Inula *Gesner. hortor:* vulgo, *Aunée, Enule campane.*

Radice est crassa, carnosa, multifida, foris fusca, intus alba, sapore acri, aliquantisper amaro, & aromatico, odore etiam, præsertim cum exsiccata fuerit, suavi, & grato: folia cubitum æquant & sæpius superant, spithamam pene lata, superne pallide virentia, subtus incana, per ambitum crenata, utrinque acuta, ad tactum mollia; caulis ad tres vel quatuor cubitos assurgit, rectus, villosus, striatus, ramosus, flores sustinens radiatos, aureos, amplos, cum seminibus longis, angustis & papposis. Agri Parisiensis incola delectatur locis pinguibus & udis. Nulla hujus plantæ pars præter radicem odorata sit. Radix sola fere totius plantæ pars usitata autumno, & nonnumquam Aprili, & Majo mensibus legitur.

Analysi chymica, ex radicum Enulæ recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis radicem referentis, cum quadam amaritie, primo obscure salsi, & obscure acidi, deinde subacidi, austeri ℔j. ℥xj. gr. xij. humoris limpidi, ejusdem odoris, & saporis, cum exigua olei essentialis adiposi, & granulatim concreti, cineracei portione, magis ac magis acidi, austeri ℔ij. ℥ij. ʒv. gr. vj. humoris rufescentis, odoris,

odoris, & saporis empyreumatici, intense acidi, austeri ℥ij. ʒiiij. gr. xx. humoris fusci, empyreumatici, obscure acidi, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒv. gran. xij. olei spissi syrupi ad instar ℥j. ʒj. gr. xij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒj. gr. xxvij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiiij. gr. xx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. lvij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gr. lv. in calcinatione ℥v. ʒv. gr. vij.

Ex radicum Enulæ recentium, minutim incisarum, & contusarum ℔x. & ℥v. cum aqua communis ℔xl. per tres dies maceratis, & per refrigeratorium simul distillatis, prodierunt humoris turbidi, lactescentis, radicis odorem, & saporem referentis, sine ullo acido aut alcali manifesto ℔xx. cum olei essentialis cineracei in diversæ magnitudinis flosculos concreti, partim in aquæ superficie fluctuantis, partim fundum petentis ʒv. deinde humoris limpidi, odorati, obscure acidi cum tantillo ejusdem olei ℔viiij.

Cineraceum illud oleum concretum in vase idoneo igne eliquatum, & postea refrigeratum in humorem spissum, resinosum, Terebinthinæ instar concrevit colore fuscum, & radicis Enulæ odorem referentem.

Humoris illius lactescentis primo distillati ℔xx. oleo semoto, per refrigeratorium serpentino canali instructum iterum distillatæ præbuerunt humoris lactescentis, radicis odorem, saporemque referentis cum quodam amarore ℔vj. Humor ille per tempus limpidus evasit, supernatante olei hujus essentialis, cineracei, concreti, portione exigua, & flocculis aliquot candidis oleosis, nivis flocculorum ad instar, ex plurimis lamellis tenuissimis compositis liquoris infimum petentibus, illi flocculi salino-oleosi Camphoræ species videntur seu sal essentialis oleosus haud multum discrepans a Benzoini floribus, nisi quod majori olei copia scateat. Liquor in alambice residuus odoris, & saporis expers repertus fuit, attamen obscure acidum in quibusdam tentaminibus se præbebat.

Radix Enulæ campanæ acris est, amaricans, aromatica, nonnihil glutinosa: exsiccata odorem gratum spirat ad Iridem aliquantisper accedentem. Chartæ cœruleæ colorem in subrubrum mutat. Multum resinæ continet hæc radix cum aliqua salis vitriolico-ammoniacalis portione permixtam.

Radix Enulæ campanæ ad multa maxime utilis est tum recens, tum exsiccata. Bechica est, stomachica, diuretica, uterina, aperiens, necnon alexipharmaca, & sudorifera. Prodest adversus respirandi difficultatem, asthma humidum, incidendo nempe, & attenuando crassos, lentos ac pertinaces humores, qui in thorace, & pulmonibus hærent. Phthisicorum ulcera pulmonum abstergit. In jusculis, & apozematibus bechicis ab ℥ß. ad ℥j. recens præscribitur, vel ex ea cum saccharo conditum paratur ad ʒj. exhibendum. Exsiccata, & pulverata ad ʒj. vel ʒij. intus sumitur, vel in vino aut alio liquore idoneo; vel cum melle Narbonensi, aut extracto seu Rob Juniperi fit electuarium crebriori usu ad humores glutinosos ubicumque hærentes incidendos, & expellendos, seu per expectorationem, seu per urinas; vel Tabellæ cum saccharo conficiuntur. Extractum ejus quoque præparatur ad ʒß. vel ʒj. exhibendum.

Stomacho etiam commoda, & salubris est, unde tritum illud adagium:

Enula campana reddit præcordia sana.

P 4 Apud

Apud Germanos Salgamarii magnam hujus radicis copiam condiunt, & a Platero dicitur aroma Germanicum, quo cibi utiliter condiuntur, & maxime laudatur præ Zingibere, & aliis Indicis aromatibus. Revera ciborum concoctionem promovet, laxatum nimis fibrarum ventriculi tonum restituit, & firmat, & viscidam saburram qua non solum ventriculus, sed etiam intestina infarciuntur; incidit, & expellit sæpe per secessum, unde alvum fluxiliorem reddere dicitur. Eadem ratione colicos dolores flatulentos compescit: renes expurgat, & arenulas pellit; uteri obstructiones reserat, & menses suppressos provocat, humores nempe spissos, tenaces & mucosos his in partibus concretos dividendo.

Valet ad venena, non modo quæ corpus inficiunt humanum, sed & reliquorum animantium præsertim quadrupedum. Data enim ovibus, referente Renodæo, cum vino aut aceto, eas servat, & sanat a peste quadam cui sunt obnoxiæ, quam vulgus *Clavelatum* vocat. In peste contagiosisque morbis plurimum laudatur tum ad arcendum contagium, tum ad luem sanandam. Et ex ea vinum præparatur Enulatum dictum, radicem cum musto fermentando, vel eam solummodo macerando in vino. Illud vinum largiter haustum sudores movere dicitur. Urinam ciet, calculos, & arenulas pellit, & nephritidi medetur, si per tres dies, decrescente Luna, haustus hujus vini mane, jejuno ventriculo, sumatur. Ejusdem vini haustus mane, jejuno ventriculo, epotus visum mirabiliter acuit, referente J. B. His qui usi sunt mercurio nimio in lue venerea, aut qui ex mercurialibus halitibus artuum tremores patiuntur, decoctum Helenii, & Fœniculi potum Ettmullerus commendat, expectando sudorem, ut mercurius per cutis poros e corpore propellatur.

Enula vino decocta, aut ejus succus vino infusus & potus lumbricos & tineas ventris enecat.

Externe potenter resolvit, & abstergit. In scabie plurimum valet. Radix in taleolas dissecta tamdiu in aqua coquitur, ut digitis conteri queat: tunc conteritur in mortario, & pulpa per setaceum trajecta cum butyri insulsi parte æquali miscetur, & fit unguentum, quo pars affecta scabie ungitur. Ejus decocto scabiosorum manus, & pedes eluuntur. Idem decoctum tum intus sumptum tum externe admotum, a Parkinsono, aliisque ad spasmum, contusiones, & dolorem ischiadicum commendatur.

Ex radice exsiccata per spiritum vini resina extrahitur, in qua vis plurima concentrata videtur, quæ in uteri ruptura ex partu difficili specifica audit, referente Paulo Hermanno.

℞. Rad. Helen. exsiccat. ℥ß. Infunde per noctem in vini albi ℥vj. Colaturam capiat mane.

℞. Enulæ campanæ ℥ij. Coque in aq. fluv. ad ℔ij. F. ptisana.

℞. Enul. camp. ℥jß. Ireos Florentin. ℥ß. Sem. Cymin. ʒiij. Piper. long. ℥ß. Mellis despumati ℔j. F. Electuarium tussientibus, & asthmaticis perutile. Dosis a ʒij. ad ʒiij. mane, & sero.

℞. Rad. Enul. exsiccat. & pulver. ʒj. Mellis Juniperini q. s. M. F. bolus ad ventriculum roborandum, renes a muco inhærente liberandos, & arenulas expellendas, necnon etiam ad expectorationem promovendam.

℞. He-

♃. Helen. Bardan. Fœniculi ana ℥j. F. ex aqua comm. decoctum ad ℔ij. contra tremores artuum ex mercurialibus halitibus.

♃. Resinæ. Helenii ℥ij. Terebinth. Venet. ℥iij. Olei Hyperic. ℥ijß. Myrrh. Sang. Dracon. ana ℨj. M. F. balsamum quo inungantur pudendorum rupturæ post partum.

♃. Radicum Enulæ campanæ & Lapathi sylvester. ana M. j. Incidantur & coquantur in aq. comm. ℔iij. in vase clauso ad ℔j. Colatura laventur partes scabie affectæ, vel alio cutis vitio. Vel

♃. Earumdem radicum pulpæ per setaceum trajectæ ℥v. axungiæ porc. ℔ß. Flor. sulphuris ℥ij. F. unguentum in scabie.

Enulæ radix usurpatur in syrupo de Artemisia, syrupo hydragogo *Ph. Reg. Charas*, syrupo antiasthmatico *ejusdem*, Looch sano & Looch pectorali, Opiata Salomonis *Jouberti*, Electuar. Catholico simplici *Fernelii*, Unguento martiato, Emplastro J. De Vigo, *Renodæi*, & Empl. Diabotano D. Blondel, *Penicher*.

EQUISETUM SIVE HIPPURIS.

Equisetum, Hippuris, Cauda equina, Herba equina: vulgo, *Presle* on *Queue de Cheval*. His sub nominibus duæ plantarum species in officinis cognitæ sunt, scilicet Equisetum majus, & Equisetum minus.

Equisetum majus, *Offic.* Equisetum palustre longioribus setis *C. B. P.* 15. & *Inst. R. H.* 533. Equisetum majus aquaticum *J. B.* 3. 728. Hippuris *Lobel. Icon.* 793. Hippuris *Dioscoridis*: Cauda equina *Tab. Icon.* 251. Polygonum femina *Fuchs*.

Pro radicibus sunt creberrimæ, tenuissimæ nigricantesque fibræ, longe e caulium geniculis demissæ. Asparagos primum protrudit palmares & cubitos altiores, internodiis & pixidata insertione distinctos, fimbria nigricante, geniculum cingente, striatos, inanes, quorum summo fastigio clavatum insidet capitulum veluti nucamentum, plurimis scilicet staminibus apice fungiformi, ex fusco albido, donatis constans, spicatum & sterile. Fructus enim Equiseti speciebus innascuntur, quæ staminibus carent, grana nempe nigra, aspera & farcta. Procedente tempore caules sunt bicubitales & interdum altiores, minimi propemodum digiti crassitie, teretes, concavi, albicantes plerumque, læves aut striis vix conspicuis exarati, crebris geniculis pixidatim cohærentibus intercepti. Singulos geniculos ambiunt folia seu setæ plurimæ, prælongæ, tenues, asperæ, striatæ, virides, non ramosæ, octo, novem & amplius, nonnumquam ad triginta usque, pluribus aut paucioribus internodiis pixidatim articularis compositæ. Cum veterascere incipit caulis in colorem, spadiceum aut atrorubentem e latere soli obverso non raro mutatur. In palustribus & aquosis nascitur.

Equisetum minus: *Off.* Equisetum arvense longioribus setis *C. B. P.* 16. Equisetum minus terrestre *J. B.* 3. 730. Hippuris minor *Dodon. Pempt.* 73. Equisetum segetale *Gerard.*

Radice est gracili, nigra, articulata & serpente, fibris nigricantibus e geniculis exortis capillata, quæ vere haud secus ac Equisetum majus asparagos

ragos emittit, sed graciliores, longioribus & laxioribus, fimbriatis, nigricantibus cotytis tubulos excipientibus, nucamenti æmulum capitulum apicibus albis confertum sustinentes. Deinde caules frequentes sequuntur pedales, geniculis distincti, pixidarim inserti, cavi, aliquantisper scabri. Ex geniculis prodeunt folia seu setæ radiatim enatæ, pauciores ad singulos caulis nodos quam in priori, quatuor sulcis profunde striatæ, tortuosæ, e geniculis interdum folia seu setas secundarias emittentes. Inter segetes solo humidiore & arenoso non raro invenitur. Utraque in usum venit: hæc autem viribus præstantior censetur.

Analysi chymica, ex herbæ Equiseti majoris ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, subsalsi ℔iiij. ℥iij. humoris limpidi, subsalsi & obscure austeri ℥j. gr. xlviij. humoris rufescentis, turbidi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒvij. gr. liiij. olei ʒiij. gr. xlviij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. ʒij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iij. ʒiiij. ex quibus lixivio salis fixi salsi ʒiiij. gr. xv. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒj. gr. lxvj. in calcinatione ℥iij. ʒvj.

Equisetum saporem herbaceum subsalsum refert: chartam cæruleam vix mutat. Sale ammoniacali donari videtur cum multa terra adstringente & exigua olei portione permixto.

Equisetum adstringit valide; hinc ad sanguinis rejectionem, ad profluvium muliebre, potissimum rubrum, mictum cruentum, & ad dysenterias reliquosque ventris fluxus strenuum & generosum est remedium vel herba ipsa aut ex aqua aut ex vino epota, vel pulvis ʒj. pondere, aut decocti in vino ℥iiij. mane & vesperi propinatæ, vel succus ejus ad ℥ij. vel aqua ejus stillatitia, si cochlearia tria duobus tribusve diebus bibantur. Sistit hæmorrhagias quascumque: item exulcerationes & vulnera renum, vesicæ tenuiumque intestinorum sanasse auctores annotarunt. S. Paulli *in sua Flora Danica* singularem refert historiam vulneratæ puellæ, punctim culiro ad oram ossis pubis in pectine ita percussæ, ut ei post inflictam plagam urina per aliquot dies ex vulnere vesicæ effluxerit: quæ illo ipso articulo temporis, quo plaga inflicta est, tam distenta fuit ab urina, ut prominuerit ultra modum dictum os. Quæ tamen, parvo intermisso temporis spatio, potionibus, decoctis ac clysteribus vulnerariis rite administratis, quibus Equisetum remixtum erat, præter spem pristinæ valetudini restituta est. Ad sanguinis sputum exhibe radicis Equiseti exsiccatæ & pulverisatæ ʒj. cum succo Granatorum acidorum. Ad pectoris pulmonumque ulcera decoctum Equiseti in aqua mane & vesperi calide potum ad ℥iij. vel ejus succi ℥ij. in phthisi pulveris Equiseti ʒj. cum aquæ Plantaginis ℥iij. mane & vesperi aliquot diebus sumpta commendatur. In diuturnis febribus, etiam malignis, miracula fecisse cum aliis, se comperisse scribit C. Hoffmannus.

Diutina experientia compertum est, inquit Ammonius *Medic. herbar. p.* 95. scabiei vesicæ mederi. Nam unico hoc medicamine testatur lithotomum insignem hanc scabiem penitus profligasse, decoctiones illius ægroto propinandas porrigendo.

Notatu vero dignum quod Pechlinus *Observationibus medicis* refert, Equisetum adstringentem & aluminosam herbam, ubi inter gramina a bobus

bus decerpitur, succo fermentante alvum vehementer turbare, pinguedinemque vel detrahere vel prohibere.

Equiseti asparagos, auctore Matthiolo, in Hetruria, modo defectu melioris cibi, modo in dysenteria aliisque alvinis fluxibus comedunt Hetrusci, quibus alvus nonnumquam adeo stringitur, ut inde coli cruciatus facile excitentur.

Gonorrhææ conducit, auctore Emanuele Konig. & prostatarum laxitatem maxime corrigit.

Extrinsecus foliis tritis & admotis, vulnera glutinantur, etiam ubi nervi læduntur.

ERUCA.

INter plures Erucæ species duæ potissimum usitatæ in officinis prostant, scilicet Eruca sativa & Eruca sylvestris.

Eruca sativa, *Off.* Eruca latifolia, alba, sativa Dioscoridis *C. B. P.* 98 & *Inst. R. H.* 227. Eruca major, sativa, annua, flore albo, striato *J. B.* 2. 859. Eruca sativa *Dod. Pempt.* 708. Sinapis alterum genus *Fuchs.* Sinapi hortense *Lugd. histor.* 646. vulgo, *Roquette*.

Alba, lignosa, tenui & restibili radice est donata, sapore acri; caulibus cubitalibus & sesquicubitalibus, subhirsutis: foliis Sinapi albi, longis, angustis, utrimque profundis incisuris laciniatis, teneris, glabris, ejusdem cum radice saporis: floribus in caulium cacumine cruciformibus, quatuor scilicet petalis constantibus, e luteo albidis, striis nigricantibus pictis, cum calyce hirsuto, ex quo surgit pistillum, quod deinde abit in siliquam brevi pediculo innixam, glabram, qualem in Sinapi siliqua glabra, sed longiorem, septo intermedio, cui valvæ utrimque adhærescunt, in duo loculamenta divisam, seminibusque fœtam multis flavis, majoribus quam Sinapi jam dicto, minusque rotundis. Odor hujus plantæ validus & ingratus, nec minus sapor, quamvis nonnulli, & Itali præsertim, eo delectentur, & acetariis gustus gratia Erucam admisceant. In hortis passim seritur. Folia & semen usitata sunt.

Eruca sylvestris, *Off.* Eruca tenuifolia perennis flore luteo *J. B.* 2. 861. *Inst. R. H.* 227. Eruca sylvestris vulgatior, *Parkins*. Eruca sylvestris *Gerard. Dodon.* & *Raii histor.* 807. Sinapi sylvestre *Lugdunens.* 646. vulgo, *Roquette sauvage*.

Radice hæret alba, crassa, satis longa: ex qua multi prodeunt caules crebris alis, concavi, striati, villosi potius, quam hirsuti. Folia crebris incisuris Dentis leonis divisa, atrovirentia, glabra, sapore fervido sativæ, cujus & flores, sed colore præditos luteo, serie simili dispositos gerit odoratos: siliquis succedentibus longioribus, angulosis, erectis seminibus Sinapis sylvestris similibus, acribus & amariusculis repletis. Odor totius plantæ fœtidus & ingratus.

Analysi chymica, ex Erucæ sylvestris floridæ ℔v. demptis radicibus, per retortam distillatis, prodierunt humoris odore & sapore plantam referentis, subacidi ℔j. ℥iij. ʒvij. gr. liij. humoris primo limpidi, ejusdem odoris, manifeste acidi magis ac magis, deinde flavescentis & rufescentis, empyreumatici, acidi, salsi, austeri ℔iij. ʒv. gr. lxiij. humoris rufi, odoris

ris valde empyreumatici, saporis acris, austeri, & sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ij. ʒij. salis volatilis urinosi concreti gr. xviij. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒij. gr. xlij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒvj. gr. lxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. gr. lxiij. ex quibus salis fixi salsi ʒvij. extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒvj. gr. liij. in calcinatione ℥j. ʒvj. gr. iij.

Eruca sylvestris saporis est acris, urentis cum quadam amaritudine in recessu. Chartam cæruleam rubro colore tingit, & odorem refert oleorum fœtidorum super calcem vivam rectificatorum. Salem igitur essentialem continere videtur acrem ad ammoniacum accedentem, cum oleo tum tenui essentiali, tum crasso fœtido, & terra copiosa conjunctum.

Erucæ sativæ odor & sapor remissiores sunt, sicut & virtus debilior; unde in alimoniam sæpius desumitur: illa vero pro medicamentis præstantior est.

Eruca diversæ prorsus est a Lactuca naturæ: idcirco veteres in cibis illas consociare solebant, ut nimio frigori par fervor temperamentum æquet. Itali etiam nunc dierum acetariis Erucæ tantillum admiscent, forte viribus potius quam sapore illis commendatæ. Eruca enim non Medicorum tantum, sed & poetarum testimonio conciliatrix veneris videtur. Sic Martialis:

. . . *Et venerem revocans Eruca morantem.*

Columella: *Excitat ad venerem tardos Eruca maritos.*

Et Ovidius: *Nec minus Erucas jubeo vitare salaces.*

Omnes Erucarum partes comestæ appetitum excitant, ciborum concoctionem promovent, viscidam saburram in ventriculo immorantem dissolvunt, quapropter in anorexia & apepsia commendantur. Urinam provocant, quam acriorem reddunt, ac proinde levi titillatione partes & urinæ & seminis secretioni & evacuationi dicatas afficiunt. Eapropter in compositionibus languenti veneri sollicitandæ dicatis usurpantur. At biliosis aut calidis naturis minus conveniunt, nec illis, quorum stomachus æstuat.

In scorbuto & chronicis morbis Eruca conducit, sive herba cruda comedatur, sive succus solus vel cum vino hauriatur, sive in jusculis aut apozematibus decoquatur. Observandum tamen has plantas acres antiscorbuticas levi coctione indigere, alioquin & sale suo volatili & oleo essentiali tenuissimo spoliantur, & simul sapor & præcipua virtus earum avolat. Semina easdem obtinent virtutes, imo ab Ettmullero præstantiora censentur, qui tempore hyemali hanc antiscorbuticam mixturam commendat.

♃. Pulver. stomachal. Quercetan. ʒij. Semin. Cochlear. Nasturt. Erucæ ana ʒj. Aloes Succotrin. & Myrrh. elect. ana ℈ij. M. F. pulvis. Dosis ʒj. bis die cum conserva Lujulæ, vel syrup. acetositatis Citri q. s. in scorbuto, vel conserv. flor. Anthos in apoplexia & paralysi.

Præter vim antiscorbuticam, in præcavenda apoplexia semina Erucæ aut Sinapeos plurimum laudantur. Sunt, qui pro certo affirmant, senes plurimos per multos annos ab apoplexia, soporosis affectibus & paralysi immunes perstitisse, Erucæ semina ad grana xv. vel xx. sola vel cum seminis Cymini parte æquali mixta quotidie matutino tempore masticando. Mathiolus refert foliorum Erucæ decoctum cum saccharo propinatum tussim infantum sanare.

Semen

Semen masticatum, non secus ac Sinapi, acri suo stimulo copiosum phlegma salivale ex ore eliciunt, unde in apophlegmatismis usurpantur. Commendantur quoque sub nomine Sinapismi sola vel cum fermento mixta & cuti imposita ad rubefaciendum & ad vesiculas excitandas.

℞. Seminum Erucæ, Sinapi & Baccar. Juniper. ana p. æq. Contusis affunde sp. vini camphorati ad supereminentiam unius transversi digiti. Liquorem decanta quo foveatur pars paralytica, & postea massa residua eidem admoveatur.

Semen Erucæ usurpatur in Electuar. de satyrio *Ph. Reg.* & in tabellis magnanimitatis *ejusdem*.

ERYNGIUM.

ERyngium, *Off.* Eryngium vulgare *C. B. P. 386. Inst. R. H. 327. J. B.* 3. 85. Eryngium campestre *Dod. Pempt.* 730. Eryngium mediterraneum sive campestre *Parkinson. Adverf. Lobel. Icon.* 22. Carduus Lepusculus & Carduus volutans *Rusticorum* : vulgo *Chardon roland*, *Chardon a cent tetes Panicaut*.

Radicem habet pedem longam, pollicem crassam, mollem & teneram cum nervo in medio solidiore, exterius nigricantem, internus candidam, sapore dulcem: caulem striatum, cubitalem, medulla fungosa, alba plenum, in ramos patulos orbiculatim divisum: folia alternatim posita, lata; rigida, glabra, glauca, aliquantisper aromatica, utrimque in lacinias profundas divisa, quæ inciduntur crenis in spinas minaces desinentibus. Flores in capitulis rotundis copiose nascuntur rosacei, e quinque petalis albis & minimis, totidemque staminibus concoloribus conflati. Calyx oblongus & quinquecuspidatus abit in duo semina qua se tangunt plana, altera vero parte gibba & striata. His capitulis subjecta sunt folia seu potius spinæ longæ striatæ, mucrone & marginibus spinosæ, in orbem positæ. Copiose provenit in satis & secus vias. Planta integra marcescens, vi ventorum evellitur, & per medios agros volutatur, ita ut currentem Lepusculum diceres. Plantæ partes omnes usitatæ, & præsertim radix.

Analysi chymica, ex radicum Eryngii succulentarum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, subacidi ℔. ℥v. ʒv humoris primo limpidi, deinde sub finem rufescentis, intense acidi & austeri ℔ij.℥viij.ʒij. gr. xxxvj. humoris rufi, tum acidi, tum alcali, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iij. ʒv. gran. xxxvj. olei syrupi ad instar spissi ℥j. gran. lx. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vij. ʒij. gran. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gran. xxiv. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij. gran. xlij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v.ʒvj. gran xlviij. in calcinatione ℥v. ʒj. gr. xij.

Nonnihil acredinis in Eryngio masticando deprehenditur. Charta cærulea a foliorum succo aliquantisper rubescit, multo magis a radicum humore Sale essentiali donatur tartareo ammoniacali, cum multo sulphure, & terræ adstringentis portione non mediocri conjuncto.

Eryngium humores crassos ac tenaces, quibus viscera infarciuntur, incidit, & eo-

& eorum obstructiones aperit. Hinc hepaticum dicitur, uterinum, diureticum; & nephriticum. Ictero medetur, urinam ciet, renum & vesicæ saburram, & arenulas abstergit, & foras amandat, mesenterii obstructiones referat, mensesque provocat.

Eryngii vis potior in radice vel etiam in radicis cortice, qui non facile in pulverem teri potest nisi exsiccatus, sed tum fere omni virtute orbatur, observante P. Hermans; hinc in decocto recens ad ℥j. pro singulis decocti libris, vel conditus usurpari debet. In numero quinque radicum aperientium minorum collocatur, & sunt radices Graminis, Capparis, Rubiæ, Ononidis & Eryngii. Majores vero sunt radices Apii, Asparagi, Fœniculi, Petroselini, & Rusci. In jusculis & apozematibus diureticis & aperientibus usurpari solet. S.Paulli Eryngii radices insigni menses moderate ducendi virtute præditas agnoscit: & ideo in sequiori sexu eas in decoctis aperientibus & materiam peccantem præparantibus, dum menses tardiuscule & inordinate excernuntur, præ aliis commendat. Non igitur iocongruum est earum usu prævio martialibus medicamentis viam sternere. In morbis chronicis earumdem decoctum assiduo potum ab Ettmullero commendatur. Veneris quoque blandum est incentivum: & hac ratione radices vel recentes vel conditæ in pluribus adversus virilem impotentiam medicamentis usurpantur. A nonnullis tamen hac in indicatione femina radicibus anteponuntur.

Eryngii radices melle aut saccharo conditas maxime conferre gonorrhææ Velschius refert. *Sylloge observationum Marcelli Cumani obs.* 44. *p. m.* 64.

Externe Simon Simonius Medicinæ Professor Lipsiæ affirmabat, referente Raio, multis in Italia cum successu, familiarissimum remedium esse ad prohibendum abortum, radicem Eryngii, cataplasmatis modo ventri sub umbilico impositam. Eamdem Emanuel Konig *in regno vegetabili*, cum vino coctam & impositam ad abortum præcavendum proponit.

In nimio menstruorum fluxu J. Raius decoctum radicis Eryngii ex vino commendat, quo lavetur ægrotans mane & vesperi, linteis calidis post ablutionem impositis. Initium vero ablutionis fieri debet pone aures, tum in cervice, hinc per totam spinam usque ad os sacrum, postea foveantur illa. Nonnullæ intra triduum hoc remedio sanatæ fuerunt. Aqua ex junioribus foliis Eryngii distillata, vel sola vel cum aqua Nucum affatim pota febrim fugat & depravatam sanguinis crasim emendat.

℞. Radic. Eryng. vulgar. & Gramin. ana ℥j. Coquantur in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. F. ptisana aperiens.

℞. Rad. Eryngii & Lapathi acuti ana ℥ij. Folior. Agrimon. & Veronicæ ana M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. ad medias. Colatura dilue syrup. de 5. radic. aper. ℥ij. & arcani duplicati ʒij. F. apozema aper. in quatuor doses propinandum.

℞. Rad. Eryngii, Ononid. ana ℥jß. Baccas Alkekengi contusas n. iiij. Coquantur in aq. ℔iij. ad ℔ij. Colatura contund. semin. Eryngii & Melon. ana ℥ß. F. emulsio diuretica qua dissolve syrup. de Ibisco ℥j.

Radix Eryngii usurpatur in syrupo hydragogo & in syrupo antiscorbutico *Ph. Reg.* Syrup. de Ibisco *Cod. Paris*. Electuar. de satyrio *P. R.*

Eryn-

Eryngium marinum, *Offic.* Eryngium maritimum *C. B. P.* 386. *Inst. R. H.* 327. Eryngium marinum *J. B.* 3. 86. *Dod. Pempt.* 730.

Radices huic subsunt longissimæ, circumquaque profunde vagantes, digitum aut pollicem crassæ, aliquot locis nodosæ, candicantes, sapore dulces, & gratæ, aliquantisper odoratæ: folia plurimum pullulantia ex longis pediculis, interdum palmum lata, subrotunda, malvaceis fere similia, sed marginibus angulosa, durisque spinis circumsepta, crassa sive spissa, e cæsio candida, gustu aromatico: caulis crassus, cubitalis, valde ramosus, inferius subinde nonnihil rubescens, cacuminibus vero capitula proferens spinosa, ac globosa, Nucis fere magnitudine senis ut plurimum spinosis foliolis, cauliculi fastigium orbiculariter ambientibus incumbentia, quæ una cum capitulis cæruleo nitent colore: flores autem Eryngio vulgari similes, albicantes. In maritimis septemtrionalibus, tum mediterraneis oris frequens sponte nascitur.

Licet Eryngii marini radices rarius hic usitatæ sint, attamen a pluribus Eryngio vulgari anteponuntur, velut viribus præstantiores. Præter virtutes cum vulgari communes, J. Rajus eas utiles etiam adversus pestem, & aeris contagionem, saccharo conditas & mane jejuno ventriculo sumptas; insuper tabidis & macilentis valde proficuas esse, ac tandem lui venereæ mederi scribit.

ERYSIMUM.

ERysimum vulgare, & Irio, *Off.* Erysimum vulgare *C. B. P.* 100. *Inst. R. H.* 228. Erysimum *Tragi*, flosculis luteis juxta muros proveniens *J. B.* 2. 863. Erysimum, Irio 1. *Tab. Icon.* 448. Hierobotane fœmina *Brunsfels*: Verbena fœmina, & Sinapi 7. *Trag.* 102. Cleome Octavii, *Anguill*: Eruca hirsuta, siliqua cauli appressa Erysimum dicta, *Raii Histor.* 810. vulgo, *Velar* ou *Tortelle*.

E radice simplici, minimum digitum vix crassa, alba, lignosa, acri & Rapæ sapore, caules profert duos cubitos superantes, rotundos, firmos, asperos, & ramosos: in quibus folia ad exortum nascuntur plurima, palmo longiora, hirsuta, in plura segmenta quasi trigona utrimque divisa, quorum supremum amplius & trifidum. Flores pusilli longissima serie in ramis digeruntur cruciformes, e quatuor petalis luteis compositi, cum calyce tetraphyllo & hirsuto. Pistillum mutatur in siliquam semiuncia longiorem, teretem, corniculatam, in duas distinctam capsulas, in quibus semina continentur exigua spadicea, & gustu ferventia. In muris & ruderibus, & ad sepes non raro invenitur. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum Erysimi vulgaris ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis herbacei, obscure salsi & alcalini ℔iv. ℥iij. ʒij. gr. xviij. humoris salsi, alcalini, urinosi ℥j. ʒij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒiij. gr. xlviij. olei ʒvj. gr. xlviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iv. ʒv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒv. gr. xlij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥j. gr. xviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒiv. gr. xxx. in calcinatione ℥ij. gr. xxx.

Erysi-

Eryſimi foliorum ſapor herbaceus eſt, ſubſalſus, & aliquantiſper glutinoſus. Chartam cœruleam ſuccus rubro colore tingit, licet analyſi chymica parum acidi præbeat. Salem eſſentialem continere videtur ammoniacalem cum multo phlegmate, ſulphure, & terra involutum.

Vires ejus ſunt egregiæ in reſolvendo muco viſcido canales bronchiorum, & veſiculas pulmonum inveſtiente, fauceſque occupante. Tenuibus enim, volatilibus, & acribus ſuis particulis craſſum hunc ac tenacem mucum incidit, reſolvit, & abſtergit, illum per expectorationem evacuando. Unde in aſthmate, pulmonum affectionibus, tuſſi chronica, raucedine, & aphonia a materia craſſa, non inelegans eſt medicina, & a Lobelio, & Pena commendata. Phonaſcos plurimos tum juvenes, tum ætatis provectæ ferme jam amiſſa voce, unius Eryſimi ope a Rondeletio qui primus illius uſum monuit, paucis diebus fuiſſe reſtitutos aſſerunt. Ex eo paratur celebris ille ſyrupus de Eryſimo Lobelii, ſeu pro raucedine, qui vulgo Syrupus Cantatoris, *le Syrop du Chantre*, nominatur. Viribus tamen inferior non eſt ſyrupus de Eryſimo ſimplex ex Eryſimi ſucco expreſſo cum Melle confectus, quo diu, & aſſidue utendum, corpore prius purgato. Doſ. ℥j. in decocto pectorali.

Herba inciſa vel contuſa ad M. j. aut M. ij. per aliquot horas in aqua vel hydromel. maceratur, & colatura tepens propinatur.

Nec ſolam pituitam viſcidam in pulmonibus aut faucibus hærentem, ſed etiam in ventriculo aut inteſtinis cumulatam diſſolvit, unde colicis doloribus ab hoc muco oriundis convenit. Multos, colico dolore laborantes Eryſimi decocto Riverius curavit. Ejus infuſum ex vino efficacius adhuc remedium eſt. Scire licet non forti aut diuturna coctione Eryſimum indigere, ſicut de plantis antiſcorbuticis jam monuimus; ignis enim partes ejus volatiles ſecum abripit, ac proinde vim, & energiam deſtruit.

Vi antiſcorbutica inſtruitur hæc planta, & præſertim ſemen ejus, ſicut Erucæ, & Sinapis ſemina, quibuſcum ſapore etiam convenit. Idem ſemen ab Ettmullero in iſchuria ſeu ſuppreſſione urinæ commendatur ad ʒj. exhibitum, & a Lobelio ad ulcera pulmonum abſtergenda.

Extrinſecus utile eſt Eryſimum in cancro non exulcerato, tumoribuſque renitentibus.

Alia eſt Eryſimi ſpecies quæ Eryſimi vulgaris defectu huic ſubſtituitur, & dicitur

Eryſimum latifolium majus glabrum, *C. B. P.* 101. & *Inſt. R. H.* 228. Irio Apulus alter, lævi Erucæ folio, *Col. p.* 1. 265. Sinapi ſylveſtre Monſpeſſulanum, lato folio, floſculo luteo, minimo, ſiliqua longiſſima, *J. B.* 2. 858. Eryſimum Monſpeſſulanum Sinapeos foliis, *Raii Hiſtor.* 812. In agro Pariſienſi quoque naſcitur, nec a prioris virtutibus multum diſcrepat.

ESULA.

SUb Eſulæ nomine Pharmacopœi diverſis in regionibus diverſas exhibere ſolent Tithymali ſpecies, & eam ſeligunt, quæ frequentius apud ipſos occurrit. Alii enim uſurpant radices Tithymali Cypariſſiæ, alii radices Tithymali

mali foliis Pini, alii utuntur radicibus Tithymali paluſtris fruticoſi, nonnulli Tithymali Helioſcopii radicibus: nec in eo vituperandos Cl. Tournefortius exiſtimat, quandoquidem iiſdem facultatibus pollent, eodemque modo præparari debent. Hic vero duæ ſtirpes ſub Eſulæ nomine in Officinis occurrunt, altera Eſula proprie dicta ſeu Eſula minor, altera Eſula major.

Eſula, Eſula minor, *Off.* Tithymalus Cypariſſias, *C. B. P.* 291. *Inſt. R. H.* 86. Tithymalus Cupreſſinus ſive Humipinus, *Lobel. Icon.* 356. Eſula Officinarum, *Cæſalp.* 374. vulgo, *Eſule*, ou *petite Eſule*.

Radice eſt minimo digito craſſiori, lignoſa, fibroſa, nonnunquam ſerpente, ſaporis acris, pungentis & nauſeoſi: caulibus cubitalibus in ſummo ramoſis: in quibus folia denſiſſime naſcuntur, primo Linariæ forma, mollia, poſtea vero tenuiora multo & capillacea, cum in ramos dividitur. Flores in ſummis ramulis, veluti umbellati, monopetali, urceoli forma, vireſcentes, in quatuor partes diſtincti quaſi circinatas. Piſtillus mutatur in fructum trigonum & tricapſularem, in quo ſemina ſubrotunda tria continentur. Tota planta lacte turget. Naſcitur ubi vis ſecus vias & in ſylvis. Ab eadem quoque radice exſurgunt cauliculi, quorum folia breviora multo, pinguiora, ſubrotunda, adverſa parte plurimis punctulis ſeu ſtigmatis rufis notata, in quibus ramulis nullum florem J. Bauhinus obſervavit. Hos ſurculos pro abortu J. Rajus habet, licet a nonnullis pro privata ſpecie proponantur. Hinc patet quid ſentiendum ſit (inquit J. Bauhinus) de Tithymalo Styctophyllo *Thalii*, ideſt Cypariſſia foliis punctis croceis notatis *C. B.* & foliis maculatis *Parkinſ.* Hic Tithymalus pro anni tempore, & ætate inſigniter variat: non raro enim verno tempore coma rubente aut flava exit. Ex his varietatibus quas Cl. Tournefortius ipſe in hac planta in nemore Bononienſi nata obſervavit, non mirum eſt Botanicos de ea tam confuſe & obſcure ſcribere. Vix enim intelligi poteſt, quid ſibi velint & quo titulo illam proponant, ut J. Rajus & Cl. Tournefortius illud obſervaverunt. Ab aliis ſpeciebus tamen diſcretu facilis eſt, annotante Rajo, radicibus reptatricibus, ſtatura humili, foliis oblongis, anguſtis, virentibus, mollibus, & teneris, in caule creberrimis, Linariæ adeo ſimilibus, ut obiter intuentem pro iis fallant; verum ſucco lacteo facile diſtinguuntur, ſecundum vulgarem illum verſiculum:

Eſula lacteſcit, ſine lacte Linaria creſcit.

Naſcitur ubivis ſecus vias & in ſylvis. Radix fere ſola in uſum venit.

Eſula major, *Off.* Tithymalus foliis Pini, forte Dioſcoridis Pithyuſa; *C. B. P.* 292. *Inſt. R. H.* 86. Tithymalo Cypariſſiæ ſimilis, Pithyuſa multis, *J. B.* 3. 665. Tithymalus Pinea, *Lobel. Icon.* 357. Tithymalus Pineus, *Gerard.*

Naſcitur in arvis, radice pollicem æquante, acri, pedem longa, & parum fibroſa. Caules cubitales ſunt, ramoſi, foliis Linariæ vulgaris ſimilibus, flores lunati, fructus trigonus & tricapſularis. Tota planta lacteſcit. J. Rajus ſuſpicatur hanc plantam ab auctoribus deſcriptam cum priori unam & eamdem plantam eſſe. Hæc enim a Cypariſſia differre videtur ſola radice longiore, craſſiore, minuſque fibroſa, quod quidem varietas prioris eſſe poteſt. Eas tamen Cl. Tournefortius & *in I. R. H.* & *in Materiæ Medicæ codicibus* diſtinguit: quem ſecuti ſumus.

Analysi chymica, ex Tithymali Cyparissiæ recentis ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, cum levi odore & sapore herbaceo & quadam acredine, primo obscure salsi & alcali, urinosi, deinde debiliter admodum alcali ℔j. ℥iij. ʒiiij. gr. xlij. humoris limpidi, primo obscure & leviter alcali, deinde acidi, manifesti magis ac magis ℔ij. ℥iij. ʒiij. gr. liiij. humoris rufi, magis ac magis acidi, intensi, sub finem salsi, austeri ℥x. ʒv. gr. lxvij. humoris rufi, tum acidi, austeri, tum alcali & sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥iij. gr. xxxvj. olei ℥ij. ʒvij. gr. xviij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒij. gr. xij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒv. gr. xviij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒvij. gr. lix. in calcinatione ℥iiij. ʒiiij. gr. lxvj.

Tithymali Cyparissiæ folia saporem habent magmatis Amygdalarum ex quibus lac expressum fuit, aliquantisper stypticum, sed absque amarore aut acredine: chartam cœruleam levi rubore tingunt; radices intensiori rubore illam inficiunt, eumdemque saporem primo referunt, sed postea in faucibus insignem relinquunt acredinem urentem. Salem essentialem tartareum, aluminosum continere videtur hæc planta cum sulphure resinoso, in foliis parco, in radicibus copioso permixtum. Quæ quidem mixtura magisterio Jalapæ vel Scammonii seu eorum resinæ phlegmate dilutæ optime comparari potest.

Omnia Tithymalorum genera validam per inferiora purgandi vim obtinent, in primis vero lacteus eorum succus, etiam in exigua quantitate sumptus; quare raro citra noxam sumi potest.

Esulæ minoris radix, ejusque cortex potissimum, pituitam validissime, præcipue per inferiora purgat, sed ventriculum vehementer conturbat & interna viscera inflammat. Si enim ejus corticis tantillulum deglutiatur, urentem ardorem non solum in faucibus & in æsophago, sed etiam in ipso ventriculo accendit. Eam ob causam prudentes Medici ab ejus usu abstinere solent, aut saltem nonnisi mitigatam vel aliquo modo temperatam atque præparatam exhibere.

Cortex radicis Esulæ sic in Officinis corrigi solet. Cortex recens per horas 24. in aceto acerrimo, omphacio, succo Cydoniorum, Limonum aut Berberidis maceratur & postea exsiccatur. Hac ratione præparata pulvis a ℈j. ad ʒj. exhiberi potest, vel in infuso ad ʒij. Magnam seri copiam extrahit & evacuat; hydropicis, cachecticis, & febre quartana, aut intermittente quacumque contumaci laborantibus utiliter præscribitur, ubi cætera remedia magis temperata nihil profecerunt. Nec solus exhibendus est, sed cum aliquibus medicamentis ejus violentiam temperantibus, tum stomachicis, tum mucilaginosis consociatus.

℞. Cortic. rad. Esul. pp. ℈j. Cremor. Tartari ʒß. Elæosacchar. Citri vel Absinth. ℈ß. Pulpæ Cassiæ recentis, vel Conserv. flor. Aurantior. q. s. F. bolus hydragogus.

℞. Cortic. rad. Esul. pp. ℥iiij. Macis, Galang. ana ʒij. Glycyrrhisæ pulver. ʒj. Gumm. Tragacanth. & Bdell. ana ʒiij. M. F. pulvis; cujus dosis a ʒß. ad ʒj. in morbis contumacibus.

℞. Cort. rad. Esul. pp. ℈ij. Crem. Tart. ʒß. Mercur. dulcis ℈ß. Balsam. Peruv. gutt. v. Conserv. Absinth. q. s. F. bolus purgans in cachecticis affectionibus.

Ca-

Cavendum tamen ne hæc medicamenta exhibeantur in visceribus delicatioribus, vel æstuantibus.

Extractum ex tota planta præparatur cum vino generoso, vel Spiritu vini diu macerata, cum additione olei Anisi vel Cinnamomi. Dosis ℈ß. aut ʒß. Nonnulli folior. ʒij. coquunt in lacte & colaturam propinant ad serum educendum. Semina Esulæ N. x. vel xij. intus sumpta vehementem catharsim movent, nec nisi rusticorum visceribus utilem.

Cortex radicum Esulæ præparatus usurpatur in extracto Catholico & Cholagogo *Rolfincii*, Benedicta laxativa, hydragogo eximio *Renodei*. Parantur etiam pilulæ de Esula *Fernelii*, quarum dosis a ℈j. ad ℈ij.

E U P A T O R I U M.

Eupatorii nomen in Officinis tribus diversis plantis assignatur, scilicet Eupatorio vulgari seu Cannabino, Eupatorio Mesue seu Agerato, & Eupatorio veterum seu Agrimoniæ. De his duobus suo loco sub Agerati & Agrimoniæ nominibus jam actum est, nunc de illo differendum est.

Eupatorium Cannabinum, Eupatorium vulgare, *Off.* Eupatorium Cannabinum, *C. B. P.* 320. *Inst. R. H.* 455. Eupatorium adulterinum, *J. B.* 2. 1065. Vulgare Hepatorium, *Dod. Pempt.* 28. Eupatorium Avicennæ creditum, *Gesner:* Herba sanctæ Kunigundis, *Tragi* 491. Cannabina aquatica, sive Eupatorium mas, *Lobel. Icon.* 528. vulgo, *Eupatoire d'Avicenne*.

Radice est oblique acta, plurimis fibris majusculis, albicantibus stipata: caule duos tresve cubitos alto, recto, tereti, tomentoso, & in viridi purpurascente, medulla alba pleno, gratum & aromaticum odorem dum inciditur spirante: foliis in caule crebris, adversis, in eodem pediculo ternis, Cannabis folia nonnihil referentibus, oblongis, acuminatis, per ambitum serratis, sapore amaro: floribus velut in umbellas digestis, flosculosis, seu compositis ex plurimis flosculis tubulosis, in summitate quinquifariam divisis, purpurantibus, cum longis capillamentis seu pistillis bifidis, embryoni insidentibus, & calyce longo, tereti ac squamoso comprehensis: seminibus oblongis, sub pappo delitescentibus. Aquosa & loca aquis vicina amat. In agro Parisiensi sponte nascitur. Usus est herbæ integræ.

Analysi chymica, ex foliorum Eupatorii Cannabini recentiorum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore non ingrato, obscure acidi ℔ij. ℥ix. ʒij. gr. xij. humoris magis ac magis acidi, manifesti, obscure subausteri ℔j. ℥ix. ʒiij. humoris subturbidi, deinde rufescentis, odore & sapore leviter empyreumatico, acidi, sublalsi, & subausteri ℥ij. ʒv. gr. xviij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒj. salis volatilis urinosi concreti, ʒj. gr. viii. olei adiposi ℥ij. gr. xxx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. xxiiij. ex quibus lixivio salis fixi salsi ʒiij. gr. lx. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒiij. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. xlviij.

Folia Eupatorii amara sunt, chartam cœruleam non mutant. Salem essentialem nitro similem continere videntur cum multo sulphure, & terra copiosa permixtum.

Hepaticum est, aperiens & vulnerarium. Usus præcipuus est in cachexia, ubi massam sanguineam lentescentem dissolvit & hepatis viscerumque tonum roborat & restituit. Catharris & tussi medetur, urinam & suppressa menstrua provocat, cutis vitia emendat. Folia & summitates ad M. j. in seri lactis vel aq. comm. ℔j. levi ebullitione cocta potum constituunt perutilem ad viscerum infarctus & obstructiones quæ morbis diuturnis superveniunt, febribus præsertim intermittentibus, cum ægrotantes œdematosi fiunt & ad hydropem proclives. Necnon etiam in hydrope ascite proficuum est illud decoctum post paracenthesim celebratum. Eodem tempore œdematosi ægrotantium pedes herbæ decocto ex vino fovendi sunt, addito tantulum Camphoræ. In jusculis etiam incoquuntur; foliorum siccatorum infusum Theæ instar sæpius die propinatur. Succus folior. ad ℥iij. præscribitur. Extractum quoque ex hoc succo paratum ad ʒj. exhibetur. Ad scabiem, cutaneos affectus, hepaticas maculas, icterum, Eupatorium cum Fumaria consociatum commendatur.

℞. Folior. & summitatum Eupatorii Cannabin. M. ij. Fumar. M. j. Coquantur leviter in seri lactis ℔ij. Colatura per cyathos debitis intervallis propinetur. In hydrope incipiente, & cutaneis affectibus.

Externe folia & summitates floridæ in vino cocta & tumoribus œdematosis admota eos resolvunt; scroti præsertim tumores aquosos & hydrocelem absque punctione sanant.

Radicibus vim purgantem inesse Gesnerus in seipso expertus asserit his verbis: „ Eupatorii aquatici, vel Avicennæ quorumdam, radicis fibras „ in vino nuper decoxi, bibi colatum; unde per horam post alvus, „ urinaque copiose motæ sunt, & vomitus postea duodecies fere, pitui- „ ta quamplurima evacuata multo tutius & facilius quàm ab Hellebo- „ ro fiat.

Nihilominus tamen D. J. B. Chomel refert *in Plantar. usualium Historia*, decoctum ℥j. radicum in vini ℥viiij. hydropicis propinasse absque ulla per vomitum vel secessum evacuatione. Unde, quæso horum experimentorum diversitas?

EUPHRASIA.

Euphrasia, *Off.* Euphrasia Officinarum, *C. B. P.* 233. *Inst. R. H.* 174. Euphrasia, *J. B.* 3. 432. *Dod. Pempt.* 54. Eufragia, *Matthiol. Cæsalp.* 339. Ophtalmica sive Ocularia, *Eric. Cordi*.

Radice est simplici, exili, tortuosa seu huc illuc reflexa, fibris paucis majusculis donata, lignosa, alba: cauliculo palmari vel sesquipalmari, tereti, subhirsuto, subnigricante, nunc ramoso, alias nudo, cum foliis tres aut quatuor lineas longis, subrotundis, glabris, nitidis, rugosis, cristatis, obscure virentibus, binis ex adverso nascentibus sine pediculis & conjugationibus sese intersecantibus, sapore pingui, subamaro. Ex eorum alis nascuntur flores in summo, monopetali, anomali, personati, albicantes, purpureis tamen ac luteis lineis intus striati, in duo labia distincti, labio superiore surrecto, fornicato, bifido, obtuso, crenato staminula aliquot occultante, inferiore vero trifido segmentis quasi cordatis. Calyx sessilis, cytiniformis, quadrifidus pistillum involvit po-

posticæ floris parti infixum, quod deinde abit in fructum seu capsulam tres lineas longam, compressam, fuscam, in duo loculamenta distinctam, in quibus adsunt semina plura minutissima, oblonga, cinerea. Agri Parisiensis incola frequens nascitur in montanis, herbidis & sylvosis. Herba florida in usum venit.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ recentis ℔v. dempta radice per retortam distillatis distillaverunt humoris primo limpidi, fere inodori, saporis herbacei, obscure acidi, deinde manifeste acidi magis ac magis, sub finem rufescentis, odoris & saporis empyreumatici ac tandem austeri ℔iiij. ℥j. ʒv. gr. lx. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ij. gr. xxiiij. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒj. gr. lx. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒv. quæ rite calcinata reliquit cinerum cerulescentium ℥j. ʒvj. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. l. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒiij. in calcinatione ℥iiij. ʒvj. gr. xlviij.

Euphrasiæ folia amara sunt, eorum succus chartam cœruleam colore purpureo leviter tingit. Salem essentialem obtinent tartareo ammoniacalem cum sulphure copioso & multa terra conjunctum.

Euphrasia humores lentos & glutinosos, serosos, præsertim in cerebro concrescentes, potenter discutit & ad circuitionem habiles reddit, aliquantisper etiam subadstringit, & laxum fibrarum tonum in glandulis cerebri firmat & restituit. Quare cephalica dicitur & ophtalmica. Siquidem quoquomodo sumpta, seu in pulverem redacta, & cum vino aut aqua Verbenæ vel Fœniculi pota, seu per se sola aut cum alimentis masticata & deglutita, seu succus ejus expressus visionem mirifice roborat & adauget, debilem aut amissam reparat & restituit. Fabricius Hildanus, auctor in primis celebris & fide dignissimus *Centur. Epistol.* 103. tantam esse ait Euphrasiæ in imbecillitate visus vim & efficaciam, ut ejus usu septuagenarios quosdam, propter vigilias & studia plurima amisso visu, in decrepita ista ætate eum recuperavisse observaverit. Fuchsius in cataractis & suffusionibus eam commendat. Datur autem commodissime in pulverem trita a ʒj. ad ʒiij. Additur non raro Fœniculi semen pari pondere, & nonnihil Maceris, cui Sacchari tantillum additur. Exhibetur mane jejuno ventriculo, & quidem per continuos non modo dies, sed & menses & annos. Alii hujus pulvis ʒj. ter die præscribunt, mane scilicet jejuno ventriculo, paulo ante prandium & cœnam. Fit & ex Euphrasia vinum vindemiæ tempore, cujus usu senum etiam oculi rejuvenescere feruntur, auferrique omne oculorum impedimentum visusque defectionem, præsertim pituita crudisque humoribus redundantibus, ut auctor est Arnoldus Villanovanus. Attamen S. Paulli post Lobelium, Camerarium, Cl. Hoffmannum & alios, non promiscue vino Euphrasiato utendum esse nos admonet; non enim curat quamvis caliginem, ait Camerarius, sed illam, quæ est a frigiditate, neque hanc omnem, sed positive a pituita. Imo notat Lobelius socium ac commilitonem suum, ex trimestri tantum hujus vini potu in Helvetia, pene ambobus orbatum fuisse oculis & fluxionibus modo non oppressum, cum antea dumtaxat levi cataphora & lacrymatiunculis laboraret. Hinc idem sciscit tutiorem esse pulveris Euphrasiæ usum.

Emmanuel Konig *in Regno Vegetabili* hunc pulverem, si cum Millepe-

dum pulvere consocietur, efficaciorem esse censet. Non solum ad visus læsionem valet Euphrasia, sed etiam ad capitis affectiones a nimia lymphæ viscidiitate, aut fibrarum cerebri laxitate plurimum commendatur. Schroderus memoriam debilitatam ab illa restitui scribit. Eamdem scotomiæ mederi J. Rajus refert: & Fridericus Hoffmannus *in Clavi Pharmaceutica*, Euphrasiam præsertim flore albo in vino decoctam contra icterum flavum utilem deprehendisse asserit.

Inflammationibus & caligini oculorum herba recens tusa & imposita, aut succus ejus oculis inditus, vel etiam aqua distillata plurimum conferunt.

℞. Euphras. exsiccat. & pulver. ℥ij. Macis pulver. ℥ß. M. F. pulvis subtilis, de quo cochlear medium seu ʒj. ante cibum mane & sero deglutiatur ex aq. Verbenæ, Fœniculi, aut vino.

℞. Euphras. pulver. ℥j. Semin. Fœniculi dulcis ʒß. Macis ʒj. Sacchar. cand. in tenuissimum pollinem redacti ℥j. M. F. pulvis qui non solum visus debilitati medetur, sed etiam eximie valet ad capitis dolorem, si quotidie sub ingressum in lectum sumatur cum haustulo vini, observante Th. Fuller *in sua Pharmacop. extemporan.* qui cephalica medicamenta opportunius & fœlicius hora somni quam ullo alio tempore exhiberi pronunciat.

℞. Euphras. pulver. ℈j. Semin. Fœnicul. & Milleped. pp. ana ℈ß. Syrup. Stæchad. q. s. M. F. bolus bis die sumendus, in oculorum caligine, glaucomate aut cataracta.

℞. Euphras. pulver. Cran. human. pulver. ana ℥ß. Rad. Pæon. mar. Semin. Fœnicul. dulc. pulver. & Cinnabar. Antimon. ana ʒij. Syrup. de Stæchad. q. s. M. F. electuar. Dosis ʒj. bis terve die in capitis affectionibus, paralysi & comatosis affectionibus a pituita viscida.

℞. Euphras. M. j. in vasi idoneo impositæ affunde aq. bullientis ℔jß. & post unam aut alteram ebullitionem, macerentur per horæ quadrantem. Liquor clarus Theæ modo sumatur per cyathos debitis intervallis. In visus imbecillitate

Aqua Euphrasiæ distillata in Officinis servatur pauci effectus.

FABA.

FAba, Faba major hortensis, *Off.* Faba flore candido, lituris nigris conspicuo, *C. B. P. 338. I. R. H. 391.* Faba cyamos, *J. B. 2. 278.* Faba major recentiorum, *Lobel. Icon. 57.* Bona sive Phaselus major, *Dod. Pempt. 713.* Faba major hortensis, *Gerard & Parkins*: Faba, *Raii Hist. 909.* vulgo, *Feve de marets*.

Radice partim est recta, partim serpente, strumosa & fibris donata; ex qua caules surgunt bicubitales & altiores, quadrangulares, inanes, cum costis plurimis ex intervallis adnascentibus, in mucronem, desinentibus, quibus annexæ sunt foliorum conjugationes non exactæ, tres, quatuor, quinque, vel plures ex oblongo rotundorum, subpinguium, cœsiorum, venosorum, glabrorum. Ex costarum alis flores nascuntur complures, ex uno tantum pediculo seriatim & eodem latere appensi, papi-

papilionacei, quorum vexillum ungue purpurascente albidum, striis purpurantibus pictum est: alæ in medio nigræ, in ambitu albæ, carina colore est ex albo herbaceo. Ex calyce autem viridi, quinquifido surgit pistillum quod deinde abit in siliquam longam, crassam, carnosam, hirsutam, surrectam, seminibus seu Fabis fœtam tribus, quatuor, quinque, raro pluribus, oblongis, latis, planis, compressis, quasi renitorinibus, maximis, dimidiam drachmam interdum pendentibus, colore plerumque albo, interdum rubente, hilo in summa parte qua siliquarum commissuris adhærent, longo, nigro. Putamen hujus Fabæ densum est & veluti coriaceum, interior substantia exsiccata, dura solidaque, in duas partes facile finditur, & ab uno latere germinationis principium evidens seu plantulam habet. Postquam semen dedit, radicitus exarescit. Stipites, folia, flores, siliquæ & Fabæ in usum medicum veniunt. Fabæ virides & maturæ exsiccatæ inter edulia mensis apponuntur. Colitur in suburbiis hujus civitatis & agris palustribus magna copia.

Analysi chymica, foliorum & stipitum recentium ℔v. per vaporarium distillatæ præbuerunt humoris limpidi, inodori & insipidi: mere phlegmatici ℥x. humoris limpidi, inodori & insipidi, obscure acidi ℔ij. ℥viij. ʒiij. humoris limpidi, manifeste acidi ℥x. ʒiij. Massa sicca in alambice residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, intense acidi, aliquantisper alcali, urinosi ℥iij. ʒvj. gr. xxxvj. humoris limpidi, rufi, empyreumatici, sale volatili urinoso imprægnati ℥j. ʒj. gr. xxiiij. olei syrupi ad instar spissi ℥ij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒvj. quæ rite in crucibulo per 8. horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. gr. xij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒj. gr. l. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. ʒiiij. gr. xij. in calcinatione ℥iij. ʒv. gr. lx.

Stipites seu caules recentes absque foliis distillati minorem olei quantitatem præbuerunt quam folia, plus massæ nigræ, quæ calcinata majorem salis fixi alcali quantitatem, minorem vero terræ portionem exhibuit.

Ex Fabarum virentium recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris leviter rufescentis, saporem odoremque decocti Hordei referentis & obscure salsi ℥xiiij. gr. lx. humoris limpidi, ejusdem odoris & saporis, primo obscure salsi & obscure acidi, deinde subacidi ac tandem manifeste acidi ℔ij. ℥x. ʒiiij. gr. xxviij. humoris primo subturbidi & rufescentis, ejusdem saporis & odoris, obscure acidi & subsalsi ℥iiij. ʒiij. gr. xvij. humoris rufi, odoris & saporis empyreumatici, salsi, urinosi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥v. ʒiij. gr. xxiv. salis volatilis urinosi concreti ʒiij. gr. xij. olei spissi ad instar extracti ℥j. gr. xv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ calcinata reliquit cinerum ʒvj. ex quibus salis fixi alcali ʒiij. gr. xij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒj. gr. xxxiij. in calcinatione ℥iiij. gr. xxxvj.

Ex Fabarum maturarum & exsiccatarum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, inodori, & insipidi, obscure subsalsi ℥viij. ʒvij. gr. viij. humoris rufescentis, acris, salsi, urinosi ℔j. ℥j. ʒvj. gr. xvj. humoris rufi, empyreumatici, acerrimi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥viij. ʒvij. gr. viij. salis volatilis urinosi ℥j. gr. lxiij. olei ℥v. ʒvj. gr. xlviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥iiij. ʒiiij.

gr. xxxj. quæ calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. lxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. xxxij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xv. ʒvij. gr. xl. in calcinatione ℔j. ℥ij. ʒij. gr. xlviij.

Foliorum Fabæ succus chartam cœruleam rubio colore tingit, non item Fabarum recentium viridium succus. Salem essentialem folia continent tartaro haud dissimilem cum mediocri sulphuris & terræ portione conjunctum. Fabæ virides essentialem obtinent salem ammoniacalem cum sulphure copioso, terra & magna phlegmatis copia sic permixtum, ut mucaginem simul constituant. At vero cum maturæ sunt & aliquantisper asservatæ & exsiccatæ, quadam intus suscepta fermentatione, mucago illa dissolvitur, principia magis ac magis evolvuntur, acidi sales nova & diversa cum sulphure & terra mixtione in sales urinosos volatiles aut alcalinos fixos convertuntur; unde major horum salium volatilium copia in Fabis maturis deprehenditur, & nihil fere acidi salis in distillatione fundunt.

Faba legumen primum fuisse quo homines usi sunt, Isidorus *L. 17. Origin. C. 4.* asserit: & Plinius quoque Fabæ honorem inter legumina fuisse maximum testatur, & ex ea etiam tentatum esse panem. Ex Faba farinam conficiebant Latini quæ Lomentum teste eodem dicebatur, sicut ea quæ mola leviter tantum confracta, Faba fressa (a frendeo, frango) nuncupabatur.

Verum an Faba nostra sive Bona quorumdam recentiorum sit veterum Faba non levis est inter Botanicos controversia: ut videre licet apud Tragum, Dodonæum, J. Bauhinum, Casp. Hoffmannum, Melchiorem Sebizium &c. Certe veterum Faba parva fuit & rotunda, ut patet ex pluribus locis Theophrasti, Dioscoridis, & aliorum. Econtra tamen certe vix credibile est legumen adeo vulgare & quotidiani usus in desuetudinem abiisse, aut nomen mutasse; in ejus locum nomenque Boonam successisse nemine conscio. Hæc enim nobis pro Faba, & Faba latinis pro κυάμω unanimi consensu tradita est. Quod tamen non est impossibile.

De Fabarum natura & facultate auctores non inter se conveniunt. Vulgaris est opinio Fabas nostras flatulentas esse & difficilis coctionis & tanto magis quo viridiores, ac proinde crassum & excrementosum alimentum præbere corpori. J. Rajus cum Trago eas recentes innoxias esse asserit; nec probat sententiam Dodonæi aridas & exsiccatas recentibus præferentis, utpote minus flatulentas, sed potius cum Trago eas rusticis & operariis relinquit. Nec video, inquit, cur Porcos, aliaque animalia saginent, non æque homines. Præterea Mundyus *De Esculentis, p. 121.* se novisse scribit rusticum quemdam pauperem, qui in gravi annonæ difficultate Fabis folis elixis, nec ulla alia re, liberos aluit. Pueris tamen ita pastis melius coloratos aut habitiores vix alios videres. Unde constat copiose nutrire Fabas aridas, postquam ventriculus eas ferre assueverit.

Verum enimvero non ex brutis ad hominem valet Raii conclusio. Fœnum enim & palea optima sunt Equorum edulia, hominibus parum proficua. Neque omnibus omnia alimenta æque accommoda sunt. Rustici & duris laboribus assueti illis indigent cibis, quæ multum & crassum præbent nutrimentum, quibus delicatiores & otiosam vitam ducentes læduntur. Peritiores Medici fere omnes pronuntiant Fabas quocumque modo, ac

ac ratione apparatas atque conditas difficilis esse coctionis, & flatus parere, obstructiones in visceribus, mesenterio, meatibus urinariis creare, propter flatus, quos gignunt, maxime virides, ventrem distendere, colicam gignere, ructus & crespitus causare, caput gravare, mentem turbare, visum hebetare, viresque ingenii enervare sæpius & immoderatius esitatas. Quapropter vitandæ sunt delicatulis, & illis qui calculo, colicæ passionis capitis dolori, & alvi constipationi sunt obnoxii. Declinandæ quoque otiosi, litterarum studiis addictis, & quibus ventriculus est debilior, visusque hebetior. Revera hujus cibi flatulentia condimentis flatus discutientibus, Cœpis, Porris, Apio, Petroselino, Satureja, Pipere, aromatis, non parum emendatur.

Cœterum viridis ac recens summopere a nostris Parisiensibus commendatur in re excaria, expetiturque avidissime lautiorum mensis & procerum gulæ. Alias juscula ex iis parantur, alias in sartagines ex lardo, aut butyro, aut oleo alio ve pingui frigunt quibus Saturejam, Piper aut alia ejuscemodi adjiciunt. Hæ autem cum durescere incipiunt & ad maturitatem properantes, delibrantur ac decorticantur, sicque delicatiores ac teneriores eduntur. Siccæ vero coquuntur, trajiciuntur, & quasi puls conficitur, quæ ex butyro vel lardo frixo coquitur. Itali recentes cum siliquis crudas esitant cum & sine sale: Verum sapidum & gulæ placens magis quam valetudini conducens edulium præbent.

De adstringente facultate farinæ Fabarum, ejusque proinde usu a nonnullis in dysenteria commendato Medici quoque inter se dissentiunt. Cl. Hoffmannus a farina Fabacea, seu Faba fressa veteribus dicta, & Lomento Fabæ, quæ paratur sine cortice, non oportere ait ullam expectare adstrictionem, quæ corticis est, non autem substantiæ: ac proinde in errore versari illos, qui hac farina vel in aceto solo, vel in aceto & aqua decocta utuntur in alvi fluxibus ex fibrarum intestinalium laxitate; nisi enim totæ decoquantur, nihil fit. Dodonæus econtra Fabam cum putaminibus descendere ait nec omnino facile, nec omnino tarde: absque his autem alvum constringere. Huic assentiri videtur J. Rajus, rem tamen experientia determinandam relinquendo. Hanc litem S. Paulli dirimeret experientia *in suo Quadripartito* allata, nisi illud Hippocratis effatum, *Experientia fallax*, sæpius nimis verum deprehenderetur. Narrat, quemdam cruenta alvi excretione jugi, seu diarrhæa cruenta, absentibus signis hepatico fluxui, & dysenteriæ propriis, tres quatuor menses integros laborasse, cum antehac nullum levamen persensisset a medicamentis præscriptis, præter omnem spem, integre pristinam valetudinem fuisse consecutum solo usu Fabarum & præsertim rubrarum non contritarum, ex lacte pulmenti in modum coctarum, quo a Gregorio cive Hafniensi quodam vesci jussus erat, mane jejunus, & vesperi cubitum iturus. Hic enim ægrotans recuperatam bonam valetudinem fortasse non tam Fabis debuit, quam lacti quo incoquebantur. Sed ad externum, certiorem earum usum progrediamur.

Pulvis seu farina Fabarum ex Fabis decorticatis per trituram parata inter quatuor farinas resolventes numeratur, Hordei scilicet, Orobi, Lupinorum, & Fabarum. Externe in contusionibus & inflammationibus partium glandulosarum discutiendis, & resolvendis vel ad suppurationem perducendis

dis

dis plurimum confert : quibus cum aqua vel lacte cocta sub cataplasmatis forma applicari solet. In testium inflammationibus, & tumoribus a contractione violenta, casu, contusione, suppressione seminis, & similibus a Riverio & Ettmullero cataplasma ex ea sola cocta cum oxycrato, seu aqua simplici & aceto, vel cum dimidio pulveris seminis Cymini, calide applicatum velut egregium discutiens & resolvens commendatur. Quod si acrius videatur cataplasma, addito pauco Lithargyrio, acrimonia aceti frangi, & ita pro mitigandis & resolvendis inflammationibus idoneum reddi potest. Idem cataplasma valet etiam ad tumores scroti duros & scirrhosos, ad mammarum tumores.

♃. Farinæ Fabar. ℥iij. Semin. Cumini pulv. ℥j. Lithargyrii P. j. aceti acerrimi ℥ij. aq. comm. q. s. M. f. a. Coq. ad cataplasmatis consistentiam.

Inter cosmetica eadem farina Fabarum refertur, si nempe cum aquis cosmeticis v. g. florum Fabarum aqua distillata, vel sigilli Salomonis, permixta forma pultis liquidæ, faciei lentiginibus, item oculis suffusis applicetur.

Duæ in Officinis aquæ distillantur : prima ex Fabarum floribus. Inter cosmetica non infimum locum obtinet. Lentigines, & faciei maculas detergit. Altera ex corticibus seu conchis Fabarum elicitur, urinas pellit, & adversus nephritidem & calculos a Thoma Bartholino plurimum commendatur propria experientia edocto, *Epistolar. Centur. 1. p. 238. Epist. 55.* Salem quoque ex stipitibus, & siliquis Fabarum combustis & calcinatis lixivio extrahunt, potens quidem diureticum. Ettmullerus hunc salem ex cineribus cum vino eluendum esse suadet. Nonnulli fimum columbinum cineribus in calcinatione admiscent, sicque salem obtinent diureticum & antihydropicum potentissimum. Ad gr. viij. vel x. præscribitur in haustu liquoris convenientis cum syrupo de Althæa edulcati ; & pro lubitu pluries die reiteratur.

Cæterum pro immundo edulio Ægyptii Fabas habuisse dicuntur. Ab illis eorum Sacerdotes abstinebant, teste Herodoto. Has etiam damnasse Pythagoram quidam putarunt : sed contra alii nullo legumine sæpius usum fuisse tuentur, qualis est Aristoxenus apud Aulum Gellium *L. 4. n. a. c. 11. Inst. R. H.* At vero Pythagoricum illud symbolum Κυάμων ἀπέχου, a Fabis abstineto, varie interpretantur veteres & recentiores. Alii de Fabis simpliciter accipiunt, a quibus ideo abstinere Pythagoras præcipit, quia sunt flatulentæ, veneris incentivæ, mentis tranquillitati contrariæ, insomniaque turbulenta efficientes : vel ut alii volunt, teste Plinio, quia mortuorum animæ sunt in illis, & quia in floribus earum litteræ lugubres reperiuntur. Alii Κυάμους, Fabas symbolice & ænigmatice testiculo appellatos ajunt, quia sunt αἴτιοι τοῦ κύειν, auctores fœcunditatis seu generationis. Unde non a Faba comedenda, sed a rei venereæ proluvio voluisse philosophum homines deducere. Tandem alii, ut Plutarchus ipse, a muneribus reipublicæ tractandis abstinendum interpretantur. Nam veteres vice calculorum in magistratibus eligendis Fabis utebantur.

FAGOPYRUM.

FAgopyrum, Fagotriticum, Frumentum Sarracenicum, *Off.* Fagopyrum vulgare, erectum, *Inst. R. H.* 511. Erysimum Theophrasti folio Hedera-

deraceo, *C. B. P.* 27. Fagotriticum, *J. B.* 2. 993. Erysimum Theophrasti, *Lobel. Icon.* 63. Ocymum veterum, *Tragi* 648. Ocymum cereale, *Clus. Pan.* & *Tabern. Icon.* Fagopyrum, *Dod. Pempt.* 512. & *Raii Histor.* 182. Tragopyron, *Gerardi Emaculati*, & *Parkins*: Frumentum Sarracenicum, *Matthiol. Lugd*: vulgo *Bled noir* ou *Bled sarrasin*.

Radice nititur surculosa, plurimis fibrillis capillata: caule surgit cubitali & altiore, simplici, tereti, glabro, solido, viridi, sed in apricis purpureo ramoso, ramulis alternatim e foliorum sinubus exeuntibus. Folia ima pediculis duas uncias longis insident, superiorum in caule pediculi sensim breviores sunt, donec tandem in summo immediate adnascantur, hederacea, glabra, atro-virentia, per margines æqualia, sapore fatuo. In summis caulibus & ramulis ex alis foliorum egrediuntur surculi seu pediculi unciales, tenues, flores sustinentes in spicas habitiores seu muscaria congestos, pulchellos, apetalos, plurimis staminibus rubentibus constantes, e calyce quinquepartito, ex albo purpurascente surgentes. Pistillum autem abit deinde in semen oblongum, triquetrum, sordido colore nigricans, in capsula quæ calyx floris fuit reconditum, farinam intus continens candidissimam, insipidam. Ajunt Africanæ originis esse. Apud nos in arvis seritur, nec ullum fere solum refugit. Gaudet imbribus, cito provenit & celeriter maturescit. Seminis farina usitata est.

Analysi chymica, Fagopyri semen præter liquorem acidum copiosum, plurimam olei mediocrem spiritus volatilis urinosi portionem, parum vero terræ & salis fixi præbuit. Vulgare est in hocce regno Frumentum Sarracenicum dictum, quo solo vel cuipiam alteri mixto rura sæpissime utuntur, cum præsertim per annonæ gravitatem non alia frumenta suppetunt. Tritico, Secali & Hordeo minus nutrit, plus tamen quam Milium & Panicum. Panis ex eo confectus ater est, gustu non insuavis & hordeaceo multo sapore antecellit: humidus est, citiusque descendit ac flatulenti plus obtinet quam ex Secali coctus. Accommodum est edulium hominibus laboribus & exercitiis addictis.

Potest ex eo parari crassior farina, cujus erit usus ad pultes, offas, placentas cum lacte, vel butyro, vel oleo & sale, vel carnium jure: nec est injucundum edulium, & quamquam flatulentum, Milio, Pisis, Fabis anteponendum. Pulmentaria atque placentæ ex ejus farina confectæ facile concoquuntur, cito descendunt, alimentumque corpori afferunt, exiguum quidem, non tamen malum aut vitiosum. A Petro Pavio Medico Amstelodamensi celeberrimo & S. Paulli *in Quadr. Botanico*, senibus quorum alvus nimis est contricta maxime commendantur.

Ejus farina in cataplasmatis resolventibus & emollientibus utiliter usurpari potest. Optime resolvit, digerit & maturat.

Herba viridi priusquam semen maturuerit, boves & jumenta pascuntur. Semine gallinaceum genus cibatur, coque cito facileque pinguescit.

Furfuræ ex hujus seminis farina extracto hortulani ad cellas, quibus hyberno tempore plantæ reconduntur, ab humiditate præservandas feliciter utuntur. Tabulata lignea duorum triumve pollicum intervallo a muris remota construuntur, & vacuum illud inter muros & tabulata spatium hoc furfure accuratissime repletur.

FI-

FILIPENDULA.

Filipendula, *Off.* Filipendula vulgaris, an Molon Plinii, *C. B. P.* 163. *I. R. H.* 293. Filipendula *J. B.* 3. *p.* 2. 189. *Dod. Pempt.* 56. Oenante, *Fuchsii*, *Cordi*, *Lobel. Icon.* 729. vulgo, *Filipendule*.

Radice est torosa, nigricante, in plurima extenuata filamenta, quæ versus extrema in nodulos aut bulbos extuberant olivares aut longiores minusque ventricosos, Alphodeli more, foris ex rubro nigricantes, intus albentes, acrimoniam quamdam cum adstrictione, dulcedine & levi amaritudine gustu referentes: Foliis ad radicem plurimis, multifariam pinnatis, Pimpinellæ saxifragæ fere modo, angustioribus, profundius laciniatis, atro-virentibus: caulis plerumque unicus, erectus, dodrantalis, aut etiam pedalis & altior, striatus, ramosus, paucis foliis vestitus, flores in fastigio sustinet velut in umbellæ formam dispositos: rosaceos, sex petalis candidis, exterius subrubentibus, in orbem positis, leviter odoratis constantes, plurimis staminibus & apicibus luteis, & calyce monophyllo, multicuspidi, ex quo surgit pistillum, quod deinde abit in fructum fere globosum, compositum ex undecim, duodecim aut pluribus seminibus asperis, compressis, rhombi irregularis figura, radiatim in capitulum dulioli æmulum collectis. In sylvis circa Lutetiam sponte crescit. Radices, & folia usualia sunt.

Analysi chymica, ex Filipendulæ radicum recentium ℔v. cum ℥iv. prodierunt humoris limpidi, subflavescentis odore, & sapore radices referentis subacidi ℥xij. ʒiv. humoris rufescentis, limpidi, ejusdem odoris, saporis austeri ℔ij. ℥iv. ʒiv. humoris rufescentis, tum acidi austeri, tum salsi, urinosi, empyreumatici ℥vij. ʒvj. gr. xxxvj. olei adiposi ʒvij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j ℥j. quæ calcinata reliquit cinerum ℥iv. ʒv. ex quibus salis fixi salsi ʒv. lixivio extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥x. ʒij. gr. xxxvj. in calcinatione ℥xij. ʒij.

Filipendulæ folia sapore sunt adstringente, subsalso, odorata, glutinosa & chartam cæruleam rubro colore tingunt. Rubro magis intenso radices inficiunt. Stypticæ sunt & subamaricantes, & salem essentialem continere videntur tartareum, aluminosum cum copioso sulphure conjunctum. Folia vero, quæ plus acidi humoris, & spiritus urinosi fundunt, salem essentialem ad ammoniacalem magis accedentem continere videntur.

Tota planta humores crassos incidit, attenuat, & per urinas pellit. Inter diureticas plantas locus haud, infimus ei a S. Paulli conceditur. Ejus usus a plurimis laudatur in nephritide, ad stimulandum calculum, renes abstergendos, ac vesicæ sabulum, aut mucum viscidum rudimentum calculorum expellendum. Verum quod speciali vi lithontriptica polleat, ut nonnulli opinantur, vix sperandum. Radices magis quam folia subadstringunt. In albo mulierum profluvio, & in nimio lochiorum fluxu, usus sunt eximii, teste D. Needham apud Rajum. Pulvis radicum Filipendulæ celebratur in fluore albo mulierum ab experimento a S. Paulli allato *in Quadripart. Botanico*, qui narrat, quamdam Dauci vulgaris decocto, in quo ʒj. pulveris radicum Filipendulæ sibi ipsi pro-

propinarat, profluvio albo muliebri intra paucos dies vindicatam fuisse; plurimis aliis medicamentis incassum propinatis. Hermannus Corbæus quoque apud Dolæum *L.* 5. *C.* 4. 5. 20. pro experimento habet quotidie ℥j. radicis Filipendulæ virentis cum vino nigro exhibere in eodem fluore. Dysenteriam sæpius a se curatam notavit *in adversariis suis* exhibito ℥j. pondere, ex vino aut ovi vitello, ejusdem radicis pulvere; quem ante ipsum Lut. Mercatus *L.* 1. *De recto præsidiorum usu*, *c.* 14. secreti loco commendaverat. Est sane huic plantæ adeo insignis vis adstringendi, ut hernias quoque ejusdem usu curatas Thomas Carthusius observaverit, ut videre licet *in Observationibus Hieronymi Velschii*, 33.

Pulverem, radices, ejusve succum adversus morbum comitialem commendant nonnulli. Alii Filipendulam proxime accedere qualitatibus ad Pæoniam scripserunt: hinc epilepticis & vertiginosis Filipendulæ radices conferre Lobelius retulit. Medentur etiam anhelosis, suspiriosis, ventriculi inflationibus cum semine Fœniculi.

Sennertus hanc radicem adversus scrophulas commendat. Ettmullerus asserit hanc radicem scrophularum materiam incidere & resolvere, eamque per urinarias vias educere.

Exhibetur sola vel cum Scrophulariæ & Rusci radicibus admixta in decoctis & pulveribus contra scrophulas.

℞. Radicum Scrophulariæ, Filipendulæ, Rusci ana ℥ß. Folior. Agrimon. Pimpinellæ ana M. j. Flor. Rorismarin. P. ij. Digerantur vase clauso in vini albi ℥xvj. Colatura dulcoretur Saccharo pro tribus dosibus.

F I L I X.

Plurimas inter Filices, quas orbis uterque nobis offert, tres potissimum in Officinis usitatæ sunt, scilicet, Filix mas seu non ramosa, Filix fœmina seu ramosa, & Filix florida seu Osmunda regalis.

Filix mas dicta, Filix non ramosa, *Offic.* Filix non ramosa dentata *C. B. P.* 358. *Inst. R. H.* 536. Filix vulgo mas dicta sive non ramosa *J. B.* 3. 737. Filix mas *Dod. Pempt.* 462. Dryopteris *Matthiol. Lugdunens.* 1227. Filix mas vulgaris *Parkins. Raii Histor.* 143. Filix mas non ramosa, pinnulis latis, densis, minutim dentatis *Gerard. Emacul.* vulgo, *Fougere male*.

Ex radice crassa, ramosa, fibrosa, foris nigricante, intus pallida, multis appendicibus involuta, & implexa, saporis primum subdulcis, deinde amariusculi, subadstringentis, odoris nullius verno tempore multos promit asparagos, primo exortu inflexos, cano capillitio obductos, qui progressu temporis abeunt in frondes amplas, bicubitales, crebras, rectas, frangi faciles, diluto colore virentes, quæ ex alis seu tarsis (*a*) aut foliis componuntur mediæ costæ musco ferrugineo leviter obductæ alternatim adnascentibus, non conjugatim, nec paribus intervallis in pinnulas seu cristas latas, & lata basi nervo tarsi medio adnascentes obtusas, circa margines dentatas divisis. Linea nigra nervum uniuscujusque alæ medium superne producta notat. Singulæ pinnulæ supina parte venulis insignes

(a) *Tapσὸs*, alarum productio seu expansio.

insignes sunt, prona duplici ordine punctorum ferrugineorum. Hæc puncta fructus reipsa sunt, ut apud Cl. Tournefortium *I. R. H.* videre licet, compositi ex numerosa congerie vesicularum fere ovatarum, minutissimarum, annulo elastica vi donato munitarum & membrana communi involutarum. Per maturitatem corrugatur aut dilaceratur exterior illa communisque membrana, exsiccatur & contrahitur annulus elasticus, in binas partes dissiliunt vesiculæ, seminaque fundunt minutissima. Floribus carere videtur hæc planta, aut si qui sint, nondum detecti fuerunt. In agro Parisiensi ubique fere nascitur.

Filix fœmina, Filix non ramosa, Filix vulgaris, *Off.* Filix ramosa, major, pinnulis obtusis, non dentatis *C. B. P.* 357. *Inst. R. H.* 536. Filix major & prior Trago, sive ramosa repens *J. B.* 3. 735. Filix fœmina *Dod. Pempt.* 462. *Gerardi hist.* 149. Thilypteris Filix fœmina *Cord. in Dioscor.* vulgo *Fougere commune, Fougere femelle.*

Huic radix est digitum subinde crassa, foris nigricans, intus albida longe lateque importuno reptatu terram occupans, odore gravi, sapore amaricante succoque glutinoso prædita, quæ summa parte oblique aut etiam transversim secta bicipitis aquilæ speciem quamdam exhibet. Caulis seu verius pediculus tres quatuorve cubitos altus rigidus, ramosus, solidus, lævis & aliquatenus angulosus: frondes pinnatæ seu elatæ in tarsos primo, deinde in pinnulas, seu foliola angusta oblonga, acutiuscula, obiter interdum dentata, alias æqualia, dissectæ, superne virides, inferne canescentes. Fructus seu vesiculæ ovatæ fructiferæ, fructibus Filicis maris similes non eodem modo in adversa foliorum parte disponuntur, sed in marginibus pinnularum elongatis & reflexis reconduntur. Nam autumno pinnularum margo circumcirca plerumque producitur, incurvatur, & complicatur, sinusque subtus format quosdam, in quibus fructus nascuntur. In pascuis sterilioribus ubique fere luxuriat. Utriusque Filicis radices, in primis fœminæ, in usum veniunt.

Analysi chymica foliorum & stipitum Filicis fœminæ ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris limpidi, primo saporis, & odoris fere expertis, deinde subacidi ℔j. ℥viij. ʒiv. gr. xxxvj. humoris limpidi, acidi, magis ac magis intensi austeri ℔ij. ℥ix. ʒvj. gr. xxx. humoris rufi odoris, & saporis empyreumatici, intense acidi, subsalsi & intense austeri ʒvj. humoris rufi, sale volatili urinoso imprægnati ℥j. ʒvij. olei spissi ℥j. ʒij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥v. ʒvij gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum cærulescentium ℥j. ʒv. gr. xxiv. ex quibus lixivio salis alcali fixi ʒiv. gr. lxij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒvj. gr. vj. in calcinatione ℥iv. ʒij. gr. xij.

Filix mas eadem principia distillatione fundit, sed tamen paulo plus olei terræ & salis fixi præbuit.

Ex radicum Filicis fœminæ recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis fere expertis, obscure subacidi ℥xiij. ʒiv. humoris primo limpidi, acidi magis ac magis intense, sub finem rufescentis, odoris, & saporis leviter empyreumatici, ac tandem austeri ℔iij. ℥iv. gran. lxvj. humoris rufi tum intense acidi, & austeri, tum salsi & sale volatili urinoso leviter imprægnati ℥vj. ʒiij. olei ʒiij. gr. xlviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ix. ʒj. gr. xxxvj.

quæ

quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. gr. xxx. ex quibus salis fixi salsi ʒj. gr. xx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gr. xxx. in calcinatione ℥vij. ʒj. gr. vj.

Radix Filicis maris haud dissimiles substantias analysi chymica præbet. Fœmina minorem olei fluidi quantitatem suppeditat, at plus olei condensati in capite mortuo retinet, quam mas dicta; minorem quoque salis fixi, plus vero terræ.

Filicis fœminæ radix glutinoso succo primo subdulci, amaricante, & subadstringente, fastidioso donatur, qui chartæ cœruleæ colorem mutare nequit. Salem essentialem continere videtur sali coralliorum proximum, ut Cl. Tournefortius opinatur, quodam involutum muco composito ex acido, oleo, terra adstringente, & copioso phlegmate, quorum specialis commixtio ab igne facile destruitur.

J. Rajus narrat pilas seu globulos effici apud Anglos ex utriusque Filicis cineribus cum aqua in massam coactis, & in sole exsiccari, quorum usus est lotricibus ad linteamina mundanda, saponis aut lixivii loco. Antequam iis utantur in ignem luculentum immittunt, donec candefiant, tunc enim calcinati facile in pulverem fatiscunt.

Utraque Filice exsiccata, ligni aut straminis inopia, ad furnos calefaciendos rustici utuntur. In Suffexia etiam Angliæ provincia, referente eodem Rajo, ad calcem coquendam adhibetur: est enim ejus flamma vehemens admodum, & huic usui valde idonea. Filix utraque iisdem virtutibus donatur. Marem tamen Filicem J. Rajus rachitidi morbo vulgo dicto peculiariter convenire scribit. Pro cœteris fœmina præ mari sæpius eligitur. Tota planta una cum radice apud antiquos in frequenti admodum fuit usu in morbis chronicis ex melancholia natis, in affectionibus hypochondriacis, præsertim in quibus splen simul affectus fuit, in tumoribus, & scirrhis lienis, & pancreatis. In decoctis, jusculis, potionibus aperientibus, & antispleneticis præscripta reperitur, nec absque fructu adhibita fuit. Sed cum hodierno tempore delicatioris sint palati homines, & ad ejusmodi decocta diu continuanda nauseent, rarius hodie præscribitur. Forestus tamen valde commendat decoctum radicis cum Cuscuta in vino ceu arcanum expertum in splenis affectionibus. Ettmullerus, & alii commendant singulariter sequens decoctum in affectibus melancholicis, & dicunt expertum esse ad lienis tumorem, & duritiem. Quod quidem operatur tum sale suo essentiali concretos humores solvendo, sed multo magis terreis suis particulis, & oleosis adstringentibus fibras partium solidas firmando, & constringendo.

♃. Herbarum Filicis cum sua radice, Sabinæ, Absinth. ana q. l. Coquantur in q. s. aq. comm. vel aquæ ferrarior. fabror. ad tertiæ partis diminutionem, vel macerentur in vino: addendo si libet Passular. minor. contus. q. s. pro grato sapore, de quo sub ingressu lecti unus haustus bibatur.

Filix autem gravidis infensa censetur, ut quæ abortum faciat.

Hujus radix in pulverem redacta, & pondere ʒj. duarum vel trium ex aqua mulsa sumpta lumbricos enecat, imo lumbricorum latorum, quæ latinis Tænia, & folium dicuntur, præsentissima pestis est, teste S. Paulli, eamque inter secretissima sua secreta, inquit, habent, & venditant agyrtæ.

♃. Rad.

℞. Rad. Filic. fœmin. pulver. ʒj. Mercur. dulc. gr. vj. M. F. bol. cum syr. de Absynth.

℞. Rad. Filic. fœmin. Rhei pulv. & summitat. Tanaceti ana ʒj. Cortic. Mor. arbor. & Corallinæ ana ʒij. Æthiop. mineral. ʒiv. M. F. pulvis. Dosis a ʒß. ad ʒiij.

Singulare quoque est in Filice experimentum, quod ex Antonio Batto refert de ejus virtute adversus ambusta, si sequenti ratione subigatur.

℞. Radicum Filicis fœminæ q. s. Ex contusis succum exprime, vel in defectu recentiam radicum, sume exsiccatas, & contusis affunde aquam rosaceam vel aquam communem. Tunc per expressionem succus mucilaginosus exprimatur. Hic præ omnibus aliis remediis mirifice prodest.

Tragus idem de hujus radicis succo mucoso confirmat.

Notum est, quosdam populos in frugum inopia e radice Filicis panem confecisse. Cl. Tournefortius *in historiam plantarum circa Lutetiam nascentium* refert seipsum vidisse panes ex hac radice confectos, qui annis 1693. & 1694. ex Arvernia Lutetiam allati fuerant. Saporis erant pessimi, & coloris rufi, similes fere panibus ex querneo confectis cortice, qui ad coria inficienda inservit: vulgo, *Mottes a bruler*. Notum est quoque Filicum cineribus nitri loco injectis saxa colliquescere in vitrum colore viridi & subobscuro.

Filix florida, & Osmunda Regalis, *Off.* Osmunda vulgaris & palustris *Inst. R. H.* 547. Osmunda Regalis, sive Filix florida *Parkinson. Theatr.* 1038. Filix floribus insignis *J. B.* 3. 736. Filix ramosa non dentata florida *C. B. P.* 357. Filix palustris *Dodon. Pempt.* 436. Filicis majoris alterum genus, *Trag.* 543. Filisticarum *nonnullis*, & Lunaria major *Chimyastrorum quorumdam*: vulgo, *Osmonde*, ou *Fougere fleurie*.

Ex uno perplexarum radicum, longarum nigricantium cespite, caules attollit complures, bicubitales & altiores, virides, glabros, striatos, ramis patulos. Hinc inde alæ exoriuntur, pinnatis octo vel novem conjugationibus foliorum impari uno alam claudente constantes. Singularia autem folia omnia sursum spectant, tum quatuor ve unciarum longitudine, semiunciam lata, ex principio latiore sensim extenuata, in obtusum mucronem desinentia, a nervo per longitudinem decurrente exporrectis in margines haudquaquam sectos infinitis oblique venulis. Caulis scapus in surculos aliquot divisus racemulos unciales in singulis surculis multos sustinet fructiferos. Floribus enim carere videtur. Flores herbarii dicti, inquit J. Rajus, nihil aliud esse videntur quam folia, ob semina adnascentia, non explicata, sed ad margines reflexa. Fructus vero veluti in uvam collecti capsulæ sunt sphæricæ, Filicum cæterarum capsulis similes, quæ fibrarum contractione rumpuntur, seminaque fundunt minutissima, ut microscopii ope observatur. In quibusdam agri Parisiensis locis sponte nascens reperitur; herba & radix in usum veniunt. Vis præcipua in fructiferis racemis & radicis medulla albicante consistit.

Osmunda analysi chymica a Filice parum differt. At sapore est minus amaro, & adstringente. Minus adstringens, & magis temperata censetur.

Ejus

Ejus radix ad hernias, & ulcera exploratiſſimi commodi eſſe ſcribit Lobelius; quin etiam colicis, & ſpleneticis plurimum conferre. Ejuſdem radicis mucaginem ad curandam herniam in pueris extra applicatam, ut probatiſſimum remedium, Paulus Hermans commendat.

Pars illa radicis media ſubcandida efficaciſſima cenſetur non modo vulneratis, ſed etiam cæſis, ruptis, ex alto deturbatis, decocta vel etiam tuſa, & cum idoneo liquore ſumpta. Sunt qui tantam ejus potentiam eſſe exiſtiment, ut ſanguinem alicubi intra corpus hærentem ac concretum diſſolvere queat, & foras etiam per vulnus expellere.

Rachitidi morbo dicto remedium præſtantiſſimum, & quaſi proprium ac ſpecificum a J. Raio, & Paulo Hermanno prædicatur hujus radix cui percurando vel ſola ſufficiat. Doctor Bovvles in rachitide proponit conſervam aſparagorum ſeu germinum teneriorum Oſmundæ, & Filicis maris, vel etiam Aſplenii, & Phyllitidis, proſpero ſucceſſu.

℞. Summitatum fructiferar. Oſmund. M. j. Coq. cum lactis vacc. ℔j. Colatura hauriatur ſing. diebus contra rachitidem.

℞. Radicis medull. ſubcandicantis ℥iij. Capillor. vener. M. j. Coquatur ex aq. ℔iij. F. decoctum contra rachitidem.

FŒNICULUM.

Fœniculi ſemen duplex eſt in officinis, vulgare, & dulce.

Fœniculum vulgare, *Off.* Fœniculum vulgare, minus, acriori, & nigriori ſemine *J. B. 3. p. 2. 2. Inſt. R. H.* 311. Fœniculum vulgare, Italicum, ſemine oblongo, guſtu acuto *C. B. P.* 147. Fœniculum ſive Marathrum vulgatius *Adverſar. Lobel.* 347. Fœniculum vulgare, Germanicum *C. B. P.* 147. & *Inſt. R. H.* 311. Fœniculum *Dod. Pempt.* 297. vulgo, *Fenouil commun.*

Ex radice vivaci, & in plures annos reſtibili, digitali aut majore recta, alba, ſapore cum quadam dulcedine aromatico, caulis ſurgit tres aut quatuor cubitos altus, rectus, teres, ſtriatus, geniculatus, lævi, tenui ac virente cortice circumveſtitus, fungoſa interius medulla candida farctus, in alas crebras circa faſtigium diviſus. Pediculi veluti quadam vagina caulem, & ramos complectuntur, quibus folia inſident ampla, ramoſa, in tenuiſſima ſegmenta diſſecta, atrovirentia, ſapore dulci, odore ſuavi, quorum ſingula ſegmenta teretia ſunt, extrema vero capillamentorum inſtar tenuia. Umbellæ latæ in cacuminibus cauliculorum, & ramulorum eminent rotundæ ac in orbem circinatæ. Flores roſacei, pentapetali, lutei, odorati, calyci inſident, qui abit in fructum ex duobus ſeminibus compoſitum oblongis, craſſiuſculis, hinc gibbis, & ſtriatis, inde vero planis, nigricantibus, ſapore acriori aut minus dulci. Sponte naſcitur in locis ſaxoſis, & calidis in regionibus, ubi cultura ſemen dulce evadit, & planta aliquantiſper variat; hinc quarumdam Fœniculi ſpecierum varietas. Hic in hortis colitur. Radices, folia, ſemina in culinis, & officinis uſitata ſunt.

Fœniculum dulce, *Off.* Fœniculum dulce majore, & albo ſemine *J. B. 3. p. 2. 4.* Fœniculum dulce *C. B. P.* 147. Fœniculum ſive Marathrum vulgatius, dulce *Lobel. Icon.* 775. vulgo, *Fenouil doux.*

A vulgari radicibus, foliis, caulibus, & flore vix differre videtur, nisi forte caule minus procero, & graciliore ac foliis minoribus. Semina quidem multo sunt majora, striata, albida, dulcia magis, & minus acria. Hæc Fœniculi species post unum aut alterum annum, iterata satione seminis hic producti, inquit J. Raius, in hortis paulatim degenerat, & in vulgare transit, nec in nostris tantum, sed in Germanicis atque etiam Italicis, ut testatur Cæsalpinus. Unde autumat J. Raius semen ejus ex ulterioribus adhuc meridiem versus regionibus afferri; ex Syria forte ut Lobelius scribit, aut ex Insulis Azoticis, ut alii.

Analysi chymica, Fœniculi folia recentia plurimum humoris acidi, odori, mediocrem olei tum essentialis tenuis, tum crassi portionem, modicum salis fixi alcalini, terræ, & perparum spiritus urinosi exhibuerunt. Semina eadem principia præbent, sed oleum essentiale majori copia fundunt, cui eorum virtus præcipue tribuenda est; subtile enim illud oleum & sal acidus tenuis ac volatilis simul permixta sese invicem temperant, & compositum constituunt ad spiritus acidos dulcificatos chymicorum aliquantisper accedens.

Fœniculum spissiorem sanguinis crasim blande dissolvit, lympham viscidam incidit, & fluidiorem efficit. Aperiens est hæc planta, diuretica, sudorifera, stomachica, pectoralis, & febrifuga.

Apud nonnullos specificum audit contra variolas, & morbillos. In febribus putridis, quibus adjuncta est malignitas, S. Paulli vix ullam plantam Fœniculo secundam reperiri asserit, sive ad aperiendum, sive ad discutiendum; hinc variolis, & morbillis laborantibus decocto Fœniculi vel seminis vel radicum nihil salubrius esse dicit.

Radix est primaria ex radicibus quinque aperientibus majoribus. Ab Ettmullero veluti antinephriticum egregium, & in renum doloribus stranguriisque polychrestum proponitur.

Ad quartanam, & alias febres intermittentes succus radicum Fœniculi ad ℥iiij. cum saccharo edulcatus, & jejuno propinatus in aurora decem diebus continuis eas fugat. Zacutus qui facil, sed utile illud remedium vocat, observat plurimis in lecto bene coopertis sudores plurimum moveri, aliis lentæ pituitæ screatum, aliis ructus fœtidos, & crepitus. Omnes Fœniculi partes ventriculum roborant, ciborum concoctionem juvant, laxiorem nimis fibrarum ventriculi tonum restituunt, & firmant, viscidum mucum parietibus hujus visceris inhærentem dissolvunt; semen præsertim, unum e quatuor seminibus calidis majoribus. Utiliter usurpatur quando post pastum adfuerint ægritudo, nausea, ructus, gravitas, tensio, inflatio ventriculi, item segnities, somnolentia, capitis dolor, & cætera id genus coctionis læsæ, & male peractæ signa a pituita mucaginosa in ventriculo collecta. Eam enim incidit, attenuat, rugas ventriculi blande detergit, spiritus influos recreat. Eodem modo quoque in intestinis operatur; quare in colicis flatulentis ejus usus est egregius: flatus enim sursum & deorsum expellit, unde tritum illud adagium:

Semen Fœniculi reserat spiracula culi.

Pulvis ejus cum saccharo in vino a ʒß. ad ʒj. ante vel post pastum hauritur, vel semina integra saccharo condita comeduntur. Attamen C. Hoffmannus has doses de semine sicco solum accipiendas existimat. Tantum abest enim, inquit, ut juvet

ut juvet concoctionem aliorum semen aut herba viridis, ut ipsa potius adjutorio opus habeant. Confert quoque idem semen ad lactis generationem, chylum fluidiorem efficiendo, & lympham aut chylum in mammarum glandulis concrescentem resolvendo. Radicis decoctum solum, vel etiam floribus Sambuci aut Lumbricis sociatum ad lactis abundantiam promovendam ab Ettmullero, & Helidaeo de Padoanis commendatur: Idem praestant foliorum decoct umaquosum, vel vinum, in quo herba vel semen macerata fuerunt.

Foeniculi semen medicamentis thoracicis admixtum aesthmaticos juvat, veteri tussi, & contumaci medetur.

In oculorum vero affectionibus herba tota ejusque semen est commendatissima, illis in primis quorum visio lucubrationibus nocturnis admodum debilitata fuit. Seminum pulvis cum saccharo quotidie mane jejuno ventriculo sumitur. Arnaldus Villanovanus semen hoc aceto infusum, exsiccatum, cum Cinnamomi, & sacchari momento permixtum commendat ad visionem integram conservandam, debilem, & jam fere extinctam etiam in octuagenariis restituendam. Ad caliginosos oculos nihil hoc semine efficacius, inquit H. Tragus. Idem praestat succus foliorum aut radicis, & aqua distillata, tum intus sumpta, tum oculis indita. J. Crato Medicus Caesareus, referente Raio, quemdam vidit ex suffusione curatum facillis mo remedio, radicibus nempe Foeniculi in vino coctis, & decocto oculi saepius applicato.

Seminum pulvis cum pulveribus resolventibus utiliter miscetur in cataplasmatis, & fomentis resolventibus.

Oleum essentiale ex seminibus exsiccatis aqua maceratis distillatur vi carminativa insigni praeditum. Guttae sex, decem vel duodecim saccharo exceptae, & ex vino sumptae dolores colicos flatulentos discutiunt, ciborum concoctionem promovent, & perficiunt: ex lacte aut decocto pectorali, tussientibus, & asthmaticis conferunt.

Aquam ex tota planta distillatam servant officinae ad collyria utilem. Herba tota jusculis, & sorbitionibus incocta ad corpus obesum extenuandum utilis esse perhibetur.

Semen adhibetur saepissime ad corrigenda purgantia.

℞. Radic. Foeniculi ℥ij. Lenticum excorticatar. ℥ß. Caricas ping. n. iij. Coq. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔ij. Sub finem coctionis adde fol. Scordii, M. ß. semin. Foenicul. ℥j. Fiat colatura pro potu in morbillis & variolis ad exanthematum eruptionem promovendam.

℞. Rad. Foenicul. ℥iij. Semin. Foeniculi ℥ß. Flor. Sambuc. M. j. Coq. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. F. decoctum pro potu solito in lactis imminutione. Vel

℞. Sem. Foenicul. dulc. pulver. ℥ß. Pulver. Lumbr. terrestr. ℈j. Fiat pulvis jejuno ventriculo sumendus.

℞. Rad. Helenii ℥j. Semin. Foenicul. contus. ℥ß. Passular. ℥jß. cum. aq. s. q. F. decoct. in tussi & asthmate.

℞. Mucaginis gumm. Tragacanthae cum aq. Hyssop. extract. & ad syrupi consistentiam redact. ℥iij. Syrup. de Erysimo ℥jß. Olei amygdalar. dulc. ℥j. Olei essential. Foenicul. gutt. x. F. Lohoch. in asthmate.

℞. Foeniculi dulcis ℈j. Anisi ℈ß. Olei distillati Foeniculi gut. j. Sacchar candi ℥ß. M. F. pulvis contra tormina.

Fœniculi viridis comæ acetariis dum adhuc tenellæ sunt permixtæ suavitatem addunt. Pisces sive asserventur muria conditi, sive elixentur, sive craticula assentur, Fœniculi foliis involvuntur a nonnullis ut durent, & ut sapidiores fiant.

Germina Fœniculi teneriora, antequam caulescant, cum superna radicis parte recisa, cum oleo, & pipere mensis secundis adjiciunt Itali, & Narbonenses Galli eodem modo, quo nos Apium dulce, *Celery*.

Radices Fœniculi usurpantur in syrup. aperiente cachectico *D. Daquin*, syrup. Chalybeato aper. carthartico D. Daquin *Ph. Reg.* antiasthmatico, & antinephritico *ejusdem*, de Cichor. comp. *Ph. Reg.* de Artemisia *ejusdem*, de Prassio, & de 5 rad. aper. *Mesuæi*. Semina in Theriaca, Mithridatio, confectione Hamech, Electuar. Catholico cum rheo dupl. pulvere Diarrhodon *Abbatis Nicol. præpositi*, Philonio magno, Diaphœnico, Benedicta laxativa, de Psyllio, El. de Citro. Folia in aq. vulneraria *Penicherii collectan. pharmaceutic.*

FŒNUM-GRÆCUM.

FŒnum-Græcum, & Fœnu-Græcum, *Off.* Fœnum-Græcum sativum *C. B. P.* 348. *Inst. R. H.* 409. Fœnu-Græcum *J. B.* 2. 363. *Dod. Pempt.* 536. *Trag.* 597. Fœnum-Græcum *Gerard. Raii Hist.* 954. vulgo, *Fenu Grec*.

E radice tenui, candida, simplici, lignosa, caulem emittit singularem semicubitalem, tenuem, virentem, intus concavum, in alas ramosque divisum; folia ex uno pediculo terna, pratensi Trifolio similia, minora tamen, in ambitu leviter-serrata, modo oblonga, modo latiora quam longiora, superna parte virentia, inferna cineracea: flores ex foliorum alis nascentes, papilionaceos, subcandidos, siliquas vero longas, palmares, & sesquipalmares, nonnihil planas, falcatas, graciles, angustas, compressas, mucrone tenui, longo, inani, seminibus fœtas non magnis, rhomboidiformibus, linea cum cavitate quadam oblique ab angulo ad angulum impressa, sulcatis, odoratis cum gravitate nonnulla, & flavescentibus. In campis seritur. Semen solum usitatum.

Analysi chymica, ex seminum Fœnu-Græci ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, seminis, odorem saporemque referentis, obscure salsi, & obscure acidi ℥xij. ʒij. gr. iiij. humoris rufescentis, odoris, & saporis empyreumatici, subsalsi, & acidi ℥ix. ʒv. gran. xxxj. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥vij. ʒv. gr. xlviij. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xxviij. olei tum essentialis, tum empyreumatici, fluidi ℔j. ℥j. ʒj. gr. xxxj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥iij. ʒiiij. gran. xlviij. quæ rite calcinata reliquit cinerum flavescentium ℥iij. gr. xij. ex quibus lixivio salsis fixi alcali ʒvj. gr. vij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij. ʒiij. gr. xxvj. in calcinatione ℔j. ʒiij. gr. xxxvj.

Fœnu-Græci semina saporem mucilaginosum referunt odoremque gratum cum quadam gravedine. Salem ammoniacalem continere videntur cum multo oleo tum tenui tum crasso implicitum, & terra copiosa quibuscum mucosum compositum exsurgit, quod ex eis cum aqua coctis extrahi potest.

Fa-

Farina seminis tumores emollit, digerit, maturat, discutit, doloresque compescit, ususque adeo frequentis est ut in fomentis & cataplasmatibus emollientibus & maturantibus, vel discutientibus fere omnibus usurpetur, vel ejus mucilago coctione cum aqua extracta. In clysteribus emollientibus, carminantibus & anodynis utiliter præscribitur ad flatus discutiendos, humorum acrimoniam obtundendam, intestina erosa muco obducenda, in colicis, alvi fluxibus & dysenteria. Insuper conducit ejus mucilago ad oculorum sugillationes discutiendas. Interne rarissime usurpatur. In erysipelate fotum sequentem Th. Sydenham laudat.

♃. Semin. Fœnu-Gr. & Lini ana ℥ß. Rad. Althææ, Bulbor. Lilior. ana ℥ij. Folior. Malv. Sambuc. Verbasci ana M. ij. Flor. Melilot. Hyperic. & Centaur. minor. ana M. j. Coq. in s. q. aq. ad ℔iij. F. colatura. Usus tempore singulis decocti libris adde spiritus vini ℥ij. Pars affecta calide foveatur.

♃. Folior. & flor. Verbasci M. j. Furfuris triticei Mß. semin. Fœnugr. & Lini ana ʒij. Coq. in aq. vel lactis q. s. Fiat Enema in tenesmo & dysenteria.

♃. Radic. Althææ & Lilior. minutim incisarum ana ℥iij. Fol. Malvæ, Althææ, Senecionis, Violariæ, Parietar. & Brancæ ursinæ ana M. j. Coq. ex arte in aq. comm. ℔vj. ad putrilaginem usque. Deinde contunde in mortario marmoreo, & per cribrum cerne: colaturam & pultem secretam cum farinæ Lini & Fœnu-Græci ana ℥iij. & oleor. Lilior. & Chamæmel. ana ℥ij. coq. igne lento sæpius agitando ad debitam usque spissitudinem, & fiat cataplasma emolliens & maturans.

♃. Farinæ Fœnu-Græci ʒiij. Fermenti veter. ℥j. Stercor. columbin. ʒij. Olei Chamæmel. ℥jß. Mell. ℥j. Contunde. M. F. cataplasma in maturandis abscessibus.

♃. Radicum Cyclamin. Bryon. & Cucumer. agrestis ana ℥ij. Folior. Absinth. & Mercurial. ana M. ij. Florum Chamæmeli & Meliloti ana M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. & vini albi sub finem additi ℔ij. ad putrilaginem usque. Colaturæ & pulti trajectæ adde farinæ Fœnu-Græci & Lupinor. Pulver. Absinth. Cumini Fœnicul. & Baccar. Lauri ana ℥j. F. ex arte cataplasma discutiens & resolvens.

Ad ischiadem, arthriticos dolores & tumores mammarum sequens cataplasma a J. Rajo commendatur.

♃. Semin. Fœnu-Græci in melicrato cocti ad dissolutionem usque q. v. quod deinde contundatur, & iterum cum melle coquatur ad cataplasmatis spissitudinem quod super pannum extensum parti dolenti applicetur.

Insuper conducit ejus mucilago ad oculorum suggillationes discutiendas, & a S. Paulli ut optimum ophthalmicum commendatur. Laudatur quoque a Riverio in ophthalmia. Postulat autem Riverius ut Fœnu Græci semen, antequam decoquatur vel ex eo mucilago extrahatur, excutiatur per cribum, ut pulvis quo abundat, auferatur, postmodum vero aqua frequenter abluatur.

♃. Mucilaginis seminum Fœnu-Græci & Cydonior. extractæ in aqua Rosar. & Euphrasiæ ana ℥jß. Trochiscor. albor. Rhasis sine Opio ʒj. Tuthiæ pp. ʒß. F. collyrium in ophthalmia.

♃. Pulpæ Pomor. dulc. ad consistentiam pultis in aq. Fœniculi & Verbenæ

benæ coctæ ℔ß. Mucilaginis Fœnu-Græci aq. Rosar. extract. ℥j. Lapid. Hæmatitis exquisitissime triti ʒj. Camphoræ & Tuthiæ pp. ana ℈j. Boli armen. q. s. Fiat epithema pro oculo in suggillationibus.

S. Paulli refert se aliquoties observavisse quod licet promiscue Fœnu-Græci semen commendetur utrique sexui ad alvum adstrictam emolliendam aut ad sedanda ventris tormina receptum in clysteribus, facile tamen nonnullas mulieres odore illius offendi, & præsertim illas, quæ hystericæ passioni obnoxiæ sunt. Quare abstinendum esse suadet a Fœnu-Græco in præscribendis illis clysteribus sesquiori sexui.

Fœnu-Græci semen usurpatur in Syrup. de Marubio *Mesuæ* & lohoc sano *ejusdem*, in ung. de Althæa, mundificativo de resina, martiato, emplastr. Dyachylo, de mucaginibus & de meliloto *Ph. Regiæ*.

FRAGARIA.

FRagaria, *Off.* cujus fructus Fragum: Fragaria vulgaris *C. B. P.* 326. & *Inst. R.H.* 295. Fragaria ferens Fraga rubra *J. B.* 2. 394. Fragaria & Fraga *Dod. Pempt.* 672. Fragula *Cordi*: Fragum & Trifolium Fragiferum *Tabern. Icon.* 118. Fragaria *Gerard. Raii histor.* 609. vulgo, *Fraizier*, & fructus *Fraise*.

Ex radice diuturna, subrufa, multis fibris capillata, gustu adstringente, pediculos palmares, tenues, lanuginosos & in summitate ramosos promit, quorum nonnulli folia, alii flores sustinent, tenuia quædam edit flagella proserpentia, ad intervalla nodosa & foliosa, ad nodos radices agentia, quibus late se propagat: folia autem profert in uno pediculo terna, oblonga, lata, Pentaphylli similia, venosa, hirsuta, per ambitum serrata, superius virentia, inferius albidiora: flores quatuor aut quini ab uno pediculo exeunt rosacei, quinque petalis albidis in orbem positis constantes, staminulis numerosis, brevibus, apices luteos sustinentibus, pistillo globoso, & calyce e decem partibus seu segmentis composito. Pistillum deinde abit in fructum fere globosum vel ovato-acuminatum, edulem, carnosum, mollem, per maturitatem rubrum, quandoque, sed raro albicantem, dulci vinosoque succo prægnantem, odoratum: cui semina multa, exigua, extrinsecus adhærescunt. In sylvis & locis umbrosis sponte nascitur & in hortis colitur, ubi lætius viret, & Fraga fert crassiora & suaviora. Fructus inter edulia usus sunt frequentioris: inter medicamenta diuretica & aperientia radices & folia.

Analysi chymica, ex Fragorum maturor. ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris & saporis fragrantis & vinosi, grati, primo obscure acidi, deinde magis aperte acidi ℔iij. ℥ij. humoris limpidi, manifeste acidi, subausteri, ℥xiij. ʒvij. Massa sicca in alambice residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, empyreumatici, manifeste acidi & adstringentis ℥j. ʒvj. gr. xxxvj. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥j. ʒiiij. quæ per 16. horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum e cinereo fuscorum ʒvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒij. gr. xx. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ix. ʒj. in calcinatione ʒvj.

Fraga

Fraga saporem vinosum gratum obtinent, succo vinoso donantur cum multo muco, seu terreis & aquosis partibus permixto & temperato. Si eorum succus fermentescat, vinosus fit, ex quo spiritus ardens extrahi potest, ac tandem diuturniori fermentatione acescit, putrescit & corrumpitur. Foliorum succus chartam cœruleam rubro colore leviter tingit, intensius vero radicum succus, & saporem aliquantisper stypticum, amaricantem referunt. Radices & folia sale essentiali donari videntur, tartareo nitroso, multo sulphure & terra adstringente simul mixtis.

Fraga refrigerant, sitim sedant, æstum ventriculi compescunt, alvum emolliunt, urinam provocant, arenulas expellunt, parum nutriunt, fugacemque alimoniam corpori exhibent. Hæc maxime secundis mensis apponuntur, & saccharo insperso comeduntur vel ex lactis cremore, vel vino aut aqua irrigata. Minus tutum est ea comedere cum lacte, quod facile in ventriculo coagulatur ab acido Fragorum evoluto sale. Vino quamdam horum fructuum commentitiam frigiditatem corrigere tentant, sed perperam; imo, vini admixtione sæpe difficilius coquuntur in ventriculo, nec adeo facile mucosa eorum pulpa dissolvitur, unde diuturniori mora effervescit & acescit, vel corrumpitur; aqua vero facilius dissolvitur, coquitur, & citius intestina permeat. Eligenda bene matura, & lotione in aqua ab omni terra & eluvie repurgata. Picrocholis convenire dicuntur & siticulosis. Verum in ventriculo & intestinis imbecillioribus aut saburra mucosa vel etiam acida onustis facile corrumpuntur aut acescunt, cruditatesque pariunt generi nervoso noxias, ut in quibusdam hypochondriacis observare est. Nonnunquam etiam si majori copia ingerantur, vinosis spiritibus fermentatione evolutis, viscerum æstum augent, aut caput tentant & aliquo modo inebriant, nec gravidis majori copia concedenda, nam præterquam quod colicam in iisdem facile concitant, metuendum est, ne propter vim diureticam fœtum pellant.

Insuper aperientia sunt & splenitica dicuntur, viscerum obstructiones reserant, partibus suis tenuibus & volatilibus humores lentos & viscidos dissolvendo, & blanda adstrictione partium fibras roborando. Renes & vesicam expurgant, unde inter antinephritica recensentur. Mirandum sane quod notat C. Hoffmannus *L. 2. de Med. offic. ff. 16.* se vidisse in quodam, qui copiosius comederat Fraga, multas illorum particulas in matula, ita ut renes putarentur colliquati. Certe quidem urina eorum qui assidue Fraga comedunt, fragranti Fragorum odore perfunditur.

G. Fabricius Hildanus *Centur. 5. obs. 38.* cujusdam fœminæ mentionem facit quæ, post esum Fragorum, jejuno adhuc ventriculo, horrendis symptomatibus statim vexata fuit, ut lipothymia, vertigine, hypochondriorum tumefactione, dolore ventriculi &c. Nec nisi post exhibitum vomitorium restituta fuit. Sed hic notandum est fœminam comedisse hæc fraga illota, sine vino aut saccharo. Unde recte J. Rajus existimat eos fructus venenatos fuisse ab urina, saliva aut halitu serpentis vel bufonum (qui Fragis summopere delectari dicuntur,) vel insecti alicujus punctura, quod succum quemdam noxium ipsis immiserat. Sunt, ut observat idem Rajus, qui ex Fragorum solo odore in animi deliquium incidunt. Narrat quoque post Velschium virginem quamdam Austriacam

ex esu Fragorum epilepticam factam fuisse, atque exinde quotannis tempore quo efflorescunt, paroxysmo obnoxiam fuisse. Sed observationes illæ de Fragorum noxis peculiaria tantum subjecta respiciunt; unde nihil ex eis adversus Fragorum salubritatem concludendum est. Ex Fragorum succo julapia parantur æstate gratissima & utilia ad sitim extinguendam, & sanguinis æstum compescendum; in febribus etiam utiliter propinantur.

Aqua ex Fragis distillatur in officinis pharmaceuticis ad usum cosmeticum præsertim: siquidem illitu faciei maculas & lentigines abstergit. Ad hunc usum tamen aqua ex tota planta distillata a C. Hoffmanno utpote magis abstergens anteponitur. At præstantiores dotes ab auctoribus aquæ Fragorum tribuuntur. Cor enim confortare dicitur, vitia thoracis expurgare, morbum arcuatum discutere, sanguinem purgare, ulceribus oris & anginæ auxiliari gargarizatu, calculum renum comminuere, alia etiam juvamenta præstare, si H. Trago credimus. Eadem in calida viscerum intemperie a C. Hoffmanno commendatur, iis præsertim qui pustulosam habent faciem, qui scabie vel in toto, vel in parte, pruriginosa & sicca afficiuntur: singulis diebus mane ℥jß. præterpropter propinatur. Eamdem eodem modo sumptam calculosis proponit. Verum aliam longe præstantiorem adversus calculum Fragorum aquam seu potius tincturam J. Bauhinus Gesnero a multis calculosis commendatam refert, quæ sic præparatur. Fraga matura in phialam aqua ardente optima plenam conjicito, in aquam ardentem post horas quadraginta circiter colatam rursus nova Fraga injicito, ac sic relinquito optime tecta, ac munita, ne aliquid exspiret. Cochlear unum sumatur mane jejuno ventriculo cum sacchari candi tantillo. At vero licet J. Bauhinus gratum, probatum, efficacissimumque hoc remedium prædicet, dubito tamen de ejus ad calculum comminuendum efficacia. Reipsa renes & vias urinarias stimulando, arenulas e suis latebris renalibus expellere potest; sed non semper felici eventu, imo nonnunquam pessimo. Si enim arenulæ majores sint quam ut per ureteres descendere queant, incassum propelluntur in eorum orificia, ubi dolores nephriticos, diros cruciatus, mictionem cruentam, renum exulcerationem, & alia mala excitabunt. Quod quidem Em. Konig de hac aqua spirituosa observavit, qui *in Regno suo vegetabili* refert incautum ejus usum ulcus renum in quodam senatore Basileensi induxisse.

Fragariæ radices & folia diuretica sunt & aperientia, & crebri usus in viscerum obstructionibus, in ictero. Aliquantisper tamen adstringunt, unde adversus hæmorrhagias, alvi fluxus, dysenterias nonnunquam præscribuntur. Catarrhos & distillationes cohibere dicuntur, tum adstrictione sua partes roborando, tum serum sanguinis per urinarias vias educendo. In decoctis & ptisanis diureticis & aperientibus frequentur usurpantur, radices præsertim quæ Oxalydis radicibus consociari solent, & decoctum subrubrum efficiunt. Ubi observandum est etiam harum radicum decoctum assidue & affatim epotum alvinis excrementis rubentem colorem fœcum vini aut carnium loturæ similem inducere, ita ut primo intuitu ægrotans fluxu hepatico affici videatur. Sed mutato potu

statim

statim alvinarum fœcum color mutatur. G. Hoffman. asserit Fragariam præstare egregium diureticum in febribus colliquativis, ad aquam intercutem ad renes derivandam. Ejusdem decoctum adversus icterum utile esse S. Paulli testatur: & hoc decoctum palato gratum puerulis ictero laborantibus qui Chelidonii decoctum plerumque aversantur parare solebat.

℞. Herbæ Fragariæ cum toto (ut loqui amant Medici, hoc est, plantæ integræ cum foliis, radicibus & flagellis) Cuscutæ ana M. j. Uvar. passular. Corinthiacar. concisar. vel contusar. ℥ij. Tartari albi pulver. ℥ß. Coq. in s. q. decocti Hord. ab remanentiam ℔j. in qua dissolve syrup. Berberis ℥j.

Idem refert Fragariam in vino rubro coctam, & aliquoties pubi, & pectini impositam instar catasplamatis, album mulierum fluxum sistere, quod etiam in pollutione nocturna & gonorrhæa non virulenta efficacissimum comperit.

Nobelius *in Miscell. natur. curiosor. Dec. 3. ann. 3. observ.* 81. vim traumaticam insignem Fragariæ assignat, & aliquot observationibus ulcerum pedum, tibiarum aut crurum sanatorum & tumorum œdematosorum resolutorum sola foliorum Fragariæ contusorum applicatione comprobat. Quam quidem virtutem tribuit tum particulis salino-sulphureis tenuibus, quibus hæc planta turget, quæ stagnantem sub cute lympham viscidiorem resolvere, fracidum ulcusculorum acorem immutare & humorum circuitum in loco affecto restituere valent, tum particulis suis austeris ac terreis fixis, quæ laxatas cutis fibras stringunt, atque ita resolutam lympham per cutis poros exprimunt, patentia ulcusculorum ora contrahunt, & illa, nova succrescente carne, consolidant.

Ad perniones, seu fissuras, & interitrimenta manuum, & pedum hyberno tempore a summis algoribus provenientia, præcavenda, Fraga contusa cataplasmatis modo, partibus quæ per hyemem affici solent, æstate per aliquot noctes applicantur.

Fragariæ folia usurpantur in unguento martiato magno *Fernelii* & ung. mundificativo de Apio *Bauderoni*.

F R A X I N U S.

FRaxinus *Off.* Fraxinus excelsior *C. B. P.* 416. *Inst. R. H.* 577. Fraxinus vulgatior *J. B.* 1. 174. *Raii Hist.* 1702. Fraxinus *Dod. Pempt.* 833. Fraxinus vulgaris *Parkinson*: vulgo, *Frene*.

Alta, & procera arbor Fraxinus caudice assurgit simplici, recto, crassitudinis subinde haud exiguæ, frequenter mediocris: cortice contegitur lævi, cinereo: lignum albidum est, læve, durum, & crispo pectinum discursu undulatum: rami hujus ex adverso positi, teneriores recensque enati geniculis aliquot nodosi sunt, medullamque intus habent candidam, & fungosam, sed vetustiores toti lignosi geniculis, ac medulla carent. Frondes pinnatæ ex compluribus foliis constant, quadruplici, quintuplici, vel etiam sextuplici pinnarum conjugatione quam impar folium terminat, ad costam annexis, oblongis, latis, Laurinis similibus, sed mollioribus, dilutius virentibus, ac nequaquam odoratis, per ambitum leviter serratis, & sicco sapore, subamaro, acri, ac mordaci præditis. A tenerioribus ramis juxta foliorum exortum aliquot prodeunt simul

simul dependentes pediculi ramosi, qui flores plurimos sustinent apetalos, exiguos, gemino apice donatos, & pistillo bicorni quibus succedunt fructus plani, membranacei, oblongi, angusti, avicularum nonnullarum linguis assimiles, sescunciam longi, parum culmo latiores, susci, in quibus semen perficitur ejusdem pene formæ, subrubrum, intus album, medullosum, gustu amaricante ac medicato. Radices summa tellure gaudent & in superficie terræ late extenduntur. In sylvis agri Parisiensis sponte crescit. Cortex, lignum, fructus usitata sunt.

Analysi chymica, ex Fraxini foliorum recentium ℔v. distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori & insipidi, obscure acidi ℥xiv. ʒv. humoris primo limpidi, magis ac magis acidi manifeste, deinde rufi, leviter empyreumatici, obscure austeri ℔iij. ℥j. gr. liv. humoris rufi empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥ij. ʒiv. gr. xxvj. olei spissi ad instar extracti ℥iij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥vj. ʒv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒ.. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiv. gr. xxv. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ʒiv. gr. xviij. in calcinatione ℥iv. ʒiij. gr. xxxvj.

Ex corticis Fraxini recentis ℔v. prodierunt humoris limpidi, inodori, subacidi, cum levi acredine ℥xij. humoris limpidi, acidi magis ac magis, subausteri ℔j. ℥iij. ʒiij. gr. lx. humoris rufi, fusci, empyreumatici, intense acidi, acris, urinosi & austeri ℥viij. ʒiv. gr. xviij. olei spissi & aqua gravioris ℥ij. ʒij. Massa in retorta residua semicalcinata ob retortæ fissuram pendebat ℔j. ʒv. quæ calcinata reliquit cinerum albicantium ℥iv. ʒiv. gr. liv. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. xlv. lixivio extracta sunt. Partium jactura uberior ob fissuram æquavit ℔j. ℥v. gr. lxvj. in calcinatione ℥xij. gr. xviij.

In Fraxino Cl. Tournefortius salem essentialem contineri dicit fere similem Oxysali Diaphoretico Angeli Salæ, cum multo sulphure, & terra conjunctum. Corticis infusum vel decoctum vitrioli solutionem Gallarum instar nigro colore tingit.

Foliis vis vulneraria assignatur; cortici splenitica, diuretica, & febrifuga: semini diuretica, & aphrodisiaca. Ligno quoque vis exsiccans & sudorifera necnon styptica a nonnullis tribuitur.

Folia interne raro adhibentur. Quidam tamen foliorum & summitatum succum quotidie mane pauca quantitate potum hydropicis conducere dicunt. Etmullerus eadem recentia contusa vulneribus, recentibus, & locis, quibus hæmorrhagiæ contingunt, imposita, revera balsami vulnerarii vices sustinere scribit, & vulgarem rusticorum curationem esse refert. Aqua ex Fraxini foliis distillata ad surditatem commendatur, referente Ettmullero; eamdem potam ictero & calculo mederi Tragus scribit.

Cortex, & lignum Fraxini siccant & attenuant: lienis duritiem specifice emollire dicuntur; unde & in polliculis ex hoc ligno factis, si quis assidue bibat, lienem extenuari ajunt, eoque nomine & corticis decoctum, quidam exhibent. Idem cortex febrifugus dicitur, & a nonnullis in locum Kinæ Kinæ substituitur, sed perperam. Lignum etiam, referente Ettmullero a nonnullis Germanorum Guajacum dicitur & ab illis diureticum, & sudoriferum habetur, licet hoc ligno viribus

longe

longe inferius fit. Multa de hujus ligni vi vulneraria sympathica proferuntur, quæ velut futilia rejicimus.

Sal ex corticis Fraxini cineribus elixus urinas potenter movet, quod quidem illi commune est cum reliquis salibus alcali lixiviosis. Idem sal, auctore S. Paulli ex Fraxini tenellis ramulis & corticibus una extractus mire convenit variolis & morbillis laborare incipientibus, in aqua Cardui benedicti, cum tantillo syrupi Granatorum vel Rubi Idæi dilutus, a gr. v. ad xv. vel etiam cum Cornu Cervi philosophice præparato remixtus: potentissime enim, inquit, sudores movet.

Corticis & summitatum Fraxini cinis nodulo exceptus, cauterii potentialis supplet vicem madefactus & impositus, ut testatur post Lobelium Simon Paulli, indeque foraminulum contractum reseratum, immisso Hederæ folio, fovetur.

Ramulus Fraxini recens avulsus & una extremitate igni commissus, altera exsudat liquorem seu aquam, quæ maxime commendatur in surditate.

Semen quod in Officinis pharmaceuticis Ornithoglossum, Orneoglossum, Lingua avis, Passerina & Anserina dicitur, quod avium linguam quodammodo referat, sale volatili acri nitroso turget, & diureticum est: propterea nephriticis & calculosis commendatur. Hujus seminis post plenam maturitatem exsiccatis pulvis ad ℨj. non tantum ad calculum, sed etiam ad icterum, & hydropem remedium præstantissimum a J. Rajo dicitur. Idem etiam sæpius ex vino Rhenano exhibitum ad obesitatem laudatur, nam corpore obesos ad maciem reducit. Insuper acrimonia sua veneris stimulos excitare dicitur. Cum nucleis pistaceis, pineis, & Saccharo miscetur, & comeditur.

Semen illud destillatum oleum fundit empyreumaticum, ab empyreumate per rectificationem liberandum, perquam acre, & potenter diureticum, & velut insigne antinephriticum a Glaubero *in sua Pharmacia Spagyrica*, magnopere laudatum. Semina Fraxini viridia, seu potius fructus collecti ante maturitatem in Anglia, narrante Rajo, muria ex aceto & sale condiuntur pro acetariis.

De antipathia inter serpentes & hujus arboris ramos foliaque Plinius mira refert. Tanta vis est, inquit, ut ne matutinas, occidentelve umbras cum sint longissimæ, serpens ejus arboris attingat, adeo eam procul fugit. Experti prodimus, si fronde ea gyro claudatur ignis & serpens, in ignem potius quam in Fraxinum fugere serpentem. At Camerarius contrarium se expertum scribit in serpentibus Germanicis: & Moyses Charas *in Observ. & Experimentis de Viperis* asserit se facto circulo e foliis Fraxini, qui habuerat circa tres pedes diametri, viperam vivam in eum immisisse, quæ folia nihil verita, illico sub iis sese occultatum ivit.

Ligni materies ad plurima utilis, quippe quæ obedientissima, tenacissima & durissima.

Fraxini semen usurpatur in electuario Diasatyrio *Nicolai Myrepsi*.

FUMARIA.

Fumaria, & Fumus terræ, *Off.* Fumaria Officinarum, & Dioscoridis flore purpureo, *C. B. P.* 143. & *I. R. H.* 422. Fumaria vulgaris, *J. B.* 3. 201.

201. *Parkinf. Raii Hift.* 405. Fumaria , *Dod. Pempt.* 59. Capnos ; Fumaria , *Lobel. Icon.* 757. Fumus terræ , *Brunsfelf. Thalii* : Herba melancholifuga , *Catalog. Altorffin* : Cerefolium felinum aut Columbinum nonnullorum , *Corbej. Pharmac.* 36. vulgo , *Fume terre* ou *Fiel de terre*.

Fumariæ radix tenuis, alba, modice fibrofa, recta dimiffa : caulis nunc unus, nunc plures brachiati, angulofi, inanes, glabri, colore partim purpurante, partim in albo virente. Folia ima ex longis pediculis, latiusculis , & angulofis tenuiter diffecta ad umbellatarum fere modum , glauca, alternatim caulibus adnata. Flores congefti in fpicam , quæ non e folii ala oritur , fed ex adverfa caulis parte , tenues , oblongi , polypetali, anomali, papilionaceorum æmuli, ex duobus tantum petalis conftantes quafi bilabiati , labio fuperiori in caudam abeunte , cum inferiori ad pediculum conjuncto. Inter hæc labia velut in palato piftillum pofitum eft vagina obvolutum cum ftaminibus aliquot apicibus donatis. Singulis flofculis finguli fuccedunt fructus membranacei , cranio fimiles , fubrotundi, minutuli, in quibus femen parvum, fubrotundum , ex nigro virefcens, faporis amari, ingrati. In agris, & locis cultis fponte nafcitur. Planta integra ufurpatur, præfertim florida.

Analyfi chymica , Fumariæ floridæ, demptis radicibus, ℔v. per retortam diftillatæ præbuerunt humoris limpidi , odoris, & faporis fere expertis, obfcure acidi ℔j. ℥xv. ʒj. gr. lxvj. humoris primo limpidi, fubacidi , deinde rufi, ac fufci, odore , & fapore panem rufticanum referentis, fub finem empyreumatici, manifefte acidi , ac tandem intenfe acidi, aufteri ℔ij. ℥iiij. ʒvj. gran. xlviij. humoris fufci, fale volatili urinofo copiofo imprægnati ℥j. ʒiij. falis volatilis urinofi ℈j. olei fyrupi ad inftar fpiffi ℥j. ʒvj. gr. xv. Maffa nigra in retorta refidua pendebat ℥iiij. ʒv. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. gr. iiij. ex quibus lixivio falis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xxx. extracta funt. Partium jactura in diftillatione fuit ℥iiij. gr. xxvij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. xxxij.

Hæc planta intenfe amara eft , & chartam cœruleam rubro colore inficit. Sale effentiali donatur ammoniacali cum aliqua falis mirabilis Glauberi portione, & multo fulphure conjuncto.

Fumaria purgat bilem , & humores aduftos , verum magna dofi exhibita. C. Hoffmannus fuccum exhibet ab ℥v. ad ℥x. vel ℥xij. Ad alterandum ad ℥vj. propinari folet. Noftrates verno tempore herbam integram floridam ad M. j. in feri lactis ℔j. leviter decoquunt, & decoctum percolatum cum fyrupi Violarum ℥j. propinant. Diuturnam coctionem non fert ; ea enim fale fuo volatili orbatur. Sanguinem fluidiorem efficit , humores tenaces potenter incidit , & fenfim expurgat , obftructiones aperit , ventriculum , & vifcera roborat , urinas , & menfes promovet. Hinc in cachexia , morbis chronicis , melancholicis , hypochondriacis , ictero , fcorbuticis affectionibus plurimum commendatur. Freitagius *in Aurora Medicor.* dicit fe hypochondriacis quos fimul fcorbutus affecerat , quique aliis remediis diu exagitati fruftra fuerant , fuccum Fumariæ , & Cochleariæ in fero lactis caprilli , idque in primis verno tempore , cum fucceffu exhibuiffe. Ettmullerus fuccum Fumariæ recenter expreffum cum fucco Bugloffi , & fero lactis mixtum , & Vere mane calide fumptum

ptum in morbis cachecticis & melancholicis commendat. Riverius *in Observ.* refert succi Fumariæ ℥iij. cuidam ictero laboranti & vomitu frequenti vexato propinatis, prima exhibitione vomitum fuisse cohibitum, eodemque remedio per aliquot dies continuato morbum omnino sublatum fuisse.

In cutaneis affectionibus, scabie, pruritu, impetigine, serpigine, specificum medicamentum audit. Simon Paulli scabiosissimos ejus simplici infuso ex sero lactis vel decocto ex cerevisia se restituisse asserit. Necnon virgunculam quamdam nobilem septennem delicatulam, scabie infestatam, universalibus præmissis, sequenti decocto non ingrato, paucis intermissis diebus fuisse restitutam refert.

℞. Herbæ Fumariæ M. j. Fragariæ, Cuscutæ ana Mß. Radicum Taraxaci, Acetosæ ana ʒij. Cinnamomi acuti ʒiij. Coquantur in seri Tamarindinati q. s. F. colatura, quæ clarificata edulcetur cum syrupi Berberis q. s. Pro singulis hujus decocti ℔. adde essentiæ Plantaginis ʒij. F. apozema sumendum ad ℥vj. tertia vel quarta quaque hora.

Aqua ex Fumaria distillata servatur in Officinis, quam diureticam & sudoriferam esse dicunt. Simon Paulli illam deficienti aquæ Cardui benedicti surrogare solebat. Alii hanc sudoriferam virtutem illi denegant, nisi cum Theriaca vel Mithridatio consocietur.

Camerarius ex Brassavola observat hujus plantæ pulvere sæpius exhibito quemdam a melancholia liberatum fuisse. Pulvis a ʒß. ad ʒj. exhibetur.

Conserva Fumariæ in Officinis præparatur. Ad eosdem usus ad ℥ß. sumitur.

Extractum quoque conficitur non exiguæ virtutis ad ʒß. vel ʒj. exhibitum. Cum cæteris extractis amaris in cachecticis affectionibus & viscerum obstructionibus optime consociatur.

℞. Extractor. Fumariæ, Gentianæ, Absynth. Centaur. minor. & Nasturtii aquatic. ana ʒj. Extractor. Elixir. propr. Paracelf. Rhabarbar. & cortic. Peruvian. ana ʒiß. Croci martis aper. & cortic. malor. Aurantior. acrium pulverat. ana ʒß. Syr. Menthæ crispæ q. s. M. F. opiata. Dosis ʒß. bis die.

Externe Fumariæ succus vel aqua distillata oculis indita oculorum caliginem discutere vulgo creduntur. Idem succus, in quo gummi solutum fuit, oculis illitus præcavet duplicaturam ciliorum. Ex succis Fumariæ, Lapathi sylvestris, & Enulæ campanæ super ignem inspissatis cum axungia porcina mixtis unguentum conficitur adversus scabiem & cutaneos affectus perutile.

Ex Fumaria syrupus simplex & compositus in Officinis nonnumquam reperiuntur.

Usurpatur Fumaria in electuario de Psyllio, Electuar. Sennato, Confectione Hamech, Syrupo de Cichorio composito.

FUNGUS.

Ex tot Fungorum generibus sive innoxiis, sive nocivis, de duobus tantum mentionem faciemus qui apud nos innoxie esitari solent, quorum unus dicitur, Fungus campestris esculentus vulgatissimus; alter vero Fungus vernus & esculentus (*Mouceron*) nuncupatur. Quibus tertium genus adjiciemus ex nocivorum classe qui Fungus pulverulentus, Crepitus lupi, & Lycoperdon nuncupatur.

Fun-

Fungus campestris esculentus vulgatissimus, Fungus sativus equinus *Parisiensium* : Fungus pileolo lato & rotundo, *C. B. P.* 370. *Inst. R. H.* 556. Fungus campestris, albus superne, inferne rubens, *J. B.* 3. 824. Fungi vulgatissimi, esculenti, *Lobel. Icon.* 271. IX. Genus esculentorum Fungorum, *Clus. Hist.* cclxviij. vulgo, *Champignon*.

Primo pullulatu globosus est, postmodum paulatim explicatus membranulas seu lamellas infra ostentat rubentes, confertas : superius inoffenso lævore æquabilis & albus, materia intus candidissima, pediculo brevi, crasso. Saporis & odoris est boni, primum e terra erumpens, ideoque antequam explicetur, colligendus est; nam vetustate vitium contrahit & noxius fit, gravem odorem contrahens & fuscum colorem. Fungus ille vulgatissimus in sylvis & in pascuis sponte passim crescit, & post pluvias potissimum exit. In suburbanis hortis olitoriis, in pulvinis ex fimo equino & terra summa arte & industria constructis ac præparatis, colitur & uberrime provenit. Horum pulvinorum construendorum & præparandorum ratio *in Commentariis Regiæ Scientiar. Academiæ Parisiensis ann.* 1707. *pag.* 58. a clariss. viro D. Tournefort accurate enarrata reperitur.

Fungus vernus & esculentus, *Mouceron* dictus, Fungus pileolo rotundiori, *Mouceron* dictus, *Inst. R. H.* 557. Fungi verni, *Mouceron* dicti odori & esculenti, *J. B.* 3. 823. vulgo, *Mouceron* ou *Mousseron*, quia sub musco communiter provenit & sub eo latitat.

Primulum erumpentes hi Fungi, pediculis brevibus fibras deorsum agentibus capitula sustinent Piso magno æqualia : duodecuplo majorem molem nisi avellerentur, assecuturi ; sed pediculus teres, & in imo crispus vel rugosus, ex terra non multum emergit. Cœterum clusiles sunt, rotundique in summo, subtus vero, qua instar tentorii reflexi, rimosis e centro ad circumferentiam striis donati : ubi penitus excreverunt, campestrium Fungorum instar expanduntur. Tota vero substantia intus forisque candidi, gustus gratissimi, odorisque grati, & eapropter mensis lautioribus expetuntur.

Analysi chymica, ex Fungorum campestrium, vulgatissimorum, esculentorum, recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, Fungorum odorem & saporem referentis, magis ac magis ingrati ac tandem paulisper urinosi, obscure alcali & subsalsi ℔j. ℥xiiij. ʒvij. gr. xx. humoris limpidi, minus odori & sapidi, subsalsi ℔ij. ʒvj. humoris limpidi, ejusdem odoris & saporis, subsalsi & alcali urinosi ℥xj. ʒvij. gr. xij. humoris rufi, deinde fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒij. gr. xlvij. olei fluidi & limpidi ʒvj. gr. xlij. salis volatilis urinosi concreti ʒij. gr. x. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥j. ʒiiij. gr. lvj. quæ rite calcinata cinerum reliquit ʒvj. gr. xlviij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xxj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ʒiij. gr. xxix. in calcinatione ʒvj. gr. viij.

Fungi salem ammoniacalem essentialem continere videntur cujus acidum sale volatili urinoso copioso saturatum est, & cum oleo copioso ac pauca terra conjunctum. Hæc principia magna phlegmatis copia diluuntur. Ex actuoso illo sale volatili, urinoso, ammoniacali, oleoso, sapor & odor Fungorum ; unde etiam eorum corruptio vel putrefactio facilis.

Si

Si enim contusi sibi relinquantur ad putrescendum, in liquorem mucosum colliquescunt, qui nullas salis urinosi notas amplius praebet, sed salsi, & acidi salis evoluti. Urinosus enim sal volatilis avolavit.

Fungus nonnullis a *funere*, vel a *funus*, & *Ago*, vel a *Fungor* dictus videtur, quia veneno suo ad funus vescentes deducit. Quidquid sit de etymo, Fungus certe hoc nomine non immerito male audit, ut qui avide deglutientibus non raro funestus, & exitialis fuerit. Nam ut eos praetercam Fungos qui se noxios fatentur, & habitu ipso malitiam produnt; alii non pauci maligni cum sint, salubres simulant, adeoque incautos persaepe fallunt, & ad se colligendum invitant. Unde nos oblatorum salubritate securos esse non sinunt colligentium vel imperitia, vel incuria, vel forte etiam malitia. Quin & salubres, & esculenti habiti vitium facile contrahunt, vel ex genio loci ubi nascuntur, vel ex natura succi quem combibunt, vel ex putridorum aut venenatorum vicinia, & afflatu. Quod si nihil horum sit, consentientibus omnibus peritissimis Scriptoribus, vel optimi largius sumpti laedunt, ut qui pravum succum generent, aegre coquantur, strangulent, & bilis sursum, & deorsum eruptionem inducant. De his Athanasius Kircherus *L. de Peste* sic loquitur. Fungus qualiscumque sit semper malignus est, semper exitialium qualitatum apparatu instructus: etsi non statim sentiatur, frequenter tamen comesus, nescio quid tamen occultae machinationis interiore viscerum administratione moliatur. Apagete ergo, inquit J. Rajus, isthaec gulae blandimenta. Quae tanta, ut cum Plinio loquar, ancipitis cibi voluptas? An usque adeo vitae taedet, ut eam tam vili ossa permutemus, mortemque semper in procinctu stantem sollicitemus.

Symptomata gravissima, imo letalia, quae a deleteriis Fungis excitantur, sunt maxime vomitus, praecordiorum oppressio, & anxietas, strangulationis sensus, ventris tormina, cardialgia, diarrhaea, dysenteria, animi deliquium, frigidus sudor, singultus, tremor partium. Forestus *De Venenis Observ.* 2. *p.* 36. solo interdum odore eos comitialis similisque cerebri morbi, imo subitae mortis causam extitisse scribit, & mulierem ex esu Fungorum in morbum gravissimum incidisse, & ab eo insanam permansisse refert. Hildanus *Centur.* 4. *Observ.* 35. memorat, symptomata pessima cuidam, qui manibus tantum Fungos versabat, accidisse.

Haec symptomata quae Fungi adeo celeriter in ventriculi, & intestinorum membranis, & fibris nerveis concitant a particulis salino-sulphureis, subtilibus, acribus, & causticis provenire videntur. Revera exsiccati, & bene cum aqua calida eloti non ita nocent, quia partes illae acres causticae exsiccatione vel lotione avolarunt aut extractae fuerunt. Nonnulli etiam eorum noxam emendare putant aceto vel oleo quae easdem particulas retundunt vel involvunt. Verum quocumque modo etiam sumptuosissimo praeparati, ad fimetum unde oriuntur relegandi sunt, fugiendique cane pejus, & angue ab omnibus sanitatis studiosis. Si quis vero forsan venenatos comederit, nullum praesentius possem suadere auxilii genus, quam ut emeticum cum copioso lacte aut oleo bibat, quod & temperandae acrimoniae, & expellendae ex ventriculi regione venenatae materiae erit accommodatissimum.

Fun-

Fungus pulverulentus, Crepitus lupi, & Lycoperdon, *Off.* Lycoperdon vulgare, *Inst. R. H.* 563. Fungus rotundus orbicularis, *C. B. P.* 374. Fungus orbicularis, *Dod. Descript. Tempt.* 484. Fungus pulverulentus, dictus Crepitus lupi, *J. B.* 3. 848. Fungus ovatus, Crepitus lupi, *Tragi* : vulgo, *Vesse de loup.*

Nullo fere conspicuo pediculo nititur : subrotundus est, nucis Juglandis plus minus magnitudine, membranosus, primo dum junior est, cute albicante subcinerea, eaque non lævi & æquali sed velut granulata tectus, includens pulpam initio mollem, candidam aut virescentem, deinde per tempus medullosam, levem, raram, spongiosam, lividam & veluti fuliginosam, quæ, dum corrumpitur, in tenuissimum, siccum, fœtidum, & gustu adstringentem pulverem abit. Calcatus crepitum edit, & fumum pulverulentum ac fœtidissimum emittit.

Alia species est hujus Fungi, quæ tantam assequitur magnitudinem, ut caput humanum facile æquet aut excedat, cute membranea satis firma cinctus, in principio ex albo cinerea, cum tempore livida, substantia lenta, rara : siccus adeo levis est ille Fungus, ut caput humanum mole æquans unciale pondus quandoque non excedat. Dicitur Lycoperdum alpinum, maximum, cortice lacero, *Inst. R. H.* 563. n. XXXVI. generis perniciosorum Fungorum species 3. *Clusii Hist.* cclxxxviij. Fungus maximus rotundus pulverulentus dictus Germanis *Pfofist*, *J. B.* 3. 848. Prior species in agro Parisiensi sponte provenit. Posterior in Alpibus, Germania, aliisve locis nascitur.

Analysi chymica, ex hujus Fungi recens collecti ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris primo limpidi, Fungorum odorem saporemque leviter referentis, obscure salsi, deinde rufescentis, alcali urinosi, ac tandem rufi, & sale volatili urinoso copioso impraegnati ℔iiij. ℥viij. ʒij. salis volatilis urinosi concreti gr. xxxviij. olei fluidi ℥iiij. gr. xv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum obscure cærulescentium ℥ij. gr. xxiiij. Lixivium horum cinerum per chartam bibulam transcolatum semper turbidum remansit ; & ad tertias evaporatum glutinosum remansit & spissum pultis ad instar : tandem assiduo igne exsiccatum massam glutinis taurini similem reliquit siccam, quæ aeri exposita citissime humiditatem & lentorem contraxit : sicca pendebat ʒiij. gr. l. Saporem salsum referebat. Sal ille fixus non mere alcali, sed salsus, aliquam olei portionem retinere videtur, quam in diuturna calcinatione numquam deserit. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒv. gr. lv. in calcinatione ℥iiij. gr. xij.

Ille Fungus salem essentialem ammoniacalem continet multo sale volatili urinoso saturatum cum oleo tenui, acri, copioso, terraque adstringente permixtum.

Interne ob metum veneni non exhibetur. Externe adstringit, incrassat, & humida absorbet, & sanguinem sistentibus medicamentis annumeratur. Vulneribus unde sanguis prorumpit exsiccatus & pulveratus inspergitur, ulcera manantia exsiccat, hæmorrhoidum fluxum cohibet. Vetustiores & justam maturitatem adepti, exsiccati & omni pulvere vacui in Germania a tonsoribus omnibus asservantur ad hos usus. Oculis tamen pulvis iste inimicus est, vehementissimasque ophtalmias incaute inspersus producit.

GALEGA.

Galega, *Off.* Galega, vulgaris, floribus cœruleis, *C. B. P.* 352. Galega, *J. B.* 2. 342. *Dod. Pempt.* 548. *Raii Hist.* 911. Ruta capraria, Fœnum Græcum sylvestre, *Tabern. Icon.* Caprago, *Cæsalp.* 249. vulgo, *Galega*.

Hinc inde per terram spargit tenues radices, lignosas, albas, fibratas, diuturnas, aliquot continuis annis primo vere regerminantes: caules vero tollit bicubitales & altiores, striatos, inanes, ramis compluribus brachiatos: folia Viciæ pinnata, impari alam claudente, longiora, spinulam mollem ex extremitate proferentia, sapore leguminaceo: flores pecularibus insident surculis ex foliorum alis exortis; jubam longam efficientes, penduli, papilionacei, colore albo, vel ex albo violaceo: quibus succedunt siliquæ teretes & quasi cylindracæ, tenues, longæ, erectæ, in quibus semina continentur plura, oblonga & veluti reniformia. In Italia sponte crescit: apud nos in hortis seritur. Herba usus est apud Italos crebrioris, apud nos vero rarioris.

Analysi chymica, Galega acidum phlegma copiosum, spiritus & salis concreti urinosi aliquantulum, mediocrem olei, exiguam vero terræ portionem præbet. Salem essentialem continere videtur ammoniacalem cum sulphure & terra adeo implicitum, ut mixtum mucaginosum constituat.

Celeberrimum dicitur alexipharmacum & sudoriferum, venenum, in primis pestilentiale, potenter discutiens. Illius usus commendatur in petechiis expellendis, aliisque morbis pestilentialibus, ipsaque peste curanda, in morbillis, in epilepsia infantum, in ictibus serpentum & adversus lumbricos. Estur herba ipsa cruda vel cocta, vel succus ad cochlear unum aut alterum exhibetur: in jusculis & apozematibus alexitericis ad M. j. præscribitur. Fabulam de duello lacertæ & viperæ a Foresto *L.* 2. *de falso urinarum judicio c.* 5. *p.* 156. relatam, ad vim ejus alexiteriam & vulnerariam comprobandam, sedulo omisimus.

Ex tota planta florida contusa & vino albo macerata per sex dies, aqua distillatur, cui eædem virtutes tribuuntur. Ab ℥j. ad quatuor exhibetur.

GALEOPSIS.

Tres plantæ sub hoc nomine in usum medicum veniunt, nempe Galeopsis sive Urtica iners, magna, fœtidissima; Galeopsis angustifolia fœtida; & Galeopsis sive Urtica iners flore luteo.

Galeopsis, Galiopsis, sive Urtica iners, magna, fœtidissima, *Off.* Galeopsis procerior, fœtida, spicata, *Inst. R. H.* 185. Lamium maximum, Sylvaticum fœtidum, *C. B. P.* 231. Galeopsis sive Urtica iners, magna, fœtidissima, *J. B.* 3. *App.* 853. Urtica herculea, *Tab. Icon.* 536. Galeopsis legitima Dioscoridis, *Parkinf. R. H.* 548. Galeopsis vera, *Gerard. Emacul*: vulgo, *Grande Ortie puante*.

Radix sub terra repitat, fibras tenues e geniculis subinde dimittens. Caules inde exurgunt cubitales aut sesquicubitales, quadrati, hirsuti, inanes, ramosi.

ramosi. Folia ex adverso bina, Urticæ majoris nonnihil latiora, acuminata, innocua lanugine obsita, in ambitu serrata, pediculis longis insident, ea etiam quæ in caule sunt. In summis caulibus & ramulis flores in spicas longas, angustas, verticillis non admodum crebris compositas digesti, monopetali, labiati purpurei, quorum labium superius lineis albis picturatum cochlearis instar est excavatum, inferius vero in tres partes divisum, medio segmento obtuso, longo, utrinque reflexo, lateralibus parvis, brevibus, cum staminibus purpureis, odorem fœtidum, ac gravem spirantes. Ex calyce quinquipartito, brevi, patulo, surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, ac quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina oblonga, mediocris magnitudinis, per maturitatem nigra, in imo calyce recondita. Odor totius plantæ fœtidus & ingratus admodum. Tota planta agri Parisiensis incola in usum venit.

Galeopsis odorem fœtidum bituminosum refert, saporem herbaceum subsalsum, aliquantisper adstrigentem. Ejus succus chartæ cœruleæ colorem non mutat. Unde salem ejus essentialem Cl. Tournefortius asserit sali terræ naturali similem, compositum ex sale ammoniaco, nitro & sale cibario, qui hac in planta multo viscoso phlegmati uti & sulphuri & terræ immixtum est.

Vulneraria est, tumores resolvit, & dolores demulcet. Infusum foliorum & florum a rusticis exhiberi solet in pleuritide, nephritide, & adversus scrophulas. Doctor Bovvles apud Rajum herbæ decoctum, vel ejusdem exsiccatæ pulverem commendat in affectibus lienis. Folia recentia contusa & phagedenæ imposita, eam brevi sanant. Oleum in quo folia & flores per aliquod tempus macerata sunt plurimum valet adversus ambusta & tendinum vulnera.

Galeopsis angustifolia fœtida, *Off.* Galeopsis palustris, Betonicæ folio, flore variegato, *Inst. R. H.* 185. Stachys palustris fœtida, *C. B. P.* 236. Galeopsis angustifolia fœtida, *J. B. 3. App.* 854. Stachys aquatica, *Tabern. Icon.* 377. Clymenum minus, *Dalechampii Lugd.* 1357. Sideritis Anglica strumosa radice, *Parkinson. Raii Hist.* 563. Panax coloni, & Marrubium aquaticum acutum, *Gerar:* Tertiola, *Cæsal.* vulgo, *Petite Ortie puante*.

Radice est geniculata, reptante, tumoribus inæquali & velut strumosa: caulibus bicubitalibus & tricubitalibus, modice rubentibus, hirsutis, asperis, quadratis, inanibus: foliis ex nodis binis ex adverso nascentibus, angustis, acuminatis, hirsutis, mollibus, adversa folii costa rubescente, nonnihil asperis, per ambitum serraris, odore gravi, sapore subamaro: floribus spicatis, verticillatis, monopetalis, labiatis, purpurascentibus, labello variegato: calyculo brevi, quinquipartito: seminibus quaternis, nigris, nitidis fere triquetris. In locis humidis sylvarum & secundum rivulorum ripas sponte nascitur.

Folia amara sunt & fœtida, & chartæ cœruleæ mutationem fere nullam eorum succus affert. Salem essentialem continere videntur ammoniacalem oleo multo implicitum.

Eædem huic tribuuntur virtutes quæ priori. Vulneraria est insignis. Gerardus hujus herbæ efficaciam in vulneribus sanandis, experientia cujusdam messoris Cantiani, qui crus sibi falce graviter vulneraverat, edoctus,

ctus, miris illam præconiis celebrat. Folia tusa cum axungia porcina vulneribus recentibus imponit. Hinc nomen Panacis coloni. Paul. Hermannus syrupum ex ea paratum optimum esse remedium ad raucedinem perhibet. Adversus tertianas febres à Cæsalpino commendatur.

Galeopsis sive Urtica iners flore luteo, *Off.* Galeopsis sive Urtica iners flore luteo, *J. B.* 3. 323. *Inst. R. H.* 185. Lamium folio oblongo luteum, *C. B. P.* 231. Urtica iners tertia, sive Lamium luteo flore. *Dod. Pempt.* 153. vulgo, *Ortie morte a fleurs jaunes*.

Radice est inæquali, fibris plurimis majusculis stipata: caulibus longis, quadratis, infirmis, concavis: foliis binis, per intervalla oppositis, viridibus, longis, angustis: floribus ad genicula verticillatim caulem ambientibus, monopetalis, labiatis, luteis, galea ampla ad margines pilosa, quatuor staminibus albentibus cum apicibus luteis, & stylo purpureo, bicorni, e centro calycis in medio quatuor seminum egresso. Rarius in usum venit, nonnunquam Lamio vulgari albo substituitur.

Adversus alvi fluxus & fluorem album mulierum commendatur. Urinam promovet & lienis morbis medetur sive externe admota, sub forma cataplasmatis, aut decoctum ejus intus sumptum.

Aliæ plures plantæ sub Galeopsidis nomine apud Medicos auctores reperiuntur, ut Lamii species nonnullæ, de quibus suo loco.

GALLIUM.

Gallium duplex in Officinis, luteum & album.

Gallium & Gallium luteum, *Off.* Gallium luteum, *C. B. P.* 335. *Inst. R. H.* 115. Gallion verum, *J. B.* 3. 720. Gallium, *Dod. Pempt.* 355. vulgo, *Caillelait* ou *Petit Muguet*.

Radicula donatum est longo tractu repente, tenui, lignosa, fusca: ex qua virgulæ surgunt dodrantales & cubitales, tenues, subhirsutæ, quadratæ, in apricis rubentes. Folia ad genicula ex intervallis radiatim cauliculos ambiunt longa, angusta, tenuia, mollia, obscuro virore nitentia, quina & novena plerumque. Ad singula etiam genicula bini plurimum ramuli, in quibus, ut & in summis caulibus, flores copiosi in racemulos digesti, parvuli, monopetali, campaniformes, patentes, quadrifidi, lutei, odore suaves: quorum calyx abit in fructum ex gemellis seminibus constantem siccis, subrotundis, Summitates floridæ in usum veniunt.

Analysi chymica, ex Gallii lutei floridi & recens lecti ℔iiij. ℥iiij. prodierunt humoris limpidi, plantæ odorem saporemque aliquantulper referentis, obscure acidi ℥x. ʒvj. gr. xxxvj. humoris primo acidi manifesti, deinde intensi magis, ac magis, subausteri, ac tandem rufescentis, empyreumatici, intense acidi & intense austeri ℔ij. ℥x. gr. xxx. humoris alcali, urinosi, volatilis ℥ij. ʒiiij. gr. xlviij. olei spissi ad instar extracti ℥ij. ʒj. gr. xlviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒiij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. ex quibus salis fixi alcali ʒjj. gr. xx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒvij. gr. xviij. in calcinatione ℥v. ʒiij. gr. xxxvj.

Gallii lutei florum succus chartam cœruleam rubro colore tingit, & lac

lac cogit: Gerardus Castrienses circa Nantvicum Angliæ oppidum, ubi laudatissimus conficitur caseus, coagulo suo Galli lutei summitates floridas immittere solere tradit, & multo pluris facere caseos eo coactos; quam alios quoscumque.

Acetum ex his summitatibus Olaus Borrichius distillatione elicuit hoc modo. Recentissimas Gallii lutei comas floridas, ad manipulos aliquot lectas cucurbitæ vitreæ commisit, & subito subjecto igne inviavit ad distillandum, ne quam ab aere aut mora subirent mutationem. Primo stillatitius liquor prodiit pene insipidus, odore tamen fragantes Gallii flores non parum referens. Post unam circiter liquoris hujus unciam, successit acetum non ingrati saporis ad uncias propem odum tres: tandem validiori igne admoto subsecutum est cum liquore acido oleum flavum ad drachmas pene duas, nec illud admodum ingrati odoris. Hoc acetum ferventi infusum lacti, illud statim coegit & seri a caseosis partibus separationem quam ab aceto vulgari infuso experimur, effecit.

Gallium igitur luteum acido, subtili, & volatili oleo essentiali commixto abundat. A neotericis adversus epilepsiam commendatur plurimum. Ejus pulvis ad ℈j. exhibetur, succus ad ℥iiij. vel decoctum manipuli unius in aq. ℔j. quotidie mane propinatur, jejuno ventriculo.

Insuper herba aut pulvis ipsius hæmorragiam & sanguinis profluvia sistit. Nonnulli adversus podagram ejus infusum ad modum Theæ propinant.

Externe herba recens, tusa & imposita sacris ignibus & ambustis medetur. Naribus indita sanguinis profluvia sistit. Mulierculæ, inquit Tragus, Gallii decocto infantes arida ac exigua scabie laborantes abluunt, asserentes singulare id esse adversus eam experimentum.

℞. Pulver. Galli lutei & conserv. flor. Pœon. mar. ana ℥j. Radicis Valerianæ sylvestris ʒvj. Pulver. de Gutteta ℥ß. Myrrhæ & pulver. Lumbricor. terrestrium ana ʒij. Cum syrupo de Stæchade fiat opiata Dosis. ʒij. aut ʒiij. mane & sero.

Usurpatur in unguento martiato *Nicolai*.

Gallium album, *Off.* Gallium album vulgare, *Inst. R. H.* 115. Mollugo montana angustifolia, vel Gallium album latifolium, *C. B. P.* 334. Gallium album, *J. B.* 3. 721. Mollugo vulgatior herbariorum, Gallion album quorumdam *Lobel. Icon.* 802.

Hæc a priori differt foliorum magnitudine, florum albo colore. Rarioris est usus: Gallio luteo deficienti substituitur. Eidem vis antiepileptica tribuitur.

GENISTA.

Genistæ species duæ in officinis usurpantur, scilicet Genista vulgaris & Genista Hispanica.

Genista vulgaris. *Off.* Cytiso Genista scoparia vulgaris, flore luteo, *I. R. H.* 649. Genista angulosa & scoparia, *C. B. P.* 395. Genista angulosa trifolia, *J. B.* 1. 388. Genista, *Dod. Pempt.* 761. vulgo, *Genet commun.*

Fruticosa stirps Genista est, interdum hominis staturam attingens: radicem habet duram, lignosam, lentam, flexilem, luteam, fibris quibusdam obliquis subinde stipatam: caudices tenues, lignosos, a quibus plurimæ tenues spargun-

guntur virgulæ, angulosæ, virentes, lentæ, & flecti nectique faciles; non raro quoque in alas divisæ; circa quas folia exigua, crebra, hirsuta, obscure virentia, priora trina, alia simplicia, acuminata. Flores virgulis quoque adnascuntur eleganti colore, lutei, papilionacei, staminibus recurvis cum apicibus croceis: quibus succedunt siliquæ compressæ, latæ, per maturitatem nigricantes, in duas partes dehiscentes, seminibus fœtæ planis, duris, subrufis, & quasi reniformibus. In agro Parisiensi sponte nascitur. Tota planta, flores, semen usurpantur.

Analysi chymica, phlegma acidum, austerum præbet, olei, & terræ mediocrem portionem, nonnihil salis volatilis urinosi, haud parum salis alcali fixi; odorem fœtidum ad Sambucum vel ad olei empyreumatici odorem accedentem spargit. Ejus folia amara sunt, neque chartæ cœruleæ colorem mutant. Unde Cl. Tournefortius concludit hanc plantam salem essentialem continere sali naturali terræ similem cum oleo fœtido plurimo intime permixtum. Exinde vero, & amaritie insigni aperit, abstergit, attenuat, hepatica, splenitica, & nephritica dicitur. Folia, ramuli, & summitates Genistæ cocta in vino aut aqua, eorumve succus utilia sunt hydropicis, & omnibus obstructionibus renum ac vesicæ: partim enim purgant serosos humores per alvum, partim per urinas. Purgat Genistæ semen non minus potenter fere quam Spartium aut Helleborus, ʒjß. pondere ex hydromelite ventriculo jejuno sumptum. Quare Matthiolus illud utiliter exhiberi putat adversus podagram. Idem confirmat Lobelius, seminæ Genistæ scopariæ vomitum non secus ac Spartio Dioscoridis sæpius ℥ij. decocto propinato citra magnam contentionem se movisse scribens. Pulvis seminum cum hydromelite dosi ʒj. exhibitus in liene tumido, hydrope, ictero utroque a J. Rajo commendatur. Flores, inquit Ettmullerus, si in decocto propinentur, per inferiora educunt; si in substantia, vomitum cient. Verum flores recens decerptos sæpissime quamplurimos, & per se acetariis inditos vorat, narrante Lobelio, plebecula Arverniæ, & Aquitaniæ, maxima copia innocuos non modo, sed etiam admodum gustui suaves: nec quicquam vomitionis aut nauseæ vel commotionis movere solent. Quin apud Brabantos, & Anglos non minus, gemmantes, dum adhuc virides sunt, condiuntur sale, & aceto flores, mensisque inferuntur, capparum olearumve pari commendatione. Creduntur enim non modo cordi vires, ac stomacho appetitum augere, sed etiam obstructiones reserare ac calculum frangere. Tunc forte vis eorum vomitoria ab aceto infringitur.

Paratur ex Genistæ ramulorum ac virgultorum aridorum, & combustorum cinere cum vino tenui albo lixivium quod ad cachexiam, & leucophlegmatiam a nonnullis valde celebratur, & potenter quidem serosos humores cum urina per vesicam pellit. Sed acrimonia sua, inquit Dodonæus, interna viscera quandoque & lædit, & exedit, quod quidem ipse in hydropico observavi post paracenthesim. Vulnusculum enim ejus non solum non coaluit, sed inflammatum, & ulceratum fuit, quamdiu hoc usus est lixivio. Observat etiam Ettmullerus cineres caute nec adeo vehementer calcinandos esse, ita ut sal salsus maneat: tunc enim nonnihil oleosarum partium retinet, quibus ejus vis caustica demulcetur, & irretitur.

Extractum florum a Cl. Tournefortio commendatur ad ventriculum robo-

randum, & adhibetur in suis pilulis balsamicis. Verum cum incertæ admodum sint illius extracti vires, satius est ab eo abstinere, cum longe præstantiora in officinis reperiantur stomachica medicamenta.

Genista Hispanica, *Off.* Genista juncea, *J. B.* 1. 395. Spartium arborescens, seminibus Lenti similibus, *C. B. P.* 396. Spartium Dioscoridæum, Narbonense & Hispanicum *Lobel. Icon.* 91. Genista Hispanica Gerardi *Raii hist.* 1726. Spartium Hispanicum, frutex vulgare *Parkins.*

Frutex ad hominis proceritatem assurgit, caule brachiali, vimina profert juncea, teretia, obsequiosa, viridantia, ad glaucum accedentia: per quæ dum floret & novella adhuc planta est, sparsa sunt rara quædam folia, oblonga, angusta, Oleæ foliis similia, decidua, ramis fere concoloria. Flores in summis ramulis velut in spica oriuntur multi, papilionacei, ampli, aurei, odoratissimi, gustu dulces, pistillo in siliquam abeunte bivalvem, surrectam, uncias quatuor vel quinque longam, compressam, aliquantulum incurvam, colore fere Castaneæ; in qua semina continentur nonnumquam ad viginti, sæpius pauciora, compressa, reniformia, rubentia, lucida, sapore leguminoso Pisorum sarum sapori æmulo. In Gallia Narbonensi sponte crescit. Hic in hortis colitur.

Viribus cum Genista vulgari convenit, qua tamen efficacior censetur.

GERANIUM.

Ex tot Geranii speciebus cognitis tres potissimum in usum medicum veniunt, nempe Geranium Columbinum, Geranium Robertianum, & Geranium Sanguineum.

Geranium Columbinum, *Off.* Geranium folio Malæ rotundo, *C. B. P.* 318. Geranium folio rotundo, multum serrato, sive Columbinum, *J. B.* 3. 473. Pes Columbinus, *Dod. Pempt.* 61. Geranium Columbinum Gerardi *Raii histor.* 1059. *Tab. Icon.* 56. vulgo, *Bec de Grue*, *Pie de Pigeon.*

Radice est alba, simplici, surculosa, caules emittente plurimos, dodrantales & altiores in terram reclinatos: foliis Malvaceis in plura segmenta, (septem plerumque insigniora, aut saltem quinque in summis caulibus) divisis, minoribus tamen, candidioribus, minus glabris, ambituque serratis, longis pediculis fultis. Flores bini in eodem surculo nascuntur, prope summitates caulium & ramulorum ex adverso plerumque foliorum siti, parvuli, hilari purpura nitentes, pentapetali, rosacei. Ex singulorum calyce surgit pistillum, quod deinde abit in fructum rostratum, quinque striis per longitudinem incisum, quibus totidem adhærescunt capsulæ, in longam, tenuem, acuminatam, fere semiuncialem caudam rostri gruis instar desinentes, tenues, nonnihil pilosæ, per maturitatem a basi ad apicem extrorsum se revolventes, singulæ singulo semine fœtæ, oblongo, per maturitatem fusco.

Geranium Robertianum & Herba Roberti, *Off.* Geranium Robertianum primum, viride, *C. B. P.* 319. Geranium Robertianum murale, *J. B.* 3. 480. Geranium Robertianum, *Dod. Pempt.* 62. Grana Dei, Geranium quibusdam *Tragi*: Sideritis tertia Gesneri *Column.* Rupertiana vulgo,

Cæ-

Cæsalpin. 559. Herba Ruperti, & Geranium secundum Dioscorid. *Lugd.* 1278. vulgo, *Herbe a Robert.*

Ex radice tenui, colore buxeo, caules surrigit dodrantales, & cubitales, hirsutos, geniculatos, rubentes, maxime circa articulos, & prope terram, ramosos, & nonnullis pilis obsitos. Folia promit partim a radice, partim ex geniculis, hirsuta, pediculo rubente, hirsuto, Matricariæ fere divisura, segmentis primariis dumtaxat tribus, odore, ubi teruntur, Pastinacæ, sapore adstringente, per oras aliquantulum rubentia, interdum tota. Flores purpurei, dilutione purpura striati, pentapetali, rosacei, e calyce hirsuto, atrorubente, quinquepartito exeunt; apicibus in medio croceis, succedunt rostra mucronata, cum seminibus priori similibus. Tota herba est odore gravi satis, attamen haud injucundo.

Geranium sanguineum, & sanguinaria, *Off.* Geranium sanguineum maximo flore, *C. B. P.* 318. & *Inst. R. H.* 267. Geranium sanguineum, sive Hæmatodes, crassa radice, *J. B.* 3. 478. Geranium septimum, *Αιματώδες Clus. hist. cij.* Sanguinaria radix, & Geranium tertium *Tragi*, 548. Geranium sanguinarium, *Taber. Icon.* 774.

Crassa hæret radice, rubra, multis, longis, crassiusculis appendicibus aucta, aliquot fibris donata, novas sub terram propagines singulis annis ad latera spargente, quæ non modo fibras similiter agunt, sed etiam crassioribus radicibus interdum sese firmant: caules emittit plures, cubitum altos, rubentes, hirsutos, geniculatos, in multas alas divisos. Ad singulos nodos bina nascuntur folia circumscriptione rotunda, sed in quinque lacinias, trifidas plurimum, ad pediculum fere dissecta, hirsuta, superne virentia, subtus canescentia, sicco & adstringente sapore prædita. Ex superioribus alis oblongi nascuntur pediculi, unicum sustinentes singuli florem, inter reliqua Geranii genera maximum, Cisti maris flori ferme parem, colore eleganti rubro, quinque foliis compositum, decem intus staminulis, quæ quinque nervosis, hirsutis, viridantibus foliolis subtus natis suffulciuntur. Rostra suboriuntur pentagona, semen intumescentibus utriculis seu torulis continentia, quod maturum cum sonitu exilit, circumvolventibus se utriculorum mucronibus.

Geranium columbinum in pratis, & hortis frequens nascitur; Robertianum in veteribus muris, cœsis arboribus, aggeribus sepium, & locis ruderatis passim provenit; Sanguineum vero in sylvis, & dumetis sæpius occurrit. Tres illæ Geranii species sæpe indiscriminatim sumuntur, sæpius tamen Robertianum.

Analysi chymica, ex Geranii Robertiani floridi, demptis radicibus ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, primo odoris, & saporis herbacei, deinde subacidi ℥ix. ʒj. gr. xxvij. humoris primo limpidi, deinde rubescentis magis ac magis acidi, subausteri, odorem, & saporem panis rusticani referentis, ac tandem austeri ℔ij. ℥x. ʒvj. gran. xlij. humoris fusci, sale volatili urinoso aliquantulper imprægnati, & intense austeri ℥j. ʒiiij. gr. xviij. olei adiposi ʒvij gr. x. Massa nigra residua pendebat ℥iij. ʒv. gr. xxv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. gran. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gran. xij. extracta sunt Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒvij. gr. xxij. in calcinatione ℥ij. ʒiiij. gr. xxxviij.

S 4 Gera-

Geranii Robertiani folia sapore styptico, salso, acidulo donantur, chartam cœruleam rubro colore tingunt, Bitumen aut Petroleum redolent. Ex his liquet, salem essentialem in hac planta contineri aluminosum cum aliqua olei fœtidi portione, & modico sale ammoniacali conjunctum.

Robertianum Geranium insigne vulnerarium est, & adstringens, & præ cœteris temperatum, inquit Ettmullerus; unde in portionibus, & decoctis vulnerariis frequenter usurpari solet. Potenter quoque resolvit, sanguinis fluxum sistit, ipsumque sanguinem coagulatum resolvit, vulnera, & ulcera mundificat. Vinum in quo folia contusa per noctem macerata fuerunt, hæmorrhagias quascumque sistit. Ejus pulvis ad ℥j. in vino generoso sumptus ad uteri flatus discutiendos multum prodest.

Externe in catharris, & tumoribus sub cataplasmatis forma folia contusa, sive in vino cocta parti dolenti utiliter admoventur. Tumores pedum œdematosos resolvunt contusa, & cum sale, & aceto subacta. Usus est vulgo, inquit J. Rajus, ad erysipelata, mammarum, & pudendorum ulcera, & vulnera. Ettmullerus ejus succum subactum cum pauxillo Terebinthinæ in balsami formam commendat, quod applicatum ea tuto, cito, & jucunde curat. Fabricius Hildanus asserit simplex ejus decoctum mammis cancrosis applicari sæpe non infelici successu.

Geranii sanguinei folia styptica sunt, & subsalsa. Chartam cœruleam rubro colore vivido, æque ac alumen, inficiunt: itaque vis ejus vulneraria pendet potissimum ab aluminoso sale cum magna sulphuris, & terræ copia, & tantillulo salis volatilis concreti.

Hujus plantæ folia utiliter usurpantur in decoctis, & jusculis vulnerariis, & ad catharros cohibendos.

Geranii Columbini folia palato saporem referunt herbaceum, salsum, stypticum, & glutinosum: chartam cœruleam rubro colore tingunt: salem essentialem aluminosum obtinent in viscido phlegmate dilutum. Syrupus ex eorum succo paratus a Cl. Tournefort. adversus dysenteriam commendatur. Ejus extractum ad idem valet. Ejus folia in potionibus, decoctis, emplastris, oleis, & unguentis adversus contusiones, & vulnera usurpantur: herba quocumque modo exhibita sanguinem undecumque manantem mirum in modum compescit.

GNAPHALIUM.

PLantæ duæ genere diversæ sub Gnaphalii nomine in usum medicum veniunt, Gnaphalium Pes cati dictum, & Gnaphalium vulgare seu Filago.

Gnaphalium, Pes cati, Æluropus, Hispidula, *Off.* Elychrysum montanum, flore majore purpurascente, *Inst. R. H.* 453. Pilosella major quibusdam, aliis Gnaphalii genus, *J. B.* 3. 162. Gnaphalium montanum flore rotundiore, *C. B. P.* 263. Gnaphalium montanum suaverubens, *Lobel Icon.* 483. Auricula muris *Lonic.* Lagopiron Hippocratis, *Gesner*: Gnaphalium montanum Gerardii *Raii histor.* 283. Gnaphalium montanum sive Pes cati, *Parkins*: Lagopus secundus *Tragi* 332. vulgo, *Pied de Chat.*

Ra-

Radicibus fibrosis hinc inde repit & humi fundit circumcirca appressa fere terræ folia oblonga, cum acumine rotundiore, dilute virentia, incana lanugine obsita inferna parte : inter quæ surgunt caules palmares aut dodrantales tomentosi, candicantes, foliis vestiti longis, angustioribus, e quorum cacumine glomerati pendent flores multi flosculosi, plurimis scilicet flosculis constantes, stellæ ad instar divisis, embryoni insidentibus & calyce comprehensis squamoso, splendido, Embryo autem deinde abit in semen pappis instructum.

Hujus duæ habentur species, altera flore majore, & squamulis latioribus, altera flore minore, squamulis angustioribus : utraque floris colore albo & purpureo variat. In agro Parisiensi sponte nascuntur, & delectantur montosis herbidis & vento perflatis. Flores in primis usurpantur.

Analysi chymica, ex Gnaphalii floridi ℔iiiʒß. demptis radicibus per B. V. distillatis prodierunt humoris primo insipidi, deinde obscure acidi ℔ij. ℥v. ʒiij. gr. xlviij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris limpidi, manifeste acidi & subausteri ʒvij. gr. lx. humoris fusci, sale urinoso imprægnati & intense austeri ℥ij. ʒiiij. gr. lvj. olei adiposi aqua gravioris ℥ij. ʒv. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒj. gr. xxxvj. quæ per tredecim horas calcinata reliquit cinerum albicantium ℥iij. ʒj. gr. vj ex quibus lixivio salis fixi leviter alcalini ʒj. gr. lviij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. gr. lij. in calcinatione ℥iiij. gr. xxx.

Pes cati succum obtinet lentum & viscidum, constantem sale essentiali, vitriolico, ammoniacali, sulphure copioso, & multo phlegmate.

Inter moderate refrigerantia, seu incrassantia efficaciter adstringentia, & agglutinantia reponitur ; atque idcirco herba vulneraria adstringens perhibetur : cujus usus commendatur ad pulmonum affectus, qui ob imbecillitatem, laxitatem nimiam, & continendi sanguinis impotentiam oriuntur. Tussim sedat, humorum acrimoniam demulcet, expectorationem promovet, pectoris infarctus resolvit, sanguinem sistit, pulmonum exulcerationem præcavet, ulcera abstergit & consolidat. Maxime vero his convenit, quibus a capite, ac aliis partibus fit fluxio in thoracem, & quibus pulmones pituitoso humore multo infarciuntur. Humoris enim irruentis impetum cohibet, crassitiem digerit, partem affectam roborat & expectorationem movet, in sputo nimio & cruento, dysenteria utiliter adhibetur infusum & decoctum ejus vel syrupus ex eo confectus, tum simplex, tum compositus.

Conditum ex floribus paratum in officinis præparatur ad eadem utile.

Gnaphalium vulgare, Filago, Herba Impia, *Off.* Filago seu Impia, *Dod. Pempt. 66. Inst. R. H.* 454. Gnaphalium Germanicum, *J. B. 3.* 158. Gnaphalium vulgare majus, *C. B. P. 263.* vulgo, *Herbe a Cotton.*

Plures ex eadem radice fibrata & capillata caules surrigit tenues, semipedales & dodrantales, plurimum erectos, teretes incanos, & lanugine obsitos, summa parte ramosos, foliis vestitos creberrimis, nullo ordine positis, pariter lanuginosis, angustis, oblongis, florum globuli tum in extremis ramulis, tum in ipsis angulis quos ramorum divaricationes efficiunt, sessiles, e pluribus floribus stipatis coagmentatis nascuntur. Sunt autem flores qui globulos hosce componunt & ipsi compositi e flosculis ob exiguitatem suam ægre visibilibus, quinquesariam divisis, embryoni insidentibus & calice

squa-

squamoso, sed nequaquam splendente aut specioso comprehensis. Embryo autem abit deinde in semen pappis instructum.

Filago rarius in usum venit: vulneraria & adstringens existimatur. A nonnullis Pedi cati substituitur ad cruentam exspuitionem in pleuritide. Decoctum manipuli unius in aq. comm. ℔ij. praescribitur. Dodonaeus exsiccantem facultatem & nonnihil adstringentem illi tribuit. Hinc fortasse, inquit J. Raius, haemorrhagiis, dysenteriae nimio mensium fluori, atque etiam anginae conducit. Aquam ab hac planta distillatam ad cancrum, praecipue mammillarum utilissimam Dodonaeus asserit: quippe quae cum linteolis semel in die imposita occultos cancros continet, ne exulcerentur. Sunt vero, inquit, qui Asari foliis hujus aqua madefactis non infeliciter ad cancros reprimendos utuntur.

Lobelius occiduae Angliae plebem herba contusa oleo macerata & cocta, ad livores, concussiones, caesa & verbera feliciter uti scribit.

GRAMEN.

DUÆ Graminum species usurpantur in officinis, Gramen caninum & Gramen Dactylon.

Gramen caninum vulgare, *Off.* Gramen loliaceum radice repente, sive Gramen officinarum, *Inst. R. H.* 516. Gramen caninum arvense, sive Gramen Dioscoridis, *C. B. P.* 1. Gramen repens officinarum forte, triticeae spicae aliquatenus simile *J. B.* 2. 457. Gramen caninum arvense, sive primum, sive Gramen Dioscoridis & officinarum, *C. B. Theatr.* 7. Gramen, *Dod. Pempt.* 558. Gramen caninum, sive Canarium primum, *Tabern. Icon.* 301. vulgo, *Chiendent*.

Radicibus est candidis, nonnihil flavescentibus, longe lateque repentibus, geniculatis per intervalla, lineam aut sesquilineam crassis, sibi invicem implicitis, sapore subdulci, cum aliqua stypticitate. Culmi ad duos pene cubitos assurgunt recti, nodosi, foliis donati quatuor vel quinque in eodem culmo, e totidem geniculis exeuntibus, basi caulem instar vaginae ambientibus, palmum superantibus, angustis, tres lineas latis, & in exquisitum mucronem abeuntibus. Flores spicatim summo culmo insident staminei, per duos versus digesti, cum aristis brevioribus & seminibus oblongis fuscis, ad Tritici formam accedentibus. In agro Parisiensi frequens nascitur.

Gramen Dactylon, *Off.* Gramen Dactylon, radice repente, sive officinar. *Inst. R. H.* 520. Gramen repens, cum panicula Graminis mannae, *J. B.* 2. 459. Gramen Dactylon, folio arundinaceo, majus, aculeatum forte Plinio, *C. B. P.* 7. Gramen legitimum, *Clus. histor.* ccxvi.

Ex radicibus perennibus, longis, nodosis, geniculatis, candicantibus, longe lateque serpentibus, subinde plurimis locis germinantibus, fibras parvas ex singulis geniculis spargentibus, sapore subdulci, culmi, pedales, Canino breviores saepe rufescentes, rotundi, geniculati assurgunt: e quibus folia in ima parte mutuo amplexu stipata prodeunt, brevia, angusti, hirsuta, in superna culmorum parte longiora. Culmi seu calami in quaternas, quinas, nonnumquam senas spicas virides, per maturitatem nigricantes, ali-

aliquando ex atro purpureoque colore mixtas, desinunt: quarum utriculi brevibus aristis donati, sæpe ab una parte costæ propendent, dorso libero existente. In agro Parisiensi minus frequens occurrit quam Caninum, uberrime crescit, meridionalibus in Galliæ regionibus. Utriusque Graminis radices indiscriminatim usurpantur.

Analysi chymica, ex radicum Graminis canini exsiccatarum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi fere insipidi, & inodori, obscure acidi ℥x. gr. xxxvj. humoris primo subacidi, deinde manifeste acidi, & subausteri ℔j. ℥ij. gran. xxx. humoris rufi, odoris, & saporis empyreumatici, subsalsi, intense acidi, & intense austeri ℔j. ʒvij. gr. xij. olei ℥ij. ʒij. gr. xlviij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℔j. ℥iiij. ʒvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. l. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥xj. ʒvij. gr. xviij. in calcinatione ℔j. ℥ij. ʒiiij.

Radices Graminis saporem obtinent subdulcem, aliquantisper saccharinum cum aliqua adstrictione. Salem continere videntur essentialem sali coralliorum analogum cum multo sulphure permixtum.

Refrigerant moderate, aperiunt, & subabstringunt: urinas blande movent, absque irritatione, ad obstructiones hepatis, lienis: maxime si febres ex iis scaturiunt, item ad calculos renum pellendos valent. Ubi est insignis viscerum dyscrasia calida, cum eorumdem obstructione plurimum comendantur; C. Hoffmannus enim observat eas sine calefactione opus suum perficere, & simul cum levi adstrictione partium solidarum tonum firmare. Iis frequenter utimur in ptisanis, decoctis, & jusculis diureticis, & aperientibus, ad hepatis, & lienis infarctus resolvendos. Ettmullerus post Sylvium refert occasionem hujus effectus suggestam fuisse ab experientia in bobus, qui hyemali tempore fere obstructioni folliculi fellei ductusque ejus cystici, vel a mucilagine viscosa, vel concremento calculoso obnoxii sunt: ast æstivo tempore esu Graminis iterum curantur, & liberantur. Earumdem decoctum a nonnullis quoque ad enecandos, & abigendos infantum lumbricos usurpatur.

Fridericus Hoffmannus plurimum laudat decoctum verno tempore paratum ex radicibus recentibus Graminis, Cichorii, Petroselini, Asparagi, & Urticæ minoris cum foliis, pro hypochondriacis, & atrophia laborantibus ex venarum lactearum obstructione.

In cruenta exspuitione succus radicum, & foliorum utiliter usurpatur.

Earumdem radicum aqua distillata infantibus propinatur ad eorum vermes necandos. Earum quoque verno tempore collectarum, & exsiccatarum, pulvis ad ʒj. exhibitus a nonnullis ad lumbricos, necnon etiam & in rachitide præscribitur.

℞. Rutæ murariæ, Polytrici, & radicum Graminis canini exsiccatar. & pulveratar. ana p. æq. F. Electuar. cum syrup. de 5. rad. aper. Dosis ʒj. bis die, in rachitide.

℞. Radicum Gramin. mundatarum, contusarum, & minutim concisar. M. j. Glycyrrhiz. exsiccatæ rasæ, & contus. ʒj. Coquantur in ℔iiij. aq. comm. ad ℔iij. Sub finem adde nitri purificati ʒß. Fiat ptisana pro potu solito ad urinam promovendam, & viscerum ac sanguinis æstum temperandum.

Ra-

Radix Graminis usurpatur in syrupo de Ibisco *Fernelii* & syrupo de 5. radicibus aper.

GRATIOLA.

GRatiola, *Off.* Digitalis minima, Gratiola dicta, *Morisson. hist. Oxon.* p. 2. 479. *Inst. R. H.* 165. Gratiola centauroides, *C. B. P.* 279. Gratiola, *J. B.* 3. 434. *Dod. Pempt.* 362. Gratia Dei, *Cæsalpini* 365. Gratiola vulgaris, *Parkins.*: Gratia Dei, cujus semen Gelbenech, Papaver spumeum forte *Anguillar*: Limnesium sive centauroides *Cordi*: vulgo, *Gratiole, herbe a pauvre homme*.

Radicibus est oblique repentibus, albis, geniculatis, fibrisque multis deorsum vergentibus stipatis: quæ caules emittunt erectos, crebris geniculis distinctos, sesquidodrantales & longiores: in quibus folia bina ex adverso nascuntur unciam superantia, semiunciam lata, glabra, venosa & intense amara. Ex eorum alis emergunt flores singulares, monopetali, tubulati, posterius perforati, flavescentes, & lineis fuscis virgati, cornu modo incurvi, octo lineas longi, tres lineas crassi, anterius hiantes & in duo labia divisi dilute purpurascentia: labium autem superius quasi cordiforme & sursum reflexum, inferius tripartitum. Calyx monotomos, in quinque partes divisus, ex cujus fundo pistillum emergit longius, quod mutatur in capsulam dilute rufescentem, e rotundo acuminatam, in duo loculamenta divisam, seminibus fœtam tenuibus & rufescentibus. Agri Parisiensis incola nascitur secus rivulos, & in pratis udis, Junio & Julio florens. Semina Augusto & Septembri perficiuntur. Herba & radices in usum veniunt.

Analysi chymica, ex Gratiolæ floridæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere insipidi & inodori, subacidi, obscure salsi ℥xv. ʒj. gr. lxiij. humoris primo limpidi, magis ac magis acidi, austeri, sub finem rufescentis, intense acidi & intense austeri ℔iij. ℥vj. ʒij. gr. xlij. humoris rufi intense acidi, aliquantisper alcali urinosi, & austeri ℥ij. ʒiij. gr. xlviij. olei spissi ad instar extracti ℥j. gr. vj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒvij. gr. xij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi alcali ʒv. gr. xviij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. xlv. in calcinatione ℥iij. ʒij. gr. xlviij.

Tota planta inodora, insigni amarore donatur cum obscura adstrictione. Sale essentiali tartareo, vitriolico donatur, cum multo sulphure acri & crasso. Inter purgantia medicamenta hydragoga refertur: reipsa lentam pituitam vehementer expurgat, non modo per inferiora, sed etiam per vomitum. Hydropicis in primis commendatur. Prodest adversus diutinos coxendicis dolores, adversus inveteratas febres sive tertianas sive erroneas, jecur & lienem ab obstructionibus liberat, ventriculi lumbricos pellit. Sed cum vehemens sit purgans, nonnisi robustis naturis convenit: debilioribus enim sæpe dira excitat ventris tormina aut superpurgationes. Herba recens ad Mß. vel sicca ad ʒj. in aqua vel vino macerata præscribitur, sed longe tutior ac mitior est, si cum lactis ℔ß. leviter incoquatur, & colatura propinetur.

Ejus

Ejus extractum cum vino paratum ad ʒß. vel ℈ij. præscribitur, conserva vero ad ʒij vel ʒiij. usurpatur.

In enematibus foliorum ad M. j. in sero lactis vel ipso lacte vaccino decoctum minori cum periculo usurpatur. Cavendum tamen ne hæc enemata præscribantur, dum æstuant viscera, aut ad inflammationem proclivia sunt.

Folia recentia contusa & imposita, vulnera consolidant & curant, teste Cæsalpino. Eadem capiti imposita hydrocephalis mederi Hermannus scribit.

℞. Folior. Gratiolæ virid. ʒij. vel exsiccator. ʒj. Injiciantur in lactis ferventis ℥vj. Infunde per noctem. Colaturam æger capiat mane.

℞. Folior. Gratiolæ ʒj. Macerentur per noctem in aq. fontr. ℥vj. F. colatura, in qua contunde Amygdalas dulces n. vj. Expressione dilue syrup. Violar. vel de Althæa ℥j.

℞. Gratiolæ viridis M. j. Centaur. minor. Absynth. ana M. ß. Seminis Tanaceti & Santonic. ana ℥ß. Coq. in sero lactis. Fiat clyster ad enecandos & expellendos vermes præsertim ascarides.

℞. Gratiolæ Soldanellæ, folior. Ebuli, Asari, Sambucci, florum Genistæ, Persicorum, ana M. ß. corticis Sambuci, Frangulæ, radicis Ireos vulgaris & Esulæ ana ℥j. pulpæ Colocynthid. p. j. Coquantur in urina. Fiat cataplasma hydrocephalo calide applicandum. *Paul. Hermans in Cynosura M. Medicæ.*

G R O S S U L A R I A.

INter plures Grossulariæ species tres potissimum inter edulia & medicamenta recipiuntur: scilicet Grossularia, Uva crispa dicta, Grossularia Ribes dicta, Grossularia olens Ribes nigrum dicta.

Grossularia, Uva crispa dicta, *Off* Grossularia simplici, acino vel spinosa sylvestris, *C. B. P.* 455. *Inst. R. H.* 639. Uva spina, *Matthiol* Uva crispa, sive Grossularia, *J. B* 1. 47. *R. H.* 1484. Uva crispa, *Dod. Pempt.* 748. Crispina vera, *Cordi*: Cæanothus spina, *Theoph*: vulgo, *Groselir blanch epineux*, & fructus *Groseille blanche*.

Ex radice lignosa, fibris non destituta, hic frutex exsurgit bicubitalis & altior numerosa stolonum segete luxurians, varieque in ramulos subdvisus, cortice in adultioribus ramis purpurante in junioribus virgis & surculis albicante, materie fere buxeo colore pallescente, spinis longiusculis acutis ac rigidis ad foliorum exortum passim armatus, singularibus, binis aut ternis. Folia promit brævibus pediculis innixa, unguem lata, nonnumquam ampliora, nonnihil rotunda, modice divisa, vitigineis quodammodo similia, superius saturo virore splendentia, inferius dilutiora, mollia & modice pilosa, sapore acido. Flores parvi, suavi, sed nonnihil gravi odore simul multi ex eodem tuberculo ex quo folia prodeunt, ex pediculo brevissimo punicante, hirsuto, nutantes, rosacei, quinque petalis in orbem positis ex herbaceo albicantibus constantes calyce monophyllo, pelviformi, in quinque segmenta utrinque rubentia, extrorsum reflexa, diviso, cum quinis staminibus, & pistillo virescente, alba lanugine circa infima parte obsito. Calycis pars posterior quasi globosa abit in acinum seu baccam globosam, aut ovatam,

tam, interdum hirsutam, plerumque glabram, mollem, succosam, umbilicatam, plurimis lineis a pediculo ad umbilicum usque protensis, quasi totidem meridianis insignitam, colore initio virentem gustuque acidam austeram, per maturitatem vero subflavescentem, ex vinoso dulcem, seminibus fœtam plurimis, exiguis, candicantibus. In sylvis Sangermaniaceis, & circa pagum *Montmorency* dictum, sponte nascitur. In hortis quoque colitur, ubi cultura majoribus foliis, & baccis donatur, quæ tunc dicitur Grossularia spinosa sativa, *C. B. P.* 455. *Inst. R. H.* 639. Grossularia majore fructu, *Clusii hist.* 120. Uva crispa fructu Cerasi magnitudine, *Gesner. hort.* Soli acini maturi vel immaturi in usum esculentum veniunt.

Analysi chymica, ex fructuum jam maturitatem assecutorum ℔v. distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore haud ingrato, dulci, primum nullo modo acidi, sub finem obscure acidi ℔j. ℥iv. ʒvij. humoris subacidi, deinde magis ac magis acidi, austeri, ac obscure alcali, urinosi ℔iij. ℥iij. ʒiij. gr. xviij. humoris rufescentis, parum acidi, sale volatili urinoso impraegnati ℥j. ʒiij. gr. xlij. olei adiposi ʒvij. gr. xviij. Massa nigra residua pendebat ℥iv. ʒij. gr. xxxvj. quæ per tredecim horas in crucibulo rite calcinata reliquit cinerum ʒv. ex quibus salis fixi mere alcali ʒj. gr. xxxij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. gran. xxx. in calcinatione ℥iij. ʒv. gr. xxxvj.

Fructus maturus acidi salis mediocrem portionem obtinet, multo sulphure, phlegmate, & terra obruti; quare sapore aliquantisper dulci, sed fatuo donatur. Fermentatione tamen succus ejus aliquantisper vinosus evadit, sed non adeo generosus salium defectu. Fructus immaturus acidus est & austerus: refrigerat & adstringit. In cibatu apud nos usus ejus est uvarum acerbarum loco, juribusque gratissime innatat. Appetitum excitat: gravidis, quæ cibum omnem respuunt pergratus, nauseam tollit: hæmorrhagias, & ventris profluvia compescit. Juscula in quibus coctus febricitantibus utilia. Crudus comestus crudum parit succum, & parum aut nihil alit. Recte autem monet Parkinsonus largiorem immaturi fructus esum, quomodocumque præparetur, ventriculis frigidis & flatibus obnoxiis non permittendum, nec colicos dolores aut tormina ventris inducat.

Maturus mollis est, & cujusdam dulcedinis, fatuæ tamen particeps. Longe minus adstringit immaturo: ad condimenta raro adhibetur: nec nisi a pueris aut fœminis voracibus aut rusticis comeditur. In ventriculo facile corrumpitur.

Vinum apud Anglos ex maturis acinis conficitur, narrante Rajo. Acinis in dolium injectis aquæ ferventis q. s. affunditur. Vas exacte clausum in loco temperato per tres quatuorve hebdomadas relinquitur, donec liquor baccharum succo, & spiritu penitus impraegnatus fuerit, baccæ autem plane exsuccæ, & insipidæ reddantur. Deinde exhaustus liquor cum Saccharo in ampullas vitreas infunditur, quæ probe obturatæ ad tempus reservantur, donec liquor cum Saccharo intime mixtus & fermentatus in generosum, & vini æmulum laticem exaltetur.

Grossularia, Ribes dicta, *Off.* Grossularia multiplici acino, sive non spinosa, hortensis rubra, sive Ribes Officinarum, *C. B. P.* 455. *Inst. R. H.* 639. Ribes vulgaris, acidus ruber, *J. B.* 2. 97. Ribesium fructu rubro,

Dod.

Dod. Pempt. 747. vulgo, *Groselier rouge*. Fructus, Ribes, Ribesium, & Grossula vulgo, *Groseilles rouges*.

Fruticosa stirps est radicibus multifidis, fibrosis, adstringentibus; stolonibus seu virgulatis plurimis lentis ac flexilibus, ad duos vel tres cubitos assurgentibus cortice spadiceo aut cinereo, materie virente cum ampla matrice seu medulla: foliis vitis viniteræ similibus, sed multo minoribus, mollibus sinuatis, superne obscure virentibus, glabris, inferne molli lanugine canescentibus, acerbis. Flores racematim cohærent plurimi, rosacei, e petalis quinque purpurascentibus conflati quasi cordatis, & in crenis calyci pelviformis, quinquifidi, nascentibus, cujus posterior pars abit in acinum, initio virentem per maturitatem rubrum duas lineas latum sphæricum, succi acidi grati plenum, pluribus seminulis fœtum. Oritur in sylvis Alpium, & Pyrenæorum coliturque vulgo in hortis ac septis. In usum cibarium & medicum venit.

Alia species est, quæ candidos pellucidos acinos profert, quæ hujus potius varietas est, quam species distincta. Dicitur Grossularia hortensis fructu Margaritis simili, *C. B. P.* 453. *I. R. H.* 640. Ribes vulgaris acidus, albas baccas ferens, *J. B.* 2. 98. Ribes vulgaris albo fructu, *Clus. Hist.* 120. vulgo, *Groselier blanc*, & *Groseilles blanches*. Ad usum medicum prior seligitur.

Analysi chymica, ex maturorum acinorum ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis fere expertis ℔iij. ℥v. humoris primo obscure acidi, deinde magis ac magis acidi, manifesti & intensi ℔j. ℥xij. gr. xxxvj. Massa sicca residua per retortam distillata præbuit humoris acidi & peraustėri ℥vj. gr. xxxvj humoris rufi, subsalsi, tum acidi austeri, tum alcali ℥j. gr. ix. olei spissi syrupi ad instar ℥j. gr. xl. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. gran. xxxvj. quæ per 23. horas calcinata reliquit cinerum cœrulescentium ℨvj. gran. lx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℨij. gran. xliv. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ℨiv. gran. lix. in calcinatione ℥iv. ℨj. gr. xlviij.

Ribes salem essentialem acidum, austerum obtinet cum olei portione mediocri consociatum. Hujus acini racematim adhuc ex pediculis dependentes nulla arte præparati, aut pediculis liberato tantillo Sacchari conspersi, æstivo tempore comeduntur. Imo a pueris, puellis chlorosi laborantibus, mulieribus pica & malacia affectis, ægris febre laborantibus avide expetuntur ratione saporis subacidi, vinosi & palato grati.

Matres familias has baccas integras Saccaro condiunt sicut Cerasa; vel Ribesiorum gelatinam elegantem & palato gratissimam, succum acinorum cum Saccharo coquendo ad debitam consistentiam, & pro dulciario, non solum ad secundas mensas instruendas, sed etiam ad ægrotantium, febricitantium præsertim solamen reservant.

Ex eodem succo syrupus, Rob seu Sapa, hoc est succus ad mellis consistentiam inspissatus, in officinis præparantur.

Ribes, & quæ ex eo parantur, omnium consensu utiliter exhibentur ad æstum internum temperandum, sanguinis effervescentiam compescendam & biliosas commotiones cohibendas. Sanguinem enim & humores leviter inspissant, acidorum vegetabilium more: cumque simul adstringant mode-

moderate, ventriculum roborant, inappetentiam tollunt, in vomitionibus, & diarrhæis a biliosa colluvie oriundis, aut febribus biliosis valde conducunt, hæmorrhagias, quæ a nimia sanguinis dissolutione aut effervescentia nascunt, coercent.

In febribus malignis, & morbis contagiosis plurimum commendantur: quandoquidem his in ægritudinibus non solum mirum, nimiam sanguinis dissolutionem præcavent, sed etiam alcalia salia nimis evoluta retundunt, sulphura expansa nimis, & exaltata cohibent. Ne tamen existimes earum curationem, ab horum acidorum usu semper absolvi.

Nocebit Ribesiorum usus, si vel voracitate immodica vel tempore minus commodo deglutiantur. Tunc enim diarrhæas excitant, ventris tormina, febres. Acida quoque in quibusdam, quorum ventriculus debilior est ciborum concoctionem minuunt, bilis alcalinam indolem destruendo, chylum spissiorem & grumosum efficiendo, unde humorum stagnationes viscerumque infarctos ab eorum esu quandoque nascuntur. Insuper assiduus acidorum fructuum usus pulmonibus nocet, tussim excitat, & phtisicis prorsus infensus est. Imo notatum est ab Hannemanno apud Bonnetum *Lib. 2. M. Septentriol. sect. 14. cap. 28.* a nimia Ribesiorum comestione tabem ortam. Nonnullis etiam fructus illi adversantur. Georg. Hannæus *in Ephemerid. Germanicis Decad. 2. ann. 6. Obs. 138.* observat virum quemdam, qui simul ac ex uno vel altero pediculo pendentes Ribesiorum acinos absumeret, gravedinem sibi acturum accelerasse.

℞. Syrup. de Ribes. ℥ij. aquar. Lactuc. vel Cichor. ℔j. Salis Prunell. ʒß. Misce pro potu in febribus.

℞. Rob. Ribesior. ℥j. Aquar. Meliss. & Oxytriphyll. ana ℥iij. M. F. Julap. in febribus malignis.

In anginæ initio gargarismata parantur ex succo vel syr. Ribesiorum, & aquis Rosar. Plantag. Centinod. & aliis.

Folia vero Grossulariæ vehementer adstringere testis est Fusius.

Grossularia olens, Ribes nigrum dicta, *Off.* Grossularia non spinosa, fructu nigro, majore *C. B. P.* 455. *Inst. R. H.* 640. Ribes nigrum vulgo dictum, folio olente, *J. B.* 2. 98. Ribesium fructu nigro, *Dod. Pempt.* 749. *Groselier noir*, *Cassis* ou *Cassier des Poitevins*, Paul. Contant. 39.

Frutici huic folia sunt vitiginea lata, aversa parte leviter pilosa, odore fœtido. Flores ex eodem tuberculo plures aut racematim digesti. Uvæ crispæ floribus persimiles, quorum odor, qui & foliis, gravis, Baccæ oblongæ, colore nigro, quæ sive maturæ, sive immaturæ acidæ sunt cum sapore partim grato, partim ingrato. Apud Pictones & Turones frequens nascitur. Rarius apud nos, & circa vicum *Montmorency* tantummodo reperitur. Folia a nonnullis usitata.

Miræ hujus foliis tribuunt virtutes in Tractatulo anno 1712. Burdigalæ edito sub hoc titulo, *Les Proprietes admirables du Cassis;* in quo veluti panacea omnibus fere in morbis frutex ille prædicatur. Ejus foliorum recentium succus expressus: infusum vel decoctum in vino vel aqua, eorumdem exsiccatorum pulvis vel decoctum præscribuntur.

Ex iisdem foliis syrupus vel conditum præparantur. Ubi desunt folia, eorum

rum

rumdem germina vel fruticis cortex usurpatur. Sed in primis adversus viperarum & animalium rabidorum morsus, his in provinciis ejus folia plurimum usitata sunt. Folia recentia in vino contunduntur, succus exprimitur, cujus cyathus unus vel ℥viij. bis die per octiduum a demorsis hauritur mane, jejuno ventriculo & tribus quatuorve post prandium horis. Folia contusa & expressa vulneri apponuntur.

Paulus Contant Pharmacopæus Pictavensis *in suo Commentario in Dioscoridem* aquam vel vinum in quibus Grossulariæ olentis folia per 24. horas macerata fuerunt, adversus hydropem ad ℥iiij. per quindecim dies mane, jejuno ventriculo pota commendat: eademque adversus viperarum morsus utilia dicit.

Ab illustrissimo viro D. Chauvelin summo rei ærariæ & judiciariæ olim in Turonia, nunc in Picardia Præfecto, & Regi a sanctioribus consiliis audivimus hæc folia adversus rabidorum animalium morsum plurimum valere, & usurpari in mixtura quadam adversus hydrophobiam apud Turones & Pictones decantata & plurimis experimentis comprobata.

℞. Folior. Galegæ, Rutæ hortens. Rorismarini, Salviæ, Angelicæ sylvestris, Grossulariæ olentis, folior. & radicum Bellidis sylvestris minoris, Spongiolæ, Rosæ sylvestris, folior. Lepidii latifol. Allii bulborum ana p. æq. Contundantur, & contusis pro singulis hujus massæ manipulis adde salis communis ℥iiij. vini generosi ℔iiij. Digerantur in vase clauso per aliquot dies, identidem agitando. Hujus infusi cyatum unum aut alterum bis die sumat æger a cane rabido demorsus, mane scilicet, jejuno ventriculo, & vesperi tribus post prandium horis per octiduum, celebrata prius venæ sectione. Si febris accendatur, sanguinis missio erit reiteranda, non interrupto hujus remedii usu. Nihil vero alimenti sumat æger nisi duabus post assumptum remedium elapsis horis. Externe vulneri, si opus sit, sufficienter dilatato, linamentum hoc vino imbutum apponatur, & post duodecim horas renovetur: vel etiam herbæ ipsæ contusæ & vino madentes eodem modo applicentur.

Eadem est animalium quadrupedum demorsorum curandorum ratio. Si vulnus detegi possit, candente ferro comburatur, scalpello crustra inducta tota auferatur, & herbæ contusæ & vino maceratæ admoveantur: Medicatum vinum animali propinetur, sed dosi diversa; bobus scilicet ad ℔j. bis die per octiduum, minoribus animalibus minor dosis exhibebitur. Necesse est etiam ut animalia demorsa quotidie fluviorum vel stagnorum aquis per aliquot temporis intervallum innatent.

HEDERA.

Duæ in Officinis plantæ Hederæ nomine insigniuntur, scilicet Hedera arborea, & Hedera terrestris. De arborea jam egimus ubi de plantis exoticis, *Sectione de Resinis solidis*, *articulo de Gummi Hederæ*. nunc de terrestri sermo erit.

Hedera terrestris, *Off.* Calamintha humilior folio rotundiore, *Inst. R. H.* 194. Hedera terrestris, vulgaris, *C. B. P.* 306. Chamæcissus sive Hedera terrestris, *J. B.* 3. *App.* 855. Hedera terrestris, *Dod. Pempt.* 394.

Gerard. Raii Hist. 567. Melacocissos , *Lugdunens.* 1311. Chamæclema ; *Cord.* Elatine , *Brunsfels* : humilis Hedera , *Adversar.* Corona terræ , *Lobel. Icon* 613. vulgo , *Lierre terrestre , Terrette* , *Herbe de S. Jean* , *Rondotte*.

Viticulis quadrangulis , repentibus & fibrosis late se propagat secus rivulos , & in sepibus , ac pratis , cauliculos promens tenues , quadrangulos , subrubentes , hirsutos : in quibus folia bina nascuntur , longis pediculis hærentia , rotundiora , aurita , unciam lata , subhirsuta , æqualibus crenis incisa . Flores ad caulium nodos verticillatim dispositi , e singulis foliorum alis tres quatuorve , aut etiam plures exeunt , monopetali , labiati , cærulei , labio superiore bifido , & ad latera reflexo , inferiore in quatuor segmenta diviso , tubo intus saturatioribus purpureis maculis & lineolis variegato , rictu pilis brevibus albis , velut lanugine quadam obsito : pistillo tenui , bicorni . Calyx floris oblongus , angustus , striatus , marginibus in quinque segmenta brevia partitis , flore marcescente in ventrem turgescit , & quatuor semina oblonga continet , subrotunda , lævia . Totius plantæ sapor amarus , odor gravis ad Mentham quodammodo accedit . Tota planta in usum medicum venit .

Analysi chymica , ex totius plantæ receptis ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris fere insipidi & inodori , limpidi , obscure salsi & sub finem obscure subacidi ℔j. ℥v. ʒv. gr. xviij. humoris primo subacidi , deinde magis ac magis acidi , subausteri ℔ij. ℥viij. ʒij. gr. xviij. humoris rufescentis , leviter empyreumatici , subacidi , subsalsi , urinosi ℥j. gr. xxxvj. humoris rufescentis , sale volatili urinoso impraegnati ℥ij. olei adiposi ℥j. ʒiij. gr. xxxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum subrufescentium ℥ij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒvj. gr. xxxviij. extracta sunt . Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒvj. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. xxxvj.

Hederæ terrestris folia amara sunt , nonnihil aromatica , & chartam cæruleam vix mutant . Quamobrem ejus vires Cl. Tournefortius refert ad sulphur & terram , quæ copiose reperiuntur in hujus plantæ analysi , & salem essentialem quemdam , non multum a tartaro vitriolato diversum , mixtum cum pauco sale ammoniaco . Unde ob partes bituminosas , salino-terrestres & spirituosas , aperit , abstergit , discutit & vulneraria est , tum intrinsecus sumpta , tum extrinsecus adhibita . Succus ejus defœcatus ad ℥ij. aut iij. infusum vel decoctum ex aqua vel vino propinantur : vel etiam pulvis a ʒß. ad ʒj. exhibetur . Ex summitatibus floridis conditum in Officinis præparatur ; sicut ex ejus succo, syrupus & extractum . In decoctis & potionibus vulnerariis usus est frequentissimi . Specifica facultate , inquit S. Paulli , vulneratis & ulcerosis visceribus , si qua herba , hæc maxime medetur . Ettmullerus eamdem erosionibus & exulcerationibus viscerum , pulmonum in primis & renum dicatam , & in his consolidandis nulli cedentem scribit : & illius usum in tussi & phthisi pulmonali tum præservanda , tum curanda , sive ex læsione externa , sive ab erosione interna ortum suum ducat , commendat . Vvillisius *in Pharmaceutica rationali p. 2. sect. 1. c. 6.* pulverem conficit ex summitatibus Hederæ terrestris nonnihil rubescentibus , contusis & in placentam coactis , quæ sole fervido statim exsiccata in pulverem

rem subtilem redigitur ; quem a ℥ß. ad ℥j. exhibet bis in die cum ejusdem plantæ aqua distillata aut decocto pectorali , in tussi gravi & pertinace , & in phthisi . Ettmullerus ancillam , quæ diu phthisi scorbutica laboraverat , decocto hujus herbæ unico curatam fuisse refert . Lindanus in empyemate & vomica pulmonum & in pleuritide suppurata non parum habere virium asserit , sive usurpetur ejus decoctum , sive conserva : materiam enim purulentam in pectore collectam mirum quantum evacuat , & ulcus potentissime detergit . Ad mictum cruentum & purulentum sanandum plurimum valet . In casu ab alto , ab eodem Ettmullero , & in primis ad grumum sanguinis resolvendum , & inde oriundam difficilem respirationem auferendam ejusdem decoctum commendatur cum solutione lapillorum cancrorum permixtum .

Insignes eidem tribuuntur vires ad effectus urinarios demulcendos , acrimoniam urinæ temperandam , nephritidem præcavendam , dispositionem ad calculum removendam , imo etiam calculum minuendum & expellendum : Audienda sunt hæc S. Paulli verba . In calculo vero renum simplex Hederæ pulvis cum Sacchari dimidio præparatus , & cum aqua Hederæ terrestris , cui spiritus vini quarta vel sexta pars est affusa , propinatus , omnem fere fidem superat , quam præclare eum atterat .

J. Rajus ex Hieronym. Reusneri observationibus narrat , quemdam vino in quo Hedera terrestris infusa esset , addito Saccharo cando , cum felici quidem successu usum fuisse , & arenulas excrevisse , at cum insigni dolore .

Ad colicos dolores compescendos & ad dysenteriam sanandam ejus decoctum in clysteribus præscribitur . Ad puerperarum tormina post partum folia contusa ventri calide apponuntur . Matthiolus colicis in affectibus oleum in quo ad solem æstivum folia recentia macerata fuerunt, injectum & epotum tanquam singulare remedium prædicat .

Succus hujus plantæ naribus attractus cephalalgiam etiam vehementissimam & inveteratam , referente J. Rajo , non lenit tantum , sed & penitus aufert . Medicamentum hoc , inquit post suum auctorem , quamvis facile parabile & ubique obvium sit , non satis potest laudari , si res ex usu æstimarentur , auro æquiparandum . Novi quippe qui per decennium ac amplius acerrimis doloribus conflictati statim ab ejus usu recreati sunt , nec unquam postea paroxysmum senserunt . Joan. Bauhinus eam observavit ad expellendos vermes equorum præstantissimam , si contusa detur cum Avena .

Ejus folia sola sinuosis tibiarum ulceribus medentur contusa & admota . Ad insaniam sanandam eadem recentia in vino albo usque ad putrilaginem , ut ajunt , coquuntur . Succus exprimitur & cum olei Olivarum æquali portione mixtus coquitur adhuc ad mediæ partis humoris diminutionem : hoc oleoso succo ægrotantis capitis vertex , sinciput & tempora calide inunguntur , easdem partes manu calida & hoc succo madida per semihoram fricando . Dein magma expressum eodem liquore imbutum iisdem partibus calens applicatur . Removetur cataplasma sexta quaque hora , novum & calidum admovendo , & frictiones unctionesque simul repetendo . Quod quidem per tres quatuorve dies continuandum est .

♃. Radic. Rubiæ tinctor. Tormentill. & Bistort. ana ℥j. folior. Hederæ terrestr. Veronic. & Virgæ aureæ ana M. j. Summitatum florid.

T 2 Hype-

Hyperici & Bellidis minor. ana M. j. Coq. in aq. comm. q. s. ad ℔iiij. Colatura dilue Rhodomeli ℥ij. Fiat apozema vulnerarium ad ℥vj. tertia vel quarta quaque hora propinandum, ad ulcera interna detergenda & hæmorrhagias sistendas.

♃. Pullum gallinaceum & vitulinæ carnis ℔ß. Orizæ cochlear unum; radic. Symphyti maj. & Tormentill. ana ℥j. Coq. in aq. comm. q. s. pro jusculis quatuor: Sub finem coctionis adde folior. Hederæ terr. Chærefol. Portulac. Urticæ, Plantag. Geranii Robertian. & Sanicul. ana M. j. Sumat æger jusculum unum quarta quaque hora in hæmorrhagiis quibuscumque.

♃. Succor. defœcator. Hederæ terrestris, Chærefol. & Veronicæ ana ℥vj. Syrup. de Hedera terrestri ℥ij. M. Dividantur in sex doses quarta vel sexta quaque hora propinandas, in sputo & mictu cruento aut purulento, in abscessu interno abstergendo.

♃. Extract. Hederæ terrestr. Conserv. Rosar. rubr. & Conserv. radic. Symphyti major. ana ℥j. antihectic. Poter. Succini subtilissime pulver. ana ʒiiij. Corall. rubr. & oculor. Cancror. ana ℈j. M. F. electuar. antiphthisicum c. s. q. syrup. de Hedera terrestr. Dosis ʒiß. ter quaterve in die.

♃. Succi Hederæ terrestr. defœcati ℥iiij. Thuris subtilissime triti ʒj. Mellis rosati ℥j. M. F. linctus in hæmoptoe, empyemate & vomica pulmonum.

Ejus aqua distillata servatur in Officinis pharmaceuticis plantæ viribus non prorsus destituta, sed succo vel decocto minus valens.

HELIANTHEMUM.

Plantis duabus genere diversis Helianthemi nomen Officinæ concedunt, scilicet Helianthemo vulgari, & Helianthemo tuberoso esculento.

Helianthemum vulgare, *Off.* Helianthemum vulgare, flore luteo, *J.B.* 2. 15. *Inst. R. H.* 248. Chamæcistus vulgaris, flore luteo, *C. B. P.* 465. *Raii Hist.* 1013. Flos solis, *Dod. Pempt.* 193. Chamæcistus I. *Clus. Hist.* 73. Helianthos, sive Flos solis, *Adversf. Lobel.* Helianthemum Anglicum luteum, *Gerard*: Panax chironium, sive Flos solis, *Matthiol*: Hyssopus campestris, *Tragi* 221. Consolida aurea Chirurgis, *Cordi Schol*: vulgo, *Helianthème*, *Herbe d'or*, *Hysope des Garrigues*.

E radice alba, lignosa, caules, plures, tenues, teretes, humifusi; hirsuti emergunt foliis vestiti oblongis, angustis, Hyssopi foliis paulo latioribus, mucronibus obtusis, ex adverso binis, pediculis brevibus insidentibus, superne viridibus, subtus incanis. Flores in summitatibus in longas veluti spicas dispositi, pediculis semiuncialibus appensi, lutei, rosacei, pentapetali, cum plurimis intus staminulis flavis, e calyce trifolio, lineis rubris striato exeunt. Pistillum abit in fructum trigonum, grandem, trifariam dehiscentem, semina aliquot trigona, rufa, continentem: ad floris uniuscujusque pediculum apponitur foliolum longum, angustum. In agro Parisiensi sponte nascitur. Radices & folia usitata sunt.

Helianthemi folia succo lento & glutinoso scatent, qui chartam cœruleam colore rubro leviter tingit.

Vulneraria est & adstringens hæc planta. Unde in sputo sanguinis, alvi profluvio,

vio, & omnibus affectibus quibus fluxus nimius conjunctus est, Symphyti aliarumque Consolidarum more, usurpari potest. Exhibetur utiliter decoctum in vino rubro, vel aqua, cum Symphyto & Plantagine ad sanguinis sputum, diarrhæam, dysenteriam.

Ad uvulam, ulcera oris & genitalium decoquitur in vino rubro, addito momento aluminis, decoctioneque os colluitur, aut ulcera partium dictarum.

Helianthemum tuberosum esculentum, *Off.* Corona solis parvo flore, tuberosa radice, *Inst. R. H.* 489. Helianthemum Indicum, tuberosum, *C. B. P.* 277. Flos solis Farnesianus, Aster Peruanus, tuberosus, *Col. Part.* 2, 13. Flos solis pyramidalis, parvo flore, tuberosa radice, Heliotropium Indicum quorumdam Gerard. emacul. *Raii Hist.* 335. Battata Canadensis, *Parkins.* vulgo, *Taubinambours & Poires de terre*.

Ab una radice caulis singularis aut multiplex exsurgit, teres, virens; striatus, asper, pilosus, duodecim aut amplius pedes altus, medulla alba, fungosa fractus, foliis crebris, nullo ordine positis, ab imo ad summum usque cinctus pallide virentibus, asperis, latis, acuminatis, floris Solis vulgaris fere similibus, non tamen rugosis nec æque latis. Caules ab imo statim ramosi sunt, foliis paulatim magnitudine decrescentibus ab imo ad summum usque. Flores in summis caulibus & ramulis nascuntur floris Calendulæ vulgaris magnitudine, radiati, quorum discus ex plurimis flosculis luteis, dense stipatis; corona vero ex semiflosculis duodecim aut tredecim, striatis, cuspidatis, aureo fulgore micantibus, embryonibus insidentibus, calyce e squamis villosis composito comprehensis. Embryones autem abeunt in semina parva. Caulis plures emittit radices tenues, repentes, fibrillis tenuibus capillatas, longe lateque se diffundentes, inter quas e radice primaria multæ aliæ soboles tuberosæ excrescunt, glomeratæ, nunc radici primariæ seu matri adhærentes, nunc fibris longis ad pedis ab ea distantiam adnascentes, terram elevantes, & nonnunquam supra ejus superficiem apparentes. Unica radix triginta, quadraginta, quinquaginta, aut etiam plura non raro producit hujuscemodi tubera. Radices hæ tuberosæ foras colore rufescunt, substantia seu carne interna fungosa, candicante, sapore dulci, variis prominentiis gibbosæ, pugni humani interdum magnitudine, ea parte qua germinaturæ sunt velut in rostellum elatæ. Caulibus marcescentibus radices tuberosæ per hyemem in terra restant, & sequenti vere regerminant. In hortis colitur. Radices tuberosæ in usum esculentum veniunt.

Analysi chymica, ex radicum tuberosarum recentium ℔v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris limpidi, primum sapore subdulci, fatuo, odore herbaceo, obscure subsalsi, deinde saporis & odoris prorsus expertis ℔ij. humoris limpidi, obscure acidi ℥xij. Residuum per retortam distillatum præbuit humoris rufi, empyreumatici, manifeste, & impense acidi ℥v. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi, empyreumatici, sale volatili urinoso impraegnati cum granis aliquot salis volatilis ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. olei ℥j. gr. xlv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ʒiiij. quæ per quindecim horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ʒij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. lixivio sunt extractæ. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvij. gr. xxvij. in calcinatione ʒv. ʒj. gr. xxxvj.

Harum radicum succus & decoctum chartam cœruleam rubro colore tingit. Sapore dulci & palato grato hæc tubera gustui se commendant & edulia sunt tum cruda, tum cocta. Cocta carnis capitum Cinaræ saporem referunt. Salem essentialem obtinent tartaro similem cum aliqua ammoniacalis salis portione, sulphure crasso, terra copiosa & multo phlegmate viscido conjunctum. Mediocriter nutriunt, sanguinis & humorum acrimoniam demulcent, unde pectoris affectionibus conducunt. Nonnulli eas flatulentas esse & ventriculo inimicas pronuntiant; alii autem aliter sentiunt, nec ullam hujusmodi flatus excitandi vim in illis percipiunt aut agnoscunt. Apud nostrates aqua decoquuntur & cum butyro, sale & piperis tantillo condita comeduntur. Alii ea frustulatim secta & massa farinacea involuta cum butyro aut oleo in sartagine frigunt. A quibusdam cruda cum sale & pipere utpote palato gratiora devorantur: sed ob suum succum viscidum difficilius coquuntur in ventriculo.

HELIOTROPIUM.

Heliotropium & Verrucaria, *Off.* Heliotropium majus Dioscoridis, *C. B. P.* 253. & *Inst. R. H.* 139. Heliotropium majus, flore albo, *J. B.* 3. 604. Heliotropium, *Dod. Pempt.* 70. Heliotropium Officinis, Verrucaria scorpioides, *Adversar. Lobel.* 101. vulgo, *Herbe aux verrues*.

Huic radix est simplex, tenuis, lignosa, dura: caulis dodrantalis & altior, fungosa medulla plenus, rotundus, ramosus, nonnihil hirsutus, foris ex viridi incanus: folia ad ramulorum exortum & per ipsos ramos disposita, ex rotundo oblonga, Ocymi foliis paria, sed albidiora asperioraque, cauli concoloria, hirsuta. Flores in ramulorum cauliculorumque fastigiis scorpionum caudæ instar reflexis ordinata serie digesti, parvi, candidi, monopetali, infundibuliformes, centro stellæ in modo corrugato & in decem partes alternatum inæquales ad oram incisi. Ex calyce lanuginoso surgit pistillum infimæ floris parti ad instar clavi infixum & quatuor velut stipatum embryonibus, qui deinde abeunt in totidem semina hinc angulata, inde gibba, brevia, cinerea. In agro Parisiensi sponte nascitur. Herba integra usitata est.

Analysi chymica, Verrucariæ floridæ ℔v. per retortam distillatæ præbuerunt humoris flavescentis, saporis & odoris herbacei penetrantis, subsalsi, subalcalini, urinosi ℥xiiij. ʒiij. gr. liiij. humoris rufescentis, odoris & saporis herbacei, magis penetrantis, salsi & alcali urinosi ℔j. ℥xj. ʒvj. gr. lx. humoris limpidi, flavescentis, ejusdem odoris, & saporis magis salsi ℥x. ʒj. gr. lx. humoris rufi, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. gr. xij. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. lxvj. olei syrupi ad instar spissi ℥j. ʒvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ʒv. gr. xij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iiij. ʒiij. ex quibus lixivio salis fixi alcali ʒiiij. gr. lx. fuerunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gr. xxiiij. in calcinatione ℥ij. ʒij. gr. xij.

Verrucariæ folia amara sunt, & eorum succus chartam cœruleam nullomodo mutat. Salem essentialem ammoniacalem continent cum oleo copioso tum tenui & acri, tum crasso, & multa terra conjunctum.

Ver-

Verrucas, myrmecias seu prurigines & thymos in glande aut præputio & ano affricata herba valenter adimere dicitur. Optime detergit, & efficacissima censetur adversus carcinomata & ulcera serpentia & gangrænosa, necnon strumosos tumores. J. Rajus folia contusa cum oleo rosaceo & capiti admota, adversus cephalalgiam commendat. Idem refert epotum foliorum decoctum una cum Cumino renum calculos pellere & frangere, & intestinorum animalia necare.

HEPATICA.

A Pari Hepatis obstructiones resolvendi, qua pollent, facultate, tres stirpes, licet genere prorsus diversæ, Hepaticæ nomen per antonomasiam obtinuerunt, scilicet Hepatica fontana seu vulgaris, Hepatica nobilis seu trifolia, & Hepatica stellaris, seu Asperula. De hac jam egimus sub Asperulæ nomine.

Hepatica fontana, Hepatica vulgaris, Hepatica terrestris, Lichen petræus, *Off.* Lichen petræus latifolius, sive Hepatica fontana, *C. B. P.* *362.* Lichen, sive Hepatica fontana, *J. B. 3. p.* 758. Lichen, sive Hepatica vulgaris Parkins. *Inst. R. H.* 124. Hepatica terrestris, *Gerard.* Jecoraria, seu Hepatica fontana, *Trag.* 523. Fegatella, *Cæsalp.* 601. vulgo, *Hepatique commune.*

Radicibus hæret sericeis similibus pilis, tenuibus admodum, copiosis sub foliis, quæ digiti sunt latitudine, & dupla longitudine vel majore, superne virentia vel parum flavicantia, squamosa velut serpentum cutis vel limacis, singulisque squamis punctum in medio inscriptum elevatur. Flos, si quis sit, non manifestus. Caulem ex parte folii extrema, parum scissa & sinuosa, lunata, album, lævem, firmum, succosum, Junci crassitie, diaphanum, quatuor uncias longum habet, supra quem pileolus, veluti fungus, insidet parvus, in quatuor aut quinque partes inferne divisus. Pileolus primum viridis est, parum ad flavum inclinans, postea flavescit, atque demum rufus efficitur; & partes illæ inferiores divisæ fructum nigrum disruptæ ostendunt, atque apertis fructus seu vascula seminalia decidunt nigro-purpurea, succosa cum viridia, siccata vero pulverem pro semine nigrescentem fuliginosum continent. In saxis aquosis & umbrosis oritur juxta rivulos, fontes, aut puteos.

Analysi chymica, ex totius plantæ recentis ℔ij. ℥xiiij. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, obscure salsi ℔j. ℥j. ʒj. gr. lx. humoris limpidi, primum obscure salsi, deinde obscure subacidi, ℥xiij. ʒvij. gr. vj. humoris limpidi, tum alcali urinosi, tum acidi, ℥v. ʒiij. humoris fusci, leviter empyreumatici, manifeste subsalsi, alcali & subacidi ʒvij. gr. liiij. olei adiposi ʒiiij. gr. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ʒiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ruforum ʒiiij. ʒiij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi salsi gr. xxx. tantummodo extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒiiij. in calcinatione ℥j. ʒvj. gr. xxxvj.

Hepatica saporis est herbacei cum amarore nonnullo & adstrictione, & odore leviter aromatico, bituminoso, quasi mastichino perfusa. Sale essentiali ammoniacali cum mediocri olei bituminosi portione & copiosa terra conjuncto instruitur.

Ex horumce principiorum miscela compositum exsurgit potenter incidendi, abstergendi, adstringendi & consolidandi virtute præditum. Hepatica est insignis hæc planta, necnon vulneraria. Pulmonum, hepatis, lienis & cæterorum viscerum obstructiones aperit, humores crassos dividit, solvit, partium tonum firmat, roboratque. Sanguinem sistit in vulneribus. Humorum acrimoniam ratione terræ & olei bituminosi demulcet & retundit. Cæsalpinus notat quod adustos & crassos humores leniter purget, si in magna copia ut pondere ℔ij. ejus decoctum propinetur, præsertim si cum sero lactis confectum fuerit: quo remedio iterato per multos dies sanatos multos vidit ex maligna scabie & ulceribus exedentibus. Usus ejusdem in hectica febre infantium, empyemate, phthisi, ictero, scabie & cutaneis affectionibus commendatur. In jusculis aperientibus ad M. j. præscribitur.

Emanuel Konig *in suo Regno Vegetabili*, hunc pulverem velut specificum antiphthisicum proponit.

℞. Lichenis petræi exsiccati & pulverati ℥ß. Geran.Robertani pulver. Pulmon. vulpinor. præparator. Boli armen. ana ʒij. Antihectic. Poter. ʒijß. Sacchar. cand. ℥j. M. F. pulvis. Dosis ʒß. vel ℈ij. mane & vespere.

Officinæ Basileenses syrupum servant ex Lichene præparatum, qui infantibus tussientibus & scabiosis, maxime autem phthisicis utilissime datur.

Hepatica usurpatur in syrupo de Cichor. simplici & composito.

Hepatica nobilis, Hepatica trifolia, *Off.* Ranunculus tridentatus, vernus, flore simplici, cœruleo, *Inst. R. H.* 286. Trifolium Hepaticum, flore simplici, cœruleo, *C. B. P.* 330. *Raii Hist.* 580. Trifolium Hepaticum sive Trinitatis herba flore cœruleo *J. B.* 389. Hepatica trifolia, cœruleo flore, *Clusii Hist.* 247. Trifolium magnum seu aureum, quod nobilis Hepatica, *Tragi* 519. Hepatica aurea, *Brunsfelf. Tabern. Icon.* 527. Trinitas *Matthioli*: Hepatica nobilis sive Trifolia *Parkinson.* Trifolium aureum *S. Paulli Quadr. Bot.* 5. vulgo, *Hepatique des Fleuristes*, ou *belle Hepatique*.

Radices sunt crassiusculæ in plurima capita divisæ, fibris innumeris ex rubro nigricantibus varie intertextis capillatæ, adeo ut totæ fibris hisce occultentur, nec aliud esse videantur quam massa seu congeries fibrarum glomeratarum & miris modis implexarum. E singulis autem radicis capitulis seu nodulis quotannis progerminant primo flores: deinde folia, cum primulum emergunt complicata & hirsuta, postquam extenduntur glabra, superne obscurius viridia, adversa parte pallidiora, & interdum Cyclaminis modo purpurascentia, firma, triquetra, in tria segmenta non tamen ad pediculum usque divisa, per margines æqualia, pediculis semipalmaribus & longioribus insidentia. Caules ex eadem radice plures, tenues, pediculis foliorum breviores, nudi, singuli singulos flores sustinent speciosos, rosaceos, & sex vel octo petalis cœruleis conflatos, staminibus cum suis apicibus intus plurimis cum calyce trifolio & pistillo globoso ac verrucoso, quod abit in capitulum, in quo plura semina acuta, Ranunculorum modo congeruntur. Variat floris colore cœruleo, carneo, albo: in hortis colitur ob floris sæviente hyeme erumpentis elegantiam: Herba integra usurpatur.

Inter plantas Hepaticas recensetur, necnon vulneraria dicitur. Refrigerat enim, siccat, roborat, & adstringit. A nonnullis, referente J.Bauhino, ad vul-

vulnera glutinanda tam foris illita quam intus sumpta probatur: item ad enterocelas, in quem usum pulverem dimidii cochlearis mensura ex vino austero propinant. Tota planta decoquitur in vino eodem ad columellæ fauciumque inflammationes. Tragus asserit, herbam vino decoctam & potam obstructione liberare jecur, præsertim in his, qui veneri nimium indulsere: eamdemque inflammationes impositam sedare, doloresque demulcere. Easdem vires ejus aquæ distillatæ tribuit. Nonnulli ejus extractum cum Saccharo præparatum in herniis puerorum perutile esse asserunt. Aqua pluvialis, post ternam quaternamve ex recentibus cohobationem instituta, fit cosmetica egregia, quam honestissimæ matronæ narrante Simone Paulli, ubi sole sub ardente versatæ sunt, ad formæ suæ restaurationem solent expetere.

HERBA PARIS.

Herba Paris, *Off. Dod. Pempt.* 444. *Inst. R. H.* 233. *J. B.* 3. 613. Solanum quadrifolium bacciferum *C. B. P.* 167. Uva versa, Uva lupina, Uva vulpina, *Germanorum*: Solanum tetraphyllon, *Adversar. Lobel. Icon.* 267. Aconitum salutiferum, *Tab. Icon.* 112. Aconitum Pardalianches monococcon *Cordi*: vulgo, *Raisin de Renard.*

E radice tenui, longiuscula, geniculis aliquot articulata, oblique serpente, alicubi interdum progerminante, cauliculum erigit teretem & singularem, solidum, duos palmos altum, prope terram rubentem, superius viridem: atque circa hunc folia promit quatuor, ab uno veluti centro in decussis sive crucis figuram concinne digesta, ex angusto principio lata, in acumen desinentia, rugosa & nervosa, per margines æqualia, inferne splendentia, superne nigricantia. Supra hæc, in cauliculi fastigio, flos prodit cruciformis, quatuor scilicet petalis longis, angustissimis, acutissimis, & viridantibus constans octonis staminibus longis, acutis, viridibus, cum additamentis ut plurimum croceis nonnunquam albicantibus, & calyce ex quatuor latiusculis, acuminatis, & viridantibus foliis composito: in cujus medio sedet pistillum seu embryo fructus cum stylo brevi. Embryo autem abit deinde in fructum seu baccam mollem, fere globosam, atropurpuream, in quatuor loculamenta divisam, ex cujus umbilico quaterna filamenta ejusdem cum ea coloris emicant. His in loculamentis semina copiosa, minuta, oblonga, albida, magnitudine Papaverini aut Amaranthi, continentur. Odor totius plantæ virosus & ingratus, In agro Parisiensi sponte nascitur. Tota planta in usum venit.

Analysi chymica, ex ℔iv. & ℥xij. totius plantæ recentis, dempta radice, per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei obscure acidi ℥xiij. ʒiv. humoris magis ac magis manifeste acidi, & austeri ℔iij. ℥vij. ʒj. humoris rufi, leviter empyreumatici, minus acidi, subsalsi, austeri & obscure alcali ʒv. gr. lx. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso impraegnati ʒvij. salis volatilis concreti urinosi gr. xlij. olei extracti ad instar spissi ℥j. ʒiv. gr. xxxij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒiv. gr. xlviij. quæ rite calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥j. ʒj. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gr. xlij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ʒiv. gr. xliv. in calcinatione ℥ij. ʒiij. gr. xij.

Herba

Herba Paris salem essentialem obtinere videtur vitriolico-ammoniacalem cum multo oleo bituminoso conjunctum.

Alexipharmaca censetur, cephalica, resolvens, & anodyna. Fuerunt; qui eam Aconiti speciem esse conjectantes, venenatam prodiderunt. At vero Lobelius *in Adversariis* eamdem alexipharmacam esse probat experimento duorum canum, quorum intimas in fauces vi indita fuit Arsenici, & Mercurii sublimati ana ℥ß. carnibus admixta. E vestigio, inquit, uterque canum ore patulo aerem captabant, spumas elidebant, anxioque & crebro conatu, sed irrito, vomere nitebantur: latratus edebant ore & assultu rabido, rictuque minaci proximum quemque invasuri videbantur. Hora vix exacta uterque frigidior, & quietior factus, decubuit moribundus. Tum Pulveris Saxonici ℨij. ex rubello vino infusæ fuerunt in fauces unius, ac nec tum quidem quicquam evomuit: quin potius aliquanto post, cum socius periculi jam enectus esset, hic nobis attractantibus visus fuit calescere. Itaque cœpit ore reptare, oculos reservare, & animum viresque adeo repente recipere ut hilaris & ludibundus aliquot horis post, cœnam sub mensa cœperit, planeque convaluerit. Idem evenit ad Badenses Thermas aliis canibus, quibus data fuit cum arsenico mixta nux vomica: sed hi vertigine ventrisque diris cruciatibus acti sese in gyrum indesinenter versabant.

Joann. Schroderus usum baccarum internum alexipharmacum in peste; venenatis morbis, venenisque assumptis pronuntiat. Ettmullerus eas eorum malignitatem per sudorem expellere scribit.

Baptista Sardus & Cæsalpinus adversus mentis emotionem, insaniam & fatuitatem tam per morbi diuturnitatem aut sævitiam, quam pravarum rerum assumptione contractas commendant, si viginti continuis diebus dimidium cochlear pulveris hujus herbæ jejuno propinetur. Idem præstat solum baccharum semen pulveratum, si Matthiolo credere fas est, ℨß. vel ℨj. pondere potum ad vigesimum usque diem. Secundum Camerarium pulvis radicis colicam sanat. Eædem baccæ n. v. vel ix. pulverizatæ, & in aqua florum Tiliæ propinatæ a nonnullis summopere laudantur adversus epilepsiam, in primis infantum.

Non desunt tamen qui afferant acinos Uvæ lupinæ devoratos soporem inducere. Ergo sane, inquit H. Tragus, illos nequaquam degustare volo, ne forte prorsus obdormiam. S. Paulli propter diversas auctorum hac de planta sententias internum illius usum prohibet, Galeni monito obtemperans. Medicinas, quæ jam longo tempore probatæ sunt, quæque uno ore a peritis Medicæ materiæ auctoribus commendantur, omnibus aliis præferre videtur. *Lib. 2. de antidotis c. 23. p. m. 399.*

Extrinsecus foliorum, & baccarum usus plurimum commendatur in bubonibus pestilentialibus, calidis tumoribus, inflammationibus malignis, paronychia, & ulceribus inveteratis, sive in decocto, sive sola contusa, aut cum fuligine impastata, in forma cataplasmatis imponantur. Sic auctore Ettmullero, & inflammationem, & tumorem scroti ac testium folia imposita admodum laudatum sunt remedium, non minus, quam in inflammatione ipsius penis cataplasma ex herba virente contusa factum, & applicatum egregie convenit. Hujus plantæ foliis aliquid anodyni & narcotici in recessu recondi existimat, quo æstum, & dolorem valent refrænare:

nare: propter quod in cancro tam exulcerato quam occulto folia hæc contusa in mortario plumbeo, & imposita non leve levamen afferre scribit.

Folia & baccæ in pulvere Saxonico usurpantur, cujus hæc est descriptio a Lobelio recensita.

℞. Utriusque angelicæ, domesticæ nempe, & sylvestris, Vincetoxici, Valerianæ domesticæ, Polypodii querni, radicum Althææ, & Urticæ ana ℥iv. corticis Mezerei Germanici ℥ij. Grana Herbæ Paridis n. xxiv. folia ejusdem cum toto n. xxxvj. Ex maceratis in aceto radicibus & siccatis fit omnium pulvis. Dosis ℥ij.

H E R N I A R I A.

Herniaria, Millegrana, Herba Turca, *Off.* duplex est, alia glabra; alia hirsuta.

Herniaria glabra *J. B.* 3. 378. & *Inst. R. H.* 507. Polygonum minus, sive Millegrana major glabra, *C. B. P.* 281. Herniaria, *Dod. Pempt.* 114. Empetrum, *Tragi* 527. Herba Turca, sive Herniaria, *Lobel. Icon.* 421. Epipactis *Anguillar*: vulgo, *Herniole, Turquette, Herbe du Turc.*

Herniaria hirsuta *J. B.* 3. 379. *Inst. R. H.* 507. Polygonum minus sive Millegrana major hirsuta, *C. B. P.* 381.

Parva hæc herba supina humique procumbens, late subjectum solum occupat luxurie læta complurium ramulorum, quos ex pusilla radicula in altum descendente fundit, hinc inde sparsos, teretes, subrubentes, creberrimis interceptos geniculis, ad quorum singula adversa folia perquam exigua, Serpilli minora, ex viridi lutea, in hac hirsuta, in illa glabra, gustu acri. Eisdemque locis erumpunt mirum in modum numerosi flores, minimi, luteoli, aut albidi, apetali, plurimis scilicet staminibus constantes, ex calyce surgentibus. Horum pistillum abit deinde in semen perpusillum, splendens, nigrum, in capsula oblonga, & striata, quæ calyx floris fuit, & per maturitatem horizontaliter rumpitur reconditum. Utraque agri Parisiensis incola in usum medicum indiscriminatim recipitur.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ, & seminibus fœtæ ℔v. distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis & odoris herbacei, obscure acidi ℔j. ℥ij. ʒiv. gr. lxvj. humoris limpidi, sub finem rufescentis, magis ac magis manifeste acidi, & austeri ℔j. ℥xv. ʒvij. gr. xxiv. humoris rufi, tum acidi, tum alcali, & sale volatili urinoso impregnati & austeri ℥iv. ʒvj. olei adiposi ℥iij. ʒvij. gr. xij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ix. ʒvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥vij. ʒvij. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiv. gr. lx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. gran. xlij. in calcinatione ℥vj. ʒvj. gran. xxxvj.

Herniaria saporem salsum, acrem refert, chartam cæruleam colore rubro leviter tingit. Sale donatur essentiali vitriolico ammoniacali cum oleo copioso, & terra adstringente conjuncto.

In curandis herniis præsertim omenti, & intestinorum, quæ propter peritonæi laxitatem in scrotum descendunt, speciatim est proficua. Andreas

Mat-

Matthiolus refert, Gabrielem Fallopium Mutinensem hac tantum herba plures intestinorum ramice laborantes sanavisse. Eamdem Jacobus Hollerius Medicus Parisiensis celeberrimus mirum in modum ad hernias commendat in tractatu *de morbis internis cap. 62.* Et propterea a Parisiensibus herba Holleriana dicta fuit. Hollerius succum expressum solum vel subinde affuso vino albo ab ℥ij. ad ℥iv. per novem dies propinat. Antonius Valetius *in annotationibus in Hollerium* narrat, adolescentem quemdam, cui citatior saltus insignem herniam conciliaverat unico haustu aquæ stillatitiæ Herniariæ curatum fuisse, admoto tamen post reductionem factam hoc emplastro.

♃. Emplastri contra rupturam & emplastri de gratia Dei ana ℥j. Sanguinis draconis, Olibani, & radic. Osmundæ regalis pulverator. ana ʒij. cum modico olei Mirtillor. Molliantur in igne, & fiat emplastrum super alutam.

Alii Herniariæ pulverem vel vino dilutum aut jusculo, vel sub forma boli ad ʒj. exhibent. Maceratur vel coquitur ejusdem herbæ M. j. in aquæ vel vini ℔j. & colatura ad ℥vj. vel ℥viij. propinatur: & post reductionem omenti vel intestini cataplasma ex herba contusa sola vel cum aliis huic morbo accomodatis mixtæ parti afflictæ admovetur. S. Paulli cataplasma sequens adversus exomphalon expertum proponit.

♃. Herbæ Perfoliatæ cum toto M. j. Herniariæ, Auriculæ muris, Plantaginis, musci Acaciæ nostratis ana M. ß. In suff. quant. vini rubri cocta loco affecto applicentur, & umbilicus fascia arcte & debite constringatur.

Commendantur quoque pulvis decoctum, infusum, vel vinum ex musto cum herba recenti fermentato paratum ad urinam ciendam, ad promovendas arenulas in urinariis meatibus hærentes, & ad nephriticos dolores sedandos. Cl. Tournefortius aquam diureticam ex hac herba conficit in urinæ suppressione & nephritide præstantissimam.

♃. Herniariæ & Melissæ Tragi ana ℔ij. Asperge salis marini M. ß. & aquæ q. s. Digerantur per triduum. Postea in Balneo arenæ distillentur. Deinde aqua distillata iterum atque iterum novis plantis affundatur, & distilletur. Servetur ad usum Dosis ℥iv. cum vini albi tantumdem. Quarta quaque hora exhibeatur in urinæ suppressione, & nephritide.

Extus inungantur abdomen, inguina, perinæum & lumborum regio oleo per infusionem parato ex Millepedum M. j. Cantharidibus n. x. & semin. Ammeos ℈j. in olei Olivar. q. s. igne leviter decoctis aut sub solis æstivi radiis per triduum maceratis.

Præterea Herniaria ab Ettmullero inter plantas vulnerarias numeratur. Anguillara scribit succum hujus potum, aut herbam esitaram, vel etiam emplastri modo plagæ impositam, morsis a vipera auxiliari. Idem refert eam jecori prodesse, & aquam ejus distillatam & potam intra dies octo icterum sanare.

Joann. Godofredus Gruhlmannus adversus oculorum caliginem Herniariam, quam ea de causa Oculariam nuncupat *Specimine publico anno 1706. Jenæ edito*, velut specificam promulgavit, & illius usum senibus æque ac juvenibus visionem lectione scriptorum subtiliore charactere impressorum, diu noctuque debilitantibus commendat. Pulverem ejus pani butyro illito aspergit &

mane

mane ac vesperi exhibet: vel extrahit ex ea cum spritu vini per infusionem & digestionem essentiam singulis auroris in jusculo vel aquam ejusdem distillata propinandam: quin imo pulverem ejus cum radice Helenii, foliis Verbenæ, Eufrasiæ, Betonicæ, Chelidonii majoris, Majoranæ, Rutæ, addito saccharo in formam Trageæ non minori cum successu redigit.

HORDEUM.

DUæ in primis Hordei species ad usum esculentum, & Medicum recipiuntur, scilicet Hordeum Polystichum hybernum, & Hordeum Polystichum vernum.

Hordeum polysticum hybernum, *Off.* Hordeum Polystichum hybernum *C. B. P.* 22. & *Inst. R. H.* 513. Hordeum polysticum, *J. B.* 2. 429. *Raii hist.* Hordeum polystichon hybernum majus, *Tab. Icon.* 274. Hordeum majus, *Tragi* 638. Hordeum primum, *Anguillar*. Hordeum, *Brunsfels. Matthiol.* vulgo, *Orge*.

Hordeum, ut reliquæ culmiferæ stirpes radicibus est fibrosis, tenuibus numerosis: breviore culmo quam vel Triticum vel Secale, sesquicubitali tamen interdum, & in lætiore solo bicubitali, quinque, sex, & pluribus interdum geniculis intercepto; ad quæ singula folia graminea, longa, angusta, culmum aliquousque obvolventia, ima triticeis angustiora, superiora nonnumquam æquæ lata, scabriora, & quousque culmos obvestiunt glauco quodam polline plerumque obducta. Spicas promit in ordines & versus nunc ternos, interdum quatuor, nunc sex, nunc octo axi dentatæ affixos digestas, longis, firmis, mordacibus & asperis aristis e glumarum apicibus prodeuntibus munitas: in quibus flores nascuntur apetali, staminibus plurimis constantes ex calyce ut plurimum triphyllo surgentibus. In centro calycis seu glumæ embryo fructus reconditur, qui deinde abit in semen duas tresve lineas longum, pallidum vel flavescens, farinaceum, utrimque acutum, ventre tumido, glumæ, quæ calyx floris fuit arcte adhærescens, adeo ut eam deponere vix queat. Seritur in arvis autumno & sequenti anno colligitur.

Hordeum polystichum vernum, *Off.* Hordeum polysticum vernum, *C. B. P.* 22. *Inst. R. H.* 513. Hordeum hexasticum pulchrum, *J. B.* 2. 429. Hordeum polystichum æstivum, *Tabern. Icon.* 275. Hordeum septentrioni notissimum, *Lobel. Obs.* Hordeum senis versibus, *Matthiol. Camerar.* vulgo, *Orge de printemps, Orge avance*.

Priori breviores spicas profert, & crassiores. Cæterum non differunt nisi solo sationis tempore. Hoc apud nos in arvis verno tempore seritur.

Hordei stipulæ per maturitatem molliores sunt minusque fragiles quam triticeæ: unde & succulentiores sunt, & pabulum bobus, & vaccis alendis commodius, & pinguius suppeditant. Spicæ ob longitudinem, & gravitatem plerumque nutant & deorsum incurvantur, & vel viginti interdum grana in singulis versibus continent. Ab eodem grano plures stipulæ exeunt.

Analysi chymica, ex granor. Hordei ℔vj. & ℥viij. per retortam distillatis pro-

prodierunt humoris limpidi, odore & sapore decoctum Hordei referentis; primum obscure subsalsi, obscure acidi, deinde manifeste acidi ℔j. ℥iij. gr. xxiv. humoris rufi, empyreumatici, impense acidi, acuti, primo obscure austeri, deinde manifesti ℔j. ℥x. ℨiv. gr. xlviij. humoris rufescentis, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥iv. ℨß. olei spissi fere adiposi ℥iv. ℨv. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥xiij. ℨvij. gr. xxxvj. quae pulverata, & per decem horas rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ℨvj. gr. xl. illorum cinerum lixivium adeo viscidum erat, ut chartam bibulam permeare vix, & nisi post longum temporis intervallum valeret: ex cineribus salis alcali fixi ℥j. lixivio extracta est. Partium jactura in distillatione fuit ℔j. ℥vj. ℨij. gr. xxxvj. in calcinatione ℔j. ℥xj. gr. lxviij.

Hordei semen seu granum multum salis essentialis tartarei continet cum sulphure crasso copioso, nonnihil salis ammoniacalis & terrae adstringentis conjunctum. Ex hac mixtura compositum exsurgit farinaceum, quod cum aqua dilutum vel coctum in mucilaginem abit adeo viscidam, ut igne quidem destrui vix possit: quandoquidem granorum Hordei insignis portio, (fere tertia pars) in carbonem convertitur, & cineres licet optime calcinati mucosam & viscidam reddunt aquam. Haec farinacea & mucosa substantia actuosis donatur principiis, quae, si ope aquae in motum agantur, fermentationem concipiunt, mucosae partes dividuntur, attenuantur, ac compositum vinosum fit, ut experimur in Cerevisia postea acetosum, ac tandem evanidum aut putidum, sicut coeteri fere omnes plantarum succi. Ex liquore vinoso seu Cerevisia spiritus ardens extrahitur spiritui vini haud absimilis.

Hordeum non easdem cum Tritico facultates obtinet: si quidem Triticum calefacit: Hordeum vero quocumque modo paratum sit, numquam corpus calefacit, sed quodammodo refrigerat & abstergit, & vario pro modo praeparationis tum humectat, tum siccat. Coctum ut in ptisana humectat, tostum ut in polenta siccat. Differt praeterea a Tritico, quod succum tenuem aut saltem minus crassum ac detersorium generet, cum Triticum crassum ac lentum sit & nonnihil obstruentis naturae obtineat. Nonnulli observant Hordeum flatulentum esse, & stomacho adversari, quod quidem intelligendum est de Hordeo coctione aut fermentatione non debite subacto aut de ventriculo Triticeis assuefacto.

Ex Hordei farina olim apud populos quamplurimos, panes conficiebantur, & hoc etiam saeculo fiunt, verum in annonae caritate & ad sublevandam Tritici inopiam a tenuioribus praecipue. Apud nos certe, sicut apud Romanos olim, mediocrem habet auctoritatem, saltem ad panificia: nam ad conficiendam cerevisiam valde expetitur, & a septentrionalibus populis quotidiano usu frequentatur, illis aeque necessarium pro potu parando, ac Triticum pro pane. Reipsa Hordeum minus quam Triticum alit, difficilius concoquitur, quoniam minus habet lentoris, & corpori agglutinari, & adhaerere aeque ac Triticum nequit. Hordeum laudatur candidum, & purum, totum plenum, densum ac ponderosum, quantum ejus natura postulat. Reprobatur gracile, rugosum, laxum ac leve. Nec statim a messe & tritura eo utendum est, sed loco sicco, & minime humenti per aliquod tempus condendum est propter humorem viscidum supervacuum, qui

qui exhalari aut attenuari postulat. Quando vero mediocriter siccatum contrahi videtur, tunc ejus usus tempestivus est, idoneus & salutaris. Cortex autem exterior, qui furfuraceus, interiore pulpa seu farina siccior est, minime vel parum nutrit, abstergit, & purgatorium quid, monente Hippochrate, obtinet.

Variis modis Hordeum paratur, vel ut alimentum sit, vel ut alimentum medicamentosum.

1. Panes ex Hordei farina conficiuntur. Triticeis friabiliores, & multo inferiores, pabulum tenujoris fortunæ hominum præbent, iis tantum accomodati sunt, qui duros subire labores necesse habent, robustum enim ventriculum requirunt: quapropter apud Athenienses, narrante Plinio, gladiatores, qui eo frequenter vescebantur, hordearii cognominati fuerunt. Dicuntur etiam convenire catarrhosis, hydropicis, & mulieribus, quibus menses immodice fluunt. Laudabiliores sapidioresque panes evadunt, si Hordeum cum Tritico, Spelta, aut Secali æquis portionibus misceantur.

2. Maza *Græcorum*, *& Latinorum*, genus panis Hordacei apud veteres usitatum, Hordei tosti farina est liquore aliquo conspersa atque subacta v. g. aqua, oleo, lacte, vino, sapa, melle, &c. Hinc forte placentæ. quæ in officinis ex amygdalis, & saccharo conficiuntur, Massipanes nominantur. Maza coquitur, inquit Galenus *L.* 1. *de alimentis cap.* 12. panibus Hordaceis ægrius magisque ventriculum flatu implet, in quo, si diutius manserit, turbationem excitat. Citius autem subducitur seu dejicitur, si bene commixta fuerit ac diutius subacta. Quod si mel quoque addatur, citius etiam ventrem ad excretionem excitabit.

3. Polenta, *ἄλφιτον Græcis*, geminam habet apud Auctores significationem, generalem & specialem. Generaliter quamlibet farinam cujuslibet frumenti & leguminis denotat. Fragmenta enim omnis grani mediocri magnitudine moliti ἄλφιτα vocabant prisci: majora fragmenta κρίμνα seu farinas crassiores, vulgo *Griau* ou *Gruau*: minora ἄλευρα, farinas tenujores. Specialiter polenta farinam Hordei recentis tosti vel frixi, ex qua pultes parabantur cum aqua, vel lacte, vel passo significat. Ait enim Plinius Polentam ab Hordei farina eo distare, quod torretur. Fit Polenta laudatissima inquit Galenus *L.* 1. *de Alimentor. facult. c.* 11. ex recenti Hordeo mediocriter frixo. Græci Hordeum aqua perfusum siccabant nocte una: postero die frigebant: tum molis frangebant. Alii vehementius tostum rursus exigua aspergebant aqua, siccabantque priusquam molerent. Nonnulli Hordeum virentibus spicis decussum recens purgabant, madidumque tundebant in pila, atque in cordibus eluebant, ac sole siccatum rursus tundebant, purgatumque molebant. Polenta omnis ait Galenus loco citato, quæ quidem legitime decenterque facta, boni odoris est: sed suaveolentissima illa, quæ ex optimo & recenti Hordeo, quod spicam non admodum siccam habet parata. Addit insuper morem esse compluribus eam sapa & vino dulci mulsoque commixtis, nonnumquam sola aqua conspersam, æstate duabus tribusve horis ante balneum bibere, idque sitis extinguendæ gratia. Sæpius antequam Hordeum torretur, pinsereturque, Linum Salem & Coriandrum miscebant, quorum hanc proportionem ac mensuram Plinius refert. Recipiebant Hordei ℔xx. Semin. Lini ℔iij. Coriandri ℔ß. Sa-

℔ß. Salis ℥ij. His omnibus tostis, & simul tritis utebantur. Polenta leve, & exiguum præbet alimentum: privatis quidem & ab omni exercitatione liberis satis multum: iis autem qui quoquo modo exercentur, minus, quam satis est. Desiccat vero magis quam Hordeum: alvum quoque cohibet.

Hodie in quibusdam Galliæ Provinciis sicca Hordei farina quasi torrida & in clibano resiccata venalis circumfertur, inspissandis carnium jusculis inserviens. *Griotte* vulgo dicitur aut *Gruau*. Offæ genus etiam paratur ex Hordeo sub mola trito in aqua & sale elixato atque despumato, cui lac aut butyrum adjiciuntur. Vocant *des Gruaux d'orge*. Ex avena quoque tetorrida conficiuntur, quæ *Gruaux d'Avoine*.

4. Ptissana, Ptisana *Latinorum*, πτισσάνη, ἡ πτισσάνη *Græcorum* quadruplicem significationem habet: impropriam, generalem, specialem, & specialissimam, ac priscis medendi artificibus usitatam.

Improprie in officinis ptisana sumitur pro decocto Hordei, quod tenue est, & substantiæ ejus parum retinet. Adduntur autem Hordeo etiam alia; v. g. Glycyrrhyza, Graminis radix, Passulæ, Jujubæ, Ficus, Semina &c. Sumitur Hordeum integrum, cum mundificandum, abstergendum, siccandum: excorticatum vero, quando leniendum, mitigandum, emolliendum, sitisque magis extinguenda.

Generaliter, pro quovis frumenti genere, quod pistum est, suoque cortice spoliatum, juxta vim vocis: πτισσάνη enim vox videtur Athenæo deducta ἀπὸ τοῦ πτίσσειν, quod est tundendo deglubere, seu pinsendo decorticare. Verum ptisanam istam non simplici ptisanæ nomenclatura, sed addito frugis, ex qua constabat, nomine veteres exprimebant. Hinc dicebatur πτισσάνη πυρίνη, ptisana triticea; χονδροπτισσάνη, ἐκ ζειᾶς καὶ ὀρύζης πτισσάνη, quæ ex alica, zea, & oriza parabatur: quæ fit ex lentibus φακοπτισσάνη.

Specialiter, pro Hordeo pisto & decorticato cui proprie & peculiariter ptisanæ nomen competit. Hordeum enim tundendo deglubebatur, ac suo cortice spoliatum, recondebatur ad usum. Officinæ Hordeum mundatum hodie appellant: vulgo, *Orge monde*.

Specialissime, & juxta vulgarem Medicorum acceptionem, pro πτισσάνης specialiter sumptæ χυλῷ καὶ ῥοφήματι hoc est ptisanæ cremore seu succo, & sorbitione. Celsus tamen jus Hordei integri, quod decorticatum non est, in aqua tantisper decocti, dum coctione dissiliat, Hordei cremorem vocat: qui biliosis, & ardentibus febribus propinatur.

Ptisanam coquendi ratio aliis atque aliis diversa fuit, sed Græcis maxime vulgata hæc est, & optima quam Galenus annotavit *L. 1. de Ptisana cap. 4. & Lib. 1. de Alimentor. facultat. cap. 9.* Monet autem ad illius confectionem eligendum esse Hordeum optimum, & quod inter coquendum in magnam molem attollatur, & aquam optimam. Primum veteres Græci Hordeum crudum in aqua macerabant. Deinde maceratum manibus conterebant, donec exterior cortex manibus esset excussus. Tum validius iterum manibus confricabant, quousque totum illud quod paleaceum erat, ablatum esset: nisi ptisanam parare vellent majori abstergendi virtute pollentem: tunc enim Hordeum

cum

tum ipso cortice exteriore coquebant. Coquebant id autem primum vehementius, ut bulliret multum: postea igni blando, donec in cremorem abiret, qui etiam jus, succus, & lac, ῥόφημα graece & χυλὸς appellatur.

Hæc erat ptisana veterum simplicissima. Compositam tradit Galenus, loco citato. Coquitur Hordeum decorticatum in aquæ decem, vel, ut Paulus Ægineta ait, quindecim partibus: daturque inter coquendum opera, ut quam amplissime intumescat. Cum in tumorem est sublatum, aceti infunditur momentum, deinde olei exiguum; quod tamen etiam per initia injici potest. Quando ad exactam coctionem perventum est, sal friatus inspergitur, neque aliud quidquam præterea admiscetur, nisi forte Anethi aut Porri pauxillum. Et talis quidem est optima ptisanæ confectio. Ab ea multum aberat quam plerique aliis multis superfluis imperite condiebant. Alii namque Amylum, alii Sapam indebant, alii Mel, & Cuminum, cinnum potius quam ptisanam parantes. Nec defuit illis forte ratio, quod sic Hordei crassitiem tenuari, lentorem incidi, flatum discuti arbitrarentur.

Hippocrates *l. de victu in acutis*, qui & *de ptisana* etiam inscribitur, miris ptisanam laudibus extollit, eamque omnibus frumentaceis sorbitionibus in acutis morbis præferendam judicat. Tunc enim de carnium usu in morbis nulla erat mentio. Galenus *in Commentariis* ait dicti Hippocratei veritatem elucere, si acutorum naturam, & qualitates viresque ptisanæ considerentur. Etenim morbi acuti cum febribus sunt conjuncti, & quidem putridis validisque: ideoque ratione febrium opus iis esse refrigeratione, & humectatione: ratione putredinis concoctione, & evacuatione, concoctione quidem eorum quæ adhuc concoqui, & ad meliorem statum redigi queunt: vacuatione illorum, quæ jam plane sunt exusta, & concoqui amplius non possunt; poscere etiam eosdem acutos morbos refectionem & refocillationem, virium causa; hisce autem scopis, & intentionibus omnibus ptisanam satisfacere. Revera ab omnibus antiquis Medicis ptisana acutis, & ardentibus febribus accommodatissima censetur. Refrigerat enim lentis ac viscidis suis partibus sanguinis, & humorum æstum ac effervescentiam compescendo: humectat, solidas partes nimis rigidas emolliendo, sicciores, & crispatas aquosis ac lentis particulis irrigando, humores vero spissos & viscidos dissolvendo, sanguinem fluxiliorem efficiendo, & ad circuitum suum placide, & æqualiter perficiendum aptiorem reddendo: magis sitim extinguit quam ipsa aqua, non solum humorum acrimoniam retundendo, sales, & sulphura nimis evoluta involvendo, & irretiendo, solidas partium fibrillas emolliendo, sed etiam lentore suo aqueas fluxiliores particulas intra fibrarum poros diutius retinendo: humores crudos adhuc ad coctionem disponit, tum succos inspissatos, & coagulatos dissolvendo, tum solidas in quibus reconduntur partes emolliendo & laxando. Cruditas enim humorum vel est eorumdem spissitudo nimia, vel nimia partium continentium constrictio aut erethismus, quibus diluentia apprime medentur: putridos humores abstergit, & evacuat eamdem ob causam, restituendo nempe & secretiones & excretiones debitas: facillime concoquitur, & quaquaversum digeritur: Quid est enim ptisana? nisi chylus vel potius lympha jam fere perfecta, quæ succum nutritio succo congenerem nutritioni aptissimum continet, multa aqua dilutum, tenuissimum, levissimum, fluxilem, qui ventriculi succo facile consociatur, per totum corpus cito diffunditur, sanguini, & humoribus

prompte, & intime permiscetur, eos diluit, fluidiores efficit, & partibus omnibus nutrimentum exiguum quidem sed convenientissimum, quale in febribus requiritur, suppeditat atque circum vehit. Alimentum est insuper innocentissimum, omni potentiori qualitate vel excessu carens, qui quidem aliqua dignus sit animadversione aut reprehensione: non enim salium, & sulphurum exuperantium majori copia donatur, sed omnia principia in eo ita sunt commixta, temperata; actuosæ particulæ aqueis, & terrestibus partibus adeo exacte involutæ, & subactæ, ut gustu excessus nullus percipiatur. Nullam inflammationem in partibus, nullum æstum in sanguine, in bile nullam effervescentiam excitare valet: quin imo si quæ sint turbæ in humoribus, ab ea facile sedantur, & coercentur. Si quid flatulenti in cerealibus deprehenditur, corrigitur in ptisanæ tostione, & coctione, quibus viscidæ ejus particulæ sufficienter attenuantur.

Præstantissimo hocce alimento medicamentoso antiquiores Medici in acutis ægrotantium vires sustinebant, naturæ morborum medicatrici opitulabantur, nullas morbo suppetias ferendo. Nec indiscriminatim ptisanam granulosam, aut ptisanam jurulentam cuicumque ægrotanti afferebant: sed modo cremorem solum, modo ptisanam, modo cremorem variis proportionibus ptisanæ consulum, quantum scilicet ægro cuique pro varia febris ætate, aut indole conveniebat, ptisanam plus aut minus cremore dilui. Ptisanam enim nemini febricitanti indulgebant, nisi biduo post crisim vel catharsim elapso, cremorem prope nemini, etiam minus robusto, dum crisis erat futura quarto die; nec ante septimum, si septimo tantum crisim futuram autumabant, & vires essent ferendo pares, sola potione contenti aut mulsa seu hydromeli, aut apomelite (*a*), aut aqua frigida vel calente. Secus, cremoris oxybapha (*b*) duo, id est uncias quinque dabant; simul ac semel, si semel tantum cibum sumere solitus fuerat ægrotus: bis, & cremoris dosi supradicta in duas partes divisa, si sanus bis pasci fuerat assuetus; æqualibus vel inæqualibus portionibus, pro ratione consuetudinis in sumendo cibo, dum valebat. A primo vel secundo die tam exiguum demensum magis magisque minuebatur, donec morbus pervenisset ad criseos tempora, id est, ad septimum, nonum, undecimum morbi diem; eo die nihil dabant præter potionem. Judicato morbo per crisim vel per concoctionem, alimentum quibus gradibus imminutum fuerat, augebatur. Biduo post crisim addebatur cremori, ptisanæ seu grani concocti nonnihil. Hoc sensim augebant imminuta cremoris portione, auctis dosibus, donec ad solidum alimentum per ova, pisciculos, avium cortalium extrema fieret reditus. In hoc curriculo, si fastidiebatur cremor ptisanæ, panis bis, ter, quater, quinquies, sexies elotus, donec aquæ innataret, sorbitioni fastiditæ sufficiebatur. Nec ex Hordeo solo alimonia febrientium petebatur, sed ex Zea, Chondro (*c*), Trago (*d*),

deinde

(*a*) Decoctum paratum ex melle vel favis cum aceto commixtis, & tantisper decoctis.

(*b*) Oxybaphon, acetabulum, mensura.

(*c*) Alica, & Chondros granum significant ex Zea frumenti specie paratum forte quid simile *a l'Orge perle*.

(*d*) Tragus fit ex Olyra decorticata: Olyra est vel ipsa Zea, vel Zeæ aut Tritico respondet. Forte erat gruti species ex hoc frumento.

deinde alica factitia, oriza, deinde Milio, imo & ipsis leguminibus. Ex his ptisanas conficiebant, nunc solo nomine notas, olim tam vulgares ut vix eas describere dignati sint veteres. Nonnunquam & carnis nonnihil adjiciebatur; sed hæc magis medicamenti vel condimenti nomine, quam alimenti, si quando liquiditas alvi aut fastigium stomachi infestaret aut metueretur. Nunc vero apud nostros homines harum sorbitionum vestigia sola supersunt: ptisanæ hujus ætatis, nudum nomen nisi quod Hordei nonnihil continent, ut constet aliqua nominis ratio.

Nec solum juscula carnium inolevere, exoletis jam tot plurimorum sæculorum auctoritate confirmatis ptisanis. Sed (quod quidem serio consideranti mirum videbitur & ab omni ratione alienum) postremis hisce temporibus, una cum jusculis carnium, pro antiquatis multiplicibus veterum scitis, de delectu, de mensura, de modo seu systasi, de intervallis alimentorum sorbilium; de his sensim minuendis, augendis, vel omnino prohibendis pro ratione virium, ætatis, consuetudinis, temporum morbi: una successit lex omnium naturarum, ætatum, tempestatum, febrium utcumque inter se distantium communis, ineunte, procedente, vigente morbo, trium quatuorve horarum intervallis sorbitiones exhibere, non quales vellet Medicus ex artis decretis, hoc est leviores, ac leviores febre gliscente, sed a primordiis ad summum succo carnium majorum quadrupedum opimarum valentissimo refertas, & quantas ventriculus ægri potest admittere, hoc est, librales, vix exceptis paroxysmorum gravissimis temporibus. His autem vix minus quatuor libris bubulæ, vitulinæ, vervecinæ uni febrienti in unicum diem deputantur: adeo ut multo plus alimoniæ ægrotanti homini quam sano aggeratur. Liquidæ tantum, inquiunt carnivori, illis offeruntur sorbitiones e carnibus longa coctione elicitæ. Verum quid est illa sorbitio nisi carnium succus, adeo compactus ut jam fluiditatem suam amittet, & in gelatinam concrescat; extractum potius salibus & sulphuribus carnium onustum & ideo ipsis carnibus magis noxium. Et reipsa hæc jura sæpe ventriculum ægrum sollicitant, ardorem in eo concitant, difficile concoquuntur, imo citissime corrumpuntur, varia symptomata pariunt, ructus nidorosos, nauseas, vomitiones, diarrhæas, sulphurei fœtoris intolerabilis dejectiones, insuperabile fastidium, & alia huic alimoniæ potius imputanda quam febri: tandem in sanguinem irrepsa variis illum imbuunt partibus incendiariis, sulphureis, salinis, actuosis, quibus conturbatus vehementer effervescit, febrilis excandescit ardor: ita ut non tam ægri vires his alimentis sustineantur, quam putridorum humorum copia & morbi robur augeantur & crescant. Sed ad Hordeum redeamus.

Inter diversos Hordei præparandi modos tres nobis aliquantisper adhuc usitati supersunt. Unus qui decoctum Hordei *de l'eau d'Orge* in officinis dicitur: alter a veterum ptisana parum discrepans, Hordeum mundatum dicitur, vulgo, *un Orge mondé:* Tertius Hordeatum *de l'Orgeat*, *de l'Orge passé*, seu cremor Hordei *de la Creme d'Orge*.

Decoctum Hordei vel simplex est, vel compositum. Simplex præparatur ex Hordeo vel integro, quod ratione corticis magis detergit, & in obstructionibus magis conducit, vel decorticato seu mundato, ut ajunt,

 quod

quod paulo magis refrigerat & incrassat. Cum aqua communi purissima plus minusve coquitur, modo ad granorum mollitiem tantum & turgescentiam, modo ad perfectam crepaturam, ut ajunt, seu donec granorum tunicæ a nimia farinaceæ substantiæ rarefactione disrumpantur. Hæc decocta in febribus ardentibus & aliis ægritudinibus utiliter usurpantur ad humores crassos & viscidos diluendos, ad humorum acrimoniam temperandam ac demulcendam.

Compositum vero decoctum Hordei fit cum radicibus Glycyrrhyzæ, Graminis, Cichorii, aut aliis aperientibus, Scorsonneræ, Lapathi, Bardanæ &c. Passulis, Jujubis, Ficubus, Dactylis, seminibus, & aliis diversis pro diversis indicationibus. Sic Ettmullerus in pleuritide laudat potum ex decocto Hordei, in quo flores Papaveris erratici aut Bellidis infusi fuerunt; in variolis & morbillis decoctum Hordei cum Cornu Cervi; idem decoctum cum radice Chinæ in febribus ardentibus & cum radice Scorsonneræ in petechialibus.

Hordeum mundatum ex Hordeo integro conficitur, eoque laudatissimo, & pistrino gluma sua decorticato, quod *Orge grue* nostrates appellant: cujus pars quædam in aqua maceratur, abluitur, & iterum manibus teritur, ut quidquid exterioris tegumenti inter pinsendum reliquum est, defricetur. In fictili postmodum reponitur, nova aqua affunditur, & in ea elixatur per quinque, sex, vel septem horas, donec in cremorem abeat: sed ne ebullitio interrumpatur, cum nova aqua opus est, tepida affundenda, & igne blando coquenda ptisana granulosa, in qua nempe semen ipsum restitat: ut vero melius fiat hoc Hordeum mundatum, quidam ab initio butyrum recens addunt, sub finem vero salis quantum satis. Sic paratum ab infima plebe comeditur. Alii ut suavius sapiat, Amygdala, & ad refrigerium semina Melonum vel Cucurbitarum admiscent, & insuper multo Saccharo condiunt. Hujus multus est usus per totum quadragesimale jejunium commodum præbet alimentum, & succum laudabilem in sanis & ægris generat.

Hordeatum quod veterum ptisanæ cremor, nobis *Orgeat*, sic conficitur. Hordeum, ut diximus decorticatum, maceratum & manibus fricatum, atque per horas septem octove elixatum in mortarium marmoreum conjicitur, cum Amygdalis dulcibus decorticatis denuo teritur, & sic trajicitur crassius, aliis liquidius tum additur Saccharum, & patinæ argenteæ impositum iterum prunis leviter ebullit, atque exhibetur sanis, ægris, tussientibus, extenuatis, his qui noctes ducunt insomnes, quo tempore semina quatuor frigida majora adjiciuntur. Cum post colaturam coquitur denuo, crassius fit, & magis nutrit: sin minus, liquidius est, & avidius a multis sumitur, sed minus alit: propterea non tantum semel in die circa horam somni porrigitur, sed bis ter aut sæpius julapiorum in morem propinatur. Interdum ptisanæ sub finem coctionis lac additur, quo nomine suaviter esitatur, sed febricitantibus non convenit.

Si vero æger uberiori nutritione refrigerante & humectante opus habeat, vel Hordeum incoquitur cum pullastro vel frustulo carnis vitulinæ: vel post longam in aqua elixationem, jus carnium affunditur & transcolatum simul cum Hordei cremore hauritur.

Quoddam apud Germanos & Belgas Hordeum præparatur in granula rotunda candida seminis Milii magnitudine contritum, quod Hordeum perlatum dicitur,

citur, ex eo quod semen margaritas forma, crassitudine, candore quodammodo referat. Conficitur ex Hordeo decorticato, & suspensa mola trito. Fortasse non multum differt a crimno veterum, quod κρίμνον, Galeno monente, crassior farinæ pars est, quæ effracto Hordeo grandiuscula invenitur, quæ exquisitiorem molæ confractionem refugit, & per cribrum laxiora habens foramina transmissa est. Ex eo apud Hermanos Pultes modo cum aqua, modo cum lacte, nonnunquam cum jusculo carnium conficiuntur.

℞. Hordei integri ℥ij. Decoque in aqua pura; sed primum fervefacta abjiciatur: nova addatur, ad q. s. & coquatur igne lento ad ℔j. Fiat colatura sine expressione. Adde Sacchari rosati vel syrupi cujuscumque ℥j. Sumat æger pro potu solito, ad leniendam tussim, & ad sanguinis æstum in calidis affectionibus compescendum.

℞. Hordei integri optime loti M. j. Radicum Gramin. Brusci, & Cichorii ana ℥j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. Sub finem coctionis adde folior. Taraxaci, Scolopendrii ana M. j. Liquiritiæ rasæ, & contusæ ℥iij. F. apozema aperiens per cyathos, tertia quaque hora, propinandum.

℞. Hordei mundati ℥j. Bulliat leviter in aq. q. s. rejicienda. Nova, & limpidissima affundatur ad ℔iij. & coquatur ad mollitiem. Tum adde Passularum ℥ß. Caricas ping. n. ij. Glycyrrhizæ rasæ, & contusæ ʒij. Bulliant per horæ quadrantem. Adde sub finem, Capillor. vener. Canad. florum Papaveris rhœad., & Tussilagin. ana M. j. Decoctum refrigeratum transcoletur, & pro potu servetur. Ad tussim sedandam; humorum acrimoniam compescendam, expectorationem promovendam.

℞. Hordei mundati optime loti ℥ij. Coquatur in aq. purissimæ q. s. igne lento ad crepaturam. Trajice deinde per colum, & ad ℥viij. adde Sacchari ℥j. vel syrup. de pomis simplic. de Althæa aut alterius ℥jß. aq. florum Aurantiorum ʒj. Fiat Hordeum mundatum. Capiat mane, jejuno ventriculo, & vesperi, dum it cubitum ad temperandam humorum acrimoniam aut somnum conciliandum.

℞. Hordei mundati loti ℔ß. Fiat decoctio in aqua fontis purissima lento igne usque ad perfectam crepaturam. Aquam colo separa: & extrahe pulpam seu medullam ab Hordeo per setaceum, quæ ad pultis consistentiam cocta servetur in vase terreo vitreato optime cooperto, & in loco frigido non multum humido, quia cito liquesceret. Hujus pulpæ duo aut tria cochlearia dissolve in jusculo, & coquantur per semihoram ad modum liquidæ panatellæ, seu cremoris Hord. antiquor. addendo si lubet aq. florum Aurantiorum perparum. Capiat æger bis aut ter in die.

℞. Hordei perlati vel Hordei mundati ℥ij. Coque cum frustulo colli carnis vitulinæ vel cum pullo gallinaceo. Colatura sumatur instar liquidioris panatellæ. Ad tabidos, & hecticos nutriendos.

℞. Hordei mundati ad crepaturam cocti ℥jß. Amygdalas dulc. decorticatas n. vj. Semin. Melon. ʒiij. Contunde in decoct. Hordei ℥xvj. Expressioni adde syrup. de Althæa aut Nenuphar. ℥ij. aqua flor. Aurantior. ʒij. Fiat emulsio pro duabus vel tribus dosibus.

Cerevisia , & Cervisia : Gallis olim *Cervoise* , nunc *Bierre* : Ζύθος aut Zythus *Ægyptiorum* , & *Græcorum* : Κόρμι *Dioscoridis* : Οἶνος κρίθινος *Diodori Siculi* , seu vinum Hordaceum . Πῖνος seu Πῖνον *Athenæi* : Βρῦτον *ejusdem* : Βρύττια *Hesychii* : Φοῦκας *Simeonis Sethi* , *&* *Arabum* : Φουκάδιον aliorum : Cœlia , & Ceria Hispanorum , *Plinii* : Potus Peleusiacus , *Columellæ* : Sabaia Illyricorum , *Ammiani Marcellini* . Potiones sunt inebriantes non prorsus dissimiles . Ex Hordeo vel aliis Cerealibus præparatæ , licet ratione præparationis granorum , fermentationis , aut admixtarum rerum aliquantisper differant .

At Cerevisia nostra potus est aqua cum Malto infusione paratus & fermentatus , mediæ quodammodo inter aquam , & vinum naturæ .

1. Ex Hordeo Triticove , vel utroque Maltum , Βύνη *Aetii* , & Brasium *Quorumdam* , ad conficiendam Cerevisiam sic præparatur.

Grana Hordei vel Tritici in ampla cupa lignea macerantur per unum aut alterum diem , donec cum mollitie intumescant . Deinde subter infusa aqua , grana eximuntur , & in pavimento asseribus strato paulum exsiccantur , ut nimius humor aquosus evaporetur . Humida adhuc aliquantisper coacervantur ad altitudinem circiter dimidiæ ulnæ , quo protrusis perpusillis radicum cirris seu filamentis germinent , & quasi fermententur .

Germinatio hæc quo rectius successit , eo porosior evadit Malti substantia , ac infusioni extractionique aptior . Sub germinatione autem hæc grana quotidie bis terve versantur , ac moventur , ut æqualiter germinent , ne quædam grana calore nimio suffocentur , & putrescant , quædam autem substantiam seu medullam omnem in filamenta ejusmodi effundant , quædam etiam in superficie , & per ambitum locata ab aeris frigore in germinatione impediantur .

Postea vero ne nimia ejusmodi germinatione Maltum quasi enervetur , & nimiam actuosarum partium quantitatem deperdat , grana ita germinantia laxe & sulcatim dispersa aeri exponuntur ac sensim siccantur , vel tandem etiam supra tabulatum quoddam , igne subjecto , blando calore torrentur sæpius sub tostione versando ne adurantur . Torrefactio tamen si nimia fuerit , Cerevisiæ saporem ingratum conciliat.

2. Maltum molle molarum beneficio ad cremorem redigitur ; ac dein aquæ ferventissimæ in cupa lignea infunditur , ea fere quantitate ut pulmentum referat , & a viris robustis , per aliquot vices , ligneis quibusdam instrumentis planioribus probe agitatur , donec spuma in superficie appareat , quod signum sufficientis extractionis est : si maceratio hæc aut extractio justo diutius protrhatur , Cerevisia evadit crassior , mucaliginosa , ac dein vix fermentescit , cujus causa in particulis terrestribus simul extractis latet . Deinde beneficio colatorii cujusdam lignei in cupa repositi , infusum cremore Malti impregnatum transcolatur : continuo iterum exhauritur , & in caldario ad ignem rursus coquitur per semihoram , sesquihoram aut aliquot horas ut melius conservetur , adjectis aliquot manipulis florum Lupuli salictarii . Mox in cupas , ut refrigescat , distribuitur . Tandem hujus decocti frigefacti libris octo vel decem , fermenti sive fœcis Cerevisiæ libra aut sesquilibra adduntur exacte agitando , in loco tepidiore : stragulis operiuntur , sensimque reliquus liquor affunditur , ut com-

ut commodius fermentescant. Quibus absolutis liquor fermentescens transcolatur: vasa adimplentur, & demum fermentatione absoluta exactissime occluduntur.

Eidem Malto nova aqua affunditur fervida, transcolatur, & ex colatura tenuis Cerevisia concinnatur.

Quo diutius liquor Malto impraegnatus decoquitur, eo durabilior est Cerevisia, & aetatem melius fert; caeteris paribus. Lupulus Cerevisiae incoctus, eidem diutius asservandae, & ab aciditate tuendae inservit, quod efficit amarore insigni quo pollet, quin & eamdem sapidiorem salubrioremque reddit, nimium alte lentorem attenuando, obstructiones, quas Cerevisia saepe gignit, aperiendo, & abstergendo. Quae sine Lupulo Cerevisia conficitur, Ala dicitur ab Anglis. Si generosior sit, maxime nutrit, & corpus obesum nimis, & pigrum reddit. Cerevisia vero lupulata Pinguedinem dissipat, corpusque vegetius, & ad motum aptius efficit.

Cerevisia non ut simplex potus consideranda est ad sitim extinguendam, & sanguinem humoresque tantummodo diluendos apta, sed ut potio alimentosa, cujus lympha actuosis granorum partibus fermentatione evolutis impraegnata, & plurimis eorumdem mucosis partibus eadem fermentatione attenuatis, & in motum actis onusta plurimum nutrit, sanguinis motum auget; & si nimia quantitate sumatur, caput ferit, & inebriat. Revera distillatione, spiritus ardentis, spiritui vini haud dissimilis, portionem non mediocrem suppeditat, olei plurimum, & humoris acidi. Salem essentialem continet tartaro aemulum, sed crassiorem aut terreis ac oleosis particulis magis involutum.

Observandum autem diversas esse Cerevisiarum qualitates pro earum differentia, quae multiplex est ratione materiei frumentaceae, Malti, aquarum, coctionis, fermentationis, substantiae, aetatis, necnon etiam locorum, in quibus conficitur, ut accurate notatum fuit a Doctiss. viro Conrado Bartholdo Behrens *in Selectis Diaeteticis*.

Frumentacea materia in genere selecta, & bona esse debet: & quo firmius est frumentum, eo firmior quoque potio. Ratione vero ejusdem, primo Triticea est, quae quidem calefacit, valde nutrit impinguatque: sed sanguinem simul viscidiorem reddit, respirationis difficultatem, & asthma inducit, viscerum obstructiones parit, urinam moratur, & nephritidi occasionem praebet, alvum tamen lubricat. Hordeacea succi tenuioris est, nec ita nutrit ut Triticea, magis tamen aperit, abstergit ac urinam movet, praesertim lupulata, quae ventriculum roborat, & calefacit. Avenacea in Polonia frequens minus calefacit ac nutrit, & si non satis defaecetur, flatulenta valde est, & alvum constipat. Urinas, & calculum pellit, in frequenti apud Anglos eapropter usu. Secalina vinum Rhenanum colore subviridi aemulatur, nec ingrati saporis est, valde nutrit, simul tamen obstruit, & urinam moratur: respirationem difficilem reddit.

Ratione Malti nimis torrefacti Cerevisia saporis plerumque ingrati existit. Maltum vero quod calore Solis tantum exsiccatur, facile corrumpitur, nisi servetur accuratissime. Cerevisiam suppeditat candidiorem, sed excrementitiam, quaeque simul obstruit, & pectoris difficultatem inducit.

Ratione aquarum, facile per se patet optimas esse, quae ex fontana aliisque salubribus parantur. Quo enim aqua est levior, & tenuior, eo me-

melius granorum, & Lupuli qualitates imbibit, & extrahit. Quæ ex puteali, & stagnanti aqua conficitur, sapidior quibusdam videtur, nec adeo facile acescit. Sed improbanda est aqua turbulenta, & impuritatibus conspurcata, & corrupta, ne coctione, & fermentatione non satis purgari, & defœcari possit, quidquid alii contra sentiant.

Coctio etiam ipsa ut & fermentatio non exiguum momentum ad Cerevisiæ bonitatem conferunt, ut jam dictum est.

Ratione substantiæ alia Cerevisia est tenuis, alia crassa. Tenuis existit ob frumenta parciori manu adhibita. Ejusmodi vero Cerevisia parum nutrit, melius vero humectat, refrigerat, diluit, & totum corpus pervadit, unde quoque magis diuretica, & salubrior est. Crassa vero duplici ratione dici potest Cerevisia, 1. quatenus turbida, & fœculenta est; quæ plerumque crudæ ac flatulentæ sunt, difficulter digeruntur, obstructiones, colicos dolores, stranguriam calculumque, quandoque subito, & quasi in instanti causantur, sanguinemque crassum generant. 2. Crassior fit Cerevisia propter frumentum copiosius additum. Cum enim particulis farinaceis Cerevisiæ ejuscemodi turgidæ sint, chylo quoque diluendo minus adæquatæ sunt, illis qui multo, & euchymo alimento utuntur, aut vinum bibunt, non admodum conveniunt, qui quidem rectius potu tenuiore sibi consulunt. Quibus vero ventriculus imbecillior, aut qui alimenta sumunt pauciora, & parum nutrientia, iis Cerevisiæ illæ pinguiores apprime conducunt, cum & ventriculi digestioni subveniant, adeoque condimenti vices præstent, & simul nutriant, unde & plurimis inde insignis corporis crassescentia, & obesitas.

Ratione ætatis præstat Cerevisia defœcata, præsertim tenuis, quamvis enim minus nutriat, facile tamen distribuitur. Recentior vero si simul turbida & crassa sit, incommoda modo recensita accelerat, & adauget. Vetusta, quæ acescere incipit, nervis, ventriculo, utero, renibus, & vesicæ noxia.

Dulcis fit Cerevisia a frumento, amara a Lupulo. Illa magis nutrit, non ita tamen cum urina secedit, obstructiones parit. Hæc magis calefacit, mesenterium, & viscera deobstruit, citius tamen caput afficit, inebriat, ac somnolentiam inducit.

Diversis etiam qualitatibus imprægnantur Cerevisiæ a diversis rebus quæ sub fermentatione adduntur. Ita in Hollandia Cerevisia cum aromatibus paratur quam vulgo *Bottelbier*, lagenariam Cerevisiam vocant, quæ adhuc fermentescens in lagenis reconditur, & aperta lagena tota in spumam abit. Valde flatulenta est, & periculosum Zithi genus a nonnullis censetur. Non tamen sua laude caret, cum, si moderate, & tempestive sumatur, ventriculum, & digestiones egregie roboret, & in paralyticis affectibus utilis dicatur. Multæ parantur Cerevisiæ medicatæ: apud Anglos Borraginate, ab admixta Borragine, usitatæ. Aliæ Absinthium, Carduum benedictum, Scordium, radices Gentianæ, Helenii, Angelicæ, & sexcenta alia habent admixta quorum saporem, & vires obtinent.

His Cerevisiarum differentiis addi possent illæ, quæ a regionibus, & urbibus petuntur, quæ innumeræ sunt. Sic Anglicanæ plurimi æstimantur: Brunsvicensis apud Germanos præstantissima dicitur. Apud nos quæ in S. Marcelli suburbio præparatur: vulgo, *Bierre des Gobelins*. Sed de singularum virtutibus agere non est nostri instituti. Jam de hac re prolixiores fuimus.

Ex

Ex Cerevisia spiritus ardens conficitur spiritui vini aliquantisper similis, sed odore & sapore minus grato, imo acri, ob oleum empyreumaticum crassum & acre, quo spoliari vix potest. Idcirco ad usum internum spiritus ex vino extractus semper anteponendus est. Chirurgi observant quoque hunc spiritum externe vulneribus admotum minus conducere ob acrimoniam, qua vulnera aliquantisper proritat. Externe hunc spiritum ex frumentaceis granis extractum anodynum dicunt aut soporiferum.

Farina Hordei inter quatuor farinas resolventes recensetur; & sunt farinæ Hordei, Fabæ, Orobi, & Secalis: quibus nonnumquam substituuntur farinæ Tritici, Lini, Fœnu Græci & Lentis. Hæc farina externe sub forma cataplasmatis admota emollit, resolvit, maturat, & anodyna est. Quapropter vel sola, vel cum aliis farinis adhibetur in cataplasmatibus.

℞. Folior. Malvæ, & Althææ ana M. ij. Flor. Chamæmeli, Melilot. summitatum Aneth. ana M. ß. Coquantur in aq. q. s. ad putrilaginem. Contusis adde farinæ Hordei ℥iiij. Olei Chamæmeli ℥jß. Fiat cataplasma resolvens & emolliens.

℞. Quatuor farinar. resolventium ℔ij. Coquantur in lixivio leni cinerum Sarmentorum. Tum effuso per vasis inclinationem lixivio, massæ farinaceæ adde pulver. florum Camomillæ, Meliloti, Sambuci, & pulveris radicis Iridis Florentinæ ana ℥ß. cum olei Chamæmelini q. s. Fiat cataplasma.

Si polenta Hordei, affirmante Simone Paulli, decoquatur in aceto, & decocto per linteum transcolato os proluatur, intolerabiles dentium dolores sæpe mitigat. Idem auctor sequentem observationem refert. „ Affinis „ quidam meus vehementissimis calculi doloribus & intolerabili ischuria „ laborans, post usitata remedia incassum usurpata, ei quod sequitur ap- „ plicui. Recipiebam arbitrariam quantitatem probe contusæ Polentæ ca- „ lidæ, & tantumdem Lupuli, quæ frigebam, addita bene magna quan- „ titate butyri, ex quibus parabam cataplasma quod tam calide pectini & „ perinæo applicabat linteo implicitum, quam ferre posset: & intra qua- „ drantem horæ a recensitis symptomatibus liberatur. Postea simile cata- „ plasma pluribus dein ægris calculo & dysuria laborantibus felici successu præscripsi. Hæc S. Paulli.

Hordei integri decoctum tenue in gargarismatis & injectionibus detergentibus usurpatur.

℞. Hordei integri pug. j. Coquatur in aq. comm. q. s. ad ℔j. Decocto dissolve Diamori simplic. ℥jß. salis Prunell. ℈j. pro gargarismate.

℞. Hord. integr. p. j. folior. Agrimon. M. ß. flor. Hyperici, Rosar. rubrar. summitatum Absynthii ana p. j. Coq. in aq. q. s. In colaturæ ℔j, dissolve mellis rosati ℥j. F. injectio detergens & vulneraria.

Hordeum mundatum usurpatur in syrupo de Hyssopo Mesuæ *Collect. pharm. Penicher.* Syrupo Jujubino *Ph. R. Charas*, Electuar. Lenitivo *ejusdem*. Trochiscis Gordonii *ejusdem*. Integrum in syrupo de Cichorio composito *Ph. Reg. Charas*.

Ex Hordeo mundato præparantur Saccharum Hordeatum dictum & Penidia ab Arabibus Alphenicum dicta. Saccharum Hordeatum est confectio flave-

flavescens pellucida ex Saccharo in decoctione tenui Hordei tamdiu cocto donec consistentiam idoneam acquirat ut possit in baccillos effingi. Penidia vero fiunt ex aqua Hordei & Saccharo ea proportione & arte coctis, ut massa quædam exsurgat admodum solida & ita tractabilis, ut digitis oleo Amygdalarum unctis non adhæreat, & in fila ducuntur, tenuiora, crassiora; breviora aut longiora & sæpius intorta, semper vero alba. Plurimum conferunt tussi, raucedini, asperitati arteriæ, sputo movendo, coquendo, excludendo, & omnibus affectibus pulmonum & thoracis.

HORMINUM.

HOrminum, Orminum, Sclarea, Scarlea, Orvala, Orvalla & Tota bona, *Off.* Sclarea *Tabern. Icon.* 373. & *Inst. R. H.* 179. Horminum Sclarea dictum, *C. B. P.* 138. *Raii histor.* 543. Gallitricum Sativum *J. B.* 3. 309. Orvala, *Dod. Pempt.* 292. Syderitis Heraclea, *Fracastor* : Matrysalvia maior, *Quorumdam* : Galli centrum, *Nonnullorum* : vulgo ; *Orvale*, *Toute bonne*.

Radice est singulari, lignosa, plurimis fibris capillata, fusca, non ingrati saporis, postmodum palatum & fauces calefacientis : ex qua caulis oritur bicubitalis, digitum minimum crassus, quadrangulus, hirsutus, geniculis distinctus, in ramos conjugatim & cruciatim dispositos divisus, medulla alba farctus : cum foliis binis, ex adverso positis, canescentibus, rugosis, glutinosis, longis pediculis insidentibus, ex rotundo oblongis, spithamam longis, sesquipalmam latis, ex ampliori basi in acumen desinentibus, ad marginem quodammodo dentatis aut crenatis, Hircum olentibus, villis lenissimis aspersis; quæ deinde oriuntur ad summum usque minora fiunt; ex eorum alis longissima serie flores prodeunt quasi verticillatim positi, monopetali, labiati, subcærulei, quorum labium superius amplum, prælongum, falcatum, pistillum tenue, incurvum, nonnihil exstans, in summo bifidum, quatuor embryonibus stipatum, & bina stamina cum suis apicibus oblongis occultat; inferius vero in tres partes divisum, media cochlearis instar excavata. Calyx cytiniformis, tubulatus, striatus, tactu glutinosus, in quinque spinulas divisus, quarum tres sursum spectant supra flosculum, duæ infra eum sitæ sunt. In imo calyce ad pistilli originem embryones reconditi abeunt per maturitatem in quatuor semina majuscula, subrotunda, altera facie gibbosa, altera angulosa, coloris rufescentis, lubrico lævore perpolita, ad singulos verticillos cauli apponitur hinc inde folium, figuræ & texturæ, multum diversæ ab inferioribus in caule & a radice exeuntibus : sunt enim hæc parva, concava, lata basi absque pediculo cauli immediate adnexa, in acutum apicem abeuntia, minus rugosa & tenuiora iis, quæ in caule sunt, colore purpurascente. Odor totius plantæ vehemens & gravis; sapor amarus. Seritur in hortis & viridariis. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex totius Hormini floridi ℔v. demptis radicibus per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi plantæ odorem saporemque referentis, subacidi ℔j. ʒij. gr. xxxvj. humoris limpidi, magis ac magis manifeste acidi, austeri ℔iij. ʒvij humoris limpidi, subsalsi, & minus acidi ℥j. gr. liiij. humoris fusci, empyreumatici, acris, tum acidi, tum alcali,

tali, urinosi & austeri atque sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ij. ʒj. gr. xviij. cum salis volatilis urinosi concreti granis aliquot: olei spissi ad instar syrupi ℥j. ʒv. gr. xxiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ʒv. quae rite calcinata praebuit cinerum ℥ij. ʒvj. gr. xx. ex quibus salis fixi mere alcalini ʒvj. gr. xxx. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒij. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gr. lij.

Hormini folia odorem quasi citratum, acutum, vehementem, gravem tamen exhalant. Gustu amara sunt & aromatica. Eorum succus chartam caeruleam parum mutat. Salem continere videntur tartareo-ammoniacalem cum multo oleo tum tenui, tum crasso & terra consociatum.

Horminum Oenopolis Germanis in primis innotuit, inquit Ettmullerus, pro vinis suis adulterandis. Solent namque ex ejus floribus cum floribus Sambuci per infusionem vinum Rhenanum in Moschatellinum mutare.

Tragus asserit vinum Gallitrico imposito si efferbuerit & decoctum fuerit, apprime stomachi frigiditati conducere, phlegmata incidere, consumere: frigidis, infoecundis & albis mensibus laborantibus foeminis subvenire. Confitetur tamen, capiti noxium esse ob odorem gravissimum, praesertim si quis hoc vini genere intemperantius usus fuerit. Semen ejus, inquit Lobelius, καρηβαρίαν seu capitis gravitatem inducit odore: quo magni usus quibusdam septentrionalium ad Zythi Bieraeque confectionem. Illud enim Lupuli vel penuria, vel vegetioris potionis faciendae causa cortinis ferventibus addunt, fitque temetum, quo non multis poculis depletis temulenti fiunt, hilaritate propemodum insana.

Horminum tum interne sumptum, tum externe admotum plurimum commendatur his tribus in affectionibus, mulierum fluxu albo, suffocatione hysterica, & colicis doloribus. Folia & flores usurpantur in infusis vel decoctis ex aqua vel vino, vel in jusculis alterantibus conditum cum summitatibus floribus conficitur. Essentia quoque seu tinctura paratur cum spiritu vini a foliis & floribus pluries abstracto ad eadem utilis. In albo mulierum fluxu Ettmullerus decoctum Hormini cum Rosmarino in vase clauso paratum proponit. Corbejus *de morbis mulierum c. 3. p. 83.* refert, mulierem quamdam alias mulieres fluxu albo laborantes curavisse hoc unguento. Scilicet Sclaream contrivit, cum butyro non salito miscuit, mixta vero per tempus putrefacienda reliquit, postea coxit, transcolavit, & colatum ungentum ad usum servavit. Hoc genitalia mulierum umbilico tenus inuncta fuerunt. Intrinsecus herbam istam comedendam dedit & sic istas mulieres liberavit. Observatum quoque fuit, narrante Ettmullero, quod tale unguentum omnes post partum dolores, eodem modo inunctum sedare soleat. Idem unguentum a Cratone quoque inter alia sua euporista commendatur in suffocationibus uteri & similibus affectionibus spasmodicis umbilico imponendum cum admixtione Tacamahacae. Ettmullerus hanc plantam externe admotam in passione histerica plurimum valere, nec ipsi Castoreo cedere asserit.

A Friderico Hoffmanno Profess. Hallensi inter specifica antispasmodica recensetur; si quidem spasmos intestinorum & nervosarum partium sedat ac sistit: colicos dolores mulcet. Ejus aqua distillata vel decoctum, propinatur, vel sub clysteris forma injicitur. J. Raius refert, Sclareae folia apud Anglos ovis conquassatis cum flore lactis & pauca farina perfusa,

& in

& in sartagine frixa pro placentis palato non ingratis, mensis secundis inferri, & ad lumborum imbecillitatem veneremque stimulandam commendari. Idem scribit post Schvvenckfeldium Sclaream epilepsiæ mederi. Herba in pulverem redacta & naribus indita sternutationem provocat, catharrum tollit, & cerebrum purgat.

Semen oculis inditum utile esse traditur ad excutiendam eorum caliginem & educenda corpuscula, quæ in illos inciderunt. Quippe emollita humore oculi hujus seminis mucilagine, id quod in oculos illapsum est quasi obvolvitur, & cum semine tandem ejicitur. Præterea ex hoc semine mucilago ope liquoris idonei extrahitur pro vitiis oculorum plurimum proficua: siquidem lymphæ lacrymalis acrimoniam plurimum demulcet.

℞. Folior. Hormini, Urticæ mortuæ, Portulacæ, Chærefolii ana M. j. frusti carnis vitulinæ ℔ß. Coquantur ut artis est in aq. q. s. pro duobus jusculis mane & sero propinandis. In fluore albo.

℞. Summitatum floridar. Urticæ mortuæ, & Sclareæ, florum Chamæmeli Romani ana pugill. unum. Infundantur in aquæ bullientis ℥viij. Theæ in modum. Infusum calens syrupo de Hedera terrestri edulcatum mane & sero sorbeatur. In fluore albo mulierum.

Succus Hormini usurpatur in emplastro Diabotano D. Blondel *collectaneor. pharm. Tenicher.*

HYOSCYAMUS.

Hyoscyami species duæ in officinis occurrunt: niger scilicet & albus: Hyoscyamus niger vulgaris, Jusquiamus, Faba suilla, *Off.* Hyoscyamus vulgaris vel niger. *C. B. T.* 169. & *I. R. H.* 118. Hyoscyamus vulgaris, *J. B.* 3. 627. Hyoscyamus, niger, *Dod. Tempt.* 450. *Raii Hist.* 711. Hyoscyamus flavus, *Fuchs*: Apollinaris *Cord.* Dens Caballinus Herba Cunicularis, Herba Calicularis, Faba Jovis, Fabulum, Mania *Quorumdam*: vulgo, *Jusquiame*, *Hannebane*.

Radice est crassa, rugosa, prolixa, multifida, foris fusca, intus alba: foliis amplis, mollibus, lanuginosis, dilute virentibus, per margines altius incisis, Acanthi quodammodo similibus sed minoribus, graveolentibus, copiosis, nullo ordine digestis, in caulibus cubitalibus, ramosis, crassis, rotundioribus, densa lanugine obsitis: quos flores longa serie digesti convestiunt monopetali, infundibulum referentes, in quinque obtusa segmenta divisi, colore secundum margines subluteo, discurrentibus una purpurascentibus aliquot venis, in medio vero ex obscuriore purpura nigricantes, cum staminibus quinque brevibus purpureos totidem apices crassos & oblongos ferentibus, & pistillo longiore, apice rotundo, albo; quod ex calyce hirsuto, oblongo, margine in denticulos rigidos, acuminatos quinquipartito surgit & deinde abit in fructum in ipso calyce reconditum, olloe formam referentem, bicapsularem, cui operculum suum incumbit, intus pluribus seminibus exiguis, subcinereis, subrotundis, rugosis, compressis refertum. Gravis odoris ac ingrati tota stirps est, caput aggravans & somnolentiam inducens. In agro Parisiensi frequens nascitur.

Hyo-

Hyoſcyamus albus, *Off.* Hyoſcyamus albus major vel tertius Dioſcoridis, & quartus Plinii, *C. B. P.* 169. *Inſt. R. H.* 118. Hyoſcyamus albus, *J. B.* 3. 627. *Dodon. Pempt.* 451. Hyoſcyamus candidus, *Trati* 134. vulgo, *Juſquiamee blanche*.

A priori differt foliis mollioribus, minoribus, minus ſinuatis, uberiori & candidiori lanugine obſitis: cauliculis brevioribus, minus ramoſis: floribus ſecundum cauliculos candidis, minoribus, ſeminibus candidioribus. In Occitania ſponte adoleſcit, hic in hortis ſeritur.

Utriuſque ad uſum externum folia, flores & ſemina adhibentur: ad uſum internum vero ſemina tantum. Nonnulli nigrum majori virulentia præditnm eſſe ſuſpicantur, quapropter illum prorſus rejiciunt, albi tantum ſemina uſurpantes. Sed ab omnibus fere tum Pariſienſibus, tum Germanis & Anglis niger adhibetur.

Analyſi chymica, ex foliorum & ſummitatum floridarum Hyoſcyami nigri ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, ſaporis herbacei, aliquantiſper viroſi, obſcure ſubſalſi, & obſcure acidi ℔j. ℥iiij. ʒj. gr. xlviij. humoris magis magiſque manifeſte acidi, & ſubauſteri ℔ij. ℥xv. ʒij gr. lxvj. humoris rufi, leviter empyreumatici, impenſe acidi, acris, auſteri, & obſcure alcali urinoſi ʒij. gr. xij. humoris rufi ſale volatili urinoſo copioſo imprægnati ℥ij. gr. xij. ſalis volatilis urinoſi concreti ʒj. gr. xij. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥j. ʒvij. gran. xxxvj. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥v. ʒiiij. gran. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. ʒij. gr. xxxvj. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. xxxvj. lixivio extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ij. ʒiij. gr. lxvj. in calcinatione ʒiij. ʒij.

Ex ſeminum Hyoſcyami recentium ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori, obſcure ſubſalſi ℥iiij. ʒiij. gr. xxxvj. humoris limpidi, obſcure ſubſalſi & obſcure ſubacidi ℥v. ʒv. humoris rufi, aliquantiſper acidi, auſteri ℥j. ʒj. gr. xxxvj. humoris rufeſcentis, ſale volatili urinoſo imprægnati ℥xiij. olei ſpiſſi ad inſtar ſyrupi ℔j. ℥v. gr. liiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℔j. ℥ix. ʒij. quæ per 12. horas calcinata reliquit cinerum Leucophæorum ℥v. ʒvij. ex quibus lixivio ſalis fixi ſalſi cum ſubſtantia terrea talcoſa permixti gr. xxxvj. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥ix. ʒj. gr. xviij. in calcinatione ℔j. ℥iij. ʒiij.

Hyoſcyami folia ſaporem fatuum referunt: manibus confricata odorem viroſum exhalant. Eorum ſuccus chartam cæruleam rubram efficit: Radices ſubdulces ſunt & Cinaræ ſapore donantur. Hæc planta ſalem eſſentialem obtinere videtur ammoniacalem cum multo oleo craſſo viroſo conſociatum. Ejus ſemina ſaporis ſunt aliquantiſper glutinoſi, odoris narcotici & ingrati. Oleum continet tum tenue, tum craſſum viroſum & valde narcoticum, ſummæ rarefactionis aut expanſioris capax; cum ſale ammoniacali conjunctum.

Hyoſcyamus potenter emollit & reſolvit externe abhibitus. Verum ſive externe admoveatur, ſive intus ſumatur, ſomnum inducit, dolores ſedat; humorum acrimoniam mitigat ſicut Papaverina; Mentem vero mirum in modum perturbat & afficit ridiculis deliriis; ſomniis phantaſticis & ecſtaticis, & ſpecialiter ad jurgia & altercationes diſponit, in bilioſis præ-

præsertim naturis : in quo differt ab Opio & Papaverinis ; quæ sæpius soporem & stuporem inducunt absque mentis alienatione. Has autem mentis turbas excitat, quocumque modo adhibeatur, sive intus sumantur ejus radices, folia, semina, sive decocta clysteribus injiciantur, sive torrefactione fumus excitatus naribus excipiatur : imo solis ipsius effluviis aere calido in motum actis nocet. Ejus summæ virulentiæ observationes plurimæ apud auctores occurrunt, quarum nonnullæ hìc referendæ sunt, ut hujus veneni natura & indoles melius innotescat.

Primo quidem memorabilis est de Hyoscyamo locus apud Scribonium Largum, *cap.* 181. ubi ait : „ Hyoscyamum qui biberunt, caput grave „ venisque distentum habent, mente abalienantur cum verborum altercatione, unde etiam nomen herba trahit Altercum : postea sopiuntur & „ omni sensu carent, livescentibus membris eorum. "

Obiter tamen notandum est hanc vocem *Altercum* non ab altercando originem ducere, siquidem antiquissima vox est arabica, ut refert Plinius.

Joh. Jac. Vvepferus *Tractatu de Cicuta aquatica*, de Hyoscyami radicibus comestis hanc observationem refert. „ Die 25. Martii 1649. in Con„ ventu RR. PP. Benedictinorum Rhinoviensi præparatum pro collatione „ vespertina acetarium fuit, cujus materia debuissent esse radices Cichoreæ „ eliquatæ. Creverant hæ una in areola mixtim cum Hyoscyamo. Erutæ utræque, separatim collectæ, & ab hortulano relictæ, a puero re„ rum ignaro ad coquinam deferuntur, ibique promiscue coctæ mensis in„ feruntur. Nemo pene edentium fuit cui non orexim cierat oblonium in„ solitum, & maxime ob tam corpulentas & pingues radices. Avide su„ muntur tum a patribus, tum a servis. Quid multis? Suo tempore cu„ bitum eunt. Hìc vero oriri symptomata cœperunt & vescarum radi„ cum diffundi toxicum : sentiri a quibusdam capitis vertigo : aliquo„ rum torreri linguæ & labra, asperari fauces, torqueri nonnullorum „ illa, ac totis artubus male haberi. Fuit qui gargarismo palati ardo„ rem compescere studuit, sed lingua velut in frixorio tosta omnem re„ spuit medelam. Insonante noctis duodecima, cum ad preces matutinas „ pro more movere excitarentur, miserabilem aliquorum metamor„ phosim spectare fuit. Unus tam destitutus mente ac debilis re„ pertus fuit, ut pro vita desperato habitus Sacro-sanctæ Ecclesiæ „ Sacramentis provideri debuerit : alius quasi dentibus nuces frange„ ret & exemptos nucleos aviculis domesticis projiceret, una manu pa„ vones abigens, varia obmurmurabat : alius in cella sua fornacem „ prensabat, quasi arborem perrepturus : alius ansatis utrinque bra„ chiis, ac toto corpore incurvus ilia sibi rumpenda clamitabat. Ex illis „ qui ad chorum venerant, ad matutinum solvendum pensum, aliqui „ oculos vix aperire & litteras legere nequibant, vel aliqua inter „ verba seu versiculos admiscebant, quæ ibi non continebantur, „ unde unus aut alter abire compulsus fuit. Non nemo privatim ora„ re volens, dum librum aperit, myrmidonum aciem aspicis, & lit„ teras jam animatas velut formicas in aggestu suo confusim discurrentes „ sibi videbatur intueri, ut exinde ne syllabam quidem, ne dicam „ verbum aut versum integrum combinare ad aliquod tempus valuerit.

„ Le-

„ Lepidum præterea fuit mane magistrum sarrorem videre laboraturientem „ jam sedili suo minus oculatum, quippe qui ne filum quidem armare „ acu, nec a tyrone armato, tangere rem acu, ut sibi videbatur jam „ tricuspide valens, quovis punctu aut digitos aut poplitem cruentavit. „ Pauci admodum qui gustu variante moniti, minoribus radiculis prælibatis a majoribus abstinuerant, mente sani erant. Et his quidem intemperiis agitati aliqui usque mane; nec tamen scitum adhuc quæ mali „ esset origo. Quia tamen omnibus fere commune fuit, judicatum est e „ culina promanasse. Tandem post diligentem indagationem, pueruli error „ compertus fuit. Summo mane Schaffusio accersitus Medicus luctantes „ adhuc cum halluco suo reperit, & aqua e Juniperis distillata ad potandum porrecta sævientem pestem aut mitigat aut abstergit. Patribus ea „ de re gratulatus quod Hyoscyami radices Cichoreæ radicibus oleo, sale, „ & aceto attemperatæ fuissent, fractæque nonnihil earum vires. Aliter „ enim omnes orci candidati fuissent. Post discessum ejus patres fere „ omnes melius se habere cœperunt paulatim. Unus tamen illorum qui „ in edendis radicibus largior fuerat, has sibi reliquias superesse conquestus est, oculos nimirum antea acutissimos, adeo obtusos redditos, ut „ postea perspicillis uti necesse fuerit.

Simon Schultzius *in Ephemerid. N. C. annis IV. & V. Decuriæ 1. Observ. cxxiv.* narrat VVratislaviæ quatuor juvenes studiosos simul cum coqua a comestis Hyoscyami, & Pastinacæ radicibus simul per errorem cum carne bubulæ elixatis, magnam mentis perturbationem, & alienationes passos fuisse, & quasi furore percitos, primum jurgiis, dein verberibus se excepisse, & nisi vi abacti fuissent, forsan ad internecionem perventum fuisse, cum miris gesticulationibus, & phantasiis: qui tamen adhibitis idoneis remediis sanitati restituti fuerunt.

Iisdem *In Ephemeridibus N. Curiosor. Decur. II. annor. IX. & X. p. 178. in appendice*, videre licet hanc observationem de Delirio ex foliorum Hyoscyami decocto clystere excepto. „ Sacerdoti cuidam 61. anno- „ rum, viro ex cachexiâ scorbutica asthmatico cum tumore pedum œde- „ matoso, & doloribus tum nephriticis, tum abdominis scorbuticis habi- „ tualibus afflicto, enema terebenthinatum ex speciebus carminativis, & „ Hyoscyami foliorum dimidio tantum manipulo cum lacte coctis ab „ Ettmullero, & aliis Medicis præscribitur. Paulo post sacri officii memor „ habitu sacerdotali supra indusium amictus, & biblia sacra in manus „ tenens templum adire, & concionem habere intendit: ab adstantibus vi „ retentus ad iram furibundam concitatur, & cum his maxime altercatur, „ parumque absuit quin unum ex illis, placidus alias satis, & minime „ iracundus, arreptis quibusdam armis vulnerasset. Eo tandem in lectum „ redacto, furor brevi quidem cessavit, sed delirium diutius propter injecti „ enematis in intestino moram continuavit, donec post aliquot horas novi „ clysmatis acrioris injectione alvus a scybalis triduum jam retentis una „ cum clystere antea injecto liberatus fuit: in quo quasi momento non „ solum delirium cessavit, sed intra bihorium etiam duo calculi renales „ rejiciebantur." Dioscorides insaniam a foliis Hyoscyami clysteri incoctis, & colo exulcerato infusis suo jam tempore observatam fuisse refert.

Alia iisdem *in Ephemeridibus N. C.* legitur observatio de mentis pertur-

turbatione cum rixis oriunda decocti foliorum Hyoscyami vaporibus : „ Matrona quædam 78. annorum , una cum nephritica scorbutica notha „ habituali , doloribus abdominis ac crurum simul contumacissimis affligebatur. Quibus sedandis sacculi tres foliorum Hyoscyami manipulis duobus, & floribus Camomillæ , Sambuci , Verbasci , Althææ radicibus , „ & baccis Juniperi repleti præscripti fuerunt; abdomini, & utrique cruri „ applicandi . Hi ægrotantis jussu intensissime fervidi applicabantur , & „ statim atque calor remittebat, in decocto fervido immergebantur denuo „ admovendi . Ægrota quidem cum tantillo phantasiæ errore dormiendo , „ leviter , & per intervalla delirabat . At vero duæ ancillæ 15. & 18. „ circiter annorum , quibus sacculorum horum calefactio , & applicatio „ reiterata incumbebat , longe gravius afficiebantur , utpote temulentæ , „ hinc sæpius vomentes , crebrius altercantes , & in crines sibi invicem „ involantes , seque unguibus lacerantes , vix a domesticis separari poterant . Pax minis adstantium indicta brevis durationis erat , simul ac „ enim sacculorum calefactiones novæque fomentationes reiterarentur , „ prælia quoque pugnantium gallorum more renovabantur, minis verbisque ridiculis se invicem provocabant, & invadebant ".

Ibidem longe gravior mentis alienatio cum furore observatur e seminum Hyoscyami combustorum fumis . „ Dresdæ in pharmacopolio Mulleriano , tyro quidam semen Hyoscyami contusum charta inclusum „ super capella arenaria calida posuerat . Horæ autem dimidio non „ elapso , charta per nimium arenæ calorem nigredine primum infecta , „ tandem scintillis igneis conceptis comburi incipit, semenque Hyoscyami „ inferiori ex parte jam accensum fumo exhalante laboratorium effluviis „ suis implet, & tragicis partim altercationibus , partim ridiculis gesticulationibus , & imaginationibus locum præbebat . Propter seminis enim „ dicti scintillantis sollicitam nimis collectionem , & e flamma liberationem , hinc fumi majorem inspirationem , exoriebantur inter ministrum pharmacopolii, dictumque tyronem in laboratorio commorantes , „ una cum contumeliis innumeralibus rixæ tandemque tumultus , ut infelix tyro ab alio ministro humum jam prostratus , crinibus circumductus , imo jam ex verberibus undique cruentus occisus fuisset , nisi „ magna vi separati fuissent . Per reliquum interim diei spatium scotomia , & crebrioribus vomitibus vexabatur , totamque insequentem noctem ridiculis gestibus ebriorum more delirabat , & ultra duas septimanas vertigine afficiebatur . Alter vero minister , homo alias non „ adeo iracundus , præter vomitus , & secessus crebriores , cum absurdis „ gesticulationibus , morionis instar , saltando , hymnos amatorios , & „ profanos cantando &c. per reliquum diem , & post noctis medium „ pariter delirabat . Hinc aliquot septimanis mente , & corpore ægrotans „ de vertigine , & cephalalgia querebatur , multum dormiebat . Post hæc „ melius se habere per aliquod temporis intervallum videbatur . At „ paulo post neglecta sanitatis cura parum sui compos factus tristem vitam egit per plures annos identidem recurrente , & transeunte delirio . "

Christian. Frideric. Garmannus *in Ephemer. G. annis VII. & VIII. Decur. III. pag.* 10' refert ipsa effluvia ex Hyoscyami seminibus in hypocausto recon-

reconditis exhalantia eosdem effectus producere, quod sequenti observatione confirmat. „ Vir pannorum laneorum opifex & conjux ejus, cum aliquot annos concorditer, & mutuo amore vixerant, ex improviso verba inter se commutare, & iracundia incitati sæpius in maledicta compellari cœperunt; ita ut ad verbera nonnumquam dilaberentur. Maxime vero, utut concordes, animorum mutationem sentiebant hypocausto conclusi, in quo ad rabiem quasi conversi, primum rixis, & contentionibus, post pugnis, & plagis maritus maritam invadebat, quæ ut severo & vehementer vindicaret, toto nitebatur sanguine. Dolebant extra hypocaustum constituti vicem hanc suam conjuges, & vicinos non leviter consternebant hæ animorum dividiæ. Curiosiores aliquid magici sub his latitare suspicabantur, adeoque omnes hypocausti primum, & postea domus angulos, loculamenta, & secessus exquisite excutiendos decernunt. Quod ubi factum in superiori textrini in hypocausto constituti parte magnam seminis Hyoscyami charta involuti quantitatem inveniunt: quo sublato oppido animis temperies rediit, & omnis cessavit contentio, murmur, & ira. „

Ex his liquet quam parum sit tutus Hyoscyami usus tum internus, tum externus: nihilominus tamen a plurimis magni nominis Medicis ejus vires multis in morbis notatæ sunt, & commendatæ. Ejus semen a Cratone, Forti, Helidæo, Heurnio, Platero tanquam efficacissimum remedium laudatur potissimum in hæmoptisi vel solum, vel cum aliis remediis idoneis admixtum, a ℈ß. ad ℈j.

℞. Semin. Hyoscyam. & semin. Papaver. alb. ana ʒij. conserv. Rosar. rubrar. veteris ℥ij. M. F. electuarium ad nucis Moschatæ magnitudinem seu ʒj. pro dosi semel aut bis die sumendum.

℞. Semin. Hyoscyam. & Papaver. alb. ana ʒij. Corall. rubr. Terr. sigillat. Bol. armen. Lapid. Hæmatit. pp. ana ʒß. conserv. Rosar. antiq. ℥ij. cum syrup. de Symphyto contusar. Fiat electuarium; cujus dosis ʒij. mane, & sero.

Ad catarrhos serosos acres a capite ad pectus defluentes Hyoscyami semen & radix non raro usurpantur.

℞. Semin. Hyoscyam. & Papaver. alb. ana ʒß. Terr. Japonic. Oliban. Myrrh. ana ℈j. Croci pulver. ʒß. Succi Liquiritiæ inspissati Hispanic. ʒj. Sacchar. alb. ℥ß. mucilag. gumm. Tragacanth. q. s. M. F. rotulæ exiguæ, quarum unam subinde in ore detineat, & sensim deglutiat.

Adversus epilepsiam Theodorus Turquet de Mayerne velut præstantissimum remedium prædicat semen Hyoscyami per 40. dies, & ultra usurpatum, incipiendo a granis vj. vel viij. & gradatim ascendendo ad ʒj aut ad gr. xxiiij. sumptum quotidie mane, jejuno ventriculo, ex cochleari uno succi Sempervivi recenter expressi. Vereor tamen ne semen Hyoscyami nervorum sensum obtundendo palliativum potius hujusce morbi sit remedium, quam vere curativum.

Verum quidquid de salutiferis Hyoscyami virtutibus tot celeberrimi Medici prædicent, cum ex supra recensitis satis superque manifestum sit omnes ejus partes noxias nonnumquam esse, inde concludere licet aut illius usum internum prorsus rejiciendum esse, aut nonnisi parce, & summa cum cautione adhibendum, & ab illius usu abstinendum statim

atque graviora symptomata sedata sunt, aut levis mentis alienatio sensuumve torpor deprehenditur.

Hyoscyamus externe refrigerat, emollit, potenter resolvit, & dolores sedat. Ab Ettmullero cataplasma ex foliis Hyoscyami ad scorbuticos quarumcumque partium dolores compescendos potissimum commendatur. Ad tumores dolentes, & inflammatorios demulcendos, & resolvendos in cataplasmatibus anodynis, & resolventibus Hyoscyami folia, & semina usurpantur, vel sola, vel cum aliis conjuncta.

℞. Folior. Hyoscyami, Mandragoræ, Solani ana M. ij. Seminum Hyoscyami, & Papaver. alb. contusor. ana ℥j. Coquantur in lactis vaccin. q. s. Pulpæ per Setaceum expressæ adde Croci pulver. ʒß. vitellos ov. n. ij. Fiat cataplasma anodynum, & resolvens.

Ex Hyoscyami foliis fotus aut cataplasmata a nonnullis præscribuntur ad arthriticos dolores sedandos. Sed minus tuta sunt hæc præsidia, quæ arthritidis dolores consopire valent potius quam eorum causam destruere aut foras quocumque modo eliminare. Eadem folia supra calidos cineres emollita, & mammis admota nutricum lac grumescens dissolvunt. Tabernæmontanus semina Hyoscyami cum vino contundit, & puerperarum mammis applicat ad lac avertendum.

Quidam adversus pruriginem illam molestam, & tumores manuum pedumque a frigore contractos Hyoscyami cytinos cum seminibus vel semina sola carbonibus inspergunt, fumumque exhalantem manibus pedibusque excipiunt. Clar. Tournefortius observat lympham sub cute effusam, & inspissatam, digitorum forti compressione exprimi, & per cutis poros sub vermiculorum specie expelli.

Adversus capitis aut dentium dolores fumus ex Hyoscyami semine prunis imposito ab agyrtis plurimum laudatur. Fumus ille licet teterrimi odoris, naribus vel ore per infundibulum excipitur, quo expelluntur vermiculi, qui aliquando in naso vel dentibus nascuntur; eosque in subjecta pelvi aqua repleta excipiunt ut melius oculis percipiantur. Verum Matthæus Jacobæus *in actis Hafniensibus T. 1. Obs. 14. p. 209.* Hanc fumigationem noxiam observat. Ancilla, inquit, odontalgia immani diu vexata, suasu „ juvenis cujusdam, seminis Hyoscyami supra prunas injecti fumum per „ infundibulum ore excepit, unde subito plusquam quinquaginta vermes e „ cavitate dentis prosilierunt, albicantes, & exiles admodum, vix fili crassitiem æquantes, qui statim se nonnihil contorquendo mortui sunt. Sedatus quidem dolor fuit nec post rediit, sed vertigine, stupore, & imbecillitate capitis ex eo tempore correpta fuit, & per sat longum tempus vexata, adeo ut plus hic mali quam illic boni fuerit. „

In Hyoscyami usu vel interno vel externo eædem cautiones observandæ sunt, quæ in cœterorum narcoticorum, & Opii præsertim usu observari solent: quas *Capite de Opio* videre licet.

Si vero vel per imprudentiam vel per malitiam exhibitus nocivas suas qualitates exerceat, tum vomitorium statim initio præscribendum est, deinde ad narcoticorum antidota confugiendum est, quæ sunt omnia acida, quibus Hyoscyami malitiam refrænari fere omnes Medici consentiunt. Tandem quibusdam stomachicis, & cephalicis ventriculus, & cerebrum roboranda sunt, & firmanda.

Hyo-

Hyoscyami folia usurpantur in unguento Populeo *Nicol. Alexandrin.* Semina in antidoto *Requies Nicolai Myrepsi* dicto, Philonio romano, *Nicolai Alexandrini*, Philonio magno, *Ph. Reg.* Tryphera magna, *Ejusdem* Pilulis de Cynoglosso, *Ph. Reg.* & Trochiscis Alkekengi.

HYPERICUM.

Hypericum, Hypericon, Perforata, & Millefora, *Off.* Hypericum vulgare, *C. B. P.* 279. *Inst. R. H.* 254. Hypericum vulgare siva Perforata caule rotundo, foliis glabris. *J. B.* 3. 381. Hypericon, *Dod. Pempt.* 76. *Raii Hist.* Herba perforata, *Tragi*: Androsæmum minus, *Gesner*: Ascyron, *Cordi*: Fuga Dœmonum, *Quorumdam*: Herba solis, & Ruta solis perforata, *Nonnullorum*: vulgo, *Millepertuis*.

Radice est lignosa, fibrosa, flavescente: caulibus compluribus, rigidis, lignosis, teretibus, subrubentibus, ramosis, cubitalibus, & altioribus, in quibus nascuntur folia bina ex adverso posita absque pediculis, semiunciam superantia, tres lineas lata, glabra, nervis per longum excurrentibus donata, quæ Soli objecta innumeris foraminulis pertusa esse videntur, unde Perforata dicitur hæc herba. Sed hæc puncta translucida nihil aliud sunt quam vesiculæ succo oleoso repletæ, sapore sicco adstringente cum aliquo amarore. Flores in extremis ramulis copiosi, rosacei, e quinque petalis aureis conflati, utrimque acutis, quorum medium occupat numerosa staminum congeries cum apicibus aureis. Ex calyce pentaphyllo surgit pistillum crassum, tricorne, quod floris centrum occupat, & marcescente flore abit in capsulam divisam in terna loculamenta, in quibus adsunt semina minutissima, nitida, oblonga, ex fusco nigricantia, saporis subamari, resinosi, odoris picei: tam flores quam capitula semine gravida, si terantur, sanguineum succum reddunt: abunde nascitur in campis, & sylvis agri Parisiensis. Folia, flores, & semina in usum veniunt.

Analysi chymica, ex totius plantæ floridæ ℔v. demptis radicibus per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis non ingrati, obscure subacidi, cum olei essentialis portione aliqua, ℔ij. ℥iiij. humoris limpidi, manifeste acidi, subausteri ℔j. ℥j. ʒij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufi, leviter empyreumatici, acidi, austeri, subsalsi ℥vj. ʒv. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso impraegnati ʒiiij. gr. xxxvj. olei tum tenuis essentialis, oleo Terebenthinæ similis, tum crassi, adiposi ℥iiij. ʒj. gr. l. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xj. ʒiiij. quæ per horas xviij. in crucibulo calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. gr. lx. ex quibus salis fixi parum alcali ʒij. gr. lj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒvj. gr. lviij. in calcinatione ℥x. ʒiij. gr. xij.

Hyperici folia saporem stypticum subsalsum, & subamaricantem referunt. Flores, & semina contrita spirant odorem gratum resinosum, succum vero fundunt rubentem. Multum olei essentialis Terebenthinæ oleo similis hæc planta continet. Puncta enim translucida quæ in foliis pro foraminibus perperam habentur, puncta nigra quæ in petalorum margini-

bus deprehenduntur, & tubercula quæ ad fructuum superficiem occurrunt, totidem sunt vesiculæ hoc oleo essentiali repletæ. Salem igitur essentialem continere videtur Hypericum vitriolico-ammoniacalem cum oleo tum tenui his in vesiculis recondito, tum crasso & intime permixto consociatum.

Hypericum vulgatissimum quidem multi usus est & emolumenti in affectionibus quamplurimis. Inter plantas vulnerarias principem locum occupat: unde præcipuus ejus usus est in vulneribus, & exulcerationibus tum internis, tum externis mundificandis, & consolidandis tam interne quam externe adhibiti. Sanguinis exscreationi, & mictui cruento medetur. Sanguinem coagulatum resolvit, Menses, & urinas promovet; calculos, & arenulas expellit: lumbricos enecat: in hysterica passione, melancholia, hypochondriaca affectione, mania, & mentis aberratione plurimum commendatur. His qui pro Dœmoniacis habentur, opitulari dicitur, unde Fuga Dœmonum nuncupatur. Non quod Dœmones ad hujus plantæ aspectum fugere visi fuerint, sed quod conferat illis hypochondriacis qui eo melancholiæ aut maniæ pervenerunt ut pro Dœmoniacis habeantur. Nullos enim Dœmoniacos vel a Dœmonibus vere obsessos vidimus. Summitates floridæ ut plurimum in aqua vel vino decoctæ vel infusæ ad M. j. usurpantur: folia nonnumquam, & semina ad ʒj. præscribuntur, sola vel cum aliis vulnerariis consociata.

Ettmullerus affirmat summitates recentes pro usu vulnerario diuretico par sibi remedium non habere. Eapropter in affectionibus renum, & vesicæ, in primis in dysuria, renum, & vesicæ ulceribus earum decoctum plurimum commendat sive solum sive cum Agrimoniæ decocto. Idem decoctum, teste eodem, mictum cruentum tollit, & sanguinem grumosum resolvit. Ex Hyperici seminibus cum conserva Violarum, vel Malvæ, aut Rosarum paratur electuarium ab eodem Ettmullero laudatum velut nobile specificum præservativum in dolore nephritico, si bis in septimana Castaneæ quantitate usurpetur. Herbæ decoctum per sat longum tempus mane jejuno stomacho potum calculos pellere dicitur, teste J. Raio.

Tinctura florum Hyperici vel sola, vel cum tinctura Anagallidis a plurimis laudatur in mania & melancholicis affectionibus. Andreas Tentzelius *in Exegesi Chymiatrica ad Angli Salæ opera* hanc Hyperici tincturam sic describit.

℞. Summitatum floridarum Perforatæ contritarum q. l. Macerentur in spiritu vini per octiduum in vase clauso. Expressio instar sanguinis rubro colore tincta residea. Pars purior a fœcibus per inclinationem vasis effundatur, & separetur. Spiritus vini major pars distillatione abstrahatur ut remaneat liquor spissus seu tinctura, Balsamum vere pretiosum.

Angelus Sala hujus balsami ʒij. recipiebat, Sacchari ℥jß. & aquæ distillatæ folior. Hyperici vel Betonicæ ℔j. Solutione rite peracta, hujus mixturæ cochlearia duo, tria vel quatuor exhibebat, mane & vesperi maniacis, melancholicis, hypocondriacis, & mentis alienatione absque causa manifesta laborantibus, & subita intellectus depravatione. Plurimos hac mixtura restitutos fuisse, & sanæ mentis compotes factos testatur. Observat tamen his ægritudinibus satis tempestive succurrendum esse, quando scilicet malum nondum altas egit radices, ratioque non omnimode abolita est, ac prorsus corrupta.

Ad

Ad lumbricos pellendos Thomas Bartholinus *in Actis Hafnienfibus*, flores Hyperici in spiritu vini infusos & cum liquore exhibitos commendat velut præstantissimum remedium experientia comprobatum Camerarius eorumdem succum expressum vermifugum asserit. Schroderus quoque, sed superstitiose nimis, Hypericum lumbricos fugare scribit, sed si tempore exaltationis collectum fuerit, alias hac facultate destitui.

♃. Summitatum floridar. Hyperici & Virgæ aureæ ana M. j. Radic. Symphyti major. taleolatim sect. ℥ß. Rasur. Corn. Cerv. ʒij. Coquantur in aq. ferrarior. ℔iij. ad ℔ij. Colatura dissolve syrup. de Hedera terrestri vel de Symphyto ℥jß. F. apozema vulnerarium per cyathos debitis intervallis propinandum in hæmorrhagiis, & renum aut intestinor. exulcerationibus.

♃. Summitatum Hyperic. & herbæ Anagallid. flore purpureo ana M. j. Infund. in aq. bull. ℔ij. Colatura detur pro potu ordinario in melancholia, mania, &c.

Hypericum externe admotum vulnerarium est insigne: nervosarum præsertim partium contusionibus, vulneribus, & ulceribus dicatur. Resinosis enim & balsamicis suis partibus resolvit, detergit, & consolidat: eapropter nullum fere est balsamum quod illud non admitrat. Herba florida contusa applicatur, vel in vino aut oleo maceratur & decoquitur. Quidam, referente Paulo Hermanno, ad vulnera consolidanda & cicatrizanda capiebat Hyperici floridi recentis q. l. & affundebat vinum. Idem vinum per aliquot dies maceratum bis vel ter feminibus affundebat, & postea distillabat usque dum spiritus vini per alambicem prodiens totus resinosus apparebat: hoc penicilla imbuta vulneribus applicabat. Chirurgus quidam, referente J. B. Chomel *in sua Plantar. Usual. Historia*, tincturam Hyperici præparabat, vas vitreum floribus Hyperici adimplendo & spiritum vini affundendo. Vas accurate obturatum solaribus radiis per mensem circiter exponebat, donec spiritus rubro colore tinctus fuisset. Tinctura percolata Camphoræ ʒj. pro singulis semilibris dissolvebat. Hac tinctura in vulneribus, contusionibus, rheumaticis doloribus felici cum successu utebatur.

Oleum Hyperici duplex in Officinis habetur, simplex & compositum; & utrumque varie apud varios conficitur. Simplex vulgo fit per infusionem florum cum oleo Olivarum quod novis floribus semper affunditur quousque rubrum colorem affecutum fuerit. Apud Monspelienses flores macerantur in liquore resinoso ex Ulmi vesiculis extracto. Olei Hyperici compositi legitimam confectionem videre est *in Pharmacop. Reg. Moys. Charas*. Hoc oleum habetur præstantissimum balsamum, quod potenter attenuat, resolvit, & discutit. Dolores omnes a frigore contractos sedat, arthriticos demulcet, vulnera detergit & consolidat, ambustis medetur. In injectionibus vulnerariis, unguentis digestivis, & cataplasmatibus frequenter adhibetur. Intus nonnunquam etiam usurpatur ab ℥ß. ad ℥j. ad cruentam exspuitionem, & dysenteriam: necnon in enematibus utiliter admiscetur ad intestinorum exulcerationes sanandas.

Hypericum usurpatur in syrupo antinephritico, aperiente & cachectico *Pharm. Reg.* syrupo de Artemisia, Pulvere contra rabiem *Palmarii*, Theriaca *Andromachi*, Mithridatio, oleo Scorpionum composito,

Ung. Martiato, *Th. Reg.* mundificativo de Apio, Aqua vulnerar. *Wenicher.*

HYSSOPUS.

HYssopus & Hyssopum, *Off.* Hyssopus Officinarum, cœrulea seu spicata, *C. B. P.* 217. *Inst. R. H.* 200. Hyssopus vulgaris, spicatus, angustifolius, flore cœruleo, *J. B.* 3. 274. *J. R. Hist.* 516. Hyssopus vulgaris, *Dod. Pempt.* 287. vulgo, *Hysope*.

Radice est lignosa, dura, fibrata, crassitudine digitali: caulibus cubitalibus, frutescentibus, fragilibus, ramosis: foliis binis ex adversa nascentibus, unciam aut sesquiunciam longis, duas lineas latis, acutis, glabris, obscure virentibus, gustu acribus & suaveolentibus. Flores densis verticillis spicas longas mentientibus, in caulium summitatibus, in unam partem fere spectantes, e calycibus longis, striatis, in quinque acuta segmenta partitis exeunt, ampli, monopetali, cœrulei, labiati, quorum labium superius surrectum est, subrotundum, bifidum, inferius vero in tres partes divisum, media cochlearis instar excavata bicuspide & quodammodo alata: singulis floribus stamina insunt quatuor oblonga, cœrulea, cum suis apicibus parvis, obscure cœruleis: ex calyce surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina minima, subrotunda, fusca, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Vulgo colitur in hortis. Herba integra florida usitata est.

Analysi chymica, ex Hyssopi floridi ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odorem & saporem plantæ referentis, obscure acidi, cum olei essentialis guttis aliquot ℔j. ℥v. ʒvj. gr. xlij. humoris primum limpidi, deinde rufescentis, ac tandem rufi, magis ac magis manifeste acidi, ac tandem austeri ℔ij. ℥viij. ʒiiij. gr. xxx. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iij. ʒiij. salis volatilis urinosi concreti, gr. xxxvj. olei tum tenuis essentialis, tum crassi & spissi ad instar extracti ℥ij. ʒvij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒj. gr. xxiiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒvj. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒvj. extractæ fuerunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒj. gr. xii. in calcinatione ℥iiij. ʒiij.

Hyssopus sapore acri & odore gravi aromatico donatur. Salem essentialem obtinet ammoniacalem cum oleo tenui essentiali aromatico & oleo crasso bituminoso consociatum.

Vi incidendi, attenuandi, & discutiendi pollet. Pulmonum affectibus tartareis potissimum dicatur. Ventriculum roborat, & ciborum concoctionem juvat. Acrimonia sua aromatica viscidum pulmonum mucum eorum vesiculas infarcientem incidit & ad expectorationem promovet: unde in asthmate humorali specificum audit: simili modo ventriculi inflationi & ciborum inappetentiæ medetur, incidendo & adstergendo glutinosam pituitam hujus visceris parietibus inhærentem. Sunt qui eum Absinthio in corroboratione ventriculi præferunt. Cerebri quoque pituitosis & nervorum affectionibus opitulari dicitur, non solum pituitam discutiendo, sed etiam easdem partes roborando. Eapropter in catarrhis & morbo comitia-

tia-

tiali a nonnullis proponitur. Ejus infusum vel decoctum in aqua, vino, vel Cerevisia præscribitur. Syrupus simplex & compositus, & conditum in officinis præparantur in affectibus pulmonum eximii usus. Ejusdem aqua distillata ad eadem utilis servatur.

♃. Radic. Chinæ ℥ij. Bulliant leviter in aq. fluvial. ℔ij. Adde folior. Hyssopi M. ij. Macerentur donec decoctum refrigeratum fuerit. Colatura dilue Syrup. de Hyssopo, vel Erysimo aut Stæchad. ℥ij. Sumat æger per cyath. 3. quaque hora in asthmate humorali & catarrhis.

♃. Rad. Iridis Florentin. ℥ij. Agaric. minutim concisi & in nodulo ligati ʒjß. folior. Nicotianæ exsiccator. ℈j. Summitatum floridar. Hyssop. & Thymi ana M. j. Coquantur in ℔ijß. aq. comm. ad ℔ij. Colatura dissolve Oximel. simplicis ℥iiij. F. apozema expectorans, in asthmate humorali præpotens remedium. Propinetur calidum ad instar Caffe ad ℥v. bis vel ter in die.

♃. Conserv. flor. Hyssop. & Conserv. ad Enul. camp. ana ℥ij. Aristoloch. rotund. & Ireos Florentin. ana ʒiij. c. s. q. Syrup. de Althæa Fernel. F. opiata ad magnitudinem Nucis Moschatæ in asthmate humorali.

Externe quoque in oculorum suggillationibus & sanguine sub cornea collecto sive a causa interna sive contusionibus nihil conducibilius Ettmullerus asserit quam summitates Hyssopi recentis vel exsiccati nodulo inclusas, quæ immersæ aquæ fervidæ vel vino calido & instar fomenti humidi impositæ oculis, quemvis sanguinem grumosum & extravasatum dissolvunt. Idem testatur Riolanus senior *in Tract. de affectibus Oculor. p.* 153. „ Expertus sum, inquit, verum quod affirmat Archigenes apud „ Galenum, quod si Hyssopi coma nodulo inclusa bulliat in aqua, & te„ pide nodulus oculo cruento applicetur, tam manifeste fugit sanguinem, „ ut linteum ipsum sanguinolentum videri possit. " Simon Paulli hujus auctoritatem secutus, ubi occasio tulit, decoctum Hyssopi aliquammultis adversus suggillationes quascumque, imo etiam oculorum commendasse asserit, sed loco aquæ sacculum in vino bulliendum quandoque curavisse, & ex voto eas evanuisse, dum lectum petentibus sacculus subtepidus clausis palpebris fuit applicatus. Aliam observationem ex Roberto Boyle J. Rajus sic refert. Vir quidam celebris, qui femur ictu equi calcibus in„ cusso graviter contusum fuit, sola applicatione cataplasmatis cujusdam „ ex Hyssopi foliis minutim concisis & cum butyro recenti non salito „ commixtis parati intra paucas horas a dolore liberatus est, deleta etiam „ livida & decolori macula in cute. "

Aqua Hyssopi distillata servatur in Officinis ad oculorum inflammationes utilis. Quidam aquam Hyssopi & aquam Hyoscyami conjungere solent, & externe applicant in suggillatione. Ex ejus summitatibus floridis conditum præparatur & syrupus simplex.

Usurpatur in syrupo de Hyssopo composito *Mesue*, syrup. de Artemisia *Pharm. Reg.* syrupo antiasthmatico D. Daquin *ejusdem Pharm. Reg.*

JACEA.

JAcea nigra, Jacea vulgaris, *Off.* Jacea nigra pratensis, latifolia, *C. B. P.* 271. *Inst. R. H.* 443. Jacea nigra, vulgaris, capitata, & squamata, *J.*

ta, *J. B.* 3. 27. Jacea nigra, *Taber. Icon.* 152. Jacea nigra, *Dod. Pempt.* Jacea nigra vulgaris, *Lobel.* Hyoſiris Plinii, *Anguill*: Jacea nigra Gerardi, *Inſt. R. H.* 325. vulgo, *Jacee*.

Radice ſatis craſſa, lignoſa, vivaci, multis fibris ſtipata, ſapore cum nauſea adſtringente, nititur: folia priora, quæ a radice exeunt, aliquid commune habent cum Cichorii foliis; ſunt enim longa, nonnihil laciniata, præ virore nigricantia, brevi lanugine hirſuta: caulis ex eadem radice interdum unicus, ſæpius plures aſſurgunt cubitales aut ſeſquicubitales, hirſuti, teretes, ſtriati, firmi & rigidi, fractu contumaces, medulla farcti, foliis crebris, nullo ordine poſitis, iis quæ ad radicem ſimilibus, verum anguſtioribus, obiter præcipue ad exortum dentatis, cincti: e quorum alis ſeu ſinubus a medio caule ſurſum verſus ramuli egrediuntur conſimilibus foliis ſeu minoribus donati, in faſtigiis unum, duos, treſve flores ſuſtinentes floſculoſos, plurimis ſcilicet floſculis conſtantes tubuloſis, profundius in ſummitate quinquefariam diviſis, purpuraſcentibus, arcte ſtipatis, embryoni inſidentibus, & calyce ſquamis compoſito nigricantibus, circa margines cilii inſtar piloſis, imbricatim poſitis. Floſculis marceſcentibus embryones abeunt in ſemina oblonga, parva, per maturitatem ex cinereo nigricantia, barbata, & denſo, ſed brevi pappo intermixta. In agro Pariſienſi ſponte naſcitur. Flores & folia in uſum veniunt, ſed raro.

Analyſi chymica, ex Jaceæ floridæ ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi, odore & ſapore herbaceo, cum levi quadam acrimonia, obſcure alcalini, urinoſi, & ſubſalſi ℔j. ℥ij. ʒij. gr. xij. humoris ſubſalſi, alcalini, urinoſi ℔iij. ℥iij. ʒvj. gr. lxvj. humoris rufi, ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥j. ʒv. olei adipoſi ℥j. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥iiij. ʒvij. gr. liij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. xij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xxvj. lixivio fuerunt extracta. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥j. ʒj. gr. xij. in calcinatione ℥iij. ʒj. gr. xlij.

Jacea itaque plurimum continet ſalis acris ſeu alcalini tum volatilis, tum fixi, cum oleo bituminoſo conjuncto.

Inter plantas vulnerarias ab Italis recenſetur qui eam *Herba d' elle ferite* nominant. Præſtantiſſima in aphthis oris ſanandis ab Anguillara dicitur. Ulcera optime detergit. Potenter reſolvit; quapropter ad faucium, tonſillarum, uvæque tumores commendatur. Tabernæmontanus ad hernias eam valere ſcribit, ſi pulverata ad ʒj. in juſculo ſumatur.

JACOBÆA.

Jacobæa, *Off.* Jacobæa vulgaris, laciniata, *C. B. P.* 131. *Inſt. R. H.* 485. Jacobæa vulgaris, *J. B.* 2. 1057. *J. R. H.* 284. Jacobæa, *Dod. Pempt.* 642. Flos Sancti Jacobi, *Tragi* 287. Senecio major, ſive flos Sancti Jacobi, *Matthiol. Lugd.* 575. vulgo, *Jacobee*, *Herbe de S. Jacques*, *Fleur de S. Jacques*.

Radix plurimis fibris majuſculis, albentibus terræ firmiter adhæreſcit, ut non ſine difficultate poſſit extirpari. Caules exinde exſurgunt non raro plures,

res, interdum unicus, teres, striatus, alias glaber, alias nonnihil lanuginosus, in apricis plerumque purpurascens, solidus, foliis crebris, nullo aut alterno ordine positis vestitus, sesquicubitalis aut altior, summa parte in ramos aliquot divisus. Folia oblonga sunt, profunde dissecta, primo in laciniarum quasdam conjugationes ad mediam prope costam, deinde in alias lacinias secundarias subdivisa, glabra, & obscurius virentia, praesertim supina parte. Flores in summis caulibus & ramulis nascuntur in umbellas quodammodo dispositi, magnitudine mediocri, radiati, flavi, quorum discus ex plurimis flosculis fistulatibus, in summitate quinquifidis, corona vero ex semiflosculis cuspidatis componitur, embryonibus insidentibus, & calyce tubiformi, ac multifido comprehensis. Embryones marcescente flore abeunt in semina perexigua, oblonga, pappis instructa, per maturitatem rubescentia. Agri Parisiensis incola in usum medicum nonnumquam venit.

Jacobææ folia amara sunt, aromatica, nonnihil adstringentia, & cæruleam Heliotropii solutionem parumper mutant. Salem essentialem sali terræ naturali fere similem cum plurimo oleo & terra copiosa conjunctum eam continere Cl. Tournefortius existimat.

Vulneraria dicitur. Easdem cum Senecione vires, & facultates obtinere Hieronymus Tragus scribit, in primis autem vulneribus, inflammationibus, & fistulis mederi. Cui C. Hoffmannus, & S. Paulli haudquamquam subscribendum censet. Viribus quippe a Senecione discrepare autumant. Senecio, inquit Hoffmannus, *Lib. 2. de Med. Offic. cap. 66. pag. 221. §. 34.* quia insipidus, cum modica caliditate, digerit: Jacobæa vero quia amara, cum majori caliditate discutit, & abstergit. Ubi ergo mitigandi dolores in insipientibus inflammationibus sunt, Senecio potius præ Jacobæa eligatur: ubi vero siccare, & abstergere citra morsum, & consolidare ulcera animus est, priores Jacobæa teneat, inquit, S. Paulli. Jacobæam ad anginas tonsillarumque inflammationes utiliter adhiberi docet Camerarius, & ex ea gargarisma parat, quod tamen rejicit S. Paulli propter ingratum & propemodum abominandum ejus saporem. Idem S. Paulli narrat se a Chirurgo quodam Castrensi accepisse, cum dysenteria epidemica grassaretur in castris, complures militum gregariorum, foliis decocto Jacobææ, aut ea in pulmentum cocta, sanitatem pristinam esse consecutos. Quin & idem observarat nonnullis Jacobæam calidam cataplasmatis forma adversus ventris tormina, quæ dysenteria affectos nonnumquam misere excruciant, felici successu fuisse abdomini applicatam. Simon Paulli *in Quadr. Botanico* ægrotantium palati delicatioris miseratus hæc euporista medicamenta nauseabunda pro militibus, rusticis ac plebejis relinquit. Revera Medicus tuto, cito & jucunde quantum fieri potest, mederi debet. Sed si palato minus grata remedia rejiceremus, exigua sane & curta foret Officinarum pharmaceuticarum supellex. Non ideo igitur propter fastidiosum, & S. Paulli palato minus arridentem saporem a foro medico Jacobæa rejicienda est.

Externe Jacobæa ad vulnera & ulcera inveterata ac sordida ab omnibus fere Botanographis commendatur. Eapropter idem auctor in contumaciori dysenteria aut sordido intestini recti ulcere clysteres aut injectiones ex Jacobææ decocto

cocta vel succo solo aut cum aliis sarcoticis consociato proponit. Remedium quidem tentandum, sed nondum expertum. Nonnulli unguentum adversus erysipelata utile ex ejus succo parant: sed Cl. Tournefortius ejusdem decoctum pro fotu præstantius fore censet, & multa cum ratione, siquidem adiposa & pinguia externe admota in erysipelate sæpius noxia deprehenduntur.

JUGLANS.

JUglans, Nux, & Nux Juglans, *Off.* Nux Juglans, sive Regia vulgaris; *C. B. P.* 417. & *Inst. R. H.* 581. Nux Juglans, *J. B.* 1. 241. *Dod. Pempt.* 816. & *Raii Hist.* 1376. vulgo, *Noyer*. Cujus fructus Nux simpliciter, Nux Juglans quasi Jovis glans, vel juvans glans, Nux basilica, Nux regia, Persica Nux, Nux Græca, Nux Euboica, *κάρυον Græcis*: vulgo, *Noix*.

Prægrandis arbor est, multis prælongisque nixa radicibus; caudice procero & crasso ad binum ternumve sæpius cubitorum amplexus, multis ramis in summo sese diffundentibus. Cortice truncus vestitur crasso, cineraceo, subvirente, levi per senium hiulco & in rimas altas dehiscente. Materie constat ampla, rufa vel subfusca, multis exiguis segmentis scarificata, quibusdam partibus undulatim crispa, robusta. Folia pinnatim disponuntur, quina senave ad unam costam cohærentia, conjugationes claudente folio impari, primum tenera, rubicantia suaviterque olentia; cum adoleverint ampla sesquipalmum longa, palmum fere lata, principio & mucrone angustiora, venis obliquis a medio nervo deductis, lævia pulchre viridantia, odore jucundo fere laureo, sed graviori & vehementi, sapore adstringente. Flores amentacei sive juli cum foliis vere erumpunt juxta foliorum pediculos, duas tresve uncias longi, suaveolentes, plurimis foliolis seu petalis constantes, axi squamatim affixis, quibus singulis denso agmine subsunt stamina & apices flavescentia, quæ brevi decidunt. Fructuum embryones in eadem arbore a floribus separati nascuntur plurimi eidem pediculo innixi, singuli singulis calyculis herbaceis, in summo bifidis inclusi: abeunt deinde in fructum subrotundum, duas tresve uncias crassum, qui maturitatem assecutus constat cortice carnoso foris virente, intus albicante, acerbi, & amari saporis non sine acrimonia, nigro colore manus inficiente & subjecto putamine seu testa, quæ sub initio pulposa fuit & candida substantia, ex acido amaricans, per maturitatem ossea sive lignosa, rugosa, unciam circiter lata, & ipsa latitudine longiore, in duas carinas fissili, nucleum continente in duas partes ad medium fere fissum & pene quadripartitum, revolutionibus cerebri similiter inæqualem primo mucosum, ac fere insipidum, deinde per maturitatem callosum, candidum, dulcem, ori gratum; dum recens est, (aridus enim oleosum & rancidum quid contrahit) cuticula tectum amara, acri, ori ingrata, quæ dum nux recens est, facile deglubitur, cum arescit adhæret, nec potest separari, extrinsecus flavicante, intus albicante, intercusante lignea quasi membrana divisum. In agris secus vias, & semitas & in viridariis plantatur. Ubi sponte proveniat, nesciunt. Lætis gaudet collibus; montibus delectatur: aquas odit, aquososque tractus spernit.

Nuces Juglandes magnitudine, figura, duritie, sapore multis modis differunt

runt. Nux Juglans five Regia vulgaris, quæ a duro cortice & frangendi mora Morancia, & Moracilla a nonnullis dicitur. Surdam nominat Cæsalpinus, fortaffe quia exficcata & concuffa fonitum non edit. Nux Juglans fructu maximo, quam Caballinam Dalechampius vocat, & Angli Nucem Gallicam. Mali magnitudinem fere æquat. Bonitate & pondere ratione molis reliquis cedit. Non enim intus oppleta, fed magna ex parte vacua eft, & minus fapida. Nux Juglans fructu tenero, & fragili putamine, a Dalechampio Mollufca dicta, quod cœteris generibus mollior fit, ejufque putamine digitis facile rumpatur. Tarentinæ veterum vel eadem eft vel fimilis. Cœteras differentias prætermitto.

Umbram Juglandis noxiam effe plerique affirmant non folum humano capiti, fed & ftirpibus omnibus juxta fatis. Hinc a græcis Καρύα, quod Κάρα id eft caput fua umbra lædat. Hinc in hortis & agris extremis partibus locatur ac plantatur. Unde verfus:

Me, fata ne lædam, quoniam fata lædere dicor,
Cultus in extremo margine fundus habet.

Reipfa decubitum fub hac arbore nonnullis capitis dolorem inducere experientia comprobatum eft; quod non provenit ab umbra, fed a graveolentibus halitibus ex foliis arboris emanantibus, qui quidem nonnullis cerebris noxii funt, fed non omnibus, ut patet ex J. Raii & Evelyni teftimonio, qui hanc umbram non tantum innocuam, fed & amœnam & falubrem afferunt ob odorem gratum quem folia exfpirant. Cum etiam hæc arbor fit admodum ramofa, & patula, fpiffiorem umbram conftituit, in qua plantæ fatæ minus bene quam fub aperto cœlo crefcunt.

Trunci materies feu lignum maxime æftimatur ob elegantem fuum colorem varium, venas undulatas & crifpas, materiei folidatem, ac durationem, quod egregie poliatur, & nitidum fplendorem acquirat. Hinc menfis, armariis, utenfilibus, & operi tectorio potiffimum dicatur.

Truncum igitur Nucis fabri lignarii quæritant, fructuum corticem exteriorem infectores, fructum pueri ad lufum, & efum Pharmacopæi ad ufum medicum partes fere omnes, fed in primis folia, flores, germina, Nuces tum virides, tum maturas adhibent.

Analyfi chymica, ex Nucum viridium tenerrimarum quales condiri folent ℔v. per retortam diftillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori, & infipidi, & fubfalfi, & fubacidi ℔j. ℥ij. ʒvij. gr. xlviij. humoris primo limpidi, magis ac magis acidi, aufteri, deinde rufefcentis, odoris, & faporis empyreumatici, impenfe acidi, & aufteri ℔ij. ℥xij. ʒiij. gran. xxxviij. humoris rufi, empyreumatici, fale volatili urinofo, copiofo imprægnati ℥j. ʒij. gran. lviij. olei ʒij. gran. lx. Maffa nigra refidua pendebat ℥iij. ʒiiij. gran. xxiiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ʒiiij. gran. vj. ex quibus falis fixi mere alcali ʒj. gran. lxviij. lixivio funt extracta. Partium jactura in diftillatione fuit ℥xj. ʒij. gran. lx. in calcinatione ℥iij. gr. vj.

Nucum bene maturarum recentium medullæ ab omnibus involucris & pellicula fpoliatæ ℔v. per retortam diftillatæ præbuerunt humoris limpidi, Nucum aliquantifper torridarum odorem levem referentis, obfcure fubfalfi, deinde fubacidi ℔j. ℥iiij. ʒiij. gran. ix. humoris limpidi, odorem & faporem

rem axungiæ veteris, & rancidæ referentis, obscure acidi ℥iv. ʒij. gr. xv. humoris rufescentis, subacidi, obscure subausteri ℥i. ʒj. gr. xlij. humoris parum rufescentis tum acidi, tum alcali urinosi cum oleo pingui, fusco ℥j. ʒvij. gr. xlv. humoris tum subacidi, tum salsi & alcali urinosi, & austeri ʒvij. gr. xxxvj. cum multo oleo fluido, & olei spissi Resinæ seu Colophoniæ ad instar, fortiter recipientis parietibus adhærentis ℥vj. gr. xvij. olei tum fluidi, tum spissi & resinosi ℔ij. ℥vj. gr. xxij. Massa nigra valde sicca in retorta residua pendebat ℥v. quæ per duodecim horas igne vehementi calcinata reliquit cinerum nigricantium ℥v. gr. lxiv. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali gr. lxiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒj. gr. xj. in calcinatione ℥iv. ʒij. gr. viij.

Nuces virides saporem herbaceum stypticum obtinent, nonnihil aromaticum: parum terræ, perparum olei continent, plurimum phlegmatis, & salem essentialem aluminoso-tartareum. Nucum autem maturarum medulla saporem dulcem, gratum, amygdalinum obtinet: cum aqua contusa lactescentem aquam efficit. Multum olei, mediocrem phlegmatis portionem, & salem essentialem tartareum præbet.

Diversæ sunt diversarum hujus arboris partium facultates. Cortex interior seu potius liber Juglandis exsiccatus vim insignem emeticam possidet; Juli seu nucamenta leniorem, & a ʒß. ad ʒj. eorum pulvis exhibetur, affirmantibus Fernelio, Camerario, Sennerto, & aliis. Ducunt satis valide bilem pituitamque viscidam ex ventriculo vicinisque partibus, ita ut in robustis corporibus tuta sint remedia ad febres extinguendas. Et Camerarius, *in Horto*, julorum pulverem exhibet pro vomitivo in doloribus colicis, & nephriticis.

Attamen Matthiolus in suffocationibus uterinis eumdem pulverem ad ʒj. exhibet. In epistolis Cratonis idem medicamentum cum hoc elogio commendatur ab eo, qui scribit adversus eumdem morbum. „ In hoc af„ fectu nihil novi præstantius. "Hunc autem pulverem exhibet ad ℈ij. cum olei Succini gutt. ij. Eidem quidam Joannes Ranzenbach affirmabat, Anabaptistas in Moravia jactare; habere se antiepilepticum secretissimum, quo dato infantibus novissime natis ante omnes alios cibos, præstent illos securos per totam vitam, hos nempe Julos. Has diversas facultates emeticam & antispasmodicam, S. Paulli conciliare vix potest. Quod tamen non prorsus impossibile est; sed ad experientiam confugiendum. Iidem Juli a nonnullis, referente Ettmullero, commendantur veluti arcanum specificum adversus dysenteriam, pulverati & in aqua conveniente ad ʒj. propinati.

Folia arboris Juglandis aroma spirantia, a vulgo Germaniæ, inquit S. Paulli, frequenter expetuntur, æque ac folia Menthæ corymbiferæ seu balsamitæ, ad pediluvia & balnea sanorum, quæ conservandæ valetudinis causa instituuntur. Idem S. Paulli refert eadem folia adversus podagram commendari, si ex illis virentibus & modico sale, in olla vitrea stratum super stratum fiat reponendum quotannis in cellam, ut paroxysmi tempore semimarcida folia parti dolenti cataplasmatis in modum applicentur. Hoc remedium discutiendi & roborandi, minime autem repellendi facultate præditum censet.

J. Rajus refert, succum radicis violenter purgare, nec nisi rusticis exhibendum esse: quod quidem de expresso radicum recentium contusarum succo intel-

telligendum existimo. Nam alius succus ex radicibus mense Februario vulneratis aut perforatis sponte stillat, narrante Ettmullero, in plurimis morbis, præsertim chronicis commendatus, in primis in arthritide, nephritide, & cephalalgia. Urinam potenter movet: minus dulcis est quam Betulæ succus.

Nuces pro diversa earum ætate, diversis virtutibus donantur, necnon variæ sunt diversarum earumdem partium facultates.

Nuces virides decerptæ Majo vel Junio appetente, antequam earum putamina obduruerint, Sacharo conditæ stomacho utiles dicuntur. Antequam condiantur, cortice viridi spoliantur, stylo undequaque perforantur, & in aqua per plures dies macerantur, singulis diebus mutata & nova affusa; coquuntur igne blando donec mollescant, ac tandem cum Saccharo & aromatis perfecte coquuntur. Nuces sic conditæ commendantur ad ventriculi imbecillitatem, ad flatuum dissipationem, colicum dolorem sedandum, ciborum concoctionem juvandam, ad pestis contagium arcendum: quin & frigidis maritis & ad venerem pigris conceduntur, eamque excitare perhibent. Attamen si quid hac in re præstent Nuces conditæ, non tam ipsis debetur, quam admixtis aromatibus. J. Raius ex propria observatione refert Juglandes virides adhuc immaturas, integras cum cortice viridi Saccharo conditas, ut moris est, si duæ vel tres sub vesperam a sumpto cibo sumantur, alvum blande subducere.

Cortex viridis exterior Nucum Juglandium saporem habet adstringentem vitriolicum: unde ex eo vitriolum quoddam vegetabile Ettmullerus parare tentat hoc modo. Cortices Nucum Juglandium quando maturescunt, deglubiti contunduntur, & cum aq. q. s. decoquuntur. Decocti per pannum laneum transcolati mensuris tribus salis communis manipuli duo dissolvuntur. Solutio ad cuticulam evaporata in locum frigidum reponitur, ubi crystalli virides saporis adstringentis concrescunt, vitriolum vegetabile dictæ. Ex hoc vitriolo cum Boli triplo distillato spiritus acidus extrahitur ad coralliorum perlarum solutionem a quibusdam commendatum. Sal ille improprie vitriolum dicitur, cum revera nil aliud sit, quam sal cibarius seu communis cum corticis Nucum essentiali sale permixtus. Spiritus vero inde distillatus a spiritu salis parum differt.

Viridi huic cortici recenti vim quamdam vomitoriam Ettmullerus tribuit. Eumdem corticem viridem exsiccatum & pulveratum a nonnullis Piperis loco usurpari Tragus refert; & huic pulverem foliorum Salviæ saporis gratia commisceri: pravum sane condimentum.

Ejusdem corticis succus expressus adstringens est, & in omnibus faucium inflammationibus, præsertim in principio morbi in gargarismaribus usurpatus commendatur, & ad uvulæ relaxationem. Ex eodem succo cum melle inspissato ad syrupi consistentiam Rob Nucum conficitur, Dianucum vel Diacaryon a pharmacopœis dictum, ad eadem utile.

Nonnulli succum hujus corticis inspissant ad extracti consistentiam, & hujus extracti grana aliquot in ejusdem corticis aqua distillata vel alia quacumque solvunt, sicque parant collyrium in ophtalmiis & oculorum inflammationibus perutile sub initio morbi.

Ejus corticis aqua distillata non solum ad oculorum & faucium inflamma-

ma-

rationes commendatur ob vim quamdam adstrictoriam, sed etiam ratione tenuium suarum partium quæ odore facile deprehenduntur, ad multa alia utilis dicitur: ab Ettmullero ad calculum, a J. Raio & aliis ad dissolvendos thrombos concreti sanguinis intus sumpta, ad vulnera & ulcera calida, & ad anthracem pestilentem foris imposita. Quin & vis alexipharmaca a S. Paulli ipsi tribuitur: & aquam antipestilentialem describit ab Henrico Paulli patre suo multis optimo cum successu peste aff. ctis exhibitam, ex Nucibus Juglandibus & aliis alexipharmacis sic compositam.

℞. Scabiosæ, Veronicæ, Borrag. Buglosf. Acetosæ, Rutæ, Calendulæ, Card. bened. ana M. ijß. Rosar. rubrar. M. iijß. Cortic. Citri ℥j. Nuc. Jugland. virid. n. xxv. Omnia contusa distillentur baln. Mar. In hujus aquæ cochleari uno atque altero dissolvit sequentis electuarii ʒj. vel ʒiß.

℞. Diascordii ℥ß. Pulver. Card. bened. ℈iiij. Sal. Card. bened. ℈j. cum syrupi acetositatis Citri q. s. Fiat l. art. electuarium.

Aqua e tribus Nucibus distillata in Officinis hodie celebratissima est & usitatissima in febribus intermittentibus, necnon in malignis, in hystericis affectionibus, in hydrope. Exhibetur ad ℥iiij. vel vj. quarta vel sexta quaque hora. Sudorem movet, urinam provocat, flatus discutit, ventriculum roborat. Sic autem præparatur.

℞. Julor. seu florum Juglandis ℔x. Terantur & macerentur calide in succi expressi & colati aliorum nucamentorum ℔xij. per duodecim horas. Deinde distillentur per alambicem. Aqua distillata affundatur embryonum fructuum primo erumpentium ℔vj. & distilletur secundo. Tertio denique aqua distillata supra eamdem Nucum fere maturarum quales condiri solent, & vulgo *des Cerneaux* dictarum quantitatem affusa distillatur; aqua e tribus Nucibus dicitur.

Per solum hujus aquæ ad ℥vj. quarta quaque hora propinatæ usum uxor Pharmacopœi Parisiensis peritissimi, plurimis aliis remediis frustra tentatis, paucis abhinc annis ab hydrope liberata fuit.

Nuces novellæ, vulgo *des Cerneaux*, palato placent quia suaves & dulces, si delibratæ; & ideo mensis secundis frequentissime apponuntur, & cum sale & aqua suaviter esitantur. Parum nutriunt, ægre concoquuntur, tarde descendunt. Quanto vero magis ad maturitatem accedunt, eo minus sunt gratæ. Ætate oleaginosam & rancidam qualitatem contrahunt quæ illas reddit esui ineptas. Maturitatem affecutæ & aridæ parce nutriunt, tenuis cuticulæ qua velantur ratione, haud leviter adstringunt. Difficulter concoquuntur. Bilem venenis non inferiorem gignere dicuntur; tussim etiam excitant, vocem extinguunt, asperum quid & raucum in faucibus pariunt; gravitatem capitis afferunt. Corriguntur tamen si edantur cum Caricis & passulis. Ut vero diutius recentes sint, in media maturitate colligi debent & in cella vinaria sabulo sepeliri. Imo aridæ si per aliquot dies in aqua macerentur, albescunt, & membrana ut virides facile exuuntur.

Nuces Juglandes post piscium esum comestæ, eorum concoctionem adjuvare creduntur: Unde illud scholæ Salernitanæ:

Post

Post pisces nux sit, post carnes caseus esto.

Existimaverunt enim piscium frigiditatem, & humiditatem ab aridarum Nucum caliditate, & siccitate temperari, & emendari.

Quæritur quis sit sensus alterius versiculi ejusdem scholæ:

Unica nux prodest, nocet altera, tertia mors est.

Per primam nonnulli intelligendam esse putant nucem moschatam omnino salutarem. Per alteram intelligunt alii nucem Avellanam, alii nucem Juglandem. Per tertiam vero quidam Balistæ nucem, vel sclopeti glandem jocose interpretantur, quod nimirum repentinam inferant mortem. Verum alii nucem intelligunt Metellam, seu fructum Stramonii (fructu spinoso rotundo, semine nigricante *Inst.* Solani pomo spinoso rotundo longo flore, *C. B. P.*) quippe quæ venenum sit narcoticum seu torporem inducens. Plerique per hanc triplicem nucem nihil aliud intelligendum esse censent quam unam, & eamdem Juglandem: per unicam quidem paucas numero quæ citra denarium consisterent: per alteram quæ paulo largiore copia ingererentur: per tertiam vero quæ immoderatissime sumerentur.

Nucibus bene maturis virtutem alexipharmacam veteres tribuerunt. Eas venenis resistere cum Ficubus, & Ruta ante alios cibos comestas, vel etiam post ipsa venena hausta sumptas asserunt. Necnon contra pestem, & malignos morbos præservative, & curative commendantur. Hinc antidorum Mithridatis regis ingrediuntur adeo celebratam adversus venena in devicti a Cn. Pompejo regis Mithridatis sanctuariis repertam, quæ duas nuces, Ficus totidem, Rutæ folia viginti, simul trita cum salis grano admittebat. Qui hanc jejunus sumit, nullum venenum illo die nociturum asserunt. Nec paucæ sunt compositiones alexipharmacæ, & antipestilentiales, in quibus nux Juglans usurpatur. Attamen C. Hoffmannus de hac alexipharmaca quæ nucibus tribuitur virtute, valde dubitat.

Juglandibus maturis ab Andræa Matthiolo propria quædam, & peculiaris facultas tribuitur ad remoratos menses ciendos, aliis medicamentis nihil proficientibus. Ad id macerantur in aqua donec nuclei membranis possint nudari: deinde nuclei ita exspoliati macerantur in aqua vitæ per biduum, eorumque duo vel tres quotidie mane jejunæ prius perpurgatæ exhibentur comedendi per decem dies ante tempus menstruæ fluxionis.

Singulare quoque medicamentum ex membrana aut tunica illa subamara lutea, quæ nucleum juglandium arctissime investit, paratur, & ℨj. pondere contra colicos dolores propinatur.

Sunt qui præmansas juglandes nuces eum in finem commendant ut earum beneficio exploremus morsus canum. Etenim si præmansæ nuces parti affectæ aliquamdiu applicentur, ac postea projiciantur devorandæ gallinis, nec illæ ab earum esu male se habeant, pronunciandum arbitrantur, canem qui ægrum momordit non fuisse rabidum. Imo nonnulli quoque tradunt easdem morsui canis licet rabidi posse mederi, ubi commanducatæ a jejuno homine illitæque fuerint.

Nucum testæ, & lignea intermedia sepimenta vi exsiccante, & sudorifera instructa censentur: unde in quibusdam decoctis sudoriferis, & exsiccantibus adversus catarrhos, & rheumaticos dolores, & venereos usurpantur.

24. An-

♃. Antimonii crudi contusi ℥vj. Rad. Sarsæparillæ ℥vj. Rad. Chinæ ℥j. Testas, & sepimenta intermedia lignea juglandium n. xl. Contusa coquantur in aq. commun. ℔xij. ad ℔viij. F. colatura, de qua sumat æger cyathos tres quatuorve singulis diebus, per dies 21.

Ex nucibus bene maturis, aridis, tusis, & expressis oleum elicitur, cui eædem tribuuntur virtutes ac oleo amygdalino: imo flatus potentius dissipat, & in coli affectibus a flatu genitis plurimum affert auxilii. Non solum per os intus sumitur ad ℥j. aut alteram, sed etiam cum decoctis carminativis in clysteribus injicitur. Infusum auribus surditati prodest, & idem utile calidis doloribus illitum. Eodem nonnulli ad ambusta a pulvere tormentario utuntur, qui præcipiunt partem ustulatam eo esse inungendam, mox eidem esse applicandum arboris Juglandis folium: ad ambusta alii illud cum aqua calcis permixtum, & diu agitatum utiliter usurpant. Robertus Boyle oleum Juglandium vetus, & per annum, & amplius asservatum commendat veluti specificum adversus calculum, & arenulas in seipso expertum. Imo quo vetustius est, eo efficacius deprehenditur. Calculos, & arenulas comminuit, & expellit: ad ℥ij. vel tres mane jejuno ventriculo, oleo amygdalino recenti ob spissitudinem dilutum propinatur. Quod quidem identidem reiterandum est. Hoc oleum ad lucernas præcipue expetitur quod durabilius sit oleo olivarum. Quin etiam a pictoribus quod colores incorruptos diutius conservet, & a lignariis fabris ad splendorem suis operibus conciliandum.

In Juglandis arboris truncis fungus nascitur seu spongiosa substantia satis tenax, & pene coriacea sub forma tuberum, græcis ἴσκα. Hoc inter cauteriorum genera usos fuisse antiquos Paulus Ægineta testatur, in longis stomachi defluxionibus, & in hydrope. Ita autem, teste Cælio Aureliano, vocabatur in usum. Fungum hunc acuminatum in pyramidis formam, cuti apponebant, & summitate accensum concremari sinebant, donec cinerescerct, & sponte decideret. Simili fere modo Turcæ aridam sarmenti Vitis portionem parti male affectæ applicant, & summitatem ejus accendunt: hoc modo Moxa sua Sinenses utuntur ad podagram, & alios morbos.

JUNIPERUS.

Juniperi species duæ in officinis vulgo distinguuntur; Juniperus fruticosa, & Juniperus arborescens, quæ quidem nonnisi magnitudine inter se differre videntur. De arborescente jam egimus *articulo de Sandaracha*. Nunc de fruticosa.

Juniperus fruticosa, Juniperus vulgaris, *Off.* Juniperus vulgaris, fruticosa, *C. B. P.* 488. & *Inst. R. H.* 588. Juniperus vulgaris baccis parvis, purpureis, *J. B.* 1. 293. *Raii Hist.* 1411. Juniperus, *Dod. Pempt.* 852. vulgo, *Genevrier* ou *Genievrier*: & fructus, *Genievre* ou *Genevre*.

Frutex est omnibus notus & omnibus Europæ regionibus familiaris, in sylvis & montibus nascens, radicibus numerosis, hinc inde sparsis, nonnullis etiam alte descendentibus: stipite hominis proceritatem nonnumquam assequente, non multum crasso, ramoso, densissimo, cortice scabro, deciduo, rubente: mate-

materie firma nonnihil rubescente, maxime si siccata fuerit, odore resinoso grato : foliis acutissimis, angustissimis, raro uncia longioribus, sæpe brevioribus, rigidis, pungentibus, semper virentibus, ternis plerumque simul per intervalla. Julos profert Aprili, & Majo in foliorum alis duas tresve lineas longos, purpura cum croceo mixta pictos, e plurimis squamis compactos, quarum infima pars munitur vesiculis tribus quatuorve, Papaveris semine minoribus, pulvere aureo tenuissimo plenis. Steriles sunt illi flores. Fructus vero numerosi in aliis Juniperi speciebus nascuntur quæ staminibus carent. Baccæ sunt sphæricæ, primum virides, minutissimæ, & calyce tribus foliolis minutissimis constante involutæ, deinde per maturitatem granis piperis duplo majores, cum umbilico trisulcato, nigræ & pulvere cœruleo conspersæ, pulpa subrusa refertæ, sapore acri, aromatico, resinoso, dulci, tria officula continente oblonga, angulosa, dura, semine oblongo fœta, quibus singulis totidem vesiculæ succo resinoso turgidæ adhærent. Fructus maturitatem nisi anno secundo non consequuntur: ita ut aliquando fructus trium annorum in eadem arbore conspiciantur. Quædam sunt Juniperi arborescentis species quarum baccæ non sphæricæ sunt sed oblongæ, & subrotundæ: aliis quoque baccæ rufescunt. In calidis regionibus ex Junipero arborescente resina sponte vel per corticis incisiones stillat quæ Sandaracha, vernix, & gummi Juniperinum dicitur: de qua suo loco mentionem fecimus.

Omnes Juniperi partes odoratæ sunt, & in usum medicum veniunt, nempe radices, lignum, folia, baccæ.

Analysi chymica, ex baccarum Juniperi maturarum, & contusarum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris primo limpidi, baccarum odorem, & saporem referentis, acidi, subausteri, deinde magis ac magis austeri, tandem rufescentis, empyreumatici, ℔ij. ℥j. gran. xxxvj. olei essentialis, limpidi, rufescentis ʒij. gran. xlviij. humoris primo rufescentis, tum impense acidi, tum salsi, urinosi, deinde rufi, sale volatili urinoso impraegnati ℥iij. ʒij. gr. liiij. olei rufi, spissi ad instar syrupi ℥ix. gr. xxvij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥iiij. ʒv. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum leucophæorum ℥ij. gr. lx. ex quibus salis fixi alcali ʒiiij. gran. xxxviij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij. ʒvj. gran. xv. in calcinatione ℔j. ℥ij. ʒiiij. gr. xlviij.

Baccarum contusarum ℔vj. per biduum in aquæ limpidæ ℔xxxvj. maceratæ, igne vehementi distillatæ præbuerunt olei essentialis limpidi ʒvij. extracti ℔j. ʒiiij. Massa crassa residua post debitam expressionem, & exsiccationem pendebat ℔iiij. ℥xiiij. ex quibus olei essentialis limpidi flavescentis ʒvij. olei vero crassi, rufi ℥vj. ʒj. gr. liiij. distillata sunt. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xv. ʒvj. quæ post calcinationem reliquit cinerum ℥j. ʒvij. gran. lx. Liquores vero proliciti pro majori parte acidi austeri erant, sub finem nonnihil alcalini urinosi. Unde liquet baccas Juniperi parum terræ, plurimum vero olei tum tenuis essentialis, tum crassi, tum etiam fixi, ut ita dicam, continere, quod nonnisi diuturna calcinatione elevatur, & comburitur: salem autem essentialem aluminoso-tartareum obtinent.

Si baccæ contusæ diutius in aqua macerentur, fermentescunt, & humor vi-

vinosum odorem saporemque contrahit, qui debite distillatus spiritum ardentem fundit, nihil vero aut perparum olei essentialis.

Ligni Juniperi ℔v. multum liquoris acidi austeri præbuerunt: olei essentialis limpidi circiter ℥j. ʒiiij. olei rufescentis, & spissi syrupi ad instar ℥ix. cinerum vero debite calcinatorum ℥ij. ʒiiij.

Summitatum viridium Juniperi ℔v. præpter liquorem acidum austerum ac tandem nonnihil alcali urinosi, præbuerunt olei fluidi tum limpidi, tum rufi ℥vjiij. ʒiij. gr. iij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xiij. ʒiij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gr. xxj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xlij. lixivio extracta sunt.

Baccæ itaque majorem olei quantitatem fundunt, lignum minorem; minorem adhuc folia, & summitates.

Juniperi baccæ apud Germanos in culinis conditturæ nomine frequenter adhibentur, & ab Ettmullero, & aliis aroma Germanorum appellantur: apud nos vero medicamenti tantum rationem habent. Potenter resolvunt, discutiunt, attenuant, calefaciunt, abstergunt, roborant. Ventriculo frigido prosunt, pituitam, quæ in illo coit, digerunt, flatus inde ortos discutiunt, colicos dolores sedant, ciborum concoctionem juvant, urinam promovent, viscidum mucum renibus aut vesicæ inhærentem abstergunt, & expellunt, calculos, & arenulas hoc muco irretitos, & in his partibus morantes foras amandant, & eo nomine lithiasim earum usu præcaveri dicitur. Viscidam pituitam pulmonum glandulas infarcientem resolvunt, & expectorationem promovent, tussi medentur, & æsthmati humido. Utiles sunt in affectionibus catharrosis, & in mensium suppressione conducunt. Sanguinis fluiditatem restituunt, motum augent, sudorem excitant, venenis coagulantibus restistunt; & merito Theriaca rusticorum a nonnullis vocantur. Verum non ideo, ut nonnulli volunt, pro panacea omnibus in morbis usurpandæ sunt: conveniunt tantummodo in pituitosis affectionibus, & ubi fibrarum atonia aut imbecillitas deprehenditur: alioquin sanguinis æstum augent, partibus solidis ardorem, & phlogosim inferunt. Unde sæpius videre licet urinæ suppressionem aut ardorem earum usum subsequi, ventriculi inflationem, ructus, & flatuum majorem copiam produci, ubi nempe ventriculus, intestina, renes ardore aut inflammatione laborant.

Ad ʒj. præscribuntur per diem identidem esitandæ; vel contusæ in aqua bulliente Theæ instar macerantur, & infusum ante cibum propinatur calidum ad ciborum concoctionem promovendam; aut in vino per noctem macerantur, & calculosis mane jejuno ventriculo colatura exhibetur. Sic S. Paulli plurimos a jugi nephritico dolore vindicasse asserit. Quidam Laurentius Rostochiensis Professor, narrante eodem, quotidie circiter pugillum unum baccarum comedebat, quo simplici medicamento obtinuit, ut non solum arenulas, sed calculos minutulos, imo etiam lentis magnitudinem æquantes, si non sine omni molestia, attamen dolore, excreverit, cum ante usum harum baccarum sæpe oppido male se habuisset.

Observandum est baccas Juniperi comestas aut earum essentialis olei guttulam deglutitam urinam violarum odore imbuere, non secus ac Terebinthina vulgaris, & stillatitium ejus oleum.

Non

Non semper tamen tutus est granorum Juniperi usus in calculosis. Imo Carolus Piso *in suis Observationibus, sect. 4. c. 2. Observ. 105. p. 319.* scribit pulverem granorum Juniperi semper ipsi suspectum fuisse, quod ab illius usu diuturno urinæ tandem cruentæ emittantur. Simon Paulli baccarum defensionem suscipit, cruentam mictionem calculorum asperitatibus tribuendo. Quod quidem reipsa verum esse potest. Attamen sæpius observavi, usum baccarum urinas ardentes, & flammeas excitare, renum dolores, urinæ ardorem producere, ac tandem in cachecticis, & hydropicis, ubi adest in visceribus inflammatoria dispositio, urinæ notabilem imminutionem. Unde non facile hujus diuretici usum suadeo, nisi prius viscerum crasis rite perspecta ab omni æstu, & inflammatione libera deprehendatur. Eadem cautione opus est in quibusdam ventriculi affectionibus, in appetentia, flatulentia, difficili ciborum concoctione, nausea, vomituritione, quæ sæpissime sunt renum ægritudinis symptomata, his enim in ventriculi affectionibus symptomaticis nocet baccarum usus, qui in iisdem prodest cum idiopathicæ sunt.

Baccæ apud Germanos velut singulare remedium ad grassantia pestilentiæ contagia depellenda commendantur: comestæ solæ, vel aceto maceratæ.

Ob tot ac tantas Juniperi baccarum virtutes, diversa præparata ex his conficiuntur, aqua Juniperi distillata, vinum Juniperinum, spiritus per fermentationem extractus, oleum essentiale, Rob seu extractum, Elixir.

Inter præparata ex baccis aqua sese offert quæ ab Ettmullero colicis, & nephriticis admodum utilis prædicatur, urinam ciendo, vias urinarias abstergendo, moderate easdem stimulando, & in primis dispositionem calculosam renum corrigendo, si jejuno ventriculo potetur per balneum mariæ distillata, ad ℥iij. vel ℥vj.

Vinum Juniperinum paratur ex baccis contusis cum affusa aqua fermentatis donec vinosum odorem saporemque referant: potum præbet haud ingratum, & quibusdam in Galliæ locis familiare rusticis deficiente vino, & in frigidis ventriculi, intestinorum, & renum affectionibus utilimum. Ex hoc fermentato liquore spiritus ardens extrahitur commendatus in affectionibus capitis, & nervosarum partium, interne, & externe adhibitus: intus sumptus urinam potenter movet.

Oleum essentiale, & Rob, seu extractum Juniperi sic præparantur. Recipiuntur libræ octo baccarum Juniperi recentiorum, & succulentarum; affundantur aquæ limpidæ ℔xxiij. Macerentur per duos tresve dies in loco calido. Postea per vesicam cupream igne vehementi distillatio instituatur, cum aqua olei essentialis fragrantissimi odoris, & flavi coloris unciæ tres ad summum prodibunt. Quod relinquitur in vesica, decoctum per pannum transcoletur, & leni calore inspissetur. Ita obtinetur Rob spissioris consistentiæ, coloris ex flavo fusci, saporis amaro-dulcis, balsamici. Oleum essentiale Juniperinum in spiritu vini rectificatissimo solutum insigne diureticum est, emmenagogum, & carminativum, quod cum infusis foliorum Theæ vel cum vino Hispanico sumitur ad guttas aliquot vel etiam elæosaccharum ex hoc oleo essentiali paratur cum saccharo, sicque facile cum aquosis liquoribus admiscetur. Externe in unguentis nervinis, & antiparalyticis usurpari potest. Michael Alberti *in sua introductione in Medicinam*, baccarum oleum aut spiritum non ita facile, &

liberaliter in nephriticis morbis admitti debere pronuntiat: quoniam acriorem qualitatem habent, valde calefaciunt, & sanguinem impetuosius exagitant: quapropter ea ad usum externum reservanda suadet.

Rob Juniperinum quod extractum, & mel Juniperinum ratione consistentiæ, Theriaca Germanorum ratione virtutum, oleo & spiritu magis temperatum est, & ideo multo magis usitatum. Præstantissimam præbet medicinam ad imbecillem ventriculum roborandum, ad dejectum fibrarum ventriculi tonum restituendum, ad præservationem a calculo, & ab hydrope. Senibus prodest, qui vesicæ vitiis, urinæ difficultatibus, & imbecillitatibus ventriculi, & intestinorum obnoxii sunt. Urinam blande provocat, menses movet, sudores quoque nonnumquam propellit, & vis alexipharmaca, & antipestilentialis ipsi tribuitur, si cum cæteris cardiacis, & alexiteriis medicamentis consocietur, unde frequenter loco mellis in electuariis stomachicis, antinephriticis, & alexipharmacis usurpatur. Ad ʒj. in vino Hispanico, aceto, aqua Cardui benedicti aut alio liquore conveniente exhibetur, vel mane jejuno ventriculo, vel ante aut post cibum.

Ex hoc melle Juniperino cum s. q. spiritus Juniperini supradicti diluto, paratur elixir Juniperinum, stomachicum, & diureticum insigne. Dosis cochlear. j. Ex baccis Juniperi contusis, & in axungia suilla decoctis unguentum fit adversus porriginem, vulgo, *Teigne*, a D. Chomel plurimum laudatum. Humores identidem evacuandi sunt blando cathartico ex Aquilæ albæ, & Diagridii ana granis vj. vel viij.

Juniperi folia seu summitates rarius in usum veniunt. Fridericus Hartmannus *in notis ad Schroderum*, & S. Paulli post Matthiolum, & Hartmannum lixivium proponunt ex earum cineribus cum vino factum adversus hydropem. Ettmullerus scribit easdem summitates seu turiones alvum laxare eodem modo ac turiones Sambuci.

Magis familiaris est usus ligni Juniperini. Ob suaveolentiam commendatur incensum ad aerem pravis halitibus inquinatum emendandum, & odores noxios, & contagiosos arcendos. Sudorifera virtus huic ligno tribuitur, ejus scobis in decoctis sudoriferis a nonnullis usurpatur adversus catharros, & luem veneream; & scobi Guaiaci vix cedere credunt. Ex eadem scobe in aqua diu macerata cum sale, oleum essentiale flavescens, & fragrans distillatione per vesicam aheneam extrahitur sudoriferum simul, & diureticum. Ex eodem ligno per retortam distillato oleum rufum nigrumve empyreumaticum elicitur oleo cadino dicto non dissimile. Hoc autem cadinum oleum recipitur ex truncis, & ramis Oxycedri, & Juniperi arborescentis in quibusdam furnis huic usui destinatis, combustis. Externe illitum potenter resolvit. Utile dicitur impetigini, capitis porrigini, pecorum etiam scabiei, & ulceribus, quibus a tonsione infestantur.

Baccæ Juniperi usurpantur in Elixir vitæ *Fioravanti*, Elixir pestilentiali *Sennerti*, Elixir asthmatico *Zuelferi*, in opiata *Salomonis*, Antidoto Orvietano *Ph. Reg.* Oleo scorp. comp. *Matthioli*. Rob seu extractum mellagineum in Theriaca reformata *Ph. Reg.* & antidoto Orvietana *Frid. Hoffmanni*. Oleum Juniperi essentiale usurpatur in Balsamo vulnerario Metensium *Schroder.* vulgo, *Beaume vert de Fevillet*.

Kei-

KEIRI.

Keiri, Cheiri, Leucoium & Leucoion luteum, *Off.* Leucoium luteum vulgare, *C. B. P.* 202. Leucoium luteum: vulgo, *Cheiri* flore simplici, *J. B.* 2. 872. *J. Raii* 782. Leucoion luteum, *Dod. Pempt.* 160. Viola lutea, *Tragi* 560. Viola petræa lutea, *Tab. Icon.* 305. Leucoium aureum, *Matthiol*: vulgo, *Violier* ou *Giroflier jaune*, & flos *Giroflée jaune*.

Radicibus, surculisque seu ramulis ubertim fruticantibus luxuriat, lignosis, albicantibus, quos obsident folia nullis appensa pediculis, crebra, unciali & ampliore longitudine, ex angusto principio sensim dilatata, virentia aut canescentia, idque maxime prona parte, sapore subacri. Flores edit suaveolentes, sapore parum grato, subacri, subamaro, cruciformes, quatuor scilicet petalis luteis constantes, staminibus senis & pistillo pallescentibus, in medio penitus fere latentibus. Succedunt fructus seu siliquæ longæ, compressæ, in duo loculamenta divisæ, cum septo intermedio, cui valvæ adhærescunt, & seminibus planis, orbiculatis, rufis, gustu acri amaro. In pervetustis muris, ruderibus & saxosis locis libentius nascitur: seritur & in hortis juxta parietes & muros. Flores potissimum in usum veniunt. Keiri folia saporis sunt amari, herbacei, subsalsi; & eorum succus chartam cœruleam rubro colore tingit.

Analysi chymica, ex florum Keiri ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori & insipidi, obscure acidi ℥vj. ʒj. gr. xlviij. humoris aliquantisper empyreumatici, primo subacidi, deinde magis ac magis acidi ac tandem austeri ℔iij. ℥xiiij. ʒvij. gr. xxiiij. humoris rufi, turbidi, empyreumatici, manifeste acidi, & nonnihil alcali urinosi ℥j. ʒvij. gr. xviij. humoris rufi, sale volatili urinoso impraegnati ʒv. gr. xxiiij. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xxx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ʒij. gr. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi salsi ʒiiij. gr. xxiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒvij. in calcinatione ℥iij.

Keiri scatet sale ammoniaco cum multo sulphure tum tenui, tum crasso conjuncto.

Flores Keiri attenuant, discutiunt, abstergunt; dolores mitigant, utero speciatim dicantur; menses cient, secundinas & fœtum pellunt. Laudantur quoque tanquam discutiens in apoplexia & paralysi medicamentum. Folia & flores macerantur ad M. j. per 24. horas in vini ℔j. pro duabus dosibus mane & sero propinandis: vel in aqua communi decoquuntur ad viscerum obstructiones. Semen ad ʒj. vel duas intus sumitur. Ferunt hoc semen magna dosi sumptum, non solum fœtum vivum pellere, sed vivum enecare, & enecatum ejicere. De ejusdem plantæ succo simile quid Ebrodunensis herbarii auctores tradunt, prudenterque admonent eumdem exhibendum non esse nisi in summa necessitate constitutis.

Conserva florum Keiri in officinis parari solet. Eam cum ejus aqua distillata crebro sumptam, præservare ab apoplexia, & paralyticos juvare Ca-

Camerarius auctor est. Hieronym. Reusnerus in observationibus a Vvelschio editis refert Episcopum quemdam Tridentinum ad præservationem ab paoplexia & paralysi iisdem feliciter uti.

Oleum per infusionem est floribus præparatum quod potenter resolvit & rheumaticos dolores sedat. Eodem in Italia ad facilitandum partum regio pubis inungitur.

LACTUCA.

Lactuca a lacteo, quem fundit dum abrumpitur, succo dicta, plurimas habet varietates. Summa illius duo genera distinguuntur, sativum & sylvestre. Sativum rursus ratione magnitudinis, coloris & figuræ varium est & multiplex: album, nigrum, rubrum, capitatum, crispum, læve, laciniatum. At vero tres præcipue Lactucarum sativarum species frequentiorem in usum veniunt, tum in alimentis, tum in medicamentis: Lactuca nempe sativa non capitata, sativa capitata, & Lactuca Romana. Inter sylvestres Lactuca sylvestris costa spinosa frequentius apud nos usurpatur.

Lactuca sativa, non capitata, *Off.* Lactuca sativa, *C. B. P.* 122. *Inst. R. H.* 473. Lactuca sativa, vulgaris, non capitata, *J. B.* 2. 997. Lactuca sativa, folio Scariolæ, *Lobel. Icon.* 241. vulgo, *Laitue*.

Radice est longa, crassa, pluribus stipata fibris: foliis oblongis, latis, rugosis, lævibus, pallide virentibus, lacte aquoso prægnantibus, cum primo adolescit, grato, tandem amaro, ubi caulescit planta: caule firmo, crasso, terete, folioso, sesquicubitali & altiore, ramoso, cujus rami adhuc divisi & in latam effusi comam flores in summitate gerunt parvos, semiflosculosos, seu plurimis constantes semiflosculis luteis, embryoni insidentibus, & calyce squamoso oblongo tenui comprehensis: quibus succedunt semina papposa, parva, utrinque acuminata, oblonga, compressa, coloris cinerei. Tota planta vulnerata similem aquoso lacti succum effundit. Seritur in hortis.

Lactuca sativa, capitata, *Off.* Lactuca capitata, *C. B. P.* 123. & *Inst. R. H.* 473. Lactuca sativa, vulgaris capitata, *J. B.* 2. 997. Lactuca sativa, sessilis sive capitata, *Lobel. Icon.* 242. vulgo, *Laitue pommée*.

Folia huic breviora, latiora, extrema circumscriptione rotundiora, quam sativæ vulgari, plana & lævia, quæ brevi in caput rotundum conglobantur, Brassicæ capitatæ in modum: semen priori simile, sed nigrum.

Dodonæus Lactucam sativam culturæ mangonio folia ita mutare scribit, ut vel crispentur, vel ita in se contrahantur, ut capitatam Brassicam æmulari videantur. Ejusdem sententiæ J. Bauhinus etiam esse videtur. Verum J. Rajus tum figuram foliorum, tum seminis colorem, si perpetuo niger sit, nec unquam mutetur, differentiam specificam arguere contendit; & in eadem sententia Cl. Tournefortius fuisse videtur qui species capitatas & crispas a sativa vulgari distinguit.

Toto anno seritur in hortis olitoriis. Dum adhuc tenella est, evellitur, & alio fundo probe stercorato plantatur; sic majori foliorum copia luxuriat, & magis capitata, seu, ut ajunt, pommata evadit.

Alia

Alia Lactucæ capitatæ species elegantior paucis abhinc annis lautioribus mensis in acetariis apponitur cujus color ex albo purpureo & luteo variegatur. Dicitur a Cl. Tournefortio, *Lactuca sativa*, *maxima*, *austriaca*, *capitata*, *variegata*, *Inst. R. H.* 473. Lactuca caryophyllacea vulgo, *Horti Lugd. Batavi* : vulgo, *Laitue panachée*, *Laitue de Silesie*.

Analysi chymica, ex Lactucæ capitatæ foliorum tenerorum & nondum in caput comprobatorum ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, odore & sapore virentem herbam referentis, subsalsi, obscure alcali urinosi absque ullo acidi indicio ℥viij. ʒiij. gr. xxiiij. humoris turbidi albicantis, primo leviter fœtentis, subsalsi & urinosi, deinde magis ac magis empyreumatici, alcali urinosi manifeste, ac tandem sale volatili urinoso copioso imprægnati ℔iiij. ʒvij. gr. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti gr. [illegible] olei ʒv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ij. ʒiij. gr. xlviij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xxxvj. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒj. gr. lviij. in calcinatione ʒj.

Ex totius Lactucæ capitatæ capitum cum radicibus ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi odore & sapore Lactucam & herbam virentem referentis, tum obscure subsalsi & obscure alcali urinosi, tum leviter subacidi ℔ij. ℥v. ʒv. humoris limpidi, ejusdem odoris & saporis, tum obscure salsi & alcali urinosi, tum obscure subacidi ℔ij. ℥xij. ʒij. gr. xxxvj. humoris fusci, empyreumatici, salsi; tum subacidi, tum alcali urinosi & sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒiiij. gr. vj. salis volatilis urinosi concreti ʒij. gr. liiij. olei spissi ad instar extracti ʒiij. gr. lx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. quæ rite calcinate reliquit cinerum ℥j. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. gr. xiiij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒj. gr. xxiiij. in calcinatione ʒiij. gr. xxxvj.

Foliorum Lactucæ capitatæ tum virentium, tum albicantium, demptis caulibus & medulla ℔v. præbuerunt in distillatione humorem salsum, urinosum, copiosum, absque ullo acidi manifesti indicio: salis volatilis urinosi concreti gr. lx. olei spissi syrupi ad instar ʒiij. massæ nigræ ℥j. ʒiiij. gr. xxxiiij. cinerum ℥j. gr. xxiiij. salis fixi alcali ʒiiij. gr. xxxvj.

Lactucarum capitatarum caulis seu medulla ad ℔v. distillata humorem tum alcali urinosum, tum acidum præbuit: salis volatilis urinosi concreti gr. xxxvj. olei ʒiij. massæ nigræ ℥j. ʒiiij. gr. xxxvj. cinerum ʒvij. gr. lxvj. salis fixi alcali ʒv. gr. xlviij.

Lactucarum capitatarum radices ad ℔v. distillatæ præbuerunt humorem tum acidum copiosum, tum alcali urinosum: olei ʒiij. nihil salis urinosi concreti: massæ nigræ ℥ij. ʒiij. gr. xxxvj. cinerum ʒiij. gr. xxxvj. salis fixi mere alcali ʒv. gr. l.

Ex seminum Lactucæ capitatæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris tum salsi & obscure acidi, tum manifeste alcali urinosi & sale alcali urinoso copioso imprægnati ℔j. ℥iij. ʒvj. gr. liiij. olei ℔ij. ʒvij. gr. xxxix. salis alcali volatilis ʒij. gr. lxx. massæ nigræ ℔j. ℥iiij. ʒij. gr. xxxvj. cinerum ℥vj. ʒj. gr. xlij. salis alcali fixi ʒij. gr. lviij.

Totius Lactucæ capitatæ floridæ ℔v. præbuerunt humoris primo alcali urinosi, deinde tum alcali, tum acidi, magis ac magis manifesti ℔iiij.

℥ix. ʒv. gr. ix. olei adiposi ℥j. ℥j. massæ nigræ ℥iij. ʒvj. gr. vj. cinerum ℥j. ʒvj. gr. liiij. salis fixi mere alcali ℥j. gr. xxv.

Succus ex Lactucis capitatis expressus plurimum humoris præbuit limpidi, fatui, qui plantæ saporem & odorem referebat: deinde humorem alcali urinosum cum aliqua acidi occulti portione: tandem humorem empyreumaticum, tum manifeste acidum, tum alcali urinosum & sale urinoso copioso imprægnatum. Massa residua foliorum Lactucæ capitatæ ex quibus succus fortiter & accurate expressus fuerat ad quantitatem ℔v. distillata præbuit humorem tum salsum, tum manifeste acidum, tum alcali urinosum: salis volatilis concreti gr. xiiij. olei ʒvj. massæ nigræ ℥ij. ʒvij. cinerum ℥j. ʒiiij. gr. lxiiij. salis fixi alcali ʒvj. gr. xlviij.

Decoctum Lactucarum aqua coctarum transcolatum & ad extracti liquidi seu syrupi consistentiam in vase aperto redactum, in distillatione liquorem primo acidum austerum, deinde empyreumaticum, urinosum & sale alcali urinoso copioso imprægnatum præbuit. Unde concludere licet sales volatiles urinosos plantarum, cæteris principiis involutos, neque diuturna coctione, neque lenta humoris evaporatione in vase aperto exhalari, imo fortiori igne indigere ut evolvantur, aut potius fortasse ut producantur.

Lactucæ capitatæ exsiccatæ dum igne aperto comburuntur, fulgurationes identidem emittunt, non secus ac nitrum in carbones projectum producere solet.

Ex tot diversarum Lactucæ partium analysibus aut aliis tentaminibus institutis sequitur Lactucas salem essentialem continere nitrosum ammoniacalem, qualis exsurgit ex mixtura spiritus nitri & salis volatilis urinosi. Sal ille mediocri olei portione, multo phlegmate, & exigua admodum terræ portione involvitur. Mirum sane hanc plantam aquosam & fere insipidam tantam salis volatilis urinosi copiam in analysi præbere, ut plurimas plantas longe sapidiores hujus salis copia superet. In ea sal acidus alcali urinoso ita obruitur ut in nonnullis analysibus vix detegi possit; & succus Lactucæ chartæ cœruleæ colorem non mutet. Vel potius sal essentialis nitrosus hujus plantæ nitro seu Salipetræ prorsus similis sal salsus est, qui nullum acidi aut alcali indicium præbet, at distillationibus per ignem in alcalinum salem tum fixum, tum volatilem fere totus convertitur: eodem plane modo ac in nitri cum pulvere carbonum deflagratione in vasis clausis peracta observare licet: ubi nitrum non modo salem fixum alcalinum copiosum relinquit, sed etiam humorem sale volatili urinoso copioso imprægnatum distillatione fundit. Hæc nitri salis transmutatio in salem alcali fixum & volatilem fuse describitur *in Commentariis Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis anni 1717.* ubi de acidorum salium in sales alcali transmutatione egi.

His in Lactucæ analysibus Academici Parisienses primario deprehenderunt quosdam liquores ex plantis distillatos acidi & alcali salis notas indiscriminatim præbere, nempe cum aliis liquoribus acidis aut alcalinis permixtos pariter ebullire, cyaneam Heliotropii tincturam rubram efficere, & limpidam Mercurii sublimati corrosivi solutionem turbidam, lacteam vel etiam spissam & grumescentem reddere, ac, ut ajunt, præcipitare. Quibus experimentis acida & alcali in ejusdem liquoris sinu pacifice & sine

ulla

ulla effervescentia aut mutua lucta sæpius recondi perceperunt. Reipsa liquores mere acidos, aliosque mere alcali urinosos ex plantis extractos miscuerunt absque ulla effervescentia. Pariter acetum distillatum, spiritus urinæ simul mixti nullo modo fermentescunt: attamen si sal volatilis urinæ rectificatus, ut ajunt, aqua limpida solvatur, & solutioni acetum distillatum affundatur, vehemens ex hac miscela exsurgit effervescentia. Diversorum horumce effectuum ratio in eo posita est, quod in spiritu urinæ aut in aliis alcali urinosis liquoribus ex plantis aut ex animalibus extractis sales urinosi plurimis oleosis involvantur partibus, quibus spiculorum acidorum ingressus intra salium alcali urinosorum poros prohibetur. Unde sæpius ambo sales acidi, & alcali in eodem liquore innatant, sed non intime permiscentur, nec in se invicem agunt. At vero si sali volatili urinæ rectificato aqua soluto acidus liquor affundatur, ambo liquores fermentescunt, quia salinæ urinosæ moleculæ rectificatione oleosis particulis fere spoliatæ fuerunt, sicque liberum spiculis acidis ingressum intra suos poros præbent, unde exsurgit effervescentia seu tumultus, qui mutuam horum salium & intimam conjunctionem comitatur & transmutationem in alium salem neutrum seu salsum, ut vocant.

Lactuca Romana, *Offic.* Lactuca Romana, longa, dulcis, *J. B.* 2. 998. & *Inst. R. H.* 473. Lactuca folio obscurius virente, semine nigro, *C. B. P.* 123. Lactuca folio obscurius virente *Dod. Pempt.* 644. Lactuca Intibacea, *Gerard*: Lactuca Regia: vulgo, *Laitue Romaine*, *Chicon*.

Folium huic angustius est, & productius, planum, & minime rugosum aut bullatum, modice sinuatum, & inferna parte secundum costam spinulis armatum. Flore est, & caule Lactucæ vulgaris, sed semine succedente nigro. Folia dum adolescunt paleaceo simul collecta vinculo alligantur; & sic candidissima redduntur, & fragili teneritudine cœteras vincunt. In hortis olitoriis ad mensarum usum teritur.

Analysi chymica, ex foliorum Lactucæ Romanæ candidissimorum, & tenerorum ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore herbam virentem referentis, subacidi ℔j. ℥xj. ʒij. humoris limpidi, manifeste acidi, obscure subausteri ℔j. ℥xiij. ʒiv. gr. xxxvj. humoris limpidi, odore leviter empyreumatico; tum acidi, tum subsalsi, & leviter alcali urinosi ℥ij. gr. xlviij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒvij. salis volatilis urinosi concreti gr. xx. olei syrupi ad instar spissi ʒij. gr. xxiiij. Massa nigra pendebat ℥j. ʒv. gr. vj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ʒvj. gr. x. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij. gr. xxvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒij. gr. x. in calcinatione ʒvj. gr. lxviij.

Lactuca Romana prioribus magis sapida est: sale essentiali nitroso ammoniacali donatur haud dissimili, sed paulo majori copia, & in quo acidus sal paulo magis evolutus est.

Inter olera Lactucæ sativæ primas ab omni ævo tenent. Ut enim gratissimæ sunt in acetariis crudæ & in jusculis elixæ, sic in medicis usibus salutares deprehenduntur. Refrigerant, humectant, & familiare præbent alimentum medicamentosum juvenibus, & biliosis naturis perutile. In ventriculo facile concoquuntur, præsertim si aqua pro potu huic cibo consocietur. Nam

chylum

chylum efficiunt multum, blandum, dilutiorem, fluidiorem, minime æstuosum. Sanguinem paucum quidem gignunt, sed laudabilem, fluidum, minime acrem, minime æstuantem. Humorum acrimoniam demulcent, bilis effervescentiam, sanguinis & humorum æstum compescunt, sitim egregie restinguunt: quare æstivis temporibus passim in frequentissimo usu habentur.

Veteres conciliandi somni causa, ultima mensa illis vescebantur; postea mutato ordine, Domitiani tempore ab illis Promulsidem (*entrée de table des Romains*) auspicabantur. Ideo quærit Poeta Martialis, *L.* 13. *Epigr.* 2.

Claudere, quæ cœnas Lactuca solebat avorum,
Dic mihi cur nostras inchoat illa dapes.

Galenus quoque hoc olere ut familiarissimo cibo & juvenis & senex usus fuit. De seipso refert, se in juventute quoniam assidue os ventriculi bile effervescebat, æstus moderandi gratia Lactucas assumpsisse; cum declinante jam ætate noctes insomnes ageret ob studia longiora & raro intermissa, unicum præsentissimum adversus immoderatas vigilias remedium Lactucas vespere comestas fuisse. Cum vero dentes ipsi deteriores esse cœperunt, ita ut mandi crudæ citra molestiam non possent, easdem in aqua elixas comedisse.

Hanc Lactucarum vim anodynam quotidie experimur, quæ quidem non a quodam narcotico & noxio principio dependent, ut nonnulli opinati sunt; sed ab aquoso suo succo nitroso, quo humorum effervescentiam temperare valent, ventriculi, hepatis, renum, cœterorumque viscerum ardorem & æstum mitigare, eorum fibras nimis crispatas & vividius oscillantes laxare, sicque functiones omnes ac proinde somnum in integrum restituere. Convalescentibus agrypnia adhuc laborantibus olim Lactucæ offerebantur, teste Lucio Junio Columella:

Jamque salutari properat Lactuca sopore,
Tristia, quæ relevat longi fastidia morbi.

Alvum blande emolliunt. Ideo veteres eas prima mensa sumebant, ut videre est apud Martialem Poetam, *L.* 11. *Epigr.* 53.

Prima tibi dabitur ventri Lactuca movendo
Utilis. . . . .

Siccioribus alvi constitutionibus summi sunt levaminis sive crudæ sive coctæ sæpius comestæ; ac proin hypochondriacis scorbuticisque, quibus diuturnior alvi adstrictio non pauca inducit symptomata. Egregio id exemplo hypochondriaci cujusdam a Josepho Lanzonio *in Ephemerid. Germanic. Dec.* 3. *ann.* 2. *Observation.* 34. allegato confirmatur. Ille malo ejusmodi a longo tempore affectus cum insigni ventriculi imbecillitate, anxietate a pastu, respirandi difficultate, aurium tinnitu & flatibus copiosis in ructus erumpentibus, frequenti demum Lactucarum tam in prandio quam in cœna usu sanatus est.

Ejusdem constitutionis & Augustus Imperator fuisse videtur qui pristinam valetudinem, narrante Plinio, *L.* 19. *C.* 8. Lactucarum esu recuperavit ex Concilio Archiatri sui Antonii Musæ: cui idcirco Romanus Populus statuam juxta ædem Æsculapii erexit, narrante Suetonio.

Hæc Lactucarum præstantia advesus malum hypochondriacum a Simonis Paulli votis *in Quadr. Botanic.* commendatur. Optabat enim ut multi ad maris

maris Baltici oras vel littora sitorum accolarum, si non crudis, at coctis vescerentur eis, & a multis morbis vindicarentur, quos diuturnior alvi adstrictio mali hypochondriaci comes, & assecla invehere suevit. Eamdem Lactucarum in malo hypochondriaco virtutem quotidiana comprobat experientia: siquidem plurimos vidimus melancholicos & hypochondriacos assiduo earum crudarum coctarumve usu, carnium esu & vini potu prorsus interdictis, plurimum sublevatos, & sanatos fuisse. Fuere Medici qui sanguinem multum a Lactucis generari tradiderunt: quod quidem ipsis vitio vertendum non foret. Hac fretus opinione Simeon Sethi monet esum vitandum illis, qui sanguinem expuunt. At cum Galeno opinamur Lactucas sanguinem non quidem multum producere; sed chylum laudabilem efficère fluidum, tenuem, aquosum, quo sanguinea moles optime diluitur, extenditur, rarescit, & fluidior evadit; sicque sanguinis molem, non quantitatem augent. Utiliter autem sanguinem exspuentibus præscribuntur ad eorum sanguinis acrimoniam demulcendam, fervorem compescendum. Eadem ratione lac augent nutricibus, quibus propter siccorum crassitiem aut æstum lac vel deficit, vel parcius succedit.

Galenus succum refert e Lactucis expressum & ad cochlearium quatuor seu ℥ij. quantitatem intus sumptum, non secus ac Cicuta & Papaver hominem interficere: quamvis folia majori copia, quam pro succo quatuor cochlearium exprimendo opus est, comesta, damnum nullum inferant: sed Galenus aut vulgarem suo tempore opinionem inexpertus tantummodo refert, aut Lactucarum, quæ suo sub cœlo nascebantur vires a nostris prorsus erant diversæ: quandoquidem nostrarum succus non modo tuto, sed & salubriter quotidie propinatur.

Lactucas semen minuere venerisque impetus cohibere nonnulli suspicati sunt. Hinc a Pytagoricis Lactucæ quoddam genus Εὐνοῦχον idest castrata, & ἄστυτις, id est sterilis & infœcunda dicitur, quia viros eunuchorum instar reddit, mulieres vero steriles. Hinc Callimachus Poeta fingit Adonin a Venere inter Lactucas sepultum fuisse: & Ebulus comicus Lactucas νεκρῶν βρῶμα mortuorum cibum vocat. Quæ opinio apud Romanos multorum animis adeo inhærebat, ut Augusti temporibus plurimis religio esset Lactucis vesci, narrante Plinio *L.* 19. *c.* 8. quam Imperatoris exemplum prorsus delevit. Revera Lactucæ venereos appetitus non accendunt, imo humores contemperando minuunt, sed non prorsus extinguunt. Nihil igitur de illis timeant conjuges, qui progeniem expetunt; licet utiliter largissime vorandæ præscribantur illis, qui cœlibatui ex voto sunt addicti, aut illis, qui in matrimonio nimis pruriunt, ne scilicet ex immodica venere siccescant. Quorum imbecillior est ventriculus & frigidior ab earum esu abstineant. Phlegmaticis, & adsthmaticis quoque interdicuntur, & illis, quibus visus debilior contingit. Antiqua enim & vulgaris est opinio, crebriorem illarum esum claritati oculorum officere.

Comeduntur crudæ æstivis præsertim temporibus cum oleo, aceto & sale. Nonnulli ad nimiam earum frigiditatem putatitiam corrigendam Chærefolium Dracunculum hortensem, Nasturtium, Cœpas, &c. addunt. Sed hac non indigent emendatione. Imo hæc ipsa difficilius quam Lactucæ digeruntur. Quod quidem ex ructibus, quos stomachus post eorum esum per sat longum tempus emittit, harum herbarum odorem saporemque referen-

ferentes, percipitur. Si quis Lactucarum concoctionem faciliorem, & citiorem velit; aquam & limpidam superbibat & a vino abstineat.

Quidam existimant Lactucas coctas crudis magis nutrire, & salubriores esse, illis præsertim qui imbecillo sunt stomacho. Alii contra sentiunt cum Nonnio *L. De Re cibaria*, quia Lactucas a coctura nimiam humiditatem contrahere asserit, quæ stomachum exsolvere potest, & laxiorem reddere: qua de causa, inquit Hippocrates *Lib.* vij. *Epidemior.* inter causas choleræ morbi refert esum Lactucarum coctarum, quia humiditate sua nimia stomachum subvertunt. Verum crudæ juxta ac coctæ Lactucæ salutares sunt, modo moderatus sit earum usus. Cum aqua, & sale coquuntur, addito nonnumquam butyri momento, vel in carnium jusculis.

Cum Lactucis apozemata & juscula refrigerantia, & humectantia præparantur. In decoctis pro clysteribus ad refrigerandum & emolliendum frequenter præscribuntur.

In Officinis prostant semina Lactucæ, quæ inter semina frigida minora recensentur, nempe Lactucæ, Portulacæ, Endiviæ, & Cichorii. Servatur, & aqua Lactucæ distillata, quæ utilis est ubi refrigeratione, & humectatione opus est, & in julapii, & potionibus refrigerantibus recipitur. Emulsio ex seminibus Lactucæ in ejusdem aqua parata cum syrupo Nenupharis aut Althææ urinæ ardorem mitigat, quietem nocturnam accersit, & venerea insomnia pellit.

℞. Radicum Cichorii, Acetosæ, Nenupharis ana ℥j. folior. Lactucæ, Portulacæ, Oxalydis, Buglosf. & Cichor. albi ana M. j. Florum Violar. & Borragin. ana p. j. Bulliant in ℔ij. ad ℔iß. Sub finem coctionis adde quatuor seminum frigidior. major. contusor. ℥j. Colatura dilue nitri purificati ʒj. syrup. de Nymphæa vel Granator. ℥ij. F. apozema pro quatuor dosibus, quarta quaque hora propinandis. Ad refrigerandum, humectandum, incrassandum, & demulcendum.

℞. Pullum gallinaceum exenteratum, & decorticatum, demptis pedibus & capite, frustulum colli vitulini ad ℔ß. Coquantur in aq. limpidæ ℔vj. ad ℔iiij. Sub coctionis finem adde caput Lactucæ in quatuor partes sectum, folior. Portulacæ, Betæ, Borragin. ana M. j. pro quatuor, jusculis refrigerantibus, & alterantibus horis medicis sumendis.

℞. Radic. Tormentillæ, Bistortæ ana ℥ß. Symphyti majoris ℥j. folior. Lactuc. Portulac. Plantag. Millefol. ana M. j. Rosar. rubrar. & Balaustior. ana P. j. seminum quatuor frigidior. major. ℥ß. semin. Papaver. & Lactuc. ana ʒj. cum frustulo carnis vitulinæ vel bovinæ, vulgo, *le Trumeau*. Coquantur ex arte & fiant juscula duo ad sanguinem incrassandum in hæmorrhagiis & alvi profluviis.

℞. Aquar. Lactuc. Portulac. & Oxytriphyll. ana ℥ij. nitri defœcati ℈ß. syrupi Granor. aut Berberis ℥j. F. julap. refrigerans, & humorum æstum temperans.

℞. Quatuor seminum frigdor. major. ana ʒß. semin. Lactuc. & Papav. alb. ana ʒj. Contunde ut artis est sensim affundendo aq. Lactuc. stillatitiæ ℥vj. Expressione dilue syrup. de Nymphæa aut Althæa ℥j. F. emulsio

fio pro unica dosi hora somni sumenda in vigiliis immodicis vel sæpius in die iteranda in urinæ ardore, &c.

℞. Succor. defœcator. Lactuc. Portulac. & Plantagin. ℥iiij. syrup. de Symphyto vel de Hedera terrestri ℥ß. F. julap. in exspuitione cruenta & hæmorrhagiis.

In phrenitide, delirio, febri ardente S. Paulli applicat temporibus & suturæ coronali, necnon carpis linteum duplicatum vel triplicatum permadefactum aqua Lactucæ in qua nitrum crystallizatum solutum fuerit.

Usurpantur Lactucæ omnes in syrupo de Cichorio composito, in electuario *Requies Nicolai* dicto, Unguento Populeo. Semina in syrupo Jujubino, *Ph. Reg.* resumptivo seu de Testudinibus *ejusdem*.

Lactuca sylvestris costa spinosa, *Off.* Lactuca sylvestris costa spinosa, *C. B. P.* 123. *J. Raii Hist.* 222. & *Inst. R. H.* 473. Lactuca sylvestris sive Endivia multis dicta, folio laciniato, dorso spinoso, *J. B.* 2. 1003. Lactuca sylvestris, *Dod. Pempt.* 646. Seris domestica, *Lobel. Icon.* 234. Endivia Officinarum, *Quorumdam* : Scariola & Serriola, *Cordi* : vulgo, *Laitue sauvage*.

Radicem habet quam sativa Lactuca breviorem ac minorem : incondita promit per caulem folia oblonga, minora tamen & angustiora, ac utroque latere profundioribus incisuris sinuosa, spinis duriusculis secundum costam aversa & infima parte donata, amaro lacte prægnantia. Caulis cubitalis & major, in principio spinosus, in summo multos abit in ramulos, quos flores ornant parvi, lutei, sativæ Lactucæ æmuli, quibus succedunt semina papposa, nigricantia, sativæ similia. Ad sepes & agrorum margines reperitur. Nascitur quoque in vineis & hortis, in quibus olera feruntur. Tota planta in usum venit.

Analysi chymica, ex Lactucæ sylvestris semipedem altæ, demptis radicibus, ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sapore herbaceo, primo obscure subacidi, deinde manifeste subacidi, ac tandem manifeste acidi austeri ℔iiij. ℥iij. ʒvij. gr. iij. humoris rufi, empyreumatici, tum salsi, subalcali, tum austeri ℥ij. ʒij. gr. vj. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. ʒvj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xxxvj. olei adiposi ℥j. ʒiij. gr. xxj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iiij. ʒv. gr. lx. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iij. gr. xviij. ex quibus lixivio salis fixi alcali ʒvj. gr. xlij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒvj. gr. xviij. in calcinatione ℥j. ʒv. gr. xlij.

Lactuca sylvestris sativis amara magis est & lacte copiosiore referta. Analysi plus olei fundit & majorem salis urinosi copiam. Salem essentialem obtinere videtur nitroso vitriolico ammoniacalem. Viribus ad sativas accedit, sed potentius aperit & abstergit : alvum movet ; somnum conciliat.

Usurpatur in Syrupo de Cichorio composito *Pharm. Reg.*

LAMIUM.

LAmii species duæ usitatæ sunt in Officinis, scilicet Lamium album & Lamium rubrum.

La-

Lamium album, Urtica iners & Urtica mortua, *Off.* Lamium vulgare album sive Archangelica, flore albo, *Parkins. Theatr.* 604. *Inst. R. H.* 183. Lamium album, non fœtens, folio oblongo, *C. B. P.* 231. Galeopsis sive Urtica iners, floribus albis, *J. B.* 3. 322. Urtica iners sive Lamium primum, *Dod. Pempt.* 153. Lamium album Gerardi, *Raii Hist.* 559. Lamium album, *Tab. Icon.* 536. vulgo, *Ortie morte, Ortie blanche, Ortie qui ne pique point.*

Radicibus plurimis fibrosis nititur: plurimis etiam surculis, oblique Menthæ fere in modum sub terra reptantibus, & e nodis subinde radices agentibus, late se propagat. Caules inde exsurgunt pedales aut cubitales, quadrati, grandiusculi prope terram tamen graciliores & infirmiores, unde etiam vix se sustentant, inanes, modice hirsuti, ramosi, geniculis rarioribus intercepti, prope terram in apricis purpurascentes. Folia ex adverso bina, Urticæ simillima, quæ in imis sunt caulibus, longis pediculis nituntur, quæ in summis, brevioribus, brevi, & innocua lanugine hirsuta. Flores ad genicula verticillatim caules ambiunt, satis ampli, monopetali, labiati, vel exterius pallidi potius quam nivei, quorum labium superius seu galea cochlearis instar est excavata, ad margines præcipue pilosa, quatuor intus staminula, duo longiora, breviora totidem occulians; inferius vero labium pallidum, non punctatum, bifidum, cordiforme, desinuntque ambo in fauces marginatas. Staminum apices marginibus circumcirca nigris formam characteris & quodammodo repræsentant. Pistillum prætenue, bifidum, staminibus adjacens, ex calycis fundo surgit posticæ floris parti ad instar clavi infixum. Calyx floris amplus, patulus, tubulatus, striatus, in quinque oblonga, angusta segmenta dividitur, quæ in tenues & acutas sed innoxias spinulas desinunt. In imo calyce pistillum quatuor veluti embryonibus stipatum est, qui deinde abeunt in totidem semina triangularia, simul juncta, in capsula quæ floris calyx fuit recondita. Odor huic plantæ aliquantisper gravis. Ad sepes, secus vias & parietes, in locis ruderatis atque dumetis, non raro in hortis parum cultis reperitur. Folia & flores in usum veniunt.

Analysi chymica, ex plantæ floridæ, demptis radicibus, ℔v. distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore herbaceo, obscure salsi ℥x. ʒiiij. gr. xij. humoris limpidi, primo obscure subsalsi & obscure subacidi, tandem manifeste subacidi ℔j. ℥xij. ʒij. humoris limpidi, primum subacidi, deinde magis ac magis acidi, obscure subausteri ℔j. ℥vj gr. xxiiij. humoris rufi, leviter empyreumatici, tum acidi, tum subsalsi urinosi ℥v. ʒj. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iii. ʒj gr. xlij. olei adiposi ℥ij. ʒj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥v. ʒj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiiij. gr. xlij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒiiij. gr. lxvj. in calcinatione ℥ij. ʒiiij. gr. xxx.

Lamii succus chartam cæruleam vix mutat. Salem essentialem tartareum continere videtur multo sulphure bituminoso & terra implicitum. Ab hoc sulphure potissimum ejus vis balsamica dependet.

Lamium album a recentioribus Medicis commendatur adversus fluorem album mulierum, pulmonum vitia, lienis tumores & indurationes, ad hæmorragias præsertim uterinas sistendas & ad vulnera conglutinanda. S. Paul-

Paulli de illis virtutibus valde dubitat. Attamen quotidiana experientia in fluore albo & hæmorrhagiis uterinis ejus flores & folia utilia apud nos deprehenduntur. Summitates floridæ in aqua fervida Theæ instar macerantur & unus aut alter infusi cyathus bis terve in die hauritur. Vel ex iisdem jusculа cum Portulacæ foliis parantur; aut ex floribus cum Saccharo conditum, seu, ut ajunt, conserva coquitur singulis diebus ad ℥j. sumenda.

℞. Frustulum colli carnis vitulinæ ad ℔ß. Coquatur in aq. q. s. Sub finem coctionis adde summitatum floridarum Lamii albi M. iij. fol. Portulacæ M. ij. pro duobus jusculis mane & sero hauriendis.

Externe oleum Olivarum in quo Lamii flores sub sole macerati fuerunt, balsamum vulnerarium constituit, præstantissimum in tendinum vulneribus, observante Dyonisio Dodart D. M. Parisiensi Reg. Scientiar. Academiæ socio & doctrina ac probitate apud omnes commendatissimo. Plurimum valet ad ulcera detergenda & cicatrizanda, & ad tumores discutiendos, auctore Hieron. Trago. J. Raius hoc ad scrophulas remedium ex manuscripto D. Hulse transcripsit.

℞. Folior. Lamii albi M. j. Calefiat inter duos lateres calidos & tumori applicetur. Eum noctis unius spatio plurimum aperit. Aperto adhibe mixturam sequentem.

℞. Omphacii cochlearia sex, Butyri Maialis instar juglandis: misce & impone lanæ nigræ oleo e pedibus bubulis madefactæ. Intus interim propinetur aqua florum Genistæ mane & hora quarta pomeridiana singulis diebus.

Alia est Lamii species flore purpureo non fœtens quæ a priori fere non differt nisi floris colore purpureo, & dicitur Urtica iners flore purpureo, *Off.* Lamium folio oblongo, flore rubro, *Parkinf. Theat.* 606. *Inst. R. H.* 183. Lamium purpureum, non fœtens, folio oblongo, *C. B. P.* 231. Galeopsis sive Urtica iners, flore purpurascente, majore, folio non maculato, *J. B.* 3. 321. vulgo, *Ortie morte a fleurs purpurines*: ad eadem utilis dicitur, sed minus usitata.

Lamium rubrum & Lamium purpureum, *Off.* Lamium purpureum fœtidum, folio subrotundo sive Galeopsis Dioscoridis, *C. B. P.* 230. & *Inst. R. H.* 183. Galeopsis sive Urtica iners, folio & flore minore, *J. B.* 3. 323. Urtica iners altera, *Dod. Pempt.* 153. Lamium rubrum Gerardi, *Raii Hist.* 559. Lamium vulgare folio subrotundo, flore rubro, *Parkinf.* vulgo, *Ortie morte puante*.

E radice tenui, fibrosa, non repente, plures erigit caules quadratos, concavos, propemodum glabros, satis grandes, prope terram ramosos, deinde uno vel altero foliorum pari cinctos, tum ad summitatem fere nudos semipedales, infirmos. In summis caulibus flores in verticillis densius stipati, monopetali, labiati, parvi, purpurei, labio inferiori saturatioribus maculis guttato. Calyces florum breves, patuli, striati, sessiles, quinque partiti, quatuor in imo semina continent oblonga, triangularia, per maturitatem fusca & splendentia: folia Urticarum æmula sed minora & breviora, mollia, circum oras crenata, pediculis semiuncialibus insident. Odor totius plantæ fœtidus & ingratus. Ad sepes, macerias, & in locis ruderatis ac hortorum areis minus excultis nascitur. Flores & folia usitata sunt.

Hæc

Hæc planta majorem olei bituminosi copiam continet quam Lamium album, sed minorem quam Galeopsis procerior fœtida; idcirco raro usurpatur, illis vero nonnumquam substituitur. Vulneraria est, resolvens & demulcens. Ejus decoctum adversus dysenteriam commendatur. Externe herba tusa & imposita valere creditur ad tumores quoscumque discutiendos, necnon ad inflammationes compescendas, ulcera putrida detergenda, & vulnera ad cicatricem perducenda.

LAMPSANA.

LAmpsana vulgaris, *Off.* Lampsana, *Dod. Pempt.* 675. *Inst. R. H.* 479. *J. B.* 2. 1028. *Raii Histor.* 256. Soncho affinis Lampsana domestica, *C. B. P.* 124. Lampsana, *Gerardi Emaculat.* Lampsana vulgaris, *Parkins.* Chrysolachanum Plinii, *Ruell.* Papillaris herba, *Quorumdam*: vulgo, *Lampsane* ou *Herbe aux mammelles*.

Radice nititur alba, simplici, surculosa tamen & varie fibrosa. Caulis inde exsurgit bicubitalis & altior, teres, striatus, pilis rarioribus hirsutus, rubescens, concavus, ramosus. Folia ad radicem & in ima parte caulis uno vel altero pinnularum pari donata, extremitate latiore, magnitudine & figura fere foliorum Sonchi lævis muralis, aut Barbareæ dictæ, mollicella, hirsuta, alternatim posita: quæ in caulibus & ramis superiora, oblonga, angusta, acuta, nullis pediculis fulciuntur, nullis pinnulis lobisve donata. Supremæ caulis & ramorum partes glabræ, in flores terminantur exiguos, luteos, semiflosculosos, plurimis scilicet semiflosculis constantes, singulis singulo embryoni insidentibus, & calyce comprehensis monophyllo & multifido, qui deinde abit in capsulam striatam, seminibus fœtam tenuibus, oblongis, nigricantibus, nonnihil incurvis, acutis, minime papposis; licet J. Bauhinus flores in pappos abire scribat. Tota planta vulnerata lac fundit amarum. In hortis & cultis, juxta agrorum margines, secus vias, frequentissima est. Tota planta in usum venit, sed minus frequentem.

Analysi chymica, planta florida ad ℔v. distillata præbuit plurimum humoris primo herbacei, obscure subacidi, deinde obscure acidi austeri, ac tandem manifeste acidi & alcali urinosi: salis urinosi concreti grana aliquot: olei adiposi circiter ℥j. ʒj. Massa nigra in retorta residua ad ℥vj. ʒv. per quindecim horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒv. gr. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi alcali ʒvj. gr. xxxvj. extracta sunt. Partium jactura in calcinatione fuit ℥iij. ʒvij. gr. xxxvj.

Salem essentialem hæc planta continet tartareum multo oleo spisso bituminoso permixtum & non mediocri terræ & phlegmatis portione implicitum.

Refrigerat & emollit. Usurpatur nonnumquam in decoctis emollientibus pro clysteribus. Raro interne per os adhibetur.

Externe planta contusa admota ulcera & vulnera potenter abstergit, vel ejus succus expressus & unguentis admixtus. Idem succus imperigines sanat. Efficax esse censetur in sanandis papillis exulceratis: unde nomen Papillaris sortita esse videtur.

LAPA-

LAPATHUM.

Plantæ plures in Officinis Lapathi nomine insigniuntur; scilicet I. Lapathum hortense, folio oblongo, sive Lapathum sativum. II. Lapathum majus quod Hippolapathum vel Rhabarbarum Monachorum, *Off.* III. Lapathum sinuatum. IV. Lapathum sanguineum. V. Lapathum sylvestre, quod Oxylapathum. *Off.* VI. Lapathum rotundifolium. VII. Lapathum aquaticum, Hydrolapathum, *Off.* VIII. Lapathum Spinacia dictum. IX. Lapathum acetosum, Oxalis, & Acetosa dictum. X. Lapathum unctuosum seu Bonus-Henricus. De his duobus jam egimus.

I. Lapathum hortense folio oblongo, Lapathum sativum, Lapatium, Rumex, Parella, Patientia, *Off.* & *Culinar:* Lapathum hortense, folio oblongo sive secundum Dioscoridis, *C. B. P.* 114. *Inst. R. H.* 504. Lapathum sativum, Lapas, *J. B.* 2. 985. Lapathum sativum, *Dodon. Pempt.* 648. Hyppolapathum sylvestre, *Matthiol.* Rumex hortensis vel secundus, *Tragi* 314. vulgo, *Patience*, *Parelle*.

Radice est recta, prolixa, fibrosa, intus lutea: caule terete articulato, bicubitali, & altiore, nonnumquam hominis altitudinem æquante: foliis oblongis Lapathi sylvestris similibus, sed majoribus, & mollioribus, acumine magis obtuso, minoribus tamen quam Hyppolapathi folia. Flores secundum ramulos verticillata serie digesti, exigui, apetali, sex staminibus viridibus, brevibus, cum apicibus rectis albis, constant ex calyce heptaphyllo surgentibus, ut in Acetosa. Pistillum abit in semen triangulare, capsula membranacea obvolutum. Hæc autem conficitur ex tribus calycis foliis alternis, cœteris tribus marcescentibus. In hortis colitur: raro in usum venit.

II. Lapathum majus, Hyppolapathum, Rhabarbarum Monachorum, *Off.* Lapathum hortense latifolium *C. B. P.* 115. & *Inst. R. H.* 504. Lapathum majus, sive Rhabarbarum Monachorum, *J. B.* 2. 985. Hyppolapapathum sive Rhabarbarum Monachorum, *Dod. Pempt.* 648. Hyppolapatum sativum Gerardi, *Raii Histor.* 171. Lapathum sativum sive Patientia, *Parkins.* vulgo, *Rhubarbe des Moines*.

E radice prolixa, crassa, multis adnatis fibris donata, foris fusca, intus intense crocea; caulis assurgit interdum ad hominis proceritatem, striatus, rubens, superiora versus in numerosos surculos divisus: cui adhærent folia pedalia, & sesquipedalia, lata, acuminata, firma, non tamen dura, & rigida, lævia, & obscurius viridia, oris aliquando sursum nonnihil reflexis, æqualibus tamen, & minime crenatis, pediculis rubentibus longis nixa. Flores per totos fere caulis ramulos longa serie disponuntur apetali, staminei, Acetosæ floribus similes, quibus succedunt semina angulosa, folliculis membranaceis circumdata, seminibus Lapathi aut Acetosæ similia. In hortis colitur.

Iisdem fere donatur principiis ac Lapathum rotundifolium, iisdemque viribus insignitur. Ambo leviter purgant bilem, potenter adstringunt, hepatis obstructiones reserant, tum humores crassos solvendo, tum fibrarum tonum

quam par est laxiorem restituendo. Unde in quibusdam alvi profluviis & viscerum obstructionibus nonnumquam eorum pulvis vel decoctum eadem dosi utiliter usurpantur,

III. Lapathum sinuatum. *Off.* Lapathum pulchrum, Bononiense, sinuatum, *J. B.* 2. 988. *Inst. R. H.* 504. Lapathum Parisiense, sinuatum, *Horti Reg. Parisiens.* vulgo, *Lapaton violon.*

Ex crassa radice multa folia, duarum pleraque unciarum, pediculis ejusdem pene longitudinis, profert, unciam plus minus lata, in medio profundo utrimque sinu ex adverso respondente, extremitate sibrotunda, adeo ut musicum illud instrumentum nostratibus *un violon* dictum figura sua imitentur. E medio foliorum caulis pedalis, nonnumquam sesquipedalis exit in plurimos ramos incurvos brachiatus. Ad singula genicula flores herbaceos stamineos cæterorum Lapathorum more profert: quibus singulis succedunt angulosæ capsulæ ternis foliolis dentatis coagmentatæ, continentes semina triangularia, subrufa. In agro Parisiensi sponte nascitur. A Gallo-provinciæ rusticis inter plantas olitorias esculentas colitur, & Hyberno tempore comeditur.

IV. Lapathum sanguineum; Lapathum rubrum; Lapathum nigrum; *Off.* Lapathum folio acuto, rubente, *C. B. P.* 114. *Inst. R. H.* 504. *Raii Histor.* 175. Lapathum sanguineum, sive Sanguis Draconis herba, *J. B.* 2. 988. Lapathum rubens, *Dod. Pempt.* 650. vulgo, *Sang de Dragon*, ou *Patiente rouge*.

Lapathi sativi non absimilis facile a reliquis Lapathi speciebus distinguitur sanguineo quo scatet succo, nervis per folia crebris discurrentibus varioque implexu ruborem sanguineum virentibus foliis conciliantibus: quorum succus, & manus, & alvum primum purpureo, mox in cæruleum degenerante colore tingit; quo simul, & pediculi foliorum turgent. In hortis pro olere colitur. Folia & semen usitata sunt.

Lapathum rubrum salem essentialem Oxylapatho magis nitrosum obtinet. Ejus folia inter olera cocta comeduntur a nonnullis. Alvum cient, & ideo in fusculis emollientibus, & refrigerantibus nonnumquam præscribuntur. Semen quod in Officinis perperam semen Sanguinis Draconis dicitur, roborat, adstringit, & dolores demulcet. Ad ℥ß. aut ʒi. pulverizatum, & liquore idoneo dilutum propinatur ad fluxus uterinos nimios sistendos, alvi profluvia torminosa aut cruenta sistenda. Joh. Georg. Volckamer, *in Eph. Germ. Dec. II. ann.* 1. *p.* 421. vinum in quo idem semen ad ℈j. aut ʒß. calide maceratus fuit, percolatum, in torminosis alvi fluxibus propinavisse felici cum successu asserit.

Analysi chymica, Lapathi hortensis folia plurimum liquoris manifeste acidi, mediocrem salis volatilis urinosi portionem, parum olei, & terræ præbuerunt.

Eorum succus chartæ cæruleæ colorem in rubrum mutat. Salem essentialem tartareo-ammoniacalem obtinet.

Ab antiquis inter olera Lapathum mensis frugalioribus offerebatur. Ut videre est apud Horatium Flaccum in vitæ rusticæ laudibus. *Epod. II.*

Non Attagen Ionicus
Jucundior, quam lecta de pinguissimis

Oliva

Oliva ramis arborum:
Aut herba Lapathi prata amantis, & gravi
Malvæ salubres corpori:

Galenus sylvestre Betam posse hoc olus vocari censet, quod gustu viribusque hortensi Betæ similis sit: nonnihil tamen interesse putat, quod videlicet hæc suavior sit, ideo quoque mensas frequentius subit. A priscis Medicis Lapatho cuicumque decocto vis alvum emolliendi tribuebatur, quod nec eumdem fugit Poetam *Satyrar. Lib. II. Sat.* 4.

. . . . . . Si dura morabitur alvus,
Mytulus, & viles pellent obstantia Conchæ
Et Lapathi brevis herba, &c.

Brevem autem appellat Lapathi herbam, priusquam caulis enatus fuerit decerptam, quo tempore esui potissimum idonea est.

Lapathorum hortensium folia hodie mensis nostris rarissime apponuntur, usurpantur tantum ad juscula, & apozemata emollientia, & refrigerantia conficienda. S. Paulli *in Quadr. Botanico*. suadet ut ferculum aut pulmentum ex hortensium Lapathorum foliis paretur, iis apponendum, qui dolore arthritico torti, facile alvi adstrictionem insuper incurrunt. Quod confirmat experientia Clarissimi viri Caspari Bartholini, qui ob intempestiva studia huic malo obnoxius, paroxismi tempore hujus beneficio laxam sibi alvum servare solebat. Succum producit aquosum, mediocriter crassum, & parum nutrimenti conferentem. Sylvestrium vero Lapathorum folia nonnumquam, sed radices potissimum ad usum medicum expetuntur.

V. Lapathum sylvestre, Lapathum acutum, Oxylapathum, *Off.* vulgo, *Patience sauvage*. Tres Lapathi sylvestris species sub his nominibus in Officinis indiscriminatim usurpari solent, & ob foliorum variantem formam sæpe confunduntur non solum a Pharmacopœis sed etiam ab auctoribus Botanicis. Joannis Raii distinctionem secuti sumus quæ accuratior nobi videtur.

1. Lapathum folio minus acuto, *C. B. P.* 115. *Lob. Icon.* 285. *Inst. R. H.* 504. Lapathum vulgare, folio obtuso, *J. B.* 2. 984. *Raii Hist.* 175. Lapathum sylvestre, vulgatius, *Parkins.* Lapathum sylvestre folio minus acuto, *Gerard.*

Radix huic simplex, interdum surculosa, crassa, alte in terram descendens, exterius fusca, interius lutea. Folia quæ a radice exeunt, longis insident pediculis, quæ in caulibus sunt brevioribus, palmum, & sesquipalmum lata, longitudine ad latitudinem dupla, alias rotundiora, & obtusa, alias longiora & acuta, marginibus extimis sinuatis ut crenata videantur, utrimque glabra, media tamen costa, & nervi insigniores hirsuti aversa parte, pallidius virentia. Caules plures, cubitales, & sesquicubitales, teretes, striati, brevi lanugine hirsuti, medulla farcti, ramosi, foliis ad nodos longis intervallis distantes alternatim positis cincti. In summitatibus caulis, & ramorum flores in spicas longas, laxas tamen, & e pluribus florum verticillatim dispositorum agminibus constantes digesti. Flores exigui, apetali, singuli brevibus, & tenuibus pediculis penduli, apetali, staminibus pluribus constantes cum apicibus luteis, & calyce hexaphyllo, cujus tria interiora segmenta seu foliola in magnum aucta

& ad margines dentata vasculum seminale conficiunt, quo semen unicum, triquetrum, splendens, colore castaneo, pallidius quam Oxylapathi crispi continetur. In agro Parisiensi circa vicum Montmorenciacum sponte nascitur.

2. Lapathum folio acuto, crispo, *C. B. P.* 115. *Inst. R. H.* 504. *J. Raii Hist.* 175. Lapathum acutum, crispum, *J. B.* 2. 988. *Tabern. Icon.* 436. Lapathum acutum, minus, *Parkins.* Lapathi acuti varietas folio crispo, *Gerard. Emacul.* vulgo, *Patience sauvage frisée*.

Radice cum præcedente convenit, nisi quod minor huic sit, ut sunt & reliquæ ejus partes, foliis differt angustioribus, longioribus, obscurius virentibus, per margines crispis, & sinuatis, præsertim prope pediculos. Flores minores, longioribus tamen pediculis penduli, verticillis crebrioribus, ut semina caulem plerumque penitus contegant, & occultent. Tria illa calycis foliola quæ conniventia semen amplectuntur, & includunt, per margines æqualia sunt, non ut præcedentis denticulata. Semen quam illius magis rubicundum, seu castaneo colore intensiore præditum, magnitudine æquale. Frequens in agro Parisiensi occurrit sponte nascens, & sæpius ad usum medicum usurpatur.

3. Lapathum folio acuto, plano, *C. B. P.* 115. *Inst. R. H.* 504. Lapathum acutum, sive Oxylapathum, J. *B.* 2. 983. Lapathum sylvestre, sive Oxylapathum, *Dod. Pempt.* 648. Lapathum acutum *Gerard.* J. *Raii Hist.* 175. Lapathum acutum, majus. *Parkins.* vulgo, *Parelle* ou *Patience sauvage ordinaire*.

Folia huic quam præcedenti breviora, inferiora a lato principio in acutum mucronem sensim angustantur, minora quam Lapathi folio minus acuto. Caules in parem altitudinem attolluntur; sunt tamen graciliores, rigidi, & interdum tortuosi. Rami a caule magis exstant, seu obtusiores cum eo angulos efficiunt, florum verticilli rariores seu longius distantes, apposito interdum ad singulos foliolo ligulæ instar. Flores minores quam præcedentibus. Semina plus duplo minora. Extimo foliolorum quæ semini pro vasculo inserviunt tuberculum seu verruca rubens grandis innascitur, cui & similis in præcedente Lapatho cernitur, sed multo minor. In hortis colitur, & in usum medicum venit, sed huic Lapathum crispum apud nos sæpius substituitur.

VI. Lapathum rotundifolium, Lapathum montanum, Pseudorha, & Pseudorhabarbarum, *Off.* Lapathum folio rotundo, alpinum, J. *B.* 2. 987. *Inst. R. H.* 504. J. *Raii Hist.* 171. Lapathum hortense, rotundifolium sive montanum, *C. B. P.* 115. Hyppolapathum rotundifolium, & Pseudorhæ recentiorum, *Lobel. Icon.* 287. Hyppolapathum rotundifolium vulgare, *Parkins.* vulgo, *fausse Rhubarbe*, *Rhubarbe batarde*.

Radice surculosa, & longa nititur, cujus singuli surculi plusquam pollicarem crassitudinem facile assequuntur, rugosi, & fibrosi, intense flavescentes, sapore amaro. Caulis bicubitalis, & tricubitalis, cavus, profundis sulcis exaratus, rubescens, alis multis donatur. Folia Bardanæ similia, notabilis latitudinis, rotunda, glabra, pallida, & quasi ex luteo virentia, pediculo rubenti, & striato appenduntur. Flores copiosi alas fere totas obsident ex staminibus, & apicibus multis luteis compositi, & calyce hexa-

hexaphyllo herbido ; quibus succedunt semina triangularia nonnihil rubentia . Nascitur in Arverniæ montibus, unde ejus radix afferri solet . In hortis quoque colitur . Radix in usum venit.

Lapathi rotundifolii radix ad Rhabarbari veri colorem accedit ex flavo & rubro variegatum : saporis est amaricantis , styptici & glutinosi; chartæ cœruleæ colorem subrubrum inducit .

Analysi chymica , ex hujus Lapathi radicum recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi , sapore leviter herbaceo , primum obscure subsalsi , deinde obscure subacidi ℔j. ℥ix. ʒij. gr. liiij. humoris acidi, magis ac magis, & tandem obscure subausteri ℔ij. ℥v. ʒv.gr. xlij. humoris rufi , manifeste acidi & sale volatili urinoso impraegnati ℥iiij. ʒj. gr. xxiij. olei adiposi , spissi , gravis ℥ſ. ʒiij. gr. xij. Massa nigra residua pendebat ℥viij. ʒij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒv. gr. xxiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. gr. vj. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. gr. xlviij. in calcinatione ℥vj. ʒv. gr. xij.

Hæc Lapathi montani radix salem essentialem obtinet tartaro similem cum aliqua salis ammoniaci portione conjunctum , sulphure crasso copioso & terra non pauca .

Eædem ac Rhabarbaro virtutes tribuuntur , sed longe debiliores . Purgare ajunt , si ad duplum Rhabarbari exhibeatur. Præscribitur ejus pulvis ad ʒij. in infuso vero usurpatur ad ʒvj.

Hic Parisiis Lapathum crispum , utpote in agro Parisiensi frequentius occurrens , magis usitatum est . Hujus radix amara est , adstringens & chartam cœruleam rubentem efficit . Ejus folia subacida sunt & chartæ cœruleæ colorem intense rubrum inferunt . Unde conjicere licet foliis majorem acidi salis quantitatem inesse , radices vero plus salis acris & terræ obtinere . Sal essentialis hujus plantæ tartareus est ammoniacalis ad nitri naturam aliquantisper accedens : & in aliis sylvestribus Lapathis haud absimilis videtur.

Eorum radices alvum hortensibus magis laxant : viscerum obstructiones aperiunt , nec fibrarum tonum dejiciunt : in illis enim , sicut in Rhabarbaro vis subadstringens seu fibrarum tonum nimis laxum roborandi , sed longe debilior deprehenditur . Unde ad hepatis & lienis obstructiones tollendas , functiones restituendas Oxylapathi radicis decoctum solius vel cum aliis aperientibus consociatæ utiliter præscribitur . Idem decoctum prodest in alvi adstrictione nimia ; vel juscula ex eadem radice & Polypodio conjunctis parantur ad alvum emolliendam utilissima.

℞. Radicum Oxylapathi taleolatim concisar. ℥j. Liquiritiæ ras. & contus. ʒj. Coq. in aq. comm. ℔jß. ad ℔j. Hauriat æger quotidie mane jejuno ventriculo. Vel

℞. Carnis vitulin. ℔ß. radic. Lapath. sylvestr. & Polypod. querni ana ℥j. Coquantur in aq. ℔iij. ad medias pro jusculis duobus mane & sero propinandis in alvi siccitate nimia , & viscerum infarctu .

℞. Radicum Oxylapathi , & Althææ ana ℥j. foliorum Lapathi hortensis , Oxylapathi , Malvæ , Betæ , Lactucæ , Oxalidis , Atriplicis ana M. j. Coquantur cum frustulo carnis vitulinæ in aq. ſ. q. pro quatuor jusculis emollientibus & refrigerantibus .

℞. Radicum Oxylapathi, Polypod. Eryng. ana ℥j. carnis vitulinæ ℔ß. Coquantur in aq. ℔iiij. ad ℔ij. Sub finem coctionis adde folior. Cichor. sylvestr. Taraxaci, Scolopendr. Agrimon. ana M. j. pro jusculis duobus, quibus singulis dissolve vel salis Tamarisci ʒj. vel Tartar. Martial. solub. ʒß. Mane & sero propinentur in viscerum obstructionibus.

Adversus cutaneos affectus quoscumque Oxylapathi radices tum interne, tum externe adhibitæ ab omnibus plurimum commendantur. In decoctis & jusculis præscribuntur solæ vel cum Helenii radicibus consociatæ.

℞. Radic. Lapathi sylvestr. mundatæ & taleolatim concis. ℥ij. Radic. Helenii concisæ ℥j. Liquiritiæ ras. & contus. ʒij. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. in vase terreo, in quo ʒj. Aquilæ albæ subtilissime tritæ & nodulo inclusæ filo suspensa fuerit. Decoctum ad ℔iij. redactum propinetur pro potu in scabie & aliis cutaneis affectibus.

℞. Carnis vitulin. ℔ß. cancros fluviatiles leviter contusos N. xij. radicum Oxylap. ℥ij. Enul. campan. ℥j. Bardan. ℥ij. Coq. in aq. comm. q. s. pro duobus jusculis. Sub finem coctionis adde folior. Oxylapathi, Scabiosæ, Fumar. Chærefol. ana M. j. Sumat æger mane & sero in affectionibus cutaneis.

Externe radices Oxylapathi recens e terra eradicatæ, vel etiam in umbra exsiccatæ, in fotibus, linimentis & unguentis adversus scabiem, porriginem, impetiginem aut alios cutaneos affectus usus sunt creberrimi, præmissis tamen præmittendis. Ex radicibus recentibus vel solis vel cum radicibus Enulæ campanæ consociatis paratur decoctum quo pars affecta sæpius abluitur. S. Paulli plurimum laudat decoctum radicum Oxylapathi, quo quædam stercoris galli gallinacei portio diluitur, & velut remedium adversus scabiem nulli secundum prædicat.

Radices recentes in aqua decoctæ & contusæ sub forma cataplasmatis partibus scabie affectis utiliter applicantur. Solæ, vel cum radicibus Helenii, sulphuris floribus, Mercurio præcipitato albo aut aliis hujuscemodi conjunctæ cataplasmata & unguenta adversus cutaneos affectus usitata subeunt. Pulvis earumdem radicum cum aceto dilutus ad serpigines tollendas plurimum valere dicitur.

℞. Radicum Lapathi sylvestris ℥iiij. Coquantur in aq. communi ℔v. ad ℔iiij. Colatura dissolve stercoris galli gallinacei ℥j. pro fotu adversus scabiem.

℞. Radicum Oxylapath. & Enul. campan. ana ℥ij. Coq. in aq. comm. ℔vj. ad medias. Colaturæ adde Mercurii præcipitati albi ʒj. qua partes scabie affectæ sæpius abluantur.

℞. Radicum Oxylapathi & Helenii minutim concisar. ana q. s. Coquantur in aq. comm. q. s. ad putrilaginem, ut ajunt. Per setaceum radices coctæ trajiciantur. Tum

℞. Hujus pulpæ ℥iiij. butyri recentis ʒij. Florum sulphuris ℥ß. M. F. unguentum quo partes affectæ inungantur.

℞. Radic. Oxylapath. Althææ ana ℥ß. rad. Helenii ʒij. folior. Aristoloch. Scabios. Nummular. Plantag. ana M. ß. Coq. ad putrilag. in suff. q. aq. comm. Trajiciantur per setaceum rarius: addantur deinde flor.

flor. sulph. ℈ij Balsam. Peruvian. parum. F. l. a. linimentum ad scabiem a S. Paulli commendatum.

♃. Succor. Oxylapathi, Rhabarbar. Monachor. & Chelidon. major. ana ℥ij. pinguedinis lactis ℥iij. Mixta coque ad succi fere consumptionem. Adde Diapompholygos ℥j. Cerusæ ʒij. Alumin. ʒj. Thuris ʒß. flor. sulph. ℈j. Mixta deinde diu multumque agitentur in mortario plumbeo. Quod si inter agitandum siccius fiat, addatur semper pinguedo lactis, ut fiat linimentum mollius ab eodem S. Paulli in scabie commendatum.

Obiter hic notandum est & observandum hæc remedia externa nunquam esse adhibenda, nisi prius æger rite præparatus fuerit tum venæ sectionibus, tum catharsi plus minusve reiteratis, tum balneo, tum etiam medicamentis supra præscriptis, aut aliis idoneis debite & per sat longum tempus administratis, quibus humores acres & vitiosi in sanguine exsuperantes emendentur, evacuentur, & debita massæ sanguineæ crasis restituatur. Tutum enim non foret, imo sæpe maxime noxium, dum sanguis pravis scatens succis eos e suo sinu ad cutim propellere & per ejus poros expellere consuevit, hanc viam derepente intercludere medicamentis topicis. Tunc enim pravi illi succi ad alias partes internas collati novas ibi parerent congestiones, & mala sæpe prioribus pejora procrearent. Quot autem & quanta mala quotidie videmus ex retropulsa scabie aut ex aliis cutis vitiis citius & incaute per topica remedia extinctis?

Oxylapathi radices cerevisiæ infusæ a VVillisio adversus scorbutum commendantur: a nonnullis adversus icterum præscribuntur.

Semen hepar roborat & fluxus alvi quoscumque sistit: tunc vero semen Lapathi sanguinei ut præstantius eligitur.

Oxylapathum usurpatur in unguento martiato *Nicolai Alexandrini*.

VII. Lapathum aquaticum, Lapathum palustre, Hydrolapathum, *Off.* Lapathum aquaticum, folio cubitali, *C. B. P.* 116. *Inst. R. H.* 504. Lapathum aquaticum maximum, sive Hydrolapathum, *J. B.* 2. 986. *J. Raii Hist.* 171. Lapathum palustre, *Tabern. Icon.* 437. Lapathum longifolium nigrum palustre, sive Britannica antiquorum vera, vel Hydrolapathum nigrum Muntingii, *J. Raii hist.* 172. Britannica antiquorum vera *Muntingii Phytographiæ* 202. vulgo, *Patience aquatique* ou *Parelle de marais*.

Magis huic in fibras diducta est radix quam vel Oxylapatho vel Hyppolapatho, foris nigra, intus buxea, cum notabili adstrictione amaricans. Caules assurgunt ad duos tresve cubitos, flores & semina Lapathi acuti sed majora. Folia lata, prælonga, Rhabarbari Monachorum non dissimilia, sed multo longiora, duriora, rigidiora & surrectiora, longitudine fere sesquicubitali, in mucronem acutum desinentia, leviter crispatis oris, subacida & strenue adstringentia. Flores & semina Lapathis similia sunt. In aquosis, palustribus locis & fossis humidioribus sponte nascitur. Radices & folia in usum veniunt.

Analysi chymica, folia Lapathi aquatici ad ℔v. per B. V. distillata præbuerunt humoris limpidi, sapore herbaceo, obscure subalsi & obscure subacidi ℔ij. ℥viij. humoris limpidi, manifeste acidi, ℔j. ℥viij. ʒvj. per

retortam humoris rufi, empyreumatici, manifeste acidi austeri ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi sale volarili urinoso prægnati ℥ij. gr. xxxvj. olei spissi fere adiposi ℥j. ʒiij. gr. lxvij. Massa nigra residua pendebat ℥vj. ʒvj. quæ per 13. horas in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. lx. ex quibus salis fixi alcali ʒvij. lixivio sunt extractæ.

Ex radicum ejusdem Lapathi recentium ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore aliquantisper ingrato, primum obscure subsalsi, obscure subacidi, deinde manifeste subacidi, ℔iij. ℥x. gr. xxxvj. per retortam humoris rufi, intense acidi & austeri ℥vj. ʒiij. humoris rufi tum subacidi, tum leviter alcali urinosi, ac tandem intense austeri ℥j. ʒiij. gr. xxxvj. Massa nigra residua pendebat ℥ix. ʒvj. gr. xxxvj. quæ per 21. horas calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiij. gr. lx. ex quibus salis alcali fixi, ʒiiij. gr. xx. lixivio sunt extracta.

Hujus plantæ folia styptica sunt, amaricantia, & eorum succus cœruleum chartæ colorem intense rubrum efficit. Eumdem radicis succus minus rubentem reddit. Radicis sapor stypticus est & valde amarus. Lapathum aquaticum salem essentialem obtinet vitriolico-ammoniacalem cum multo oleo crasso & bituminoso conjunctum.

Abrahamus Muntingius Groninga-frisius, Medicinæ & Botanices Professor, tractatu *De vera antiquorum herba Britannica, ejusdemque efficacia contra stomacacen & scelotyrben, Amstelodami* 1681. 4. hanc plantam veram & genuinam antiquorum Britannicam herbam esse contendit: siquidem descriptionibus ejus quæ apud veteres exstant, tum facie, tum viribus per omnia respondeat. Reipsa Dioscorides refert eam folia habere sylvestris Lapathi, sed nigriora, pilosiora, gustu adstringentia, ejusque succum speciatim esse depascentibus oris & tonsillarum ulceribus accommodatum.

Radix sicut cœterorum Lapathorum, alvum leviter emollit & laxat; viscerum obstructiones tollit, cutaneis affectionibus quibuscumque medetur, in rheumaticis doloribus, arthriticis & ischiadicis, chronicisque ægritudinibus & contumacibus utiliter adhibetur. In jusculis & apozematibus aperientibus recens usurpatur ad ℥j. aut ℥ij. vel infusum ʒj. aut ʒij. exsiccatæ radicis præscribitur. Adversus scorbutum, auctore Muntingio, plurimum valet. „ At quoniam, inquit, scorbutus altas adeo in quibusdam egit radices, ut ex foliis Britannicæ decocto parum commodi „ sentiant, hanc ob causam confectum medicamentum auro pretiosius, „ ac domi adversus omnem scorbuti suspicionem, inæstimabilis instar the- „ sauri habendum apponere volui.

℞. „ Croci ℥ij. Macis, Glycyrrhizæ, Cinnamomi, Piperis nigri, Ra- „ dic. Gentianæ, ana ℥iij. Rad. Britannic. ℥vj. Omnia grosso modo „ pulverizata immisceantur vini Hispanici ℔xvj. aceti sambucini vel „ alterius fortissimi ℔iij. ovorum recentium vitellis tribus. Macerentur simul in vase lapideo vitreato probe obturato, per triduum in „ cinere calido aut fimo equino, aut arena calida, eo tamen modo „ ut ultera calorem tepidum non progrediatur. Reponatur deinde & „ ad usum servetur.

„ Hu-

„ Hujus infusi tres, quatuor, quinque, vel sex etiam uncias sumat æ-
„ ger mane, jejuno stomacho, per dies quatuordecim, viginti vel plures.
„ Bibat etiam quotidie ad sitim extinguendam vinum Rhenanum opti-
„ mum, vel cerevisiam non recentem, sed defæcatam, & bene coctam
„ singulis cyathis cochlearia tria hujus vini medicati affundendo. Notan-
„ dum tamen, quod si in hujusmodi ægro siccitas quædam, tussis vehe-
„ mens, vel suspicio tabis adsit, piperis loco sumatur Glycyrrhiza ad ℥vj.
„ Hoc vino non solum brevi temporis spatio inveteratus scorbutus, præ-
„ sertim si absque febre vel inflammatione sit, verum etiam reliqua scor-
„ buti genera omnia, inveteratæ herniæ, paralysis, & venerea lues fe-
„ licissimo successu curantur. " Hæc omnia Muntingius. Adversus Arthri-
tidem hic Parisiis sequens infusum non prorsus dissimile a nonnullis com-
mendatur.

♃. Rad. Lapath. aquatic. exsicc. ℥vj. Gentians ℥iij. Liquiritiæ, Cinna-
momi, Macis ana ℥iij. Croci minutim concisi ℥ij. Macerentur in vini
albi generosi ℔xij. supra cineres calidos per triduum in vase rite ob-
turato. Tum adde spir. vini rectificati ℥viij. Reponantur in loco fri-
gido per 24. horas. Fiat colatura. Exhibeatur quotidie mane ad ℥ij.
vel ℥iij.

Omnes Hydrolapathi partes, sed præcipue radices externe admotæ leviter abstergunt, valide adstringunt & conglutinant. Hinc omnia putrescentia, ut erysipelata tam ulcerata quam integra, herpetes, phagedæna, gangrænas, inhibent & sanant. Undecumque manantem sanguinem, hæmorrhoides simul & menses sistunt. Decoctum vel succus foliorum, aut radicum anginam, uvulæ relaxationem, oris & faucium mala adstrictione egentia, apostemata, & ulcera probe depellunt, folia virentia contrita ulceratis partibus per duodecim horas imponuntur, & alia renovantur. Succus quoque caniculari sole, aut igne inspissatus inungitur.

VIII. Lapathum Spinacia dictum, Spinacia, Spinachia, Spinaceum olus & olus Hispanicum, *Off.* Hispanac *Arabum*: vulgo, *Epinars*. Hujus oleris tres species a nonnullis distinguuntur, scilicet Spinacia mas semine spinoso, Spinacia mas semine non spinoso, & Spinacia fœmina seu sterilis. Alii vero has stirpes non distinctas species, sed ejusdem speciei varietates tantum esse contendunt. Revera ex ejusdem plantæ seminibus fructiferas & steriles nasci satis compertum est. Verum apud Botanicos non certo constat an Spinacia semine spinoso, necnon Spinacia semine lævi satæ semper producant sui generis sobolem, hæc nimirum semine lævi, illa semine spinoso fœtam, an interdum diversam? quod illis ulterius examinandum J. Rajus proponit. Quidquid sit, ad usum medicum & culinarium indiscriminatim sumuntur: viribus enim inter se conveniunt.

Spinacia vulgaris, capsula seminis aculeata, *Inst. R H.* 533. Spinachia mas *J. B.* 2. 963. Lapathum hortense seu Spinacia semine spinoso, *C. B. P.* 114. Sinacia, *Lobel. Icon.* 257. Olus Hispanicum Spinachia vulgaris, *Tragi* 325.

Spinacia vulgaris sterilis *Inst. R. H.* 533. Spinachia fœmina *Lugd. J. B.* 2. 963. Lapathum hortense seu Spinacia sterilis, *C. B. P.* 115. Spinachia Gerard. & Parkins. *Raii Hist.* 162.

E ra-

E radice tenui, alba, simplici, paucissimis fibris donata: caules surrigit pedales, fistulosos, teretes, striatos, in alas divisos: folia Atriplicis fere, longis pediculis nixa, inferiora ad basim suam interdum utrinque laciniata mucronibus acutis: quæ autem in summo caule existunt, duos tantum processus velut auriculas ad basim obtinent, tenui quodam polline Atriplicis in modum aspersa. Flores, & fructus in speciebus distinctis nascuntur. In florigeris speciebus flores in caulibus a medio usque ad fastigium digesti, apetali, plurimis staminibus, & apiculis herbaceis aut purpurantibus calyci tetraphyllo insidentibus constant, in oblongis surculis seu racemis e foliorum alis hortis: steriles sunt. In fructiferis speciebus nulli flores cernuntur: sed tantum fructuum embryones subvirides filamentis quatuor albicantibus onusti foliorum alis arte adnascuntur, conferti, in globulos seu racemulos congesti, qui abeunt in fructum seu capsulam majusculam, nonnihil compressam, orbiculatam, in aliis spinosam, in aliis levem, semine turbinato fœtam. Spinacia ubi sponte oriatur, non constat. Colitur ab hortulanis, & rusticis tam in hortis, quam in arvis, & quovis fere tempore anni seritur, nullum solum aut cœlum respuens. Verno tempore sata brevi progerminat, & semina intra duos menses perficit. Autumno sata non tam cito crescit, foliis magis luxuriat, sed hyemem perdurans mox primo vere semen profert.

Spinacia vulgaris, capsula seminis non aculeata, *Inst. R. H.* 533. Spinachia semine non pungente, folio majore rotundiore, *J. B.* 2. 964. Lapathum hortense seu Spinacia semine non spinoso, *C. B. P.* 115. Spinachia nobilis, *Trag.* 324.

Longe major majoribusque est foliis quam Spinacia vulgaris, necnon rotundioribus; semina conglomerata sunt veluti in racemulum, lenticulis fere paria, rotunda, nullis spinis horrida, cinericei coloris. In hortis olitoriis colitur.

Analysi chymica, ex recentium Spinaciæ vulgaris folior. ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore herbam virentem referentis, obscure subsalsi, & alcali urinosi obscure acidi, ac tandem manifeste subacidi ℔ij. ℥ix. ʒiij. gr. lxij. humoris acidi aliquantisper subausteri ℔j. ℥ix. ʒij. gr. x. humoris primo limpidi tum subacidi, tum alcali urinosi, ac tandem rufescentis, & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥iv. ʒij. gr. lxiij. salis volatilis urinosi concreti ʒj. olei fluidi ℥j. ʒv. gr. xxxij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. ʒiij. g. xxiiij. quæ rite calcita reliquit cinerum ℥j. ʒvij. gr. xxx. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥j. gr. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒiv. gr. xxv. in calcinatione ℥j. ʒiij. gr. lxvj.

Spinaciæ crudæ sapor herbaceus est non ingratus: coctæ vero sapidus est, subsalsus, nonnihil acris. Chartæ cæruleæ colorem non mutat. Salem essentialem videtur obtinere ammoniacalem nonnihil nitrosum, cum mediocri olei & exigua terræ portione consociatum, at multo phlegmate dilutum.

In culinis per totam fere Europam vix quicquam frequentioris est usus pultibus ex Spinacia confectis, quas butyro, aut oleo condiunt, herba minutim concisa. Citra aquam coquitur hoc olus, quod plurimum humoris inter coquendum emittat, & velut proprio contentum jure alie-

num

num aspernetur. Editur apud nos cocta semper; magis enim sapida est & grata majori phlegmatis parte exhalata. Alibi quandoque inter cruda recipitur acetaria, cum scilicet recens enata. Parantur quoque ex ea placentæ non injucundæ: vulgo, *Tourtes d'Epinars*. Refrigerat & humectat; cito descendit, alvum emollit. Parcæ vero admodum nutrit. Effervescentes circa primas vias acres, & biliosos succos temperat, & inde natos ardores mitigat. Serosos humores generat; quod vitium coctione corrigitur & sale, butyro, pipere, nuce moschata, aut aliis aromatibus quibus condiri solet. Licet autem ut alia olera paucum nutrimentum suppeditet, non ideo tamen insalubre videtur. Imo plures Medici ejus usum suadere solent, propter vim emolliendi qua pollet, ideo a nonnullis Seutlomalache (*a*) quasi malvaceam Betam dicas, denominatur. Uberiori enim humore quo turget, alvum movet. S. Paulli hoc olus febricitantibus & senibus adstrictioris alvi maxime commendat; illis imo vel hecticis, ut febrilem æstum temperet, his ut alvum lubricet, quod longe magis expedit quam ut vel suppositoriis, clysteribus, pilulis Aloeticis aut Scammoneatis alvus illis quotidie exstimuletur. Tussi aridæ medetur & expectorationem promovet. Juscula ex ea parata cum oleo amygdalarum dulcium aut butyro recenti hausta asthmate & raucedine laborantibus medentur.

Illustrissimus ac Doctissimus vir Guido Crescentius Fagon, Meritissimus quondam Ludovici Magni Archiater Spinaciis vitulinæ carnis decocto conditis assidue vescebatur & hydromelite pro potu utebatur tum ad alvi siccitatem, cui obnoxius erat emolliendam, tum etiam ad asthma, quo graviter afficiebatur sublevandum.

Nonnulli Spinaciam assiduo esu melancholicum succum gignere proferunt. Alii eamdem nauseosam esse perhibent. Sed hæc vitia huic cibo perperam exprobrantur, quæ potius pravæ quorumdam constitutioni referenda sunt. Reipsa quidam occurrunt quibus ventriculus debilior & frigidior, ut ajunt, Spinacia sicut aliis quibusdam oleribus inflatur, & subvertitur; sed illi ab eorum esu abstineant, aut ipsis aromata consocient. Cæterum Spinacia non judicio solum Tragi, Simonis Paulli, & plurimorum Botanicorum, & Medicorum, sed etiam experientia quotidiana inter culinaria olera laudatissimum & gratissimum olus comprobatur.

In jusculis emollientibus, & refrigerantibus utiliter præscribitur.

℞ Carnis vitulinæ ℔ß. Coquatur in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Tum adde folior. Spinaciæ, Betæ, Lactuc. Atriplici ana M. j. Coquantur per quadrantem horæ pro jusculis duobus mane & sero sumendis.

Extrinsecus ventriculo & hepati imposita cataplasmatis instar, eorum inflammationes doloremque tollere dicitur.

LAVANDULA.

Lavandulæ species duæ in officinis distinguuntur*, & indiscriminatim usurpantur, scilicet Lavandula major seu latifolia, & Lavandula minor seu angustifolia.

La-

(*a*) Σεῦτλον, Beta; Μαλάχη Malva.

Lavandula, aut Lavendula major. Lavandula latifolia, & Spica, *Off.* Lavandula latifolia *C. B. P.* 216. *Inst. R. H.* 198. Pseudonardus, quæ vulgo Spica, *J. B.* 3. *p.* 2. 281. Lavandula, *Dod. Pempt.* 273. Lavendula major sive vulgaris Parkins. *Raii Hist.* 512. Spica Nardus Germanica, *Tragi* 58. Nardus Italica, Casia alba Theoph. *Dalech. in Plinium*: vulgo, *Lavande male*, *Spic*, *Aspic*, ou *Nard commun.*

E radice lignosa, in fibras divisa, in fruticem satis grandem, & lignosum, plurimis ramulis densum, tenuibus, quadrangularibus, geniculatis adolescit, altitudine sesquicubitali aut bicubitali: folia infima quidem crebra & incondita fere, superiora ex adverso bina, alternatim posita, carnosa, incana, culmum aut etiam semiunciam lata, duarum triumve unciarum longitudine, nervo medium percurrente, odore vehementi grato, sapore amaricante. Summis ramulis flores spicæ in modum verticillatim innascuntur cærulei, monopetali, labiati, quorum labium superius surrectum est, subrotundum, bifidum, inferius tripartitum. Ex calyce oblongo angusto surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, & quatuor stipatum embryonibus, qui deinde abeunt in totidem semina in capsula, quæ calyx floris fuit recondita.

Folia huic longiora latioraque multo quam Lavandulæ minori magis incana, non tamen adeo crebra in caulibus & ramulis: ramuli seu potius pediculi spicas sustinentes huic duplo majores longioresque quam illi. Spicæ quoque multo longiores, & inflexæ. Flores tamen, quod mirum, quam illius minores. Odor quoque totius plantæ vehementior.

Lavandula, Lavandula minor, Lavandula angustifolia, *Offic.* Lavandula angustifolia, *C. B. P.* 216. *Inst. R. H.* 198. Pseudonardus, quæ Lavandula vulgo, *J. B.* 3. *p.* 2. 282. Lavandula altera, *Dodon. Pempt.* 273. Pseudonardus fœmina, *Matthioli*: Lavandula breviore folio, & spica, *Clus. Hist.* Spica Italica, & domestica, *Cæsalpin.* 459. vulgo, *Lavande femelle.*

Tota, quidem facie præcedenti proxima est, minor utcumque & humilior, pariter tamen dense fruticans: foliis minoribus seu angustioribus, & brevioribus, nec adeo albidis, odore minus vehementi. Spicæ florum, ut dictum, breviores sunt & erectiores. Flores tamen majores. Utraque variat interdum floris colore albo. In Gallia Narbonensi sponte proveniunt. Apud nos in hortis seritur. Florum spicæ ad usum colliguntur.

Analysi chymica, ex spicarum floridarum Lavandulæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore aromatico, florum odorem referentis, subacidi ℔j. ℥v. ʒvij. gr. lx. cum olei essentialis guttis aliquot: humoris limpidi magis ac magis acidi, sub finem austeri ℔ij. ℥iv. ʒij. gr. xxx. cum olei essentialis portione, humoris rufi, empyreumatici, intense acidi, subsalsi & austeri ℥j. ʒiij. gr. xij. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso imprægnati, necnon acidi ℥iij. ʒij. gr. xxiiij. olei tum essentialis, tum empyreumatici, & spissi ℥iij. ʒiv. gr. xlviiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒvij. gr. xxiv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒv. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒvij. gr. xlvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒiv. gr. xviij. in calcinatione ℥v. ʒij. gr. xxiv.

Ex

Ex ejusdem floribus ad ℔v. per aliquot menses maceratis salis volatilis urinosi concreti gr. xxx. extracta sunt.

Lavandula salem obtinere videtur essentialem ammoniacalem, similem ammoniacali composito ex sale volatili urinoso aceti acidi plene & plusquam saturato & cum oleo copioso tum essentiali, tum crasso accurate permixto. Idem dicendum de Spica quæ iisdem gaudet principiis, imo copiosioribus & penetrantioribus, ut ejus odor testatur, & similibus virtutibus donatur. Quapropter indiscriminatim ad usum medicum usurpantur. Hic vero Lavandula utpote magis familiaris frequentius in usum venit.

Oleum essentiale Spicæ & Lavandulæ Heliotropii tincturam rubore inficit ratione salis acidi contenti.

Lavandula cephalica, nervosa, & uterina censetur. Partibus suis salino-sulphureis, aromaticis, subtilibus; acribus, nervosas fibras ad oscillationem stimulat, earum tonum nimis laxum & debiliorem restituit, humores spissos in partibus morantes dissolvit & ad motum habiliores reddit, unde sensus & motus vitia emendare solet: ejus usus in catharris, apoplexia, paralysi, spasmo, vertigine, lethargo, artuum tremore plurimum commendatur. In urina cienda, mensibus & fœtu pellendis, & in torminibus flatulentis nonnnumquam usurpatur. Pulvis florum vel semina contusa a ℈j. ad ʒj. præscribuntur. Infusum florum Theæ ad instar præparatur. Aqua distillata simplex vel spirituosa, tinctura florum cum spiritu vini parata ad ℥ij. tresve, conserva ex floribus ad ℥ß. & oleum essentiale ad guttas duas, tres, vel sex intus sumuntur. In omnibus fere medicamentis cephalicis & nervinis tum internis tum externis usurpari solent.

Moderatus tamen esse debet Lavandulæ sicut & cœterorum aromatum usus. Nam ex immodico & inopportuno illorum usu sanguis æstuat & accenditur, solidæ partes nimis irritatæ incalescunt & inflammantur. Qua de re post C. Hoffmannum & Dodonæum S. Paulli prudenter monet. Cl. Hoffmannus *l. 2. de Medicamentis officinalibus c. 132. p. 397. §. 10.* hæc aromatica & odorata medicamenta laudat ubi debilitas partium ab intemperie frigida oritur aut a frigidis humoribus vias obsidentibus: at vero ubi a caliditate, ait, tale quid est, insignem contra ex illis læsionem oportet exspectare. Dodonæi autem hæc sunt verba. „ Proinde stillatitius Lavandulæ liquor odoratus, & temporibus & fronti illitus, catalepsi leviori, hemiplexia, & subinde comitiali morbo, ac non raro syncope laborantes reficit. Sed ubi humorum copia adest, præsertim sanguini permixtorum, non satis tutus hujus est usus, sicuti neque compositionis, quæ ex stillatitio vino, in quo hujusmodi herbæ, flores, semina & aromata quædam macerata sunt, conficitur; quam plerique temere & indifferenter exhibent. Nam calidorum hujuscemodi caput implentium usu, & morbus intenditur, & æger in periculum inducitur: præsertim quando sanguinis missio aut purgatio non præcesserunt. Quod ideo monendum duximus, quia passim nonnulli Medici indocti & temerarii, audacesque nimium pharmacopœi, aliique, & stolidæ mulieres, statim similes compositiones & id genus alia, non modo apoplecticis, sed & catocho cum febri occupatis infundunt: quibus nihil potest pejus dari, cum plurimum obsint, & non raro ipsos ægrotantes perimant.„ Hactenus Dodonæus.

Si-

Simon Paulli immodicum eorumdem aromatum usum reformidat, & exemplum affert cujusdam opulenti aromatopolæ horrenda epilepsia correpti quæ ocius in apoplexiam degenerarat, antequam illi auxilium afferri potuisset, ideo quod sibi integerrima gaudenti valetudine, & habitu athletico, sub cincinnata & densa cæsarie cucupha suaveolentissima Cyperum, Iridem, Costum, Storacem, Moschum, Ambram redolente caput operire allubuisset. Eum vero omni motu sensibusque omnibus orbatum, sanguinis missione sexies septiesve intra unius horæ spatium repetita, habito respectu virium, & pulsu ac respiratione ab ea invalescentibus, ab hoc acutissimo morbo vindicavit & vitæ afferuit, intus propinato non Lavendulato vino, sed spiritu cranii humani vitriolato *Crollii*, quem in hisce affectionibus plurimum commendat. Reipsa plurimi vehementem aromatum odorem difficile ferunt: quapropter Medicus ea nonnisi caute tam externe quam interne adhibere debet, & explorata prius non solum morbi indole, sed etiam ægrotantis natura, quomodo ad odoramenta se habeat.

In balbutie & linguæ paralysi spiritu vini Lavandulato os sæpius abluitur. Rulandus in curationibus empyricis, teste Ettmullero, beneficio hujusce spiritus virum 70. annorum aphonia laborantem curavit, cochlear unum pro dosi propinando. In difficili partu semen Lavandulæ est oppido conducibile. Rondeletius pulverem sequentem ad facilitandum partum ut arcanum præstantissimum commendat.

℞. Seminum Lavandulæ ʒß. Semin. Plantag. Endiviæ ana ℈ij. Piper. nigr. ℈j. F. pulvis in aquar. Caprifol. Endiv. ana ℥iij. sumendus.

Sequentem pulverem cum laude proponit Simon Paulli *in Quadr. Botanico*.

℞. Semin. Lavandulæ ʒß. Succin. alb. pp. Borac. ana ℈ij. Olei Cinnamomi gutt. ix. Fiat. l. a. pulv. dividendus in tres partes æquales, propinandus in vino Rhenano, aut alio generoso.

Obiter tamen hic notandum est calida hæc acria & vehementiora medicamenta ad partum juvandum non proficere nisi in debilitate virium & partium atonia, quæ quidem minus frequenter occurrit, quam summa partium rigiditas, intumescentia & ardor. Quapropter parturientes a sanguinis missione aut e brachio aut e saphæna, ex insessu ad decoctorum emollientium & temperantium vaporem, ex clysteribus emollientibus plus levaminis sæpius accipiunt, quam ex hisce roborantibus remediis. Ad quod diligenter attendere debent Medici antequam hæc remedia præscribant.

Flores & folia in ore detenta & masticata salivationem potenter excitant. Unde in affectionibus soporosis, catarrhis, linguæ paralysi & in cucuphis ad caput roborandum utiliter usurpantur.

℞. Radicum Ireos Florentin. & Calami aromatici ana ℥ij. folior. Betonic. major. Salviæ, Rorismarin. Summitatum Lavand. Stæchados ana ℥j. Fiat pulvis tenuissimus capillis inspergendus hora somni & mane pectine excutiendus. Vel excipiatur hic pulvis pauco Gossypio, includendo in panno serico interpuncto pro cucupha seu calantica (*couvrechef*) in cerebri affectionibus & causa frigida.

Externe in decoctis cephalicis, & nervinis præscribi solent.

Oleum

Oleum ſtillatitium Spicæ Lavandulæ in Medicina, & apud artifices plurimos maxime uſitatum paratur diſtillando flores exſiccatos, & ſemina in magna aquæ quantitate, igne ſat vehementi. Hoc oleum in nervorum ac tendinum relaxatione, in paralyticis, & rheumaticis affectionibus plurimum prodeſt ſive interne guttæ duæ, tres, ſexve ſaccharo affuſæ in vino aut aqua cardiaca aut cephalica quacumque propinentur: ſive cum ſpiritu vini oleis aut unguentis quibuſcumque convenientibus illinatur.

♃. Olei eſſentialis Spicæ Lavandul. gutt. iij. Affunde ſacchari ℨj. Diſſolve in vini generoſi ℥v. Sumat æger in lecto decumbens ad ſudorem promovendum in paralyticis, & catarrhoſis affectionibus.

♃. Olei eſſentialis Lavandulæ ℨj. Olei Hyperici ℥ij. Olei Lumbricor. terreſtr. ℥iij. Balſami Fioravanti ℥ß. M. F. linimentum ad membra paralyſi aut rheumatiſmo affecta perungenda.

Ex eodem eſſentiali oleo cum ſale volatili ex ammoniaco permixto ſublimatur ſal volatilis oleoſus aromaticus Lavandulatus hodie frequentis uſus naribus admotus, ad ſpiritus recreandos in paroxyſmis hyſtericis, lipothymiis, & languoribus hypochondriacis.

Hujus olei odorem fugiunt blattæ, pediculi, & alia inſecta. Propterea in his fugandis vel enecandis apprime conducit. Certe ſi veſperi ſub introitu lecti charta bibula hoc oleo ſolo vel cum oleo amygdalarum aut quocumque alio permixto inuncta, capiti aliiſque locis piloſis applicetur, pediculos mire fugat, & mane interfecti omnes reperiuntur. Ettmullerus poſt Panarollum refert, quemdam contra minores inguinales pediculos fugandos, crebrius Mercurii litu, ſed admodum infeliciter uſum fuiſſe, qui continua penis erectione exinde laboraverit. Simul ac vero membrum oleo Spicæ fuit illitum ad priſtinum ſtatum eſt revocatum, & pediculi etiam profus fugati.

Oleum Spicæ Lavandulæ diſtillatum ex Gallo-provincia, & Gallia Narbonenſi, ubi utraque Lavandula uberrime creſcit, ad nos affertur, ſed ſæpius adulteratum, & cum ſpiritu vini aut cum oleo Terebinthinæ permixtum. Mangonium utrumque facile detergitur. Illud enim quod cum ſpiritu vini admixtum fuit, aquæ communi affundatur, ſtatim ſpiritus vini cum aqua intime permiſcetur, oleum vero ſupernatat minori quidem quantitate, at genuinum, & ſincerum. Si vero cum oleo Terebinthinæ aut alio quocumque permixtum fuerit, deflagratione portionis alicujus in cochleari metallico facile detegitur. Oleum enim Spicæ genuinum flammam tenuem, fumum paucum, nec odore ingratum emittit, at oleum Terebinthinæ fumum copioſum nigrum ſpargit, odoremque minus gratum.

Apud varios artifices uſitatiſſimum eſt præſertim ad opera varia vernigine illinienda.

Lavandulæ flores uſurpantur in decocto cephalico, ſyrupo antiepileptico, ſyrupo de Stæchade, pulvere cephalico odorato *Ph. Regiæ*, & in pulvere ad cadavera loricanda *ejuſdem*.

Oleum Spicæ Lavandulæ uſurpatur in balſamo apoplectico *ejuſdem*.

LAU-

LAUREOLA.

LAureola duplex in officinis usurpatur, scilicet Laureola mas, & Laureola fœmina.

Laureola mas, Laureola semper virens, & Daphnoides, *Off.* Thymelæa Lauri folio, semper virens, seu Laureola mas, *Inst. R. H.* 595. Laureola semper virens, flore viridi, quibusdam Laureola mas, *C. B. P.* 462. Laureola semper virens, flore luteolo, *J. B.* 1. 564. Laureola, *Dod. Pempt.* 365. Laureola Gerard. Parkins, *J. R. Hist.* 1587. Daphnoides sive Laureola, *Adverf. Lobell.* 156. *Lugd.* 211. vulgo, *Laureole*.

Ex radice lignosa, lenta, crassa, longa, & multiplici, multis stipitibus lentis subcinericeo seu albicante cortice vestitis fruticat, ad cubitos duos assurgens, foliis Lauri sed minoribus, ad majoris Myrti folia accedentibus, semper virentibus, nigricantibus, crassis, glabris, nitidis, utrinque acutis plurimis circa ramulorum fastigia. E foliorum sinubus egrediuntur pediculi unciales, crassiusculi, foliolis aliquot concavis velut totidem squamis vestiti, & in fastigio flores sustinent monopetalos, e luteo virescentes, posterius fistulosos, anterius in quatuor lacinias acuminatas divisos, calyce carentes, cum pistillo abeunte in baccam olivæ forma, sed longe minorem, primum viridem, per maturitatem nigram, succi plenam, in qua latet nucleus unicus durus, Cannabis semine paulo longior, medulla interiore candida. Folia, fructus, cortex tam radicis quam ramorum acrimonia sua, & urendi qualitate linguam, & fauces mordicant, & incendunt. Nascitur in sylvis, & montibus umbrosis Gallo-provinciæ, & Galliæ Narbonensis. Folia, baccæ nonnumquam in usum veniunt.

Laureola fœmina, Chamælea, Mezerum, & Mezereon, *Off.* Thymelæa Lauri folio deciduo, sive Laureola fœmina, *Inst. R. H.* 595. Thymelæa folio deciduo, flore purpureo, officinis Laureola fœmina, *C. B. P.* 462. Laureola folio deciduo, sive Mezereon Germanicum, *J. B.* 1. 566. Chamælea Germanica, *Dod. Pempt.* 364. Chamædaphne sive Pusilla Laurus, *Adverf. Lobel. Icon.* 367. Piper montanum, *Gesneri*; Chamælea Germanica sive Mezereum Gerard. *J. R. Hist.* 1587. Laureola fœmina, & Diaphnoides erocea *H. Lugd.* vulgo, *Bois gentil*.

Multis etiam stipitibus fruticat ad trium cubitorum altitudinem assurgentibus, lentis, teretibus, fractu conrumacibus, cortice duplici, exteriore cinereo tenui, interiore exterius virente, interius albicante obductis. Folia e tuberculis plura ab eodem exortu oriuntur, foliis Laureolæ maris minora, tenuiora, molliora, nec ita splendentia. Flores ejusdem formæ, sed purpurei, & longe elegantiores cum staminulis aliquot croceis, odorati. Baccæ pariter purpurascunt ejusdem magnitudinis, & figuræ. Nascitur in frigidioribus sylvulis Alpium, & Pyrenæorum. Cortex, folia, & fructus in usum veniunt, sed minus frequentem.

Analysi chymica, ex Foliorum Laureolæ maris recentium ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, odore, & sapore virentem herbam referentis, obscure acidi ℥xj. ʒij. gr. lij. humoris primo limpidi, manifeste aci-
di

di magis ac magis sub finem rufescentis, intense acidi, & austeri ℔iij. ʒvj. gr. xlv. humoris rufi, empyreumatici, intense acidi, obscure subsalsi ℥j. ʒv. gr. ix. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ij. ʒiiij. gran. xlv. olei spissi extracti ad instar ℥ij. ʒvij. gran. xlv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒvij. gran. ix. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥ij. ʒij. gran. liiij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij. gran. ij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. ʒvj. gran. xj. in calcinatione ℥v. ʒiiij. gran. xxvij.

Utriusque Laureolæ semina, folia, & in primis cortices, tum stipitum, tum radicum acerrima sunt, & adeo fervida, ut masticantis os, & fauces adurant, & inflamment, diu multumque durante impressione. Folia recentia masticata aliquantisper mucilaginosa sunt: eorum succus chartæ cæruleæ rubentem colorem conciliat. Salem essentialem obtinent tartareum multo oleo fœtido acri conjunctum, & glutinoso phlegmate involutum. Totius plantæ vis acris, adurens, & purgans mihi videtur pendere potius ab oleosa aut resinosa quadam ejus portione in seminum, foliorum, & corticis cellulis peculiaribus latitante, quam a sale alcali caustico cui a plerisque tribuitur. Siquidem purgantis fere omnia vehementiora hanc vim a sulphurea aut resinosa substantia obtinent, ut videre est in Scammonio, Euphorbio, Gutta Gummi, Helleboro, Jalapa &c. quorum præcipua vis cathartica in resinosis partibus sita est, & in resinosis extractis conservatur.

Omnes utriusque Laureolæ partes intus sumptæ ventriculum admodum subvertunt, vomitum cient, biliosos, serosos humores maxime fluidos cum impetu sursum, & deorsum expurgant: partes internas lædunt, rodunt, inflammant: viscera abradunt, & vasorum sanguineorum oscula aperiunt; febres accendunt, cardialgias excitant, & superpurgationes, vires exsolvunt. A nonnullis ad serosos humores evacuandos hydropicis præscribuntur. Dosis corticis, & foliorum est a gran. vj. ad ℈ß. Semina vero tria quatuorve integra degluttiuntur. Eorum malitia corrigi dicitur macerando horas 24. in aceto, ut Elleborus, & Esula; succo mali Punici aut Cydonii, Portulacæ, vel mucilagine seminis Psyllii. Alii emendare tentant infundendo in vino, & iterum exsiccando. Alii triduanam macerationem aceto requirunt, singulis diebus novum affundendo, & tandem aqua bene eluendo. Ettmullerus hujus medicamenti maceratione in aceto vim infringi asserit, sed aceti lenta evaporatione Laureolam exsiccandam esse contendit, alioquin effœta, & nullius usus evaderet. Verum utriusque hujus plantæ folia, cortex, baccæ quomodocumque præparatæ & correctæ ob malignitatem rarissime in usum veniunt, nec nisi tutiorum medicamentorum inopia, & casu aliquo desperato, & robustissimis tantum exhibendæ sunt, idque magna consideratione, monentibus Medicis omnibus prudentioribus, vel ipsis Mauritanis, qui has plantas Terræ Leone, & Plantas viduificas cognominarunt. Quæ quidem ab earum usu nos deterrere merito debent.

Externe radix Mezerei loco setacei utiliter adhibetur in oculorum affectionibus. Hujus radicis particula longa, & rotunda ad instar Turundæ, in aceto aut lixivio acri macerata auriculæ perforatæ inseritur, quæ copiosissimum se-

rum inde educit. Sic oculorum inflammationes sedantur, & imminens suffusio nonnunquam præcavetur.

Nonnulli Laureolæ baccas fuisse grana Cnidia, apud Hippocratem, & veteres græcos sæpius usitata existimant. Quod quidem prorsus incertum est: alii enim fructus cujusdam Thymelææ fuisse contendunt. Quidquid sit, hæc vehementiora medicamenta apud nos fere obsoleverunt ob eorum malitiam, & eo magis quod ab hisce priscis Medicinæ temporibus medicamenta emetica, & purgantia mitiora, tutiora, & nostræ naturæ magis convenientia detecta sint.

LAURUS.

Lauri species duæ seu potius varietates in officinis usitatæ sunt, Laurus vulgaris, & Laurus Regia.

Laurus vulgaris, *Off.* Laurus vulgaris, *C. B. P.* 460. & *I. R. H.* 597. Laurus, *J. R.* 1. 409. Laurus mas, & fœmina, *Tabern. Icon.* 950. Laurus tenuifolia, *Matthioli* 125. vulgo, *Laurier franc.*

Laurus Regia, *Off.* Laurus latifolia, Πλατυφύλλος Dioscoridis, *C. B. P.* 460. *Inst. R. H.* 597. Laurus latifolia mas, fœmina. *Tabern. Icon.* 951. vulgo, *Laurier Royal.*

Laurus utraque tam tenuifolia quam latifolia plerumque multis stolonibus luxuriat, non raro mediocris arboris altitudinem assequitur, præsertim in regionibus calidioribus, ramosa, caudice enodi, cortice tenui, materia rara, nec multum valida; radices habet crassas, inæquales, & obliquas. Folia ei oblonga, dura, utrinque acuminata, sed mucrone alias latiore, alias obtusiore, in uno quidem genere angustiora, sesquiunciam aut duas uncias lata, palmo longiora, in altero ampliora ut ad mali Medicæ folia accedant, quæ secundum longitudinem percurrit costa recta, obliquos in margines nullo ordine nervos exporrigens, non decidua, perpetui viroris, nitidi in junioribus, in adultioribus saturatioris, odoratissima, sapore acria aromatica, nonnihil amaricantia, ramis viridantibus brevi pediculo adhærentia. Flores secundum ramos exeunt conferti, monopetali, pelviformes, in quatuor vel quinque partes divisi, e luteo albicantes, cum multis in medio apicibus, & pistillo, quod abit in fructum seu baccam Cerasis minoribus parem, in aliis ovatam, in aliis oblongam, gracilem, colore primum viridi, ubi maturuerit, nigro, quæ sub cortice tenui testam continet unicapsularem, callosam, duram, semine fœtam ejusdem pene formæ, e rufo subnigricante, in duas partes fissili, odorato, acri, subamaricante, pingui. Sponte nascitur Laurus calidioribus in regionibus, Hispania, Italia, necnon Gallo-provincia, in sylvis, locis prætertim maritimis, ac etiam in montibus, & collibus apricis quæ lacus, & maria respiciunt. Apud nos in hortis colitur, & hyeme a frigore arceri debet. Baccæ, & folia usitata sunt.

Analysi chymica, ex foliorum Lauri recentium ℔v. per retortam distillatis, prodierunt humoris limpidi, foliorum odorem, & saporem apprime referentis obscure acidi, cum olei essentialis portione mediocri, ℔iij. ℥ix. ʒvj. gran. xxvj. humoris manifeste acidi, subausteri, subadstringentis ʒv gr. xl.

gr. xl. humoris impenſe acidi, ſubſalſi, auſteri, leviter empyreumatici, cum olei eſſentialis guttis aliquot ʒvj. gr. xlviij. humoris rufi, acidi, auſteri, empyreumatici, ſale volatili urinoſo impraegnati ℥iij. ʒvj. olei empyreumatici, fuſci & adipoſi ℥iiij. ʒvj. gr. xxiiij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥vij. ʒvj. gr. xxxvj. quae rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒv. gr. lxiiij. ex quibus lixivio ſalis fixi mere alcali ʒv. gr. iiij. extracta ſunt. Partium jactura in diſtillatione fuit ℥iiij. ʒij. gr. xlij. in calcinatione ℥vj. gr. xliij.

Lauri folia odorata ſunt, ſaporem obtinent acrem, aromaticum, ſubadſtringentem cum quodam amaiore. In aqua per aliquot horas macerata & poſtea diſtillata oleum eſſentiale fundunt odoratiſſimum. Salem eſſentialem obtinent tartareum cum multo oleo tum tenui, tum craſſo & pauca terra adſtringente conjunctum. Baccae vero plus odoris & ſaporis habent. Oleum duplex fundunt, alterum tenuius, odoratiſſimum, eſſentiale ut ajunt, & limpidum, quod contuſae & in aqua uberrima maceratae ac poſtea diſtillatae ſuppeditant: alterum craſſius quod ſola expreſſione ex baccis contuſis extrahitur, vel coctione earumdem in aquae communis q. ſ. Supernatat enim decocto ebullienti, quo refrigerato in butyri conſiſtentiam figitur & facile colligitur.

Laurus apud antiquos arbor fuit celebratiſſima. Triumphantes coronam Lauream geſtabant, vel Lauri ramum dextra tenebant. Victoriae nuncia erat. Nam tabernacula, naves, faſces, militum jacula, lanceae, pilla Lauro in eam ſignificationem ornabantur. Apollini ſacram inde fabulantur Poetae quod virgo Daphne quam deperibat in hanc arborem converſa ſit. Muſas in Laurinis montis Parnaſsi ſylvis ſedere finxerunt. Eadem coronabantur Poetae. Necnon adhuc quibuſdam in locis novi Medicinae Doctores Lauro coronantur: inde fortaſſe Laureandi & Laureati dicuntur. Laureum fulmine non percuti veteribus perſuaſum fuit. Hinc Tiberius Imperator, qui tonitrua praetermodum expavit & exhorruit, tonante coelo, contra fulminum ictus, nunquam non Lauream coronam capite geſtavit. Verum quam hoc falſum & ſuperſtitioſa credulitate fundatum, experientiam quam affert Lacuna, elegantiſſimae Lauri Romae in palatio ducis de Caſtro fulmine ictae, & plurima alia exempla ab aliis allata luculenter oſtendunt. Eadem ſuperſtitione nititur obſervatio illa de crepitu quem folia & virgae Lauri inter urendum edunt. Nam ſi crepuiſſent abunde ac ſonantius, haud dubie portendi felicem eventum rebantur: quod ſi tacita deflagraſſent, triſtem & inauſpicatum.

Laurus apud veteres Medicos magnum habuit in Medicina uſum, & veluti panacea aeſtimata fuit: folia, baccae, & cortex radicum frequenter uſurpabantur. Hodie vero baccae & folia ſolum & minus uſitata, cortice radicum prorſus neglecto, in Officinas inferuntur.

Folia utpote aromatica amaricantia cum nonnulla adſtrictione, calefaciunt, digerunt, reſolvunt, ventriculum roborant, ciborum concoctionem juvant, flatus diſcutiunt: hinc a recentioribus non raro cum nonnullis cibariis, praeſertim piſcibus coquuntur, ſuillaſque pernas colent. Et tantum abeſt ut ventriculum ſubvertant, ut nonnulli opinantur, quin potius nauſeabundum corroborent. Ad ventriculum roborandum, colicos dolores flatulentos diſcutiendos eorumdem infuſum

Theæ ad instar præscribitur, aut pulvis ad ʒj. ingeritur. Eorumdem decoctum in enematibus ad colicam abigendam utiliter usurpatur. Idem in Matronarum insessus, & balnea additur, & vulvæ sordes, vel prægnanti, tuto eluere, uteri ac vesicæ vitiis medere dicitur.

Baccæ magis quam folia calefaciunt: a veteribus adversus phthisim, orthopnœam, & omnes circa thoracem defluxiones sive rheumatismos commendantur: nostra ætate ad ventriculi, jecoris, lienis, & vesicæ affectus usurpantur. Concoctionem crudorum humorum promovent, succos lentos, ac viscidos dividunt, & resolvunt, languentem appetentiam excitant; cibi fastidium pellunt, jecoris, & lienis obstructiones aperiunt; urinas cient, menses movent, & ad secundinarum expulsionem faciunt.

In baccis oleum essentiale tenue, & actuosum oleo crasso admodum anodyno involvitur. Unde interne ad sedandos dolores utiliter exhibetur: sed externe potenter resolvunt, & roborant. In cataplasmatibus, unguentis vel emplastris apprime conducunt ad dolores mitigandos, tumores resolvendos, partes sufficienti tono destitutatas roborandas.

Oleum in Officinis quadruplex ex baccis Lauri conficitur. Scilicet 1. oleum essentiale, quod ex baccis contusis, aqua maceratis, & postea sat forti igne cum eadem aqua distillatis: oleum prodit limpidum, subtile, valde odoratum, aquæ supernatans, quod virtutibus cum cœteris oleis aromaticis convenit. Laudatur in primis interne ad flatus discutiendos, colicos dolores sedandos, passionem hystericam compescendam, & in doloribus post partum. Verum in calidis, & biliosis temperaturis, & in inflammatoriis affectionibus ab eo abstinendum. Dosis a guttis iij. ad vj. Sacchari frusto affusis, & postea cum liquore conveniente mixtis. Adversus colicos dolores carminativis clysteribus additur. Externe illitum nervorum affectibus a frigore ortis conducit: in paralysi, & ischiadidis doloribus prodest. Pubi quoque, & pectini muliebri illinitur contra passiones hystericas, colicos dolores post partum, & mensium suppressionem a causa frigida.

2. Aliud oleum e baccis in aqua fervente bullitis elicitur. Integræ vel etiam tritæ baccæ, lebeti commissæ, in aquæ sufficienti quantitate per semihoram bulliunt, colantur, & fortiter exprimuntur. Refrigeratumque oleum pinguedinis subviridis instar aquæ supernatans colligitur. Hoc oleum oleo essentiali minus odorum est, crassius, & viribus debilius. Oleum enim essentiale hoc in concreto adiposo cum oleo pingui in Amygdalino baccarum nucleo contento permiscetur, & irretitur.

3. Aliud oleum ex baccis optime tritis, & torculari fortiter expressis extrahitur priori adhuc minus penetrans, cum scilicet oleum crassius in baccarum nucleis contentum fere solum exprimatur, parum vero olei essentialis in cellulis corticum reconditi eliciatur, nisi igni adhibeatur. Hæc ambo olea cum essentiali oleo viribus conveniunt, sed longe debilioribus. Interne ad grana decem vel duodecim præscribuntur. Sed si nimia quantitate exhibeantur, nauseam excitant. Externe frequentius usurpantur illita solitaria vel emplastris admixta.

4. Tandem oleum Laurinum paratur ex baccis & foliis Lauri tritis & in oleo

om-

omphacino maceratis & decoctis, quod prioribus longe debilius est, & raro usurpatur. Hæc olea adversus scabiem commendantur, sed nihil prosunt nisi admixto sulphure, cujus ingratum odorem emendant.

℞. Baccar. Lauri ℨj. Corticis exsiccati Aurantior. malor. ℨij. Infunde in vini generosi ℥iiij. Infusum cum Saccharo propinetur in ventriculi imbecillitate, colica flatulenta, mensium remora.

℞. Florum Chamæmel. M. ij. Baccar. Lauri contusar. ℨij. Bulliant leviter in aq. q. s. Colaturæ adde olei Laurini expressi ℨj. Fiat clyster in colica flatulenta.

℞. Olei Laurini expressi ℥j. Ung. martiati ℥ij. Castor. pulver. ℨj. F. linimentum quo ventriculi regio illinatur in stomachi inflatione, membra paralytica, vel rheumaticis doloribus correpta inungantur, regio pubis infantum in urinæ suppressione.

Ex Lauri baccis electuarium de baccis Lauri vulgo dictum conficitur ad colicos affectus & uteri morbos commendatum, & Emplastrum de Baccis Lauri *Mesuæ*. Eædem usurpantur in antidoto Orvietano, *Ph. Reg.* Aurea Alexandrina, Theriaca diatessarum *Mesuæ*, & confectione Anacardina *ejusdem*. Folia usurpantur in Ung. Martiato, Empl. de Betonica. Oleum Laurinum vero usurpatur in Empl. Manus Dei, Empl. *Paracelf.* Empl. de Ranis, & Empl. Styptico *Ph. Reg.*

LENS.

Lentis duplex genus in Officinis, arvensis & palustris: arvensis vero species duæ distinguuntur, scilicet minor & major.

Lens arvensis minor, Lens vulgaris, *Off.* vulgaris, semine subrufo, *C. B. P.* 346. *Inst. R. H.* 390. Lens, *J. B.* 2. 317. *J. R Hist.* 904. Lens minor, *Dod.* 526. Lens vulgaris, sive agrestis, & Lenticulæ primum genus, *Tragi* 626. vulgo, *Petite Lentille*.

Planta est annua radice tenui, alba, paucis fibris donata. Caulis ei satis crassus pro plantulæ modo, dodrantalis, hirsutus, angulosus, infirmus, & procumbens, nisi in propinquo sit quod scandat, a radice statim ramosus. Folia e quorum sinubus ramuli exeunt alternatim posita, ut in reliquis fere leguminibus, quinque aut sex pinnularum mediæ costæ adnexarum conjugationibus composita, costa media in claviculam abeunte. Singulæ autem pinnulæ oblongæ, angustæ, hirsutæ in acutos apices desinunt. Ex alis foliorum exeunt surculi tenues, oblongi, duos aut tres flores gestantes papilionaceos, parvos, albentes: superius tamen folium quod vexillum, alii clypeum appellant, cœruleis intus lineolis striatum est. Ex floris calyce surgit pistillum, quod deinde abit in siliquam brevem, latam, compressam, glabram, duobus vel tribus seminibus fœtam, quam pro plantulæ modo majoribus, orbiculatis, compressis, utrinque convexis, hoc est ad centrum crassioribus quam ad marginem, duris, glabris, per maturitatem flavicantibus, in aliis speciebus rubentibus: aut nigricantibus.

Lens arvensis major, *Off.* Lens major, *C. B. P.* 346. *Inst. R. H.* 390. *J. B.*

J. B. 2. 317. *R. H.* 904. Lens, *Dod. Pempt.* 526. Lens Italica, *Camerar.* vulgo, *Grande Lentille*.

Lente vulgari omnibus partibus speciosior est & major, herba, foliis, flore albo, siliquis ut A semine quod Lentis vulgari duo aut tria grana facile æquat. Utraque in arvis copiose seritur. Semina ad culinarium usum quam ad medicum sæpius advocantur.

Analysi chymica, ex Lentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris rufescentis, subausteri & obscure alcalini ℥x. humoris rufi, obscuri, acris, turbidi, tum acidi austeri, tum alcali urinosi ℥vj. ʒij. humoris rufi, obscuri, empyreumatici, acerrimi, alcali urinosi & sale volatili urinoso copioso imprægnati ℔j. ℥iiij. olei ℥vij. ʒiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥v. ʒvij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvij. ex quibus lixivio sunt extractæ salis fixi mere alcali ʒv. Partium jactura in distillatione fuit ℥xiiij. ʒiij. in calcinatione ℔j. ℥iiij.

Lentes salem essentialem obtinere videntur vitriolico-ammoniacalem cum multo oleo crasso & spisso conjunctum.

Lentes in cibo summe olim placuisse Philosophis, priscorum monumentis constat, atque etiam apud Græcos eximiam auctoritatem habuisse reperio. Ait enim Athenæus *L.* 4. *c.* 18. Stoicum dogma esse, sapientem omnia recte agere, & Lentem prudenter condire. Causa forsan fuit, quod Philosophi rerum contemplationi addicti, de cupediis, scitamentis, & ganeatis ciborum deliciis minime fuerint solliciti. Ut enim ornatum & luxum vitabant in vestitu, sic apicianas gulæ voluptates respuebant: simplici tenuique victu, qui vitam conservaret contenti. Lentibus vescentes æquanimitatem sibi conciliari asseverabant. At verisimile est priscos hanc opinionem, non tam ex hujus cibi natura hausisse, quam ex sobrietate eorum qui tam vili & parum sapido cibo vescebantur. De Lentibus enim aliter sentit tota peritiorum Medicorum schola: quæ docet crebram & assiduam φακοφαγίαν turbare caput, spiritus inquinare, visum obtundere, terriculamenta invehere nocturna, affectus melancholicos gignere, viscera oppilare, cancrum, lepram, scabiem, scirrhos hepatis ac lienis, calculum, & quartanas efficere, ventrem inflare atque sistere, stomachum male afficere, naturales mensium & hæmorrhoidum vacuationes impedire. Uno verbo Lens apud Medicos fere omnes habetur flatulenta, concoctu difficilis, & succi pravi, crassi, terreni, & melancholici. In Lente autem duplex substantia distinguitur, membranosa seu cortex, & medullaris quæ illius caro seu pulpa dicitur, diversarum facultatum. Cortex juxta Galenum *L.* 1. *de Al. Fac. c.* 18. austeræ qualitatis particeps adstringit. Pulpa austeri habet exiguum, sed succi est crassi atque terreni. Cortex alimenti est pejoris: pulpa melioris. Jus primum, in quo Lens elixa fuit, ventrem solvere Galenus asserit: ideoque magis si vel sale, vel oleo, vel garo fuerit conditum. Oleum enim emollit & laxat: sal vero & garum abstergunt & expultricem ad dejiciendum irritant. Jus Lentium secundo coctarum, inquit idem Galenus, juri primo contrarium est. Ut enim hoc alvum movet, sic illud eamdem supprimit: ideoque accommodatum iis qui diarrhæa, dysenteria & cœliaca laborant, quoniam & stoma-

chum

chum & intestina & ventrem totum corroborat. Lens verò decorticata, seu puls ex ea expressa, ut illam adstringendi vehementiam, & ea quæ illam consequuntur, amittit, sic magis nutrit quam Lens quæ cortice spoliata non est: verum succum crassum ac pravum gignit, tardeque descendit, non tamen alvi fluxus deficeat sicut Lens cui cortex non est ademptus. Nostrates pelli maxime Lentis vitia putant, si cum optimis carnibus excocta assumatur. Rarius in mensas nobiliorum venit apud nos. Rura in quibusdam tractibus Galliæ eam in usu frequentiori habent. Ex his panis aut rarissime, aut nunquam tentatus, propter ariditatem & quia est summe friabilis.

In variolis & morbillis curandis cum decoctum Lentium passim apud Medicos Arabes maxime commendatum, etiam apud multos in usum veniat, & ab aliis non imperitis Medicis damnetur, non abs re esse credidi, quid de earum usu his in ægritudinibus sentiendum sit hic differere. Inter eos qui Lentium usum in cura variolarum & morbillorum rationibus quibusdam stabiliunt; cum primis elucet Avicenna qui *L.* 4. *sect.* 1. *Tract.* 4. *cap.* 10. Lentes excorticatas una cum aliis quibusdam simplicibus, Lacca, Caricis, Tragacantho, & in principio statim, cum ebullitio & effervescentia sanguinis adhuc viget, & in progressu quando materia ad cutim abire incipit, usurpat. Avicennam sequuntur ex neotericis plurimi: Mercurialis *L.* 1. *de Morbis Pueror. c.* 2. Augenius *L.* 10. *de Febribus*, *c.* 9. Antonius Portus *L.* 4. *de Variolis ac Morbillis*, *c.* 22. Lazarus Riverius *Prax. Med. de Variolis & Morbill.* Liddelius *L.* 3. *de Febribus*, *c.* 9. Paræus *L.* 19. *c.* 2. Campilongus *L.* 1. *De Variolis*, *c.* 45. aliique multi: qui tamen in Lentium præparatione & exhibendi tempore inter se discordant. Etenim quidam eas offerunt in principio tantum, priusquam variolæ ac morbilli erumpant; alii in augmento, ut eruptionem juvent; nonnulli decoctum dumtaxat propinant; aliqui etiam substantiam cum decocto porrigunt; rursus quidam coctas cum cortice; alii cortice exutas præbent.

Commendant autem Lentes ob varias causas. Mercurialis eas dat, cum corpora laborant cachexia aquosa; motus monito Galeni, quod habetur *L.* 1. *de Alimentor. facultatibus*, *c.* 18. ubi dicitur, Lentem in cibo utiliter iis solum offerri, quibus aquea in carnibus est cachexia: nimirum ut excrementitia humiditas consumatur. At variolas & morbillos ab ichore aquoso provenire Mercurialis asseverat. Verum acetum illis admiscet ut crassities Lentium incidatur atque attenuetur. Liddelius Lentes præbet ut intestina defendant: Campilongus ut materia expellatur ad cutem: Augenius non solum ut materia abeat ad cutem, sed ut viscera roborentur, calor febrilis mitigetur, alvus subducatur: Paræus utitur Lentibus, ut fauces, laryngem, aliaque interanea a pustulis & alvi fluxu defendant: Antonius Potus & Lazarus Riverius *Prax. Med. de Variol. & Morbill.* Lentes offerunt, ut sanguinis ebullitio primis diebus minuatur, interiora corroborentur, materia ad cutem protrudatur. Alii plurimi practici de Lentibus in variolarum curatione ne mentionem quidem faciunt, ut Vidius *L.* 6. *de Curatione generatim*, *cap.* 6. Fuchsius *L.* 5. *de Med. Morbill. c.* 9. Casp. Hoffmann. *L. de Med. Offic.* S. Paulli *Quadr. Botan.*

At alii, ut Cardanus, *L.* 2. *De tuend. sanit. c.* 12. Amatus Lusitanus,

in L. 2. Dioscorid. enarration. 101. Joann. Bapt. Sylvaticus *Controvers. Med.* 92. Ranchinus *Tract. de Morb. Pueror. Lib. 2. Cap.* 1. Ludov. Septalius *Animadversion. & caution. medicar. Lib. 5. de Febribus*; Melchior Sebizius *De Alimentis* a Lentibus plane abhorrent: Eas neque ut alimenta, neque ut medicamenta in variolis & morbillis, neque in pestilentibus morbis convenire pronuntiant. Non ut alimenta, quoniam ut supra ostendimus, stomachum gravant, ægre concoquuntur, pravum sanguinem generant, uno verbo naturæ molestæ sunt, eamdemque in expellenda variolarum materia faciunt tardiorem. Non etiam ut medicamenta conducunt; quia sanguinem incrassando, viasque per quas ad cutim meare tenetur, oppilando, variolarum & morbillorum eruptionem impediunt; quæ tamen omnibus modis promovenda est, jubente Avicenna, aut saltem non inhibenda; juxta Hippocratis *Aphor.* 20. *S.* 1. „ Quæ judicantur & judicata sunt perfecte, neque movere „ oportet, neque innovare, sive purgantibus, sive aliis irritamentis, „ sed sincere. Et *Aphor.* 21. *S.* 1. Quæ ducere oportet, quo maxime „ vergant, eo ducenda, per loca convenientia, ". Frustra vero proferunt Lentium defensores, eas adstrictione sua viscera roborare, & proinde expulsionem materiæ morbificæ ad emunctorium universale totius corporis, cutim nempe juvare. His respondemus, quod si aliquando viscera adstrictione & roboratione indigent, illud non efficiendum Lentibus, eduliis pravis & naturam gravantibus, sed aliis quæ meliora & naturæ magis amica sunt & id citra noxam præstare possunt, ut sunt radices Tormentillæ, Bistortæ, Pentaphylli, Contrayervæ, Rosæ rubræ, Corallia, &c.

Externe Lentes in cataplasmatis ad multa adhiberi solebant a veteribus. Hodie rarius adhibentur. Discutiunt & resolvunt. Lentium decoctum primum nonnullis variolarum pustulis adhibetur ad cutim laxandam, emolliendam, & pustularum suppurationem promovendam, earum ardorem & dolorem compescendum.

Lens palustris & Lenticula palustris, *Off.* Lenticula palustris vulgaris, *C. B. P.* 362. Lens palustris, *J. B.* 3. 784. *J. Raii Hist.* 117. Lens lacustris *Dod. Pempt.* 587. vulgo, *Lentille de eau ou de marais.*

Stagnantium aquarum incola eisdem innatat, veluti muscus quidam viridis, totam earum superficiem densissimo foliorum minimorum, inferne nigricantium, superne virentium, nitidorum, orbiculatorum, Lentisque modo compressorum, stipatu obtegens, quæ inter se capillamentis tenuissimis, & albis arcte revinciuntur, iisdemque ceu radicibus e limo adhærescente alimentum hauriunt. In lacubus, urbium fossis & aliis stagnantibus aquis innatans & late sæpe earum superficiem occupans reperitur. Flores & fructus, quibus carere videtur, nondum detecti sunt.

Analysi chymica, ex Lenticulæ palustris recentis ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sapore & odore herbam virentem referentis, obscure subsalsi ℥vij. ʒij. gr. xxxvj. humoris limpidi, sapore herbaceo, subsalsi ℔j. ℥xij. gr. xxiij. humoris limpidi, subsalsi & leviter alcali urinosi ℔ij. ℥vj. gr. xij. humoris fusci, empyreumatici, sale volatili urinoso copioso impraegnati ʒvij. salis volatilis urinosi concreti gr. xij. olei spissi syrupi ad instar ʒvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ij. ʒv. quæ rite

rite calcinata reliquit cinerum cærulescentium ℥ij. ʒiv. gr. xxxvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒv. gr. xlviij. extracta sunt. Partinm jactura in distillatione fuit ℥j. ʒij. gr. lx. in calcinatione ℥j. gr. xxxvj.

Lenticula palustris salem essentialem obtinet nitroso ammoniacalem cum oleo & multo phlegmate conjunctum.

Externe tantum usurpatur, incidit, resolvit, refrigerat, & dolores demulcet. Unde inflammationibus podagræ a causa calida, & ignibus sacris convenit sub forma cataplasmatis imposita. Ad hæmorrhoidum dolorem compescendum Lenticulæ palustris duo manipuli cum Myrrhæ pulveratæ semiuncia simul permixti in sacculo lineo includuntur, & liquore ex eodem sacculo stillante hæmorrhoides dolentes foventur.

J. Rajus pro secreto ad icterum infusionem Lentis palustris in vino albo per novem dies quotidie mane ad ℥vj. pro dosi haustam proponit.

Lenticula palustris hernias intestinorum in pueris admota agglutinare dicitur. Ea vescuntur anates magna cum voluptate.

LEPIDIUM.

Lepidium duplex in Officinis usitatum, Lepidium vulgare, & Lepidium hortense sive Iberis.

Lepidium vulgare, *Off.* Lepidiom latifolium, *C. B. P.* 97. *Inst. R. H.* 216. *J. Raii Hist.* 828. Lepidium Paulli, *J. B.* 2. 940. Lepidium Plinii, *Dodon. Pempt.* 716. Piperitis sive Lepidium vulgare, *Parkinson.* Raphanus sylvestris Officinarum, *Adverf. Lobel. Icon.* 308. Raphanus sylvestris Officinarum, Lepidium Æginetæ Lobelio, *Gerard.* vulgo, *Passerage*.

Radix digitali crassitudine & major, albida, gustu acri, & calido, sed qui subito evanescit, sub terra reptat. Caules emittit plures, bicubitales, teretes, læves, medulla farctos, ramosos, minimo digito minores, glauco quodam polline, qui facile detergi potest obductos. Folia longa, lata, in acutum desinentia, mali Citriæ similia, sed sæpius majora, molliora, glabra, pinguia, obscurius virentia, per margines serrata, alternatim adnata: quæ e radice exeunt & in imo caule sunt pediculis longis suffulta. Flores in summis caulibus & ramulis pro plantæ proportione minimi, cruciformes, quatuor petalis candidis constantes, conferti & copiosi, pediculis tenuissimis insident: ex quorum calyce surgit pistillum, quod deinde abit in fructum minutissimum, compressum, lanceiformem, apice acuto, septo intermedio, cui valvæ adhærescunt, in duo loculamenta divisum, seminibusque fœtum exiguis, oblongis, rufis. Tota planta acri sapore donatur. In fluminis Matronæ insulis uberrime crescit: Radices & folia in usum veniunt.

Analysi chymica, ex totius plantæ florescentis, demptis radicibus, ℔v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris limpidi, sapore leviter acri pungente, obscure salsi ℔j. ℥viij. humoris limpidi, obscure acidi ℔ij. ℥vj. ʒv. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, leviter empyreumatici, tum subacidi, intense austeri, tum salsi ℥iij. ʒiv. humoris rufi, alcali urinosi, & sale volatili urinoso copioso imprægnati, cum salis volatilis concreti granis aliquot ℥j. ʒvij. olei adiposi

℥ij.

℥ij. ʒv. gr. xviij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ʒvj. quæ per horas octo in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiij. ex quibus salis fixi salsi ℥j. gr. xxiv. cum pauca terra taleosa, lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒiv. gran. liv. in calcinatione ℥iv. ʒiij.

Lepidii succus chartam cæruleam rubro colore tingit. Tota planta sapore donatur acri aromatico ad Piperis, & Sinapeos saporem accedente. C. Tournefortius salem ejus essentialem terræ foliatæ tartari haud dissimilem arbitratur. Hunc ego vitriolico-ammoniacalem censeo, cum oleo tenui acri & oleo crasso conjunctum.

Hæc planta viscidos corporis succos potenter incidit, hepatis & splenis obstructiones aperit & ab Ettmullero inter primaria antiscorbutica medicamenta numeratur, ejus folia pro acuendis aquis, spiritibus, & essentiis antiscorbuticis cœteris plantis antiscorbuticis adjungit. Cum spiritu vini ejus folia distillantur & essentialem præbent antiscorbuticam insignem. Præterea stomachicum est medicamentum egregium, quatenus pituitam viscidam ventriculi parietibus adhærentem incidit ac dividit. Folia jejuno ventriculo masticata languentem appetitum exciiant, & ciborum concoctionem juvant. Hypochondriacis medetur affectionibus, quæ ab humoribus lentis ac viscidis in primis viis latitantibus dependent, eos incidendo, & abstergendo.

Coqui apud Danos, narrante S. Paulli Lepidii succum expressum aceto miscere solent vel ejus folia minutim concisa aceto inspergunt, ad intinctus carnium assatarum ex iis parandos.

Lepidii folia exsiccata, & pulverata ad ℥ß. ex vino sumpta quotidie mane jejuno ventriculo, urinas mire provocant & hydropicis conducunt.

Externe folia vel radices recentia cum butyro vel axungia trita ischiadicum dolorem levant. Inter rubefacientia medicamenta recensetur; cutim enim irritando & vellicando, sanguinem, spiritus & humores e profundo ad cutis superficiem potenter attrahit.

Lepidium hortense, Iberis, *Off.* Lepidium gramineo folio, sive Iberis, *Inst. R. H.* 216. Iberioris latiore folio, *C. B. P.* 97. *Parkins.* & *Gerard. Emaculat.* Iberis, *J. B.* 2918. *Dod. Pempt.* 714. Lepidium hortense, *Anguillar.* Iberis cardamentica, *Adversf. Lobel.* vulgo, *Passerage sauvage*, *Cresson. sauvage*.

Statim radice alba, lignosa, mediocriter crassa, paucis fibris donata plures profert caules, dodrantales & altiores, duros, frequentibus alis concavos. Folia quidem prima longis pediculis appensa semiunciam lata, duas tresve uncias longa, per extremum serrata: superiora vero, & quæ in caulibus ramisque, Linariæ foliis paria, angusta, acuta, nullo pediculo donata, nec crena ulla incisa. Flores extremis ramulis coacervati hærent candidi, tetrapetali, cruciformes, prioris Lepidii similes sicut & fructus seminaque. Sapor omnibus plantæ partibus fervidus Nasturtii. In incultis ruderatis & secus vias in meridionalibus Galliæ regionibus frequens nascitur. Hic in hortis colitur.

Iisdem principiis, virtutibusque cum priori convenit, & in ejus locum substitui potest. Commendatur potissimum ad dolorem ischiadicum. Radix recens contusa magna copia cum modica axungia, adhibetur toti cruri, & ma-

& maxime coxendici: finitur per quatuor horas, deinde aufertur, & crus in balneo ponitur post inungendum ex oleo & vino, ac demum tersa pinguedine & sudore, tegendum molli lana ut æger ambulet.

LEVISTICUM.

Levisticum, Ligusticum foliis Apii, *Off.* Angelica montana perennis, Paludapii folio, *Inst. R. H.* 313. Ligusticum vulgare, an Libanotis fertilis Theophrasti, *C. B. P.* 157. Ligusticum vulgare, foliis Apii, *J. B.* 3. *P.* 2. 122. Levisticum vulgare *Dod. Pempt.* 311. *Gerard. Parkins. J. Raii Hist.* 437. Laserpitium, *Ang.* Hipposelinum Matthioli, *Lug.* 703. Smirnium, *Lacun.* Laserpitium Germanicum, *Lobel. Icon.* 703. vulgo, *Livesche* ou *Ache de montagne*.

Ab una radice grandi, torosa seu carnosa, restibili, foris nigricante, intus alba, plures non raro assurgunt ad hominis altitudinem proceri ac geniculati caules, crassi, interius inanes, striati, in ramulos nonnullos subinde divisi. Frondes pedales & ampliores, ex pluribus foliorum alis rursus divisorum constant, quorum extremæ divisiones ad folia Apii palustris aliquatenus accedunt, sed longe majores, marginibus incisæ, læves admodum ac resplendentes, obscure virentes, odore valido. Rami ut & summos caulis umbellas gerunt amplas florum rosaceorum, quinque petalis luteis ut plurimum constantium, in orbem positis, & insidentibus calyci qui deinde abit in fructum ex duobus seminibus compositum oblongis, crassiusculis, Apii semine majoribus, hinc gibbis, & striatis, inde vero planis, sordidi coloris. Tota stirps odorem fortem aromaticum, & medicamentosum spirat, sed semen graveolentius est. In hortis colitur. Tota planta in usum venit, sed præsertim semen & radix.

Analysi chymica Levistici radices, & semina plurimum olei tum tenuis essentialis, tum crassioris empyreumatici, humorem tum acidum, tum alcali urinosum, perparum salis volatilis urinosi concreti, & parum terræ præbuerunt. Saporem obtinent acrem aromaticum, subdulcem, odorem fragrantem non injucundum. Salem continet ammoniacalem multo oleo tenui & acri implicitum.

Levisticum alexipharmacum est, carminativum, diureticum, uterinum & vulnerarium. Nonnulli jubent radicem in aceto macerari, & masticari contra aerem infectum. Ventriculum roborat, ciborum concoctionem juvat, flatus discutit, viscidos humores attenuat, colicos dolores sedat; asthmati subvenit, hepatis & lienis obstructiones reserat, in ictero specifice laudatur, præprimis quando a bile viscidiore ortum habet. Cunctantibus a partu lochiis medetur fœtum mortuum & placentam retentam ejicit. Radix pulverata ad ʒß. vel ʒj. exhibetur. Semen iisdem pollet virtutibus, & a ℈j. ad ʒß. præscribitur. Forestus pro secreto habuit succum foliorum Levistici recentium in secundinis retentis: ad ℥iij. solum vel cum aqua Artemisiæ propinabat. Hyeme vero semen in aqua Artemisiæ ad ʒß. contusum & aliquantisper ebullitum præscribit, & colaturam propinat. Foliorum Levisti vires luculento exemplo a Gabelchovero comprobantur. Honestissima quædam matrona, cum ex terrore filii in venatione interfecti men-

cti menses subito sisterentur, folia tantum pauca Levistici comedit. Unde, cum antea insigni dolore lumborum & uteri torqueretur, statim dolor omnis fuit mitigatus. Inde quoties menstruæ purgationes sibi fuerunt suppressæ, iisdem usa est cum felici successu.

♃. Semin. Levistic. contus. ʒß. Contunde in folior. Levistici succi recenter expressi q. s. vel ℥iij. Macerentur per noctem. Fiat colatura mane propinanda ad retenta lochia.

♃. Rad. Levistici. ʒß. Rad. Mei, Zedoariæ, Zingiberis ana ʒij. Cinnamom. ʒjß. folior. Absinth. Meliss. ana M. j. cortic. Aurantior. Citrior. ana ℥ß. Affunde vini generosi q. s. ad eminentiam trium transvers. digitor. Digerantur per novem dies. Fiat colatura bis in die propinanda ad ℥iiij. in ictero a bile viscidiore.

Extrinsecus ejus usus est in balneis, cataplasmatibus utero, & ureteribus dicatis, in emplastris vulnerariis.

Semen, narrante Ettmullero, intro sumptum, vel solum vel cum aliis medicamentis mixtum urinam nigro colore tingere dicunt.

Radix usurpatur in syrupo de Artemisia *Fernelii*. Folia in Emplastro Diabotano D. Blondel. *Collect. pharm.*

L I C H E N.

DUæ sunt plantæ sub Lichenis nomine in officinis usitatæ. Lichen Petræus dictus sive Hepatica fontana, de quo sub nomine Hepaticæ jam actum est; & Lichen arboreus seu Pulmonaria arborea, de qua sermo est.

Lichen arboreus, Pulmonaria arborea, *Off.* Licheo arboreus sive Pulmonaria arborea, *J. B. 3.* 759. Muscus Pulmonarius, *C. B. P.* 361. *Lobel. Icon.* 248. J. *Raii Hist.* 116. Pulmonaria, *Dod. Pempt.* 474. *Tragi* 524. Pulmonaria fungosa, *Lugd.* vulgo, *Pulmonaire de Chene.*

Annosis Quercuum, Fagorum, Abietum, aliarumque sylvestrium arborum caudicibus innascuntur in opacis ac densis sylvis, Hepaticæ fontanæ similis, sed major per omnia, squamato foliorum sibi invicem multipliciter implicatorum incubitu, ineffabili laciniarum variatione, profundiorum quam in Hepatica, aridior, asperior, corii fere modo densus lentusque, tota forma pulmonem exsiccatum aliquo modo referens, qua arborum cortici hæret albicans, altera vero parte virens, sapore amaricante non sine adstrictione. Flores ejus fructusque nondum innotuerunt. Observatur etiam adhærens saxis coacervatis in umbrosis jacentibus. Qui Quercubus adhæret, vulgo colligitur, nonnulli tamen eum qui Abjetibus annosis adnascitur, Quercino anteponunt, ob resinosas quasdam partes quas a matre sua mutuari credunt. In sylvis San Germaniacis, & Fontis bellaquei reperitur.

Analysi chymica, ex Pulmonariæ quercinæ ℔v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore ingrato fungorum odorem referentis, obscure salsi ℥xij. gr. xlviij. Massa superstes per retortam distillata præbuit humorem rufescentem leviter empyreumaticum, obscure subsalsum, obscure subacidum & austerum ℥x. ʒj. humoris empyreumatici, rufi, obscure subsalsi, obscu-

obscure acidi, impense austeri ℥xiiij. gr. xxviij. humoris empyreumatici, rufescentis, urinosi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. ʒvij. gr. xxxvj. olei fluidi ℥vij. ʒj. gr. lx. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥v. ʒvij. Rara erat, levis & igniariam fungosam materiam referebat qua ad ignem excitandum utuntur, vulgo, *Amadoue*, dictam. Hæc massa pruna candente accensa paulatim (intra 10. horarum spatium) in cineres fuscos redacta fuit, qui ℥v. pendebant. Cineres illi iterum in crucibulo per sex horas calcinati leucophæi facti sunt & ℥ij. ʒiiij. gr. xlviij. pondus reliquerunt: ex his salis fixi salsi ʒj. gr. xl. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥xij. ʒv. gr. xliiij. in calcinatione ℔j. ℥iij. ʒij. gr. xxiiij.

Lichen sapore amaro adstringente donatur. Salem essentialem obtinet vitriolico ammoniacalem multo oleo crasso & terra implicitum.

Siccat & adstringit: unde sanguinem profluentem compescit, vulnera recentia glutinat, alvum ac menses sistit. Dodonæus refert pastores & Mulo Medicos quosdam hujus pulverem, addito sale, utiliter ovibus & aliis pecoribus tussientibus & difficilius respirantibus exhibere. Prodesse hinc & hominibus posse crediderunt. Ad pulmonis ulcera sanguinisque sputationem perquam utilis deprehenditur. Pulvis exhibetur ad ʒj. Decoctum vel infusum ad ℥vj. Angli, narrante J. Raio, ad phthisim & tabem eo utuntur non sine successu, confecto ex eo pulvere, syrupo, aut aqua distillata.

Lichenem qui Quercui innascitur in ictero omnium Medicorum solertiam eludente efficax remedium esse Jacobus Breynius scribit multis experimentis comprobatum, *In Ephemeridibus Germanicis ann. III. observat.* 290. & potissimum curatione cujusdam matronæ Andreæ Golii merca[illegible]ris uxoris ictero pene biennium conflictatæ. Corpore prius purgato de hoc musco accepit manipulum unum cum libra una cerevisiæ secundariæ. Hæc simul in olla rite occlusa ad dimidium decoxit: postea tredecim cochlearia tepida mane atque vesperi hausit, & intra quinque aut sex dierum spatium curata fuit.

℞. Pulmonar. arboreæ, folior. Tussilag. ana M. j. Liquir. ras. & contus. ʒj. Coq. & bulliant in aq. comm. ℔jß. ad ℔j. Colaturæ adde syrup. de Hedera terrestri ℥j. Dividatur in quatuor doses quarta quaque hora propinandas. In hæmoptoe aut pulmonum exulceratione.

Externe Lichen exsiccatus & pulveratus vulneribus inspersus sanguinem sistit.

LIGUSTICUM.

SUb Ligustici nomine duæ plantæ in officinis occurrunt, Ligusticum vulgare foliis Apii seu Levisticum de quo jamjam egimus, & Ligusticum quod Seseli, *Off.* de quo nunc agemus.

Ligusticum, Sesei & Siler montanum, *Off.* Ligusticum quod Seseli officinarum, *C. B. P.* 162. Seseli sive Siler montanum, vulgare, *J. B.* 3. *P.* 2. 168. Siler montanum, *Dod. Pempt.* 310. Siler montanum officinarum, *Lobel. Gerard. J. Raii Hist.* 439. vulgo, *Livesche*, *Seseli commun*, *Sermontaine*.

Radix magna comam infimum caulem ornat, rugosa, digitali crassitudine, albi-

albida, odorata, in altum descendens. Caulis tenuis, geniculatus, ramosus, humanam superat altitudinem, caulem ramososque frondium pediculi palmares aut sesquipalmares amplectuntur, in alas oppositas divisi, quorum segmenta extrema, terna fere semper ab uno pediculo cohærent, Trifolii aut Meliloti foliorum instar, oblonga, latiuscula, mucrone leviter obtuso, nonnihil, si confricentur, odorata, umbellæ latæ, amplæ flores rosaceos proferunt quinque petalis constantes candidis, in orbem positis & insidentibus calyci qui abit in fructum oblongum ut Fœniculi sed longiorem & crassiorem, compositum ex duobus seminibus oblongis, hinc gibbis & sulcatis cum liris (*a*) veluti foliaceis, inde vero planis, sapore acri subamaro, aromatico veluti ex corticibus Aurantiorum & Cymino mixto. In meridionalibus Galliæ regionibus sponte nascitur. Hic colitur in hortis. Semen in usum venit.

Analysi chymica, Ligustici semen præter humorem tum acidum tum alcali urinosum, non mediocrem olei essentialis tenuis acris & olei crassi empyreumatici portionem præbet.

Humores crassos ac viscidos dividit, ciborum concoctionem juvat, flatus dissipat, urinam & menses promovet, doloribus post partum medetur, nephriticis subvenit, arenulas pellit. Pulvis ad ℥ß. exhibetur, vel insusum in vino. Dauci & Seseleos Massiliensis seminibus substituitur quibuscum viribus convenit, sed inferioribus, utpote acrius & minus fragrans.

Ligustici semen usurpatur in Electuar. de baccis Lauri.

LIGUSTRUM.

Ligustrum, *Off.* Ligustrum, *J. B.* 1. 528. *Inst. R. H.* 596. & *J. Raii Hist.* 1603. Ligustrum Germanicum, *C. B. P.* 475. Phillyrea, *Dod. Pempt.* 775. vulgo, *Troesne*.

Frutex est arborescens, radices hinc inde per obliquum spargens, crebris virgis lentis & in ramos divisis constans, cortice cinereo obtectis, materie albida, dura. Folia bina adverso situ ex intervallis oriuntur, oblonga, angusta, figura ad Salicis folia quodammodo accedentia, sed breviora crassioraque, atrovirentia, lævia, nitentia, gustu acri & subamaro non sine adstrictione. Flores in ramorum summis profert, racematim congestos, monopetalos, infundibuliformes, in quatuor, quinque vel sex partes divisos, candidos, suaviter olentes, quorum in medio surgunt apices ex luteo herbidi & pistillum viride, quod abit in fructum seu baccam mollem, fere globosam, Juniperinis æqualem, lævem, initio virentem, per maturitatem nigricantem, succi plenam amari ac injucundi, quamvis nonnullis aliquid dulcedinis habere videatur, seminibusque fœtam ut plurimum quaternis hinc gibbis, inde compressis, cortice spadiceo, carne exalbida, digitorum levi pressu fragilem. In sylvis, vepretis & sepibus frequens nascitur. Frutex propter lenta & flexibilia vimina, surculosque densos, & folia hilare virentia ad topiarias scenas expetitur, quas non inelegantes convestit. Folia, flores, & fructus in usum medicum veniunt.

Analysi chymica, ex Ligustri florum ℔iiij. ℥v. per vaporarium distillatis pro die-

(*a*) *Lira* Sillon, crête ou arrete.

dierunt humoris primum odorati, obscure subacidi, deinde inodori, manifeste acidi, & subausteri, ℔ij. ℥x. ʒiij. per retortam vero humoris tum acidi, subausteri, tum salsi & alcali urinosi ℥vij. ʒv. olei spissi ad instar syrupi ℥iiij. ʒvj. gr. xxxj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥viij. ʒiij. quæ per 25. horas calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiij. gr. xij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiiij. extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. ʒv. gr. xlj. in calcinatione ℥vij. gr. lx.

Ex Ligustri summis ramulis foliosis virentibus & recentibus ad ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris primo limpidi inodori & insipidi, deinde subrufescentis & subacidi ℔j. ℥xiij. ʒv. gr. lxvj. humoris rufi, empyreumatici, impense austeri ℔j. ʒvij. gr. xxxvj. humoris rufi tum impense acidi, austeri, tum salsi, alcali urinosi, ℥xij. olei spissi, aqua gravioris ℥iij. ʒiiij. gr. xxxvij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ix. ʒij. gr. xlij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iij. gr. xxx. ex quibus salis fixi mere alcali gr. xliij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒiij. gr. xxxv. in calcinatione ℥viij. ʒvij. gr. xij.

Ligustri folia amara sunt & styptica, chartam cæruleam subrubram efficiunt: flores vero & fructus eamdem magis rubram reddunt. Salem essentialem tartareo-aluminosum obtinent multo oleo implicitum. Idem sal in floribus magis evolutus est & magis ad ammoniacum vergit, plus enim humoris urinosi præbent: unde folia magis adstringunt, flores vero magis abstergunt.

Interne vix aut rarissime in usum veniunt. Succus tamen florum & foliorum ad ℥iiij. aut eorumdem decoctum ad ℥vj. vel octo commendantur a nonnullis adversus hæmopthisim, hæmorrhagias quascumque & album mulierum fluorem.

Externe utiliter usurpantur in oris exulceratione, inflammatione & excoriatione faucium & uvulæ, uti contra ejus laxationem & procidentiam, item in aphthis exulceratis faucium & ulceribus gingivarum sub gargarismatis forma. In scorbutica gingivarum laxitate decoctum foliorum & florum cum aqua ferrariorum cum tantillo aluminis in ore detentum admodum juvat, necnon in pudendorum excoriationibus & ulcusculis. Ettmullerus ad faucium excoriationes & ulcera, foliorum & florum decocto Rob nucum diluit. vel tincturam Bellidis & rosarum addit. Simon Paulli ad narium ulcuscula sequens medicamentum commendat.

℞. Aquar. stillatitiar. Ligustri, Solani ana ℥j. Sacchar. candi ℈ß. Sacchar. saturni ℈j. Caphuræ gr. vij. Misce. Abluatur ulcus.

℞. Decoct. folior. & flor. Ligustr. ℥vii. Mellis rosati ℥j. sp. Vitrioli guttas xx. Fiat gargarisma in faucium exulcerationibus, & aphthis.

In Ephemeridibus German. ann. 4. append. p. 35. referunt mulierem quamdam oleum parare ex floribus Ligustri in vitro soli expositis cum olei olivarum tantillo, qui colliquati in balsamum verrebantur, quo in Italia magna fama utebatur ad scrophulas & ulcera quævis putrida.

LI-

LILIUM.

Lilium candidum, *Off.* Lilium album, vulgare, *J. B.* 2. 685. *Inst. R. H.* 369. Lilium album, flore erecto & vulgare, *C. B. P.* 76. Lilium candidum, *Dodon. Tempt.* 197. Lilium album Gerardi, *J. Raii Histor.* 1109. Ambrosia sive Lilium album Nicandri, *Anguillar*: vulgo, *Lis blanc.*

Ex radice bulbosa, ex plurimis squamis carnosis simul unitis & axi affixis constante, & subtus fibris quibusdam donata, caulem surrigit rectum cubitalem & sesquicubitalem, singularem, teretem: cui ab imo ad summum adnata folia nullo pediculo, oblonga, & latiuscula, carnosa, lævia in herbaceo & diluto virore splendentia, versus summum caulem sensim minora & angustiora, odore carnem Vervecinam elixam, si digitis fricentur, quodammodo referentia. Flores in scapo serie quadam plures, non eodem tempore panduntur pulcri, candidi, odorati, seris, pinguibus repandis foliis campanam vel calathum quodammodo imitantes, quorum meditullium occupat pistillum longiusculum, trisulcum, ex albo viridans & stamina, foliis numero & colore paria, quibus apices insident crocei. Pistillum abit deinde in fructum oblongum, trigonum, in tria loculamenta divisum, seminibusque fœtum subrufis, quasi marginatis, gemina serie sibi incumbentibus. Succo lento & glutinoso folia, caules & bulbi redundant. Ad hortorum ornamentum, ob elegantiam formæ & suavitatem odoris eximiam apud nos colitur. In Syria sponte nasci dicitur. Flores & bulbi ad medicos usus adhibentur.

Analysi chymica, ex bulbis præter phlegma primo insipidum & inodorum, deinde subsalsum, empyreumaticum, tum acidum, tum alcali urinosum, nonnihil salis volatilis urinosi concreti, parum vero olei, salis fixi & terræ extractum fuit.

Ex floribus vero humor primum odoratus, deinde acidus & nonnihil subsalsus & urinosus subausterus extractus fuit: parum vero olei & salis fixi mere alcali.

Liliorum bulbi succo mucoso abundant: salem obtinent ammoniacalem multo phlegmate dilutum, & cum mediocri conjunctum portione olei quocum sal ille mucaginem constituit blandam, a qua vis eorum præcipua pendet. In floribus tenuior est mucosa illa substantia.

Liliorum floribus vis anodyna. Externe tantum, rarissime interne usurpantur. Dolores demulcent, digerunt & maturant; unde in cataplasmatis emollientibus, demulcentibus, maturantibus & suppurantibus nonnumquam adhibentur, necnon etiam in decoctis emollientibus pro clysteribus. Oleum in officinis ex floribus per insolationem paratum servatur. Dicitur oleum Liliorum vel Lirium, crinimum & susinum. Cavendum ne diutius flores in oleo relinquantur: cum enim tota planta turgeat succo mucagineo, facile putrescunt, & oleum jam redolet non Lilia, quæ prima bonitatis nota est, sed grave & fœtidum quid. Sufficit igitur triduum, quo exacto, alii imponantur flores, tum denique iterum alii. Sufficit enim tertium repetiisse. Illud oleum frequentissimi est usus in doloribus & tumoribus quibuscumque. Tensa remittit, dura emollit, dolores

sedat

ſedat. Speciatim ad uteri duritiem emolliendam commendatur. Digerit etiam, & maturat; unde in cataplaſmatibus emollientibus, aut maturantibus adjicitur ad conſiſtentiam ipſis conciliandam, vel pars affecta hoc oleo prius inungitur quam cataplaſma admoveatur.

Ex Liliorum floribus aqua odora per baln. mariæ diſtillatur. A nonnullis ad partum juvandum, & ſecundinas pellendas commendatur intus ſumpta. Ab aliis in pulmonum affectibus, aſthmate, & tuſſi præſcribitur. Sed frequentioris eſt uſus externi ad virguncularum faciei nitorem conciliandum, & maculas ejus detergendas. Ad id enim utilis eſt, ſi præſertim ſalis tartari tantillum in ea diſſolvatur.

Bulborum uſus internus nullus eſt, aut rariſſimus, externus frequentiſſimus cum ſit ex primariis emollientibus, maturantibus, & ſuppurantibus. Hic nullum fere cataplaſma ad abſceſſuum maturationem, & ſuppurationem promovendam conficitur cui recentes Liliorum alborum bulbi cocti non admiſceantur.

℞. Bulbos Lilior. albor. n. iiij. Radicum Althææ minutim inciſar. ℥iij. Folior. Malvæ, Althææ, Senecionis, violariæ, Parietar. & Brancæ urſinæ ana M. j. Coquantur ex arte in aq. comm. q. ſ. ad putrilaginem uſque; deinde contundantur in mortario marmoreo, & per cribrum trajiciantur. Pulpa ſecreta cum farinæ Lini, Fœnu Græci, & olei Liliorum ana ℥iij. coq. igne lento aſſidue agitando ad debitam ſpiſſitudinem pro cataplaſmate emolliente, & maturante.

℞. Bulbos Lilior. albor. ſub cineribus coctos, & contuſos n. ij. Folior. Oxalidis M. ij. cum axungiæ porcinæ q. ſ. coctos ad debitam ſpiſſitudinem. Miſceantur pro cataplaſmate ſuppurante.

Nonnulli ad ambuſta commendant cataplaſma ex bulbis Liliorum ſub cinerem coctis, contuſis, & cum oleo nucum mixtis.

Guillelmus Goderus Eliſabethæ Reginæ Chirurgus, referente Gerardo, multos hydrope laborantes ſanavit bulborum Liliorum alborum ſucco cum farina hordacea mixta; pane ſcilicet ex iſtiuſmodi maſſa confecto, ægro per menſem aut ſex hebdomadas continuas exhibito: quo ſolo, & non alio pane per totum id tempus veſceretur.

Antheræ ſeu flavi ſtaminum apices a nonnullis laudantur ad menſes provocandos, ad partum accelerandum, fœtum mortuum rejiciendum & ſecundinas pellendas. Pulveratæ propinantur cum croco, & aliis in aqua Verbenæ. Artemiſiæ aut quocumque alio vehiculo idoneo. De qua tamen efficacia Ettmullerus valde dubitat.

Oleum Liliorum uſurpatur in emplaſtro de mucaginibus, & emplaſtro de Ranis cum Mercurio *Ph. Reg.*

LILIUM CONVALLIUM.

Lilium convallium, *Off.* Lilium convallium album, *C. B. P.* 304. *Inſt. R. H.* 77. Lilium convallium vulgo, *J. B.* 3. 531. Lilium convallium. *Dodon. Pempt.* 205. *Gerard.* J. R. *Hiſt.* 667. Lilium convallium flore albo, *Parkins*: Lilium convallium vel vernum Theophraſti, *Adv. Lobel*: Ephemerum non letale, *Fuchs*: Gallionymus Chamæcitinus, *Geſneri*: vulgo, *Muguet ou Lys des vallées*.

Radice tenui, alba, fibrata repit fummæ telluti inhærens: folia profert bina ternave, ex oblonga forma in acumen ducta, sesquipalmaria, duas uncias lata, nitida, læte virentia, nervosa, quæ sub basi convoluta sese excipiunt. Hæc inter caulis assurgit spithameus, gracilis, angulosus, nudus; a cujus medio ad summum longa serie flores per intervalla nascuntur in unam fere partem vergentes, brevibus pediculis pendulis, & nutantes, monopetali, campaniformes, candidi, odorem suavissimum spirantes, & in quinque vel sex segmenta divisi, cum totidem staminibus ex herbido luteis, fundo adnatis, & pistillo triquetro, quod abit in fructum sphæricum, mollem, rubrum, pulpa plenum, & seminibus fœtum duris quasi corneis, & amaricantibus. Nascitur in sepibus, & dumetis umbrosis, & fruticosis. Flores in usum veniunt, rarissime radices.

Analysi chymica, ex florum recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odorem florum referentis, obscure subsalsi, obscure alcali, & obscure subacidi ℔j, ℥xij. ʒvij. gr. xx. humoris limpidi, manifeste acidi magis ac magis impense, austeri ℔ij. ℥vj. ʒv. gr. lvij. humoris rufi, empyreumatici, impense acidi, subsalsi, alcalini, urinosi, & impense austeri ℥j. ʒvij. gr. l. humoris rufi, expyreumatici, & sale volatili urinoso copioso prægnati ℥j. gr. xvij. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. x. olei adiposi ℥ij. ʒiij. gr. iiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. ʒiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gr. xvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒv. extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥vj. ʒvj. gr. lviij. in calcinatione ℥iij. ʒij. gr. lvj.

Flores Lilii convallium odorem fragrantem, & suavissimum spirant; saporem referunt amaricantem: exsiccati vero, pulverati, & naribus immissi pituitariam membranam adeo stimulant ut sternutamenta plurima excitent. Licet flores illi valde odorati sint, Ettmullerus observat, odoras eorum particulas in oleum essentiale nulla arte redigi posse. Observat insuper flores simplici distillatione absque prævia fermentatione phlegma præbere minus odorum quam si prius fermentati fuerint. Nam post fermentationem spirituosum liquorem fundunt subtilem, fragrantem. Quin etiam odorem suum magis expandunt, eodem notante, si recenter collecti in spiritu vini rectificatissimo macerentur, & distillentur. Ex his, & ex analysi instituta concludendum est hos flores salem essentialem vitriolico-ammoniacalem obtinere cum multo oleo acri, & spisso conjunctum: sed præterea inesse magnam copiam olei tenuioris, fragrantis, & summe volatilis, quod quidem in simplici distillatione pro majori parte avolat, & phlegmate coerceri nequit, quod contra cum spiritu vini facillime coadunatur; aut quod cum oleosis crassioribus eorumdem florum partibus fermentatione evolutis, & attenuatis consociatum remanet, & cum iisdem spiritum ardentem constituit odoratissimum.

Lilii convallium flores inter cephalica medicamenta, & nervina primas tenent. In apoplexia, epilepsia, vertigine, convulsionibus, paralysi, catharris & aliis frigidis capitis morbis utiles habentur. Nerveas enim fibras laxas nimis, & flaccidas firmant ac roborant, earum oscillationes blanda vellicatione vividiores reddunt, & cerebri tonum restituunt, spirituumque motum tardiorem aut interruptum suscitant, tum interne,

rum externe adhibiti. Eorum pulvis ad ℨj. aut conditum ad ℥ß. exhibetur. Vel ex his distillatis aqua simplex, & spirituosa præparantur. Aqua simplex distillata ex floribus recentibus, & rore matutino adhuc madidis per vaporarium extrahitur, & novis affunditur floribus ac distillatur, quod toties repeti debet, donec aqua obtineatur fragrantissima, quæ servatur pro vehiculo medicamentorum cephalicorum, & debilioris est efficaciæ. Spiritus vero plurimum commendatur adversus easdem affectiones quibus flores conveniunt. Duplici modo conficitur. Flores recenter collecti in spiritu vini immerguntur, & in vaporario blando calore distillantur. Spiritus inde distillatus novis floribus affunditur, & iterum distillatur, idque ter quaterve reiterando, sic obtinetur spiritus valde laudabilis. Alii flores ad fermentandum in vase clauso committunt donec odorem vinosum penetrantem acquirant, & spirituosum liquorem inde distillant novis floribus affundendum, & absque fermentatione distillandum. Aqua distillata ad ℥iiij. spiritus ad ℥j. exhibentur. Cum eodem spiritu Ambræ griseæ affuso fit tinctura sive essentia Ambræ quæ in omnibus virium defectionibus, subitaneis cerebri affectibus plurimum commendatur; necnon inter aphrodisiaca præstantiora recensetur.

S. Paulli commendat tincturam Castorei cum spiritu Liliorum convallium paratam adversus paralysim, si ea spina dorsi a nucha ad coccygis os usque inungatur; necnon etiam enormes cessasse puerorum epilepsias asserit spinæ admotis linteis hac tinctura madentibus.

Idem Simon Paulli monet in affectionibus cerebri inflammatoriis ab horumce spirituum usu interno abstinendum esse, ne, ut ait, camino infundi oleum videatur.

Camerarius floribus vas vitreum angusti orificii replet, & rite obturatum in acervum formicarum per mensem recondit. Putrefactione colliquescunt: Liquorem inde collectum instar olei sedandis doloribus podagricis, ischiadicis, & similibus affectibus exterius adhibitum perutilem asserit.

In Germania alicubi conficiunt ex floribus per æstatem siccatis vinum vindemiarum tempore, ipsos calcatis uvis admiscentes, quo postea utuntur ad eosdem affectus quibus aqua, & spiritus conveniunt.

Externe flores exsiccati, & pulverati inter errhina, & sternutatoria blanda adhibentur. Fit quoque e radice pulverata blandum sternutatorium sed minus usitatum.

℞. Flor. Cyani ℥iiij. Florum Consolidæ regalis specierum colore diversarum, florum Pæoniæ, Balaustiorum, & Rosar. ana ℥iij. Flor. Calendulæ, Anthor. Rosar. ana ℥ij. Florum Lilior. convallium radic. Calami aromat. Florum Caryoph. hortens. ana ℥j. Omnia rite in umbra exsiccata, & minutissime concisa misceantur, & fiat pulvis sternutatorius colorum varietate elegantissimus.

℞. Flor. Lilior. convall. exsiccator. folior. Betonic. Majoranæ exsiccator. ana ℨij. Radi. Irid. Florentin. ℨiß. Caryophyllor. aromaticor. ℈ß. M. F. pulvis crassiusculus pro errhino summis digitis per vices naribus attrahendo. Cui addi possunt Nicotian. pulv. ℨj. Hellebori alb. & Zingiber. ana ℈ß. si cerebrum potentius succutiendum sit in apoplecticis, & soporosis affectionibus.

℞. Pulver. de Guttera ʒj. syrup. Stœchad. & sp. Lilior. convall. ana ℥j. Aquar. Flor. Lilior. convall. & flor. Tiliæ arbor. ana ℥iiij. Tinctur. Castor. gutt. xx. Spiritus cornu cerv. Succinati ʒj. M. F. porio cochlearim sumenda in convulsionibus spasmodicis, & hystericis affectionibus.

℞. Conserv. flor. Lilior. convall. flor. Salv. & Roris-marin. ana ℥ß. Pulver. Milleped. & Viperar. ana ʒij. Rad. Valerian. sylvestr. & Seminis Eruc. pulv. ana ʒiij. Syrup. de Hyssop. q. s. M. F. electuar. Dosis ʒj. bis in die, in paralysi incipiente.

Flores Lilii convall. usurpantur in pulvere antiepileptico *Ph. Reg.* in pulvere sternutatorio, & cephalico *ejusdem*.

LINARIA.

Linaria, & Linaria lutea vulgaris, *Off.* Linaria vulgaris, lutea, flore majore, *C. B. P.* 212. *Inst. R. H.* 170. Linaria lutea vulgaris, *J. B.* 3. 456. *J. Raii Hist.* 752. vulgaris nostras *Parkins*: Linaria prima, *Dodon. Pempt.* 183. Osyris, *Matthiol. Fuchs*: Osyris major, *Tabern. Icon.* 826. vulgo, *Linaire* ou *Lin sauvage*.

Radicibus albis, duris, lignosis, sub terra reptando immensam se propagat, si locus suppetat. Caules ex eadem radice plures surrigit pedales aut cubitales, rotundos, glabros, glaucos, summa parte ramosos, foliis vestitos crebris, nullo ordine positis, angustis, acutis, Pityusæ similibus, adeo ut nisi lac deesset, difficile foret distinguere, antequam floreat planta. Flores in summis caulibus, & ramulis velut in spicas aut thyrsos digesti, singuli pediculis brevibus e foliorum alis egressis insidenti monopetali, anomali, personati, lutei, posterius in caudam seu calcar aut corniculum oblongum, acutum Consolidæ regalis in modum producti, quo ab Antirrhini floribus differunt, quibus alias persimiles sunt, anterius in duo labia divisi, quorum superius in duas velut auriculas dividitur, inferius vero tritariam secatur. Ex calyce autem parvo, & quinquepartito surgit pistillum posticæ floris parti ad instar clavi infixum, quod deinde abit in fructum bicapsularem, seu testam subrotundam, septo intermedio in duo loculamenta divisam, & per maturitatem in duas carinas dehiscentem, feminibusque fœtam compressis, orbiculatis, marginatis, nigris. Sapor plantæ amariusculus, & subacris. In arvis, ad agrorum margines, & in pascuis sterilioribus frequens occurrit. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex Linariæ floridæ ℔v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris limpidi, saporis herbacei, obscure subacidi ℔j. ℥ij. ʒvj. humoris limpidi, manifeste acidi, obscure subausteri ℔ij. ℥iij. ʒvij. residua massa per retortam distillata præbuit humoris empyreumatici, tum acidi austeri, tum leviter alcali urinosi ℥v. ʒij. gran. xiiij. humoris rufi, sale volatili urinoso imprægnati ʒv. gran. l. olei adiposi ℥iij. ʒiiij. gran. xliiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒiiij. gran. xij. quæ per 18. horas calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒiij. gran. xij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒij. xxiiij. in calcinatione ℥v. ʒvj. gr. xij.

Li-

Linara herbaceum, subsalsum, amariusculum saporem refert: inter digitos contrita Sambuci odorem spirat, charta cœrulea a foliorum succo non mutatur, verum a florum humore rubens efficitur. Salem salsum tartareum nonnihil vitriolicum obtinet mediocri terræ portione implicitum & cum oleo crasso oleorum fœtidorum distillatorum simili & copioso conjunctum & involutum. Sal ille magis explicitus est in floribus quam in foliis.

Hæc planta ratione olei sui potenter resolvit, emollit, ac demulcet. Sanguinem, lympham aut alios succos intra tenuiora vasa concretos, vel inter partium fibras effusos, stagnantes & inspissatos dividit, eorum acrimoniam demulcet, salina eorum spicula involvendo, nimis tensas partium fibras laxando dolores sedat.

Ad internum usum raro usurpatur. Alvi turbatrix est, auctore Trago. Urinam tam potenter pellit, ut inde *Harnkraut* Germanis, Botanicis quibusdam urinalis & urinaria dicatur. Aquæ ex Linaria distillatæ haustulum cum ʒj. corticis Ebuli exsiccati & in pulverem tenuissimum redacti, idem Tragus potentissime urinam pellere asserit, usque adeo ut solis hydropicis sit propinandum. Eadem aqua distillata ac pota alvum laxat, sudores movet, jecur obstructionibus liberat, morbum discutit regium, adversus quem herbæ decoctum ex vino paratum in primis facit, notante eodem auctore. Nonnulli, referente Simone Paulli, ad dissolvendum illorum sanguinem, qui ex alto deciderunt, illius decoctum propinant.

Externe Linaria insigne est anodynum medicamentum, quo vix præstantius ad hæmorrhoidum cœcarum dolores mitigandos datur & ab omnibus laudatur quocumque modo adhibita: nimirum si Linaria integra, vel flores ejus, vel sola, vel cum Camomilla aut Verbasci floribus coquatur in lacte quo pars dolens foveatur, vel si recentes hæ plantæ contundantur & cataplasmatis in modum applicentur.

Magnopere celebratur unguentum vel linimentum de Linaria in hæmorrhoidibus dolentibus, si e Linaria recenti florida cum axungia porcina aut butyro non salito, in mortario plumbeo contusis & cum pauca camphora fiat cataplasma vel unguentum. Alii Linariam virentem cum floribus cum adipe porcino decoquunt, quousque adeps valde virescat, fiatque unguentum, cui expresso & refrigerato applicationis tempore vitellus ovi admisceatur. A nonnullis hoc unguentum præstantius habetur, si prius in adipe suillo aselli aut scarabæi decoquantur.

Linaria, succus ejus aut aqua distillata quævis ulcera mundant, cujusmodi sunt cancer aut fistulæ, & erysipelatis medentur, linteolis imposita, aut si aqua aut succo loci affecti colluantur.

Idem succus maculas & vitia faciei emendat; quare a mulierculis quibusdam experitur. Aqua distillata oculis indita eorum ruborem & inflammationem tollit.

Sunt qui herbam hanc intra calceos plantis pedum supponunt ad febrem quartanam abigendam.

LINGUA CERVINA.

Lingua cervina, Phyllitis, Scolopendrium vulgare, Scolopendria vulgaris, *Off.* Lingua cervina officinarum, *C. B. P.* 353. & *Inst. R. H.* 544. Phyllitis sive Lingua cervina vulgi, *J. B.* 3. 756. Phyllitis vulgaris, *Cluf. Hist.* 213. Phyllitis Gerardi, *J. Raii Hist.* 134. Scolopendrium. *Brunsfels*: Scolopendria vulgaris, *Tragi* 549. vulgo, *Langue de Cerf* ou *Scolopendre vulgaire*.

E capillaribus radicibus nigricantibus, numerosis, implicitis, cum foliorum vestigiis connexis, folia fundit dodrantalia aut sesquidodrantalia, duas uncias lata, in principio aurita, acuminata in extremo, læte virentia, glabra, & pediculo palmari insidentia in costam mediam abeunti. Floribus carere videtur; at capsulas plurimas profert in sulcis semiuncialibus aut majoribus foliaceis qui occurrunt in foliorum dorso primum virentes, per maturitatem rufi, dum nempe rumpuntur & capsulæ membranaceæ rufæ sese exerunt. Minutissimæ quidem sunt hæ capsulæ: sed ope microscopii facile percipiuntur. Singulæ annulo elastica vi donato muniuntur, cujus contractione vel exsiccatione rumpuntur, semenque pulverulentum & copiosum quod continent hac illac ejaculant. Nascitur in puteis & fontibus inter lapidum commissuras, & in rupibus udis ac umbrosis. Herba integra usitata est.

Analysi chymica, ex foliorum recentium Linguæ cervinæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori, sapore subacri, obscure subacidi ℔j. ℥viij. gr. lx. humoris magis, ac magis acidi manifeste, deinde magis ac magis austeri ℔iij. ℥iij. gr. xxxvj. humoris rufescentis, tum acidi/austeri, tum sale volatili urinoso impraegnati ℥ij. ʒvj. olei adiposi ℥j. ʒvj. gr. xij. Massa nigra residua pendebat ℥vij. ʒv. gr. xxxv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. xlviij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. gr. iiij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒiij. in calcinatione ℥v. ʒvj. gr. xxiiij.

Planta sapore acerbo donatur & odorem nonnihil graveolentem herbaceum spirat. Salem essentialem obtinet vitriolico tartareum ad salem mirabilem Glauberi accedentem cum multo oleo spisso bituminoso & pauca terra adstringente conjunctum.

Lingua cervina siccat & adstringit. Adstrictione sua viscerum tonum firmat & roborat: unde in eorum obstructionibus plurimum commendatur, & lieni tumido potissimum dicatur, cujus intumescentiam minuere dicunt. Insuper sale suo salso digestivo spissos humores & concretos dissolvit, obstructiones reserat, & oleo bituminoso non solum sulphurea concreta discutit, sed humorum acrimoniam nonnihil demulcet, salium spicula irretiendo. In morbis chronicis & affectionibus hypochondriacis admodum utilis est. Alvi profluvia sistit; sanguinis exputitioni medetur: necnon etiam thoracicis quibusdam affectionibus succurrit, laxiorem pulmonis tonum firmando, & ejus glandularum infarctum discutiendo. Extrinsecus vulnera & ulcera mundificat & exsiccat. Cum aliis plantis Capillaribus consociari solet, quæ sunt Polytrichum seu Trichomanes, Capillus veneris, Adiantum vulgare, Salvia vitæ seu Ruta muraria, Asplenium seu Ceterach. In decoctis & jusculis aperientibus, thoracicis & vul-

vulnerariis usurpatur. In Germania, referente S. Paulli, cerevisia Phyllitide condita 1010 anno omni die usurpatur ad tumidos lienes & hypochondriacos affectus.

In incipientibus hepatis & lienis obstructionibus, vel etiam in pulmonum infarctu hujus plantæ infusum in aqua tepida utiliter pro potu solito præscribitur. Ad obstructiones potentius discutiendas & resolvendas sales digestivi ut Tartarum vitriolatum, Tartarum solubile, Nitrum &c. ipsi consociantur: & præstantius adhuc ejus decoctum vel infusum censetur quod cum aqua ferrariorum præparatur, seu in aqua ferrum candens sæpius extinctum fuit.

℞. Radic. Polypod. & Cichor. Sylvestr. ana ℥j. corticum Capparis & Tamarisci ana ℥ß. Coq. in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Tum adde foliorum Scolopendri. Asplen. seu Ceterach, Agrimon. Hepaticæ & Taraxaci ana M. j. florum Calendulæ & Keiri ana pug. ij. Coquantur per quadrantem horæ. Colatura dissolve Tartar. vitriolati ʒij. Syrup. de 5. rad. aper. ℥iij. F. apozema in sex doses distribuendum in viscerum obstructionibus.

Pulvis herbæ exsiccatæ ad ʒj. aut alteram exhibetur: in hepatis obstructionibus, in palpitatione cordis, in suffocatione uterina, in motibus convulsivis mira præstat, affirmante J. Rajo, si in cerevisia tenui, aut Zythogalo seu liquore Posseti Anglis dicto, modica ejus quantitas propinetur. Potest & e foliis virentibus conserva cum saccharo ad hos usus parari.

LINUM.

Linum duplex ad usum medicum usurpatur, scilicet Linum sativum & Linum catharticum.

Linum, Linum sativum, Linum vulgare, *Off.* Linum sativum, *C. B. P.* 214. *Inst. R. H.* 339. *Gerard. Emaculati J. Raii Hist.* 1072. Linum, *J. B.* 3. 450. Linum sativum vulgare cœruleum, *Lobel. Icon.* 412. vulgo, *Lin.*

Tenui radicula nititur, paucis fibris donata: caule tereti assurgit, ut plurimum simplici, inani, tenui, glabro, cubitum aut sesquicubitum alto, alis circa summum ramoso, qui contritus in plurima abit filamenta: folia profert acuminata, culmum lata, uncias duas plus minus longa, alternatim aut potius nullo ordine cauli apposita, mollia, glabra. Flores in summis virgis nascuntur speciosi, cœrulei, pediculis tenuibus longiusculis insidentes, admodum caduci, caryophyllæi, quinque petalis constantes, extremo subrotundis, striatis, ex calycibus pentaphyllis & quasi tubulatis emergentibus. Pistillum ex eodem calyce surgit, abitque deinde in fructum fere globosum, leviter acuminatum, Ciceris magnitudine, ex pluribus capsulis compositum introrsum dehiscentibus, semine fœtis depresso, fere ovato, hinc obtuso, inde vero acuto, lævi, glabro, splendente, ex fulvo colore punicante. In agris seritur. Semen potissimum in medicum usum venit: sed planta ad innumeros usus mechanicos præparatur & usurpatur.

Analysi chymica, ex seminum Lini ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sapore fere insipido, obscure subsalsi, & aliquantisper alcali ℥iij. ʒv. humoris limpidi, obscure subacidi ℥iij. ʒv. gr. xxxvj. humoris limpidi, subacidi, austeri ℥iij. ʒij. gr. xxxvj. humoris limpidi, rufi, empyreumatici, tum alcali urinosi, tum impense acidi austeri ℥xj. ʒv. olei fluidi, rufi ℔j. ℥v. ʒiij. gr. xxxvj. Massa nigra in retorta residua pendebat ℔j. ℥iij. ʒij. gr. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥iiij. ʒvj. gr. xxxvj. ex quibus salis fixi salsi talcosi ʒj. lixivio extracta fuit. Partium jactura in distillatione fuit ℔j. ℥j. in calcinatione ℥xiij. ʒiiij.

Lini semen in aqua maceratum plurimum mucaginis præbet. Salem obtinet essentialem vitriolico-ammoniacalem cum multa terra & oleo copioso conjunctum, quibuscum blandam constituit mucaginem, a qua præcipua ejus vis demulcens & emolliens pendet.

Lini semen tusum, melli adjectum, & fixum rusticis Asiaticis in frequenti cibo fuit. Quoquo tamen modo apparatum vix suave est & salutare; stomacho enim adversatur, flatuosum est, ægre concoquitur, & pravum succum gignit. Quod paucis abhinc annis Middleburgi in Zelandia, inquit Tragus, animadverti potuit, cum propter frumenti aliarumque frugum inopiam plerique ex civibus pane & cibis ex hoc coctis vescerentur. Distenta enim his valde cito hypochondria fuerunt, & facies, aliæque partes tumidæ factæ: quorum non pauci sic affecti mortui sunt. In Gallia esculentum non est, neque his in regionibus ubi laute vivitur.

Semen Lini ob mucilaginem temperatam, anodynam, acrimoniam humorum demulcentem, in ptisanis & apozematibus demulcentibus, sæpius præscribitur, præsertim in urinæ ardore & difficultate; urinæ enim sales acres muco suo involvit & demulcet, vesicæ mucum deficientem restituit, ejusque membranas ab urinæ acrimonia defendit. Observandum est ne nimis glutinosi sint & mucosi potus ex semine Lini parati; tunc enim ventriculum gravant & nauseam sæpe movent. Quapropter illud semen ebullitioni non committitur, sed post ebullitionem decoctis adhuc calidis infunditur & quidem parva quantitate. Usurpatur quoque utiliter semen Lini in decoctis emollientibus, anodynis & carminantibus pro clysteribus adversus ventris tormina, dysenteriam, tenesmum, & viscerum inflammationem.

Aqua in qua semen Lini per aliquot horas maceratum fuit, in urinæ ardore, suppressione, difficultate, nephritide, & adversus arenulas & calculum utiliter pro potu solito præscribitur.

℞. Radic. Gramin. contusæ & minutim sectæ M. j. Bulliat. in aq. com. ℔iiij. ad ℔iij. Decocto calenti adde sem. Lini pug. j. Maceretur, donec omnino refrigeratum sit decoctum tunc percolandum & servandum pro potu solito. In renum & vesicæ inflammatione, urinæ difficultate, nephritide, calculo, &c. Vel

℞. Rad. Nenuphar. ℥j. Gramin. M. j. Liquir. ras. & contus. ʒj. Bull. in aq. comm. ℔iiij. per quadrantem horæ. Decocto ab igne remoto & calenti adde rad. Althææ taleolatim sectæ, ℥ß. semin. Lin. pug. j. Decoctum refrigeratum coletur pro potu solito.

Fa-

Farina Lini potenter resolvit, emollit & maturat, quare in fomentis, & cataplasmatibus emollientibus, & maturantibus frequenter adhibetur sola vel cum Fœnugræci farina. Ex eo semine mucilago uberrima diuturna ejus maceratione & coctione in aqua, ac forti expressione extrahitur, quæ cataplasmatis in modum applicata inflammationes compescit, dolores sedat, tumores emollit & resolvit.

Oleum ex semine trito & torculari expresso extrahitur multis affectionibus perutile: Interne quidem temperat, alvum ciet, tusim sedat, relaxat, expectorationem promovet: & primario ceu singulare specificum mire commendatur contra pleuritidem, si nempe ad aliquot uncias, duas, tres, quatuorve propinetur, quod quarta vel sexta hora repetitur, donec æger insigne levamen perceperit. Colicos dolores eodem modo exhibitum mire compescit & in contumacissimis alvi obstructionibus, contra volvulum, & passionem iliacam imminentem plurimum valet epotum aut ad ℥viij. sub clysteris forma susceptum. In hœmopthoe utiliter quoque præscribitur: non solum enim tussim sedat, sed vi sua balsamica & emplastica partes affectas consolidat. Observandum est, ut hoc oleum recens sit & dulcis saporis. Inveteratum enim, ingratum est propter rancorem, & nauseam excitat. Si recens obtineri nequeat, ejus rancor & sapor ingratus tollitur illud cum aqua tepida in ampulla vitrea diu conquassando & aquam identidem mutando donec nullus sapor, & odor ingratus superfit.

Externe illitum dolores demulcet, durities emollit, nervorum tensiones contractionesque laxat. Ad hæmorrhoides dolentes a nonnullis valde prædicatur. Cataplasmatibus & linimentis emollientibus & resolventibus utiliter admiscetur.

℞. Rad. Althææ, bulbor. Lilior. ana ℥ij. fol. Althææ, Malv. Violar. Parietar. ana M. j. semin. Lini & Fœnugr. contusor. ana ℥j. Caricas ping. n. xij. flor. Camomill. & Meliloti ana p. ij. F. decoctum ad putrilaginem cum aq. q. s. Omnibus contusis & per setaceum trajectis ad unguenti de Alhæa ℥ij. olei Lini ℥j. Fiat cataplasma emolliens, resolvens, & maturans.

℞. Rad. Alth. Brion. Sigill. Salomon. & Lilior albor. ana ℥j. folior. Malv. Parietar. ana M. j. semin. Lin. & Fœnugr. ana ℥ß. flor. Melilot. M. j. Coquantur in q. s. aq. Colatura servetur pro fotu emolliente instituendo calide cum linteis quadruplicatis vel pannis laneis dicto liquore imbutis, leviter expressis & mutatis, quoties frigescere incipient.

℞. Farin. sem. Lin. ℥viij. Fœnugr. & Cymin. ana ℥iiij. Mell. ℥ij. ol. Lin. q. s. M. F. cataplasma lateri dolenti calens applicandum in pleuritide & lateris dolore punctorio: potenter resolvit & discutit.

℞. Vitellos ovor. recentium n. ij. Sacch. albi ℥j. olei Lini q. s. M. diligenter agitando. Fiat linimentum quo hæmorrhoides dolentes inungantur.

℞. Vitellos ovi ad duritiem coctos n. iv. olei Succini ℈ij. Theriaces Androm. ℥ß. olei Lini q. s. Fiat cataplasma hæmorrhoidale.

Nonnulli oleum hoc Lini cum calce viva mixtum ex retorta distillant, & oleum obtinent subtilissimum & penetrantissimum quod paralysi medetur.

Semen Lini usurpatur in syrupo de Prassio *Mesuæ*, in lohoch sano & experto *ejusdem*, Unguento de Althæa *Nicol. Alexandr.* Mundificativo de Re-

Resina *Jouberti*, Emplastro Diachylo magno, & Emplastro de mucaginibus.

Oleum Lini expressum ad multos usus mechanicos, a pictoribus, & aliis artificibus expetitur.

Cœterum mirum est ex tam parvo semine nasci avenam adeo gracilem & pusillam, quæ tusa præparata, & in mollitiem lanæ coacta in filamenta producitur, in telas texitur, & in chartas compingitur usus immensi, unicuique noti nec satis mirandi.

Linum catharticum, *Off.* Linum pratense, floribus exiguis, *C. B. P.* 214. *Inst. R. H.* 340. Alsine verna, glabra, flosculis albis vel potius Linum minimum, *J. B.* 3. 455. Linum sylvestre catharticum Gerar. Emac. *J. Raii Histor* 1076. Chamœlinum Clusii flore albo, sive Linum sylvestre catharticum, *Parkins.* vulgo, *Lin sauvage purgatif.*

E radicula tenui, alba, lignosa, fibrillis aliquot donata, cauliculos emittit nonnihil reptantes, mox humo ad palmum & altius se attollentes, tenues, rotundos, rubentes, fastigio sursum ramoso, nutante. Folia infima mucrone obtuso & subrotunda sunt, superiora, quæ in caulibus bina opposita, crebra, exigua, semiunciam longa, culmum lata, glabra, absque pediculis adnata. Flores pediculis longis, tenuibus insident albi, caryophyllæi, pentapetali, petalis acutis, minime bifidis, cum apicibus totidem in medio luteis, e calyce pentaphyllo. Capsulæ seminales succedunt Lini similes, parvæ, canaliculatæ, in quibus semen lucidum, lubricum, compressum & oblongum Lini simile. Sapor totius plantæ amarus, & nauseosus. In agro Parisiensi sponte nascitur. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex Lini cathartici floridi ℔v. per vaporarium distillatis, prodierunt humoris limpidi, primum odoris & saporis fatui, obscure subsalsi, deinde obscure subacidi, ac tandem manifeste subacidi ℔iij. ℥vj. ʒij. gr. xij. Massa superstes per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, leviter empyreumatici, tum acidi austeri, tum leviter alcali urinosi ℥iij. ʒvj. gr. lx humoris rufi, empyreumatici, sale volatili alcali urinoso impraegnati ℥ij. ʒiiij. gr. lx. olei fere adiposi ℥ij. ʒvij. gr. xxxiv. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒvj. gr. xxxvj. quæ rite calcinata per 15. horas reliquit cinerum ℥j. ʒv. gr. xxiv. ex quibus lixivio salis fixi alcali ʒiij. gr. xliv. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒiv. gr. xiv. in calcinatione ℥vj. ʒj. gr. xij.

Linum catharticum sapore amaro, ingrato, nauseoso donatur. Salem essentialem obtinere videtur tartareo-vitriolicum cum multo oleo fœtido conjunctum.

Frequentior est apud Anglos hujus plantæ usus quam apud nos. Herba integra, narrante J. Rajo, cum caulibus & capitulis vino albo per noctem super cineres calidos ad manipulum unum infusa serosos humores purgat satis valide, & nonnumquam vomitum excitat.

Folia recentia contusa ad ʒj. aut alteram sub forma boli aggeruntur, vel herbæ exsiccatæ pulvis ad ʒj. cum tantillo cremoris tartari & seminis Anisi intus sumitur & purgat sine molestia. In hydropisi incipienter utiliter præscribitur, & ad febres intermittentes fugandas.

LITHO-

LITHOSPERMUM.

Lithofpermi fpecies tres occurrunt in officinis, fcilicet Lithofpermum erectum, Lithofpermum repens, & Lithofpermum arundinaceum.

Lithofpermum erectum, *Off.* Lithofpermum majus, erectum *C. B. P.* 258. *Inft. R. H.* 137. Lithofpermum five Milium folis, *J. B.* 3. 590. *J. Raii Hift.* 503. Lithofpermum minus, *Dodon. Pempt.* 83. & *Gerard.* Lithofpermum vulgare minus, *Parkinf.* Saxifraga tertia, *Brunsfels*: Anchufæ tertiæ fimilis altera, *Cæfalpin.* 435. Milium Soler Mauritanis, quod in montibus Soler frequens nafcatur, *Serapionis*: vulgo, *Gremil* ou *Herbe aux perles*.

Radice nititur pollicem craffa lignofa & fibrofa: quæ caules multos edit cubitales aut fefquicubitales, erectos, rigidos, teretes, afperos, ramofos, & foliis crebris alternatim donatos duas trefve uncias longis, acutis & afperis, fine pediculis adnatis, & e virore nigricantibus. Quæ in fummis caulibus funt, folia latiora funt & breviora pro magnitudinis ratione & faturatius viridia. Flores in fummitatibus caulis, & ramorum, ex fingulis foliorum alis finguli nafcuntur, brevibus peculis infidentes, monopetali, candidi feu ex herbaceo albidi, infundibuliformes, in quinque obtufa fegmenta partiti, cum calyce hirfuto, in quinque anguftas, hirfutas lacinias ab bafim ufque fecto, & piftillo viridi quatuor veluti ftipato embryonibus, qui deinde abeunt in totidem femina fubrotunda, dura, expolita nitida, leucophæa, (*gris de perle*,) & exiguis margaritis fimilia, quæ in calyce ipfo fatis ampliato raro quaterna, fæpius bina aut terna tantum perficiuntur & maturefcunt. In agro Parifienfi fponte nafcitur. Semen in ufum venit.

Analyfi chymica, ex feminis Milii folis ℔v. per retortam diftillatis prodierunt humoris limpidi, inodori, faporis fatui, obfcure fubfalfi ℥viij. ʒvij. humoris limpidi, fere inodori & infipidi, obfcure fubfalfi & obfcure acidi ʒvij gr. lx. humoris rufefcentis, empyreumatici, fale volatili urinofo copiofo impraegnati ℥vij. ʒiv. falis volatilis urinofi concreti ʒij. gr. xxxvj. olei fyrupi ad inftar fpiffi ℥viij. ʒv. Maffa nigra in retorta refidua pendebat ℔ij. ℥xiv. ʒiv. quæ per 16. horas calcinata reliquit cinerum nigrorum, faporis exfpertium ℔ij. ℥iij. gr. xxxvj. ex quibus lixivio terræ rufefcentis levis aliquantifper falfæ gr. lxij. extracta funt. Partium jactura in diftillatione fuit ℥vij. ʒj. gr. xlviij. in calcinatione ℥xj. ʒiij. gr. xxxvj.

Lithofpermi femina fapore donantur farinaceo, glutinofo, nonnihil adftringente. Salem obtinent effentialem ammoniacalem cum oleo copiofo, & uberrima terra adftringente conjunctum femen hoc cum acidis effervefcit, obfervante Nehemia Grevv *Experiment.* 22. *de Mixtura corporum*.

Milii folis femen pro infigni diuretico habetur, & blando anodyno. Specifice ad ciendam urinam, veficam & renes blande ftimulandos calculum, & arenulas pellendas commendatur. Renes a mucilagine vifcida calculorum fotrice & nutrice optime abftergit, has partes ab acrimonia urinæ optime defendit, fi pulveratum ad ʒj. propinetur in vehiculo idoneo. Nonnulli ad arenulas pellendas tritum femen cum vino Malvatico propinatum proficuum exfperti funt, referente Ettmullero. Alii emulfiones ex hoc femine parant ad eumdem effectum.

24. Se-

℞. Semin. Milii solis ℥ß. Contund. in aq. stillatitiæ Alkekeng. ℥xij. Colatura dissolve syrup. de 5. Rad. aper. ℥jß. Fiat emulsio in duas doses distribuenda. Sumat æger intra unius horæ intervallum in urinæ difficultate, ad mucum in urinariis viis inhærentem resolvendum, & arenulas expellendas.

Quidam hoc semine calculum renum, & vesicæ comminui, & frangi asserunt. Qua de re Cl. Hoffmannus, & J. Bauhinus valde dubitant, & quidem merito. Ego quidem cum J. Rajo existimo neque hoc semen, neque ullum aliud remedium calculum jam concretum frangere posse. Illud saltem lithontripticum, siquid sit, nondum novimus. Equidem pituitam, & crassos humores, arenulas, aut calculos glutinantes dissolvi, & pelli medicamentis idoneis vel etiam hoc semine concedimus.

Matthiolus, & Freitagius *in sua Aurora Medica*, in gonorrhæa cohibenda hoc commendant semen, & ex eo sequentem pulverem parant.

R. Seminis Milii solis ʒjß. Pulver. Linguæ Cervinæ exsiccatæ ʒß. Succini albi pp.℈ij. M. F. pulvis, cujus ʒj. vel ʒjß. pro dosi singulis diebus mane jejuno ventriculo exhibeatur cum succo Plantaginis, aut Lactucæ.

Idem semen Matthiolus, & alii ad ʒij. propinant ceu certum & expertum medicamentum partu difficili laborantibus, uri & in secundinæ retentione, quod tamen Ettmullerus ulteriori experientia indigere censet. Idem auctor refert, hoc semen ad ʒj. adversus quotidianas febres ante paroxysmum per aliquot dies a nonnullis exhiberi.

Semen Lithospermi usurpatur in Benedicta laxativa, Electuario lithontriptico & pilulis arthriticis *Nicolai Alexandrini*, in decocto hepatico aperiente & syrupo antinephritico *Ph. Reg.*

Huic semini semen alterius Lithospermi sequentis sæpe substituitur.

Lithospermum repens, *Off.* Lithospermum minus repens latifolium, *C. B. P.* 258. *Inst. R. H.* 137. Lithospermum majus Dodonæi, flore purpureo, semine Anchusæ, *J. B.* 3. 572. *J. Raii Hist.* 503. Lithospermum majus, *Dod. Pempt.* 83.

Radice est longa, crassa, lignescente, tortuosa, nigra: ex qua multi exsiliunt graciles, tenues, nigricantes, longi, asperi, & hirsuti surculi, humi plurima parte procumbentes, subinde fibras agentes: quos folia vestiunt uncias duas circiter longa, semiunciam lata, in acumen desinentia, ex saturo virore nigricantia, hirsuta, aspera. Flores extremis hærent ramulis conferti, violacei, quibus succedunt semina Ervi magnitudine dura candida. Caulis qui flores sustinet, erigitur, & foliis longioribus, pallidius virentibus amicitur.

Iisdem principiis donatur, iisdemque virtutibus pollet.

Lithospermum arundinaceum, Lachryma Job, *Offic.* Lachryma Job, *Clus. Histor.* 216. *Inst. R. H.* 532. Lachryma Job mutris sive Milium arundinaceum *J. B.* 2. 449. *J. Raii Hist.* 1252. Lithospermum arundinaceum forte Dioscoridis, & Plinii *C. B. P.* 258. Lachryma Jobi, *Gerard. & Parkins.* Lachryma Christi, *Quorumdam*: vulgo *Larme de Job.*

Radice est multiplici, in fibras multas divisa: culmis cubitum unum aut

alterum

alterum altis, geniculatis : foliis Turcici frumenti similibus, cubito subinde longioribus, uncias duas latis, quibus minora sunt illa, quæ in ramis nascuntur. Ex horumce foliorum alis petioli emergunt, quibus sustinentur grana seu nodi singuli, rarius bini, quæ fructus embryones continent. Ex his nodis prodit glumarum spica mutica, (*sans barbe*) quæ flores apetalos continet plurimis staminibus ex uno calyce surgentibus constantes & steriles. Embryones enim in nodis a floribus sejunctis nascuntur, abeuntque in semina in singulis singula, lævioris politissimi, nitida, ante maturitatem flavescentia, matura, rubentia, duritie lapidea, cicer æquantia, superiore parte turbinata, & composita ex amygdala & testa dura, lignea, & membrana tenui obvoluta. In hortis colitur. In orientalibus plagis sponte nascitur. Semen tantum nonnumquam, at rarissime ad medicos usus usurpatur.

Eædem ipsi tribuuntur vires quæ Milii solis semini. Lobelius illud ad calculum renum, & vesicæ saburram expellendam pulvere aut decocto, ut præsidium vulgatum commendat.

Mulierculæ & moniales seminibus istis lycio seu filo transmisso pro sphærulis precatoriis subinde utuntur, catenulas inde facientes.

LOTUS.

Lotus hortensis odora & Trifolium odoratum ; *Off.* Melilotus maior, odorata, violacea, *Moriss. Hist. Oxon. part.* 2. 161. *Inst. R. H.* 407. Lotus hortensis odora, *C. B. P.* 331. Lotus sativa, odorata, annua flore cæruleo, *J. B.* 2. 368. Trifolium odoratum, alterum, sive Lotus sativa. *Dod. Pempt.* 571. Melilotus vera, *Tabern. Icon.* 510. Lotus hortorum odora, *Lobel. Icon. T.* 2. *p.* 41. Trifolium odoratum Parkins. Gerard. *J. Raii Histor.* 950. vulgo, *Lotier odorant*, *Trefle musque* ou *faux Baume du Perou*.

Radix ei gracilis, simplex, alba, lignosa, fibris aliquot donata. Caulis cubitalis & altior, rectus, gracilis, striatus & nonnihil angulosus, glaber, inanis, ab imo statim ramosus. Folia cauli alternatim adnascuntur in pediculis longis terna simul, pallide viridia, glabra, circum oras serrata, inferiora in caule breviora, obtusiora & rotundiora, superiora longiora & acutiora, ut in aliis Trifoliis fere fit. E foliorum superiorum alis longis pediculis nixæ egrediuntur spicæ seu globuli floribus exiguis, papilionaceis, dilute cæruleis, odorem aromaticum cum quadam gravitate gratum & durabilem etiam in decerpta & arida planta spirantibus compositi. Ex singuli floris calyce surgens pistillum abit in capsulam nudam, hoc est in calyce non reconditam ut in Trifolio, asperam, duo aut tria semina fulva, odorata, subrotunda continentem. Seminibus ad maturitatem perductis quotannis perit. In hortis seritur. Folia & flores in usum veniunt.

Hæc planta sale donatur essentiali ammoniacali cum multo oleo tum essentiali, tum crasso copioso conjuncto.

Abstergit, digerit, dolores demulcet, sanguinem effusum & concretum resolvit, vulnera consolidat, a nonnullis etiam inter alexipharmaca recen-

censetur. Potionibus vulnerariis admiscetur cum cæteris plantis vulnerariis. Summitatum floridarum ad ʒj. in vino vel aqua mulsa decoctum pleuritidi medetur sudorem pellendo: menses & urinam pellit. Tradunt idem decoctum vel ejus semen tusum ad ʒj. ex vino propinatum adversus venenum, si quis eo se infectum suspicetur, utiliter exhiberi.

Externe in decoctis & fotibus vulnerariis usurpatur. Oleum fit ex floridis summitatibus in oleo communi maceratis, quod ad vulnera glutinanda, & ab inflammatione defendenda, hernias puerorum sanandas, tumoresque molliendos & maturandos plurimum commendatur.

Interponitur herba arida vestimentis, quæ, ne a tineis rodantur, defendere putatur.

Aqua distillata vulneraria censetur & ophtalmica.

LUJULA.

Lujula, Alleluia, Acetosella, Oxys, Trifolium acetosum, Oxytriphyllum & Panis Cuculi, *Off.* Oxys flore albo, *Inst. R. H.* 88. Oxys sive Trifolium acidum flore albo, *J. B.* 2. 387. Trifolium acetosum vulgare, flore lacteo, *C. B. P.* 330. *J. Raii Hist.* 1098. Trifolium acetosum, *Dod. Pempt.* 578. Alleluia, *Lacunæ*, *Lonicer*: Lujula, *Fracastor*: vulgo, *Alleluia* ou *Pain a Coucou*.

Humilis herba est Lujula; ex crassiuscula, squamata, alba vel ex albo rubente ejus radicula longæ & crebræ pendent fibræ albicantes, indidemque emergunt pediculi infirmi, tenues, rotundi, palmares & longiores, terna gerentes folia uni pediculo insidentia, tenuia, latiora quam longiora cordata, pallide virentia, glabra, sæpe deorsum nutantia, sapore acida. Inter hæc alii surgunt pediculi, florem singuli sustinentes unicum, monopetalum, campaniformem, patentem, quinquepartitum, albidum, pellucidum cum calyce quinquifido & pistillo floris infimæ parti ad instar clavi infixo, abeunte in fructum cylindraceum, pentagonum, in quinque loculamenta divisum extrorsum a basi ad apicem dehiscentia, in quibus, semina continentur nitida, rufescentia, huc illuc tempore maturitatis cum impetu dissilentia propter vim elasticam calyptræ qua singula solent involvi. Agri Parisiensis incola opacis plurimum provenit locis, in sylvis & ad sepes. Folia usitata sunt.

Analysi chymica, ex Oxytriphylli floridi ℔v. absque radicibus, distillatis, prodierunt humoris limpidi, sapore & odore herbaceo, nonnihil salsi urinosi ℔j. ℥xij. gr. xxiiij. humoris limpidi, odore & sapore herbam virentem referentis, non amplius urinosi, primo obscure subacidi, deinde acidi magis ac magis impense ℔ij. ℥xij. ʒij. gr. xij. humoris rufi, alcali urinosi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒvij. gr. xxiiij. salis volatilis urinosi gr. xlviij. olei adiposi ℥j ʒj. gr. liiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥ij. ʒiiij. gr. xij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒij gr. xlij. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒvij. gr. xliij. in calcinatione ℥j. ʒj. gr. xlij.

Oxytriphylli folia sapore acido grato donantur. Eorum succus chartam cæruleam rubro colore tingit: cum oleo tartari mixtus effervescit & odo-

rem

rem emittit urinosum. Exsiccata folia prunis candentibus imposita fulminationem quamdam excitant. Salem igitur essentialem obtinet hæc planta nitroso-ammoniacali similem cum oleo & terra conjunctum.

Lujula sapore & viribus cum Acetosa convenit. Sitim sedat, ventriculi ardores extinguit, æstum febrilem mitigat, sanguinis fervorem compescit, bilis æstum temperat & coercet, sanguinem viscidiorem & spissescentem resolvit, nimis dissolutum ab acribus salibus exsuperantibus emendat, hos sales irretiendo. Ideo jecur refrigerare & cor roborare dicitur, & inter cardiaca, aperientia & antiscorbutica medicamenta recensetur. In febribus acutis, ardentibus, malignis & pestilentialibus, necnon in scorbuticis affectionibus utiliter usurpatur. Ex ea parantur decocta, succus, syrupus, conserva, aqua distillata & extractum.

In jusculis & apozematibus refrigerantibus folia ad M. j. præscribuntur: præsertim ubi adest vehementior humorum æstus; cerebri inflammatio, delirium adsunt aut imminent: linguæ & faucium ariditas & nigredo percipiuntur, hæmorrhagiæ superveniunt: tuncque ejus vis temperans & sedativa tantillo nitri plurimum augetur. Succus defœcatus ad ℥j. aut alteram solus vel cum succis plantarum aperientium & refrigerantium, vel plantarum antiscorbuticarum utiliter iisdem in affectionibus propinatur, vel jusculis & apozematibus admiscetur. Syrupus ad ℥j. & aqua distillata ad ℥vj. in julapiis & potionibus cardiacis, temperantibus, aut antiscorbuticis: Conserva a ℥j. ad ℥ij. Extractum a ʒß. ad ʒj. in electuar. & bolis præscribuntur.

℞. Succor. defœcator. Lujulæ, Acetosæ rotundæ, Fumariæ, Beccabung. Nasturtii aquatic. Cochlear. Absinth. Trifol. fibrin. ℔j. Syrup. Oxytriphyll. ℥j. M. F. julapium cochleatim sumendum. In cachecticis & scorbuticis affectionibus. Vel

℞. Extractor. earumdem plantar. ℥ß. Vitrioli martis ℈j. Gentian. subtilissime pulver. ʒj. Fiant pilulæ. Dosis ℈j. vel ℈ij.

℞. Folior. Lujulæ M. j. Nasturt. aquatic. & Cochlear. ana M. ij. Poma citri recentis una cum corticibus minutim concisis n. ij. Contund. accurate in mortar. marmor. cum tantillo Sacchar. Fiat electuar. antiscorbuticum.

℞. Rad. Graminis, Fragar. ana ℥j. Cuscutæ ℥ß. Coquantur in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Sub finem coction. adde folior. Agrimon. Trifol. acetosi ana M. ij. Fiat decoctum per cyathos tertia vel quarta quaque hora propinandum infantibus febre lenta cum tumore abdominis cachectico laborantibus, quod a G. Baglivio laudatur si identidem adjiciatur tinctur. Rhabarbari ℥ß. & Syrupi rosar. Solutiv. ℥j. pro decocti ℥vj.

Externe Oxytriphylli succus vel aqua distillata aluminis momento temperata erysipelatis & inflammationibus incipientibus utiliter admovetur pro fotu, & iisdem os sæpius colluitur ad aphthas & alia oris vitia emendanda.

LUPI-

LUPINUM.

Lupinus, *Off.* Lupinus sativus, flore albo, *C. B. P.* 347. *Inst. R. H.* 392. Lupinus vulgaris, semine & flore albo, sativus, *J. B.* 2. 288. Lupinus sativus, *Dod. Pempt.* 529. *Gerard. J. Raii Hist.* 906. *Tragi* 622. vulgo, *Lupin*.

E radice fere singulari, lignosa & multis capillamentis fibrata, caulis emergit cubitalis & sesquicubitalis, mediocriter crassus, erectus, teres, aliquantulum tomentosus, cavus & medulla farctus, e quo postquam flores in ejus fastigio eminentes marcidi facti sunt, alii tres ramuli infra spicam florum prodeunt, quorum singuli non raro & alios quoque modo binos, alios ternos eodem proferunt modo: præsertim si tempestive satus Lupinus, æstatem calidam diuturnamque nactus fuerit. Folia nullo aut alterno ordine posita pediculis duas treive uncias longis innituntur, ex septem plerumque segmentis oblongis, angustis, e pediculi fastigio eodem puncto enatis, Pentaphyllorum in modum composita, non inepte flabelliformia dicta, seu digitatim pediculo innascentia, e glauco obscure virentia, ad margines æqualia, subtus hirsuta lanugine incana, & quasi argentea ad margines præcipue. Horum segmentorum latera sub vesperam circa solis occasum contrahuntur, ipsaque insuper segmenta ad pediculum terram versus reflexa dependent. Flores in summo cauliculorum spicatim digesti, papilionacei, candidi sunt, pediculis brevibus. Ex eorum calyce surgit pistillum quod abit in siliquam crassam, latam, compressam, tres uncias circiter longam, erectam, fabaceis minorem, pulposam, subflavam, foris tenuiter hirsutam, intus vero glabram, quinque vel sex semina continentem majuscula, orbiculata, & nonnihil angulosa, compressa, quæ & germinationis principium haud obscurum, & qua parte siliquæ adhærent cavitatem quamdam velut umbilicum exiguum habent, foris albida, intus sublutea, & perquam amara. In calidioribus Galliæ regionibus in agris seritur. Semen usitatum est.

Lupini semina plurimum salis volatilis urinosi cum oleo crasso copioso, & terra non pauca conjunctum obtinent. Saporem leguminosum, amarum, ingratum referunt.

Lupinorum usus inter edulia frequens erat tempore Galeni, qui apud nos hodie nullus est. In aqua dulci calida macerati amaritudinem deponunt, & gustui grati redduntur. Galenus elixos cum garo, & oxygaro, vel etiam sine his sale mediocri conditos mandi scribit, & fieri tunc nutrimentum succi crassi, & tarde descendere. At ubi nativa etiamnum amaritudo manet, extergendi digerendique vim obtinent.

Tradunt auctores Lupinorum succum seu pulpamen lumbricos interficere tum illitum, tum addito melle linctum, tum in posca potum. Sed C. Hofmannus *L. 2. de Medicamentis Officinalibus*, *Cap.* 135. *§.* 10. nos monet cautiores esse in Lupinorum usu interno, quandoquidem Aver-

rhoes

rhoes 51. *Coll.* 39. hoc semen occidere scribit. Quare non oportet intus dare, sed foris tantum farinam umbiculo imponere cum iis, quæ deducere valeant, inquit C. Hoffmannus. Quod quidem monitum Simonis Paulli observatione confirmatur, qui narrat se vidisse puerum octo vel decem annorum cui mater Lupinorum pulveratorum ℨj. circiter in haustulo hydromelli propinaverat adversus lumbricos jussu anus cujusdam edentulæ, paulo post de improviso exquisitissimis abdominis doloribus correptum, cum ventris intumescentia, respiratione difficili, voce tremula, & oculorum obscuritate fere ad cœcitatem. Unde hausti veneni suspicio parentes occupabat. Hæc cum advocatus S. Paulli vidisset, nullamque sitim urgentem, nullam faucium inflammationem perciperet, statim clysterem lacteum Saccharo insigniter edulcoratum præscripsit, quo injecto, pusio liberaliter alvum graveolentissimam dejecit, qua una excernebatur lumbricorum vivorum, mortuorum, integrorum, corruptorum ingens copia, & supra recensita symptomata illico sedata sunt. At vero si tanta sit Lupinorum malitia, qui fieri potuit, ut Græcis pro alimento fuerint: ita ut Galenus cibum polychrestum eos nominet; & Plinius referat, Protogenem quemdam insignem pictorem madidis Lupinis vixisse, dum nobilem tabulam pingeret, quoniam famem ac sitim sustineret eo legumine, ne sensus nimia dulcedine obstrueret. Vel hanc malitiam cum suo amarore in aqua calida macerati, & cocti deponunt: vel symptomata adeo gravia hujusce pueri non tam a Lupinorum pulvere amaro quam a vermium motu vehementiori per hoc medicamentum excitato oriebantur.

Lupini foris impositi ex emplasticorum genere sunt. Eorum decoctum in fotu alphos, achoras, scabies, psoras, & ulcera maligna curat, partim digerendo, partim extergendo, & citra mordacitatem siccando. Farina in cataplasmatis usurpatur, & inter farinas quatuor resolventes, a nonnullis recensetur, Hordei nempe, Fabarum, Orobi, & Lupinorum: quibus tamen pro lubitu substituuntur Frumenti, Secalis, Lentium, Fœnugræci, & Lini farinæ. Strumas, & parotidas Lupini in aceto cocti discutiunt.

Lupini usurpantur in Trochiscis de Mirrha *Rhasis*, & in Unguento ad vermes *Renodæi*.

LUPULUS.

Lupulus, Lupus, & Lupulus salictarius; *Off.* Lupulus mas, & fœmina, *C. B. P.* 298. *Inst. R. H.* 535. *J. B.* 2. 151. J. *Raii Hist.* 156. *Camerar. Epit.* 933. Lupulus, *Dodon. Pempt.* 409. Lupus salictarius, *Gerardi*: Lupulus 1. sive sativus, 2. sive sylvestris, *Parkins.* Lupulus salictarius, sponteaneus, & vitis septentrionalium, *Lobel. Icon.* 629. Convolvulus perennis heteroclitus, flori-

 bus

bus herbaceis, capsulis foliaceis, strobuli instar, *Morison*: vulgo, *Houblon*.

Ex radicibus tenuibus, & sibi invicem varie implicatis Lupulus infirmus, & humo se tollere vix potis cauliculos promit longissimos, tortiles, asperos, angulosos, hirsutos, concavos, purpurascentes, capreolis destitutos, perticas, & alia adminicula stricte, & tenaciter complectentes, & scandentes: folia e geniculis bina, adversa, pediculis palmaribus asperis, & interdum rubentibus adnexa, modo Mori folia imitata, integra in mucronem abeunt, plerumque trifariam aut quinquifariam divisa, totidem mucrones ostentantia, tum hic tum illic per ambitum serrata. Quæ species flores habet, seminibus destituitur. Quæ vero semina gerit, staminibus caret. Flores in mare dicto e foliorum alis, racemosi, cannabacei, colore herbido pallescentes, staminei, apetali, plurimis staminibus, & calyce pentaphyllo constantes, nullo sequente fructu evanescentes. Fructus in femina, strobilorum instar squamosi, ex plurimis squamis compositi membranaceis, laxis, colore pallido seu ex viridi luteo axi communi affixis, in quarum alis nascuntur semina exigua, compressa, rufa. Allium redolentia, amara, calyptra obvoluta. In sepibus, & pratis regionum tum frigidarum tum calidarum vulgarissimus est. In Anglia, & in Germania Lupuli, Vitium instar, in Lupuletis seruntur, & coluntur magna cura nec minore impensa, depactis prælongis perticis, quas sarmenta conscendunt atque etiam superant. Solo gaudent humidiore, lætiore, & pinguiore, bene stercorato. Tota planta culta lætior multo evadit, florum thyrsis foliaceis, & squamosis grandioribus, semine etiam paulo majore.

Folliculosi strobili, qui flores non raro sed improprie appellantur, Augusto, & Septembri colliguntur, in furno ad id præparato exsiccantur, in saccos deinde congeruntur, & ad cerevisiæ usum reponuntur. Turiones vere novo erumpentes esitantur. Folia, & radices quoque in usum medicum veniunt.

Analysi chymica, ex Lupuli foliorum, & summitatum cum fructibus ℔v. per B. V. distillatis prodierunt humoris limpidi, saporem herbaceum dulcem referentis, primo obscure subsalsi, deinde obscure subacidi ac tandem obscure acidi ℔iij. ℥xiij. ʒij. Massa superstes per retortam distillata præbuit humoris rufescentis, tum acidi austeri, tum alcari urinosi ℥iij. gran. liij. humoris, rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ʒvj. olei spissi, fere adiposi ℥iij. ʒv. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gran. xxxiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vj. ʒij. quæ rite calcinata, in crucibulo per undecim horas reliquit cinerum albicantium ℥ij. ʒij. gran. xxx. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiiij. gran. lxvj. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. in calcinatione, ℥iij. ʒvij. gran. xlij.

Lupuli folia amara sunt. Eorum succus chartæ cæruleæ colorem non mutat. Fructus seu strobili recentes odore non ingrato præditi sunt, & pinguedinem vel resinam aromaticam continent nonnihil viscidam, a qua odor, & sapor amaricans potissimum oriri videntur. Salem obti-

nent

nent essentialem ammoniacalem, aliquantisper nitrosum cum oleo copioso, tum tenui, tum aromatico & amaricante casso conjunctum: unde fit ut Angelus Sala ex Lupulo salem essentialem crystallinum seu, ut vocat, tartarum extrahere non potuerit; ammoniacalis enim sal, si præsertim cum multo oleo consocietur, nun in crystallos solidas concrescit, sed in arenulam lutosam exsiccatus abit.

Lupuli turiones seu cauliculi vere erumpentes Asparagorum modo coquuntur in aqua, & ex oleo, sale & aceto suaviter eduntur, quin & ex butyro & aliis modis parati. Alvum blande laxant, viscerum obstructionibus ac præsertim hepatis & lienis infarctibus conducunt. Sanguinem fluidiorem efficiunt, hujus latici defœcationem promovent, atque adeo scabiei & aliis cutis vitiis mederi censetur. Vulgus prima Sambuci germina seu gemmas turionibus Lupuli nonnumquam addit, ad purgationem promovendam, quod tamen interdum periculo non caret, notante Conrado Bartholdo Behrens *in Selectis Diæteticis*, & choleras sæpe periculosissimas cum deliquiis animi, sinceríque sanguinis effluxu inducit.

Fructuum seu strobilorum Lupuli usus notissimus est toti orbi, ad condiendam, nimirum cerevisiam, ne cito acescat aut corrumpatur, & ut sale suo volatili & oleo aromatico eamdem a situ conservent, farinaceum ac lentum gluten attenuent, perque vias urinarias deducant. Insignem amarorem ei communicant, qui tamen ætate paulatim evanescit, cerevisia interim vinosum saporem vetustate contrahente.

Ejusmodi cerevisia Lupulata salubrior existimatur & sapidior: viscerum obstructiones aperit, urinas pellit & menses. Cito tamen caput afficit, inebriat, ac somnolentiam, imo incubum inducit, eoque certius quo cerevisia majori quantitate Lupuli referta, amariorque est, & Lupulus ipse conferti(?) mus fuerit. C. B. Behrens enim observat *in Selectis Diæteticis*, Lupulum juxta diversa loca variare, circa Henaeum in Thuringia crescere excedentis amaritiei secus ac Brunsvicensem qui suavior est.

An vero Lupulata cerevisia calculo renum & vesicæ atterendo & expellendo conducat, an econtra ad ejus generationem & concretionem faciat, a nonnullis ambigitur. Qui adversus calculum eam commendant, eo argumento nituntur, quod Lupulus diureticus sit & calidus. Qui usum ejus in calculo damnant, sententiam suam experientia suffulciunt, qua teste; cerevisiæ Lupulatæ, quæ apud Anglos Biera dicitur, usu, calculosorum paroxismi exacerbantur: qui econtra Alæ, seu cerevisiæ cui Lupulus non fuit incoctus, potu leniuntur & mitigantur; præterea ex quo Lupuli in cerevisia usus apud Anglos introductus est, calculum apud eos epidemicum factum esse, multoque plures quam olim infestasse clamitant. Joannes Raius illis potius assentitur qui usum ejus in cerevisia probent & commendant. Inde enim salubriorem fieri, ventriculo gratiorem & cibo concoquendo utiliorem asserit. Nec obstat, inquit,

Cc 2 quod

quod cerevisiæ Lupulatæ potus calculosis interdicatur, Alæ vero præscribatur a Medicis. Illud enim fit ad paroxismos leniendos, cui usui Ala ob lenitatem & lubricitatem seu lævorem suum conducit, non vero ad morbum eradicandum, ejusve causam tollendam. Falluntur autem, pergit idem auctor, qui calculum epidemicum factum, ex quo Lupuli in cerevisia usus introductus est, existimant. Nam quamvis Lupulus frequentioris hodie usus sit in urbe Londino quam umquam antehac fuerit, pauciores tamen inibi nunc dierum quam superiore sæculo, calculo laborant, ut ex accuratis D. Graunt observationibus patet. Quod ad calculum attinet, putamus liquores illos fermentatos spirituosos generationem ejus in corpore humano promovere, lympham seu sanguinis serum inspissando & ad lapideam usque duritiem coagulando. Quod experientia unicuique patebit, si sanguinis serum in spiritum vini aut ardentem cerevisiæ spiritum infundatur, quod statim concrescit sicut albumen ovi ignis calore coctum, ac tandem prorsus indurescit. Insuper observare licet eos, qui vino indulgent & merum assidue bibunt, persæpe calculo & podagra vexari, quorum morborum eadem causa, eadem materia esse videtur, ideoque non raro in se mutuo transmutantur. Unde & aquæ potatores huic morbo minus obnoxios esse arbitramur: & ad calculum præcavendum plurimum conducere opinamur, si jejuno stomacho largior sit aquæ potus, quo renes & ureteres inundentur & proluantur: ita enim & meatus omnes urinarii dilatantur, & arenulæ una eluuntur.

Lupuli folia sicut turiones & strobili aperiunt, abstergunt, & roborant, ciborum concoctionem juvant, viscerum obstructiones lienis præsertim tollunt, urinas pellunt & alvum laxant. In malo hypochondriaco, scorbuto, adversus diuturnas febres, scabiem & alia cutis vitia, in sero lactis aut jusculis alterantibus cum vel sine Fumaria incocta commendantur. Succus adhuc valentior est & bilem ac pituitam per alvum educere dicitur.

℞. Carnis vitulinæ ℔ß. Radic. Lapathi sylvestris & Bardan. major. lotar. & taleolatim sectar. ana ℥j. Coque in ℔iij. tum adde turionum vel conor. & summitatum Lupul. Fumar. ana M. ij. Bull. per horæ quadrantem pro duobus jusculis mane & sero hauriendis adversus serpigines, herpetes & alia cutis vitia.

Externe insignis est Lupuli usus, observante S. Paulli in sedandis & mitigandis partium externarum doloribus, in subluxationibus & tumoribus œdematosis, itemque contusionibus membrorum: necnon in podagricis paroxismis quos fotu cum Cerevisia coctus sedat.

Robertus Boyle *De utilitate Philosophiæ Experimentalis*, sequens pericarpium ad febrem quotidianam fugandam commendat.

℞. Salis marini, turionum Lupuli recentium ana M. ij. Uvar. corinthiacar. ℥iij. Probe contusa mixta, & in massam redacta carpis applicentur.

Semen Lupuli ʒß. pondere pulveratum vermes enecare dicitur.

Radi-

Radicibus Lupuli vis aperiens & sudorifera tribuitur. Carolus Clusius auctor est *Lib.* 1. *rarior. Plantar. Hist. cap. ultimo, pag.* 126. vulgum & vetulas Salmanticenses Medicinam Empiricam factitare solitas, ad curandam alopeciam a lue venerea ortam hac ratione Lupuli radicibus uti.

Ejus radices pondere libræ unius probe lotas & a sordibus repurgatas per noctem in aquæ libris octo macerabant: postridie in illa ipsa lento igne ad tertiæ partis consumptionem coquebant, vel etiam ad mediam partem, si vehemens esset alopecia. Decoctionem servabant in usum. Ejus ℥viij mane ægris jejunis propinabant, deinde stragulis injectis sudorem provocabant. Addebant interdum Apii sive Selini hortensis duas aut tres uncias, & Graminis aliquot radices, & passas uvas a gigartis mundatas.

Lupuli turiones vel summitates usurpantur in syrupo de Lupulo dicto, in syrupo de Cichor. comp. *Ph. Regiæ Charas*, & in syrupo Byzantino simplic. *Mesuæi*.

M A J O R A N A.

Majorana duplex in Officinis nostris usurpatur, Majorana vulgaris & Majorana nobilis.

Majorana, Majorana vulgaris seu major, *Off.* Majorana vulgaris, *C. B. P.* 224. *Inst. R. Hist.* 199. *J. Raii Hist.* 538. Majorana majori folio ex semine nata *J. B.* 3. *pag.* 2. 241. Majorana sive Marum, *Dod. Pempt.* 270. Amaracus; *Matthiol. Fuchs. Lugdun.* Sampsucus sive Amaracus, Latinis Majorana, *Cordi*: Majorana vulgaris æstiva, *Parkins.* vulgo, *Mariolaine*.

Ex radicibus tenuibus assurgit humilis & fruticosa hæc stirps palmaris aut etiam dodrantem alta, cauliculis sive surculis tenuibus, lignosis, plerumque quadratis, subhirsutis & tantillum rubentibus, in pluses alas divisis, circa quas folia nascuntur ex adverso posita, Origani vulgaris forma, sed longe minora, incana lanugine obducta, odore fragrante, sapore acriusculo, subamaro, aromatico & grato. Circa caulis ramorumque fastigium ex foliorum alis imbricatæ spicæ oriuntur seu capitula quam in Origano rotundiora, densiora, breviora, ex quaterno foliorum squamatim positorum ordine conflata. Ex earum hirsutarum squamarum sinu prodeunt perpusilli flores albicantes, monopetali, labiati, quorum labium superius surrectum est, subrotundum, bifidum, inferius vero tripartitum. Ex calyce autem surgit pistillum posticæ floris parti infixum & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina minuta, subrotunda, rufa, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. In calidis Galliæ-provinciis sponte nascitur. Hic in hortis politur.

Majorana nobilis, Majorana gentilis, Majorana tenuifolia, *Officin.*

Majorana tenuifolia, *C. B. P.* 224.*Inst. R. H.* 200. *J. R. H.* 538. Majorana tenuior & lignosior, *J. B.* 3. *P.* 2. 241.

Hæc a vulgari in eo tantum differt, quod sit foliis tenuioribus & fragrantioribus. In hortis colitur. Utriusque Majoranæ folia & summitates floridæ in usum veniunt.

Analysi chymica, ex plantæ floridæ, demptis radicibus, ℔v. per vaporarium distillatis prodierunt humoris primo turbidi, lactescentis ob olei essentialis portionem aliquam cum phlegmate conjunctam, odore & sapore plantam virentem grate referentis, obscure salsi, & obscure acidi, deinde inodori, manifeste acidi magis ac magis impense ℔iij. ℥xv. ʒiiij. Massa residua per retortam distillata præbuit humoris rufescentis empyreumatici, manifeste & impense acidi, austeri & subsalsi ℥j. ʒvj. humoris rufi, alcali urinosi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒv. gran. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gran. lxij. olei tum essentialis fluidi, tum crassi fœtidi & adiposi ℥ij. ʒvij. gran. lxj. Massa nigra superstes pendebat ℥v. ʒvj. quæ per horas 16. in crucibulo calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒij. gran. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gran. xxij. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥v. gran. lvij. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gran. xlviij.

Majorana salem essentialem obtinet ammoniacalem cum multo oleo tum tenui aromatico odoratissimo, tum spisso empyreumatico crasso conjunctum.

Partibus tenuibus, salinis, oleosis, aromaticis & activis pollet. Cibis non solum pro gratia concilianda additur, sed etiam ad eorum flatulentiam emendandam, aut eorum concoctionem faciliorem efficiendam, iis prætertim qui flatus generant ut Pisis, Fabis, Phaseolis & piscibus. Humores crassos & viscidos digerit & attenuat, Partium fibras torpidas & languide oscillantes excitat, inertium spirituum distributionem juvat, sanguinis motum fermentativum vividiorem efficit. Cerebri nervorumque meatus flaccidos & laxe subsidentes restituit & aperit. Auxiliatur cerebri & capitis frigidis morbis quovis modo assumpta. Valet ad pectoris vitia: stomacho utilis est: & ad uteri flatus cæterosque ejusdem frigidos morbos confert. Urinas & aquosos humores ducit, menses provocat. Jecinorosos & lienosos juvare dicitur. Cum cæteris aromaticis usurpatur in affectibus capitis & nervorum; paralysi, apoplexia, vertigine, artuum tremore, spasmis & atonia fibrarum nervearum, ac speciatim in catarrhis. Præ cæteris commendatur in coryza & in olfactus læsionibus. Hartmannus *in Praxi Chymiatrica*, *pag.* 111. asserit in Majorana delitescere perfectum arcanum pro olfactu abolito.

Ejus pulvis ad ℈j. aut ʒß. cum marmelada florum Aurantiorum quotidie mane jejuno ventriculo tanquam expertissimum in epilepsia remedium a nonnullis exhibetur, teste Roderico a Fonseca *Tom.* 2. *Consilior. Medic.* 80. Aqua distillata Majoranæ inter aquas cephalicas & nervinas recensetur, & aquas & spiritus cephalicos & nervinos, tum interne, tum externe adhibendos ingreditur.

Exter-

Externe contusa vel pulverizata errhinum est optimæ notæ. Quin & ejus folia recentia inter digitos parum trita & naribus immissa sternutamenta exciiant, & caput ita purgant. Idem præstant ejus aqua distillata, vel infusum naribus attracta. Nicolaus Chesneau Medicus Massiliensis sequens errhinum a se sæpius exspertum in cephalalgia commendat.

℞. Radic. Hellebori albi ʒß. folior. Majoranæ pug. ij. Decoquantur in aq. ℥vj. ad consumptionem tertiæ partis; ore aqua pleno utere, naribus attrahendo, ex decocto parum calido in vola manus posito: in dolore atroci, levem enim exasperat.

Aqua Majoranæ distillata catarrho plurimum confert, affirmante S. Paulli, si loco errhini, ore prius simplici aqua vel vino repleto, volæ seu cavæ manui infusa, compressa alterutra nare, altera exhauriatur: quo errhino summa cum laude Fabricius socer ejus in principe VValensteinio usus fuerat.

Ex eadem herba exsiccata cucuphæ adversus catarrhos & frigidas capitis affectiones cum cœteris cephalicis pulveribus parantur.

℞. Folior. Majoranæ, Salviæ, Rorisimarini, Betonicæ, summitatum Lavandulæ & Stœchados, Radic. Iridis Florent. & Calam. aromatic. ana q. l. Fiat pulvis, ex quo fiat cucupha interpuncta, excipiendo hunc pulverem pauco Gossypio & includendo in panno sericeo, qui pileo assui potest vel in forma calanticæ gestari, præsertim hyeme.

De horum cephalicorum medicamentorum utilitate in capitis affectionibus nonnulli dubitant. Verum sæpissime capitis dolores & affectiones ex pericranio tantummodo affecto pendent: tuncque cephalica hæc externa maxime juvant. Nec minoris sunt utilitatis eadem medicamenta in illis affectionibus, quæ a causa interna pendent. Si enim attendamus ad vasorum sanguineorum communicationes, nullus dubitationi erit locus, quin cum sanguine tenuiores horumce medicamentorum partes tandem ad interiora cerebri pervenire possint, ibique obstructiones reserare & prolapsum fibrarum tonum restituere valeant.

Ex Majorana exsiccata oleum essentiale distillatur fragrantissimum, quod si nova distillatione rectificetur, multum adhuc resinosæ fœcis post se relinquit, observante Frederico Hoffmanno Professore Hallensi. Hoc oleum maxime conducit in affectionibus paralyticis & nervinis, tum interne ad guttam unam aut alteram exhibendo cum Sacchare mixtum sub elæosacchari forma, tum externe eo nucham & spinam dorsi inungendo. Vertici quoque capitis illitum restaurare olfactum amissum Ettmullerus scribit. Familiare est malum infantibus ut nares obstruantur, difficulter respirent, & in lacte sugendo impediantur: cui incommodo oleum Majoranæ, narrante Ettmullero, externe naribus illitum, pro resolvendo muco egregie succurrit vel solum ubi mitius, vel mixtum cum oleo Irino & infuso Nicotianæ, ubi valentius operari debet. Interne autem tuto non attrahi aut immitti debet propter acrimoniam. Balsamum Majoranæ paratur ex Majora-

na viridi in axungia porcina sæpius infusa & ex ejusdem olei essentialis guttis aliquot instillatis. Hoc a S. Paulli plurimum commendatur in catarrho & coryzâ, si eo pinnæ narium & μεσόφρυον inungantur. Eodem quoque nucha temporaque cum in modo dicto affectu, tum in aliis frigidis capitis affectibus utiliter inungi solent. Oleum essentiale Majoranæ in balsamorum apoplecticorum præparatione usurpatur.

♃. Olei nuc. moschat. ℥ß. oleor. essential. Majoranæ, Lavandulæ, Rutæ, Thymi ana gutt. iiij. olei Cinnamom. gutt. vj. olei Succin. gutt. x. M. F. balsamum.

Majorana usurpatur in pulvere cephalico, pulvere sternutatorio, decocto cephalico, syrupo de Artemisia, & in aqua apoplectica Pharmacop. Regiæ *Charas*.

M A L V A.

INter plures Malvarum species tres potissimum in officinis usitatæ sunt; scilicet, Malva vulgaris flore majore, Malva vulgaris flore minore, quæ indiscriminatim usurpantur, & Malva rosea.

Malva vulgaris, Malva vulgaris flore majore, *Off.* Malva vulgaris, flore majore, folio sinuato, *J. B.* 2. 949. *Inst.* R. *H.* 95. Malva sylvestris, folio sinuato, *C. B. P.* 314. Malva sylvestris, major, *Tabern. Icon.* 768. Malva erratica 2. vel Malva equina, *Brunfels*: Malva vulgaris, *Parkins. J. Raii Hist.* 599. Malva sylvestris, *Gerardi*, Omnimorbia *nonnullis*: vulgo, *Mauve*.

Radix ei simplex est, alba, paucis fibris capillata, alte in terram descendens, sapore dulci & viscido prædita: caules sesquicubitales & altiores, ex eadem radice plures, teretes, hirsuti, medulla farcti, ramosi, minimi interdum digiti crassitudine fere. Folia singulatim per intervalla caules vestiunt, pediculis prælongis insidentia, subrotunda, ima, nonnihil laciniosa, in caulibus magis laciniata, brevi & vix conspicua lanugine hirsuta, atrovirentia, in ambitu crenata. Flores ex alis foliorum exeunt plures simul, pediculis longis, tenuibus, hirsutis innixi, ampli, monopetali, campaniformes, patentes, in quinque segmenta cordata ad imum fere usque divisi, purpurei, saturatioribus lineis striati, & nonnunquam colore albo variantes. Ex floris fundo emergit tubus pyramidatus staminibus purpurascentibus onustus: calyce sustinetur duplici. Interior quinque partitus arcte connivet & quinque lineas eminentes ostendit. Exterior tripartitus est. Ex calycis fundo surgit pistillum infimæ floris parti ruboque infixum, quod deinde abit in fructum planum, orbiculatum, placentæ umbilicatæ seu caseoli formam referentem, calyce involutum, constantem ex plurimis seminibus reniformibus, singulis capsula sua membra-

bra-

branacea peculiari cinctis axi fungoso, & striato ita cohærente ut singulæ hujus axis striæ capsulam suam quasi articulatione quadam excipiant. Juxta sepes, semitas & in locis incultis & ruderatis sponte crescit. Folia, flores & semina usitatissima sunt.

Malva vulgaris flore minore, *Off.* Malva vulgaris, flore minore, folio rotundo, *J. B.* 2. 949. *Inst. R. H.* 95. Malva sylvestris, folio rotundo, *C. B. P.* 314. Malva sylvestris minor *Tabern. Icon.* 769. *Parkins. J. Raii Histor* 599. Malva sylvestris repens pumila, *Lobel. Icon.* 651. vulgo, *Petite Mauve*.

Hæc omnibus suis partibus præcedente minor est. Radix non minus alte in terram descendit, ita ut difficulter extirpetur. Caules tenuiores, infirmiores, & in terram reclinati, hirsutiores etiam, verum lanugine breviori: medius tamen non raro erigitur. Folia minora, rotundiora, quæque in summis caulibus sunt minus laciniata præterea nigricant magis, & canitiem quamdam ostendunt. Verum præcipua differentia est in floribus, qui multo minores sunt, & ex pallida purpura albicantes, purpureis lineis striati. Non minus frequens est præcedente, & in eisdem locis proveniens. Indiscriminatim cum præcedente ad usum medicum legitur. Earum radices, folia, flores, semina usitata sunt.

Analysi chymica, ex foliorum & radicum Malvæ vulgaris recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere insipidi, & inodori, obscure acidi ℔i. ℥ix. ʒj. gran. lx. humoris limpidi, manifeste acidi, obscure subausteri ℔ij. ℥xij. ʒvij. gran. xxxvj. humoris rufi empyreumatici, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒiij. gran. xxxvj. salis volatilis urinosi concreti gran. xlviij. olei ℥ij. gr. xlij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥iij. & densa erat: quæ rite calcinata reliquit cinerum leucophæorum (*gris de souris*) & densiorum ℥j. ʒvij gran. xxvj. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒvj. gran. lxij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. ʒj. gran. lxvj. in calcinatione ℥ij. gr. xlvj.

Malvæ succus chartam cæruleam non mutat, nonnihil glutinosus est, & saporem herbaceum fatuum tantummodo refert. Salem essentialem obtinet ammoniacalem cum oleo copioso, & uberiori phlegmate ita conjunctum ut mucaginem simul constituant, quæ igne in analysi destruitur. Attamen ab ea mucosa substantia Malvæ præcipua virtus pendet.

Malvæ in re alimentaria frequens olim fuit usus, & primum pene locum in mensis obtinuit, quæ hodie eviluit, culinis exulat, & ad Pharmacopœorum officinas prorsus relegatur. Pythagoras dixit Malvæ folium sanctissimum, referente Æliano *variæ historiæ lib.* 4. *c.* 17. Apud veteres in quotidiano pene usu erat, ut exonerarent ventrem, qua de causa & græcis μαλάχη ἀπό τὸ μαλάσσειν ab emolliendo. Unde Martialis L. 10.

Exoneraturas ventrem, mihi villica Malvas
Attulit, & varias quas habet hortus opes.

Galenus scribit nutrire Malvam mediocriter; & si trium istorum olerum

Be-

Betæ Lactucæ, & Malvæ succus comparetur, deprehendi ait, Betæ quidem tenujum esse partium, & abstergendi virtute donatum: Malvæ autem crassum magis & lentum: Lactucæ inter utrumque medium. Prisci non tantum coctam comedebant Malvam, sed etiam crudam in acetariis cum Lactuca: & adhuc apud nos nonnulli vere novo, cymas, & cauliculos Malvæ, Asparagorum more, ex oleo, & aceto prima mensa manducant, ut venter fluidus evadat, sed caveant, ne sicut Cicero ab illis decipiantur. Scribit enim *lib. 7. Epistolar. Epistola ad Gallum*, se a Malva deceptum, quoniam ejus esus alvi perfusionem concitasset.

Utraque Malva indiscriminatim usurpatur; humectat, emollit, lenit dolores, urinæ acrimoniam mitigat, & alvum blande laxat. Inter quatuor herbas emollientes communes primum locum tenet: suntque Malva, Althæa, Viola nigra, & Acanthus seu Branca ursina: quibus adhuc aliæ quatuor minoris famæ nonnumquam adjunguntur, Mercurialis nempe, Parietaria, Sicla vulgo Beta, & Atriplex. Omnium siquidem usus æque celebratur in decoctis enematum & cataplasmatum emollientium parandis. Galenus observavit Malvam minus, quam Lactuca refrigerare, quod observare licet, inquit, si ex ambobus vicissim oleribus cataplasma ad calidum quempiam affectum, quale est erysipelas, componas; id quod factitare consueverunt, molliuscula folia perquam diligenter tundentes, donec ad lævorem exactissimum redacta sint. Tum namque cognosces Lactucam manifesto refrigerare, Malvam vero modicum, & quasi tepidum quemdam calorem obtinere. Reipsa analysi in Lactuca sal essentialis nitrosus deprehenditur, in Malva vero ammoniacalis.

Malvæ succus ad ℥vj. vel ℥viij. utiliter exhibetur in viscerum inflammationibus, melancholicis, maniacis, & mulieribus ægre parturientibus, teste Matthiolo. Foliorum decoctum vel aqua distillata assidue pota in internis febrium ardoribus, peripneumonia, pleuritide, plurimum conferunt, dysenteriam mitigant, in renum, vesicæ, & matricis inflammationibus, & abscessibus, dysuria, stranguria, utilia sunt. Grulingius *in praxi* decoctum vel aquam foliorum Malvæ ad ℥iij. cum syrupi violacei ℥jß. urinæ ardorem & acrimoniam mitigare, & restinguere illico prima dosi asserit. Quo remedio Forestus semetipsum dysuria, laborantem curasse testatur. Florum Malvæ infusum in aqua, Theæ ad instar, quotidie mane ad ℔j. epotum a D. Chomel *in plantar. usual. hist.* tanquam expertum remedium in dysuria inveterata proponitur. Conserva ex Malvæ floribus parata ab Amato Lusitano *cap. 6. curation.* 58. & ab Hochstretero *in decad. 6. cap. 2. Scholio* in stranguria, dysuria, & aliis affectibus urinariis, uti & pectoris ægritudinibus plurimum laudatur. Foliorum, & radicum cum Fœniculo, & Anetho decoctum lactitantibus copiam lactis affert. Folia, flores, & radices in jusculis & apozematibus temperantibus, & emollientibus utiliter præscribuntur. Syrupus e succo foliorum Malvæ, & conserva ex floribus præparata adversus calculosorum dolores commendantur.

Mal-

Malvæ radicum vel seminum decoctum ex aqua aut lacte per aliquot dies potum calidam tussim tollit, pulmonis exulcerationi medetur, & adversus phthisim commendatur. In clysteribus adeo frequens est Malvæ usus ut vix ac ne vix quidem ventrem emolliens ac dolores intestinorum renum, vesicæ, uteri mitigans clyster præscribatur, in quo Malva primas non occupet.

Parantur quoque ex ejusdem foliis fotus, & cataplasmata externis partibus imponenda, ad dolores sedandos, inflammationes compescendas, humores acres temperandos, exasperata lubricanda, tumores duros discutiendos, emolliendos, resolvendos, & abscessus maturandos, & ad suppurationem perducendos. Coquuntur ex aqua vel lacte. Sæpe adeps purissimus vel olea cum foliorum expressa pulpa consociantur.

♃ Radic. Althææ minutim sectar. ℥ij. Folior. Malvæ, Bismalv. Violar. & Acanth. ana M. ij. Seminum Lini & Fœnu-Græci ana ℥j. Flor. Chamæmel. & Melilot. ana M. j. Decoquantur in aq. comm. q. s. Decocto effuso, cœtera contundantur, & pulpa per setaceum trajiciatur. Unicuique hujus pulpæ libræ addi potest axungiæ porcin. vel unguenti de Althæa ℥ij. vel olei Lilior. aut Chamæmel. ℥j. & coquendum iterum ad cataplasmatis consistentiam.

In tinea, & ulceribus capitis, sicca crusta, decoctum Malvæ pro lotione capitis singulariter commendatur. Ettmullerus hoc decoctum fieri jubet in aqua paululum acuata cum lixivio acri, aut urina sana. Si vero tinea sit humida, & achores sint manantes, tum coquitur Malva cum Pisis in aqua simplici vel cerevisia. Alii unguentum seu linimentum parant ex Malva ejusque radice subacta cum butyro majali non salito, & addita pauca camphora, & fit elegans linimentum, afferente eodem Ettmullero ad loca tinea, & achoribus affecta detergenda.

Malvæ folia usurpantur in syrupo de Althæa Ph. Regiæ *Charas*: semina in syrupo de Hysopo *Mesuæ*, Jujubino *ejusdem*, Trochiscis *Gordonii*, Looch sano Pharmacop. Reg. *Charas*.

Malva rosea, *Off.* Malva rosea, folio subrotundo, *C. B. P.* 315. Malva rosea sive hortensis, *J. B.* 2. 951. *J. Raii Hist.* 600. Malva arborea sive hortensis, *Taber. Icon.* 756. Malva hortensis, flore simplici, *Eystetens*: Hastula regia, *Gesner. horti* cui & Malva Romana: vulgo, *Rose d'Outremer* ou *Tremier*.

Ex radice longa, alba, lentum mucorem remittente, non alium quam Malvæ sylvestris saporem referente, assurgit ad arbusculæ magnitudinem, stipite crasso, solido, hirsuto, ramis aliquot brachiato. Folia alternatim longis mediocriter & lanuginosis pediculis ex caule oriuntur, singula, lata infima & primum erumpentia rotunda, superiora in caule angulosa, quinque fere aut septem interdum divisuris insecta, in ambitu crenata, supra obscurius virentia, infra albidiora, utrinque pilosa, superne tamen in nonnullis adeo brevi lanugine, ut vix discerni possit: ex quorum alis flores emicant, nunc singuli, nunc bini, terni,

nive, pediculis brevibus, successive plures, rosæ vulgaris magnitudine; monopetali, campaniformes, patentes, & in quinque partes profunde usque ad imum fere divisi, colore vel rubro, vel puniceo, vel saturo sanguineo, vel carneo vel albo, interdum luteo, iique modo simplices, medium occupante cono apiculis subluteis, & purpurascentibus prædito: modo multiplici petalorum fœtu luxuriantes. Insident autem hi calyci geminato, cana lanugine pubescenti. Fructum post se relinquunt in pistilli formam compressum, & Malvæ sylvestris similem, sed majorem. In hortis seritur. Flores usitati sunt.

Ipsa planta, inquit Ettmullerus, minus temperata est, quam ejus flores rubri præsertim, qui blande sunt adstrictorii, & ob hanc causam a Paracelso inter vulneraria relati. Gargarisma ex his floribus cum lacte paratum a S. Paulli commendatur pro tonsillis male habentibus, ut magnæ efficaciæ remedium. Et ab Ettmullero laudatur hoc gargarisma anodynum in inflammationibus tonsillarum, angina, & faucium exulceratione. Quinetiam iidem flores exsiccati, pulverizati, & cum melle despumato, & aluminis tantillo mixti, ac gingivis illiti efficacissimum præbent remedium, affirmantibus iisdem S. Paulli, & Ettmullero, adversus oris gingivarumque corrosionem & laxitatem scorbuticam.

MALUS.

Malorum nomine fructus omnes molli tunica vestiti intelliguntur, ex quibus Poma præcipue commendantur. Quin & Pomum etiam generale nomen est, cujus significatio latius patet quam Mali: nonnulli enim nucem etiam hoc nomine complectuntur. Alii tamen nucem a Pomo ita distinguunt, ut Pomum sit quicquid foris habet quod edendo est, durum intus includit: nux quicquid foris duriore corio tegitur, intus habet quod edendo est.

Malus autem sive Pomus vulgo *Pommier* arbor est notissima, cujus duo genera distinguuntur, sativum unum, & agreste. Malus sativa iterum in duo genera dividitur, majorem nempe, & minorem. Major ad arboris mediocris magnitudinem assurgit, minor vero vix arbusculæ altitudinem superat. Eorum fructus Malum sive Pomum dicitur.

Malus sativa, vulgo *Pommier cultivé*, arbor est magis patula plerumque quam alta: cortice scabro, sæpe muscoso obtecta, foris cinereo, intus flavo ac lævi potius quam aspero, materie alba vel candicante, fragili, mediocriter dura, & variis utensilibus parandis atque ad torni artificium haud incommoda: radice non valde multa, nec admodum profunda, sed in summo fere terræ obhærente. Folia ex rotundo oblonga, vel obtusa vel acuminata, inferne villosa magis quam superne, præsertim nova, in ambitu crenata, alternatim posita. Flores simul multi, ex brevibus tomentosis pedi-

pediculis, suaveolentes, rosacei, singuli quinque petalis candidis vel purpurascentibus, in orbem positis constantes, apicibus in medio subflavis, & calyce viridi quinquepartito, qui deinde abit in fructum carnosum, fere globosum, plerumque utrinque umbilicatum, in quinque loculamenta divisum, seminibusque fœtum callosis & oblongis. Hic fructus Malum dicitur, magnitudine & figura varius: quippe alius rotundus, alius turbinatus, quidam angulosus. Sunt etiam qui ad pugni gemini magnitudinem accedunt, sunt & parvi, & mediocres, tunica omnes contecti vel pallida, vel flavescente, interdum rubra aut ex toto aut ex parte, rarius subcinerea, aut ad glaucum vergente, cui caro seu pulpa subest mitis, odorata in maturis, in immaturis & sylvestribus durior: sapore vel dulci, vel subacido aut vinoso, vel acido dulci: in sylvestri, austero atque acerbo. Pediculo suo unusquisque adhæret, eo ipso longitudine & crassitudine diverso, e parte inserna, atque utplurimum cavata, rarius prominente emerso, in cujus opposito, parte nimirum superna, est id quod πυθμένα quidam vocant ex Polluce, alii ὄμφαλον umbilicus seu cavitas quædam, cui inutile floris residuum insidet. In ipso fructus meditullio, seu volva Scribonio dicta, semina latitant oblonga, altera parte obtusa, altera acuta, qua petiolum spectant, intus latentia, per maturitatem nigra, membranis quibusdam cartilagineis, ceu parietibus intergerinis sejuncta, ita ut singula in singulis latitent cellulis, interdum etiam gemina, quorum medulla candida, sapore subdulci.

Mali unam dumtaxat speciem J. Raius agnoscit. Infinitas quæ feruntur species, varietates tantum esse existimat, accidentibus quibusdam, magnitudine, figura, maturescendi tempore, differentes, quæ sationi originem suam debent: cum ex seminibus satis novæ in dies exoriantur. Nonnihil varietatis quoque ex insitione emergit, qua nempe succus ex acerbo aut acido in mitem mutatur.

Amat quævis fere loca Malus, si ferventiora excipias, sed maxime temperata aut etiam humidiora, non tamen frigidissima. Rara est in interiore Italia & Gallo-provincia ob cœli fervorem. A Normannis ob potum quem ex ejus fructo parant, præcipue celebratur & seritur diligenter.

Mala seu Poma apud nos secundas mensas toto fere anno instruunt. Eorum, ut diximus, plures sunt differentiæ, quas hic recensere operosissimum & inutile foret. Quasdam tantum apud nos usitatiores indicabo.

Mala Paradisiana *Ruellii de natura stirp.* 251. Poma seu mala præcocia, *Tabern, Icon.* 998. vulgo, *Pommes de Paradis*: præparva sunt, mellea dulcedine, præcoci celeritate quasi verna, & omnium fere Pomorum fugacissima. Alia fructu sunt candido, alia fructu rubro.

Poma Rambura *Ruell. de n. stirp.* 251. vulgo, *Pommes de Rambour*: prægrandia, rotunda, callo fragili, tenero, mira & suavitate gustus & teneritudine, ita ut in ore frusta liquescant, sed ut fugientia diu servari non possunt. Facile ad prunas assantur, & ægris potissimum destinantur.

Poma

Poma Capendua, *Ruell. de n. stirp.* 251. Poma Capenduta, Curtipendia sive Curtipenda, *Carol. Steph. Præd. rustic.* 147. Mala Cestiana quibusdam, *Lugd.* 286. Mala Curtipendula dicta, *J. B.* 1. 21. vulgo, *Pommes de Courpendu* ou *de Capendu* ou *Pommes de Bardin*. Sic dicta sive quod brevi pendeant pediculo, sive Carpendula ἀπό τῶ κάρπου a fructu ut vult Lud. Duretus, quod inter fructus primas teneant: magnitudine media, colore alia griseo, alia rubro, alia rufa, alia dura, odoratu suavia, saporis grati, minime fugacia.

Renetea, Mala Prasomila, *C. B. P.* 433. Poma Renetia, *Caroli Stephan. Præd. rustic.* 147. acido dulcia sunt & vulgatissima, quorum plures distinguuntur species; alia enim e viridi pallescunt, *Renettes vertes*; alia albicant, *Renettes blanches*; alia flavescunt, *Renettes rousses*; alia e viridi ferrugineo colore distinguuntur quæ *Renettes grises*, & inter cetera plurimum commendantur.

Rosea Mala *Petri Gontier de sanitate tuenda* 196. & Poma Appiana *ejusdem*: Mala Apiola & Milerosa *Matthiol.* quorum species duæ, majora & minora sunt: colore albo & roseo elegantissima, inodora, sed propter coloris gratiam, & propter aquæ deliciosæ ubertatem, qua os mandentium abluunt & sitim restinguunt, a principibus, fœminis aut aliis delicatulis plurimum expetita.

Passipoma seu Calvilæa, *Petri de Gontier sanitate tuenda* 196. Passipoma, *Ruell. de n. stirp.* 251. mediocri sunt magnitudine, turbinatiore figura, carne suavi, dulci, prætenera, gustu perquam jucundo, semine per maturitatem in utero sonante. Eorum tria sunt genera, alba & inodora, *Calvilles blanches*; rubra, foris & intus rubro colore tincta, & odore quasi violaceo fragrantia, Erythromelon magnum, Parisiacum, *J. B.* 1. 14. *Calvilles rouges* ou *Calvilles d'autonne*: dilute rubentia, *Calville clair*. Saporis gratia omnibus aliis, ut mihi videtur, antecellunt, potissimum si nimis non maturuerint, quo tempore farinacea gustu percipiuntur. Sed ut mire placent, ita cito fugiunt.

Poma Castinia, *Ruell. de n. stirp.* 252. *Pommes de Chataignier* ou *de Martrange*: sunt oblonga, dura, mediocri magnitudine, sapore austeriore quasi castaneæ.

Roma Francetura, *Ruell. de n. stirp.* 252. *Pommes de francatu*. Rotundo habitu & amplo, colore partim rubro, partim luteo, grata acerbitate, quæ tandem in dulcedinem degeneret. Diu servari possunt & annicula sæpe reperiuntur.

Poma Fœniculata oblonga sunt, mediocri magnitudine, colore e cinereo ferrugineo, sapore grato, dulci, saccharato, ad Anisi vel Fœniculi fere saporem accedente. Ideo *Fenouillettes* ou *Pommes d'anis*.

Harum & aliarum fere innumerarum Malorum specierum non eadem est temperatura. Errant igitur, qui de Pomorum qualitatibus judicium ferunt nulla adhibita distinctione. Ratione saporis quem Medicus primario respicit, alia sunt dulcia & fragrantia ut nostra Calvilæa, & acido-dulcia ut Renetea quæ per tempus omnino dulcescunt,

quæ

quæ utpote temperata faluberrima cenfentur, frigidis aut debilioribus ftomachis conveniunt, reficiunt, ac nutriunt, & egregium præbent alimentum medicamentofum. Alia funt acida, ut funt ea quæ dicuntur apud nos *Pommes coufinates*, quæ refrigerant, conducuntque ventriculo craffo ac vifcido humore repleto, utpote quem acida hujufcemodi incidunt ac detergunt. Flatus tamen, & alvi obftructiones pariunt: & fi cruda frequentius comedantur, nervis nocent. Quædam funt aquofa, & fatui faporis, quæ cum facillime in ventriculo corrumpantur, nullius fere ufus funt. Quædam auftera funt, ut Poma Caftinia, quæ craffioris funt fubftantiæ, tardius per alvum defcendunt, eamque fiftunt, conftringunt, & roborant. Immoderate comefta colicos dolores pariunt.

Rejicienda omnis generis Poma, antequam in arboribus maturuerint, decerpta. Concoctu enim difficilia funt, tarde permeant, pravi funt fucci, & eximie nocent: unde variis, & gravibus morbis tenentur pueri fœminæque, ingluviem Malis vix dum inchoatæ maturitatis explentes. Cruda omnia, recens lecta flatulenta funt, in debilioribus ventriculis difficile coquuntur, colicos dolores pariunt, & a nonnullis dicuntur nervofis partibus infenfa. Optima funt Renetia noftra, quæ in hyemem, & ad proximum ver ufque affervantur, ceu non ita cruda, humida, & flatulenta: ita enim maturitatem quam non plenam a fole acceperant, ab ætate nancifcuntur.

In repofitione Poma caduca bene feparanda, ne putredine fua cœtera inficiant. Cœlo fereno collecta fuper afferibus collocentur, vel fuper palea triticea in loco frigido reponantur fpectantibus feneftris ad aquilonem, vel in hordei acervo fepeliantur. Ab aliis per feriem in dolio, fubftrata, & fuperimpofita palea, reconduntur; fic extructis variis Pomorum, & paleæ areis aut ftratis, donec impletum fit dolium, illud ita accurate operiunt, ut aerem non admittat. Sic in vernum ufque tempus durant, ac magna copia huc ex Arvernia nobis quotannis afferri folent. Verum ne a frigore nimio congelentur, diligenter cavendum eft: ideoque eum gelu vehementer ingruit, vel ftragulis fuperjectis, vel telis cannabinis aqua madidis vel copiofo ftramine præfertim avenaceo, contegenda funt, vel in cellam fubterraneam profundiorem recondenda, ubi a gelu etiam vehementiffimo tuta, & illæfa latitant. Quod fi incuria femel congelata fuerint, non igni admovenda ut reftituantur, fed in aquam frigidiffimam conjicienda, ut priftinam naturam recuperent: gelu fcilicet ab interioribus ad externam Malorum fuperficiem, quæ glacie paulo poft cooperta reperitur, revertente: quod equidem mirum. In ovis congelatis non modo idem evenit, fed etiam in omnibus corporis humani partibus quæ gelu rigent; quare talis pernionibus afflictis idem præftitiffe auxilio fuerit.

Coctione, & affatione omnium malitia emendatur, & flatulenta tollitur. Coquendi autem varia eft ratio. Affantur, elixantur, friguntur, variis modis condiuntur cum facharo, cum butyro, aut aromatis quibufdam. Ex iis placentæ conficiuntur, opera dulciaria diverfa fabrican-

cantur, pastæ gelatinæ parantur. Secta per medias, seminibus membranisque purgata in furno siccantur.

Licet Poma sint cuilibet genti gratissima, quibus ob salubritatem, & suavitatem odoris saporisque nec ulla mensa caret nec officina pharmaceutica, quæ eorum succis utitur ad confectionis Kermeticæ, & syrupi Regis Sapor condituram, ut etiam ipsorum carne ad unguenti Pomati confecturam, nihilominus Arabes de illis sinistre admodum sentiunt. Averrhoes *V. colliget cap. XL.* sic loquitur. „ Poma generant „ grossam ventositatem in secunda, & tertia digestione, & possunt „ inducere phtisim, & hecticam: quia flatus ab illis elevatus habet „ proprietatem ad erodendas arterias pulmonis. " S. Sethi illa proprietate quadam nervis obesse scribit. Rhasis *ad Almanzorem*, implere Poma viscosis humoribus stomachum: *in Aphorismis* vero Poma acria oblivionem inducere asserit. Hippocrates quoque *Lib. 5. Epidemior. sect.* 7. docet oculis noxam afferre Lentem, Poma dulcia, & olera: Idem *Lib. 3. de Diæta IX.* 4. inquit: „ At Poma fortiora sunt, „ quam pro humana natura. Melius est igitur a Pomis abstinere. „ Si vero quis cum cibis utatur, minime deliquerit. " Caspar Hoffmannus Pomorum crudorum malitiam comprobat motus exemplo cujusdam Jurisconsulti Scipionis Gentilis dicti. Hic laborabat vertigine, quam duo maximi Medici frustra tractabant. „ Relata re, inquit, „ ad Matthæum patrem, qui tum in Anglia vivebat, responsum „ venit. Tu nimis caperis crudis Pomis post prandium, & cœnam, „ quæ indicibiliter corrumpuntur. Abdica, & viceris. Factum fuit ut „ dictum est. " Nec magis Pomis favet S. Paulli *in quadr. Botanico*, qui sexagesimum tertium ætatis annum agens narrat se ab anno quadragesimo cordis palpitatione per longa mensium intervalla, & plerumque sub autumnum infestari, quæ quidem a Pomorum crudorum esu augebatur. Hæc autem sunt illius verba. „ Laudabunt igitur alii, „ quanto velint opere, usum Pomorum adversus gravissima cordis sym- „ ptomata, per me licet: ego vero, qui antehac numquam esum „ mitiorum sed crudorum Pomorum a prandio, & cœna aversatus sum, „ manifeste adverti, me non quidem vertigine, instar Scipionis Gen- „ tilis, corripi, sed perfacile ab illorum esu cordis palpitatione infe- „ stari, eamque pertinacius mihi molestam fuisse, nisi sub autumnum „ venam brachii sero incidendam curarim; ab iis crudis, licet mitibus „ jam abstinere aut rarenter iis vesci sum solitus: præsertim cum semel „ atque iterum incubum ea nocte sim passus, qua a cœna suavitate „ Pomorum crudorum captus, ad satietatem usque ea esitavi. " Galenus *de cibis* 8. scribit Poma, & Pyra medicamentum potius esse quam alimentum. Idem succi Malorum pravitatem arguit ex eo quod expressus succus facile acescat, & ebulliat statim ut mustum. Quod de crudis Pomis intelligendum. Cocta autem minus nocere idem Galenus *lib. de victu atten.* 2. concedit. Schola Salernitana cap. VII. de vitandis cibis sic canit:

Per-

Persica, Poma, Pyra, & Lac, Caseus; & caro salsa:
Et caro cervina & leporina, bovina, caprina:
Atra hæc bile nocent, sumtque infirmis inimica.

Dicuntur & calculum illis generare, qui ad satietatem utuntur; inquit Arnaldus Villanovanus, *in commentariis in Scholam Salernitanam*.

J. Bauhinus se vel suo periculo didicisse scribit fungosam Pomorum substantiam ventriculo frigidiori atque intestinis haud esse commodam. Nam præterquamquod diu in ventriculo obhærescit, flatus excitat atque dolores: adeo ut ab illis, & coctis, & crudis abstinere cogeretur. Pyra vero sive cruda sive cocta facilius ferebat, meliusque digerebat. Anasarcam ab iisdem nimia quantitate ingestis ortam aliquando fuisse, particularis Ridlini observatio est *in Actis Lips. ann.* 1709. *p.* 317.

Verumenimvero quidquid dicant Pomorum accusatores, Poma sanis alimentum præbent familiariamum, & quamplurimis saluberrimum, ægrotantibus quibusdam non solum innocuum, sed etiam utile, in primis melancholicis, si eis in prandio, & cœna vescantur, aquam tantummodo pro potu bibentes. Sic enim facile digeruntur: ægre vere concoquuntur in ventriculo, si vino consocientur. Confitendum est tamen ea non omnibus naturis convenire, non nimia quantitate devorari debere; nec nisi bene matura comedenda, sæpius cocta crudis anteponenda; nec sola, sed cum cibis, & præsertim cum pane esitanda, & diversa Malorum genera diversis naturis, aut affectionibus esse accommodanda. Ipse Galenus nos docet quodlibet genus Mali in suo genere non spernendas dotes obtinere, nec a mensarum honore repellenda. Austeris Pomis utendum, cum in ventriculus vel propter calidam intemperiem, vel copiosam humiditatem imbecillus fuerit; acidis vero; quando crassus succus, qui non magnopere frigidus fuerit, in stomacho collectus fuerit: alvum quidem humectant, & dejectiones movent, incidendo crassos humores, qui in ventriculo sunt; quod si vero ventriculum purum, & pravi humoris expertem invenerint, ventrem magis sistent. Dulcia autem Mala cum ad calidam qualitatem vergant, frigido ventriculo conveniunt, ventrem solvunt, minimeque inflationes movent, ac saluberrima habentur. Calvilæa, & Renætia cœteris antepono: hæc acido-dulcia sunt ac per aliquod tempus asservata prorsus dulcia evadunt: illa prorsus dulcia sunt. Utraque gustu sapido grato, odore fragranti. Unde non immerito inter cardiaca recensentur, nempe ratione tenujum partium, quibus donantur.

Analysi chymica, ex Renæteorum Malorum ℔v. semotis seminibus, membranis cartilagineis, & pellicula, per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, fere inodori, & insipidi, obscure acidi ℔j. ℥ix. ʒij. gr. lx. humoris manifeste acidi, magis ac magis impense, deinde magis ac magis austeri ℔ij. ℥ix. ʒvj. gr. xxxvj. humoris rufi empyreumatici, impense acidi, & maxime austeri ℥iij. ʒvij. gr. xlij. olei spissi ad instar extracti ʒij. gr. xxx. Massa nigra in retorta residua pendebat

℥v. quæ per sex horas rite calcinata reliquit cinerum ʒij. gran. xxiii. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ʒj. gr. xxxvj. fuerunt extracta. Parrium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒiij. gr. xlviij. in calcinatione ℥iiij. ʒv. gr. xlviij.

Calvilæa mala humores præbuerunt minus austeros, paulò minus acidos, oleum minus crassum.

Utraque Mala contusa, & expressa succum præbent sapore dulcem, nonnihil mucosum, musto fere similem, qui per fermentationem vinosus fit, ac tandem acescit. Succus fermentatus, & vinosus non parum spiritus ardentis distillatione fundit. Mala, & eorum succus odorem fragrantissimum, & sæpe sua vehementia molestum spargunt. Salem essentialem obtinent tartareum, sed tenuiorem quam in uvarum succo, qui quidem sal fermentatione vel leviori volatilis fit, & in auras dissipatur. Tenuibus hisce partibus salino-acidis cum sulphureis aut mucosis nonnullis etiam tenuibus intermixtis, & consociatis. Mala, & eorum succus plurimum pollent adversus melancholiam hypochondriacam, & alias melancholicas affectiones, spissiorem sanguinis, & humorum crasim dividendo, attenuando, blandam in sanguinem fermentationem suscitando, obstructiones resolvendo; cordis palpitationi, spasmodicis motibus sæpe medentur, & hac ratione inter cardiaca medicamenta recensentur. Alvum blande laxant, & pertinaces alvi melancholicorum constipationes solvunt. Bilem subtilem, & acriorem temperant, & involvunt, atque in febribus ardentibus plurimum conducunt: sitim sedant, & eorum decoctum pro potu vel julapia ex his parata febricitantibus utiliter exhibentur. Prosunt etiam in ictero, in hepatis, & glandularum mesenterii infarctu. Cocta Mala, tenuioribus partibus exhalatis, succo suo mucoso tartareo abstergentem, emollientem, involventem, temperantem & orgastices sanguinis commotiones compescentem qualitatem offerunt, tussim leniunt, expectorationem promovent: & in decoctis bechicis usurpantur. Hecticis, phthisicis utile præbent medicamentosum alimentum. Serum lactis in quo Renetæa aut acida Mala decocta fuerunt, æstuantia viscera temperat, humorum effervescentiam compescit, ardore & acrimoniam demulcet, obstructiones aperit, & alvum blande emollit & laxat.

℞. Seri lactis ope coaguli vitulini separati ℔ij. Poma Renetæa redolentia taleolatim secta n. ij. Coquantur per semiquadrantem horæ. Fiat colatura, qua dissolve syrup. de Pomis simpl. aut alterum pro indicatione. Hauriat æger per vices vel mane jejuno ventriculo, vel tertia, aut quarta quaque hora, ad ℥v. vel ℥vj. pro singula dosi.

℞. Radic. Cichor. Fragr. ana ℥j. cortic. Tamarisci, & Cappar. ana ℥ß. Coquantur in aq. communis ℔iiij. ad ℔iijß. Tum adde Malum Renetæum taleolatim sectum, & folior. Agrimon. Hepatic. Ling. cervin. & Ceterach. ana M. j. Summitatum Lupul. M. ß. Coquantur per semiquadrantem horæ. Fiat colatura pro apozemate aperiente, in quo dissolve syrup. de Pomis vel Violar. ℥iij. Dividatur in sex doses.

℞. Hor-

℞. Hordei perlati, & Orizæ ana ℥ß. Radic. Gramin. M. j. Coquantur in aq. comm. ℔iiij. ad ℔iij. Tum adde Liquiritiæ ras. & contusæ ʒj. Passular. excacinatar. ℥ß. Ficus, & Dactylos ana n. iiij. Coquantur per horæ quadrantem. Sub finem adde Pomum Renetæum ad ignem tostum. Fiat colatura, pro decocto pectorali.

Gesnerus in vitiis pulmonis, & dyspnœa Pomum assum excavatum, & drachma thuris repletum felici cum successu comedendum dedit. Idem remedium adversus pleuritidem plurimum commendatur. Sudorem nonnunquam movendo sanat. Quidam cum succo Pomorum acidorum limaturæ martis affuso tincturam seu extractum martis præparant in viscerum obstructionibus utile. Alii salem martis cum syrupo de Pomis simplici vel purgante consociant ad puerorum, & infantium cachexiam debellandam, necnon etiam ad rachitidem incipientem arcendam.

℞. Salis martis ʒij. Solve in infusi Gentianæ ℥j. Adde syrup. de Pomis simplic. ℥ix. Misce Dosis ℥ß. ad ℥j. bis in die.

Externe cataplasma ex carne Pomorum igne assorum, vel in aqua aut lacte coctorum pulmenti ad instar in ophtalmia, & inflammationibus aut doloribus oculorum, necnon etiam ad oculos ex percussione, & contusione vulneratos plurimum commendatur. Nec minori commodo Poma putrida oculorum inflammationibus aut tumoribus quibuscumque imponuntur. Memorabile est experimentum, quod S. Paulli refert in *quadr. Botanico*. „ Recordor, inquit, honestissimam matronam mihi „ fassam, sibi a Lithotomo quodam Stralsundensi, femur gangræna „ correptum, omnino restitutum esse, postquam illius suasu Poma „ putrida contusa, & sine ullius liquoris affusione cocta, cataplasmatis „ forma semel atque iterum applicuisset. " Ab Ettmullero aqua ex Pomis putridis per alambicem distillata magnopere laudatur in quibusvis inflammationibus, & contra gangrænam; non secus ac adversus fluxus sanguineos vulnerum, atque ulcera maligna putrida antiqua ex quacumque causa orta, ut & in ambustis. „ In hac aqua, inquit idem, „ si solvatur Mercurius dulcis, vel saccharum saturni, fit egregia ad „ ulcera phagædenica, telephia, & cacoethea, quæ experta est a „ quamplurimis, & arcana esse dicitur nonnullis: item in cancro „ putrido, & corrosivo prodest, si scilicet linteum quadruplicatum hac „ aqua humectatum imponatur, & quidem hoc non in cancro solum, „ sed etiam in ulceribus corrosivis verum esse experientia Chirurgorum „ constat. " Hactenus Ettmullerus, qui etiam eamdem aquam cum saccharo saturni mixtam, & cum linteis impositam egregiam dicit in ambustis.

Succus Pomorum usurpatur in confectione Alkermes Ph. Reg. *Charas*, in syrupo de Pomis laxativo *Regis Sapor*, & in syrup. de Pomis comp. D. Blondell. *In collect. Pharmac. Penicher.* Poma Renetæa usurpantur in unguento pomato officinali *P. Reg.*

Inter omnes ex fructibus paratos potus post vinum, Pomaceum præstat. Hoc utuntur præsertim inferioris Neustriæ sive Normanniæ populi, vocantque vernacula lingua *du Cidre*. In Vascitania, necnon

in quibusdam Hispaniæ regionibus, ubi ob cœli inclementiam exiguus est vini proventus, familiaris etiam ejus est usus. Sic fere conficitur.

Poma leguntur carnis solidiusculæ, & multi succi, medio circiter Septembre, cœlo sereno. Hæc in acervum congeruntur, & soli per dies triginta exponuntur, ut qui in iis redundat aquosus humor, consumatur. Hæc sinuntur, donec maturitatem fere adepta sint, quo scilicet tempore gratum exhalant odorem. Si enim nimis maturentur, Pomaceum fiet aquosum debile: quare debent esse in primo maturitatis gradu. Deinde molis versatilibus, & trusalitibus contunduntur, prælo committuntur, tum in cupas deferuntur, ubi vini in modum fervent. Quod si Mala sint asperioris saporis, solidæ carnis, & pauci succi, modicum aquæ vel in cupas vel in prælum aspergitur, ut facilius comminuantur, & Pomaceum non pinguescat. Qui primus succus exprimitur, Pomis vi præli non conculcatis, sed mola tantum crassiuscule contusis, cœteris omnibus dulcior meliorque existit, & seorsim in doliis potest recondi. Poma vero in tinis residua post sufficientem fermentationem, & ebullitionem prælo committuntur, ut denuo conculcatus succus eliciatur, qui vinosior dici potest, & priori potentior seu acutior. Hic doliis inclusus de novo fervescit, fermentatione purgatur, ac tandem in vasis rite occlusis, partibus heterogeneis secretis clarus evadit. Secundarium Pomaceum fit, cum magma Pomacei conteritur secundo, & comminuitur, tum multa aqua affunditur, maceratur ac tandem fervescit. Hoc longe debilius famulitio debetur.

Est alter Pomacei parandi modus, sed hoc priore longe inferior: cum scilicet ipsa Poma contusa, & contrita in dolium injiciuntur, quod aqua postmodum repletur, maceratur, fermentatur, despumatur, donec aqua Pomorum virtute sit imbuta, & succo vinoso saporata: hinc usui asservatur.

Variæ autem sunt Pomacei differentiæ, a colore, sapore, & parandi modo petitæ. Aliud enim coloris est rubelli, ut quod fit ex Pomis foris intusve rubescentibus: aliud flavescit, & est coloris Citrii, unde Citrum, & corrupte Cidrum nominari nonnulli contendunt. Licet alii hoc nomen derivent a Sicera, antiquissima voce, quæ licet Hebræa, tamen latinum sonat, & omnem significabat potionem quæ extra vinum inebriare potest. Aliud ut aqua limpida clarescit.

Paratur delicatissimum Pomaceum ex Pomis dulcibus, & fragantibus, quod gustu dulce acutum deprehenditur. Mediocriter calefacit, satis nutrit, & omnibus stomachum frigidum habentibus utile. Dum recens est, flatus generat.

Ex acidiusculis Pomis quod concinnatur, acidiusculum quidem est, sed æstate magis clarescit, minus calefacit, sitim extinguit, sed frigidius, & crudius existit, difficilius digeritur, atque modicum nutrit. Acidum autem Pomaceum, sive hoc habeat a Pomis acidis, sive acorem tempore contraxerit, facile permeat; jecori, & stomacho æstuantibus apprime utile est, bilem obtundit, vomitus, & fluxus biliosos sistit.

Quod

Quod si dulcibus acida Poma misceantur, citius acescit, sed non omnino illaudandum.

Ex Pomis sylvestribus quod fit, diutius servatur, sed non æque jucundum: asperum est & sanitati minus proficuum; nonnisi post longum tempus assumendum.

Recens paratum, nondum defœcatum insalubre est, obstructiones facit, cephalæas parit, stomachum lædit, at vero ex Pomis suo tempore collectis, bene maturis, nec diutius asservatis paratum, si bene defœcatum fuerit, & media ætate bibatur, omnium saluberrimum. Tunc quippe vim vires prope æmulatur, humectat & nutrit, caput non ferit, viscera non calefacit, a morbo se recolligentibus, phthisicis & præsertim melancholicis apprime utile censetur. Vetus quod existit non ita laudandum.

Malus agrestis, *Pommier sauvage*. Minus fere procera est quam sativa, tortuosior, ramosior, strigosior, materie, ut putatur, duriore firmioreque. Multiplex ramorum & surculorum incondita divisura agrestem & incultum habitum facile ostentat. Folia quam sativæ magna ex parte minora, constrictiora. Flores sativis similes, sed fere minores, egregie odorati, interdum subrubelli. In fructu differentia præcipua; qui parvus & raro Juglandem æquans, magnitudine fere Mespili, sed figura rotundior, longiusculo, ac tenui pendet pediculo, cortice seu cute viridi, tandem & flavescente, quorumdam etiam pulchre rubente. Sed nec substantiæ mollitie, nec saporis convenientia unquam ad sativa accedunt, ac ne quidem ad infimæ notæ acidissima vel austera. Tanta pollent adstringendi facultate, tantaque acerbitate, ut esui plane inepta, nec unquam coctura aut alio modo fiant apta. Malorum agrestium non minus quam hortensium & cultorum plures habentur species, quorum enumeratio inutilis foret. In sylvis & sepibus frequenter occurrunt.

Fructus vehementer austerus est, acidus & adstringens; nec minus succus e contusis & prælo expressus, cujus usus est apud quosdam, & agresta a nonnullis dicitur. Pisces in eo coctos firmiores fieri & sapidiores asserunt.

Succus ille cum flore Cerevisiæ mixtus & impositus utilis dicitur adversus ignem sacrum, scabiem, inflammationes quasdam, potenter enim repercutit: Oculis instillatus eorum inflammationes sedat. J. Rajus illum ad scrophulas commendat.

♃. *Inquit*, succi Pomorum sylvestrium q. s. eoque calefacto diligenter detergantur ulcera strumosa. Deinde lana nigra oleo e pedibus bovinis prius humectata tepide imponatur: quæ per aliquod tempus continuata strumas sanant.

MALUS GRANATA ſive PUNICA.

GRanatæ ſeu Punicæ Mali genera duo in officinis diſtinguuntur, Punica ſativa & ſylveſtris. Hæc Balauſtium a nonnullis dicitur; illa vero in plures adhuc ſpecies dividitur ratione magnitudinis fructuum, ſaporis aut coloris, ut mox dicemus.

Obſervandum eſt Mali Punicæ flores & fructus diverſa nomina ſortitos fuiſſe apud veteres. Flores ſativæ Punicæ Κύτινοι dicuntur Dioſcoridi *L.* 1. *cap.* 152. & Galeno 6. *ſimplic.* At Galeno 6. *ſecundum loca*, cytinus fructus rudimentum eſt, quod deciduo flore primum apparet & formatur: & Plinio *L.* 23. *cap.* 6. „ Primus hujus Pomi partus florere incipientis cytinus, vocatur græcis: & in hoc ipſo cytino floſculi ſunt, antequam ſcilicet malum ipſum prodeat, erumpentes, quæ Balauſtia vocari diximus. " Hæc Plinius. Verum Βαλαύστιον ſylveſtris Punicæ flos eſt Dioſcoridi *L.* 1. *c.* 154. Officinæ Plinium ſequuntur, & Punicæ tam ſativæ quam ſylveſtris flores citra diſtinctionem Balauſtia vocant, quibus cytinorum appellatio de ſativis ignota eſt. Cytinus Theophraſto calyx eſt floris, quo flos continetur: adeo ut cytini ſignificatio apud græcos ambigua ſit.

Mali Punici putamen, quod tanquam corium ſit, Pomorum cute durius, nucis involucro tenerius, malicorium vocant, nonnulli pſidium, quod græcis Σίδιον Dioſcoride monente, nunc τὸ τῆς ῥοιᾶς λέμμα ἀπὸ τοῦ λέπειν, id eſt decorticare dicitur. Plinius loco citato, ſic loquitur: „ Vulgus ex Punicis acerbis coria perficere novit, ob id Malicorium appellant Medici. Cicus vel cicum Varroni membrana eſt tenuis, acinos in malo Punico diſcriminans.

Granata ſive Punica Malus ſativa, *Off.* Punica quæ Malum Granatum fert, *Cæſalpin.* 141. *I. R. H.* 636. Malus Punica ſativa, *C. B. P.* 438. Malus Punica, *J. B.* 1. 76. *Raii Hiſt.* 1462. Malus Granata ſive Punica, *Tabern. Icon.* 1033. vulgo, *Grenadier Domeſtique* & fructus Granatum ſive Punicum Malum, *Grenade*.

Humilis arbor vel potius frutex eſt, quamvis interdum culta, ſtolonibus abſciſſis in juſtam etiam arborem excreſcat, ramis tenuibus angulosis brachiatam, quos armant ſpinæ rigidæ aliquot, oblongæ, ſubrectæ, cortex obducit rubeſcens. In his folia incondita, Myrti vulgaris vel Oleæ æmula, non ita acuta, nitide virentia, pediculis annexa rubentibus, rubriſque intercurſantibus venulis prædita, adverſa parte nervoſa, odore gravi, præſertim ſi manibus contractata naribus admoveantur, canum halitum feliumque urinæ graveolentiam aliquo modo referentia. Ex ramorum lateribus flores emicant roſacei, pentapetali, punicei, quorum medium occupant complura ſtamina cum ſuis apicibus, quorum cytinus ſeu calyx, Puniceo etiam colore ful-

fulget, uncia longior, coriaceus, campaniformis, in quinque lacinias mucronatas divisus, quæ postea Pomi succedentis umbilicum coronant. Calyx abit deinde in fructum fere globosum, hinc inde nonnihil compressum, variæ magnitudinis, maximis Malis fere æqualis. Cortex mediocriter crassus veluti coriaceus, durinsculus tamen & fragilis, ante maturitatem viridis, ac lævis, post puniceus & rugosus, qui tandem etiam ad spadiceum accedit, intus luteus, gustu adstringens, numerosis acinis plenus, in varia loculamenta dispositis, in aliis colore intense rubro, in aliis amethystino, succo vinoso abundanti refertis, dulci alias, alias acido, interdum medio, favorum modo dispositis, carnosis membranaceisque dissepimentis ceu parietibus integerrimis circumseptis, amaris, modo candidis, modo purpurascentibus, cum placenta in medio sita. Singuli acini semen seu granum condunt unicum, oblongum, gigartorum vitis simile, constans ligneo cortice & nucleo amaro, non tamen sine adstrictione. Repetitur singulare quoddam hujus Mali genus quod nullum in acinis semen continet, verum hoc accidentarium est & ex lusu quodam naturæ. In Gallia Narbonensi, Gallo provincia, Italia & Hispania sponte nascitur. In frigidioribus Galliæ provinciis in hortis colitur, & hyeme curiose contegitur aut in cellis reponitur: alioquin a frigore læditur. Flores, fructum acini, succus, nuclei, & cortex in usum veniunt.

Mali Punicæ fructus ratione saporis in tres species distinguuntur in officinis, alii saporis sunt acidi & magis usitati, alii sapore dulci, alii vero sapore medio inter acidum & dulcem, seu, ut ajunt, vinoso: ut sapore, ita viribus nonnihil inter se differunt. Succus acidus ex acinis Mali Punici acidis expressus distillatione phlegma primo saporis expers fundit, deinde humorem acidum, parum olei & mediocrem terræ portionem relinquit. Si succus ille expressus & defœcatus in cellis reponatur in vase clauso, salem essentialem præbet copiosum & sapore acidum. Succus vero ex vinosis & dulcibus, minus acidi humoris in distillatione suppeditat, paulo plus olei: minorem quoque salis essentialis quantitatem deponit, si in loco frigido reponatur. Horum tum acidorum, tum dulcium, tum vinosorum succus, si tempore calido sibi ipsi relinquatur, fermentescit, & vinosus fit. Si vero diutius deferatur, in acetum convertitur. Ex hoc succo debite fermentato & vinoso facto spiritus ardens extrahi posset, veluti ex fructibus omnibus fermentatis fieri solet.

Acinorum nuclei seu semina humores distillatione præbuerunt acidos, impense austeros cum alcali urinosi liquoris tantillo, olei non mediocrem portionem. At massa nigra superstes & copiosa per 16. horas calcinata pro majori parte in fumum & flammam abiit & residua portio exigua nigredinem suam nondum deposuerat: paululum salis fixi mere alcali ex ea fuit eductum.

Malicorium vero seu Granatorum cortex eosdem propemodum liquores distillatione fudit: uberiorem adhuc carbonis seu massæ nigræ quantitatem reliquit: & hæc massa per horas triginta calcinata fumos emisit, & residuum colorem fuscum semper retinuit, ex quo salis fixi mere alcali

 quan-

quantitas haud exigua extracta fuit : & multo major terræ copia quam ex nucleis remansit. Sed hæc terra fusca mihi videtur esse oleosa portio admodum concentrata & valde fixa, ita ut ignis vi resistere valeat: & stypticitas rerum acerbarum & austerarum non tam a terra quadam porosa & adstringente pendere mihi videtur, quam ab acido quodam tale adeo fixo ut difficile admodum ignis vehementia elevari queat. Sal ille acido vitriolico vulgo comparatur, nec immerito; quandoquidem vitriolicus sal acidus omnium fixissimus est, ut quotidie experimur in olei vitrioli distillatione. Nec illa fixitas, ut ita dicam, martis aut veneris terræ adstringenti tribuenda est, cum in tartaro vitriolato, in sale mirabili Glauberi & in alumine sal ille adhuc fixior fit, ubi cum sale alcali fixo, terra absordente salis marini, & terra calcaria conjungitur, a quibus vi ignis separari nequit: insuper acidus sal vitriolicus, si cum oleis consocietur, vel etiam cum spiritu vini, per tempus & diuturniori digestione adeo stricte uniuntur ut in resinosam abeant massam, cujus major pars ignis tortura in terram nigram fixissimam saporis & odoris expertem convertitur. Sapor igitur acerbus & austerus mihi videtur præcipue pendere ab illo hujus acidi cum oleo consortio, sed de his alibi. Nunc ad Mala Punica redeamus.

Punicorum omnium Malorum acini seu grana censentur boni succi; ventriculo convenientia, sed pauci nutrimenti: utiliter usurpantur ubi adstringere, densare, & corroborare opus est. Acida potentius refrigerant, & adstringunt. Acidorum grana succulenta in hæmorrhoidibus nimium fluentibus frequenter masticata velut certum remedium Thomas Bartholinus *in actis Hafniensibus vol.* 1. *obs.* 51. Lentilius *in miscellaneis curiosis Dec.* 2. *ann.* 9. *obs.* 124. & Conrad. Barthold. Behrens *in selectis diæteticis* commendant. Eorum succi, & syrupi ex eo parati usus est ad febricitantium sitim leniendam, ventriculi ardorem æstumque temperandum. In febribus ardentibus, biliosis præsertim conducunt, & ubi humor quispiam acris os ventriculi occupavit: In cardialgia a turgente bilioso humore Jacobus Fabricius, annotante S. Paulli, syrupum granorum granatorum acidorum pro specifico habebat, & adversus vomitum & singultum eo frequenter utebatur. Jamdiu Hippocrates in eodem affectu Punici succum utiliter adhibuerat: „ Mulier, inquit *L.* 2. *Epidemiór.* cardialgia torquebatur, nec prius malum est sedatum, quam polenta succo Punici mali aspersa semel die uteretur, reliquis cibis abstinens. " Idem succus ventriculum corroborat & cor mirifice reficit; ab eodem S. Paulli malignorum morborum Alexipharmacon nuncupatur, & in malignis febribus, variolis & morbillis, necnon in dysenteria commendatur. In vitioso gravidarum appetitu seu pica ab Ettmullero laudatur & in hæmorrhagiis quibuscumque a sanguinis æstu oriundis. Pulmonibus vero debilioribus & male affectis aut tussientibus adversatur. Dulcia grana stomacho roborando utiliora dicuntur: at in febribus minus proficua sunt, quod stomacho calorem aliquem inducant, inflationes & effervescentias pariant. Vinosa seu acido-dulcia mediæ sunt naturæ inter dulcia, & aci-

& acida : cardiaca habentur, & cephalica, a nullis in syncope, vertigine commendantur. In julapiis, & apozematibus succus, & syrupus, ad ℥j. aut alteram præscribuntur.

℞. Confection. Alkermes ʒj. succi Granator. defœcati, aquar. Borragin. & Oxytriphyll. ana ℥ij. Syrup. Granator. ℥j. M. F. potio cochleatim sumenda in febribus malignis, & variolis.

Grana seu semina quæ in acinis continentur, variis nominibus in officinis designantur. Appellantur enim Officula, Nuclei, Semina, Vinacea, Gigarta, & Arilli quasi ariduli. Saporem amarum adstringentem referunt : & commendantur in alvi profluviis, & ad ea conducunt, quibus adstrictione opus est. Matthiolus pulverem conficit ex eorumdem ossiculorum exsiccatorum ℥j. & ʒj. Thuris in tenuissimum pulverem contritorum, cujus ʒj. aut ʒij. mulieribus albis uteri profluviis laborantibus quotidie exhibet.

Malicorium, Psidium vel Sidium ; *Off.* seu cortex Mali granati sapore amaricante ; austero donatur : valide adstringit, & utilis est vice corticis quercini ad coria præparanda, & vice gallarum ad atramentum cum vitriolo conficiendum, nam solutionem vitrioli viridis nigro colore tingit. Conducit in diarrhæa, dysenteria, & alvi profluviis quibuscumque; in hæmorrhagiis, albo mulierum fluxu, & gonorrhæa, modo tamen caute exhibeatur nec præmature. Partium tonum potenter roborat, unde non raro contrarios effectus obtinuit. Observat enim Thomas Bartholinus mulierem quamdam a mensium suppressione, usu corticum Granatorum liberatam fuisse. Eosdem contrarios, & aperiendi, & adstringendi effectus in martialium medicamentorum usu jam observavimus. Constantinus scribit, malicorium vino decoctum, & potum omnes ventris tineas necare, maxime eas, quas ascaridas vocant. Malicorium pulveratum a ʒß. ad ʒj. pro dosi præscribitur ; in decoctis ad ℥ß. adhibetur.

Externe in decoctis, gargarismatis, & clysteribus adstringentibus usurpatur.

Balaustia, *Off.* sunt flores cujuscumque Mali Punicæ cum calycibus indiscriminatim usurpati. Ut plurimum tamen ex Italia, & Gallo-Provincia Balaustiorum nomine mittuntur flores cujusdam Mali Punicæ flore pleno quæ dicitur Punica flore pleno majore, *I. R. H. 636.* Malus Punica flore pleno, *Hort. Reg. Paris.* Balaustia Hispanica, *J. B.* 1. 82. Balaustium, *Tabern. Icon.* 1033. Balaustia flore pleno majore, *C. B. P.* 438. Malus punica sylvestris major, sive Balaustium majus, *Parkinson. J. Raii Histor.* 1463. vulgo in Gallo-provincia *Balaustier*, & *Paparoi*. Flores sunt ampli, densissimo petalorum purpurascentium farctu stipati, non cytino oblongo ut in sativa pomifera Punica seu simplici seu multiplici flore, qualis nonnunquam reperitur, sed compresso, & lato suffulti, cui color ex flavo purpurascens, corium durum, lignosum, & in plures quoque lacinias divisum. Adeo multiplici petalo interdum constant, ut Rosæ centifoliæ videantur, colore saturato. Hæc Balaustia in Gallo-provinciæ pharmaceuticis officinis, teste Petro Garidel *in Historia plantarum in agro Aquisextiensi* na-

nascentium, ut præstantiora cœteris floribus anteponuntur: nec viribus sunt inferiora.

Balaustia adstringunt, paulo minus tamen, quam Malicorium, inspissant, exsiccant. Unde creberrimus est eorum usus in omnis generis fluxibus, v. g. diarrhæa, dysenteria, fluxu uterino tum cruento, tum albo, tum etiam in sanguine vulnerum cohibendo, gingivarum laxitate emendanda, in hernia curanda, &c. Interne pulverata ad ʒj. aut ad ℥ß. in decocto præscribuntur, & in opiatis, decoctis, potionibus, aut injectionibus, & lotionibus adstringentibus usurpantur, necnon in colyriis ad præcavendum, ne oculi a variolis, & morbillis lædantur.

℞. Balaustior. pulverator. ℥ß. Boli Armen. Terr. sigill. Corall. rubr. & Terræ japon. ana ʒij. syr. Cydonior. vel e Rosis siccis q. s. M. F. opiata absorbens, & adstringens in alvi profluviis, præmissis præmittendis. Dosis ʒj. bis terve in die.

℞. Flor. Balaustior. ʒij. Malicor. Sanguin. dracronis, lapid. hæmatitid. pp. & Alum. crystall. ana ʒj. conserv. Rosar. rubr. veteris ℥ß. syr. de Symph. quantit. suffic. M. F. op. Dosis ʒj. in alvi profluviis, & hæmorrhagiis.

℞. Folior. Plantag. M. j. Balaustior. & Rosar. rubr. ana M. ß. Coq. in aq. ferrarior. ℔ij. ad ℔j. In colatura dissolve alumin. rup. ʒß. Syrup. Granator. aut Biberis ℥j. F. decoctum adstringens pro gargarismate, vel injectionibus adstringentibus.

℞. Balaustior. M. ß. Malicorii contusi ʒij. Infundantur in aq. Rosar. & Plantag. ana ℥vj. tepide per aliquot horas, deinde leviter ebulliant, & per chartam bibulam transcolentur. In colatura tere Croci Oriental. subtilissime pulver. gr. vj. vel Caphuræ gr. ij. F. collyrium quo identidem oculi a variolis præservandi foveantur.

Balaustia usurpantur in syrupo Myrtino, Pulvere dysenterico, Electuar. Micleta. Troch. de Karabe ung. Styptico. Malicorium in ung. Styptico.

MALUS PERSICA.

Malorum Persicarum multæ species seu varietates tum a veteribus tum a recentioribus memorantur. Differentiæ autem sumuntur vel a loco natali, vel a figura, vel a consistentia seu soliditate carnis, quo respectu alia duracina dicuntur, alia præmollia, vel a sapore, vel a colore pulpæ, vel a celeritate aut tarditate proveniendi, & maturescendi. Duracinis, auctore Plinio, quem sequuntur multi e recentioribus, caro firmiter adhæret ossi, nec facile avelli, aut separari potest. At vero rem ipsam intuentes, inquit Joann. Bauhinus, contrarium ut plurimum deprehendimus. Enim vero sane hactenus in Gallia, Italia, & Germania observavimus, magna ex parte Persica, quibus pulpa hæret ossibus, cœteris fere esse mol-

molliora, ac interdum penitus mucosa & succulenta; firmiore vero pulpa cui non adhæret: quod & J. Rajus propria experientia confirmat. Commodissima autem divisio Persicorum, auctore J. Rajo, est primo in ea quorum corpus pertinaciter ligno adhæret, & ea in quibus facile, & sponte a ligno abscedit; utrumque autem genus vel magnitudinis, vel coloris, vel figuræ, vel superficiei respectu in plures species subdividi potest, quibus non immorabor. Horum plures species Cl. Tournefortius *in Inst. R. H.* recensuit, quas ibi videre licet. Nunc de Persica Malo vulgari cujus flores in usum medicum veniunt.

Malus Persica vulgaris, Persica molli carne, & vulgaris, viridis, & alba, *C. B. P.* 440. Malus Persica, *J. B.* 1. 157. *Dodon. Pempt.* 796. *J. Raii Hist.* 1515. Arbor est plurimis Galliæ regionibus notissima, & frequentissima, qua scilicet omnia pene vineta consita sunt. In mediocrem proceritatem assurgit, caudice satis crasso, ramis brachiata fragilibus, cortice rubente & subfusco, materie rufa, & circa media fere punicea, satis firma. Folia profert rara, oblonga, acuminata, crenata, amygdalinis, quibus persimilia majora, sapore amaro qualis Persicorum nucleis, ingratiore tamen, & aroma utcumque redolentia. Flores ineunte vere ante folia prodeunt sine pediculis ramorum tuberculis adnati, pulchri, rosacei, e quinque petalis latis dilute rubescentibus, odoris exigui, in orbem positis constantes, quorum medium occupant stamina multa, longiuscula, purpurantia aut alba, cum paris magnitudinis pistillo, quod ex calyce rubente in quinque segmenta acuta diviso, surgit, & deinde abit in fructum fere globosum, altera parte nonnihil depressum, & per longitudinem sulcatum, densa, molli, & albida lanugine in plurimis speciebus obductum, in nonnullis glabrum, ex luteo herbaceum, alias pulchre flavum, alias punicea area decoratum, carne succosa, alba vel pallida, interdum flava, rarius rubente, penitus aut sanguineis guttis cruentata, esculenta, sapore dulci nonnihil vinoso, officulo lignoso fœtum, oblongo, ovato, nonnihil compresso, binis valvis nonnumquam per maturitatem dehiscentibus constante, profundis excavato scrobiculis, & sulcis, quibus pulpa passim se insinuat, & in quibusdam speciebus percinaciter adhæret, licet in alis facile separabilis sit. Est autem officulo crassities insignis, durities fere invicta, externa facies rugosa, & sulcis profundis nullo ordine canaliculata, interne levis, & polita, in quo nucleus callolus, amygdalini æmulus, oblongus, exacutus, albus, flavescente cuticula vestitus, amaricans, non tamen gustu insuavis. Ex arboris cortice vulnera o, vel sponte disrupto gummi profluit initio liquidum, quod successu temporis siccius ac durius redditur, pellucidum quale ex Amygdalis, Cerasis, & aliis arboribus, quarum fructus lignosum nucleum ferunt, prodire solet. Hæc arbor non multam ætatem acquirit: ut enim cito & prompte adolescit, & ad frugem pervenit, ita non multis annis post senescens tendit ad interitum. In hortis ac vinetis seritur & plantatur. Folia, flores, fructus, nuclei & gummi in usum veniunt.

Ana-

Analysi chymica, ex foliorum Mali Persicæ recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odore & sapore nucleos Persicos referentis, obscure acidi ℔j. ℥iiij. ʒvj. gran. xviij. humoris limpidi, manifeste, & magis ac magis acidi, subausteri, ac tandem austeri ℔ij. ℥ix. ʒij. gran. liiij. humoris subrufi, leviter empyreumatici, impense acidi, aliquantisper acris, pungentis, subsalsi, & impense austeri ℥j. ʒiiij. gran. liiij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ij. ʒij. gran. xxxvj. salis volatilis concreti ʒj. gran. lvj. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒiij. gran. xxiiij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥vij. ʒiiij. gran. xxxvj. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒj. gran. xxxvj. ex quibus salis fixi mere alcali ʒv. gran. xxx. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒvj. gran. x. in calcinatione ℥x. ʒiij.

Folia Mali Persicæ gustu amara sunt, nonnihil austera, & nucleorum Persicorum odorem referentia dum digitis conteruntur. Salem essentialem obtinere videntur tartareo vitriolicum ammoniacalem cum oleo tum tenuj tum crasso sat copioso conjunctum.

Ex Mali Persicæ florum recentium ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi odore, & sapore amaro nucleos Persicos contusos referentis, & obscure acidi ℔iij. ℥x. ʒiij. gr. xxj. humoris manifeste acidi ℥vj. ʒij. gr. lx. humoris rufi, odore & sapore leviter empyreumatico, manifeste acidi, subsalsi ℥ij. ʒiij. gran. xij. humoris rufescentis, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥ij. ʒj. gran. lxvj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gran. iij. olei spissi extracti ad instar ℥ij. ʒvij. gran. xiiij. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iiij. ʒvj. gran. j. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. gran. lxix. ex quibus lixivio salis fixi mere alcali ℥iij. gr. ix. extracta sunt. Partium jactura distillatione fuit ℥ij. ʒvj. gran. xxxix. in calcinatione ℥iij. ʒv. gran. iiij.

Flores amarorem quemdam aromaticum non ingratum obtinent. Salem continent essentialem tartareo-ammoniacalem cum multo oleo tum tenuj, acri, parco, tum crasso copioso conjunctum.

Amarities florum, & foliorum a tenuj illa sulphurea portione oriri mihi videtur, quæ cum phlegmate primo elevatur, & odorem saporemque ipsi conciliat. Nec omnino dissimile est ab acri illo sulphure subtili quod in quibusdam purgantibus deprehenditur, ut in Helleboro reperiri diximus; & fortasse a tenuj illo spiritu sulphureo vis purgans præcipue pendet.

Ex Malorum Persicorum carnis succulentæ, remotis officulis, & cuticula, ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, odoris, & saporis dulcis, & grati, aliquantisper vinosi, obscure subsalsi ℥xij. ʒv. humoris limpidi, obscure acidi ℔ij. ℥xiij. ʒvj. gran. lx. humoris magis ac magis manifeste acidi, cum quadam austeritate ℥xv. gran. xxxvj. humoris rufescentis, nonnihil empyreumatici, tum subacidi, austeri, tum salsi, & alcali urinosi ℥j. ʒ iij. olei fluidi gran. xxxvj. Massa nigra in retorta superstes pendebat ℥iij. ʒ. iiij. quæ per tredecim horas igne reverberii vehementi cal-

calcinata nigredinem suam deponere nequivit, sed reliquit cinerum nigrorum ℥j. ʒvj. gr. xxiiij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. ij. extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥j. ʒiiij. gran. xij. in calcinatione ℥j. ʒv. gr. xlviij.

Persica Mala sapore donantur dulci, vinoso, grato cum quadam levi austeritate. Salem essentialem obtinent parcum quasi Melleum aut Saccharinum tartareum, & nonnihil vitriolicum cum mediocri olei crassi, & exigua tenujoris, & quasi spirituosi portione conjunctum, multoque phlegmate dilutum.

Vulgaris opinio multis sæculis inveterata est, Mala Persica in Perside, unde primum advenisse ferunt, venenosa fuisse, sed in Ægypto soli benignitate mitigata: quod Junius Columella eleganti carmine expressit

Stipantur Calathi pomis, quæ barbara Persis
Miserat, ut fama est patriis armata venenis;
At nunc expositi parvo discrimine leti,
Ambrosios præbent succos oblita nocendi.

Plinius *Lib. XV. Cap. xiij.* hanc opinionem refellit his verbis: „ Falsum est Persica venenata cum cruciatu in Persis gigni, & pœnarum „ causa a Regibus translata in Ægyptum, terra mitigata. Id enim de „ Persea diligentiores tradunt, quæ in totum alia est. " Galenus, & Paulus Ægineta Persicorum omne genus damnant, ut pravi succi, & quæ noxam ventriculo inferant: addit Paulus ea lædere nervos proprietate quadam: & eos, qui crebrius iis ad satietatem vescuntur, febre corripi. Suadent itaque ut initio resectuum ante alios cibos sumantur, & ne aqua superbibatur, sed vinum meracum. Hoc præceptum in omnibus quæ sunt pravi succi, & humida simul ac lubrica, ita ut subduci facile queant, plurimi communiter tenendum existimant. Sic enim fiet ut citius egerantur, & aliis cibis viam præbeant, quæ si sumpta fuerint postrema, una secum alia quoque corrumpant. Contra nonnulli suadent, prius cibos boni succi, & qui exsiccent, ingerere, ut alimenti benignitate, & siccitate fructus malitia retundatur, & superflua ejus humiditas absumatur. Nec de vino ad Persicorum noxam emendandam magis inter se consentiunt. Alii Persica cuticula lanuginosa spoliata, & in vino per aliquod tempus macerata, ut suave, & salubre edulium commendant hoc versiculo:

Petre, quid est Pesca? Cum vino nobilis esca.

quibus altero versiculo contradicunt alii:

Petre, quid est vinum? Cum Pesca dulce venenum.

Contendunt enim, succum crudum, & malignum Persicorum a vino per omnes venas, imo & in capillares deduci, ibique obstructiones parere: unde putredo, & febres putridæ atque malignæ. Quod devitare tentant nonnulli vinum, in quo maduerint, rejiciendo, & aliud vinum modice dilutum, & quidem parce, superbibendo; nonnulli vinum prorsus rejiciendo, quo mollis, & facile dissolubilis Persicorum caro indurescit, & in ventriculo difficilius concoquitur, effervescit, & fla-

& flatus producit, aquam limpidam & puram: comestis Persicis superbibunt. Sic facilius dissolvuntur in ventriculo & citius permeant ac descendunt, flatus aut ventris inflationes producunt. Sic conveniunt Persica Mala cholericis & calidis naturis, alvi duritie & constipatione laborantibus, mane præsertim jejuno ventriculo sumpta. Si cum aliis cibis comedantur sive ante, sive post pastum, æstuosam ciborum digestionem compescunt, ardorem ventriculi & intestinorum temperant. Non immerito igitur Dioscorides & Plinius affirmant, ea ventriculo utilia esse, alvum bonam præstare, nec alium iis innocentiorem cibum. Reipsa non verisimile est, fructum adeo sapidum & delicatum, qui nostro quidem palato præ omnibus fugacibus arridet, ita ut a natura ipsa nobis ad edendum commendatus videatur, noxium prorsus & insalubrem esse. Oportet tamen ut delectus Malorum habeatur, & ut modus in iis ingerendis servetur. Eligantur odorata, bene colorata, sapido succo prædita, & bene nec nimis matura; non enim aliud Pomum fugacius, & facile corrumpitur. Si eorum immoderatus sit usus, crudos gignunt succos, colicam, diarrhæam & dysenteriam procreant, aut febres putridas accendunt. Phlegmaticis, & quibus stomachus debilis est & frigidus, nocent. Si quæ sit in hisce Malis noxa; igne & saccharo nonnulli emendare contendunt, sicque gratam & salubrem escam parant. Brassavola sub cineribus coctum unum aut alterum Persicum ægrotantibus suis offerebat. Cibum vero delicatissimum & ægris perquam gratum ac utilem Amatus affirmat. J. Bauhinus condiendi modum hunc præscribit: rite lecta manu decorticataque & officulis exemptis optime purgata Persica cum aqua & Saccharo decoquantur ad consistentiam syrupo debitam: qui modus hodie adhuc usitatissimus, vulgo *Pesche en compote*. Sic & sanis & ægrotantibus mirifice placent, præsertim siti & linguæ ariditate vexatis, refrigerando corroborant. Hodie mos invaluit hos fructus aquæ vitæ aut spiritu vini condire cum tantillo Sacchari, qui quidem exitiosus est. Illorum enim caro laxa & porosa spiritu vini facile imbuitur, unde revera sapidior fit, firmior, ac durior, sed in ventriculo concoctum difficilis admodum. Unde post alios cibos ingesti eorum concoctionem cohibent, ventriculum gravant, æstum in ipso & in intestinis accendunt, succum crassum, viscidum, male concoctum pariunt, qui varias in visceribus obstructiones postea gignit.

Persicorum nuclei seu amygdalæ subamari sunt, diuretici habentur (*a*) & anthelmintici. Pulvis eorum pondere ʒj. in vino albo tenui spatio novem dierum ab Ettmullero commendatur velut remedium longa experientia probatum adversus renum calculum. A Solenandro, *L.* 1. *Consil.* 15. commendantur decem vel duodecim numero assumpti mane jejuno ventriculo præservationis gratia a calculo. Ad eumdem scopum emulsiones parantur ex illis cum aquis diureticis, Saxifragiæ, v. g. Linariæ, Alkekengi, Parietariæ, Ononidis,

(*a*) Ἑλμιντες Vermes.

nidis, Herniariæ &c. Iidem nuclei adversus hepatis & lienis obstructiones conducunt. Præterea vis anodyna ipsis tribuitur : unde in cephalalgiis & agrypniis ad somnum conciliandum & dolorem compescendum a nonnullis præscribuntur eorum emulsiones cum aquis cephalicis aut aliis paratæ. Aquam e nucleis Persicorum n. 50. Cerasorum 100. Florum Sambuci manipulo uno in vini Cretici ℔iij. maceratis in fictili per decem dies in fimo sepulto, distillatam mirum in modum calculos pellere quatuor unciarum pondere jejuno ventriculo quotidie potam scribit Andr. Matthiolus.

Ex hisce nucleis oleum per expressionem elicitur, quod singulare arcanum habetur in aurium affectibus, in primis ad vermes aurium eliciendos, item in surditate, tinnitu & dolore aurium ; idque magis si misceatur cum oleo Colocynthidos per decoctionem præparato. Idem oleum etiam temporibus illitum admodum conducit in agrypniis & doloribus capitis. Langius oleum ex nucleis & floribus compositum frequenti in usu habuit ad omnes aurium affectus, surditatem in primis, obstructionem & dolorem aurium : quod sequenti modo paravit. Oleo ex Persicorum nucleis expresso infundatur florum Persicorum recentium q. s. Macerentur in loco calido per aliquod tempus. Postea per linteum colentur : colatura reponatur aliquamdiu, donec fæces secedant. Oleum clarum a fæcibus separatum servetur ad usum.

Lignosa nucleorum officula ad urinas ciendas utilia dicuntur, non secus ac lapilli Dactylorum & Mespilorum. Ex his spiritus acidus & oleum empyreumaticum distillantur igne aperto, quæ spiritui & oleo lignorum similia sunt, & rectificata egregie calculum pellere dicuntur.

Flores ratione salis essentialis & olei tenuis & acris alvum laxant, tenues ac serosos humores educunt ; unde inter hydragoga recensentur. Recentes a nonnullis comeduntur mane jejuno ventriculo, aut in acetariis miscentur. Non tamen absque molestia & labore purgant : & si nimia copia ingerantur, vomitiones excitant. Alii eos infundunt in vinum aut serum lactis, & infuso isto pro purgante tempore vernali commode utuntur. Hydropicis conducunt. Lumbricos etiam enecant & potenter expellunt, unde infantibus verminosis exhiberi solent. Succus florum Persicorum expressus & defæcatus ad eadem valet : ab ℥ß. ad ℥ij. propinatur. Eadem etiam præstat conserva ex hisce floribus cum Sacchare parata quæ ad ℥ß. vel ℥j. exhiberi potest ; cui si Mercurii dulcis tantillum adjiciatur, egregium habetur pellendis lumbricis remedium. Syrupus ex multiplici florum infusione præparatur in officinis usitatissimus. Alvum blande purgat, vermes enecat, & obstructiones reserat. Serosos humores uberrime evacuat, unde in catarrhis, rheumatismo, apoplexia, paralysi, & morbis cerebri a sero redundante utiliter exhibetur, ab ℥ß. ad ℥ij. tresve in potionibus laxantibus aut apozematibus.

Mali Persicæ folia alvum subducunt, intestinorum lumbricos enecant, & expellunt, in jusculis alterantibus, lacte aut cerevisia ad M. j. de-

decocta. Quin etiam externe trita cum felle tauri, & umbilico imposita cataplasmatis forma ad vermes intestinorum ejiciendos a nonnullis commendantur.

Gummi ex arbore exsudans humorum acrimoniam demulcet, tussientibus prodest, & commendatur ad alvi fluxum, tumorem faucium, asperitatem arteriæ, sputum sanguinis, & diureticum habetur vel etiam lithontripticum, si quod sit.

MANDRAGORA.

Mandragoræ duæ traduntur differentiæ: una dicitur mas seu candida; altera vero fœmina seu nigra.

Mandragora mas seu candida, *Off.* Mandragora fructu rotundo, *C. B. P.* 169. *I. R. H.* 76. *J. Raii Hist.* 668. Mandragoras mas *J. B.* 3. 617. Mandragoras, *Dod. Pempt.* 457. Mandragoras mas vulgatior, *Parkins.* Mandragoras albus seu Masculus *Cord. Histor.* Antropomorphos Pithagoræ, *Quorumdam*: Terræ Malum, Terrestris Malus, & Canina Malus, *Nonnullorum*: vulgo, *Mandragore male*.

Radicem profert crassam, longam, interdum simplicem, & indivisam sæpe bifidam, incoxantem hominem, ut sibi persuadet vulgus, referentem, interdum etiam trifidam aut quadrifidam, externe candicantem, aut ex cinereo ferrugineam, interne pallidam. Ex eius capite absque caule folia exeunt circiter cubitalia, sesquipalmum fere lata, utrinque acuminata, atrovirentia, fœtida. Inter hæc a radice quoque pediculi assurgunt crebri, sesquiunciales aut palmares etiam, florem singuli sustinentes monopetalum, campaniformem, quinquepartitum, modice hirsutum, sordide candicantem ac nonnihil purpurascentem, fœtentem, cum calyce villoso viridi in quinque lacinias diviso; ex quo surgit pistillum quod infimam floris partem perfodit, & abit deinde in fructum parvi pomi effigie, & magnitudine, primum viridem, deinde subluteum, carnosum, mollem, odoris gravis virosi, & in cujus pulpa semina continentur alba, subrotunda, compressa, & quasi reniformia.

Mandragora fœmina seu nigra, *Off.* Mandragora flore subcæruleo purpurascente, *C. B. P.* 169. *Inst. R. H.* 76. Mandragora fœmina *J. B.* 618. *Clus. Histor.* 87. *Gerard.* & *J. Raii Hist.* 669. Mandragoras fœmineus, *Parkins.* vulgo, *Mandragore femelle*.

Ejus folia mari similia sunt sed angustiora, minora, nigrioraque. Flores coloris ex cæruleo purpurascentis; fructus pallidiores, minores, turbinati; Sorbi aut Pyri effigie, sed non minus odorati. Semina minora, & nigriora. Radix quoque prolixa, foris amplius nigricans, interius albida. Utraque in calidioribus regionibus, Italia, Hispania, sponte crescit, in sylvis, & umbrosis, necnon prope ripas fluviorum. Hic nonnisi in hortis sata oritur. Utriusque folia, & radices vel potius radicum cortex usitata sunt.

Analysi chymica, ex Mandragoræ foliorum recentium ℔v. per retortam di-

distillatis prodierunt humoris limpidi, odorem & saporem ingratum virosum referentis, primo obscure subsalsi & subacidi, deinde acidi, ℔j. ℥xiij. ʒiiij. gran. xxvij. humoris limpidi, manifeste acidi, deinde rufi, ac tandem fusci, empyreumatici, austeri ℔ij. ℥xij. ʒiiij. gran. lx. humoris fusci, empyreumatici, obscure acidi, subsalsi; obscure alcali urinosi ʒij. gran. xviij. humoris fusci, alcali urinosi & sale volatili urinoso copioso impraegnati ʒiij. gran. xlviij. salis volatilis urinosi concreti ʒij. gran. x. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒij. Massa nigra residua pendebat ℥ij. ʒvj. gran. lx. quae rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒiij. gran. xxxvj. ex quibus lixivio sunt extractae salis fixi mere alcali ʒiij. gr. viij. Partium jactura in distillatione fuit ʒv. gr. lxv. in calcinatione ℥j. ʒiij. gr. xxiiij.

Radicum pedalium & sesquipedalium, brachii humani crassitiem aequantium, & recens effossarum ℔v. praebuerunt humoris limpidi, foetentis, & virosi, odoris, & saporis ad Cicutam accedentis, obscure subsalsi, & obscure acidi ℔ij. ℥ij. ʒj. gran. xxxvj. humoris limpidi, primo manifeste acidi, deinde minus acidi, & austeri ℔j. ℥xiiij. ʒj. gran. l. humoris primo limpidi, subsalsi, & subacidi, deinde rufi, & fusci, empyreumatici, tum impense acidi, tum acris austeri, & aliquantisper salsi urinosi ℥ij. ʒiij. humoris fusci alcali urinosi, & sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. ʒij. salis volatilis urinosi concreti gran. x. olei spissi ad instar extracti ℥j. ʒij. gran. iiij. Massa nigra residua pendebat ℥v. ʒj. quae rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒj. gran. xlij. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. gran. xxvj. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. gran. xliiij. in calcinatione ℥ij. ʒvij. gran. xxx.

Folia, & radices odorem virosum, ingratum, & caput ferientem exhalant. Radicis cortices exsiccati saporem acrem amaricantem nauseosum cum quodam lentore, & in recessu stypticitatem referunt. Salem essentialem obtinent ammoniacalem multo oleo viroso, & narcotico crasso implicitum.

De Mandragora varia feruntur veterum recentiorumque relationibus nobilitata, nempe humana similitudine egregios effectus producere, felicitatem possessori, & foecunditatem sterilibus foeminis adferre. Exhibet vero saepe Mandragorae radix bifurcato ramo deorsum protenso rudem hominis formam illiusque crura duo, sed superior truncus homini similis non est. Mangonio tamen non solum Mandragorae radices, sed & aliae plures adornantur humanum corpus, artus, caput, facieinque apprime referentes. In radicibus arundinum, Bryoniae aut aliarum plantarum adhuc virentibus sculpunt impostores tam virorum quam mulierum formas, infixis Hordei, Avenae, aut Milii granis, iis in locis, ubi pilos effingere volunt: deinde facta in terra scrobe recondunt, tenui sabulo obruunt, ibique relinquunt quousque semina illa radices emittant. Tunc eruunt eas, & adnatas e granis radices acutissimo cultello in tenuissima filamenta scindunt, aptantque ita ut capillos, barbam, & coeteros corporis pilos referant. Varia insuper narrant de hujus radicis ortu, effodiendi modo, & periculis.

Ferunt, has præstantissimas radices ex urina suspensi hominis sub patibulo morientis irrigatas tales efformari, & ideo adeo raras esse, easdem non sine vitæ periculo manu effodi, quapropter eas primum circumfodiendas esse, ita ut minimum ex radice terra sit conditum, deinde ab ea religandum canem, a quo postea fugiente radix extrahitur & sequitur, sed non adeo longe, quandoquidem statim atque effossa est, canis moritur: nullum postea accipientibus amplius metum esse, imo summe proficuas esse, maleficia & infortunia quæcumque avertendo, & fælicitates quascumque desiderabiles afferendo. Anilium illarum nugarum auctor fuisse videtur Flavius Joseph, qui *L. 7. cap. 25. de Bello Judaico*, de quadam radice *Baaras* dicta in valle ejusdem nominis nascente prope Jerosolymam fere similia narrat. Sed de his nugis & fabulis satis.

Mandragora inter narcotica & soporifera medicamenta recenseri solet, quod colligitur ex odore ingrato viroso caput feriente. Quod an de radice verum sit, J. Rajus dubitat. Cortex ille ad nos aliunde, potissimum ex Italia affertur: rari usus est intrinsecus. Schroderus soporiferam virtutem ipsi tribuit, & præterea vim potenter discutiendi & resolvendi externe adhibitæ. Paulus Hermannus *in Cynosura materiæ Medicæ Henningeri*, in radice Mandragoræ duplicem notat virtutem 1. Purgantem tam per superiora quam inferiora, cum violentia & virium etiam prostratione & aliquando convulsionibus subsequentibus, unde per se non datur nisi dosi minima ad ℈ß, aut ℈j. & in infuso ad ʒj. 2. Narcoticam seu soporiferam & stupefacientem Opii virtuti non dissimilem. Inde forsan est, quod in epilepsia & motibus convulsivis quibusdam commendata sit. Circumforanei nonnulli hoc cortice in quartanis & aliis febribus intermittentibus utuntur pro emetico, sed minus tuto. Specificum uterinum ab eodem P. Hermanno dicitur: sed caute adhibendum. Si enim nimia in quantitate exhibeatur, dira inde sequuntur symptomata ut spasmi, &c. Uterum valde movet & abortum causat: quapropter gravidis nunquam exhiberi debet.

A veteribus vinum in quo Mandragoræ radix infusa fuerat, propinabatur ægris quibus membrum aliquod resecandum erat ad narcosim inducendam. Cum vero narcosis hæc admodum periculosa sit, modus hic narcosim inducendi apud nos exploditur: & interne rarissime & fere nunquam hæc radix adhibetur. Externe radicis cortex adhibitus ab Ettmullero laudatur ad tumores duros schirrosos & strumosos emolliendos & resolvendos, & hac virtute Cicutam & Nicotianam superare dicitur. Faber *in Myrothecio Spagyrico lib. 4. c. 1.* ex his radicibus oleum Mandragoræ per descensum distillat quod valdopere commendat externe illitum, pro emolliendis duris tumoribus & doloribus leniendis.

Mandragoræ folia potenter discutiunt, attenuant & resolvunt, dolores mitigant & inflammationes sedant. Unde una cum radicibus in lacte cocta utiliter sub cataplasmatis forma erisypelatibus, tumoribus inflammatoriis, duris aut schirrosis admoventur. Cum Hyosciamo, Cicuta, Nicotiana optime consociantur. Ex succo Mandragoræ cum succo

Cicu-

Cicutæ vel Nicotianæ & Gummi ammoniaco coctis in unguenti vel emplastri consistentiam Ettmullerus utile medicamentum conficit ad tumores splenis duros resolvendos. Fernelius *Method. Medend. lib.* 5. *cap.* 17. ad ardentium febrium æstus compescendos, capitis dolores & deliria sedanda, & ad somnum conciliandum commendat Mandragoræ folia radicesve trita inductaque ex oleo fronti atque temporibus.

Mandragoræ fructui veteres non solum comesto sed etiam naribus tantum admoto soporem inducendi stuporemque virtutem tribuebant. Casp. Hoffmannus *L. de Medicamentis Officinalibus*, an quisquam pomum ipsum Mandragoræ cum vel sine cortice impune possit esitare se valde ignorare scribit. Ætius omnem malitiam ejus videtur rejicere in semen, quasi illo dempto caro fit indemnis, nisi nimis copiose ingeratur. At fructus, certe immerito, suspectus est. Pulpam enim cum semine innoxie esitari posse docuit J. Faber Lynceus Romæ Simplicium Professor. Is, teste Joanne Terrentio *Notis in Hernandez de Plantis Mexicanis*, *lib.* 8. *cap.* 28. coram suis auditoribus magnum Mandragoræ pomum una cum seminibus jejunus absumpsit, sine ullo vel somni vel alterius mali signo minimo, & ut experimentum esset certius, jejunus usque ad prandium, per aliquot nempe horas, permansit, & a vino, ne vis pharmaci debilitaretur, abstinuit. Idem experimentum se quoque persæpe fecisse testatur J. Terrentius.

Mandragoræ folia in unguento populeo usurpantur. Cortex radicum in Requie *Myrepsi*, Aurea Alexandrina *Nicolai Alexandrini*, & Tryphera magna *Ejusdem*.

MARRUBIUM.

PLures inter plantas quæ Marrubii nomine apud Botanicos insigniuntur, duo potissimum genera hoc nomine in Officinis speciatim designantur, scilicet Marrubium album seu Prassium album, & Marrubium nigrum, seu Prassium nigrum & Ballote.

Marrubium, Prassium, Prasium, Marrubium album, Prassium album, *Officinarum*, Marrubium album vulgare, *C. B. P.* 230. *Inst. R. H.* 192. Marrubium album, *J. B.* 3. 316. *Raii Hist.* 556. Marrubium sive Prassium album *Tabern. Icon.* 539. Prasium, *Anguillar*: vulgo, *Marrube blanc.*

Radice nititur simplici, lignosa, plurimas fibras emittente. Caules inde exsurgunt plures, pedales & altiores, lanuginosi, quadrati, ramosi, foliis vestiti ad singula genicula ex adverso binis, subrotundis, incanis, circum oras crenatis, rugosis, pediculis satis longis suffultis. Flores ad genicula in verticillos densos coacti caules ambiunt, brevibus aut

 nul-

nullis pediculis , e calycibus naſcentes hirſutis , ſtriatis , quorum ſingulæ ſtriæ in ſpinulas terminantur ; perexigui , albentes , monopetali , labiati , quorum labium ſuperius ſurrectum eſt , & bicorne , inferius vero tripartitum . Ex calyce ſurgit piſtillum poſticæ floris parti ad inſtar clavi infixum , & quatuor veluti embryonibus ſtipatum , qui deinde abeunt in totidem ſemina oblonga , in capſula quæ calyx floris fuit recondita . Florum verticilli , quamvis caules undique amplecti videantur , egrediuntur tamen e foliorum alis . Odor totius plantæ vehemens & nonnihil gravis . Ad vias publicas , agrorum margines , in locis neglectis & ruderatis ſponte & frequens naſcitur . Tota planta uſitata .

Analyſi chymica , ex foliorum a ſtipitibus mundatorum & ſummitatum floridarum ℔v. per retortam diſtillatis prodierunt humoris limpidi , odorati , aliquantiſper aromatici , ſapore herbaceo amaricante , obſcure acidi ℥ix. ʒiij. gran. xviij. humoris limpidi , odorem eumdem , eumdemque ſaporem referentis , & magis , ac magis acidi ; & amari ſubauſteri , ac tandem impenſe auſteri ℔iij. ℥v. gran. lx. humoris obſcure rufeſcentis , leviter empyreumatici , impenſe acidi , ſalſi , & impenſe auſteri ʒiij. gran. xlviij. humoris fuſci alcali urinoſi , & ſale volatili urinoſo copioſo impraegnati ℥ij. ʒiiij. gran. xxxvj. ſalis volatilis urinoſi concreti gran. xx. olei ſpiſſi ad inſtar extracti ℥iij. gran. xij. Maſſa nigra in retorta reſidua pendebat ℥ix. ʒvij. gran. liiij. quæ rite calcinata rellquit cinerum ℥iiij. ʒv. gran. xxiiij. ex quibus ſalis fixi mere alcali ℥j. ʒiij. gran. xv. lixivio ſunt extracta . Partium jactura in diſtillatione fuit ℥v. ʒvj. gran. xl. in calcinatione ℥v. ʒij. gran. xxx.

Marrubii albi folia chartæ cœruleæ colorem non mutant ; maxime amara ſunt , cum quadam adſtrictione , odore vehementi , ac ſubtili donantur , ad moſchum nonnunquam accedente , teſte Dodonæo qui de Marrubio albo in Flandria naſcente hoc aſſerit . Salem eſſentialem obtinent quem Tournefortius comparat ſali naturali terræ , conſtanti nempe ſale marino , nitro & ſale ammoniaco , mixtum cum multo ſulphure tum tenui , tum craſſo , terra copioſa & phlegmate .

Marrubium album aperit , & viſcidos humores potenter diſſolvit . Primarium eſt remedium in aſthmate humorali , & in morbis chronicis a muco ſpiſſo , viſcido ac tenaci oriundis . Viſcerum obſtructiones a muco inſpiſſato oriundas reſerat . Succus expreſſus cum melle ad ℥ij. treſve , aut ſyrupus de Praſſio compoſitus in officinis aſſervatus ad ℥j. aut alteram aſthmaticis , tuſſientibus & tabidis opitulantur . „ Innumeris comprobavi experimen„tis , inquit Borellus *Obſervat. Medic. pag.* 289. Marrubii albi „ ſummitates , vino albo infuſas & triduo epotas mire ad menſtrua „ provocanda , ſtomachum roborandum , cachexiam , & fœdos vir„ginum colores arcendos valere , & fortius cum Chamædrye & Cen„taurio minore mixtas .

Simon Paulli obſervat eas non tantum menſes accelerare , ſed remorantes ſecundinas quoque præcipitare . Ad M. ß. vel M. j. præſcribuntur . Pul-

vis

vis foliorum valere dicitur in partu difficili lochiisque recentis. Insuper interaneorum vermes necat, notante J. Raio. Ad ʒj. aut alteram exhibeatur. Marrubii albi succus, vel infusum ex vino, vel decoctum ex aqua a Foresto, Freitagio, Zacuto Lusitano, & Hartmanno, in hepatis obstructionibus vel etiam schirrhosis, in ictero, in hydrope hicterum subsequente commendantur. Joan. Baptista Chomel D. M. P. observat duos ægrotantes a schirro hepatis liberatos fuisse ab infuso foliorum Marrubii alb. M. j. in vini albi ℥viij. quotidie mane per aliquot menses epoto. Conserva florum Marrubii cum melle parata, & per 40. dies exhibita in dosi ℥j. nobilem quemdam schirro hepatis jam diu laborantem integræ sanitati restituit, aliis medicamentis Chalybeatis frustra tentatis, annotante Zacuto *Lib.* 2. *Prax. admir. Observat.* 48. Superbibebat autem singulis matutinis parum aquæ stillatitiæ ejusdem Marrubii cum radice. Mixturam sequentem Joan. Raius commendat velut medicamentum, ad icterum nulli secundum.

℞. Syrup. de Prassio ℥ij. Olei Tartari p. deliq. ℈j. Misce. Sumat æger per intervalla frequentia ad mensuram unius cochlearis.

Stockerus Marrubii folior. virentium decoctum ex vino, vel exsiccatorum infusum in ictero commendat.

℞. Marrubii folior. virentium ℔j. Contunde, & coquantur in vini albi ℔vij. ad ℔v. Colaturæ capiat æger ℥iiij. mane jejunus, & ℥iij. ante cœnam. Sed satius est folia in vino calide macerari tantum, non concoqui. Vinum enim ebullitione diuturniori acidum fit, & ingratum. Macerentur itaque folia in vini ℔v. per 24. horas.

℞. Folior. Marrubii exsiccator & contusor. q. v. Affunde vini albi q. s. ad supereminentiam 4. vel 5. digitor. transversor. Frigide macerentur in vase probe obturato, quotidie agitando, donec extrahatur tinctura. Dosis ℥iiij. bis in die.

Ejusdem decoctum cum Argentina ab Ettmullero, & Freitagio commendatur in ictero flavo ex infarctu ductus cystici. Externe in eodem affectu cataplasma proponit plantis pedum applicandum ex Marrubio, & Argentina simul in vino coctis. In jusculis aperientibus ad menses suppressos promovendos præscribuntur Marrubii albi summitates floridæ ad M. ß. cum Tartaro chalybeato vel floribus sal. ammoniaci martialibus.

℞. Carnis vitulin. ℔ß. Coquatur in aq. comm. ℔iij. ad ℔ij. Tum adde folior. Agrimon. Argent. ana M. j. Centaur. min. Chamædr. Summitatum floridar. Prass. alb. ana pug. ij. Post levem ebullitionem fiat colatura pro duobus jusculis. Unicuique adde Tartar. martial. solubil. ʒß. vel flor. amm. martial. gr. xx. Sumatur mane, & sero in mens. suppressione, ictero, & viscer. obstructionibus.

R. Syrup. de Prassio ℥j. Tinctur. martis aper. ʒij Aq. de Artemisia, flor. Aurantior. ana ℥ij. Fiat julap. quotidie mane sumendum in mensium suppressione.

Forestus asserit, nonnullos strumis affectos diuturno usu syrupi de Prassio simplici seu ex succo recenti cum Saccharo parati persanatos fuisse, multis aliis remediis antea frustra tentatis.

Marrubium vesicæ, & renibus nocere scribit Dioscorides: quo frequenti usu exulcerat. Multo minus igitur, inquit C. Hoffmannus, urendum in iis, in quibus jam ulceratæ sunt partes illæ. Syrupus de Prassio *Mesuæ*, annotante eodem, valde calidus est, & qui senibus potius quam juvenibus, frigidis potius quam calidis adhibendus sit.

Marrubii albi folia, summitates floridæ usurpantur in syrupo de Prassio *Mesuæ*, in pilulis de Agarico *Th. Reg. Charas*, Theriaca *Andromachi*, Hiera Diacolocynthidos, Pulvere Diaprassii *Nicolai Alexandrini*.

Marrubium nigrum, Prassium nigrum & Ballote, *Off.* Ballote, *Matthiol.* 825. *Inst. R. H.* 185. Marrubium nigrum, fœtidum, Ballote Dioscoridis, *C. B. P.* 230. Marrubium nigrum sive Ballote, *J. B.* 3. 318. Marrubium nigrum, *Gerard. Emacul. J. Raii Hist.* 581. Marrubiastrum, *Tabern. Icon.* 540. vulgo, *Marrube noir.*

Caules cubitales, & interdum bicubitales, plures ex eadem radice lignosa, perenni, fibrata exeunt brevi lanugine hirsuti, quadrati, inanes, ramosi, rubentes, foliis vestiti ad singula genicula ex adverso binis, Melissæ aut potius Lamii rubri, rotundioribus, & nigrioribus, hirsutis & ad tactum mollibus, rugosis. Flores verticillatim caulibus adnascuntur, in eodem communi pediculo, e folii sinu egresso plures, monopetali, labiati, quorum labium superius cochlearis instar est excavatum, inferius vero in tres partes divisum, media ampliori, & cordiformi, pallide purpurei, saturatioribus lineis intus striati: calyce striati; oblongi, in quinque acuta segmenta partiti. Ex unoquoque calyce surgit pistillum posticæ floris parti infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina parva, oblonga, per maturitatem nigricantia, in capsula tubulata, pentagona, & quinquepartita, quæ floris calyx fuit recondita. Odore fœtido Lamium refert. In ruderatis, & ad sepes nascitur. Herba integra in usum venit.

Analysi chymica, ex summitatum floridarum Marrubii nigri ℔vj. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi aliquantisper rufescentis, plantæ saporem, & odorem referentis ℥x. humoris minus limpidi, eumdem odorem saporemque referentis, acidi magis ac magis ℔j. ℥ix. ʒv. gran. xxxvj. humoris primum limpidi, acidi, austeri, deinde fusci, impense austeri, ac tandem nigricantis, qui per tempus pulvisculum nigrum deposuit, & limpidior factus est ℔j. ℥xiij. ʒvj. gran. xxxvj. humoris turbidi, fusci, nigricantis, salsi, & alcali urinosi, qui pulverem nigrum ad imum dimisit ℥v. recipiens pulvere nigro, & fuliginoso conspersum repertum fuit: salis volatilis urinosi concreti ʒij. olei spissi nigri ℥ij. Massa nigra in retorta residua pendebat ℥xv. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥vij. ʒvj. ex quibus lixivio salis fixi ℥j. ʒvij. extractæ sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥viij. ʒij. in calcinatione ℥vij. ʒij.

Mar-

Marrubii nigri folia amara sunt, & odorem gravem foetidum referunt: chartæ cœruleæ tincturam non mutant. Salem essentialem obtinent mixtum, sali qui ex terræ lotionibus extrahitur æmulum, ammoniacalem nempe, tartareum, salsum, & multo oleo crasso foetido implicitum.

Marrubium nigrum tumores resolvit, dolores sedat, ulcera detergit, & sanat, externe admotum: rarius intus sumitur ob foetorem, & ingratum saporem. J. Rajus illud velut præstantissimum remedium in hypochondriacis, & hystericis affectionibus commendat. Cl. Tournefortius refert, quosdam ad arthritidem sanandam aut saltem ejus paroxysmos minus frequentes, & mitiores efficiendos hoc uti remedio.

℞. Folior. Marrubii nigri, Marrub. albi, & Beton. ana M. j. Infunde in aq. ferventis ℔vj. Igne remoto macerentur, donec aqua refrigerata sit. Fiat colatura, cujus cyathos tres quatuorve in die sumat æger.

Ferventi cinere flaccescunt ejus folia ut condylomata reprimant. Cum melle trita sordida ulcera purgant. Eorum decoctum ad omnes malas scabies, serpigines, porrigines ac papulas sanandas plurimum valet. Quapropter a Trago ad manantia capitis ulcera pueris familiaria commendatur. Tabernæmontanus asserit, ejus folia sub cinere cocta, & cum melle contusa hæmorrhoidas sanare.

MARUM.

Mari nomen duobus plantarum generibus tribuitur, quorum unum Marum verum seu Cortusi dicitur, alterum Marum Mastich.

Marum verum, Marum Cortusi, *Off.* Chamædrys maritima, incana, frutescens, foliis lanceolatis, *Inst. R. H.* 205. Marum Cortusi, *J. B.* 3. 242. *J. Raii Hist.* 527. Tragoriganum latifolium, *C. B. P.* Tragoriganum latifolium sive Marum Cortusi Matthiolo, *Parkins*: Tragoriganum Lobelii, *Gerard.*

Planta est pedalis magnitudinis, radice fibrosa, quæ differt a Chamædryos speciebus, stipitibus frutescentibus incanis, tomentosis, foliis hastæ ferro similibus, quatuor lineas longis, duas latis, dilute virentibus subtus incanis, sapore acri, & amaro, odore vehementi, & aromatico grato, qui subito cerebrum petit, & sternutationes movet. Flores qui ad Chamædryos flores plane accedunt, in foliorum alis nascuntur monopetali, purpurei, labiati, quorum stamina labii superioris locum occupant: labium vero inferius in quinque partes divisum est, media ampliori cochlearis instar excavata. Ex calyce autem Chamædryos quoque pari, villoso, incano surgit pistillum posticæ floris parti infixum, & quatuor veluti embryonibus stipatum, qui deinde abeunt in totidem semina subrotunda, Chamædryos similia, in capsula quæ calyx floris fuit recondita. Frequens est in Stœcadum (*Teres*) una quæ vocatur

Pomponia, Gallis *Portecroz*. Hic in hortis colitur. Folia & summitates floridæ in usum veniunt.

Analysi chymica, ex foliorum, & summitatum floridarum Mari ℔ij. & ℥iij. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, sub finem aliquantisper rufescentis, odore, & sapore aromatico pergrato, primum obscure acidi; deinde manifeste magis ac magis, atque magis ac magis austeri ℔j. ℥viij. ʒj. gran. xxxvj. humoris empyreumatici, rufescentis, sapore aliquantisper acri pungente, impense acidi, impense austeri, & salsi ʒvj. gran. xxxvj. humoris rufi, tum acidi tum alcali urinosi, & sale volatili urinoso imprægnati ℥j. ʒj. olei tum tenuis essentialis, tum crassi, spissi ad instar extracti ℥j. ʒiij. Massa nigra residua pendebat ℥iiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum albicantium ℥j. ʒj. gr. xi. ex quibus salis fixi mere alcali ʒiij. gran. xxiiij. lixivio extracta sunt. Partium jactura in distillatione fuit ℥iij. ʒij. in calcinatione ℥ij. ʒvj. gran. lx.

Mari veri folia chartam cæruleam rubram efficiunt. Inter digitos contrita odorem spirant aromaticum, penetrantem, subtilem, pungentem, qui sternutationes movet; saporem referunt acrem aromaticum amarum. Exsiccata, & cum multa aqua distillata, ut cœteræ plantæ aromaticæ, multum olei essentialis subtilis, & penetrantissimi fundunt. Salem essentialem tartareum obtinent: sed insuper abundant sale tum acido, tenui, volatili, copioso, tum alcali urinoso mediocri, cum multo oleo essentiali, acri, aromatico conjuncto. Unde compositum exsurgit haud dissimile mixturæ ex spiritu acido dulcificato & spiritu volatili urinoso aromatico conflatæ. Mari odor felibus gratissimus est: & eos undequaque allicit ad hortos ubi colitur, eos veluti insanos, & venereo œstro furentes reddit; ita ut plantam mordicent, supra eam se volutent, copiosa saliva eam proluant, & nonnumquam suo spermate polluant. Inde fit ut in hortis difficillime asservari possit, nisi intra cancellos ex ferro textili confecto includatur.

Rarus est Mari usus in officinis. Attamen inter plantas aromaticas non infimum locum occupat: Raymundus Mindererus *in suo Aloedario Marocastino*, & Georgius Vvolffgangus Vvedelius peculiaribus dissertationibus hanc plantam nobilitarunt, & magnopere commendarunt. Virtutem incidendi, attenuandi, aperiendi, digerendi illi tribuit Vvedelius, lentorem ac torporem pituitæ corrigendi, bilis inertiam emendandi, sanguinis & spirituum motum augendi, speciatim affectibus frigidis, & humidis medendi. Ab eodem habetur velut insigne diureticum, potens diaphoreticum, & carminativum, summum antiscorbuticum in scorbuto frigido, valens emmenagogum, præstantissimum cephalicum, pectorale, & antiasthmaticum, cardiacum, stomachicum, hepaticum, & spleniticum, uterinum, autispasmodicum, aphrodisiacum, anthelminticum, uno verbo polychrestum; verum latius fortasse quam par est, celeberrimus ille Medicus Mari odore allectus ejus facultates extendit: & virtutes omnes quæ in singulis plantis aromaticis deprehenduntur, illi nimis facile applicat. Expectan-

&randum est donec ejus vires usu diuturniori comprobatæ sint. Ettmullerus Marum cephalalgiæ, & nervinis affectibus conducere scribit, & illud in apoplexia, & catharris velut medicamentum egregium commendat. Folia pulverata ad ℨß. præscribuntur, nec immerito Majoranæ anteponuntur.

Externe idem pulvis habetur pro errhino insigni, sive solus, sive cum Tabaco consociatus. Cerebrum expurgare, & roborare dicitur, & amissum odoratum restituere. Joannes Quincy Medicus Londinensis *in sua Pharmacopœa Officinali, & extemporanea seu completo Anglico dispensatorio* parat ex foliis Mari sal volatile oleosum aromaticum gratissimum, & cephalicum præstantissimum.

Mari salia usurpantur in Trochiscis *Hedichroi* quæ Theriacæ compositione subeunt, & in pilulis Marocostinis *Mindereri*.

Oleum essentiale ex foliis Mari extrahitur odore pergratum, quod cephalicum dicitur, uterinum, & antiparalyticum, & a Batavis maxime expetitum.

Marum Mastich, *Off.* Thymbra Hispanica, Majoranæ folio, *Inst. R. H.* 197 Sampsuchus sive Marum Mastichen redolens, *C. B. P.* 224. Clinopodium quibusdam, Mastichina Gallorum, *J. B. 3. Part. 2.* 243. Marum vulgare, Clinopodium, *Dodon. Pempt.* 271. Marum Gerard. *J. Raii Hist.* 520. Marum vulgare, *Parkins.* Marum Mastich, Gallorum, & Anglorum, *Adverf. Lobel.* vulgo, *Marum Mastich.*

Frutex est pusillus, lignosus, multis ramis tenuibus brachiatus, radicibus tenuibus, lignosis, foliis Serpilli, sed incanis, odoratis, Mastichen quodammodo referentibus, & sapore acri præditis. In extremis surculis capitula lanuginosa, & paulo etiam inferius ambientes similes verticillos obtinet, e quibus perpusilli flores albidi, & Thymo similes, monopetali, labiati, labio superiore surrecto, & bifido, inferiore tripartito. Odor totius plantæ gratus, sed paulo vehementior. In Hispania, & aliis calidis regionibus sponte crescit. Hic in hortis colitur.

Eædem vires ipsi, quæ Maro Cortusi, tribuuntur: sed rarioris est usus. Deodatus, notante J. Rajo post Dolæum, in desperato mensium fluxu ultimum, & præsentissimum remedium ducit pulverem corticis Mari ad ʒj. cum vino austero, singulis matutinis horis propinatum.

MATRICARIA.

Matricaria, & Parthenium, *Offic.* Matricaria vulgaris seu sativa, *C. B. P.* 133. *Inst. R. H.* 493. Matricaria vulgo minus Parthenium, *J. B.* 3. 129. Matricaria, Gerardi, *J. Raii Hist.* 357. Artemisia tenuifolia, *Tabern. Icon.* 8. Matricaria vulgaris, *Parkins.* Amaracus, *Galeno*, & *Æginetæ*: Crispula, *Quorumdam*: Matricaria Parthenii prima species, *Brunsfels*: vulgo, *Matricaire* ou *Espargoutte*.

E radice alba, plurimis fibris emissis terram apprehendente, caules exsurgunt plures, sesquicubitales, rigidi, striati, glabri, satis crassi, me-

medulla fungosa referti, foliis crebris, dilute virentibus, graveolentibus, amaris, nullo ordine positis vestiti; folia velut alata ex duabus tribusve pinnularum mediæ costæ adnexarum conjugationibus componuntur: pinnulæ hæ latæ sunt, & in alias minores circa margines dentatas subdividuntur. Caulium summitates versus, ex alis foliorum exeunt ramuli, in quibus ut & in summis caulibus nascuntur flores pediculis oblongis, plures velut in umbella, radiati, non admodum ampli, quorum discus ex plurimis flosculis luteis, corona vero ex semiflosculis brevibus candidi componuntur, feminum embryonibus insidentibus, & calyce semisphætico & squamoso comprehensis. Semiflosculis coronæ marcescentibus discus medius extumescit, & embryones abeunt in semina oblonga, exigua, striata, thalamo affixa in calycis fundo, pappo carentia. Tota planta odorem gravem ac vehementem spirat. In hortis colitur. Folia sæpius comæ floridæ in usum veniunt.

Analysi chymica, ex foliorum & summitatum viridium & recentium Matricariæ ℔v. per retortam distillatis prodierunt humoris limpidi, plantæ odorem & saporem referentis, obscure subsalsi, & obscure subacidi, ℔j. ℥vij. ʒiij. gr. xxiiij. humoris manifeste acidi magis ac magis, deinde austeri magis ac magis impense ℔ij. ℥xiij. ʒiiij. gr. xxiiij. humoris rufi, empyreumatici, & alcali urinosi ℥j. gr. lx. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso imprægnati ℥j. ʒj. salis volatilis urinosi concreti ʒj. gr. xlij. olei adiposi ℥j. ʒvj. gr. lx. Massa nigra residua pendebat ℥iiij. ʒvj. gr. xxiiij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥ij. ʒiij. ex quibus salis fixi mere alcali ℥j. ʒj. gr. xlv. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥ij. gr. xij. in calcinatione ℥ij. ʒiij. gr. xxiiij.

Ex florum capitulis quorum semina jam ad maturitatem pervenerant distillatis, eadem principia extracta sunt cum olei essentialis quantitate non mediocri.

Succus foliorum Matricariæ colorem subrubrum chartæ cæruleæ affert. Salem essentialem obtinet hæc planta ammoniacalem cum multo oleo tum tenui essentiali, tum crasso fœtente consociatum.

Inter plantas hystericas insignem locum occupat Matricaria. Ad uterinos affectus plurimum conducit, vel pulverata à ℈ß. ad ℈ij. vel ejus succus expressus & defœcatus ad ℥j. vel alteram, sicut infusum aut decoctum ad ℥vj. Menses, lochia & secundinas remorantes pellit, uterinam suffocationem compescit, dolores post partum sedat. Simon Paulli eam plurimum commendat. „ Mihi, inquit, frequenti in „ usu est, si lochia post partum negotium facessant mulierculis: Parare enim ex ea & floribus Chamomillæ, cum tantillo Artemisiæ „ decoctum consuevi, a cujus usu hysterica symptomata illico cessare, „ & lochia abunde fluere, sæpe comperi. Quod medicamentum licet „ non jucundum aliis, hystericis tamen correptis passionibus, veluti „ Sesamo ac Papavere sparsum apparet; quæ ab illius usu ex lethargo „ excitatæ, in vitam, Deo benedicente, veluti redire conspici solent. " Hæc S. Paulli. Quæcumque amara possunt, & carminan-

minantia, Matricaria utiliter præstat, flatus dissipat, stomachum roborat & ciborum concoctionem juvat. Ventris tineas expellit vel herba ipsa, vel succus ejus expressus, non secus ac Centaurium & Absinthium. Eam febrifugam prædicat C. Hoffmannus *de Med. officinal.* præcipue in malis uteri. Idem auctor pituitam & atram bilem purgandi vim ipsius succo tribuit post Brassavolam, si convenienti dosi exhibeatur, quam ad ℥iiij. statuit. In clysteribus ejus decoctum utiliter usurpatur, potissimum in morbis uteri, & cum cœteris plantis carminantibus sæpe consociatur, in colicis affectionibus ab muco viscido tenaci, acri oriundis. Externe præscribitur in fomentis cum Chamomilla vulgari vel Romana in aqua vel vino decocta in uteri inflatione & doloribus post partum, lochiorum remora, mensiumque fluxu doloroso quarumdam mulierum. S. Paulli refert Matricariam contusam impositam capitis vertici sæpe ejus dolores mitigare. Ad hemicraniam Chesneau eamdem contusam & in sartagine calefactam capiti admovet.

℞. Comarum Matricar. exsiccatar. & pulveratar. ℈j. Nitri defœcati gr. x. Syrup. de Artemisia q. s. F. bolus in mensium & lochiorum remora.

℞. Comar. Matricar. & Chamomillæ Roman. ana M. j. summitatum Arthemisiæ p. j. Bulliant leviter in aq. comm. ℔ij. Colatura dilue syrup. de 5. rad. aper. ℥j. Nitri ℈j. Propinetur per cyathos quarta quaque hora.

℞. Folior. & summitat. Matricar. & Tanaceti ana ℈j. Infunde per noctem in vini albi ℥vj. Colatura propinetur mane in mensium remora, lochiorum suppressione, aut ad vermes intestinorum necandos.

℞. Folior. Malvæ, folior. & flor. Matricariæ Artemisiæ & Tanaceti ana M. j. F. decoctum cum s. q. aq. comm. pro enemate, in cujus ℔j. dissolve cryst all. mineral. ʒj. mellis cucumer. asinini seu elaterii ℥j. In hysterica passione, lochior. suppress.

℞. Radic. Bryon. albæ ℥iiij. Aristoloch. rotund. ℥ij. Zedoar. Baccar. Laur. ana ℥j. Folior. & comar. Matricar. Artemisiæ, Chamæmel. Tanaceti, summitat. Sabin. ana M. ij. Coq. in aq. ℔viij. ad ℔vj. adde aq. vitæ ℔j. pro fotu calidissimo abdominis & pubis regioni adhibendo, ad lochia suppressa promovenda.

Cavendum tamen, monente Junckero post celebres Medicos, ne in mensium suppressione aut lochiorum remora hæc emmenagoga medicamenta stimulantia & pellentia incaute adhibeantur, ex. grat. in habitu insigniter plethorico, quando primæ viæ non satis expurgatæ sunt, nec sanguis debite dilutus & attenuatus, aut partes æstuantes & ad phlogosim tendentes: tunc enim hæc medicamenta non solum non prosunt sed ut plurimum graviter nocent, & inducere solent majores obstructiones, summas angustias præcordiorum, non raro insolitas per aliena loca sanguinis eruptiones, febres lentas, hecticas, phthisicas, cephalalgiam, difficilem respirationem, spa-

sticas

fticas & convulfivas affectiones, in corporibus laxioribus & fpongiofis cachexiam & ædemata. In lochiorum fuppreffione plenaria fi præfertim jam ab aliquot diebus conftet, minime expedit, monente eodem, hunc fluxum directe & per hæc ftimulantia uterina ut aloetica, myrrhata, &c. intus fumpta revocare. Tunc fatius eft ad caufas hujus fuppreffionis refpicere, partium tenfionem, phlogofim minuere & extinguere, orgafmum fanguinis compefcere, exæftuationes febriles fedare. Quæ felicius abfolvuntur remediis diluentibus, temperantibus, emollientibus, necnon etiam abforbentibus, tum interne, tum externe adhibitis, non neglecto Nitri ufu his in ægritudinibus præftantiffimo. At in lochiorum fola imminutione aut remora nondum pertinaci, hæc uterina leniter ftimulantia moderatiffimis dofibus adhiberi poffunt, præmiffis aut intermixtis laxantibus, emollientibus, temperantibus & diluentibus & potiffimum nitrofis. Nunc ad Matricariam redeamus.

Palam eft apes, inquit S. Paulli, ferre non poffe odorem Matricariæ: quare plethorici, quas præ aliis pungunt apes ac culices, in hortis ambulaturi, optime fibi confulent, fi ferta ex Matricaria parent, ac fecum circumferant; fic enim apes graveolentia horum offenfæ, quafi manu abactæ, illis non nocent. Eumdem effectum expectare a Cotula fœtida poffumus.

Ex Matricaria aqua diftillata, extractum & oleum effentiale in officinis præparantur & fervantur ad eadem, quibus Matricaria utilia.

Matricariæ folia ufurpantur in fyrupo de Arthemifia & in fyrupo aperiente Cachectico Ph. Reg. *Charas* & in emplaftro de Ranis *Joann. de Vigo*.

MAYS.

Mays, Mayz, Maizium, Frumentum Turcicum, Triticum Indicum; *Off.* Mays, *Inft. R. H.* 531. Frumentum Indicum, Mays dictum, *C. B. P.* 25. Triticum Indicum, *J. B.* 2. 453. *J. Raii Hift.* 1249. Frumentum Turcicum, *Dod. Pempt.* 509. Frumentum Turcicum & Indicum, *Gerardi*: Milium Indicum maximum Mays dictum, feu frumentum Indicum, *Parkinf.* Mays *Acoftæ*: Maifum, *Monardi*: vulgo, *Blé de Turquie*.

Radicibus nititur numerofis, duris, fibrofis, albis, fed minime craffis: culmo affurgit arundinaceo, rigido, folido; fungofa, candida & faporis, dum viridis eft & fucculentus, dulcis, Saccharini, medulla farcto, ac multis articulis geniculato, quinum fenumve pedum proceritate, pollicari craffitudine, inferiore parte craffo, ac fubinde purpureo, fuperiore paulatim extenuato. Folia profert arundinacea, cubito plerumque longiora, tres aut quatuor uncias lata, venofa, marginibus aliquantum afpera. Panicula in fummo caule gerit dodrantales, graciles, raras, jubæ modo multiplices, aliquando in 15. 20. vel etiam 30. fpicas procumbentes divifas, flotiferas, infœcundas, a femine feu fructu remotas. Flores his in paniculis nafcuntur,

tur, Secalis floribus similes, apetali, nonnullis staminibus cum apicibus annexis nutantibus, & calyce constantes, nunc candidi, nunc lutei, nunc purpurei coloris, prout videlicet fructus, seu frugiferæ spicæ colo- ratæ erunt: at nullum semen exarescentes post se reliquunt. Fructus a floribus sejuncti, veluti spicæ ex culmi geniculis exeunt, atque ab uno culmo tres quatuorve, alterno ordine, longæ, crassæ, rotundæ, cylin- draceæ, multis foliaceis, ac membranosis tunicis, veluti vagina quadam arcte obvolutæ, e quarum summo arcte convoluto longi tenuesque capil- li prominent, singulis seminum embryonibus adhærentes, eodem cum granis colore. Semina magna sunt, pisi magnitudine, nuda, nullo fol- liculo inclusa, lævia, superficie subrotunda, angulata ea parte, quæ palæ axis adhæret, numerosa, quæ sæpe apud Indos in una spica 700. coacervata reperiuntur, ac arctissime juncta, & in ordines ac versus octo, aut decem nonnumquam duodecim in longitudinem rectis fere lineis dige- sta, quæ ratione coloris variant, modo candida, interdum lutea, mo- do purpurea, nonnumquam fusca aut rubra, medulla tamen farinacea, candida, & sapore cæteris frumentaceis dulciori ac suaviori. Frumentum hoc Americæ indigena in omnibus fere ejus regionibus reperitur, & inde in Africam, Asiam, & Europam delatum fuit. Seminum seu grano- rum Mays farina quæ a furfuribus probe repurgata candoris est eximii, edulis est, nec solum apud Americanos, sed apud nos in panificia subinde cogitur.

Analysi chymica, Grana Mays præter phlegma tum acidum, austerum copiosum, tum salsum, & urinosum, plurimum olei spis- si crassi mediocrem terræ, & salis alcali fixi salsi portionem præbue- runt.

Ex hisce granis contusis, & aqua maceratis vinosus liquor paratur ve- luti ex Hordeo cerevisia, inebrians & ex quo spiritus ardens extrahitur. Multum salis essentialis Tartarei obtinent cum sulphure crasso copioso, ali- qua salis ammoniacalis portione & terra pauca conjuncti. Principiis & viribus cum Hordeo convenire videntur.

Franciscus Hernandez frumentum hoc valde celebrat. Temperatum est, inquit, aut ad caliditatem humiditatemque paulisper declive, substantia mediocri, concoctu facili, præcipue his, qui eo victu uti consuevere, non crassa, aut, veluti quidam opinatur, obstruenti, & viscosa, quod vel Indis ipsis, qui ex eo pane in placentulas for- maio vivunt nec tamen obstructi, aut decolores conspiciuntur, peri- clitari licet; iisdem affirmantibus nullam in ventriculo gravitatem sentire post epulas, imo post paucas horas rursus, ac si nihil inges- sissent esurire, & magna aviditate, si adsit copia, repetere nutri- mentum, nec vel de nomine solo ad adventum usque Hispanorum lithiasim novisse: quin quod nullus est apud Mexicanos celebrior æ- gridinum acutarum & commodior victus, qui etiam prisanæ præ- fertur, quod mille experimentis comprobatum, confirmatumque est: celeriter utique ajunt coctum descendere, corpora quantum sat est nutrire, nullum inferre gravitatis sensum, mollire ventrem, & pectus, calorem febrilem demulcere, (præsertim si pulvis ejus ex aqua

aqua permittatur brumali tempore gelare ,) urinam evocare , viasque omnes extergere . Quin imo Mexicani Medici , posthabita hordeacea ptisana , ægrotantibus pultes & placentulas ex Mayzio offerunt , huic genti consuetas & gratas, & quæ citra ullam noxam , suavem saluberrimamque alimoniam præbeant .

C. Bauhinus *in Teatro Botanico* , nescio a quo edoctus , scribit , Indos, si nimium utantur hoc frumento in cibis , tumidos , & scabiosos reddi . Imo inquit , pueri Guineensium , qui hoc frumento sæpe panis loco utuntur , videlicet granis e spicis excussis , iisque nonnihil tostis , & præustis , si paulo frequentius utuntur a scabie sese vindicare non possunt , cum sanguinem nimis calidum & quasi adustum gignat .

Frumentum illud cum Hordeo plurimum convenire mihi videtur . Panes , qui ex eo conficiuntur , sicci sunt , duri , concoctu difficiles , flatulenti , alvum cohibent : accommodati tantum illis , qui vitam agunt laboriosam . Farina etiam cum lacte , & carnium jusculis in pulmenta formatur , quæ panibus magis nutriunt . Non sunt res stomachi delicatuli , sed fercula rusticorum , nautarum , bajulorum . Frumentum istud pecori majori minorique est gratissimum : ejusque usu mire glisćit sagina . Columbis edulium præbet jucundum valde . Bruyerinus asserit Bellojocenses Lugdunensibus vicinos illud serere feliciter , eoque panificia sua augere . Idem factitatum apud alios populos premente aliarum frugum caritate summa .

Ex hisce granis varii apud Americanos liquores fermentari spirituosi & inebriantes conficiuntur , quorum præparationes apud C. Bauhinum *in suo Theatro Botanico* videre licet.

Nullius aut rarissimi est usus in Medicina . Ejus farina in Hordei farinæ locum substitui potest . Ad cataplasmata emollientia , & suppurantia a nonnullis adhibetur : nam suo lentore cutis poros obstruens , apostematibus suppurandis peridonea est . Foliorum recentium succus , narrante J. Rajo , refrigerandi facultatem obtinet , & erysipelatibus , si panni intincti applicentur , conducit .

MELILOTUS.

Melilotus vulgaris , *Off.* Melilotus officinar. Germaniæ , *C. B. P.* 331. *Inst. R. H.* 407. Trifolium odoratum seu Melilotus vulgaris , flore luteo *J. B.* 2. 370. Melilotus Germanica , *Lobel. Icon.* 43. Melilotus vulgaris Parkinsoni , *J. Raii Hist.* 951. Melilotus Germanica *Gerard. Emaculat. Descript.* Lotus urbana , *Matthioli* : Trifolium caballinum , *Camerarii* . & *Italor.* Loti sive Trifolii species *Cordi* : vulgo , *Melilot* ou *Mirlirot.*

Radice alba , tenui , lenta , fibrillis brevibus capillata , alte in terram descendente firmatur : caules emittit plures , interdum unicum , cubitales, sesquicubitales , & altiores , glabros , teretes , striatos tamen , infirmos , inanes parva intus cavitate , ramosos foliis ad intervalla alternatim nascentibus

tibus vestitos, ternis in eodem pediculo tenui, sesquiunciali, oblongis, denticulatis, & plerumque circumrosis, glabris, obscure virentibus. Flores in spicis longis ex alis foliorum exeuntibus, rarius siti, papilionacei, tetrapetali exigui, flavi, pediculis brevibus tenuibus penduli: quibus succedunt capsulæ siliquosæ, brevissimæ, simplices, pendulæ, rugosæ, nudæ, hoc est in calyce non reconditæ, ut in Trifolio, per maturitatem nigræ, semina singula aut bina subrotunda, flavicantia, continentes, sapore leguminoso. Herba virens nullum fere odorem habet, sed cum aruerit, fragrantissimum spirat. Ad sepes, in vepretis, & inter segetes copiose nascitur. Herba florida in usum venit.

Analysi chymica, ex Meliloti floridi, demptis radicibus, per retortam distillatis ℔v. prodierunt humoris limpidi, odorati, sapore amaro, acri, occulte acidi, subsalsi ℥xiv. humoris limpidi, amari, acrioris, manifeste acidi, magis ac magis austeri ℔iij. ℥iiij. ʒvij. humoris rufi, sale volatili urinoso copioso impraegnati ℥j. ʒvj. salis volatilis urinosi concreti gran. xxxvj. olei ℥j. ʒvij. gr. liiii. Massa nigra residua pendebat ℥v. ʒij. quæ rite calcinata reliquit cinerum ℥j. ʒvj. gr. lx. ex quibus salis fixi mere alcali ʒij. gr. xlv. lixivio sunt extracta. Partium jactura in distillatione fuit ℥iiij. gr. xviij. in calcinatione ℥iij. ʒiij. gr. xij.

Meliloti folia chartam cæruleam rubro colore vix tingunt. Odora sunt, acria, amara, nonnihil styptica, & si diu masticentur, nauseosa. Salem essentialem obtinent tartareo-vitriolicum ammoniacalem cum multo oleum tum tenui, tum crasso conjunctum, & terræ portione non mediocri.

Leniter resolvit, digerit, emollit, dolores sedat. Rarius ad usum internum adhibetur. A nonnullis tamen ejus summitatum floridarum ad M. j. decoctum ex aq. comm. ℔ij. cum florum Chamæmeli pari quantitate præscribitur in abdominis inflammationibus, doloribus nephriticis, & rheumaticis. Johannes Michaelis *in notis in Schroderum* decoctum florum Meliloti epotum singulariter commendat in albo mulierum fluore.

Externe creberrimi est usus propter vim emollientem, anodynam & resolventem, in qua cum Malva & Althæa convenit: cum sit partium tenujorum & magis volatilium, magis etiam resolvit. In clysteribus emollientibus, carminantibus & demulcentibus, in cataplasmatibus, fomentis, balneis, emplastris emollientibus digerentibus, resolventibus, necnon concoquentibus utiliter admiscentur folia & flores; sæpe etiam cum Chamæmeli floribus consociantur.

♃. Florum Meliloti & Chamæmel. fol. Malv. ana M. ij. Coq. in decocti omasi q. s. pro enemate emollientem, anodyno, & terminativo.

In inflammatione uteri, scroti, ani, & viscerum, fotus ex decocto Meliloti ab Etmullero commendatur, in primis si ipsi Agrimonia & Chamæmelum addantur, quæ in vino vel aqua decocta inflammationem sistunt. S. Paulli in *Quadr. Botanico* ad uteri dolores post partum & inflammationes fotum commendat ex summitatibus Meliloti floridis, & semine Fœnu Græci paratum ut summe proficuum. Idem ad pleuritidem mitigandam alium fotum proponit sic præparatum.

℞. Her-

℞. Herbæ Meliloti floridæ, Parietariæ ana M. ij. Betonicæ M. j. Bismalvæ Mjß. Flor. Chamæmeli Mß. Mixta & decocta in aqua sæpe pectori superponantur.

℞. Pulpæ ex Lilior. & Althææ radicibus, foliis Cicutæ & Hyoscyami paratæ, & per setaceum trajectæ ℔ß. Flor. Melilot. Camomillæ, & Absinthii Pontic. exsiccator. & pulverator. ana ℥iij. Olei rosati q. s. M. F. cataplasma ad testium tumores resolvendos.

Succus flor. Meliloti aut eorum infusum oculorum dolores sedant: si præsertim aliquantulum spiritus vini camphorati instilletur.

Aqua florum Meliloti odorata servatur in officinis, sed rarioris est usus. Ad odoramenta sæpius usurpatur: cœterorum odoramentorum fragrantiam tenuitate sua evehit & expandit. Paratur in officinis emplastrum de Meliloto *Mesuæ*, quod quidem pituitam viscidam egregie discutit, resolvit, & dolores apprime sedat. Tumores emollit, & nonnumquam maturat.

F I N I S.